

BARTHOLOMAEI

A SALYGETO I.C.

In Secundam ff. Veteris Partem Commentaria.

DOCTISSIMIS QVAMPLVRIVM I. C.
adnotationibus illustrata.

CVM LOC VPLETIS SIMIS SVMMARIIS, AC DVOBVS
vberrimis Repertorijs, vni in nouem Libros Codicis : altero verò in secundam
ff. Veteris Partem, quam Auctor selegit interpretandam.

P A R S V N I C A.

IN QVA EXTREMA EDITONE TANTA ADHIBITA
fuit diligentia, ut ab omnibus quibus adhuc labefactata erat, Vindicaretur
erroribus, quos et adhiberi.

VENETIIS, M D LXXXVI.

BARTHOLOMAEI
A SALYCETO I.C.

In Secundam ff. veteris Partem Commentaria.

DOCTISSIMIS QVAMPLVRIVM I. C.
adnotationibus illustrata.

CVM LOC VPLETISSIMIS SVMMARIIS, AC DVOBVS
vberrimis Repertorijs, uno in nouem libros Codicis : altero verò in secundam
ff. Veteris Partem, quam Auctor selegit interpretandam.

P A R S V N I C A.

IN QVA EXTREMA EDITIONE TANTA ADHIBITA
fuit diligentia, ut ab omnibus quibus adhuc labefactata erat, Vindicaretur
erroribus, quanta poñet adhiberi.

VENETIIS, M D LXXXVI.

INDEX ALPHABETICVS
ERUDITISSIMI IVRIS
VTRIVSQUE DOCTORIS.

Domini Bartholomaei de Salyceto super Digesto Veteri , Summaria materias singulares
complectentia faciliter demonstrans, faustè exorditur .

Index Rubricarum huic Voluminis in secundam Digesti
Veteris partem.

CTIONIBVS empti.	folio 114	Iure dotium.	16
Ad legem Rhodiam de iactu.	70	Iure iurando.	19
Ad senatus consultum Macedonianum.	72	Iuris & facti ignorantia.	160
Ad senatus consultum Velleianum.	82	Lege commiforia.	111
Auditio edicto.	137	Locato, & conducto.	110
Aestimatoria actione.	126	Mandati vel contra.	91
¶ Commodati vel contra.	58	Nautico scenore.	151
Compensationibus.	85	Pactis dotalibus.	163
Condictione causa data, causa non sequuta.	30	Peculio.	74
Condictione ex lege.	51	Periculo, & commodato rei vendita.	112
Condictione furtiva.	49	Pignoratitia actione.	61
Condictione indebiti.	35	Pignoribus & hypothecis.	121
Condictione ob turpem cauam.	34	Præscriptis verbis.	123
Condictione sine causa.	48	Probationibus, & presumptionibus.	151
Condictione triticaria.	51	Pro foco.	100
Constituta pecunia.	55	¶ Quando de peculio actio est annalis.	80
Contrahenda emptione.	106	Quæ res pignori obligari poss.	133
¶ Depositum.	86	Qui potio in pigno habe. &c.	133
Distractio pignorum.	135	Quibus modis pignus vel hypo solutur.	136
Diuorūs, & repudiis.	175	Quod cum ea qui in aliena potesta. &c.	72
Donationibus inter virum & vxorem.	170	Quod ius.	53
¶ Eo quod certo loco.	52	Rerum permutatione.	136
Eritio, & duplē stipul.	139	Rescindenda venditione.	112
Exceptione rei venditæ & traditæ.	143	Ritu nuptiarum.	163
Exercitoria actione.	69	Sertus exportandis.	114
¶ Fide instrumentorum.	156	Si certum petatur.	162
Fundo dotali.	170	Sponalibus.	157
¶ Hereditate, vel actione vendita.	111	Tactibus.	71
In diem adiectione.	110	Tributoria actione.	143
In item iurando.	28	Vñris & fructibus, &c.	
In rem verso.	80		
In quibus causis pigno, vel hypo, tacite contra.	132		
Insitoria actione.	70		

F I N I S.

De litera A.

B.B.A.S an teneatur pro mutuo recepto a monacho monasterij syndico. de condi. indeb. l.s.i non absolvitoria super penalitate, persecutoriam non asserit, de condi. iur. l.s.i pro future nu. 1.	l. quod tumultus nu. 2.	Actio in rem verso euancescit si versum non duret versum. de in rem versus. fol. 1. numero 2.	88
Ab solutoria super penalitate, persecutoriam non asserit, de condi. iur. l.s.i pro future nu. 1.	fol. 39	Actio de in rem verso, an competenter si tutor non promiscat. de in rem versus. fol. 1. pater. num. 2.	80
Abundantia viualium debet sequi exercitum. de rem versus. fol. 39. quod si servus nu. 1.	49	Actio quasi iuile, & quasi dotis est privilegiata, de pecul. ex facto nu. 2.	82
Compensa. l. ob negotium. nu. 1.	86	Actio statim, quod domino queritur, dicitur in eius utilitatem versum. de in rem versus. fol. 39. quod si servus nu. 1.	81
¶ Acceptatio non valeat in tacito, ubi non valet ex iuramento judiciali, vel necessario nascitur. de iure iurandi. l. nam & postea. nu. 3.	171	Actio que oritur ex iuramento de iure iurandi. l. duobus. nu. 6.	22
in expresso, de dona. inter vir. & vxo. l.s.i postea. jus. num. 1.	171	Actio que in peculo quia pater tenuerit si in heredem transmittitur extra- tica. in hac nu. 4.	24
Accesum.	112	Actio que detur ei, qui soluit, ut ab alio repeat. ad senatus con. vellecia. l. vir capua. num. 4.	43
Accessiones ciuiles quando in contractibus stricti iuris veniant. de condi. tri- tica. l. indebiti. num. 1.	51	Actio præscriptis verbis quare sic vocetur. de prescrip. verb. l. i. nu. 1.	126
Accessiones naturales a tempore rei soluta dicuntur venire. de condi. indeb. l. indebiti. num. 1.	37	Actio triticia quare, & pro quibus rebus fuerit inuenta. de condi. triticia. l. indebiti. num. 1.	51
Accessoria propter moram rei sunt tria, & quæ de eo quod cer. loc. l. ccentum capua. num. 4.	53	Actio affirmatoria, an sit vitiosa, vel directa. de gressima. actio. l. s. i. nu. 1.	122
Accessoria sequitur principale. de lege commis. l. lega fundo. nu. 2.	111	Actio que detur ei, qui soluit, ut ab alio repeat. ad senatus con. vellecia. l. vir capua. num. 4.	84
¶ Accusator an possit reo sacramentum deferre. de iure iurandi. l. ait prætor. numero 5.	21	Actio mandatian posse concurrens cum actione depositi. depositi. l. prima. nu. numero 5.	86
Accusator non probans, an sit puniens. de testib. l. testium. nu. 16.	158	Actio de dolo communiter datur pro delicio. de prescriptis verbis. l. quoties.	128
¶ Actio exercitoria est perpetua, & an heres transmitti potest. de exercit. actio. l. t. num. 15.	128	Actio de dolo quare non nascatur ante matrimonij solutionem. si cer. pet. l. numero 1.	70
Actio ex exercitoria est perpetua, & an heres transmitti potest. de exercit. actio. l. t. num. 15.	67	Actio de dolo quare non nascatur ante matrimonij solutionem. si cer. pet. l. numero 1.	8
Actio ex exercitoria est perpetua, & an heres transmitti potest. de exercit. actio. l. t. num. 15.	103	Actio præscriptis verbis datur in contractu facio, ut facias. de prescrip. verb. l. naturalis. num. 7.	126
Actio ex exercitoria est perpetua, & an heres transmitti potest. de exercit. actio. l. t. num. 15.	64	Actio ex testamento quando bonis dei assumere possit. de condi. ob turpens cau. l. f. num. 4.	35
Actio ex exercitoria est perpetua, & an heres transmitti potest. de exercit. actio. l. t. num. 15.	102	Actio ex testamento quando bonis dei assumere possit. de condit. ob turpens cau. l. f. num. 4.	35
Actio ex exercitoria est perpetua, & an heres transmitti potest. de exercit. actio. l. t. num. 15.	102	Actio duplex datur rem suam esse iuranti. de iure iurandi. l. sed & si possessori. numero 7.	22
Actio ex exercitoria est perpetua, & an heres transmitti potest. de exercit. actio. l. t. num. 15.	42	Actiones ex delito in constitutum deducuntur de consti. pecu. nu. 1.	57
Actio que detur pro fidei commissione in casu actionis non exposta. de probat. & presumpt. cum tacitum. nu. 2.	153	Actio de dote directa, & contraria esse potest. commoda. l. in commendato. numero 2.	62
Actio iniuriarum vendi non potest. de hered. vel actio. vendita. l.s.i numerus nu. mero 1.	111	Actio contra eum, cum quo nihil gestum est causa vitandi circuitus datur. si cer. pet. l. fundus. nu. 2.	15
Actio an quid detur in pignore. de pigno. actio. l. cum debitore. nu. 2.	66	Actio vitrique parti datur ex iuramento, quod formiter super pignore, vel date præstatut. de iure iurandi. l. si duo patroni. nu. 1.	23
Actio ratione datur affectionis. manda. l. cum servis. nu. 3.	99	Actio an queratur ei, cuius nomine mutuatur, si statim sibi reddi mutuans cui numero 2.	8
Actio mandatori debet cedi contra reum principalem. mandati. l. si quis ali- dictio. numero 2.	97	Actio flipetur. si cer. pet. l. certi conditio. nu. 2.	8
Actio an detur ei cui, & exceptio de pecul. l. depositu. nu. 1.	79	Actio immixta rerum, & locorum; an sit arbitraria. de eo, quod cer. loc. l. non vitique. num. 5.	52
Actio tutelæ quare non oriatur ante tutelam finitam, si cert. pet. l. certi con- dictio. numero 2.	8	Actio non est arbitraria in contractibus bonis dei. de eo quod cer. loc. l. arbitria. num. 1.	52
Actio que in patrem, vel dominum datur, an nativa, vel datina dicatur. de pecul. l. t. num. 4.	74	Actio mandat. an a principio mandato suscepito possit nasci. mandati. l. ser- vice. num. 2.	95
Actio de peculio non est nomen proprium actionis. de pecul. l. i. nu. 3.	74	Actio mandat. an a principio mandato suscepito possit nasci. mandati. l. ser- vice. num. 2.	95
Actio exercitoria, & insitoria datur in solidum, de pecul. l. i. nu. 2.	74	Actio numerus.	95
Actio de peculio an sit stricti iuris, vel bonis dei. de pecul. l. i. nu. 7.	74	Actio an sit arbitraria, si promissa fit dari loco non expresso, & in alio, quam promissione conuenienter promittens. de eo, quod cer. loco l. quod si Ephe- trem. de pecul. l. t. num. 6.	58
Actio competens contra filium eadem est numero, cum ea quæ sit contra pa- trem. de pecul. l. t. num. 6.	74	Actio in loco definito propter locum non est arbitraria. de eo, quod cer. loc. l. quod si ephe. nu. 1. & 3.	53
Actio quod iussum cum ea competere potest, quæ est in rem verso. de in rem verso. l. f. res. num. 1.	81	Actio vitrius dierismode seu aquiuocè capit. de pigno. & hypo. l. si Titio, l. manu & postea. nu. 15.	131
Actio post litis contestationem dirigi potest. de pecul. l. que. num. nu. 1.	78	Actio futuri nouo domino ex noua contestatione condi. futri. l. siue manu & postea. nu. 15.	49
Actio de dolo an perpetuer iuramento de iure iurandi. nam & postea. nu. 5. 21	74	Actio de peculio quo iure possit euancescere, si certum petatur. l. cum fundus. numero 12.	16
Actio que detur ex consuetudine, vel statuto, de iure iurandi. l. duo patroni. nu. 22	74	Actio quod iussum in solidum cat. quod cum col. l. nu. 1.	72
Actio infactum an detur ex sententia, quæ in reali actione datur. de iure iurandi. l. manu & postea. nu. 15.	22	Actio in deplum datur contra infactum factum, qui gratia tumultus ruire depunitur depositi. l. nu. 1.	87
Actio usque ad quod tempus in duplum detur contra depositarium. depositi.	15	Actio quod Barbi. Saly. super ff. ret.	87

Index Barbi. Saly. super ff. ret.

a 2 Actio

Index Alphabeticus

Actio definit competere interesse, de condicione fuit. l. si seruus. numero I.	co in l. in bona fidei. nu. 1.
Actio de constituta aliquo casu naturam actionis de dote sibi assumit. de cons. sibi pecu. l. x-num. 9.	50 Actiones contrariae principaliter intentari possunt. commodati. l. in comm. dato. numero 1.
Actio in factum in quibus casibus locum habeat. de prescriptis verbis. l. 1. numero 3.	55 Actiones, & ab herede, & contra heredes incipere possunt. de exic. l. si tunc tuis. numero 1.
Actio cui creditoris competit ex obligatione nominis sui debitoris de pig. & hypo. l. greci. nu. 3.	55 Actiones in adilitate quare post mortem durent, & non post manumissionem de exil. edic. l. si hominem. nu. 1.
Actio prescrip. verb. quare non detur in contractu facio, vt des. de prescrip. verb. l. naturalis. nu. 6.	129 Actiones plures eidem quandoque, & ad idem competit. de actionib. emp. l. non est nouum. nu. 1.
Actio prescriptis verbis in quibus negotiis locum habeat. de prescrip. verb. l. numero 2.	126 Actiones plures habens, an possit cogi eas sub una actionis formula deducere. de actionib. emp. l. non est nouum. nu. 1.
Actio dominii queritur ex mutuo facto per communem seruum. si cer. pet. l. nam & si fur. nu. 5.	126 Actione de peculio eleabo, an tollatur ea que est de in rem verso. de trib. actio. illud quoque. nu. 4.
Actio quando propter locum arbitria dicatur de eo quod cer. loc. l. non videtur. numero 11.	9 Actione personali ex delicto descendente, quandoquis teneatur. de vsur. l. m. r. numero 13.
Actio adilitate quando locum habeat. de adil. edic. l. si hominum. nu. 2.	55 Actionem depositi habens alias habentibus actiones preferuntur. depositi. l. si hominem. numero 2.
Actio de constituta cum queratur procuratori, & non domino, de const. peculi. eum qui. numero 4.	55 Actor qui eligit eranter causam in libello expressam si succumbat ad aliam redire poterit. de iustitia actione. l. habebat. nu. 1.
Actio hypothecaria est in rem: pignoratitia vero in personam. de pigno. & hypo. l. pignoris. nu. 1.	131 Actor contra quem voluerit ex reis debendi agere poterit. de loca. & conducto. l. qui apparet. nu. 1.
L. facta arbitria, non dicitur si in loco non destinato agatur. de eo quod cer. loc. l. non videtur. nu. 10.	52 Actor in mora recipiendo dicitur, non ventens debito tempore, ad locum de finitate solutionis de const. pecu. l. item illa. nu. 1.
Actio de constituta est arbitria de consti. l. si duo. nu. 2.	56 Adlocere non probare res absoluuntur de iureur. l. admonend. nu. 6.
Actio ex contractu informata ad factum datur. de actio. emp. l. tenet. num. primo.	115 Actoris ei electio, vi sint duo processus, vel non si nisi unus. de actio. emp. l. numero 2.
Actio que ex iuramento oriatur. de iureur. l. nam & postea. nu. 13.	21 Actus ex isti validus contra probationem legis factus. de diuor. & rep. l. quid sit. lex. num. 4.
Actio in posse oriri ex preambula numeratione l. si cer. pet. certi conditio. numero 17.	8 Actus agentium ultra eorum intentionem, non sunt extendendi. de vsur. l. cum de in rem verso. nu. 5.
Actio tollitur exceptione, & exceptio replicatione. de excepc. rei venia. prima. numero 2.	143 Actus quis faciat heredem de condi. cau. da. l. 1. nu. 3.
Actio ex empto quā naturā habeat. de exic. l. si in venditione. nu. 1.	143 Administratio si sit diuisibilis ad quem spectet periculum nominis. si pri. per. l. periculum. nu. 2.
Actio datur ex nudo pacto de condicione ex leged. l. via. nu. 2.	51 Administratio cessare creditur si ipsius conditio mutetur. de pecu. l. liberato. merito. nu. 2.
Actio datur ad intercessio vbi tradi est in obligatione de act. emp. l. 1. nu. 1.	115 Administratio peculii non renocatur morte domini. de peculio. l. 1. nu. 13. 7
Actio ex empto compatis empiori, & ex vendito vendori. de actio. emp. l. ex emplo. nu. 2.	115 Administratio curatorem habens abesse eodem suo commodo interrogari pos. de in item iurant. videcamus. nu. 4.
Actio utilis competens contra inquilinium, que sic. de pig. & hypo. cum eo. numero 1.	131 Adoptio sequens nuptias precedentes, non visitat de ritu nup. l. si qua. numero 1.
Actio a pacto adiecio incontinenti dicitur informari. de contrahen. emp. l. fundi. numero 1.	110 Adoptio sequens nuptias precedentes, non visitat de ritu nup. l. si qua. numero 1.
Actio quando ex stipulatione, & quando ex numeratione oriatur. si cer. pet. l. certi conditio. nu. 24.	109 Adulterio nubere prohibetur de ritu nup. l. palam. nu. 7.
Actio adiutor domino pro re, quam per procuratorem emi mandauit. de act. emp. l. Iulianus. nu. 15.	9 Adulter in actu deprehensus adulterii potest impune occidi. de pigno. & hypo. l. seruum. nu. 1.
Actio oriri potest ex pacto nudo. de contrahen. emp. l. pacta consentia. numero 9.	117 Adulterius curatorem habens, an possit in mora constitui. de vsur. l. m. mero 5.
Actio non datur contra uenditorem pretio non integre soluto. de contrahen. emp. l. stipulat. nu. 2.	119 Adulterius curatorem habens, quando possit iuramentum deferre, & an si detulerit restitui possit de iureur. l. iurandum. nu. 5.
Actio ex conducto contra locatorem datur, si domus locata euincatur de loc. ca. & conducto. l. si quis dominum. nu. 11.	110 Adiutorio non possunt testificari. de actio. l. si. nu. 1.
Actio ex stipulatu, an tollatur ipso iure per actionem ex vendito. de act. emp. l. predia. nu. 4.	120 Affectionatum proponens, an teneatur eam probare, an vero negans neg. uam. si cer. pet. licitatis. nu. 3.
Actio non tempore datur ex pacto incontinenti apposito. de contrahen. emp. l. pacta consentia. nu. 8.	118 Affinitas quoq. gradus habeat. de ritu nup. l. adoptiu. nu. 2.
Actio datur utique contrahentium ex contractu reciproco. de actio. emp. l. Iulianus. nu. 14.	109 Affinitas, an si inter sponsos. de condi. causa da. l. quod seruus. nu. 2.
Actio ex testamento, an sit stricti iuris, an vero bonae fidei. si cer. pet. l. viuum. numero 11.	117 Affinitio non est addenda afflito ad legem rhodium de iactu. l. nauis. numero 2.
Actio adiutor priori empori contra venditorem ad pretium a secundo emporio recepcionis de bare. vel actio. vend. l. venditor. l. 2. nu. 1.	131 Agens aliquid, vt talis, quando sibi praejudicet. de consti. pecu. l. Lucius. numero primo.
Actio ex vendito datur ad pactum implendum de actio. emp. l. si sterilis. numero 4.	112 Agere contra duos si quis possit alterum eligere tenetur. de loca. & conducto. l. cum in plures. nu. 1.
Actio que oriatur ex sententia arbitroris. pro socio. si societatem. la seunda. numero 15.	117 Agens rei vindicatione directa si succubuerit ad publicanam redire patrit. de cuius l. minor. nu. 4.
Actio pignoratitia contraria. non impeditur nasci per habitationem foliandi. de pigno. act. l. cum debitorem. nu. 1.	105 Agens commodati, an possit agere furti. commodati. l. si seruus. nu. 1.
Actio ex vendito, & panitia ope exceptionis quare mutuo se tollant. de actio. emp. l. predia. nu. 1.	112 Agere ex contradictione antiqua qui possint. de consti. furi. l. sine manifest. numero 6.
Actio duplex ostium ex pacto incontinenti apposito. de rescin. vend. l. si conuenit. numero 1.	105 Agens simpliciter de peculio agere dicitur etiam de in rem verso. de pecul. l. 1. nu. 9. 7
Actio penalis furti, & commodity inuicem se tollant. pro socio. l. rei communi. numero 2.	102 Agere perte de evictione, que exceptionem omisit opponere. de cuius l. sed it excep. num. 1.
Actio ex locato cui, contra quem, & pro quo est quare competit, ad legem Rhod. de iac. l. si laborante. nu. 1.	70 Agens hypothecaria quid in libello narrare debeat de pig. act. l. rem alien. numero 4.
Actiones, & seruitutes restituentur confusa vendita hereditate. de heredi. vel act. vend. l. venditor. nu. 5.	112 Agatio per seminatum sexum non inducitur de ritu nup. l. si qua. nu. 3. 16
Allego officia hominum sunt affixa. pro socio. l. societate. nu. 2.	100 Agi potest ex mandato cuius non interfici. mandati. l. si remunerandi. 2. 23
Actionis estimatore natura que sit. de estimat. actio. l. 2. nu. 1.	126 Allegans aliquid illud probare debet. de probatio. & praejmp. l. quotiescun. merito. 3.
Actiones bona fidei, que sit in item iurant. l. in actionib. nu. 1.	29
Actiones plures ex eodem facti oriri possunt. commodati. l. si seruus. nu. 1. 61	126 Allegans est factio qui possidit inuenitur quib. mod. pignus. vel hypo. l. sic ut corporali. nu. 2.
Actiones contraria in origine, quād dicitur. comodati. l. si seruus. nu. 1. 61	61 Allegans est in iudicium qui actione reuocetur. de proba. & praejmp. l. rem alien. numero 4.
Actiones arbitriae propter que, & quos sint. de eo quod certo loco. l. si he. res numero 1.	53 Actionis via acta permittiur omnis ad usus eundem. l. si seruus. nu. 5.
Actiones bona fidei, non sunt propter locum arbitriae. de eo quod certo lo-	53 Actionis via acta permittiur omnis ad usus eundem. l. si seruus. nu. 5.

Barth. de Salyceto super Digesto vet.

Alioquin dicitur, quid significet si cer. pet. l. mutuum. nu. 5.	2	mido 3.
Aliquando dictio separative capitur quandoque, si cer. pet. l. si mutuum. nu. mero 4.	2	Beneficium personale censetur ne quis vivere posse conueniat. quod cum eo, l. sed si ex parte non. 1.
¶ Aliktinuorum utrumque censetur esse in obligatione de const. pect. illud. num. 1.	2	¶ Benignitas domini erga serum in quo constitut. de cond. indeb. l. dominus. num. 2.
¶ Amicus in causam amici non potest testificari de testib. l. t. l. nu. 4. 157	57	¶ Bonae fides servatur rbi per precepta ciuilia contradicunt, depositi. l. bona fides. nu. 1.
¶ Ancillam restituere, parum restituere non tenetur. de v. f. l. Paulus. num. 3.	147	Bona minorum non possunt sine decreto alienari, de iure dotum. l. fin. numero 1.
Ancilla nubes pecunia quam in donem dat non transfert dominium, de iure dot. l. proculs. nu. 1.	167	
¶ Angustia temporis, an vitiet dispositionem de eo quod certo loco. l. nō ritue. num. 8.	52	
¶ Amicus domandi ex quibus presumatur de don. inter vir. & vxor. l. virum. num. 1.	174	
¶ Attendi non debet euentu possibile de in lit. iur. l. 1. nu. 1.	28	C. Alumnia evidens transactionem impedit, de condic. indeb. l. in summa. nu. 2.
¶ Antiphone gracie pretoriorum pignus latine dicitur, de pig. act. l. si pecuniam. num. 1.	67	¶ Campores literas cambij acceptantes solutioni contradicere ne- queant ad senatusc. maced. l. si filius. nu. 1. & 2.
¶ Apparatores syndici, iutore, & curatores, an possint esse testes de testib. l. num. 2.	160	¶ Capite societas quater sit diuidendum quando de lucro, vel damno nimil est diuisum pro loco. l. Mutius nu. 3.
¶ Appellans nequit in causa redactionis. pro socio. l. si societatem. la 2. nu. mero 28.	106	Capitis diminutio non semper requiritur, vt quis sui iuris efficaciter. ad sena- tuſc. maced. l. si filius. nu. 4.
Appellari potest a sententia in reductione ad arbitrium boni viri lata. pro fo- cio. l. si societatem. la 2. nu. 27.	106	¶ Careci deputatis, an possit esse testis de testibus. l. testium. nu. 14.
Appellatione pecoris imument continuum de adil. edic. l. ediles. nu. 1.	138	¶ Carifilia est bniusmodi conditionis, vel tempore caristie, & famis plus quam actio temporis committitur de compens. l. id co. nu. 1.
¶ Approbatio mala, an praedictetur de in diem adic. l. si venditor. nu. 1.	111	Charitas ordinata incipit a se commodi. l. si vt certo. nu. 9.
Appellatio temeraria sententie executionem suspendit de v. f. l. tutor. nu. ro 1.	151	Causa fortuita, statu exprimenti commo. l. si vt certo. nu. 11.
¶ Arbitri electus vsque ad quod tempus possit arbitrari. pro socio. l. si socie- tam. la 2. nu. 7.	104	Causa supercivis ab obligatione excusat. ad legem r. h. de iac. l. si reben- da. nu. 2.
Arbitri prior, an possit in testem produci. pro socio. l. si societatem. la 2. nu. mero 15.	106	Causa sua exspectatur, cuius eventus nihil operatur. ad senatuscon. relle- ma. aliquando. nu. 2.
Arbitri, & arbitrator in quibus differant. pro socio. l. si societatem. la 2. nu. mero 22.	105	Causa omnis diffinitioni iuris communis est reliquendus de condi. causa da- l. si extraneus. nu. 1.
Arbitri, an dicatur, vel arbitrari si dictum sit, quod in cognoscendo procedat de iure, & de facto, sed tamen de iure in arbitrando. pro socio. l. si societate. la 2. nu. 10.	105	Causa in quibus pater pro filio non tenetur, nisi quatenus peculum sit locup- tius de pecul. l. nu. 11.
Arbitramentum iniquum esse afferens quid probare debeat. pro socio. l. si fo- cietatem. la 2. nu. 24.	106	Causa fortuita quis dicatur, de contrah. emp. l. si fistulas. nu. 3.
Arbitrari quis esse possit. pro socio. l. si societatem. la 2. nu. 30.	106	Causa debet exprimi in sententia de eni. l. minor. nu. 4.
Arbitrari iniquus, an possit pignora data retinere pro eo, quod vir bonus ar- bitrarius. pro socio. l. si societatem. la 2. nu. 6.	106	Causa dicatur criminalis, & lis ciuilis de testibus. l. 1. nu. 3.
Arbitrari large captur. pro socio. l. si societatem. la 2. nu. 1.	104	Causa qualiter cognoscatur impulsua, vel finalis. de cond. causa data. l. si p. l. si societatem. la 2. nu. 5.
Arbitrari iniqua arbitratus, an ipse idem de nos possit arbitrari. pro socio. l. si societatem. la 2. nu. 8.	104	Causa nocens sola attenditur. de cond. ob turp. caus. l. vbi autem. nu. 3.
Arbitrari vsque ad quod tempus possit arbitramentum ferre. pro socio. l. si societatem. la 2. nu. 8.	105	Causa iuste & iuramenti defendendi referendi, vel renunciendi que sunt de iure iuri.
Arbitrari, an possit partibus absentibus arbitrari. pro socio. l. si societatem. la 2. nu. 12.	105	Causa iusti & iuramenti defensio. l. manifes. nu. 2.
Arbitri compromissari sententie quando standum sit. pro socio. l. si societate. la 2. nu. 3. & 4.	105	Causa non adhibetur nisi aliquid operetur. si cer. pet. l. si ego. nu. 1.
¶ Argumentum ad pondus acceptum, an possit ad pecuniam reddi. si cer. pet. l. nu. 9.	104	Cautio pro v. f. futuri temporis quare non sit praefixa. de v. f. l. 1. nu. 1.
Argumentum per locum a contraria in iure valet, de condic. indeb. l. sufficit. num. 1.	45	Cautio de estimatione restituenda in conditionis euentum non datur. cond. f. l. si ferrus. nu. 2.
Argumentum de parte ad totum, vel econtra in ratione diversa est inutilid. de prob. & presump. l. cum de indebito. nu. 2.	155	Cautio idonea quod requiratur mandati. l. si mandato. nu. 4.
Argumentum ab etimologia vocabuli est validum si cer. pet. l. mutuum. nu. mero 12.	3	Cedens actionem liberatur depositi. l. si apud quem. nu. 1.
Argumentum ab autoritate necessarium non est, licet probabile. si cer. pet. l. nu. 13.	3	Certiioratio necessaria est in obligatione que dissoluti potest. quod iussu. l. i. mero 3.
Argumentum a rubricis, siue titulis, an valcat. si cer. pet. l. 1. nu. 16.	2	Cessare in v. f. solvendis quando quis dicatur, & in quibus. de v. f. l. g. nu. 3.
¶ Arbe datio non tollit rei integratem de ab. emp. ex empto. nu. 3.	116	Cessio, an post solutionem possit fieri ex intervallo. mandati. l. Papinius. nu. 1.
Arbe qua actione reddit petatur. de contrah. emp. l. quod s. p. e. nu. 2.	108	Ceteris actionem liberatur depositi. l. si apud quem. nu. 1.
¶ Articuli imperinentes in causa non admittendi. de iure iuri. l. si duo patroni. nu. 3.	22	Cessationis in statuto loquente de creditore. si cer. pet. l. i. mero 12.
Artifex imperitus de imperitia est puniendas, de loc. & condic. l. qui do- num. 3.	120	Certi conditio, an sit temporalis, vel perpetua. si cer. pet. l. certi conditio. num. 5.
¶ Affliger, quod ignorat, in culpa esse censetur. de act. emp. l. Julianus. nu. 1.	116	Certi conditio generalis, an crescat per infestationem. si cer. pet. l. certi con- ditio. num. 6.
¶ Argumentum, vel diminutio peculii non auget, vel minuit actionem confi- titoriam. de const. pet. l. id quod. nu. 2.	57	Certi conditio cui, contra quem, & pro qua re competit. si cer. pet. l. certi con- ditio. nu. 1.
Autovitiate iudicis res restitui debet cuius est, sequestrata. depositi. l. eti- pud. nu. 1.	87	Certum quid dicatur. si cer. pet. l. certum. nu. 2.
¶ Aius maternus, an teneatur neptem ex filia dotare. ad senatusc. maced. l. si filius. familias. nu. 4.	74	Circumvenire item, quod verbum circumscribere importat de loc. & ead- cum venderem. nu. 2.
	137	¶ Cives sui civitatis possunt esse rectores. si cer. pet. l. principalibus. nu. 2.
	18	Civitas aliquo casu refusa potest ad senatusc. maced. l. nibilium. nu. 1.
	18	Citatio patris, an requiratur in arbitrio, & arbitramento, & ad quid inuen- fierit. pro socio. l. si societatem. la. 2. nu. 1. & 2.
	18	¶ Clanius traditio quid operetur. de contrah. emp. l. clanibus. nu. 1.
	18	Index Barth. Saly. Japon. ff. v. c. a 3 Clan-

Index Alphabeticus

Clavisula vir a secundum tempus alterius restringitur, de pac. dot. l. cū pater.	Condici quando possit quod ex re subtrahita superest. de condic.furti. l. sif. num. 1.
Cohabentes se innicem possident, si cert. petr. l. eius qui in prouincia. numero 15.	Condicio, an detur domino serui venditi. l. si cer. pet. l. cum fundus. nn. 9. 16
Cohabentes si animum possidendi non habuerint, cui queri dicantur, si cer. pet. l.	Condicio ad repetendum, an detur in contractibus nominatis. de condic. turp. car. l. f. nu. 3.
eius qui in prouincia. nu. 16.	Condicio ad repetendum datur, si causa qua fuit dandi non sequatur, ac ea causa d. l. si filius. nu. vniuers.
Couit matrimonium non facit. de don. inter vir. & vxor. l. cum hic. numero 3.	Condicio causa data danti datur, si datus ad manumittendum non manumittatur de conditione causa data d. l. si pecuniam. nu. 15.
Collegia obligantur ex mutuis, & contractibus administratorum suorum.	Condicio causa data quando, cu. & pro quo re competit. de condic. causa data l. si pecuniam. nu. 14.
si cer. pet. l. ciuitas. nu. 2.	Condicio causa data, an indicatur per causam defactum. de condic. causa data l. si pecuniam. nu. 12.
Colonus ad melioramenta agere potest. de loc. & condic. l. colonus. nu. 1.	Condicio certi ex stipulatu pro qua re competit. si cer. pet. l. certum. nu. 2.
Colonus non possidet de pig. actio. si pignus. nu. 1.	Condicio certi datur si quis decem corbes vini optimi stipuletur. si cer. pet. certum. nu. 5.
Colonus ad quae teneatur, de loc. & condic. l. quae. nu. 3.	Condicio certi datur cum concurredat cum actione subsidiaria in factum. si certum pa. l. certi condic. nu. 4.
Colonus a colonia expulsus mercedem temporis prateriti solvere tenetur, de loc. & condic. l. colonus. nu. 2.	Condicio certi, an competit pro re legata. si cert. pet. l. certi condic. numero 10. 13.
Colonus partiuarius non agit contra sumrem de loc. & condic. l. cum in plures. numero 4.	Condicio certi ad interest ad quod obligatio succedit. si cer. pet. l. cert. condic. nu. 8.
Colonus contra dominum notem agere agere potest actionem intentare, de loc. & condic. l. cum in plures. nu. 5.	Condicio certi generalis vniua est. si cer. pet. in rub. nu. 1.
Commendo verbum inducit depositum depositi. l. lucius. nu. 1.	Condicio certi generalis qualiter intentatur. si cer. pet. in rub. nu. 2.
Committens male sibi debet impunare, de iure u. l. qui iurasse. nu. 2.	Condicio certi, an detur si ferius, vel decem corbes vini in stipulatione promittantur. si cer. pet. l. certum. nu. 4.
Commodans ut viuissim scienter teneatur. commodati. in rebus. nu. 6.	Condicio certi quando competit numerationem iubent. si cer. pet. l. singula. num. 18.
Commodatarius, & depositarius dominij proprij, & non alieni questionem re ferunt depositi. l. qui rem. nu. 1.	Condicio ex mutuo furi datur si consumptio sequatur. si cer. pet. l. nam & fin. f. nu. 1.
Commodatarius quando de culpa leni teneatur. commoda. l. si vt certo. numero 8.	Condicio ex lege quando detur, & quando non de condic. ex lege. l. vniuers. mero 3.
Commodatarius quando teneatur de culpa lenissima. commodati. l. in rebus. numero 1.	Condicio ex lege datur lege actionem dandam non exprimente. de condic. lege. l. vniuers. nu. 1.
Commodatarius nuntio mentienti credens sibi praediticat. commoda. l. cū qui. num. 2.	Condicio ex lege qualiter cognoscatur competere. de condic. ex lege. l. vniuers. num. 1.
Commodatarius quando presumatur esse in culpa. commoda. l. si vt certo. numero 3.	Condicio furtiva coperti procuratori indebitu de proprio soluenti. de condic. furti. l. quoniam. nu. 1.
Commodatarius in culpa est si res suas preferat in saluandis rebus commodati. l. si vt certo. nu. 8.	Condicio furtiva ab alijs degenerat condic. onibus. de condic. furti. l. 1. num. 10. 1.
Commodatarius, an teneatur de deterioratione rei comodata. depositi. l. quod Nerus. nu. 4.	Condicionem furtiuam, an habeat publicianam habens, cui res subtrahentur. de condic. furti. l. si pro fure. nu. 2.
Commodatarius furtum commitit viens re commodata ad vsum indebitum. l. commoda. l. si vt certo. nu. 16.	Condicio furtiva permititur, dominio rei facto domini perdito. de condic. furti. sine manifesto. nu. 2.
Commodanti directa competit. commodati. l. si vt certo. nu. 16.	Conditione furtiva conuenit, qui re deposita vel commodata ad vsum indebitum. vtiatur de condic. furti. l. qui furtum. nu. 1.
Commodatum quid sit, & qualiter fiat. commodati. l. in commodato. numero 3.	Condicio furtiva vnde oritur de condic. furti. l. si pro fure. nu. 4.
Commodum ex qua persona sentitur ex eadem, & in commodum. de infinito. a. l. 1. nu. 1.	Condicio furtiva competit. de condic. indeb. l. sed & si me. nu. 2.
Commodum tollitur sublatio grauamine quod fuit eius causa. de iure u. l. cum qui. num. 1.	Condicio incerti quando competit. de condic. indeb. l. sed & si me. nu. 2.
Communicari non debet quod sua pars causa queritur. pro socio. l. verum. nu. mero 4.	Condicio incerti datur in re habenti. de condic. furti. l. & ideo. nu. 1.
Compensatio propter societatem que sit quare non veniat in medium, & damnum pro vulnere illato. fe. pro socio. l. sicut. nu. 2.	Condicio incerti quando competit. de condic. indeb. l. sed & si me. nu. 2.
Compensatio quibus in locum sibi vendicare nequeat casibus. de condic. indeb. l. qui iniurie. nu. 2.	Condicio incerti quando competit. de condic. indeb. l. sed & si me. nu. 2.
Compensatio an fiat ipso iure de compensatio. l. si ambo. nu. 1.	Condicio incerti datur in re habenti. de condic. furti. l. & ideo. nu. 1.
Compensatio, an fiat ipso iure de compensatio. l. postea. nu. 2.	Condicio incerti quando competit. de condic. indeb. l. sed & si me. nu. 2.
Compensatio sit quantitatibus ad quantitatem de pig. actio. l. si conuenierit. numero 1.	Condicio incerti quando competit. de condic. indeb. l. sed & si me. nu. 2.
Compensatio obicitur iure cesso. de compensal. in rem. nu. 1.	Condicio incerti quando competit. de condic. indeb. l. sed & si me. nu. 2.
Compensationem recipiunt que exceptione perimi possunt. de compensal. que. cuncte. nu. 2.	Condicio incerti quando competit. de condic. indeb. l. sed & si me. nu. 2.
Compensatio, quando, cu. in quibus rebus, & a quibus opponi possit. si cer. pe. l. cum fundus. nu. 13. & seq.	Condicio incerti quando competit. de condic. indeb. l. sed & si me. nu. 2.
Compensatio doli, vel culpe, an admittatur de compensal. si ambo. nu. 2.	Condicio incerti quando competit. de condic. indeb. l. sed & si me. nu. 2.
Compositio a suis partibus realis est differentia. de pig. actio. l. si conuenierit. numero 4.	Condicio incerti quando competit. de condic. indeb. l. sed & si me. nu. 2.
Comprimisso non obligatur, qui non in iudicio. de pecul. l. nu. 17.	Condicio incerti est nomen actionis. de condic. indeb. l. si non sortem. numero 12.
Comprimisso factum in aliquem tanquam in arbitrum, & arbitrator, qua lit. intelligatur. pro socio. l. si societatem. la. 2. nu. 11.	Condicio indebiti locum non habet vbi inter partes negotium gestum non est. de condicione indebiti. l. si in area. nu. 1.
Concedens aliquid concedere censetur omne id, sine quo illud haberri nequit.	Condicio indebiti cui, & quando competit. si cert. pet. e. l. cum fundus. num. 104.
Conclusio libelli qualis esse debeat. de pig. act. l. rem alienam. nu. 5.	Condicio indebiti l. si quid. nu. 2.
Conclusio in causa quid operetur. de iure u. l. admonendi. nu. 23.	Condicio indebiti cessabit, si pietas causa erroris fuerit. de condic. indebiti cum i. s. nu. 5.
Conclusio libelli qualiter debeba fieri. de eo quod certo loc. l. non vtiue. numero 3.	Condicio indebiti datur quatenus recipiens locupletior efficitur. de condic. indeb. l. si quid. nu. 2.
Conclusio libelli tantum concludere possit. de eo quod certo loco. l. numero 3.	Condicio indebiti ad solam datur possessionem. de condic. indeb. l. indebiti. num. 57.
Concubina est donationis capax. de donat. inter vir. & vxor. l. filia senatoris. numero 1.	Condicio indebiti ad heredem potest transmiti. de condic. indeb. l. si fundi. num. 17.
Condemnatio, an possit sequi ex iure supervenienti iudicio pendente. de pig. act. l. si rem alienam. nu. 5.	Condicio indebiti cessabit, si soluens nihil faciat accipientis. de condic. indeb. l. si in area. nu. 2.
Condemnatio fructus percepti non debent esse lucro, etiam si de percipiendis non teneatur. si cer. pet. l. vniuers. nu. 18.	Condicio triticaria ad rem suam quibus detur casibus. de condic. triticica. l. numero 14.
Condemnati ad fructus tenentur in sibi dato quadrimiestri. de psur. l. in siedice misi. nu. 2.	Condicio triticaria generalis est. ad que. de condic. tritic. l. 1. nu. 2.

Barth. de Salyceto super Digesto vet.

Conditionis tritacaria, an continetur sub certi conditione, si cer. pet. l. certi con-	Consumptio pecunia que liberationis causa solutur repetitionem impedit.
dicio. num. 3.	si cer. pet. l. cum fundus. nu. 3. 15
Conditionis ob causam, an habeat locum in omnibus in nominatis contractibus.	Contractus serui quando, & quatenus dominum obligare possit. de pec. l. r.
de condic. causa da. l. s. nu. 8. 34	num. 15. 75
Conditionis quo datur in contractibus mixtis. de condic. causa da. l. fin. numero 9.	Contractus si ex pacto logio commissorie rescindatur nil penes emporem remanebit. de l. commis. l. legge fundato. nu. 1. 111
Conditionis sine causa, an sit nativa, vel dativa. si cer. pet. l. s. me. & titum. num. 1.	Contractus partem rei aliena, an possit conueniri pro tota re. de condic. fur. l. si seruis. nu. 6. 50
Conditionis omnem contra furcum denegare qualiter intelligatur. si cer. pet. l. s. quis nu. 6.	Contractus si ex parte viuis resolutum beneficium legis, vel principis rescinde tur etiam ex parte alterius. de act. empl. l. bonafides. nu. 1. 120
Conditionis dictio equinod. seu multipliciter capitur pro socio. l. s. societate. la. 2. nu. 1.	Contractum, ante capitum diminutionem celebratum esse non sufficit de actio- nibus. empl. l. s. seruis. nu. 1. 113
Conditionis cunctus, ut constituant, quem in mora. si cer. pet. l. quod te. nu. mero 1.	Contractus Claudianis quis sit. de loc. & cond. l. sed addes. nu. 1. 122
Conditionis impossibilis legatum viciat. de condic. indebl. seruo. nu. 1.	Contractus in aliam speciem transmutantur si in eo verbum contra eius natu- ram apponatur. de cond. causa da. l. dedi. l. 2. nu. 1. 124
Conditionis pro impletis habeatur quando impeditur ab eo qui tenetur. de condi- ca. da. l. dedi. nu. 7. 45	Contractus emptioris dicitur perfectus tribus modis. de per. & commodi. rei vendit. l. neceffario. nu. 2. 113
Conducens natus, pro tot amphoris soluere debet, pro quot conduxit. ad legem rhodium. de iactu. l. s. vobenda. nu. 3. 70	Contractus locationis non cadit in aduocatis. de locat. conduct. l. qui operas. num. 1. 124
Conducens roncium remittitur custodia, si locator mittat famulum suum cum eo. comodat. l. s. vt certo. nu. 2. 60	Contractus nominati, an admittant panitentiam. de condic. causa da. l. s. pe- cuniar. num. 6. 31
Conductor domus, an teneatur de incendio ipsius. de p. & commo. rei reti- dita. l. s. vendita. nu. 1.	Contractus innominatus regulatur secundum naturam contractus nominati. 6t
Conductor domus casu combuste non tenetur pro futuro tempore. de locato. & conductu. l. s. qui domum. nu. 2. 170	Contractus innominati ex quibus cognoscantur. de prescriptis verb. l. natu- lis. nu. 3. 126
Conductor prae. si pos. annum in illo manserit rem conduxisse conjectur. de loc. & conductu. item queritur. nu. 2. 121	Contractus innominatus quando dicatur. de act. emp. l. tenetur. nu. 2. 126
Conductor vice ipsam tenetur propagare. de loc. & cond. l. s. mo. nu. 4. 122	Contractus legem seu regulam capiunt a conuenientibus depositu. l. s. numer. 2. 86
Conductor ad mercedem tenetur si vano timore ductus recesserit. de locato. & conductu. l. habitatores. nu. 1. 123	Contractus quando in scriptis dicatur celebratus. de probat. l. cum de indebi- to. num. 8. 156
Conductus si prima locatione finita fructus perceperit, an presumatur recon- duxisse. si cer. pet. l. s. quis nu. 8. 4	Contractus innominati per que verba hant. de iure. l. s. quis. nu. 2. 28
Conferri in tempus permisso non semper idem est quod fieri permisso tem- pore. de seruis export. l. s. minor. nu. 1.	Contractus non valer facit in arbitrium incerta persone collata. de locato. & conductu. l. s. merces. nu. 1. 123
Confessionis dicens se centum habere ex causa antecedente, an sit standu- de prob. & presump. l. cum de indebito. nu. 4. 155	Contractus innominati, quando penitentiam admittant. de conditione cau- fa. da. l. s. pecuniam. nu. 1. 31
Confessio facta, cum causa legitima, an statim praedictet. de probationibus. & presum. l. cum de indebito. nu. 7. 155	Contractus innominati ex conuenientie cognoscuntur. de condic. causa data. l. dedi. nu. 5. 30
Confessio inter absentes non praedictat consenserit. de prob. & presump. l. cum de indebito. nu. 5. 114	Contractus refolui dicitur per ista verba, res si inempta. de contriven. emp. l. & libriu. l. 106
Confessio sine scriptis facta ad obligandum, an requirat causam. de probatio- nibus. & presump. l. cum de indebito. nu. 6. 155	Contractus venditionis quot. & quibus vitiatur erroribus. de contraben. emp. l. s. venditionibus. nu. 1. 107
Confessio adulti curator et habentis in iudicio facta, consenserit inualida. de iu- re. l. iurifundam. nu. 6. 23	Contractus ab habente legis condende pofestatem initus vim legis obtinet. si cer. pet. l. ciuitas. nu. 4. 15
Confessio procuratoris mutuum se receperisse consenserit, domino non praedi- cit. si cer. pet. l. mutuum. nu. 20. 155	Contractus donationis est innominatus. de condic. causa da. l. fin. nu. 7. 34
Coniugia infonbia fuit a lege reprobata. de iure. nup. l. s. emp. nu. 1. 164	Contractus bonifaci, an differat a contractu fructu iuris. si cer. pet. l. viuin. num. 8. 13
Consenfus expressus in absolucione naturalem non tollit. de cond. et. indebl. Iulianus. nu. 18. 47	Contractus si potest fieri secutum ad sensum sui sapientis, an consentiens te- netur facere secundum sapientis dictu. magistr. si mandato. nu. 5. 100
Contentiens matrimonio, donec reintegriare censetur de pac. do. l. cum na- ritus. num. 1. 169	Contractus sponsionis post ad tempus certum, ante illud numer. non pofet. si pof- salibus. l. s. fepe. nu. 1. 162
Contentiones debitoris consentit etiam eius heredi. quib. mod. pign. vel hyp. l. s. fundus. nu. 1. 133	Contractens, an possit conueniri in loco contractus, solutione in alio destinata. de eo quod certi locali. nu. 4. 52
Contentient et aliij potest, qui per se facere potest de pign. & hypo. l. s. fundus. nu. mero 1. 130	Contractens commodi post latam sententiam in directa potest agi. commo- dati. l. rem mibi. nu. 1. 62
Contentit non contradicens de fons. l. in fonsalibus. nu. 1. 161	Contrariorum altero posito destruitur alterum. de instit. actio. l. sed & si pu- pillus. nu. 2. 70
Consequi potest quis per alium quod per se nequit. que res pign. pos- l. ariflo. nu. 5. 133	Contrariorum altero cognito, cognoscitur & reliquum. de pact. do. l. inter foce rum. nu. 1. 169
Consequitur duplum, an re euicta rursus agere possit, de euict. l. s. dupla. nu- mero 2. 134	Contrariorum rei aliena quando inuitto domino facta presumatur. si cer. pet. l. quis. nu. 7. 4
Conſiliarii mandati quare non teneatur mandati. l. idemq. nu. 5. 93	Contrariorum quando propter iactum debeat, ad legem rhodium de iac. l. naus. nu. 1. 70
Consilium an teneatur requirere is cui hac diriguntur verba scilicet, consili- talis faciat. de exercitoria actione. l. 1. nu. 7. 69	Contra. max. an perdat possessionem. pro socio. l. cum duobus. nu. 6. 102
Consilium requijsitum, an teneatur sequi is, qui illud requirere tenet. de exer. actio. l. 1. nu. 8. 69	Convenio verbum, & fertur communiter ad pacatum nudis. si cer. pet. l. l. foce. num. 3. 17
Conſtituens, an teneatur se nullo modo teneri sciatis. de const. pec. l. prima. num. 10. 55	Convenientes qua, & quales inter socios accidere soleant. pro socio. l. Mu- nitus. num. 2. 101
Conſtituens potest tantum alteri ex duobus reis. de const. pecu. l. sed & si. nu- mero 1. 55	Convenio nulla est que fit ne debitor pignus, vel hypothecam vendat. de di- strictione pignorum. l. s. creditor. nu. 2. 135
Conſtituens per relationem ad aliud certum valere dicatur. de const. pec. l. qui auem. nu. 1. 56	Convenio de pignore non vendendo quando tollatur. de pignoratitia actione. l. s. conuenient. nu. 2. 62
Conſtituens quid operetur. de const. pec. l. pbi. nu. 1. 57	Convenio facta bis pignoris scilicet promittere a societate non discedere, quot in se habeat conditiones. pro socio. l. s. conuenient. nu. 1. 101
Conſtituens fit per epistolam inter ab absentes. de const. pec. l. qui antem. nu. mero 2. 56	Convenio tenet ibi casus fortuitus sicut expressus. commoda. l. s. vt certo. nu. 12. 59
Conſultor no. en. conſilium prabere ad id per iudicem cogi potest. de exec. act. l. 1. nu. cod. 69	Convenio generalis quare non valeat in stipulationibus iudicialibus. commo- dati. l. s. vi cor. nu. 13. 59
Conſuetudo domini a procuratoribus, & negotiorum gloribus attendi de- bet. de vi. l. qui semper. nu. 2. 147	Convenio tenet ibi casus fortuitus sicut expressus. commoda. l. s. vi cor. nu. 13. 59
Conſuetudo patris, vel domini inscipitur in vestibus filii, vel serui. de rem verfo. l. quod si seruis. nu. 2. 81	Convenio generalis quare non valeat in stipulationibus iudicialibus. commo- dati. l. s. vi cor. nu. 13. 59

Index Alphabeticus

Conuenient debiti si in plures dividuntur, ad pignora porrigitur. qui pot in pign.	Creditor dans pecuniam sub ipsaris in annum, si ante annum cum ipsaris prae-
hab. in jalum.nu.1.	tertiis temporis recipiens soluere velit, an teneatur recipere, si cer. pet. l. i-
Conuenienti de pecunia quis possit de pec. l. hinc queritur nu.3.	pecuniam laj. nu.2.
Conuenient potest si cui profuit, si cui solutum est foliendo non est, de cedit.	Creditor agens hypothecaria directa, quid probare debeat, de pign. act. l. rem
indeb. l. bis folius.nu.1.	alienam.nu.6.
Conveniente sublatu collitur conuenientem, de in re verso, l. quidam.nu.2.	Creditor rem mutare non cogitur, mandati, l. si mandato.ju.4.
Copula carnalis non est de, essentia matrimonij. de ritu nup. l. mulierem. nu.	Creditor rna soluzione contentari debet, mandati, l. creditor.nu.2.
mero 3.	Creditor cum debitibus assensu pignore vi potest, de pign. act. l. qui ratatio-
Copula iuxta iuncta implicatiue capitul. de condicione causa. l. i. nu. 1.	numero 1.
Correi duo, an dicantur iuueniem fidei embre ad senatuscon. velleia. l. vir uxo-	Creditor ex pignoris venditione debitum integrum non consequens contra ma-
ri, numero 2.	datorem ager ad restitut. mandati, l. si mandato.nu.3.
Corveus habens beneficium divisionis si conuenientiat, an possit actiones cedere	Creditor an possit prohibiri eadi folium per debitorem pignori datum, de pi-
commodati, l. si vi certo.nu.27.	gnorari, actione, l. si conuenienti.nu.6.
Credere suo periculo quando quis dicatur, mandati, l. idemq; nu.7.	Creditor pignus retinere potest ob futurum imminentis periculum, de pig. act.
Creditori mala fide pignus accipenti non datur actio, quod metus causa, de	si necessarias.nu.2.
pign. act. l. si pignore.nu.3.	Creditor qui actione nomina sibi hypothecatum exigere possit, de pignoriam
Creditor cui est obligatus ususfructus, an possit proprietatem vendere, de pig.	actione, l. si conuenienti.nu.2.
& hypot. si is qui nu.7.	Creditores minus statios in tributum cum alterius statios creditoribus, non
Creditor secundus si pignus emerit in prioris locum creditoris succedit, qui	sunt vocandi de tributo, act. l. procuratoris.nu.1.
pot. in pig. hab. l. quia debitor.nu.1.	Creditori qui hypothecaria agit, tria probare incumbit de proba, & presum.
Creditor secundus in prioris hypotheca non succedit, quare pign. obli. pos. l.	ante omnia.nu.1.
arist. num.1.	Creditor in loco destinato solui nequit inuitu. de eo quod certo loco, l. is qui
Creditor pendens pacifici potest, ut de evictione non teneatur, de distract. pig.	certo.nu.1.
L. scriptum art. 1.	Creditor ex aliis summa imponitur diligenter, de in rem verso, l. quo si fer-
Creditor rem debitoris, ad se peruentum retinere potest, de condi. indebi. l. si	nos.nu.2.
non fortunam.nu.4.	Creditori vigilanti succurrunt de pecul. l. summa cum ratione.nu.1.
Creditor, an possit unam de pluribus rebus hypothecatis eligere inuitu credi-	Creditoris nomine quis veniat, si cer. pet. l. i. nu.10.
tore, de distractio. pig. l. creditoris.nu.2.	Creditorum quis sit potior in fundo pluribus obligato, qui potiores in pigno-
Creditor pro fundo sibi obligato pensionem soluere potest de pign. & hypot.	bantur, idemque est nu.2.
lex petigali.nu.1.	Creditoris ex aliis summa imponitur diligenter, de in rem verso, l. quo si fer-
Creditor non dicitur si cui sub conditione debetur, si cer. pet. l. i. nu.18.	nos.nu.2.
Creditor pignus remittere dicatur refundum donando pretij, quibus modis pi-	Creditum qualiter a mutuo differat, si cer. pet. l. mutuum.nu.4.
gnus, vel hypotheca soluitur, l. i. nu.1.	Creta de voluntate domini exempta eximenter efficiunt de prescri. verb. l. per
Creditor debiti confessat partem recipere cogitur, de reliqua litigatur, si	misi. l. num.1.
cer. pet. l. qui dicitur affirmauerunt nu.1.	Criminalis a ciuili non absorbetur de prescrip. verb. l. qui seruandarum.
Creditor non contradicunt renditioni pignoris quando sibi preuidicet, quib.	numero 2.
modis pig. vel hypotheca soluitur, l. i. nu.10.	Culpa leuis, qua definatur depositi, l. quod nerua.nu.8. & 10.
Creditor pignus rendere debet iure creditoris, de distract. pig. l. f. nu.1.	Culpa leuissima qua sit depositi, l. quod nerua numer. undicimo.
Creditor contra eum apud quem est pecunia deposita, agere non cogitur, de	Culpa leuissima in quibus contingere possit, depositi, l. quod nerua.nu.15.
vixiis l. debitoru. nu.1.	Culpa leuissima in mandato venire possit, mandati, l. & aristoni, nu.1.
Creditor, quot concurrentibus possit rendere pignus, de distractio. pign. l. fin.	Culpa late dolio non equiparatur in penitus corporis depositi, quod nerua. nu.
nummero 2.	mero 18.
Creditor qualiter probet chirographum sine suo assensu cancellatum, de prob.	Culpa leuissima non veniat in deposito, madati, l. & aristoni, nu.1.
& pres. l. si chirographum. nu.3.	Culpa late dolio equiparatur, & in ea in litem iuratur, de in litem iurant. in actio-
Creditor renditioni pignoris consentiens, ut ei satisfiat hypothecaria agere po-	nibus. num.5.
terit si ei satisfactum non fuerit, quibus modis pignus, vel hypotheca solui-	Culpa late qua dicatur, depositi, lege quod nerua. numero septimo.
tur l. situs in re corporali.nu.4.	Culpa in genere in duas scartas species, depositi, l. quod nerua. numero 4.
Creditor quando unum debitum recipere compellatur, si cer. pet. l. quidam et	Culpa ex similitudine, vel species depositi, l. quod nerua. numero 3.
stimatoru. nu.1.	Culpa que sit leuissima, depositi, lege quod nerua. nu. 9. & 12.
Creditor ha bens plures hypothecas, quam voluerit prosequi poterit, qui po-	Culpa latissima, an semper abolo si equiparanda, depositi, l. quod nerua. nu.17.
tio, in pignore habe. l. qui generaliter.nu.2.	Culpa latissima quae sit, depositi, lege, quod nerua. nu.6.
Creditor mulier intercedere fore debet, ad senatuscon. l. non putatur.nu.1.	Culpa leuissima exempla in quib. consilient. depositi, l. quod nerua. nu.13.
Creditor consentiens pignus pignorari ipsum remittere praesumit, quibus	Culpa praecedens an faciat quem teneri de cap. comoda. l. si vi certo.nu.15.
modis pig. vel hypoth. solui. l. paulus.nu.1.	Culpa ferui non exceptat commodatarium, commoda. l. si vi certo.nu.19.
Creditor non sibi preuidicat consentiens acutu nullo debitoris, quibus modis	Culpa leuis, qua sit de pignora. actio, lege & cum nu.3.
pignus, vel hypotheca soluid, si res. nu.3.	Culpa leuissima quid sit, commoda. l. in rebus nu.2.
Creditor pignoris recipiens instrumenta emptionalia rei debet facere sibi exhibi-	Culpa qualiter definatur si in suo generi generalissimo sumatur, depositi,
beri de pig. actio. l. pig. nu.1.	quod nerua. num.5.
Creditor potest habere fidem de pretio, de pign. act. l. eleganter.nu.4;	Culpa late estolo dolio equiparanda, depositi, l. quod nerua. nu.2.
Creditor potest pignus debitori concedere preario, de pig. act. l. si pignore. nu.	Culpa late qua dicatur, & quis in ea esse cenfatur, si certum pet. l. quod ter-
mero 5.	numero.27.
Creditor pignus rendere non cogitur, de pign. act. l. quamuis.nu.1.	Culpa non dicitur ex qua commodi suntur, de iure dol. cu in fundo. n.2. 168
Creditor & legataru quando caussa adesse, & appellare possint, de pig. &	Culpa censeatur in dubio leuissima qua ortum prae sumitur incendium de peri-
potiebas. l. supervatis.nu.2.	cu. & commorei vend. l. si vendita.nu.8.
Creditor, an possit hominem petere eo qui soluit, non liberato, de condi. indeb.	Curator bonorum administrationem, & non persone censemper habere de ulti-
l. iheratus.nu.2.	nu.1. l. scindens.nu.1.
Creditor quod pignorum velit electionem babebit, de distract. pig. l. creditoris.	Curator ad actum unicum constitui potest, de iure dotum. l. sue generalis. nu.
numero 1.	mero 2.
Creditor qm exceptione repellit possit, ad senatuscon. velleia. l. sed si ego. n.1. 135	Curvis temporis obligationem non inducit, de rsur. l. cum de in rem persona-
Creditor in quam causam mulier pecuniam recipiat mutuam curare debet,	mero 6.
ad senatuscon. velleia. l. bona fide.nu.1.	Custodia non remittitur commodatario per appositionem custodis, commoda.
Creditor secundus hypothecarius non potest rendere pignus, de distract. pig.	l. si vi certo.nume.20.
l. iheratus.nu.1.	Custos an tenetur de culpa leuissima, de loca. & conduc. l. qui mercedem. nu.
Creditor plus debito petens, an in mora constitutat debitorem, de rsur. l. mora.	mero primo.
num.6.	124
Creditor quando quis, & quo ad quid, si cer. pet. l. i. nu.17.	
Creditor an possit debiti partem ab initio reo petere, si cer. pet. l. quidam asti-	
manci. num.3.	
Creditor an possit agere contra eum ad quem bona debitoris peruenient, de	
pig. act. l. rem alienam.nu.10.	
Creditor prima si a debitor emere, an possit contra secundum stori, qui	
potio in his huius l. cui debitor nu.3.	
135	
149	
133	
68	
132	

De litera D

¹⁴⁹ ² **D**amna & lucra propter societatem, seu occasione societatis tolera-
ta sunt communicanda pro socio. locum.nu.1. ¹⁰¹
¹³ ¹⁴ Damnatus de publico iudicio valet, & infamis testis esse nequit, de-
testibus.l. testium.nu.23. ¹⁵⁸
⁶⁸ Damnatus de columnia testis esse nequit de testibus.l. quæsumit.nu.1. ¹⁵⁹
⁷² ⁷³ Damnatus ad interficere causa principali ob rem non constitutam, an in can-
tione & ceteris rebus, quæ non debent interficere, si non luctuosa.

Barth. de Salyceto super Digesto vet.

Damnum cōtingentia in rebus propriis socij occasione societatis, an sint communi- nicanda. pro socio. l.cum duobus.nu. 3.	Debitor post absolutionem solvens repetrere potest. de cond. indeb. l. Julianus. 102 num. 11.	46
Damnum refarciri debet quod propter servitium alteri impensum sustinetur. Debitor in mora constitutus potest moram purgare. de constit. pec. l. sed si si cer. per. rogati. nu. 1.	Debitor in mora constitutus potest moram purgare. de constit. pec. l. sed si alii num. 2	56
Damnum datum ab uno ex commodatariis, an debet alteri resarcire commo- dati. l.s. vi certo.nu. 26.	Debitor obligans, an prius excusi debet quam debitor debitoris. de pign. & hyp. l.grec. num. 6.	130
Damnum res conducta datum ob inimicitias conductoris locatori resarcitur. Debitor hypothecaria conuentus, quam exceptionem habere possit. de pig. & de loca. & conduct. l.merc. nu. 53.	Debitor hypothecaria conuentus, quam exceptionem habere possit. de pig. & hyp. l.cum no. 3.	131
Dans rem deterioratum liberationem non meretur. de condic. furti. l. in re furtua. nu. 1.	Debitor morosus de iteritu tenetur. si cer. per. quod te. nu. 6.	5
Dare, verbum in contractu emptionis, & venditionis est impropriandum. de condic. causa data. l.f. nu. 4.	Debitor certa speciei, an liberetur ea premita. si cer. per. quod te. nu. 7.	5
Dare quid, vt aliud detinatur differt ab eo, quod datur vt idem detur. de prescr. ver. l.s. operas. nu. 1.	Debitor certa quantitatibus, vel specie, an si creuerit estimatio teneatur post moram ad incrementum estimacionis. si cer. per. l.vinum. nu. 19.	134
Dare, & promittere equiparantur. de conduc. ob turp. cau. l.vbi autem. nume- ro quintio.	Debitor pecuniam numerationis facta futura pote non recipere. qui pot. in in pign. bal. l.potior. nu. 1.	134
Dare, verbum quid significet. de condic. causa data. l.dedi. l.a. nu. 2.	Debitor generis, articulatur genere sine eius, vel creditoris morn perempto. l. cer. per. l. quod te. nu. 11.	5
Dare verbum ad dominium transferendum, & non transferendum commune est de condic. cau. data. l.f. nu. 6	Debitor futurus al. enare potest que fuit pollicitus. quereris pign. obl. pos. l. tius. num. 1.	132
Dari qualiter intelligatur quid, vt a lite discedatur, de condic. indeb. l.in sum. num. 1.	Debitor al. alternative ad duo interpellatus super quo moram committere dicta- tur de vir. l.mora. nu. 10.	130
Data vorax pro r. s. quotidiano non revocatur. de dona. inter vir. & r. x. l.ex. anno. nu. 1.	Debitor si foliata adiectio in constituto quomodo libretur. de const. pec. l. si quis. num. 1.	37
Datum sub modo quando repeti possit. de condic. causa data. l.s. pecuniam. nu. mero 3.	Debitor a morsa exceptatur si non repetratur cui solvere debet. de vir. l.pe- cunia. nu. 2.	137
Datum ob causam quando ex penitentia repeti possit. de condic. causa da. l.s. pecuniam. nu. 1.	Debitor principalis solvens suo creditori, an liberetur ab utili que secundo co- peti creditori de pignorib. & hypothec. l.grec. nu. 5.	130
Datum ob causam honestam non repetitur ea sequuta. de condic. ob turp. cau. l. i. sum. 1.	Debitor solvens fallo procuratori, an si tuendus exceptione dol. de don. inter vir. & r. x. l. cum virum. nu. 2.	132
Datum ob causam non condicetur. de condic. causa da. l. nu. 1.	Debitor post estiūtionem liberatus actione utili tenetur emptori. de diffrac. pig. l. respectu. nu. 3.	135
Datum causa conditionis implenda quando repeti possit. de condic. indeb. l.i.s. cui. nu. 2.	Debitor ad insum creditoris alij numerans quid intendat, & an liberetur. l. cer. pct. l.fingularia. nu. 10. & seq.	xx
Datum ex causa transactionis quando repetatur. de condic. indeb. l.eleganter. num. 1.	Debitor, an possit creditori pignus vendere de pig. act. l.debitor. nu. 1.	69
Datum indistinctum partim ob causam honestam, & partim ob in honestam, a posse repeti de condic. ob turp. cau. l.vbi autem. nu. 2.	¶ Doctoris qui commendari mercantur. ad senatus. con. vellecia l. i. nu. 2.	82
Datum re quid siat non condicetur. de condic. causa da. l. dedi. nu. 3.	Debitorum se potest quis constituiere pro hereditate iacente. de const. pec. u. battens. nu. 2.	55
Datum ob causam de præterito quando repetatur, & quando ob causam de fu- ture. de conditione indeb. l. damus. nu. 1.	Debitor liberetur per acceptilationem id reperet a quo cum liberariit cas- ta non sequuta. de condic. causa da. l. si mulier. nu. 1.	31
Datum ne quid siat non condicetur. de condic. causa da. l. dedi. nu. 1.	Debitorus appellatione quis veniat. si cer. pct. l. nu. 9.	31
Datur in dicto aliud ab eo quod recuperatur. de iure dot. l.sum fundo. nu. 30.	Debitorum purum late pendente solutum non repetitur. de condic. indeb. l.Ju- lianum. nu. 1.	45
¶ Debitor quantum, an illa perpeta liberetur. si cer. pct. l. quod s. & o. 5. 9.	Debitorum in pecunia numerata quamlibet facultatis partem respicit. si cer. pct. l.fingularia. nu. 9.	13
Debitor quo modo pignoris venditionem impedit posse. de diffrac. pign. l.fin. num. 3.	Debitorum sub conditione quando repeti possit solutum ante conditionis eventu. de condic. indeb. l. sub condic. nu. 1.	37
Debitor polens contra creditorem agere, an debet prius debitum exsolnisse. de pign. act. l.petenti. nu. 2.	Debitorum in omniem eventum quando repetatur solutum de condic. indeb. l.Iu- lianum. nu. 3. & seq.	48
Debitor quam actionem contra suum intentet creditorem. de pign. act. l.petenti. nu. 1.	Debitorum odiofa exceptione elisum per errorem solutum, an possit repeti. de condic. indeb. l. nu. 12.	36
Debitor delictus, & creditor onerosus non audiuntur. de pign. act. l. l.servos. num. 2.	Debitorum exceptione odiofa elisum si errore facti solutum, an repeti possit, ad senatus. con. maced. l.f. nu. 1.	73
Debitor rei vindicatione agit contra eundem a creditore non rite vidente. de pign. act. l. creditor. nu. 1.	Debitorum non necessario dicitur id quod ab aliquo constituitur, de const. pec. l. num. 7.	55
Debitor scienti solvens fallo procuratori quando repetere possit. de condic. causa da. l. si procuratori. nu. 6.	Debitorum sub omnia causa converti potest in causam mutui. si cer. pct. l. certi con- ditione. num. 9.	9
Debitor solvens institutori post mortem domini, an liberetur. si cer. pct. l. eius qui in prouincia. nu. 7.	Debitorum sub offisis, an possit offerri sine ipsis. de r. s. l. debitor. nu. 3.	147
Debitor morosus servuo manumittendo perempto pecuniam refundere debet. si cer. pct. l. quod te. nu. 16.	Debitorum inter fratres contractum frater inquitum patri successit eo mortuo repetet, de conditione indeb. l. frater a fratre. nu. 1.	42
Debitor in diem, vel sub conditione certa speciei si ante diem, vel conditione occiderit, an teneatur. si cer. pct. l. quod te. nu. 14.	Debitorum sub conditione, & pure, & ad dictum confitit potest de const. pec. l. i. nu. 12.	57
Debitor & creditor sui ipsius eodem respectu nullus esse potest. ad senatus. velleci. l.tutor. nu. 2.	Debitorum in diem ante dictum solui potest. de const. pec. l. i. nu. 12.	55
Debitor solvens post sententiam absolucionem quando repetere possit. de cond. indeb. l. Julianus. nu. 6.	Debitorum ex quavis causa in conflituum deduci potest. de const. pec. l. i. nu. mero 8.	41
Debito ad insum creditoris alij numerans si scribat in libro suo, an pro nu- merata habeatur. si cer. pct. l.fingularis. nu. 22.	Debitorum ex una causa qualiter in aliam revertatur. & an obligatio prior tolla- tur si cer. pct. l.fingularia. nu. 17.	11
Debitor verus etiam post absolucionem sententiam remanebit debitor. de com- pen. l. quisque. nu. 1.	Debitorum ex causa peculiari a servo, an ita sit onus peculi, & peculi sequan- tur. de condic. indeb. l. frater a fratre. nu. 12.	43
Debitor ipso iure non liberatur debito in dictum conuerso. de iure dot. l.s. mu- nier. nu. 2.	Debitorum alternarium si fuerit primum alternarium in obligatione erit, de condic. indeb. l. cum is. nu. 8.	27
Debitor liberatus presumitur chirographo cancellato apud se reporto. de pb. l.s. chirographum. nu. 1.	¶ Deceptus quantia quicunque sibi dolus intervenit de loc. & condu. l. rendemur. nu. 1.	12
Debitor non morosus, an ipso iure, vel ope exceptionis liberetur per naturalem rei interitum. si cer. pct. l. quod te. nu. 16. & seq.	¶ Defactus eius cui foli debet cursum rurorum iam inboatum non impe- dit de r. s. l. cuius. nu. 2.	138
Debitor ad diem, an sit debitor simpliciter de presenti. si cer. pct. l. certi con- dictio. nu. 9.	¶ Defensor collegi facrumentum non desert absque mandato speciali. de reir. l. insurandum. la. 2. nu. 2.	27
Debitor qui: fuit in mora recipiendo rem debitam, quando purget moram, de const. pec. l. sed si alia. nu. 1.	Defers irramentum post acceptationem primitere non poterit. de iurius. l. non fuerit. nu. 2.	28
	Defere irramentum qui possint de iure r. s. l. insurandum. nu. 7.	23
	Differe solutionem quis dicatur, & negligere si cer. pct. l. quod te. nu. 2. & seq.	23
	¶ Deficiens a fundo qua actione possit illum condicere, de condic. tritica. l.	1

Index Alphabeticus

sed & ei.nam. t.	51	numero I.	131
Defensus nol posset.sic cer.pet.l.eius qui in prouincia.nu.3.	18	Dignitas sua nemini nocet.ad senatuscon.macedo.l.1.nu.3.	71
¶ Delictio iurantem non procedit sub eadem forma cum relatione de iure <i>re</i> .	27	¶ Dignitas peculij fratris debitoris ad fratrem creditorē perueniens,an in ali quo ipsius debitum aspernet.de cond.indeb.l. si ater a fratre.nu.1.3.	41
L <i>iu</i> l <i>l</i> urandum./a.2.num.0.	ibid.	¶ Difinictiua diuersa disjungit de probat.& presum.l.1.nu.1.	151
Delegatio plus quam pactū operatur de pac.dota.l. cum dos.nu.2.	107	Difinictiua difungens simul esse non permittit. depositi. quod nerua.m. de contrabene.emp.l. si scitis.nu.1.10.	90
Delictum in contrabendo non noet domino.de edil.edict.l.cum mancipiū. num.2.	138	¶ Dispositum super toto,& in qualibet eius parte locum habebit. de iure <i>re</i> . l.ait pretor.la.2.nu.2.	21
¶ Denominatio sit a suo principali.de praescri. per l.naturalis.nu.4.	126	¶ Difinictiua, & contractū, & dominij translationem impedit. si cer.pet.l. si ego.nu.1.	12
Denunciatio venditori debet fieri.de eius l.minor.nu.4.	141	¶ Ditiones ne pauperentur occasio a legibus tolli mandatur. de don. inter vir. & vxor.l.1 nu.2.	170
Denunciatio sit pupilli tutoe absopte de euicio.l. si dictum.nu.6.	142	¶ Dinitia sunt talis natura,quia quod est in toto respectu totius, idem est in parte respectu parvis.de cond. sine causa,qui sine nu.1.	48
Denunciatio,an debeat absenti personaliter fieri.de euict.l. si dictum.nu.6.	142	Ditiso,& repetitio,quando ad numerum fieri debeat.de condic.indeb.l. si pa ne.nu.3.	37
Denunciatio domino fiente debet fieri procuratori.de euict.l. si dictum.nu.6.	142	¶ Diuorium differt a repudio.de dinor. & repu.in rub.nu.1.	175
Denunciatio,an sufficiat fieri procuratori si dominus absit. de euict.l. si dictum. num.5.	142	Diuorium separat matrimonium. de dinor. & repu. quod ait lex.nu.1.	171
Denunciatio,an ita sit fiduciisori facienda, sicut principali.de euicio.l. si re quam.nu.1.	140	¶ Doctorem facere non potest non dotor.ad senatuscon.macedo. l. si quod.na mero 2.	73
Denunciatio visque ad quod tempus fieri possit.de euic.l.heres. num.2.	142	Doctores legentes verborum significata declarare debent. si cer. pet. l. prima depositi.l. licet.nu.1.	1
Denunciations plures,an possint simul,& item hoc est vna vice fieri,de pig actio.l. si conuenierit.nu.4.	62	¶ Doli exceptione quis se tueri possit.de cond. causa da.l. qui se debeve. num ro 2.	32
Deponendum rem communem quilibet pro sua parte intelligitur deponeere.	88	Dolum interuenisse dicens ipsum probare debet.de prob. & presum.l. quoti num.1.	152
depositi.l. licet.nu.1.	103	Dolum commissive,& locupletiorem factum esse paria sunt.depositi.l.1.nu mero 6.	86
Depositarius pro mortuo est habendus pro socio.l. actione.nu.4.	87	Dolum interuenisse asserens ipsum probare aebet, de loc. & conduct. l. si qui domum.nu.6.	120
Depositarii duo ciusdem rei tenentur.depositi.l.1.nu.11.	87	Dolus,an debeat probari, ut actio de dolo competere possit. de praescri. per l. naturalis.nu.5.	126
Depositarius quando in mora depositi restituendi esse dicatur. si cer. pet.a. quod te. nu.2.	6	Dolus non infertur scienti.depositi.l. si quis.nu.8.	91
Depositarius quando deponenti pecuniam restituere possit.de psuris.l. debi tor.nu.2.	146	Dolus commissus quid operetur.depositi.l. si duo.nu.3. & seq.	81
Depositarius non tenerit si res deposita sine dolo amittatur.depositi.l. si sine num.1.	88	Dolus si in contractu bonaei inderit per actionem ex contractu purgati tur mandati.l. si mandauero.nu.1.	91
Depositarius in hoc grauatur, ut ad duplum tencatur.depositi.l. quod tumul tus.nu.1.	88	Dolus scienti, & patienti non infertur, de condie. causa data. l. si procuratori num.5.	33
Depositarius quando liberetur.depositi.l. si plures.nu.1.	88	Dolus, & cula culpa venient in contraria commodati.commodati. l. in rebu num.5.	62
Depositio,an requiratur si quantitas creditora a debitore offeratur.si cer.pet. l. quod te.nu.10.	5	¶ Domesticus aduersarij,an possit in testem produci. de testibus.l. testes. nu mero 2.	78
Depositio gratia accipientis facti periculum cuius sit.si cer.pet.l. si quis.nu.3.	71	¶ Domesticus aduersarij,an possit in testem produci. de testibus.l. testes. nu mero 2.	160
Depositum ad quem finem fiat apud sequestrum.depositi.l. licet.nu.2.	88	Dominum revū nudis non transferetur titulis. si cer.pe.l. singularia.nu.3.	10
Depositum ad munera in dubio facit transire dominum.de loca. & conduct.l. in naue.nu.2.	143	Dominij translatio quando difensu impediatur.si certum petia. l. si ego. num ero 3.	12
Depositum rei sua est in maludum.depositi.l. bona fides. nu.3.	89	Dominorum vnu potest pro contractu celebrato a communi seruo in solidum conueniri. de pecu.ancillarum.nu.2.	78
¶ Designatio loco traditionis habetur de periculo,& commo. rei vendi. l.le flos.nu.1.	114	Dominum sine possessione non transfertur in societate. pro socio.l. societas.m nero 1.	100
¶ Distructio factio est constructione de peculio.l. non statim.num.2.	76	Dominum non transfertur si a tradente idem recipiat. si cer.pe.l. mutuum. num.3.	49
¶ Detrahere quis possit quod alii debet. quod cum eo.l. ait pretor. nu.2.	72	Dominum soluti non transfertur in falsum creditorem.de cond.fur.l. quoniam num.3.	50
¶ Dicta in precedentibus censentur repetita in sequentibus de psur.l. cu rem psu.nu.15.	146	Dominum rei vendita non transfertur nisi precio soluto. de tributo. actio. l. procuratoris.nu.2.	71
Dictio si, in quibus conueniat cum dictione cum. de condic.indeb.l. qui pro missit.nu.1.	44	Dominum non potest esse penes plures in solidum. comodati.l. si vt cer to nu.1.	60
Dictio perpetuo, quibus modis capi possit de actio.emp.l. iulianus.nu.4.	116	Dominum non transfertur si a tradente idem recipiat. si cer.pe.l. mutuum. num.3.	34
Dictio, c. nonqua pro quadō ipsaliter sumitur. de exerc.actio. l.1.nu.9.	69	Dominum non perditur nisi alij queratur. de dona.inter vir. & vxor. l. cum vir.nu.1.	174
Dictio, simil. quibus exponent modis.de loca. & codic.l. in operis.nu.1.	123	Dominum non perditur nisi alij queratur. de fundo dot.l. si fundum.nu.2.	174
Dictio, quasi, et veritatis expressio, de iure dor. l. cum in feudo.nu.1.	168	Dominum rei legate a quo tempore legatario queratur. de psur.l. heren num.1.	151
Dictio, quasi diminutio in quantum, & improprietate importat. mandati. l. idem. lidenq. num.2.	93	Dominio ratum habente pignorationem sue rei a quo tempore confirmatus. de pig. act. aliena.nu.2.	65
Dictio, din. pro bennio capitul. de loca. & condu. l. cum domini.nu.1.	125	¶ Dominio restituitur,quod mandati occasione percipitur.mandati. l. idem que num.6.	91
Dictio, ex proximam, & immediatam importat causam. de pecul. l. eo tempo re num.2.	79	Dominus vendens peculium non hoc ipso definit iure teneri . de peculio.l. noxal. num.3.	76
Dictio, si, & cum conditionem importare dicuntur.de condic.indeb.l. qui pro missit.nu.2.	44	Dominus repetit quod seruo manumisso soluit. de cond.indeb.l. si id quod.nu mero 1.	47
Dictum de peculio non est nomen actionis, sed adiectionem quadam. de pecul.l.1. numero 6.	159	Dominus, an sit aliqualiter seruo obligatus. de cōd.indeb.l. si id quod.nu.1.	47
Dictum tesiis in iudicio, an ei preferatur, quod dixit extra. de testib.l. qui tal fa.nu.2.	159	Dominus si non transferat dominum cauam psucapiendi parat. de cond.ca sa data. l. dedi nu.6.	30
¶ Dicitur testificatis, an per euidentiam facti possit contrarium probari. tefib.l. produci.nu.2.	159	Dominus tenetur ex contractu in solidum.de cond.fur.l. institor.nu.2.	70
¶ Dies pro homine dicitur interpellare. de lege commisif.l. si fundus.n.2.	111	Dominus, an possit agere contra emptorem serui actione ex mandato recordali dato.	
Dies solutioni appositi pro homine interpellat. si cer.pet.l. vivum.nu.3.	13		
¶ Difficultas quando viter contractum,si cer.pet.l. quod te.nu.24.	6		
Difficultas moram committi impedit. de actio.empitl.ratio. num.2.	115		
Difficultas moram ipso iure committi impedit. si cer.pet.l. quod te.nu.25.	6		
Difficultas obligatione excusat. de psur.l. sciendum.nu.1.	142		
¶ Dilatio, an lucrum afferat in fructibus percepundis. de psur.l. fi de come missi.nu.1.	143		
Dilatio que datur iudicatis lucrum cis afferre non debet. de psuris.l. si fiduci commissi.nu.1.	144		
¶ Digitus inter membra non est computandus. de edil.edict.l. idem officiis.			

Barth. de Salyceto super Digesto vet.

mandati. <i>l. cum seruus. nu. 5.</i>	99 Dotans extraneus si non fuerint incontinenti dotem sibi reddi stipulatus, non potest stipulari. de iure dot. l. adoptiuus. nu. 1.	165
Dominus deducit in actione de in rem verso quod sibi debetur, de in rem vero. <i>sol. l. nu. 1.</i>	80 Dotas mulier id qd debet reperire nequit. de iure dot. <i>S. eius nomine. n. 1.</i>	167
Dominus licet quis dicatur, de in item iurando. <i>l. virgo. nu. 1.</i>	30 Dotem solum, quia actione repetere nupys non sequuntur. de condic. cau. da. l. se debere. nu. 5.	32
Dominus, & pater de alieno debito compensationem obijcere possunt. de com- densa. <i>l. si cum filio. nu. 1.</i>	85	
Dominus si conuenienter de peculio ordinarij deducit quod sibi debetur. de po- culio. <i>l. si seruus meus. nu. 1.</i>	77	
Dominus de peculio deducit, quod pro seruo soluit vel promisit. de peculio. <i>l.</i> peculium. nu. 2.	76	
Dominus ut de peculio teneatur ita se habet pecunium ad seruum, sicut patri monium ad liberum de peculio. <i>l. nu. 1.</i>	74	
Dominus qualiter pecuniam perat, quis si seruus qui scipsum locauit, ad praediū portauit. de condic. indeb. <i>l. virbana. nu. 2.</i>	44	
Dominus approbans contractum serui sui sub alio possest condicere potest. rem. &c. si cer. per. l. cum fundus. nu. 1.	15	
Dominus, an posset vendicare nummos pro seruo per alium solutos. de condic. indeb. <i>l. dominius. nu. 3.</i>	44	
Dominus quando sine coiffione possit agere. de condic. furti. l. quoniam. num- ro 4.	50	
Dominus conuenientur ex mutuo ab insitore accepto. si cer. per. l. si insitorem. num. 1.	15	
Dominus caprario non tenetur, si capry sine ipsius domini fraude sint a latro- nibus sublatae de loc. & condic. l. is qui dominu. nu. 4.	120	
Dominus an teneatur ex facto familiaris de pericu. & commo. rei vendi. l. si vendita. num. 4.	113	
Dominus ex serui contractu in solidum tenetur. de actio. empti. l. si seruus. nu. ro 2.	170	
Dominus caprario qua actione mercedem a caprario solutam repetet capri- amis. de loca. & condic. l. is qui dominu. nu. 5.	120	
Dominus ob quam causam destrui posset. de contrahab. emplo. l. scnatus. num- ro primo.	108	
¶ Donata auferuntur, ut ab indignis quando sponsalia sunt interdicta. de don. inter vir. & vxo. l. cum hic. nu. 6.	173	
Donare tempore permisso, vel prohibito, sed conferre in tempus prohibiti- paria sunt de don. inter vir. & vxo. l. cum hic. nu. 5.	173	
Donataria facia vxori, an sunt viri. de dona. inter virum & vxor. l. si donata. num. 4.	174	
Donataria causa mortis, ante mortem donatoris in aliud transferre nequit. de don. inter vir. & vxo. l. si cum. nu. 5.	174	
Donationes quibus sunt modis de consti. pec. l. nu. 11.	54	
Donationis causa mortis quot sunt species. de dona. inter vir. & vxo. l. si cum. num. 3.	171	
Donationibus inter virum, & vxorem permisso permisae sunt, que alias pro- hibebantur de donatione. inter vir. & vxo. l. si cum. nu. 1.	171	
Donatio fieri potest pacto nudo. si cer. per. l. rogati. nu. 4.	9	
Donatio valere non dicuntur si donatoris locupletarie facto donator efficiatur pauperior. de don. inter vir. & vxo. l. idem nu. 1.	171	
Donatio precedens facit actum sequentem pre sumpta causa remuneracionis fa- ctum. mandati. l. si vero non remunerandi. nu. 4.	171	
Donatio reconciliatur conuento suo, si cer. per. l. si ego. nu. 4.	94	
Donatio inter sponsam, & sponsam est valida. de dona. inter vir. & vxo. l. filia senatoris. nu. 2.	12	
Donatio non patet vbi donans pauperior efficitur. de dona. inter vir. & vxo. l. si vxor. nu. 3.	170	
Donatio coniugalis non valet. de dona. inter vir. & vxor. l. inter virum, nu- mero 1.	171	
Donatio potest fieri in casu deportationis. de dona. inter vir. & vxor. l. fed. si mors. nu. 1.	174	
Donatio non potest fieri, sub colore alimenti anni. de pac. dota. l. quidam. nu. mero 1.	169	
Donatio rei aliena est iusta causa ad presumptionem. si inter vir. & vxor. facta fuerit, de don. inter vir. & vxo. l. si inter. nu. 1.	174	
Donatio facta a viro in vxorem non valet. de don. inter vir. & vxo. l. si mu- lier. nu. 2.	174	
Donatio facta in casu mortis habet locum in casu deportationis. de don. inter vir. & vxo. l. fed. si mors. nu. 2.	174	
Donatio causa mortis valet inter virum, & vxorem. de donat. inter virum & vxo. l. si cum. nu. 2.	172	
Donator an teneatur de euclitione. edil. edic. l. ad res. nu. 1.	172	
Donator qui exprest non renouavit in prima voluntate presumitur perseuer- rasse de donat. inter vir. & vxo. l. cum bic. nu. 1.	138	
Donatum quando in donum, vel mutuum transcat. si cer. per. l. si tibi. num- ro 1.	173	
Donatum, ante nuptias non renouatur si diuinitum sequatur. de dona. inter vir. & vxo. l. fei. nu. 2.	175	
Donatum extanso vindicatur, consumptum autem condicatur. de dona. inter vir. & vxo. l. si mulier. nu. 1.	174	
¶ Dos aliquo calu confiscari potest. de condic. sine causa. l. fin. nu. 2.	48	
Dos quando profectitia dicatur. de iure dot. l. profectitia. nu. 1.	167	
Dos a patre data filia emancipata profectitia confessur esse de iure dot. l. fectitia. nu. 3.	167	
Emptio simula pignoris obligationem non extinguit. de donat. inter virum, & vxo. l. si mulier. nu. 3.	173	
Emptio tribus constituitur. concurrentibus. derer. per. mult. l. nu. 1.	116	
Emptio rei propria valet possessionis ratione. de contrahab. emplo. l. si in emprio ne. nu. 3.	107	
Emptio perfectur consensu solo. de contrahab. emplo. l. nu. 3.	106	
Emptio simulata pignoris obligationem non extinguit. de donat. inter virum, & vxo. l. si mulier. nu. 3.	173	
Emptio & validitas ex quib. fieri dicatur. de prescr. ver. l. naturalis. nu. 1.	116	
Emptio an pura dicatur cui pactum adiectionis in diem apponitur. de in diem adieci. l. quoies. nu. 1.	110	
Emptio contrahab. consensu solo. maudati. l. nu. 2.	91	
Emptio qui pugnat quando a debitore possit recuperare. de pig. & hypo. l. num. 3.	129	
Emptio rem mobilēm bona fide tenens annis decem, an prescribat hypotheca rie actioni. de pign. & hypoth. l. nu. 5.	129	
Emptor primus an possit temporis licitare. de in diem adieci. l. item. quo dicitur. nam. 1.	111	
Emptor dominus efficitur cui primo traditur. de in diem adieci. l. sed & Mar- cellus. nu. 1.	115	
Emptor coniugis non valet. de dona. inter vir. & vxor. l. inter virum, nu- mero 1.	174	
Emptor an teneatur stare colono domum sibi obligatam habent. de loca. & condic. l. qui fundum. nu. 3.	123	
Emptor si rei est cini pugnat dedit, & vedor velut deceptus rem audacian, an dici dicti pugnat. vel hypoth. quib. mod. pig. & hypo. sol. l. si res. nu. 1.	136	
Emptor quando vti seruitute, & pro ea agere possit. de act. empt. l. in vendio ne num. 1.	119	
Emptor fundi, an possit contra conductorem agere ad pensiones. de act. empt. l. Iulianus. nu. 3.	116	
Emptor eiuctione non agit qui iniuste damnationi culpam dedit. de eucl. l. si per imprudentiam. nu. 2.	141	
Emptor panites arribus quas dedit repete nequit. de contrab. emp. l. quod sepe. nu. 1.	108	
Emptor qui suo auctoritate non denuntiavit, an ad pretium, vel interesse ex empo- tage possit. de eucl. l. emptori. nu. 1.	140	
Emptor impudens contrahere nequit. si cer. per. l. cum fundus. nu. 5.	15	
Emptor an teneatur stare colono. de actio emplo. Iulianus. nu. 7.	116	
Emptor an teneatur appetellare a sententia lata absente venditore. de eucl. l. barenius. nu. 1.	142	
Emptorium eiudem reipotior est cui prius sit traditio. de act. empti. l. si ea res. 2.	119	
Emptori restituitur, quod seruo vendito queritur. de act. emplo. Iulianus. nu. mero 12.	117	
Emelatio facta in compromissu quando impedit reductionem ad arbitrii boni viri. pro socii. l. si societatem. la. 2. n. 21.	106	

Index Alphabeticus

¶ Exempta a re emphyteutica expulso non potest dominus eam vendi- care. de condic. indeb. l. debito. nu. 7.	¶ Expense que sunt in exigendo nomen debitoris in doto datum ad quen- tum. de condic. indeb. l. debito. nu. 2.
¶ Eo amplius, dictio quam habeat vivitum. si cer. pet. l. legit. nu. 2.	17 Speciem. de iure do. l. s. extraneus. nu. 2.
¶ Epistola non semper mittitur obligat. de infuso. actio. l. s. nu. 1.	18 Expense non restituentibus habenti pro se diffinitiuam que prius in interlocu- toria condemnatus fuerat in expensis. de pign. act. l. s. pignore. nu. 1.
Epistola probat. sed non obligat depositi. publica. nu. 4.	19 Expense equi pignori daria quo debeant resci. qui potio. in pign. habeant. Lin- terdum. nu. 2.
Epistola probat in ea contenta. de consil. pet. l. Lucius. nu. 2.	20 Exceptiones mixte que sunt. & quando opponi possint. de condic. indeb. l. ele- ganter. num. 7.
¶ Sequitur repetitionem concedens compensationem inhibet. de condic. in- debit. cum is. num. 3.	21 Exceptiones quot sunt. & que de condic. indeb. l. eleganter. nu. 6.
...sequitas scripta. rigor scripta est preferenda. de condic. indeb. l. dominus. numero 1.	22 Exceptionem omittendi imputatur de apicibus iuris. mandati. l. Papinianus. numero 3.
¶ Iurans dominium non transire. si cer. pet. l. eius qui in prouincia. nu. 9. 19	23 Exceptionem perpetuam habere non differt ab eo. quod omnino non debe- re. de condic. indeb. l. si non sortem. nu. 3.
Error differt a fugacitudo. de adil. edic. l. quis sit fugitiva. nu. 3.	24 Exceptionem perpetuam habere non differt ab eo. quod omnino non debe- re. de condic. indeb. l. si non sortem. nu. 3.
Error impedit dominij translationem si cer. pet. l. eius qui in prouincia. nu. mero 10.	25 Exceptionem perpetuam habere non differt ab eo. quod omnino non debe- re. de condic. indeb. l. si non sortem. nu. 3.
Error in facto proprio supinus dicuntur. de condic. indeb. l. seruo. nu. 2.	26 Exceptionem quid sit. & an turpi obsec. promissio. de condic. ob tur. cau. l. si ob- turum. num. 4.
Error in facto proprio tolerandus de condic. indeb. l. sed & si me. nu. 1.	27 Exceptionem quid sit. & an turpi obsec. promissio. de condic. ob tur. cau. l. si ob- turum. num. 4.
Error quis dominij impedit translationem. de condi. causa data. l. si pro- curatori. num. 8.	28 Exceptionem quid sit. & an turpi obsec. promissio. de condic. ob tur. cau. l. si ob- turum. num. 5. & 6.
Error facti quando proficit. vel noceat. de iur. & fact. ign. l. error. nu. 1.	29 Exceptionem quid sit. & an turpi obsec. promissio. de condic. ob tur. cau. l. si ob- turum. num. 5. & 6.
Error soluti repetitionem parat. de condic. indeb. l. qui in certo. nu. 3.	30 Exceptionem datur contra iuramentum quod in fraudem creditorum prestatur. de iurev. l. nam & pofice. nu. 11.
Error communis gesta validat alias invalidas. ad senatuscon. mace. l. si quis patrem. num. 3.	31 Exceptionem p. & posteriores omessa de euictio. agi non impedit. de euic. l. si mancipium. nu. 1.
Error nomine non praedictat. vbi de corpore conflat. de contrah. emp. l. venditionibus. nu. 3.	32 Exceptionem rei venditig. eti ad successorem singularem transitoria. de excep. rei venditil. fin. nu. 1.
Error in persona dominij translationem impedit. si certum pet. l. cum fundus. num. 6.	33 Exceptionem datur creditori secundo conuento pignore pignori dato. de pign. hypol. grege. nu. 1.
Error communis facile excusat. ad senatuscon. mace. l. quis patrem. nu. mero 1.	34 Exceptionem obsians deleganti obsec. etiam delegato. ad senatusc. pellecia. l. non putant. num. 2.
Error iuris qualiter probetur. de iur. & fac. ign. l. error. nu. 5.	35 Exceptionem nascitur ex pacto collato suis conditione iuramenti prestandi. de iurev. l. si quis. nu. 1.
Error in dominio dominij impedit translationem. mandati. l. seruum. nu. 1.	36 Exceptionem fidei&forsa. non debeat intra annum fieri. ad senatuscon. macto. l. creditorum. nu. 1.
Error in causa dominij eius impedit translationem. de contrah. emp. l. in venditionibus. nu. 5.	37 Exceptionem invistrandi ad processum potest opponi. de iureinur. l. ait prator. la 2. num. 1.
Error communis respectu gestorum pro veritate habetur. ad senatuscon. ma- ced. l. si quis patrem. nu. 2.	38 Exceptionem macedoniani. mutuanti obsec. & eius heredi. ad senatuscon. mace- do. l. fed Italianus. nu. 2.
Error facti proprii posset probari. de iur. & fac. ign. l. error. nu. 3.	39 Exceptionem annua actioni in rem verso obsecare dicitur. quando de pec. actio est annal. que sum. nu. 8.
Error facti proprii qui faciunt tolerari. de iur. & fac. ign. l. error. nu. 4.	40 Exceptionem macedoniani cessat quandoq. dotis fauore ad senatuscon. macedo. l. filius familiaris. nu. 2.
Error in contractu circa quae acciderit. posset. vt illum vlti si cer. pet. l. cum fundis. num. 7.	41 Exceptionem quando dicatur esse favorabilis. vel odiofa. de condic. indeb. l. qui exceptionem. nu. 1.
Error in causa. an impedit dominij translationem. si certum pet. l. si ego. nu- mero 3.	42 Exceptionem peremptoria post iuramentum non opponenda. de iureinur. l. si duo patroni. num. 4.
¶ Ese iste. an sit idem quod ex postfacto redire ad tale. de loca. & condu- cio. l. si tibi. num. 1.	43 Exceptionem dilatorum omisa ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iur. & fac. ign. l. error. nu. 2.
¶ A estimatio petitur vbi solutum indebitur. de condic. indeb. l. in summa. num. 5.	44 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iur. & fac. ign. l. error. nu. 2.
A estimatio vera emptionem facit. de act. emp. l. creditor. nu. 1.	45 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iur. & fac. ign. l. error. nu. 2.
A estimatio rei. an dicatur accusatio. si cer. pet. l. ymum. nu. 2.	46 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iur. & fac. ign. l. error. nu. 2.
A estimatio insufficiunt secundum tempus quo evincitur. de euic. l. si cum ven- ditor. numero 2.	47 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iur. & fac. ign. l. error. nu. 2.
A estimatio cuius rei fiat. de pign. numero 4.	48 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iur. & fac. ign. l. error. nu. 2.
A estimatio facit emptionem in dubio. de iure do. l. plerunque. nu. 2.	49 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iur. & fac. ign. l. error. nu. 2.
A estimatio rei facit periculum transfire. de astima. act. l. i. nu. 2.	50 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iur. & fac. ign. l. error. nu. 2.
A estimatio quanto faciat emptionem. commoda. l. si vero. nu. 7.	51 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de condic. indeb. l. damus. nu. 2.
A estimatio non semper emptionem facit. de iure do. l. huius. nu. 2.	52 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de condic. indeb. l. damus. nu. 2.
A estimatio rei extansit. vel non. in actione tritaria qualiter fiat. de condi- cio. l. in hac. num. 1.	53 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de condic. indeb. l. eleganter. nu. 5.
A estimatio quid operetur in re commodata estimata. commodata. l. si per cer- to. numero 4. & 5.	54 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iureinur. l. si duo patroni. nu. 10.
A estimatio in dubio emptionem operatur. de iure do. l. quoties. nu. 1.	55 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iureinur. l. si duo patroni. nu. 10.
A estimatio rei usque ad quod tempus crescere dicitur. si cert. pet. l. ymum. numero 17.	56 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iureinur. l. si duo patroni. nu. 10.
¶ Eventus conditionis. an constitutas quem in mora. de iuris. l. euictis. nu- mero primo.	57 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iureinur. l. si duo patroni. nu. 10.
Euictio non debetur pro his. que tacite consecutive accidunt. de euict. l. quod. numero primo.	58 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iureinur. l. si duo patroni. nu. 10.
Euictio non datur pro eo. quod in genere relinquitur. de euict. l. hares. num- ero primo.	59 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iureinur. l. si duo patroni. nu. 10.
Euictio debetur compromiso iudice cogente ex statuti dispositione facta. ex iur. l. si dictum. nu. 3.	60 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iureinur. l. si duo patroni. nu. 10.
Euictio debetur pro accessorio. de euic. l. euicta re. nu. 1.	61 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iureinur. l. si duo patroni. nu. 10.
Euictio non debetur se rebus exceptionis vigore sit absolutus vendicante em- ptore. de euic. l. hoc iure. nu. 1.	62 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iureinur. l. si duo patroni. nu. 10.
Euictio non debetur nisi per iudicis sententiam euicta. de euic. l. si dictum. nu- mero secundo.	63 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iureinur. l. si duo patroni. nu. 10.
¶ Exemplo per tabellonium exemplatio ad requisitionem partium. an sit cre- dendum. de iure in frust. l. quicunque. nu. 4.	64 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iureinur. l. si duo patroni. nu. 10.
¶ Exercitoria tria. vel autorum requiri in. (probando. de exerci. actio. l. fina- tum).	65 Exceptionem dilatorum ante litis contestationem. an possit postea opponi. de iureinur. l. si duo patroni. nu. 10.

De litera

Exercitoria vel exercitiorum numero 2.	69
Exercitor quando tenetur ex contractu magistri de exerc.act.l.i.nu.5.	68
Expressum patitur si fuerit an tacitum viri ab. quib. mod. vel hypo. sol. l.i.nu.2.	136
Expressum non dare, & inutilem dare paria sunt. ad senatus consilium non pertinet.nu.3.	83

Barth. de Salyceto super Digesto vet.

Factum si ad pactum ducatur ex ad factum ipsum agatur. si cer.peta.l.vro-	Filius creditoris suo pecuniam soluerit non potest in quo pater usum fructum gessitnum. 5.	9	Filius creditoris suo pecuniam soluerit non potest in quo pater usum fructum gessitnum. 5.	10
Factum clam in quibus plus puniatur, quam id quod palam sit de ritu nupt. l.	10	Filius a patre stipulando an sibi eum obliget naturaliter. de condic. indeb. l.	11	11
fini. num. 1.	10	frater a fratre, num. 11.	12	12
Factum non dicitur, quod factum non dicitur, de in rem vero. l. si pro patrem. l.	11	Filius tutoris potest vxorem ducere si iam pupillam defunct. s., de ritu nupt.	13	13
mero 1.	11	l. non solum, num. 2.	14	14
Fama an probet, & qualiter de testibus. l. testium. nu. 9. & 10.	12	Filius vi filiam docet pecuniam mutuam accipere potest, de iure dot. l. profi-	15	15
Fama quid op eretur, & an probet, de testibus. l. testium. nu. 7. & 8.	12	babet. si cer. pet. l. nam. & si f. vir. num. 9.	16	16
Fama pro se habent iuramentum datur de testibus. l. testium. nu. 13.	13	Filius a patre stipulando an sibi eum obliget naturaliter. de condic. indeb. l.	17	17
Famula quando per errorem facti dicatur solui. de iur. & facti ignor. l.	13	frater a fratre, num. 11.	18	18
gula. num. 11.	13	Filius emancipatus ex ante gesto aegre potest mandati. l. si vero non remunue-	19	19
Famula matrimonium contractura quanto etatis debet esse. de ritu nupt. l.	14	ranti, num. 3.	20	20
minore, num. 1.	14	Filius non sibi sed patri queritur, ad senatus consil. Macedo. l. sed & si pater, nu-	21	21
Fenerator per cestationem & fecundatione non desinit esse generator. de ail. edil. quid sit fugitus. nu. 1.	15	mero 1.	22	22
Fecundatio quid sit de proba. & presumpt. rub. nu. 1.	15	Filius fratris mei filiam meam de iure ciuli potest vxorem habere, de ritu	23	23
Fecundatio fictione contraria tollitur. si cer. pet. l. omnia. nu. 3.	15	nupt. l. si nepotem, num. 1.	24	24
Fideicommissarius universalis quando solutum repetere possit. de condic.	16	Filius in solidum conuenientia pro parte tantum coditur, de peculio. l. quisfe-	25	25
indeb. l. is cuius. 1.	16	tum. num. 3.	26	26
Fideicommissum tacitum incapaci an censeatur in secundo testamento fa-	17	Filius a seruo differt, de peculio. l. num. 18.	27	27
cium. de proba. & presumpt. cum tacitum. nu. 1.	17	Filius abque patris conuenientia coram arbitrio agere potest de peculio. l. prima-	28	28
Fidem fallere quando graue dicatur de confli. pecu. l. 1. nu. 1.	18	numero 19.	29	29
Fidei pereire in omnem causam, & in omni in quo ille condemnabitur, & pro-	19	Filius an possit exceptioni renunciare Macedoniani, ad senatus consil. Maced. l.	30	30
mittere indemnitudinem equiparantur de locatio. & conductio. l. quod. nu-	19	sed & si pater, num. 3.	31	31
mero 1.	19	Filius an in castris suis successorem habeat, ad senatus consil. Maced. l. quisfe-	32	32
Fidei pereire differt a iusbus, & mandato. quod iusbus. l. 1. nu. 5.	20	tum. numero 2.	33	33
Fidei pereor appellare non cogitur principali presenti. mandati. l. si procura-	20	Fines mandati debent servari, de contrah. empf. l. cum seruo, nu. 1.	34	34
torum. num. 4.	20	Filius non tenetur stare colono de loca. & conduc. l. si fundus. nu. 1.	35	35
Fidei pereor simpliciter acceptus an dicatur promittere interesse. de eo, quod	21	Filius semper temporis eius presumitur, de fundo totali. l. si maritus. nu. 1. 17	36	36
cer. loco. l. is post. num. 3.	21	Frater habitans communiter cum fratre a prae sumpta pecunia apud se	37	37
Fidei pereor quad reo principali debetur compensare potest. de compensa. l. ve-	22	repertam de communis habere, pro socio. l. cum duobus. nu. 4.	38	38
rum. nu. 1.	22	Frater plus dare debet frori pro parte quam si fuerit pater datus, de in rem	39	39
Fidei pereor exceptionem habere potest personalem qua reus, ut nequit. man-	23	verso. l. & video. num. 2.	40	40
dati. l. idemque. num. 9.	23	Frater fratri nomine patris mutans censetur ei donare, de condic. indeb. l.	41	41
Fidei pereor quando nomine suo soluere dicatur. de condi. indeb. l. indebitam,	24	frater a fratre. num. 3.	42	42
numero 5.	24	Frater an teneatur sororem dotare, ad senatus consil. Maced. l. filius famili-	43	43
Fidei pereor si in quantitate certa accipiatur ultra illam non tenebitur. de eo, quod	25	numero 5.	44	44
quod cer. loco. l. si post. num. 1.	25	Frater pro fratre in quibus res possit esse. de testibus. l. testia. nu. 4.	45	45
Fidei pereor quando pro reo teneatur de compensa l. verum. nu. 2.	26	Frater quando ex bonis communibus querere dicatur, de dora. inter vir. &	46	46
Fidei pereor exceptionem reo competere sciens illum opponere debet. de con-	26	exo. l. Quintus. num. 2.	47	47
di. indeb. l. indebitam. num. 3.	26	Fraus vir in pecunia numerata excogitari potest, si cer. pe ta. l. singularia,	48	48
Fidei pereor etiam herede, vel successore principali non extante teneatur. depo-	27	num. 1.	49	49
si. l. 1. num. 5.	27	Fraus in ultima voluntate non presumitur, de proba. & presump. l. qui te-	50	50
Fidei pereor, ut reu conuenitur in arbitraria loci. de eo, quod certo loco. l. cen-	28	flamentum. num. 3.	51	51
tum capie numero 1.	28	Eraudem dicunt illam probare debet, de probatio. & presump. l. patrum,	52	52
Fidei pereor indebitum principalis nomine soluente datur repetitio. de condic.	29	numero 1.	53	53
indeb. l. indebitam. nu. 1.	29	Fructarius contra proprietarium de peculio agere potest, sed non duo do-	54	54
Fidei pereor non agit mandati creditore actionem sibi remittente. mandati. l. si	30	mini contra se inuenit. de pecul. hinc queritur. nu. 4.	55	55
pero non remunerandi. nu. 1.	30	Fructarius contra proprietarium agit ob contra statum cum seruo celebra-	56	56
Fidei pereor iubuentur sicut. & principali. ad senatus consil. Macedo. l. sed &	31	tum. de pecul. l. si creditor. num. 2.	57	57
pater. numero 3.	31	Fructus & partus, quando debeat stipulanti rem dari, de v. sur. l. si stipu-	58	58
Fidei pereor an possit conueniri principali non excusso. si cer. pet. l. si ego. nu-	32	tus. num. 1.	59	59
mero 3.	32	Fructus ex pignore percepiti in v. suris posunt compensari. in quib. cau. pign.	60	60
Fidei pereor an teneatur ad aliquam panam ex mora rei. de eo, quod cer. loco.	33	vel hypo. faci. contral. l. cum debitor. nu. 1.	61	61
l. si post. num. 2.	33	Fructus qui conductore conductoris percipiuntur primo locatori obligantur	62	62
Fidei pereor qui soluti mandati agere poterit. mandati. l. Luciu. nu. 1.	34	de loca. & conduct. l. qui fidei pereor. num. 1.	63	63
Fidei pereores dandi in mora non dicitur qui eos inuenire procurat. de v. sur. l.	35	Fructus rei legate a quo tempore sint refutendi, de v. sur. l. Paulus, numero	64	64
scindendum. num. 2.	35	9.	65	65
Fidei pereoris, & rei similis est effectus in arbitraria loci. de eo quod cer. loco.	36	Fructus sunt in v. suris computandis. de p. gno. & hypo. l. si quis. nu. 2.	66	66
centum capie. num. 2.	36	Fructus qua condicione per dominum condicatur a predone. de condic. indeb.	67	67
Fidei pereoris quando quid dicatur pro socio. l. coir. nu. 1.	37	l. bld. si v. urbana. num. 4.	68	68
Fidei multa impedire, que nou impedirent facta de peculio. l. depositi. nu-	37	Fructus in quibus differant ab obuentionibus, de condic. indeb. l. si v. urbana. nu-	69	69
mero 2.	37	mero 1.	70	70
Filia communis pacifici potest, ut pater partem tantum dotis restituere tene-	38	Fructus percepiti ante aditam hereditatem ad quem spectent, de v. sur. l. in fi-	71	71
tur. de pac. dot. l. inter sociorum. nu. 1.	38	deut. num. 5.	72	72
Filia de peculio, quod administrat seipsum dotare potest. de iure dot. l. si filia.	39	Fructus naturales an per solam perceptionem efficiantur bonifidei possesse	73	73
numero 1.	39	ries. de v. sur. l. fructus. num. 2.	74	74
Filia probari non potest. de probatio. & presump. l. 1. num. 2.	40	Fructus possit peti sententia lata, & re restituenda, de v. sur. l. videamus, nu-	75	75
Filia quasi possesso qualiter probatur, de proba. & presumpcio. l. qui	40	mero 2.	76	76
dam. num. 1.	40	Fructarius differt a bone fidei possesso, de v. sur. l. qui scit. nu. 2.	77	77
Filiae familiæ de constituta obligari non est speciale. de consti. pecu. prima.	41	Fructus tempore venditionis pendentes an sint empirios de actio. empit. l. lu-	78	78
numero 6.	41	lianus. num. 9. & 10.	79	79
Filiae familiæ pecuniam quintuplicem habere potest. de condic. indeb. l. fra-	42	Fructus non cedunt lucro v. oris, de dona. inter vir. & v. o. l. de fructu.	80	80
ter a fratre. num. 2.	42	4. Ebus. num. 1.	81	81
Filiae familiæ furtum faciens furtiva tenetur condicione. de condic. furt. l.	43	Frumentum, & v. in non sunt v. sur. fructus de eni. l. si pregnans. nu. 1.	82	82
ex cuius furtiva. num. 1.	43	Frumentum in Nau dupliciti respectu potest pon. de loca. & conduct. l. in Nam-	83	83
Filiae familiæ quando pro patrefamilias habeatur, ad senatus consil. Macedo.	44	pi. numero 1.	84	84
v. que. num. 1.	44	Fundus alteri indebet alienatus v. sur. fructu retento quando possit re-	85	85
Filiae familiæ peculium a rationibus patris separatum patre permittente po-	45	condi. indeb. l. si fundi. num. 2.	86	86
te habere de pecul. in rub. num. 2.	45	Fundus herbas producens pessimas viciose censetur. de edil. edic. l. primi-	87	87
Filiae familiæ, pecuniam sibi causa studij traditam mutuans iure potest ex	46	numero 1.	88	88
tratordinario repetr. si cer. pet. l. cum filius. nu. 1.	46	Fundus totalis an transeat ad legatarium, de fundo dota. l. 1. nu. 2.	89	89
Filia an destinat teneri naturaliter patre. ei peculium adimente, de condic.	47	Fundus in emphyteism accepit pro se, & hi quis qualiter mortuo accipie-	90	90
debt. frater a fratre. num. 1. 47	47	re sit in iher. diuidendus, at condic. indeb. l. si non jovi. nu. 2.	91	91

Index Alphabeticus.

F uga quando probationem faciat de iure <i>l. admonentiu.11.</i>	26	non remunerandi <i>nu.8.</i>	94
Fuga probatur per tormenta, de proba. & presumpt <i>l. cum probati. nu.1.</i>	153	Heres extraneus tutoris ante redditionem rationis pugillam vororem ducit <i>recepit.</i>	153
Fuga indicum probet ad torturam <i>l. edic. l. quis sit fugitus. nu.2.</i>	137	nequit de ritu nup <i>l. libertum. nu.1.</i>	137
Fuga non efficit eo, quod quis mentitur <i>l. edic. l. quis sit fugi.</i>	137	Heres de refutando gravatus quando dimidiam lucretur <i>de proba. & pr.</i>	164
Fugitius non efficit eo, quod quis mentitur <i>l. edic. l. quis sit fugi.</i>	137	fum <i>l. cum tacitum. nu.3. & 4.</i>	137
Fugitius non est ob <i>l. de ser. expor. l. questum. nu.1.</i>	114	Heres rerum hereditariorum vires ignorare presumuntur <i>de act. empt. l. si fe-</i>	114
¶ Fallo qui vestimentis amissis pretium solueis inuenit a domino <i>l. quis sit fugi.</i>	114	rius. numero 1.	114
¶ Fallo qui vestimentis amissis pretium solueis inuenit a domino <i>l. quis sit fugi.</i>	114	Heres an quis sit interrogetur <i>quid respondere debeat. ad senatuscon. rel.</i>	117
Furem indicare quando quis teneatur de condi <i>ob turpem cau. l. rbi autem.</i>	83	leia <i>l. si mulier. nu.1.</i>	83
Furem indicare quando quis teneatur de condi <i>ob turpem cau. l. rbi autem.</i>	83	Heres cogitat consentire voluntati defuncti doris fauore <i>de iure dot. l. si erga</i>	35
Fur & predo depositi agere possunt <i>l. si erga.</i>	165	numero 1.	165
Fur manifestus quis dicatur <i>de cond. fur. l. siue manifestus. nu.1.</i>	40	Homines omnes sunt liberi si ius naturale vis intueri <i>de condi. indeb. l. si</i>	40
Fur manfestus quis dicatur <i>de cond. fur. l. siue manifestus. nu.1.</i>	40	fortem. num. 13.	39
Fur cum non debet sentire cum commodatari <i>pr. studicio. de cond. fur. l.</i>	39	Hoffes in domo receptus si candelam minus diligenter tenuerit <i>& incendia</i>	49
& ideo <i>nu.2.</i>	39	sequatur tenetibus <i>de per. & commo. rei vendi. l. si erga.</i>	113
Fur omnitempori in mora esse censetur <i>de condifur. l. fina. nu. vno.</i>	113	Hypotheica & tacit <i>l. & expreſſe remitti potest. quibus mod. pig. vel hypo. s.</i>	9
Furiosus consumptio sequita non queritur actio <i>si certum petatur. l. roga.</i>	136	natur <i>l. soluitur. nu.1.</i>	136
Furiosus nec tacit <i>& expreſſe consentire potest. si certum petatur. l. roga.</i>	136	Hypotheica quatuorplex sit <i>de pig. & hypo. l. greci. nn. 4.</i>	130
Furiosus nec tacit <i>& expreſſe consentire potest. si certum petatur. l. roga.</i>	136	Hypotheica secundo data <i>an eadem sit cum ea quo primo datur. quae</i>	10
Furiosus tentre nequit <i>de locato. & conduct. l. qui ad certum. nu.2.</i>	121	pig. obliga <i>l. pof. l. aviso. nu.4.</i>	133
Furiosus, an possit per curatorem heres defuncti heri <i>de conci. fur. l. cond.</i>	49	Hypotheica non extinguitur per adiectionem qualitatis <i>vel detractionem. de</i>	49
clitione. numero 2.	49	pig. & hypo <i>l. si fundus. nu.2.</i>	130
Furor matrimonii non dirimit <i>de diuor. & repu. l. Julianus. nu.1.</i>	175	D e litera I.	
Furti tenetur rem alienam pignori <i>recipients. de condic. indeb. l. seruus. nu-</i>	175		
mero 5.	41	I gnorantia ita excusat <i>pt. ignorantia parcatur. ad senatuscon. Macedo. l. si</i>	37
Furtum committit <i>qui indebitum scienter recipit. de condic. indeb. l. indebiti.</i>	102	tamen. num. 1.	73
Furtum committit <i>qui indebitum scienter recipit. de condic. indeb. l. indebiti.</i>	102	Ignorantia quid in agendum operetur <i>si cer. pet. l. eius qui in provinciam. nu.</i>	18
Furtum commitit <i>qui indebitum scienter recipit. de condic. indeb. l. indebiti.</i>	102	causa <i>l. cum seruus. nu.2.</i>	18
Furtum commitit <i>qui indebitum scienter recipit. de condic. indeb. l. indebiti.</i>	102	Ignorantia delinquentem excusat <i>de pig. actio. l. tutor. num. 1.</i>	64
Furtum commitit <i>qui indebitum scienter recipit. de condic. indeb. l. indebiti.</i>	102	Ignorantia in alieno factio toleratur <i>de iur. & fac. igno. l. plurimū. nu. vno.</i>	161
Furtum commitit <i>qui indebitum scienter recipit. de condic. indeb. l. indebiti.</i>	102	Ignorantia iuris <i>an ascribat in late culpe. depositi. l. quoa nerva. nu.16.</i>	61
Furtum commitit <i>per depositum. vel commodatum de re aliena factum. ac contraben. emp. l. si in empione. nu.1.</i>	107	Ignorantia iuris est reprehensibilior ea qua facti est <i>de iuris. & fac. igno.</i>	161
D e litera G.		l. in omni. nu.2.	160
G abella an debent solvi de contractu commodati <i>commoda. l. nu.1.</i>	161	Ignorantia supina <i>qua dicatur. de iur. & fac. igno. l. regula. nu.8.</i>	161
Generatio tempus inspicitur <i>vt filatio probetur. de prob. & pre. l. nu.2.</i>	156	Ignorantia iuris <i>an prof. pugnanti. de iur. & fac. igno. l. iuris. nu.1.</i>	161
Genus, & species quid apud dialeticos <i>er. quid apnd leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Ignorantia alterius <i>vel scientia quando profit. vel noceat alteri de iur. & fac.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	igno. l. iniquissimum. nu.1.	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Ignorantia iuris intolerabilis est <i>l. igno. l. regula. nu.3.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Ignorantia iuris triplicem <i>sub se habet speciem de iur. & fac. igno. l. regu-</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	la. numero 3.	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Ignorantia inescientia error <i>, & titubatio. quod inter se differunt habent.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	l. de iuris & fac. igno. l. in rub. nu.1.	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Ignorantia iuris quare toleratur in milite <i>de iur. & fac. igno. l. regula. nu.7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Ignorantia iuris quibus nocet <i>vel profit. de iur. & fac. igno. l. iuris. nu.16.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Ignorantia iuris <i>l. quibus nocet. vel profit. de iur. & fac. igno. l. iuris. nu.16.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Ignorantia iuris <i>modestus diuersus respectibus. de pericu. & commo. r.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	l. vendita <i>l. si vendita. nu.1.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Ignorantia dictio <i>illatura & cer. pet. l. nu.6.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Ignorantia iuris <i>quod minuant deo ipso iure. de pac. dota l. conuenit. nu.1.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Imperator rotius <i>mnndi dominus thicitur. ad legem Rho. de iac. l. depre-</i>	41
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Imperator <i>l. lucius. nu.1.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Imperio <i>l. regula. nu.5.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Impersonalitas <i>l. stipulationem non vitiat exercitatio verbo adicta. si cer. pet.</i>	58
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	l. si ego. nu.5.	20
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Impulsus <i>non potest testificari. de testibus. l. testium. nu.21.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Impuberis <i>an faciunt iudicium ad inquirēndum. de testibus. l. in testimonium.</i>	144
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	l. qui in provincia <i>l. qui in provincia. nu.2.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i>	129
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	re <i>l. cer. rei vendi. l. si vendita. nu.6. & 7.</i>	161
Genus <i>l. apud leg. l. is cer. pe. l. mu-</i>	156	Incendium <i>quando ab extra. & quando ab intra ortum habeat. & quis tene-</i> </	

Index Alphabeticus.

Iduobus.nu.3.
 Juramentum quando & propter quid r. tractari possit.de iureiur.l.admonen-
 di.nu.4.
 Juramentum plenum derogat primis de iureiur.l.duob.nu.9.
 Juramentum locum probacionis habetur.de iureiur.l.non erit dinus.nu.2. 71
 & conducto.nu.9.
 Juramentum viuis reorum prodeci correu. de iureiur.l.duob.nu.5. 24
 Legatus defunctus non habet salarium nisi pro tempore, quo seruuntur de loca,
 & conducto.nu.9.
 Juramentum viuis reorum prodeci correu. de iureiur.l.duob.nu.5. 24
 Legatus Roma exiliens, obique se resoluturum confitentur, ubi conueniri pos-
 sit. de conf. per Lema qui nu.2.
 Juramentum rei fideiiffori prodeci de iureiur.l.duob.nu.2. 24
 sit. de conf. per Lema qui nu.2.
 Juramentum in item in quibus detur actionibus, de in item iur. l.actioni-
 bus.nu.2.
 Leges sic profertur, ut effectu fortiantur. de iureiur.l.admendi. nu.3. 25
 Leges sic profertur, ut effectu fortiantur. de iureiur.l.admendi. nu.3. 25
 Iuramentum in item contra cum, qui vi eximit in ius vocatum, de in lit.iur. l.
 actionibus.nu.6.
 Iuramentum negatim conceptum exceptionem parit. de iureiur. l. sed & si
 Lex cum de in rem verso, de iureiur. l. locum habet in decimis, & prestatione
 possessori.nu.1.
 Iuramentum in quo conueniat cum re iudicata. de condit. indeb. l.Iulianus.
 num.1.
 Iuramentum affectionis non datur in actione furti. de in lit.iur. l.cum furti.
 num.1.
 Iuramentum ab uno reorum credendi delatum alteri nocet. de iureiur. l.duo-
 bus.nu.1.
 Iuramentum quando defirri debet, de in lit.iur. l.in actionib.nu.10. 29
 Lex de conditione sine causa in quibus locum habeat. de condit. sine
 causa.l.si.nu.1.
 Iuramentum iudiciale, quod fit, de iureiur.l.maximum.nu.2.
 Lex dicens actionem dari alicui, qualiter intelligatur, quando de pecul. actio
 in item datur in conditione furtiva. de in item iur. l.cum furti.
 et annua. l.cum pos. nu.1. 30
 Lex dicens aliquem ad iuratas teneri de quibus intelligatur.mandati.l.idem
 num.3.
 Iurare non cogitur, qui non potest conueniri de iureiur.l.tutor.nu.4. 28
 & in fundo.nu.1.
 Iurare vel referre nolens, an habeatur ipso iure pro confessio de iureiur.l.mani-
 festo.nu.3.
 Iurare vel referre nolens in iudicio habetur pro confessio de iureiur.l.manife-
 sto.nu.1.
 Iurare vel referre cogitur is, cui iuramentum defertur. de iureiur.l.infur-
 dum.la.2.nu.8.
 Iurare quis non cogitur super actione, que contra eum non proponitur. de in
 rei. l.patrons.nu.1.
 Iurari in item non debet contra dolosum de in lit.iur. l.sue nostru.nu.1. 28
 ro.3.
 Iuratur in item in hypothecaria. de pig. & hypd. cum eo.nu.4. 131
 Liberatus non dicitur, qui ex domino, & ancilla nascitur. mandati.l.cum su-
 us.nu.1.
 Iuratur in item in contrahit, bone fil. l.commoda. l.fed mibi.nu.4. 58
 Iuratur super constitutum de constit. pecu. l.illud.nu.2. 57
 Liberatus tempore non est similis soluenti, de constit. pecu. l.item illa.nume-
 ro 3. 37
 Iuranti rem suam esse, que actio tributatur. de iureiur.l.sed & si possessori.
 numero 3. 37
 Iuranti per Deum suum creditur de iureiur.l.non erit diuers.nu.1. 21
 l.si quis accepto.nu.1.
 Iuranti se non esse monachum non creditur. de iureiur.l.att prator.nu.7. 20
 Liberatio patris a peculio non facit actionem dari de in rem verso. de in rem
 verso. l.quod seruus.nu.1. 81
 Iurans. stare arbitramento, an possit reductionem ad boni viri arbitrium pete-
 re. indeb. l.si societatem.l.2.nu.19.
 Iurans sibi rem deberi, que non est in rerum natura ad estimacionem agere non
 potest. de iureiur.l. Lema qui. nu.4. 25
 Iurandum de omni re deforci potest. de iureiur.l.iurandum.la.2.nu.1. 27
 Iurandum si species transactionis. de iureiur.l.iurandum.nu.1. 20
 Iurandum quid sit. de iureiur.l.maximum.nu.1. 20
 Iurandum quibus ad dominum mittatur. de iureiur.l.ad egrigias.nu.1. 13
 Iufus ad quae dirigi debet. quod iufu. l.nu.1. 82
 Iufus excipiendi transit contra successorem singularem. pro socio. l.si conue-
 nienter. l.sue iureiur.nu.2. 101
 Ius creditoris, an permutatur ei mutatione de pig. act. l.si cōuenierit.nu.7. 64
 Ius extraordinarium, quod sit. si cer. pet. l.cum filius.nu.4. 12
 Ius acceptoris, an exsolvatur iure actoris resoluto. de in diem adiect. l.fed
 Marcellus.nu.2.
 Ius datoris si resolutur resolutur, & ius acceptoris de pign. actio. l.debitor.
 num.3.
 Ius excipiendi ad singularem transmittitur successori. de iureiur.l.att pro-
 tor.l.2.nu.3.
 Ius quid sit. de iuris, & facili ignorantia. l.in omni.nu.1. 21
 Ius genit. secundum dincra tempora considerandum. de condit. indeb. l.si
 id quod.nu.2. 160
 Ius pectori. l.in compunctione.nu.2. 47
 Ius pectori restitutio. de heredes mictitur. de condit. indeb. l. Stichus.
 num.3.
 Iuhame extraordinarium, quod sit. & quando detur de exerci. actio. l.1.nu.1. 48
 Iuhame manifesto.nu.5.
 Legatus repudians onus auctelium legato ipsum legatum repudiare cen-
 situr. si cor. pet. l. omnia.nu.2. 7
 Legatum domus de qua intelligi debet. de iure dot. l.cum pos. nu.1. 168
 Legatum debetur, quod ut vxori, quae non est relinquitur. de iuu. nup. l.profes-
 tio. lali. scita.nu.1. 167
 Legatum factum seruio dotali in dubio redditus mulieri. de iure dot. l.si legato.
 Locator an possit statim agere pro futura pensione. de loc. & condu. l.si in leg-
 numero

De litera L.

L. Attinge quis dicatur. de pecul. l.co tempore.nu.1.
 Legatus an possit agere furtiva conditio ex noua conrectatione.
 Legatus repudians onus auctelium legato ipsum legatum repudiare cen-
 situr. si cor. pet. l. omnia.nu.2. 7
 Legatum domus de qua intelligi debet. de iure dot. l.cum pos. nu.1. 168
 Legatum debetur, quod ut vxori, quae non est relinquitur. de iuu. nup. l.profes-
 tio. lali. scita.nu.1. 167
 Legatum factum seruio dotali in dubio redditus mulieri. de iure dot. l.si legato.
 Locator an possit statim agere pro futura pensione. de loc. & condu. l.si in leg-
 numero

Barth.de Salyceto super Digesto vet.

numero 1.
 Locuples fieri nullus debet cum iactura aliena. si cert. pet. l.si eum seruit,
 prouincia.nu.12. 19
 Locus solutionis destinate ad quid insipici debeat. de iur. l.prima.numero
 secundo. 14
 Locus arbitrandi si in compromiso non sit appositus, ubi arbitrari debet, pro
 Mandatum ferui dicitur quodammodo esse domini. mandati. l.seruus.numero
 socii. l.si societatem.la.2.num.9. 104 primo.
 Locus quando in libello exprimitur debet, de eo quod certo loco. l.arbitraria. nu.1.
 Mandatum an expiret mandante mortuo, & an morte mandatarij. mandat-
 52 l.idem efi. nu.3. 95
 Locus quando dicatur idoneus. de condit. in debit. l.si certo.nu.2. 40
 Mandatum si in determinatum si negotium utiliter esse gestum sufficiens erit.
 Locus & tempus spectantur in actionem commodati. commodati. l.si vt cert.
 mandati. l.praterea.nu.1. 92
 Locus solutionis adiicitur fauore creditoris: tempus vero fauore debitoris.
 bitam.numero.2. 58
 Locus pluralis in quo sit verificabilis de testibus. l.ybi numerus.numero
 usandarum.nu.1. 127
 Locus quod percipi poterat, an pei possit pro interesse in casu restituende Manumissus non tenetur dolo per actionem ex contractu purgato. depositu.
 pecuniae. de in lit.iur. l.nummis.nu.6. 28 prima.nu.7. 87
 Maternitatem concipit femininum de consti.pecu. l.1.nu.4. 55
 & masculus est femine preferendus. de fid. infir. l.su.1. 157
 Margarit gemma. & annuli, non sunt merces. ad legem rhod. de tac. l.si la-
 borante.nu.2. 70
 M A C E D O N I A N Y. M. cessat pro mutuo causa studij rece-
 pto ad senatuscon.macei. fed Iulianus.nu.5. 166
 Marito non semper imputatur, quod dos non exigatur. de iure dot. l.si extra-
 Maronianum cessare dicitur, si inter fratres mutuum contrabi-
 tur de condit. indeb. l.fratr. a fratre. nu.4. 73 neus.nu.1. 166
 Maritus non debet dote promissa fraudari. de condit. causa data. l.si dona-
 tura. 42 rius.nu.2. 33
 Magister namis quis sit de exercito actio. l.1.nu.1. 68 Maritus non petens fundum sibi in dote promissum, an lucretur fructus pro il-
 Magister, ut testis examinari, & testisfari potest. de testibus. l. ob carme.
 num.1. 57
 Maritus tempore de iure dot. l.dots nu.3. 133
 Maritus dotem recipere, non cogitur qui pot. in pig. hab. l.1.nu.1. 168
 Maritus, an rei dotalis sit dominus. de iure dot. l. quamvis.nu.1. 168
 terdictum.numero.5. 4 Maritus non sustinet onera matrimonij, an lucretur fructus. de iure dot. l.dos-
 Maritus si concedatur, quod minus est concedi censetur. de in item iurandi. l. Maritus non potens fundum sibi in dote promissum, an lucretur fructus pro il-
 actionib.nu.3. 165 tis. nu.1. 57
 Maritus si concedatur, quod minus est concedi censetur. de in item iurandi. l. Maritus consentitus vxori denunciare debet, de emic. l.si pro re pupilli. l.2.140
 Maritus de quae teneatur culpa in rebus dotalibus. de iure dot. l. in rebus nu-
 actionib.nu.3. 29 Maritus de qua teneatur culpa in rebus dotalibus. de iure dot. l. in rebus nu-
 Malus semel pr. sumi ut idem semper. de testib. l.producit.nu.1. 166
 Maritus de qua teneatur culpa in rebus dotalibus. de iure dot. l. in rebus nu-
 actionib.nu.3. 160 mero 1. 166
 Maricia nouita, sunt catericis preferenda. de adil. edic. l.principi. n.1. 138 Maritus an presument habere animum donandi vxori. de don. inter vir. 5
 Maritandis emens pro pluri, quam sibi mandatum sit, an teneatur.mana-
 datis. l.si praterea. nu.2. 172
 Maritarius rem quam videntur debuit pro precio iusti sibi retinere poterit.
 de dona. inter vir. & vxo. l.si mulier.nu.2. 173
 Maritus quot concurrentibus lucretur dotes fructibus. de iure dot. l. dots nu-
 Maritare mortuo traditum numism dominum transfertur. si cer. pet. l.eius mero 4. 165
 qui in prouincia.nu.11. 19 Matrimonium vsque ad quotum gradum inter affines sit probitum. de iure
 Maritadores plures ex contractu in solidum tenentur. mandati. l.si mandato. nup. l.su.1.nu.4. 165
 mero 2. 98 Mariter filium dolare non tenetur. ad senatuscon. Macedon. l. filiusfamilias.
 Maritatorum plurium, an quilibet teneatur in solidum. mandati. l.creditor. num.3. 73
 Mariter filiusfamilias. 98 Mater an presument habbita ad stipulandum pro filia remuneratiois cau-
 num.3. 162
 Maritatum de subiecto vniuersali, an differat ab eo, quod est de subiecto parti
 culari. de inftito.actio. l.si quis nu.2. 93
 Mariti datur exceptio ex filie pacto. de pact. dota l.inter sacerum. nu.3. 169
 Maritatum morte, non finitur de inftito.actio. l.si quis nu.1. 71 Maritatum inter liberos potius, quam concubinatus esse presumendum.
 Maritatum finitur obligatione durent. mandati. l.inter causas. nu.1. 99 de iuu. nup. l.in ibere. nu.1. 162
 Maritatum in regno singulari re integra, non finitur morte mandantis. man. Matrimonium impedit per cognationes serviles. de iuu. nup. l. adoptiu. 163
 Maritatum in regno singulari re integra, non finitur morte mandantis. man. Matrimonium impedit per cognationes serviles. de iuu. nup. l. adoptiu. 163
 Maritatum quando morte finitur. mandati. l. Maritatum inter absentes per literas, seu unicum contrabi potest. de iuu. 96 num. 1. 163
 Maritatum institutionis conditione mutata finitur. si cer. pet. l.eius qui in pro-
 97 nuptial. mulierem.nu.1. 163
 Maritatum morte finitur mandatis. mandati. l.si quis alicui. nu.1. 97 Matrimonium inter serum, & liberam ignorante est in solidum. depositu. l.
 Maritatum re integra, non finitur morte mandantis. mandati. l. inter causas. 89
 96 num. 2. 165
 Maritatum generale, non continet illicitum. de condit. indeb. l.si procurator. vxo. l.Sela. nu.1. 175
 Maritatum quando morte finitur. mandati. l. Maritatum inter absentes per literas, seu unicum contrabi potest. de iuu. 36 Matrimonium inter absentes per literas, seu unicum contrabi potest. de iuu. 163
 Maritatum quando morte finitur. mandati. l. Maritatum inter absentes per literas, seu unicum contrabi potest. de iuu. 97 nuptial. mulierem.nu.1. 163
 Maritatum inftitutions conditione mutata finitur. si cer. pet. l.eius qui in pro-
 98 nuptial. mulierem.nu.1. 163
 Maritatum morte finitur mandatis. mandati. l.si quis alicui. nu.1. 97 Matrimonium inter serum, & liberam ignorante est in solidum. depositu. l.
 Maritatum re integra, non finitur morte mandantis. mandati. l. inter causas. 89
 96 num. 2. 165
 Maritatum per consensum de presenti contrabitur. de donat. inter vir. &
 Maritatum general, non continet illicitum. de condit. indeb. l.si procurator. vxo. l.Sela. nu.1. 175
 Maritatum quando morte finitur. mandati. l. Maritatum inter absentes per literas, seu unicum contrabi potest. de iuu. 36 Matrimonium inter absentes per literas, seu unicum contrabi potest. de iuu. 163
 Maritatum quando morte finitur. mandati. l. Maritatum inter absentes per literas, seu unicum contrabi potest. de iuu. 97 nuptial. mulierem.nu.1. 163
 Maritatum, an finitur morte mandatis. mandati. l. Maritatum inftitutions conditione mutata finitur. si cer. pet. l.eius qui in pro-
 98 nuptial. mulierem.nu.1. 163
 Maritatum morte finitur mandatis. mandati. l. Maritatum non tenet in specie qua prohibetur, de diuor. & repud. l. quod
 unica. nup. 5. 165
 Maritatum inutille actionem negotiorum gestorum oriri, non impedit ad fena-
 tu. 83 cia. nup. 1. 164
 Maritatum directum non durat post mortem mandantis. mandati. l.idem est. Maritatum inter collaterales quota gradu permittatur. de iuu. nup. l. final. numero.2. 164
 Maritatum, an finitur morte mandatis. mandati. l.idem est. Maritatum inter collaterales quota gradu permittatur. de iuu. nup. l. final. numero.2. 164
 Maritatum morte finitur mandatis. mandati. l.si quis nu.1. 95 Maritatum iudeorum inter sobrios contractum, an valeat. de iuu. nup. l. final. numero.3. 164
 Maritatum specialis non comprehendit debitum futurum. mandati. l.si remu-
 95 sertandi. nu.3. 164
 Maritatum qualiter probetur legitimum, & qualiter legitime natum. de
 Maritatum factum prius, quando renuocari dicatur. mandati. l. qui mutuantur. nup. l. proba. & presum. l. quidam. nu.2. 154
 Maritatum procedere debet. mandati. l.ex mandato. nu.1. 99 Maritatum an possit inter absentes contrabi, & an per procuratorem. ac
 Maritatum de re turpi actionem mandati, non inducit. mandati. l.si vero non possit contrabi in diem vel sub condicione. de sponsa. l.1.nu. 162
 Maritatum quod monumentum extratur validum censetur. mandati. l. si ve Maritatum contrabi non potest inter lauantem, & lauantem de sacro fon-
 ro non remunerandi. nu.7. 94 mero. 7. & 8. 164
 Maritatum si plures habent ab homine quilibet in solidum habere dicuntur. de Maritatum requiret partium consenserunt. de sponsa. l.sponsa alia. nu.1. 164
 Maritatum procedit factum mandati. l.si vero non remunerandi. nu.6. 95 spon. l.1.nu.4. &. 5. 162
 Maritatum um sapienti consilij tantum non est obligatum. mandati. l.si hebe. 95 Maritatum non solvit deportatione. de dona. inter vir. & vxo. l. final. numero.3. 164
 Maritatum rei corporales reficer tenuerit de loc. & condu. l. maritus. n.1. 125
 Maritatum seru mandatis se emi in solidum est. si emptio non sequatur. man. Memoria extare quot testibus probetur. de probatio. & presumpt. l. arbi-
 99 ter. nu.1. 165
 Index Barth. Saly. super ff. pete. 165
 Menda-

Index Alphabeticus.

Mendacium nemini nocuum non punitur de euicu. fundum. nu. 3.
Mens legis ex quibus obligatur. si cert. pet. l. nu. 2.
Merces an empori debetur etiam si non exprimatur de actio. emptio. l. si mer
cedem. nu. 1.
Mortes est de substantia locationis, de dona, inter virum & vxorem. l. si vir Mulieres no sine ad officia ciuilia idonea ad sevatucon. Velleia. l. prima
vxor. nu. 1.
Meretrix si quid datur, ut non sit meretrix, non repetitur, de condi. ob iuris. Mulieris auarissime, & raro dant ex corde de dona. inter vir. & vxo. l. si
cau. l. vbi autem. nu. 4.
Menstruus esse censor, quod commone esse prohibetur de ritu nup. l. illud. n. 1-16. Mulieri datur actio pro dote. de condi. cau. da. l. qui se debere. nu. 4.
¶ Milius conducte probilior. de loca, & condu. l. signans. num. 1-2. Mulieri propter iuris ignorantiam in septem succurrunt casib. de iur. & fa.
Militi querit actionem procurator, & minori, curdatur. si certum patetur. l. si pe
cuniam. nu. 1.
¶ ¶ Mutatus pro navi, vel domo facienda, an habeat tacitam hypothecam, qui
potio in pig. habl. l. intrudum. nu. 4.
Minor coram iudice mixti Imperij iurisdictionem, non habente conuenientem, posse restitutio
nem. & posse iuris. nam & posse. nu. 10.
Minor est mulieree privilegior. ad senatuscon. Velleia. l. si mulier. num. 1-83
ci. actio. l. si. nu. 1.
Minor xxv. annos non debet duci ad examen in iure ciuili de iur. & fact. signol. Muta pecunia verba ad numeratam sunt referenda. ad senatuscon.
regula. nu. 1.
Minor annis viiginti non potest testificari. de testib. l. in testimonium, num. 159. Mutuum sub condicione contrahit potest. si cert. pet. l. omnia. nu. 1.
Minor annis xxv. quando proper iuris ignorantiam succurratur. de iur. &
facio. l. regula. nu. 6.
Minus dictio: quatuor modis sumitur. si cer. pet. l. si ego. nu. 4.
Minus est id quod nihil de tribu. actio. l. illud quoque. nu. 2.
¶ Modicum non attenditur sed pro nihil habetur de loca, & cōduc. l. si mer. Mutuum non dicitur si pecunia non numerata in sacculo datur, & tantum
cer. nu. 4.
Modus factis probandis directum dominium, vel vtile, qualis de pig. ac. l. rem. Mutuum quotuplex sit. si cer. pet. l. mutuum. nu. 19.
alienam. nu. 9.
Mora commissa quinque operatur. de vñsr. l. mora. nu. 11.
Mora vñris correi, an noceat alteri de vñsr. l. mora. nu. 14.
Mora quod modis capi possit. si cer. pet. l. quad te. nu. 1.
Mora committitur debitorum interpellatio congruo tempore, & loco. de vñsr. l. Matum an dicatur flatim cum quis je in animo velle confitebitur. si cer. pet.
mora. nu. 1.
Mora quando ex parte debitoris committi dicatur. l. mora. nu. 4.
Mora pro personali habitatione capitur. de vñsr. l. mora. nu. 3.
Mora, & ex parte creditoris, & ex parte debitoris per interpellationem com
mittitur. de vñsr. l. mora. nu. 3.
Mora rei in quibus praedictae fideiassori. de eo quod cert. loc. l. centum capue.
num. 5.
Mora propria fideiassori, non nocet de condi. indeb. l. non fortet. nu. 25.
Mora quod modis committatur. si cer. pet. l. quod te. nu. 3.
Mora quid sit. facer. pet. l. quod te. nu. 2.
Mora rei nocet fideiassori. de vñsr. l. si quis. nu. 1.
Mora non purgatur ius creditoris deterioretur, de loca, & conductu. l. si in le
gen. nu. 3.
Mora rei non est attendenda, sed fideiassori. de eo quod cer. loc. l. centum ca
pue. nu. 6.
Mora non purgatur postquam executio ab homine efficitur. de condit. indeb. l. qui ob rem. nu. 1.
Mora non committitur, ante diem qui constituitur. si certum patetur. l. quod
te. nu. 15.
Mora rei in arbitria loci, non anget fideiassori obligationem. de eo quod
cer. loc. l. centum capue. nu. 3.
Mora obligatione purgatur. de condit. cer. l. parui. nu. 1.
Mora propter circos, que veretur. si cert. pet. l. quod te. nu. 5.
Mors, an teneatur de rei intentio. de vñsr. l. Mora. nu. 12.
Mors executione debetur, non facit de euc. l. si feruus. nu. 1.
Moris nomine, quod veniat, quando de peculi. actio est anna. l. nu. 1.
Mox. dictio quid significet. si cer. pet. l. nu. 20.
Mulier datum in dictum repetit nuptijs, non sequitur. de condi. causa da. l. si Naulum solutum a nauta, que non transfretauit quo debuit repetitur. de
donaturus. nu. 1.
Mulier non repetit quod causa dotis dedit. de condi. causa. dat. l. quod feruus.
nu. 1.
Mulier intercedere non videtur obligationis propria indemnitatem promitt
tent. ad senatuscon. Velleia. l. tutor. nu. 1.
Mulier an in iure Velleiano ad solidum conuenta quando plus valer dimidia
res empta, quam habet, quam tota pecuna, ad senatuscon. l. Velleia. l. vir
pxori. num. 4.
Mulier scipio proficiens infamis est. de virtu nup. l. palam. nu. 1.
Mulier omnia bona sua in dictum dare potest. de ure dol. mulier. nu. 1. 100
Mulier etiam maior si decepta fuerit restitutio in integrum habebit. de Negatua vñiversalis quando falsa dici possit. de pigno. actio. l. si necessari
ire dol. si mulier. nu. 1.
Mulier Velleiana, non in iuratur, que obligationi rei sibi obligata confessit. ad Negligentia dissoluta dolo appropinquat. mandati. l. Papinius. nu. 2.
senatus. Velleia. l. vir pxori. nu. 1.
Mulier quinquageneria concipere, non potest. de actio. emptio. l. si sterili. nu.
secundo.
Mulier quare bonis viis quasi se presumatur. de dona. inter virum & vxo.
Liquitius. nu. 1.
Mulier non potest Velleiano renunciare. ad senatuscon. Velleianu. l. si n. 5. 85
Mulier pro dote fideiubens, an, se foluerit recipere posuit. de condi. indeb. l. cum Nomen debitoris potest pignori obligari. de pigno. & hypot. l. greg. num
ii. num. 6.
Mulier personam coniunctam ad dictam stipulandum adhibens ei dona, non Nomen ex fore an teneatur quis dotare, ad senatuscon. Mace. l. filiu
confessit. mandati. l. iacque. nu. 3.
174 ¶ Nomen actionis ex sententia orta indicati appellatur. de pecul. l. pri
milia. nu. 6.
Mulier non potest Velleiano renunciare. ad senatuscon. Velleianu. l. si n. 5. 85
Mulier pro dote fideiubens, an, se foluerit recipere posuit. de condi. indeb. l. cum Nomen debitoris potest pignori obligari. de pigno. & hypot. l. greg. num
ii. num. 6.
Mulier personam coniunctam ad dictam stipulandum adhibens ei dona, non Nomen ex fore an teneatur quis dotare, ad senatuscon. Mace. l. filiu
confessit. mandati. l. iacque. nu. 3.
93 primo.

Barth. de Salyceto super Digesto vet.

¶ Notarius alteri potest libulvari de r. fur. l. Galius nu. 2.	147 Obligatio nulla personalis contra eum qui in rem sua pro alio hypothecauit.
Nouatus obligationem priorem sibi ipsi excedere potest. qui pot. in pignor. ha bel. f. num. 1.	148 si cer. pet. l. nu. 14.
Nouatio que pignus perimere possit de pigno actio. l. solutum. nu. 1.	149 Obligatio bonorum ob alias fit obligationem. de pig. & hypot. l. contrahitur.
Nouatio non nisi per sententiam de pigno. & hypot. l. greg. num. 7.	150 num. 1.
Nouatum nisi per sententiam de pigno. & hypot. l. greg. num. 7.	151 Obligatio duplex in actione depositi nascitur. depositi. l. nu. 12.
Nouum quid dicatur de iure iuri. l. admoneendi. nu. 2.	152 Obligatio naturalis soluti repetitionem impedit. de condit. indeb. l. si non for-
Nudus cum nuda repertus praefumitur forniciatus de proba. & presum. in tem. num. 1.	153 trah. emptio. l. f. nu. 2.
Numeras ex causa mutui pecuniam alienam, an possit recipientem eam non convenire si cer. pet. l. nam & f. fur. nu. 2.	154 Obligatio ad inter esse post moram succedit in obligationibus facti. si cer. pet. l.
Numerare disert ab eo quod est mutuare, quod iussu. l. f. nu. 1.	155 vinum. num. 16.
Numeratio non transversus ex post facta id operatur quod numeratio trans- ferens a principio si cer. pet. l. nam & f. fur. nu. 7.	156 Obligatio generalis a defuncto facta ad bona hereditis, non porrigitur. de pi-
Nummari inter res que servando possunt servari, non sunt computandae. de con- di. mnd. internum. nu. 4.	157 di. & hypot. l. pecus. nu. 1.
Nummari soli pecuniae numeratae nomine veniunt de condit. triti. l. prima. num. 1.	158 Obligatio in calat inter patrem, & filium in profectiis. de condic. indeb. l.
Nummari primo.	159 frater a fratre num. 7.
Nummorum certa esse debet affirmatio. de in item iur. l. nummis. nu. 2.	160 Obligationis effectus non extendit ultra intentionem se obligantis. si certu-
Nuncius generalis est nequit de constit. pecu. l. qui autem est. nu. 3.	161 petal. non omnis. nu. 1.
¶ Nuptias incestas contrahentes quea pigna plecantur. de condit. sine causa.	162 Obligatio generalis ad tunc in genere si aliquam eius generis speciem soluerit quid
l. f. num. 3.	163 reperire possit. de condit. indeb. l. si non fortem. nu. 17.
Nuptia qualiter diffiniantur de ritu nup. l. nu. 1.	164 Obligatus ad diem an possit ante diem conueniri. si certum pet. l. certi condit.
¶ Nutriens uxorem. antequam nubet ei an lucret fructus dotis de iure doti. nu. 2.	165 Obligatus ad diem an possit ante diem conueniri. si certum pet. l. certi condit.
Nutritor, vel nutrix, an possit pro eo quem nutritius testificari de testibus. l. re git. num. 2.	166 num. 18.
OBLIGATIO sola cursum usurarum impedit. de nau. senore. l. Ser. uius. num. 1.	167 Obligatus ad viam speciem si aliam soluerit quando reperire possit. de condi-
Oblatio fortis, an impendiat cursum usurarum. de r. sur. l. debitor.	168 tude. l. si pign. nu. 4.
num. 4.	169 Obsequium quid sit. & in quo consilat. de cendic. indeb. l. si non fortem. nu. 37.
¶ Obligans rem duobus dolum committit. de pigno. action. l. autor. numero se	170 10. 14.
& hypot. l. cum co. nu. 2.	171 Occupantis melior est conditio. de pecu. l. si vero nu. 1.
¶ Obligare rem suam quando quis possit, & quando alienam. de pigno. & hypot. l. f. num. 1.	172 Occupanti quando melius sit conditio. commendat. si vt certo. nu. 25.
Obligare pignori potest rem it qui fructus suos facie. de r. sur. l. f. nu. 1.	173 ¶ Odium sufficiens ad repellendum tunc quo tempore debuit orium habuisti.
Obligatio mandati, non finitur morte. mandati. l. si precedente. nu. 1.	174 se. de levius. l. testim. nu. 3.
Obligatio ex causa oneroja, quare non nouatur sicut & lucrativa. pro soci. l.	175 ¶ Offre debet qui dave. vel recipere habet de adil. edit. l. cu. aut. n. 2. 137
qui a socio. nu. 2.	176 65 Officiales & praesides in suis locis possunt docere leges. si certum pet. l. lect. 18
Obligans pensiones sibi debendas nomen debitoris obligare censetur. de pigno.	177 num. 7.
& hypot. l. cum co. nu. 2.	178 Officiales cum subditis contrahere non debent. si certum. petal. principalib.
¶ Obligare rem suam quando quis possit, & quando alienam. de pigno. & hypot. l. f. num. 1.	179 num. 1.
Obligare pignori potest rem it qui fructus suos facie. de r. sur. l. f. nu. 1.	180 Officiales quales esse debeant. de r. sur. l. si bene. nu. 1.
Obligatio mandati, non finitur morte. mandati. l. si precedente. nu. 1.	181 Officiales an possint a se inuicem enare. de contraben. emptio. l. si in emptione
Obligatio ex causa oneroja, quare non nouatur sicut & lucrativa. pro soci. l.	182 num. 7.
qui a socio. nu. 2.	183 Officiales rebus priuatorum vti potest pro sui offici expeditione. de pax. aff.
Obligatio nouatur si stipulatione interueniente pecunia non traditur. si cert.	184 102 l. pignori. nu. 2.
pet. l. si & me. & Titiu. nu. 2.	185 Officiales sponfalia, sed non matrimonium potest contrahere cum subdita. de
Obligatio quare per personam liberam queri nobis non possit. de pign. actio. l.	186 ritu nup. l. si quis officiu. nu. 1.
solutum. nu. 8.	187 ritu nup. l. si quis officiu. nu. 1.
Obligatio ciuilis, an possit esse inter patrem, & filium respectu alimentorum.	188 Officium iudicis pro reductione ad arbitrium boni viri debeat implora-
de cond. indeb. l. frater a fratre. nu. 5. & o.	189 numero 1.
Obligatio re aliena, an valeat de pig. act. l. rem alienam. nu. 3.	190 ¶ Onus probandi, an incumbat existenti in quasi possessione libertatis. de pro-
Obligatio naturalis nascitur patre, & filio sibi inuicem mutuantibus de con- <td>191 ba. & pre. ampl. circa. nu. 2.</td>	191 ba. & pre. ampl. circa. nu. 2.
dit. indeb. l. frater a fratre. nu. 5.	192 43 Onus probandi propter mendacium transferatur quandoque in aduersariis.
Obligatio quando dividua, & quando dividua censetur. depositi. l. si duo.	193 88 ¶ Opera quid sit. de condit. indeb. l. si non fortem. nu. 18.
num. 1.	194 Opera liberti quando repetatur, & quando eius estimatio. de condit. indeb. l. si
Obligatio an in obligeatione actionem restitutoriam non impedit. ad sena- tum. Velleia. l. non pntans. nu. 4.	195 non fortem. nu. 16.
Obligatio an sit dividua inter heredes, vel non post deductionem in contra- dictum depositi. l. fidua. nu. 2.	196 83 Operam debet quo casu pecuniam consequi possit. de loca. & conduct. l. ed ad
Obligatio ciuilis non est inter feruum, & dominum. de pecu. l. si noxali. nu. 1.	197 88 des. nu. 4.
Obligatio ex cõtractu, & ex obligeatione nascitur. mandati. l. mandat. nu. 1. 91	198 76 tem. num. 24.
Obligatio exprimit per naturalem interitum. si cer. pet. l. cum quid. nu. 9.	199 ¶ Operarius, an debeat operam ponere sumptib. proprijs. pro soci. l. Mutatis.
Obligatio naturalis solo inducere cõsenus. de condit. indeb. l. Iulianus. nu. 17. 47	200 num. 7.
Obligatio in quibus induci possit per epistolam. de consti. pecu. l. Titius. nu. 1. 57	201 Operarius an possit eum qui pecuniam possit cogere ad ponendum tantundem
Obligatio naturalis, vel ciuilis, an tollatur sibi venditor liberari mandetur.	202 pro soci. l. Mutatis. nu. 6.
condi. ind. l. si non fortem. nu. 6.	203 38 ¶ Operae officiales, que sunt de condit. indeb. l. si non fortem. nu. 10.
Obligatio duplex in commodato, & deposito reperitur. commodati. l. si vi cer.	204 Operae artificiales in quo cum obsequiis conuenient, & in quo differant.
to. numero. 22.	205 60 condit. indeb. l. si non fortem. nu. 22. & 23.
Obligatio omnis tollitur solutione, & quod debetur. de consti. pecu. l. item il	206 56 mer. 15.
la numero. 6.	207 61 tem. num. 21.
Obligatio tacita quando nascatur extra id quod agitur. commodati. l. si quis. Operae incertae quales debeat ebe. de condit. indeb. l. si non fortem. nu. 27.	208 14 Operae incertae quales debeat ebe. de condit. indeb. l. si non fortem. nu. 10. 39
name. .	209 14 Operae liberti, que debeat patrone. de condit. indeb. l. si non fortem. nu. 10. 39
Obligatio rem dari que sit, & an in ea succedat obligatio ad interesse. si cert.	210 15 Opiniones suas erroneas prudentes retractare debent. de ser. expol. & ver-
pet. l. vinum. num. 15.	211 15 torunero. 1.
Obligatio fidei iuris, an queratur militi si procurator ipsius nomine numera- uit. & fidei iuris accepti si cer. pet. l. si pecuniam. nu. 2.	212 15 Opposita incidenter sive ieiocantur possant principaliter opponi. de enic. l. si
Obligatio retrotrahitur conditione causali existente. qui pot. in pig. hab. l. qui balneum. num. 1.	213 133 si exceptio. nu. 2.
Obligatio generis alternatiue equiparatur. de condit. indeb. l. cum is. nu. 7.	214 133 si exceptio. nu. 2.
Obligatio mutuare et contrahitur. si cer. pet. l. roga. f. num. 3.	215 15 Ordinarius quasi vicarij dominus est censemus. de pec. l. si seruus mcs. a.
Obligatio generalis futura sub conditione comprehendit. qui pot. in pig. ha- bit. l. idemque est. nu. 3.	216 9 me. 1.
b. 133 primo.	217 9 Originale tribus vocatur nominibus. de fide instrumento. l. quinque. num.

Index Alphabeticus.

Origo non s. Natur, sed actus a quo ipsa conuenit, de condit ob turpem cau. Paria esse consentur ea que non sunt, & quae sunt: sed non apparent, de con-
dit ob turpem cau. n. 2. 35 trahit empti, in lege, n. 1.

De litera T

P	ACTA incontinenti apposita in contractibus stricti iuris actionem volum parunt, & veterem informant. si cert. petat. l. lecta. nu. mero. 1.	Partia in multiplici reperiuntur differentia. de contrah. empt. l. pa- tia conuent. num. 5.	l. j. donare. nu. 3.	174
	Partia que incontinenti apponuntur iuxta stipulationem partis intelliguntur si cert. petat. l. lecta. num. 5.	Partia in fructu non conferunt. de iure dot. l. p. r. q. n. 1.	105	
	Partia que dicuntur de contractibus natura de contrah. empt. l. pa- tia conuen. num. 1.	Partus in casu matrimonij soluti, an intelligantur partus in casu nuptiarum de condi. causa. dat. l. si extraneus. nu. 2.	32	
	Partia que sunt de contractibus substatia de contrah. empt. l. pa- tia conuen. num. 1.	¶ Partus vocari debet ad iuramentum partis, de iure iurant. l. ad egregias. num. 109 secunda.	23	
	Partum super principali ad accessionem porrigitur. si cert. pet. l. lecta. nu. 4.	Partes que in societate, non adiunguntur equalis esse conferunt. pro socio. l. si non fuerit. nu. 1.	101	
	Partum inter socios de filiabus de communis dotandam validum est. pro socio. l. si focus pro figura. nu. 69.	Partus pignori obligatur matre obligata. de pign. actio. l. si conuenit. num. 109 ro tercia.	65	
	Partum in traditione adiecto, non jurnatores ipsa rei vindicatione potest reno- vare. de contrah. empt. l. pa- tia conuen. num. 10.	Partus continentur appellatione redditus excepti. de vir. l. Paulus. numer 109 primo.	147	
	Partum super accessionem porrigitur. si cert. pet. l. lecta. nu. 4.	Partus & fetus non sunt portio viscerum matris. de pign. & hypo. l. prima. num. 4.	129	
	Partum quod super forte ponitur ad usum accessorum extenditur. si cert. pet. l. lecta. num. 6.	¶ Pater & dominus insolidum tenentur pro exercitore de patris. vel domi- nus. voluntate naem exerceente de exercit. actio. l. si. nu. 13.	69	
	Partum quod venditor de vitiis non teneatur est validum. de adil. edic. l. idem officiatus. nu. 2.	Pater pro filio inutiliter fideiembens, an teneatur de institu. actio. l. in cum. num. 109 primo.	71	
	Partum quod fit herede predestinata potest fideicommissario ministrali. quibus mod. pig. vel hypo. soluitur. l. sicut re corporali. nu. 1.	Pater prole sentiens matrimonium filie facit valere. de iure dot. l. don promissio. num. 1.	165	
	Partum quando incontinenti dicatur appensi. si cert. pet. l. lecta. nu. 13.	Pater filium dotare tenetur. ad senatuscon. Macedo. l. filius familiis. nu. 1.73	173	
	Partum quando super forte ponitur ad usum accessorum extenditur. si cert. pet. l. lecta. num. 6.	Pater vel dominus tenetur si seruus. vel filius fideiussit. quod insu. l. prima. num. 6.	82	
	Partum bonis non preognans moribus naturalem tollit obligationem. de con- di. in deb. l. qui exceptionem. nu. 4.	Pater super reddenda dote pot est partum inire. de pac. dota. l. cum dos. num. 109 primo.	169	
	Partum de non petendo. si non probetur. vel presumitur. de proba. & presu- mpt. l. chirographum. nu. 2.	Pater extantem vendicat pecuniam ad senatuscon. Macedo. l. si filius. num. 130 primo.	73	
	Partum de quota litis quare contra bonos mores esse censeatur. mandati. l. fa- larium. nu. 1.	Pater quatuor ex contractu filij teneatur. de pecul. l. i. num. 10.	74	
	Partum incontinenti adiectum quo, ad quid. & qualiter stipulationi insi- cert. petat. l. lecta. nu. 12.	Pater mulieris, an possit de euictione agere euictare. tota. de euic. l. i. si pro. num. 1.	14	
	Partum super re sua. & que durat sua. est validum depositi. l. publica. nu. 2. 89	Pater filium qui liber est velut seruum rendens de euictione tenetur. de em. l. si minor. nu. 6.	141	
	Partum stipulationi appossum. & tamen parit. si cert. pet. l. lecta. nu. 15.	Pater tenetur de peculio pro commodato facto filio. commoda. l. sed mibi. septimo.	58	
	Partum procuratoris. quod de proprio faciet iunctum litis. est inuidal. ma- dai. si remunerandi. nu. 5.	Pater tenetur de peculio ex administratione officij publici a filio gesta. de pe- culi. l. si. nu. 2.	74	
	Partum quod creditor pugnat. non soluto. de iure. l. si. nu. 8.	Pater qualiter dicatur deducere. quod filio debetur. de condi. indeb. l. fratre. fratre. nu. 8.	42	
	Partum quando dicetur coherentia contractus vestiri. de peri. & commo. sci. Paterni munies est filiam dotare. de ritu nupl. qui liberos. nu. 1.	18 Pater obligatus naturaliter ex parte recipientis. sicut ei obligatio queri. tur ex parte dantis. de condi. indeb. l. frater a fratre. nu. 10.	166	
	Partum quando dicetur coherentia contractus vestiri. de peri. & commo. sci. Paterni munies est filiam dotare. de ritu nupl. qui liberos. nu. 1.	130 Pater confitit. suo nomine. non in plus tenetur. quam in peculio effet. de iure dotum. l. si pater. nu. 2.	166	
	Partum in dubio rede. & transitorium ad heredes censetur. de proba. & pra. sumpt. l. p. partum. nu. 1.	Pater filium nuptiam. & non dotatam. an cogatur dotare. de ritu nupl. qui lib. heros. nu. 2.	167	
	Partum legis coniunctionis in pignoribus approbatur. de contrah. empt. l. si na. 1.	Patients. & consentiens pro mandante habetur. mandati. l. si remunerand. 110 num. 1.	93	
	Partum quando dicatur coherentia contractus vestiri. de peri. & commo. sci. Paterni munies est filiam dotare. de ritu nupl. qui liberos. nu. 1.	113 Patientia quare pro consensu sit habenda. mandati. l. qui patitur. nu. 1.	95	
	Partum super substantilibus appositum quem habeat effectum. de contrah. empt. l. pa- tia conuen. num. 6.	109 Pater quid & quantum consequatur in bonis liberti mortui. de iure. l. si duo patroni. nu. 1.	14	
	Partum obscurum ipsum apponentem est interpretandum. de loca. & co. du. ho. l. in lege. nu. 1.	120 Patrons de hereditate liberti viuentis non erit solicitus. de fundo paron. nu. 1.	22	
	Partum est inuidalum quo mulier indotata remanet. de pac. dota. l. si conue- nit. num. 1.	169 Panper fieri qui dicatur. de dona. inter vir. & vxor. si vxorem. nu. 4.	172	
	Partum quod dos redditum etiam nuptijs facilius valere presumitur. de pac. do- pa. facilius corruptrivit diuite. de testibus. l. testium. nu. 1.	¶ Peculia data in fiduciam si pereant. an imputetur damnum pastori. pro. p. 145	101	
	Partum nudum quibus vestitur. de p. vir. l. cum de in rem verso. num. 4.	112 Peculium quid sit. de tribu. actio. l. nu. 1.	71	
	Partum quod in fauore inducitur quandoque laisionem retorquetur. de pe- tra. l. com. o. ven. l. si. nu. 1.	109 Peculium non nuda voluntate constituitur. de pecul. l. nou. statim. nu. 1.	76	
	Partum super accidentalibus interpositum quem producat effectum. de con- tra. l. emp. l. pa- tia conuen. num. 7.	Peculium quid sit. de pecul. l. peculium. nu. 1.	76	
	Partum conditioni ferri adiectum. ne manumittatur facit. ne ad libertatem perducit possit. de fer. expor. l. si venditor. nu. 2.	114 Peculium differt a singularibus peculij rebus de pecul. si ex duob. nu. 1.	78	
	Partum ambiguum contra venditorem est interpretandum. de contrahend. empt. l. cum manu satu. nu. 2.	Peculium quod est de pecul. l. peculium. nu. 1.	74	
	Partum quod sibi. & non alij vendatur validum est. de contrah. empt. l. qui fundum. num. 1.	110 Peculium quandocumque accidit. est debetur. de pecul. l. si filius. nu. 2.	80	
	Partum confert ad excipiendum. quod non prodest ad agendum de contrah. empt. l. pa- tia conuen. nu. 2.	110 Peculium quid sit. de pecul. l. depositu. nu. 1.	79	
	Partum muico appossum quando valeat. si certum petatur. l. rogati. nu. 7.9	Peculium ordinarij continet peculium uicarij. de pecul. l. binc. queritur. nu. 4.	77	
	Partum quod ad detrahendum apponitur in contractu contineri dicitur. de Peculium vicarij est in peculio ordinarij. de pecul. l. peculium. nu. 3.	110 Peculium qualiter decribatur. de pecul. l. in rub. nu. 3.	76	
	contrah. empt. l. pa- tia conuen. num. 1.	110 Peculium unde ortum habuerit. de pecul. l. peculium. nu. 1.	75	
	Parta no. semper facit eius note. cuius vicis gerit. mandati l. iner causas. n. 3. g. 6	l. si. Sticco. nu. 2.	79	

Barth.de Salyceto super Digesto vet.

Peculium domini voluntate recipit minucionem, & argumentum de pecul. l.	periculum.nu.3. & seq.	17
peculium.nu.1.	76 Periculum rei remisie per nuncium ad quem spectet. commodati. l. cuius qui numero 3.	61
Peculium quando per venditionem serui transcat. de pecul. l. quis ergo. nu. mero primo.	77 Periculum interitus pertinet ad debitorem morosum.de constit. pecul. l. si dico numero 3.	56
Peculium non accedit venditioni serui. de enclio. l. cum in venditione. nu. mero primo.	79 Periculum pecunia. non spectat ad recipientem sine cuius culpa perit. si cert. pet. l. rogasti. nu. 2.	9
Peculium transiens sequuntur sua onera. de here. & cl. actio. vendi. l. venditor. numero 4.	111 Periculum vii quando ad venditorem, & quando ad emptorem spectet. de peri. & commo. rei vendit. l. nu. 1.	112
Peculium. ut quid uniuersale transfertur: nomina tamen, & actiones non nisi coll. transferuntur. de pecul. l. quis ergo. nu. 2.	76 Periculum rei empta quando ad emptorem pertineat. de peric. & commo. rei vendi. nec est. nra. 1.	113
Peculio & libertate seruo legatis venit omne incrementum ante aditam he- reditatem prouenientis de pecul. l. si filius nu. 1.	80 Peruvaria legibus sunt odiofa. de iureiur. l. admovendi. nu. 17.	27
Pecunia dictio tripliciter in iure capitul. si cer. pet. l. singularia. nu. 1.	10 Peruvium subire non cogitur propter proprium compendium. de in item iurando. l. videamus. nu. 2.	29
Pecunia numerata. que & quot habeat singularia. si certum peta. l. singula- ria. numero 7.	11 Peruvius qualiter probetur de iureiur. l. alios. nu. 2.	23
Pecunia qualiter solutio[n] destinata probetur. si cert. petatur. l. singularia. numero 7.	11 Peruvius non admittitur ad testimoniun. de testibus. l. testif. nu. 22.	157
Pecunia communis mutuo data. an ab omnibus dominis possit condici. si cer. pet. l. nam & si fur. nu. 6.	11 Peruvius est nome generis ad omnes suas species pertinens de rerum permu. l. nu. 3.	126
Pecunia pro peculio recepta legato loco peculi, non succedit. de pecul. l. si ex duobus. nu. 2.	10 Permutatio non fit sine rei interventu. de rer. permu. l. l. nu. 2.	116
Pecunia ex uno contractu debita in mutuum converti potest. si cer. pet. l. fin- gularia. nu. 2.	11 Persona loquens in sermone continetur generali. de pig. & hypo. l. paulus. numero 3.	131
Pecunia debita ex contractu mandati, an possit verti in debitum converti. si cert. pet. l. singularia. nu. 15.	10 Persona identitas qualiter probetur. de proba. & presump. l. etiam numero quartu.	154
Pecunia ab alijs mutuabilibus differt. si cer. pet. l. singularia. nu. 12.	11 Petens ante tempus qua ferriatur pena. si cert. peta. l. pecuniam. numero quarto.	17
Pecunia confusa. non dicitur si ipsa alteri numeretur. si cer. pet. l. si pupillus numero 3.	11 Petere in iudicio quis potest. & extra interpellare. de compensa. l. rerum eff. numero 3.	85
Pecunia solutioni non parata, an possit verti in causam mutui absque si pu- latione. si cer. pet. l. singularia. nu. 15.	11 Petiti per credito. em facila debitorem constituit in mors. si cer. pet. l. vi- num. numero 4.	13
Pecunia cum forma non plus valeat. quam sine de cōtrah. emp. l. l. nu. 1.	11 Petiti debiti extrajudicialis creditorum in mors constitut. si cer. pet. l. vi- num. numero 1.	13
Pecunia mutuo per debitorem recepta venit in obligatione generali. de pig. & hypo. l. c. tabernacula. nu. 4.	11 Petiti debiti extrajudicialis debitorem in mors constituit. si cer. pet. l. vi- num. numero 1.	13
Pecunia que ex alia causa debita in confessionem mutui deducitur, mutu- esse centetur. ad senatus. c. Mace. l. si filius. nu. 2.	11 Petiti legati suspenditur per accusationem testis falsi. de fūr. l. maritus. nu. mero 1.	151
Pecunia societas perdita. an datum suum commune. pro socio. l. si non fue- rit. numero 2.	11 Pignora. & hypotheca extinguuntur debito principali sublatu. de has. no. l. feneratu. nu. 1.	151
Pecunia ad alium iusta causa. & domino consentiente peruenta, repeti non potest si cer. pet. l. si & Titum. nu. 2.	11 Pignora data. quo repertant actione. de condi. ob turpem cau. l. l. nu. 3.	34
Pecunia que ex venditione pignoris habebatur per prius in iur. as computa- tur de pig. actio. l. cum & fortis. nu. 1.	11 Pignovans rem alienam stolidonatus crimen tenetur. de pigno. actio. l. si quis in pigno. nu. 1.	67
Pecunia debita per pacium nudum in mutuum, non convertitur si solutioni, non sit parata. mandati. l. qui negotia. nu. 1.	11 Pignoratio directa quando nascatur. de pigno. actio. l. si rem alienam. nume- ro secundo.	63
Pecunia dans alicui. ut sibi domus edificet intra ipsum in quo possibile est fieri, quam actionem habeat contra eum. si cer. pet. l. non omnis. nu. 1. & 4.	11 Pignoratio. an veniat emptio[n]is appellations. de pigno. & hypo. in quorum numero 1.	131
Pecuniam reprobam pro proba. expends repellitur. de pignor. actio. l. ele- ganter. nu. 3.	11 Pignori potest obligari. quod non est. de pigno. & hypo. l. & quod nondum. numero 1.	130
Pecunia mutuata forma si mutetur de qua solvere quis teneatur. si cer. pet. l. cum quis. nu. 8.	66 11 Pignus an censeatur dari. de pigno. actio. l. solutum nu. 2.	6+
Pecunia potest as intrinseca maior est. quam in ceteris mutabili. si cer. pet. l. singularia. nu. 8.	11 Pignus praesum. non nisi in possessionem misso est. constitendum. de pign. actio. l. non est mirum. nu. 1.	66
Pigna quando sit restituenda. de pigno. actio. l. si pignore. nu. 2.	11 Pignus retineri potest pro impensis. de pig. actio. l. si necessarias. nu. 1.	63
Pigna locum habet. quando appellatio nostra teneat. de diuor. & repud. l. quod ait lex. nu. 1.	11 Pignus an posui pro viriis retinori. si pro eis. non sit obligatum. de pign. actio. l. solutum. nu. 3.	63
Pigna contra defunctionem ab eius herede potest exig. de actio. empli. l. Luctu. numero 1.	11 Pignus solam transferit possessionem de pigno. actio. l. cum & fortis. numero secundo.	67
Pigna in toto commititur etiam si in parte satisfietur. de actio. empt. l. Lu- cius. numero 2.	11 Pignus per debitorum datum in solutum. non potest renocari. de pigno. actio. l. Luctu. nu. 1.	67
Pigna an posse peti cum iurta. de actio. empt. l. Luctu. nu. 3.	11 Pignus coniunctio differt a pristorio. de pig. actio. l. nu. 3.	62
Pigna scilicet pacientis concernens. quae in pactum deducitur, exigi ne- qui. de furs. expon. l. seruus. nu. 1.	11 Pignus nudo contrahitur confusa. de pig. actio. l. nu. 3.	63
Pigna dicatur remittere fortem recipiens. de eo quod certo loco. l. faina. numero 4.	11 Pignus respectu hypothecae creditori date. id. confusa contrahitur. de pign. actio. l. i. num. 1.	62
Pignentia. an locum habeat in contractibus. de condi. causa da. l. si pigno- niam. nu. 7. & seq.	11 Pignus liberatur per oblationem solutionis in iudicio factam. quib. mod. pign. vel hyp. fol. l. solutum. nu. 2.	136
Pignentia verbis quando sufficiat ad datum condicendum. de condi. cau- sa dat. l. si decimum. nu. 4.	11 Pignus ab hypotheca differt. de distract. pigno. l. si creditor. nu. 1.	135
Pigno non agetur ob libertatem diligentia coloni prouenientem. de loca. & conduci. l. si merces. nu. 6.	11 Pignus contrabi presumitur ex pacto de vendendo. qui potio. in pign. hab. l. creditor. num. 2.	133
Pigno duplicitur fructibus duplicatis. de loca. & conduct. l. si merces. nu. mero 5.	31 Pignus in re non celebratur aliena. si cer. pet. l. nam & si fur. nu. 4.	10
Pigno non augeretur proprie[r]tatem. de loca. & conduct. l. si merces. nu. 3.	31 Pignus quod superire re aliena contrahitur quando confirmari possit. qui pot. in pign. hab. l. qui baluim. nu. 2.	133
Pigno fundi. non pertinet ad empotem ipsius. de contraben. emp. l. si cum cum fundum. numero 1.	123 Pignus per missione in possessionem contrahitur. de pig. & hypo. l. si his qui. numero 1.	106
Pigno perfectio opera nimis angustata ad arbitrium boni viri reducitur. de loca. & conduct. l. infusum. nu. 1.	123 Pignus vendi non potest in creditoris preiudicium. de distract. pig. l. si credi- tor. numero 4.	135
Peculium peremptionis est venditoris in his. que in ponderi numero. & mensura venduntur. de contrah. emp. l. quod sap. nu. 4.	108 Poetarum authoritatibus. non semper est standum. de contraben. emp. l. i. numero 2.	106
Peculium potest quis in se suscipere ex conuentione. commoda. l. si ut certo. numero 2.	108 Populus. an possit cines singulares. & eorum bona obligare. si cer. pet. l. cuius uitias. numero 5.	15
Peculium nominis ad officiale spectat cuius culpa deterioratum est. si cer. pet. l. perculum. nu. 1.	108 Pignitum causa dubitationis tollendu. ius commune non ledit. mandati. l. qui mutnum. nu. 1.	99
Peculium nominis ad quem spectat si administratio sit diuisibilis. si cer. pet. l.	17 Tolefijo improba semper est inutilida de prob. & presum. l. si quis liberum. numero vni.	3
	17 Tolefijo eadem potest esse penes plures insolidum. commodati. l. si ut certo numero 24.	155
	Index Barth. Saly. superf. vet. b 3	6

Index Alphabeticus.

Possesso nuda per hypothecaria aduocatur de euic.l. si cū venditor.nu. 142 rubr. numero 13. 132
 Possesso præcaria sua acquisitionis non tribuit in seruo. de periculo, & com- Presumptionum quot sint species de proba. & presump.rub.nu. 6. 151
 mo rei vend.l. si serui.nu. 1. 144 Præstatio diuina presumptionem facit maiorem quam unica præstatio. de
 Possessor extraneo a debitore causam non habente quid faciendum sit. de rbus. cum de in rem perso.nu. 14. 146
 pig.actl. rem alienam.nu. 8. 68 Præter dictio. est exceptiā naturaliter de pig.actl. l. nu. 4. 62
 Possessor bonafidei non est qui habet scientiam rei alienae. de dona. inter vir. ¶ Primum, si feundum sunt propria nomina. ad senatus consil. velle. l. nos
 Crux l. si vxo.nu. 1. 172 putant.nu. 1. 83
 Possessor pignoris priori creditori, & offerre. & cedere potest. qui postio. in pi- Prioritatem allegans illam probare debet. de dona. inter vir. & vxor. l. cum
 gno habo. mulier.nu. 1. 134 hic. numero 4. 5
 Possessor bona fidei idem ius habet in fructibus. quod dominus predij. de yfer. Prior dictio quod modis capi possit. si cer.pet.l. si Cr me. & Titium.nu. 1. 173
 l. qui sit. nu. 1. 148 Primitus in quibus fisco preferatur. & in quibus fiscus priuato. de loca. &
 Possessor prefertur non possidenti de pig. & hypo.l. & que nondū. nu. 2. 129 cond. in operis.nu. 2. 123
 Possessor male fidei post laus confeſtationem facit fructus suos. de rbus. l. qui Præstatio quod habeat qui creditit in re rescienda. qui potio. in pig.hab.
 scit. nu. 1. 148 interdum.nu. 3. 133
 Possessor bona fidei fructus industriales suis facit. de rbus. l. fructus.nu. 1. 151 Præstatio succedit non priuilegiato. an possit viri suo priuilegio de yfer.
 Possessor bona fidei an veniat nomine debitoris. & an hares appellatione creditoris. si l. cum quadam.nu. 7. 148
 Possidens seruum bona fidei. an possit. contra ipsius serui dominum agere. si
 cer. pe. l. cum fundus.nu. 1. 166 Priuilegiorum prefertur minus priuilegiorum. ad senatus consil. Maced. l. si quis
 Possidens totum solus habere dicuntur. & propria actione insolidum conuici- patrem. numero 4. 73
 tur de condi. fur. l. in conditione.nu. 2. 49 Priuilegiorum non nocet consensus aliorum in remittendo. mandati. l. si pre-
 dicto. numero 2. 99
 Posterior rōne causa pñferetur in tempore. qui potio. in pig.hab. interdum.nu. 1. 133 Priuilegiorum ratio non habetur in actione de peculio. de pecul. l. quod ex-
 du. l. ea lege.nu. 1. 124 Priuilegiorum ratio non habetur in actione de peculio. de pecul. l. quod ex-
 tio. numero 1. 79
 ¶ Præstatio rectior est ciuitatis. de pig. & hypo.l. si fideiifor.nu. 1. 131 Priuilegium etatis beneficio Macedoniani non debet preferri. de iur. & fact.
 Postior est in iure prioris pignore qui prior est tempore. qui potio. in pig.hab.
 l. si & iure.nu. 1. 134 ¶ Præstatio iudici. & non parti debet fieri. de proba. & presump. l. non esse
 numero 2. 153
 Potior est in iure qui prior est in tempore. qui potio. in pig.hab. q generaliter.nu. 1. 133 Probatio. semplena iuramento iuncta. an facias plenam probationem. de
 ficio. l. actione.nu. 2. 103 reiul. admoneendi.nu. 8. 26
 ¶ Precario nomine alterius possidens. an querat ei cuius nomine possidit. pro-
 ficio. l. actione.nu. 2. 103 Probatio. semplena dari non potest. de iure. l. admoneendi.nu. 7. 26
 Precarium. an extinguatur debito creditori soluto. de pig. act. l. si rem ali-
 num. numero 3. 62 Probatio contra presumptionem iuris. & de iure non admittenda. de euic.
 l. si ideo.nu. 2. 142
 Precia rerū variantur locorū diversitate. de eo. quad. cer. l. loco.l. video.nu. 1. 53 Probatio non recipitur de domo aduersarij. de iure. l. admoneendi.nu. 18. 27
 Precia natura isti. vt in quantitate semper exire. de contrah. emp. l. vendita.nu. 2. 106 Probatio an incumbat laudum dicent iniquum. an ei pro quo latum est. pro
 soci. l. si societate.l. nu. 2. 23 109
 Precium secundum veritatem iudicatur. de in lit. iur. l. nu. 2. 28 Probationem semiplenam. quo faciant de iure. l. admoneendi.nu. 9. 26
 Precium seu estimationem. an possit quis condicere re adiuc. extante. si cer. l. si eam seruum.nu. 2. 14 Probationes eius semiplenam. an faciant plenam de iure. l. admone-
 di. numero 15. 24
 Precium estimationis rei quando faciat commodatarium de culpa teneri. 24
 commoda. l. si re certo.nu. 6. 144 Probationes non. an possit induc in reductionis petitione. pro soci. l.
 precario. l. si re certo.nu. 6. 101 si societatem.l. nu. 20. 105
 Precium rei debite quando possit in constitutum deduci. de consitu. pecul. l.
 prævisor.nu. 1. 59 Probationes debent esse luce clariores in actionibus famosis de iure. l. ad-
 monendi.nu. 21. 17
 Precium quando. & in quibus loco rei succedit. si cert. pet. l. si eum seruum.
 numero 3. 15
 Precium pupillio prodest non autem aduersario. de rescin. vend. l. nu. 1. 112 Probationibus virisque paribus quis obtinebit. de iure. l. si duo patroniu-
 mero 2. 22
 Precium certum. an debet in renditione interuenire. de contrah. emp. l.
 fundi. numero 2. 109 Probationum due sunt species. de rbus. l. testif. nu. 15. 158
 Preudo & fur si rei vindicatione agant quæstio dominij potest ei objici depo- ¶ Procurator renocatus. an possit dici falsus. de condi. causa data. l. si pro-
 stiti. l. nu. 1. 87 ratori. numero 4. 33
 Proiudicatur sibi potest quis in iure futuro per pactum. commoda. l. si rei si cer. Procurator de dolo. & lata culpa. tenetur. mandati. l. si procurator. nu. 5. 33
 to. numero 10. 50 Procurator aliquid faciens. & procurator instrumentum procuratoris dimi-
 tere debet. depositi. l. si quis. nu. 1. 81
 Pralatus. an possit testificari pro suo capitulo. de testibus. l. testif. nu. 3. 159 Procurator aliquid faciens. & procurator instrumentum procuratoris dimi-
 tere debet. depositi. l. si quis. nu. 1. 81
 Propositus negotiatio vniuersali alium absque mandato speciali substitue-
 re potest. de exenti. acti. l. nu. 4. 69 procuratorem.nu. 1. & 2. 91
 Proscriptio quando pignoratitie incipiat currere. de pigno. actio. l. si rem ali-
 nam. numero 4. 63 Procurator compensans de rato cauere non tenetur. de compensa. l. ob pofta-
 nam. numero 1. 161 Procurator quis. & quot modis falsus dicatur. de condi. causa data. l. si pro-
 ratori. numero 2. 33
 Profens ad futurum non trahit. de iure. l. qui iurasse.nu. 4. 24 Procurator in causa domini non potest testificari. de testibus. l. fi. nu. 3. 160
 Profens venditioni. & non contradicat sibi prædicat. quib. mod. pig. vel hypo. sol. l. ires. nu. po. sol. l. iur. nu. 9. 136 Procurator ad negotia quando testis esse possit. de testibus. l. fi. nu. 4. 160
 Profens. & tacens. an censeatur consentire. quib. mod. pig. vel hypo. sol. l. si Procurator non potest agere mandati. qui de quota litis pacius est mandati-
 cum. numero 8. 137 si remunerandi. nu. 4. 91
 Prefencia & taciturnitas inter cōniunctos donationem inducit. de dor. l. ter vir. & vxo.l. si fernaus.nu. 1. 172 Procurator sumptus quo facit domino repatri. mandati. l. idem. nu. 8. 93
 Profectus defuncto totum salarium suis debetur. comitibus etiam pro tempore Procurator pro domino matrimonium contracturus speciale ad hoc manda-
 future. de loca. & cond. l. sed addes. nu. 3. 122 tum debet habere de spon. l. nu. 6. 161
 Prosumptio differt a suspicione. de prob. & presump. rub. nu. 5. 152 Procurator quando iuramentum deferre. possit. de iure. l. i. iurandum. 152
 Prosumptio fraude onus probandi in aduersarium transfert. de proba. & numero 8. 23
 Prosumptio hominis. mandatum habet soluendi debitib. de condi. indeb.
 numero 8. 156 Procurator generalis mandatum habet soluendi debitib. de condi. indeb.
 Prosumptio hominis quomodo cognoscatur. de proba. & presump. in rub. nu. 1. 36
 Prosumptio contra veritatem positionibus respondens domino prædicat. de
 numero 8. 152 Procurator contra veritatem positionibus respondens domino prædicat. de
 Prosumptio habetur de presenti ad præteritum. de proba. & presump. l. nu. 3. 36
 cōf. numero 1. 153 Procurator iurare non cogitur. de iure. l. i. iurandum. l. a. 2. nu. 3. 27
 Prosumptio iuris non de iure. qualiter cognoscatur. de proba. & presump. rub. Procurator quando certiorari debeat. de condi. causa data. l. si pecuniam. nu.
 numero 7. 153 mero 26. 32
 Prosumptio hominis in duas secerter species. de proba. & presump. in rub. nu. 1. 96
 Prosumptio rehementis que sit. & que leuis. & qui sunt ipsarum effectus. de Procurator præstationem generalem faciens iusta causa meneri debet. mero 9. 96
 Prosumptio. an probet. de iure. l. qui iurasse.nu. 6. 149
 Prosumptio ex quibus inducuntur causis. de proba. & presump. in rub. nu. 10. & seq.
 Prosumptio. an probet. de iure. l. qui iurasse.nu. 6. 152 ¶ Prodeſſe quilibet debet attendi. de pericu. & commo. rei ven. l. 1. nu. 2. 112
 Prosumptio. an probet. de iure. l. qui iurasse.nu. 6. 24 ¶ Prodigi. sibi querere potest. si cer. pet. l. certi condic. nu. 19. 8
 Prosumptiones ex quibus inducuntur causis. de proba. & presump. in rub. ¶ Promissio causa dotis facta conditionalis est. de condic. causa data. l. quod se
 numero 14. 152 debere. nu. 3. 30
 Prosumptionum alia est nature. alia facti. alia iuris. de prob. & presump. in Promissio non venit donationis nomine. de dona. inter vir. & vxor. l. Papina-
 nas. 152

Barth.de Salyceto super Digesto vet.

nas. nū. 1. 177 modare. nu. 2. 67
 Promissio post nuptias facta quando nascat. si cer. pet. l. mutuum. nu. 1. 6. 3 Quod dominij non resertur ei qui agit commodati. commodati. l. commoda-
 at. emp. l. emptorem. nu. 2. 116 3 Quod dominij non resertur ei qui agit commodati. commodati. l. si is qui. num. 1. 61
 Promissio quando tenetur de facto alieno ex stipulatione habere licere. de re. nu. 1. 116 ¶ Quod dominum talis dictio quid significet. si cer. pet. l. eius. qui in prouincia. nu-
 me. 4. 18 ¶ Promissio florenos tenetur dare probos. si cer. pet. l. lecta. nu. 3. 18 ¶ Quondam talis dictio quid significet. si cer. pet. l. eius. qui in prouincia. nu-
 me. 4. 15 ¶ Quisque dictio. est signum vniuersale distributuum. de pig. act. l. si neceſſa-
 rias. nu. 3. 63
 Promissio in certo loco quando possit conueniri in alio. de eo quod certo loco 5
 l. numero 1. 1 De litera R.
 Promissio soluer in nundinis. an sufficiat soluere durantibus nundinis. de eo 6
 quod cer. loco. l. quod si epheb. nu. 5. 1 R Attributio patris Macedonianum cessare facit. ad Senatus cons. Maced.
 l. sed Iulianus. nu. 6. 73
 Promissio soluer in uno loco. an in quoconque alio conueniri possit. de eo 5
 certa loco. l. nu. 2. 138
 Promissio iudici si non soluat. sed pignora det. an repeter possit. de condic. 51
 ob turpem causam. l. nu. 2. 138
 Promissio soluer Lugduni vel Tholosam peruenisse. ¶ Ratio vera esse potest dicto. existente falso. de in rem. vir. l. & ideo. num. 1. 31
 lugduni possit conueniri de eo quod certo loco. l. no. viii. nu. 4. 52 ¶ Recipiens rem deteriorat. an sibi preiudicet. commoda. l. sed mibi. nu-
 me. 3. 58
 Promissio dare. vel facere quando exprimuntur dato libertetur. si cer. petal. 20
 si rem. nu. 6. 139 Recipiens scienter indebitum. an committat furtum. de condic. furt. l. quoniam.
 Promissio soluere ubique locorum non conueniet in aliquo locorum nisi Recipiens rem recipiendam si non restituerit qua culpa teneatur. de praef.
 pro rata. de eo quod cer. l. b. non vique. nu. 6. 52 verbis. l. si rem. nu. 1. 128
 Promittere de cunctione tenetur qui ad dandum obligatur. de condi. causa da- 50
 ta. l. ad. l. a. i. y. nu. 3. 134 ¶ Recipere turpiter dicitur qui gratis facere tenebatur. de condi. ob turpem
 Promittere duplam qualiter quis intelligatur. de euic. l. nu. 1. 139 39
 139 Recipit proprieſtate in omnibus attendendum. si cert. petal. si quis. nu. 2. 4 ¶ Reclitio. quid significet. si cer. pet. l. lecta. nu. 18. 18
 Proprietate nudam tradens. an totum condicere possit. si cui tradid. ex 137
 puli fructuarii de condi. indeb. l. indeb. l. nu. 5. 37 ¶ Redibitoria in iumentis locum habet. de edil. adic. l. nu. 2. 137
 Proprietate vii quisque debet si cert. pet. l. si ibi. nu. 2. 12 ¶ Redibitoria datur propter morbum. de edil. adic. l. sciendum. nu. 1. 137
 Proprietatis sibi in uno. an presumatur sibi in alio pronidisse. de condi. cau. 37 ¶ Redibitoria quanto tempore duret. de edil. adic. l. sciendum. nu. 1. 137
 mandati. l. si dominum. nu. 2. 137
 Prosternit in uno cau. ad alium fraude excogitatum trahitur. de diu. & re. 175 la. 2. nu. 29 ¶ Reductio ad arbitrium boni viri. an possit secundo peti. pro soci. l. si
 soci. l. si filia. nu. 1. 104
 ¶ Prosternit verbalis circa quid operetur. de loca. & condic. l. cum in plures. 125 Reductio ad arbitrium boni viri intra quantum tempus possit. pro soci. l. si
 numero 7. 125 societatem. la. 2. nu. 18. 104
 Prosternit que coram viciniis quando vita obtineat interpellationis. de na- 125 Regula si vincere vincentem te. & c. an sit semper vera. qui pot. in pig. hab. l.
 ti. si. n. o. l. labeo. nu. 1. 151 Claudio. nu. 3. 134
 Prosternit ius conservat protestantis quibus mod. pig. vel hypo. sol. l. ires. nu. 1. 136 Rei vindicatio quando dicatur actio. de in lit. iur. l. in actionibus. nu. 4. 29
 mero 2. 136 Rei sunt actioribus fauoribus. de tribu. act. l. illud quoq. nu. 3. 71
 Prosternit ultra proprium verborum significatum non est extendenda. de lo. Rei duo profundi per constitutionem constitui. de consti. pecul. l. si duo. nu. 1. 56
 ca. & condu. l. cum in plures. nu. 8. 125 ¶ Relatum quid vel qui. quando feminam concipiatur. de consti. pecu. l. si
 125 ¶ Pueri impubes. an possit testimoniū ferre. de testibus. l. inuiti. nu. 1. 158 num. 3. 55
 ¶ Pupilla cu filio tutoris contrahere non pot. de ritu. nupl. l. si quis. tutor. n. 1. 146 ¶ Remifio in contractibus non fienda. de eo quod certo loco. l. nu. 5. 52
 ¶ Pupillus maior infante quare pro alio nouare possit. & non pro se. si cer. pe. 79
 l. cert. condic. nc. 18 8 ¶ Rem in bonis nostris esse. diuersimode capitur in iure. de pig. act. l. rem alie-
 67
 Pupillus non det lucrari cu aliena iactiva. de tribut. act. l. sed si seruus. l. nu. 1. 125 nam. nu. 7. 67
 Pupillus pro ius utilitate iurare pot. de iure. l. creditore. nu. 1. 125 Rem esse in bonis alterius duobus probatur medie. de pig. act. l. rem alienam.
 Pupillus an restitu posse qui iure autore iuramentum detulit. de iure. l. nu. 2. 125 67
 23 Rem propriam ab alio possessam non licet autoritate propria auferre. de iur.
 Pupillus affectionem non habet. de in lit. iurand. l. videq. mus. nu. 1. 125 68
 Pupillus iuramento non ligatur. de iure. l. qui iurasse. nu. 3. 125 69
 Pupillus sacramentum deferre quando possit. de iure. l. iurandum. nu. 3. 125 70
 Pupillus furiosus. & prodigus solutum indebitum. de condi. indeb. l. 125 71
 Pupillus prodigus. & furiosus qua actione indebitum solutum. sed consumptum 40 de iure. l. iur. nu. 5. 125 71
 repeatant. de condicione indebit. l. interdum. nu. 5. 40 me. 8
 Pupillus quatenus tenetur. commodati. l. sed mibi. nu. 1. 125 72 ¶ Repudiatio in alienationis obtinet. de fun. dot. l. si nuptura. nu. 1. 170
 Pupillus line tutoris autoritate dominum non transferi pecunia. si cer. pet. l. si 125 73
 125 73 Renunciare non confitetur quis in casu omisso ex prouisione facta in alio de
 pupillus. nu. 2. 125 74 125 74
 Pupillus an libetur si is cui numeravit pecuniam. perdiderit. si cer. pet. l. si aliena domino volente potest pignori dari. de pig. act. l. aliena. nu. 1. 65
 pupillus. nu. 4. 125 75 125 75
 Pupillus possessionem fundi perdit. qui de ea exit. de contrab. emp. l. i. i. f. l. 1. 107
 nu. 1. 125 76 125 76
 Pupillus sine tutoris autoritate mutuans. vel creditori consumptione sequita 110 77 125 77
 quis. nu. 5. 125 77 125 77
 125 78 125 78
 125 79 125 79
 125 80 125 80
 125 81 125 81
 125 82 125 82
 125 83 125 83
 125 84 125 84
 125 85 125 85
 125 86 125 86
 125 87 125 87
 125 88 125 88
 125 89 125 89
 125 90 125 90
 125 91 125 91
 125 92 125 92
 125 93 125 93
 125 94 125 94
 125 95 125 95
 125 96 125 96
 125 97 125 97
 125 98 125 98
 125 99 125 99
 125 100 125 100
 125 101 125 101
 125 102 125 102
 125 103 125 103
 125 104 125 104
 125 105 125 105
 125 106 125 106
 125 107 125 107
 125 108 125 108
 125 109 125 109
 125 110 125 110
 125 111 125 111
 125 112 125 112
 125 113 125 113
 125 114 125 114
 125 115 125 115
 125 116 125 116
 125 117 125 117
 125 118 125 118
 125 119 125 119
 125 120 125 120
 125 121 125 121
 125 122 125 122
 125 123 125 123
 125 124 125 124
 125 125 125 125
 125 126 125 126
 125 127 125 127
 125 128 125 128
 125 129 125 129
 125 130 125 130
 125 131 125 131
 125 132 125 132
 125 133 125 133
 125 134 125 134
 125 135 125 135
 125 136 125 136
 125 137 125 137
 125 138 125 138
 125 139 125 139
 125 140 125 140
 125 141 125 141
 125 142 125 142
 125 143 125 143
 125 144 125 144
 125 145 125 145
 125 146 125 146
 125 147 125 147
 125 148 125 148
 125 149 125 149
 125 150 125 150
 125 151 125 151
 125 152 125 152
 125 153 125 153
 125 154 125 154
 125 155 125 155
 125 156 125 156
 125 157 125 157
 125 158 125 158
 125 159 125 159
 125 160 125 160
 125 161 125 161
 125 162 125 162
 125 163 125 163
 125 164 125 164
 125 165 125 165
 125 166 125 166
 125 167 125 167
 125 168 125 168
 125 169 125 169
 125 170 125 170
 125 171 125 171
 125 172 125 172
 125 173 125 173
 125 174 125 174
 125 175 125 175
 125 176 125 176
 125 177 125 177
 125 178 125 178
 125 179 125 179
 125 180 125 180
 125 181 125 181
 125 182 125 182
 125 183 125 183
 125 184 125 184
 125 185 125 185
 125 186 125 186
 125 187 125 187
 125 188 125 188
 125 189 125 189
 125 190 125 190
 125 191 125 191
 125 192 125 192
 125 193 125 193
 125 194 125 194
 125 195 125 195
 125 196 125 196
 125 197 125 197
 125 198 125 198
 125 199 125 199
 125 200 125 200
 125 201 125

Index Alphabeticus.

Barth. de Salyceto super Digesto vet.

Seruitus qualiter probeatur, & an titulus requiratur, de r. sur. l. cum de in rem.	Soluenti ignoranter indebitum datur reperiatio, de cond. ind. l. i. nu. 1.	35
verso. nume. I. 1.	I. 1. Soluens pradonii an liberetur propter ignorantiam, de cond. indeb. l. si urba-	
Seruitus per nos r. sum amittatur, de dona. inter vir. & vxor. nu. 2.	n. 3.	44
Seruitus non est morte equiparanda, de dona. inter vir. & vxor. l. cum bic.	170 Soluens non potest aliud pro alio creditore iniusto, si cer. pet. l. mutuum. nu. 11. 3	3
numero 2.	173 Soluens reconciliatur, & liberatio inducitur per reconciliationem, mandat. l.	98
Seruitus quae pignori possint obligari, & qua non, de pig. & hypo. l. si quis.	I. 1. Iulianus. nu. 1.	
numero 4.	179 Soluens facta ex pecunia reproba, soluentem non liberat, de pig. actio. l. ele-	
Seruitus rectice quare obligari permittuntur, & non urbane, de pign. &	ganter. nu. 2.	65
hypo. l. si qui. nu. 6.	129 Soluens omnem tollit obligationem, de iure iuri. l. iusfrandum. la. 2. nu. 10. 27	
Seruitus urbane quare pignori nequeant obligari, de pig. & hypo. l. si quis.	Soluens indebiti non uenit in mandato generali, de condic. indeb. l. si procura-	
numero 5.	129 tor. nu. 4.	36
¶ Seruitus vicarii in peculio recenserunt ordinarij, de pecul. l. quam tuberonia.	Soluens an possit fieri iniusto creditore, & in quo loco, de eo, quod cer. loco. l. is	
numero 2.	76 qui certo. nu. 1.	54
Seruitus vediens, an possit a domino cōdici, si cer. petat. l. cū fundus. n. 10. 16	Soluens, quod debet oīs obligatio tollitur de cōstituta pecu. l. si quis. nu. 1. 5. 7	
Seruitus datu, vel vediens quādo repeti possit, de cōdi. causa da. l. dedi. n. 4. 30	Soluens facta in loco non definito reum non liberat, de co., quod certo loco. l.	
Seruitus manumittendus post moram decedens repetitur, de condic. causa da.	reig. num. 9.	52
l. si pecuniaria. nu. 8.	32 Soluens eadem duos effectus non producit, de cond. ind. l. cum is. nu. 2.	41
Seruitus, & si in peculiaribus non tam in dominicis domino praeditac.	Soluens indebiti a quo repetatur, de condic. indeb. l. si quid. nu. 1.	36
pecu. l. si creditor. nu. 1.	78 Soluens iusti facti errore repetitur, de cond. ind. l. quod nomine. nu. 3.	37
Seruitus communis est sub nostra potestate, de pecu. l. i. nu. 12.	74 Soluens non repetitur si solutio spontanea ex promissione turpi sequatur, de	
Seruitus ex mutuo recepto domino, vel creditori vertere non dicitur, de in em	cond. ob turpem cau. l. si ob turpem. nu. 1.	35
verbo. l. si pro parte. nu. 2.	81 Soluens indebiti procuratori mandatum non habent repetitur, de condic. ind.	
Seruitus si abfq; peculio legetur haves penes quem remanet peculiu tenetur,	l. cum in debitum. nu. 2.	45
quando de pec. actio est anima. l. i. nu. 2.	80 Soluens repetitur quod protextu causi penalitatis datur de cond. ind. l. elegan-	
Seruitus vel dominus iuramentum deferens quando patri, vel domino praedi- cet, de iure iuri. l. seruitus. nu. 1.	ter. num. 8.	38
Seruitus an possit agere domino non agente, mandati. l. si vero non remuneran-	24 Soluens sub conditione, quādo repetitur, de cōd. indeb. l. Iulianus. nu. 10. 46	
dūm. nu. 2.	Soluens antequam debetur quando repetitur, de cond. indeb. l. sub condic.	
Seruitus manumittendus ante manumittendi moram fugiens repeti non potest, ¶ Spado quis sit. de adil. adic. l. i. nu. 8.	94 ne num. 1.	37
de condic. causa da. l. si pecuniaria. nu. 17.	32 Specie altera ex alternative debitis precepta non conductitur altera super-	137
Seruitus testimonii ferre nequit de proba. & presump. l. cū probatio. nu. 2. 153	stes. de cond. indeb. l. cum is. nu. 1.	41
Seruitus reipublice potest idem stipulari, de r. sur. l. Gaius. nu. 1.	147 Species ex capitali empti q. a. sint communes, pro social. Mutius. nu. 4.	101
Seruitus criminis capitale cōmittens, nō ueditur, de edil. editi. l. cū aut. nu. 1. 137	Species multipliciter capitur, si cer. pet. l. mutuum. nu. 1.	2
Seruitus dominum sine iusfua voluntate obligare non potest, si certum petat. l.	Species si pro pecuna decur emptio est a qua liberatur, de pig. actio. l. elegan-	
certi condic. nu. 20.	8 ttr. numero 1.	66
Seruitus in libera habeat mutui contrahere potest, si cer. per. l. rogasti. nu. 8. 9	Species genus suum infor affirmative, si cer. pet. l. mutuum. nume. 8.	3
¶ Sequitur ut ueniat necessario ex procedebit de condic. ind. l. indebita. n. 4. 44	Spurious societate mens cu fratre, an possit parte hereditatis paterna e fra-	
Societas quādo, qualiter, & per qd disfrabat pro socio. l. actione. nu. 1. 103	tre instituti potre pro socio. l. si societatem. nu. 1.	104
Societas loco fraternitate haberet cuius et uim bēt. p. socio. l. veriu. nu. 3. 103	Spoliatis in primis est restituendus de cond. indeb. l. cum is. nu. 4.	41
Societas quoptimes sit, & qui sit, qualibet, pro socio. l. creditor. nu. 1.	99 Spandleri nequit, que vxor duci non potuit de ritu nup. l. si quis tutor. n. 1. 164	
Societas re & uerbis contrahitur, pro socio. l. societate. nu. 1.	100 Sponsalia prohibent nuptiis probitatis, de sponsa. l. oratio. nu. 1.	161
Societas eius est conditionis, ut lucrum, & damnum communia esse debeant, pro socio. l. si non fuerit. nu. 3.	Sponsalia, an valcent in quibus intervenit stipulatio, de sponsa. l. nu. 2. 162	
Societas multis contrahitur modis, et cum pacto, et sine pro socio. l. actione.	101 Sponsus recusatus sponsa, an possit petere interesse, & damna, de sponsa. l.	
numero 3.	1. numero 3.	162
Societas ad heredes non transmittitur, pro socio. l. nemo. nu. 1.	103 Sponsus affinitatem dirupens, an teneatur de percipiendis, de usfr. l. uidea-	
¶ Sociorum qualibet conuenientur in solidum, de pecu. l. que stium. nu. 2.	102 mus. num. 1.	150
Socius deducit, quod debetur socio, de peculiu. si noxali. nu. 4.	78 Sponsus potest sponsi annulum sponsalitum dare, de dona. inter vir. & vxo.	
Socius socio et alienum non deducet, pro soc. l. veriu. nu. 3.	76 fidonate. nu. 2.	174
Socius an possit pro socio testis est in re cōmuni, ac refib. l. nullus nu. 3. 159	103 Sub dictio multipliciter capitur si cer. pet. l. nu. 7.	
Socius criminis sociū accusare nequit, de cond. ob turpem cau. l. ubi aut. nu. 7. 35	Subrogatus non plus habet quād in cuius locum subrogatur, de r. sur. l. si fi-	
Socius operarius, an possit cogi ad ponēdū opus suas, p. socio. l. mutius. nu. 5. 59	pulatus. nu. 2.	145
Socius an possit partem sua alienare alijs inuitis, pro socio. l. nemo. nu. 1. 102	Subscribens se in testamento, an preuinicet, & cui de pig. act. l. Gaius. nu. 1. 167	
Socius ponens mixtum pecuniam, & operā in societate, & unus minorē ponit	Subscribens se consentire midetur, quibus modis pugnas, vel hypo. sol. sicut	
quātitatē an tunc partes lucri erunt aequalēs, pro socio. l. Mutius. nu. 8. 101	numero 7.	137
Socio qualcum circa res communes diligenter adhibeare debeat, pro soc. l. cum	101 Subscribens se obligatorio contractui rei sue obligationi midetur consentire,	
duobus. nu. 1.	de pigno. & hypo. l. si fidei in for. nu. 2.	131
Socius si pecuniā propriam numerauerit totum mutuum contrabet, si cert.	102 Subscribens consentire consetur, quod infor. nu. 4.	82
petra. l. socius. nu. 1.	102 Substantia obligations super forte non probatur ex diuturna usurparum	
Solennitas, & consuetudo loci contractus seruari debet, de euic. l. si fundus.	12 prestatio. de usfr. l. cum de in rem vero. nu. 16.	146
numero 1.	¶ Successor singularis colono stare non tenetur de loca, & condic. l. qui fun-	
Soluerū nō dicitur qui pignora dare paratur, de cons. p. l. promissor. nu. 4. 37	dum. num. 1.	123
Soluerū coacte quis dicitur, de condic. ob turpem cau. nu. 3. 35	139 Succedens alteri videtur ratum habere, quod ille fecerit eius nomine, de pig.	
Soluens creditoris non semper liberatur a suo creditore, de pig. act.	102 at. l. solutum. nu. 4.	64
l. solutum. nu. 5.	¶ Succedere sibi ipsi quis potest prioritate temporis, qui po. in pig. habl. credi-	
Soluens scienter indebitum, an possit repetrere, de condi. indeb. l. i. nu. 2. 2.	tor. num. 1.	133
Soluens an liberetur ipso iure, vel ope exceptionis, si cer. pet. l. eius qui in pro-	130 Successus quo producat effectus, quae res pig. obl. pofl. aristof. nu. 3.	132
uincia. nu. 6.	¶ Sponsus non dicitur quando matrimonium de presenti contrahitur, de spon.	
Soluens cautione omisita quid repetere dēat, de condic. indeb. l. si quis. nu. 2. 43	1. num. 1.	162
Soluens loco certo indebitum, pugni, repetere potest de cōd. ind. l. qui certo. n. 1. 40	¶ Successor singularis colono stare non tenetur de act. emp. nu. 17.	114
Soluens scienter procuratori fallo repetere nequit de condic. indeb. l. si non for-	130 Successor quis & quando teneatur sibi e colono. de loca, & condic. l. qui fun-	
tem. num. 7.	dum. num. 2.	133
Soluens si cautionem non petierit succurreretur ei per conditionem, de condi-	39 Sumpius ex originali quam virtutē habeat de fide inst. l. qui cuq. nu. 2. 1. 5	
indeb. l. si quis. num. 1.	Sumpius nec scaris in homine quis dicatur, de pig. act. l. si seruus. nu. 1.	66
Soluens per errorum repetere potest perpetua tutus exceptione, de condic.	43 ¶ Sapplicatio fieri debet de eo quod a tute denegatur, de r. sur. l. in fidei-	
indeb. l. si non fortem. nu. 5.	commis. nu. 8.	144
Soluens rem deterioratam an liberetur, de condic. tritica. l. in hac nu. 3. 38	¶ Statubilum in quo differat a prediis urbanis, q. ibus remotum est, in quibus	
Soluens indebitum quando repetere possit, de condic. indeb. l. si pone. nu. 2. 37	civ. pig. tacit. contrab. hoc iure. nu. 1.	152
Soluens non repetit dum ipso iure compensatio non fit de condic. indeb. l. qui in-	Statuta Cœfavis in oibis filiorum cœdicat de loca, & cōducto. l. si vno. n. 6. 1.	
uicem. num. 1.	Statuta municipalia in personis priuatis, locum obtinent, de iuris, & facti ign.	
Soluensi indebitum repetitio datur si cer. pet. l. nam, & si sur. nu. 10.	lregula. nu. 10.	161
Soluensi fallo procuratori, an possit ab eo repetrere, de cond. causa da. l. si pro-	10 Statutum quid non potes solvere centum ad que ob maleſicium cōdemnatius	
curatori. num. 4.	est perdat pedem qualiter sit intelligendum, quibus mod. pigno. vel hypo.	

Index Alphabeticus.

Statutus permittens debitorem incarcerari ad quid respectum habeat. si cer. Tempus, quod infici debet in obligatioibus. si cer. pe. l. uinu. n. 1. 14
. pet. l. i. nu. 19.
Statutum quod in furorem hamiti proponatur qualiter intelligatur. si cer. per. l. si quis. nu. 4.
Statutum super aero, an locum habeat super factio. de proba. & presumptio. Tempus ad solendum quantum a lege detur. de const. pec. l. promissor. nu. 2. 56
Statutum super aero, an locum habeat super factio. de proba. & presumptio. Titulus litis contestatio in contractibus stricti iuris inficitur. si cer. per. l. i. nu. 151
rub. num. 4.
Statutum a lego in filio locum habet in nepote, ad senatus. Macedo. l. si quod. Tempus in quibus spectetur contractibus. commod. l. sed mibi. nu. 5. 58
numero 1.
Statutum de debito, vel credito, an habeant locum in re debita ex legato. l. Tempus conventionabile differt a miserabilis dato a lege. de compensa. l. si ci
multo. nu. 1. 74
si certum pet. l. i. nu. 1.
Stipulatio differit ab exiguitate loca. & condu. l. si uno. nu. 5. 121
Sterilitas quando effe dicitur. de locato. & cordic. l. si uno. nu. 1. 121
Stipulatio annuo non ualeat inter coniuges de dona. inter vir. & ux. l. si fili. Tempus longum multis modis dici potest. de ruris. l. cum de in rem uero. numero 3. 173
pulata. nu. 1.
Stipulatio sequens, an purget effectum more precedens. de condic. sur. l. par
ui. num. 2.
Stipulatio penal, an nouet obligationem. pro socio. l. si quis a socio. nu. 1. 102
Stipulatio penal post eius commisionem non nouat precedentem. de actio. emp. l. predia. nu. 1. 118
Stipulatio, & obligatio super usuris probatur ex diuturna prestatio. de in
rem uero. nu. 1.
Stipulatio usque principalis cum prima, an nouet illam. de act. emp. l. preda. nu. 5. 50
Stipulatio praecedens per literas probatur. de dona. inter vir. & ux. l. ea que.
numero 1.
Stipulatio penal sequens, an nouet precedentem. de actio. emp. l. predia. 118
numero 6.
Stipulatio usq; ad quam quantitatē fieri possit. de euictio. l. si dictu. nu. 1. 142
Stipulatio habere licere differt ab illa de dupla. de euc. l. habere licere. nu.
mero 1.
Stipulatio quando una, & quando plures dicuntur. de ruris. l. Sela. nu. 1. 147
Stipulatio annua de quantitate certa de heredibus. Stipulatio confutur inter
posta de prob. & presump. l. si pactum. nu. 2.
Stipulatio confirsi potest in arbitrium contrahentis. de contrab. emp. l. hec
l. censu. nu. 1. 106
Stipulatio legatorum non extinguitur sive extincta legati. de pign. & hyp. l. cum de state
legati. nu. 1.
Stipulatio inutilis actionem oriri non impedit ex muneratione utili. si cer. pet.
l. certi condic. nu. 14.
Stipulatio uisitari si conditio impossibilis adjiciatur. si cer. pet. l. certi condi
cio. num. 1.
Stipulatio quo contractui adjicitur secundum contractus naturam intelligi
tur. de v. l. si stipulatu. nu. 1.
Stipulatio facta nomine proprio quando ualeat, & quando nomine alieno. si
cer. pet. l. certi condic. nu. 26. & sq.
Stipulatio inutilis an producat aliquam actionem. si cer. pet. l. certi condic.
numero 25.
Stipulatio concepta in defectum alterius quando committatur. si cer. pet. l. si
eg. num. 1.
Stipulatio conditionalis quando purum nouet. si cer. pet. l. pecuniam. nu. 3. 132
Stipendiarij equos, & arma in bello per dentes non recompensantur. ad lego.
Rbd. de iac. l. laborante. nu. 3.
Stipulationes interpretantur modo, ut in re potestate non sit an debet.
de eo, quod certo loco, non vtiq. nu. 2.
Stipulatio nulliter qui insulam fieri loco non apposito stipulatur. de eo, quod
certo loco. l. non vtiq. nu. 7.
Stipulatio decem pure, & possea statim pactum nudum faciens de non pe
tendo nisi in eneuu certis conditionis in quo sibi preindicet. si cer. pet. l.
l. lectu. num. 4.
Stipulatio rem dari an sufficiat, ut rem tradat. de rur. l. si stipulatu. nu. 5. 145
Stipulatio de rato quando committatur de iure. l. alias. num. 4. 24
Stipulatio conditionalia majoris est patentia quam legatum. si cer. pet. l. pecu
niam. num. 3.
Stipulatio rem tradi in se me i facti. si cer. pet. l. certi condic. nu. 7. 17
Tabula testamenti collat digniori an auferantur ei ipso illi effe
ctio. de fidei in fr. l. si nu. 2.
Taceo consentire dictur. de const. pec. l. Titius. nu. 2.
Taces non pro uolente, sed pro patiente habetur. de tribut. act. l. i. nu. 2. 71
Taciunt an praeualeat exprefo. si cer. pet. l. cum quid. nu. 4.
Taciunt quando pro exprefo si habendu. si cer. pet. l. cum quid. nu. 2. & 3. 3. & 4
Tempus excusat a mora uenientem ad iudicium. de prob. & presump.
in exceptionibus. nu. 2.
Tempus petitionis debiti an attendatur, ut debitor in mora constitutatur. si
cer. pet. l. pecunia. nu. 7.

De littera T.

Talberna obligata obligantur omnia interexistenter cum moderatione.
de pign. & hyp. l. cum tabernam. nu. 1.
Tabula testamenti collat digniori an auferantur ei ipso illi effe
ctio. de fidei in fr. l. si nu. 2.
Taceo consentire dictur. de const. pec. l. Titius. nu. 2.
Taces non pro uolente, sed pro patiente habetur. de tribut. act. l. i. nu. 2. 71
Taciunt an praeualeat exprefo. si cer. pet. l. cum quid. nu. 4.
Taciunt quando pro exprefo si habendu. si cer. pet. l. cum quid. nu. 2. & 3. 3. & 4
Tempus excusat a mora uenientem ad iudicium. de prob. & presump.
in exceptionibus. nu. 2.
Tempus petitionis debiti an attendatur, ut debitor in mora constitutatur. si
cer. pet. l. pecunia. nu. 7.

Barth.de Salyceto super Digesto vet.

Titulus per decennalem prestatio. per aliud decennium non tol
litur. de ruris. l. cum de in rem uero. nu. 1. 146
Tollerare diresto qui nequit etiam per modum cause nequit. de cond. ind. l. Vendens titulum fullonem quem pistorem nominat, an teneatur tradere tan
Julianus. nu. 8. 45 quam sit uendito valida. de contrab. emp. l. in venditionibus. nu. 2. 107
Torqueri potest de facili notitiam habens ipsius rei. de loca. & conde. do. Vendens seruum manummittendum, an possit penitere. de ser. expor. l. si quis.
minus hororum. nu. 1. 125 numero 1.
Tradere rem, an videatur hoc ipso fidem habere de precio. de contrab. emp. Vendens rem quam ignorat alienam, an teneatur de actio. emp. l. Julianus.
l. quod vendidi nu. 1. 107 numero 2.
Tradito non transfrerit titulo existente nullo. de dona. inter vir. & ux. l. Vendens seruum si libertatem exceperit, quando teneatur seruo in libertate
filia senatoris. nu. 3. 171 se pronuncie de euc. l. qui libertatis. nu. 1. 143
Tradito in pignore requiritur. in hypotheca sufficit conuentio. de pign. act. l. si
rem alienam. nu. 1. 63 Vendifitio qualiter fiat, & an inter absentes, & quomodo. de contrab. emp.
Traditio non dicitur, quod de facili auocatur. de act. emp. l. ratio. nu. 1. 115 Vendifitio non ualeat sine tutore facta. a pupillo. de contrab. emp. l. qui a quo
Transactio causa litis minuenda penitentiam non admittit. de cond. causa
data. l. dedi. nu. 2. 107 numero 2.
Transactio inuidia soluti repetitionem non impedit de cond. ind. l. eleganter. Vendifitio facta omni est invalida. de contrab. emp. l. nuda. nu. vno. 108
numero 2.
Transactio, an teneat actione in factum ex sententia in aquilanan stipulatio
num. 1. 108
Transactio, an teneat actione in factum ex sententia in aquilanan stipulatio
num. 1. 108
Transactio domini quo errore possit impediri. si cert. petat. l. cum fundus. 55
numero 8.
Vendifitio pignoris non nisi possit moram soluendi potest fieri. de distrac. pign. l.
tributaria actione tenevit nibil vel minus ex certa & ibucus scientia. de
tribut. actio. l. illud quoque. nu. 1. 71 Vendifitio pignoris non valeret in prauidicium creditoris. de distrac. pign. l. si
creditor. nu. 3. 135
Turpitudi quando uitiet promissionem. de cond. ob turpem cau. l. si ob tur
pem. num. 5. 35 Vendifitio inter patrem, & filium fraudulenta censetur. de prob. & presump. l.
qui reflam. numero 1. 156
Turpitudi repetitionem excludit. de condic. ob turpem cau. l. rbi autem.
numero 1. 35 Vendifitio pignoris quando prauidicet creditoris. quib. mod. pig. uel hypo. sol.
Turpitudi propriam allegare quando quis possit. de iurecurand. l. alias. sicut in re corporali. nu. 3. 136
numero 5. 24 Vendifitios nomine quid ueniat. quib. mod. pigno. uel hypo. sol. l. sicut. nu.
Tutor solus imdebite quando possit repete. de cond. ind. l. si procurator.
numero 5. 36 Vendifitor an teneatur precium restituere, si fructus non nascatur. de contrab.
Tutor an possit bona pupilli autoritate contutoris emere. de contrab. emp. l. si
in empionem. nu. 6. 107 Vendifitor ad intrice. tenetur si fecerit quod fructus uenditus non nascatur.
Tutor pecuniam pupilli mutuo recipere potest. si cert. petatur. l. singularia. 107
numero 10.
Tutor quando possit emere a pupillo. de contrabend. emp. l. in empione.
numero 5. 108 Vendifitor contradictionem imdebili contra possessorum ad seruum traditum re
Tutor moram pupilli committit. de usur. l. i. nu. 5. 144 cuprandi cedens. an liberetur. si cer. pet. l. cum fundus. nu. 19. 16
Tutor an possit pro pupilla matrimonium contrahere. de spou. l. si puella. Vendifitor quod sibi secundum tempus adiecti uerbis debetur deducere debet.
numero 2. 162 de pecu. l. quoties. nu. 1. 79
Tutor, vel curator quando possit cum pupilla contrahere sine nota in fama. de
vendit. sibi. non est mirum. nu. 1. 163 pferit. an dominus possit decem repetere. si cer. pet. l. cum fundus. nu. 18. 16
Tutor pupillam nec sibi nec filio in uxorem accipere potest. de spou. l. tutor. Vendifitor rem tradens emptori. an liberetur actiones cedendo. si cer. pet. l. cum
numero 1. 162 fundus. nu. 4. 15
Tutor nec contrahere spou. sibi nec dissoluere potest pro puella nolente. de spou.
sibi. si puella. nu. 1. 162 numero 5.
Tutor sub qua iurare debeat de in litium iurau. l. iudicau. nu. 3. 29 Vendifitor pro emptore. non potest esse testis in causa euictionis. de testibus. l.
Tutor quando pro pupillo. procurator pro domino. & curator pro adulto te
natur de pecu. l. summa cum ratione. nu. 2. 108
Tutor liberatus a reditio. rationem non est eopfo liberatus a dolos. ges. 77 Vendifitor rem uenditam loco pignoris tenere potest. donec sit ei premium foli
mandati. l. creditor. nu. 5. 117
Tutor sacramentum deserre potest. de iure. l. tutor. nu. 1. 100 Vendifitor nominis ad quid de quo teneatur. de euc. l. si plus. nu. 1. 143
Tutor plus debito creditoribus soluente, an detur repetitio. de condit. ind. l.
re. de ac. emp. l. nu. 3. 114
Tutor, & exactorum nominum idem iudicium. si cert. petat. l. periculum. nu. 1. 47 Vendifitor rem facere emptori non ti. nstur. de act. emp. l. exempto. nu. 1. 115
Tutor liberas a reditio. rationem non est eopfo liberatus a dolos. ges. 17 Vendifitor dum medium absce. tenuet. proflare. de act. emp. l. seruus. nu. 2. 119
numero 6. 100 Vendifitor nominis ad quid de quo teneatur. de euc. l. si plus. nu. 1. 143
Tutor sacramento deserre potest. de iure. l. tutor. nu. 1. 28 Vendifitor an possit compelli ad tradendum rem empore uolente preciis habe
tutores. nu. 1. 114
Tutor plus debito creditoribus soluente, an detur repetitio. de condit. ind. l.
re. de ac. emp. l. nu. 3. 114
Tutor, & exactorum nominum idem iudicium. si cert. petat. l. periculum. nu. 1. 47 Vendifitor rem facere emptori non ti. nstur. de act. emp. l. exempto. nu. 1. 115
Tutor liberas a reditio. rationem non est eopfo liberatus a dolos. ges. 17 Vendifitor seruus ad quid teneatur. de act. emp. l. exempto. nu. 4. 116
Tutor exceptione non repetit. de condic. indeb. l. quod nomine. nu. 1. 37 Vendifitor seruus ad quid teneatur. de act. emp. l. exempto. nu. 4. 109
Tutor exceptione ne ultra posse teneatur soluens non repetit. de cond. indeb. l. qui exceptionem. 37 cum nenderes. nu. 1. 109
Tutor exceptione temporali solutum non condicet. de condic. indeb. l. in item. Vendifitor seruus perceptos quando teneatur. de her. uel actio. uen. l. uen
numero 1. 112
Tutor exceptione favorabili quando repeatat. de condic. indeb. l. qui exceptionem. 37 cum nenderes. nu. 1. 109
Tutor exceptione temporali solutum non condicet. de condic. indeb. l. in item. Vendifitor seruus percepit quando teneatur. de her. uel actio. uen. l. uen
numero 2. 112
43 Vendifitor emptori tenetur proprie quasi cunctiōne. de actio. emp. l. cui res.
numero 1. 129
Vendifitor hereditatis quid emptori praefare teneatur. de heredi. uel act. uen.
luenditor. nu. 3. 112
Vendifitor ante traditionem de dolo. & culpa teneatur, que in re uendita com
mittitur. de ac. emp. l. si seruus. nu. 1. 111
Varians quanto possit audiri. & quando repelli. de tribu. act. l. l. Vendifitor domus habet rei uendicationem. de lege commissoria. l. si fundus.
lud quoque. nu. 5. 72 numero 1.
Varietas loci constitutum non vitiat. de const. pec. l. cum qui. nu. 1. 55 Vendifitor promittens de se, & suis an teneatur ex stipulatione habere licere.
Varallus, an possit contra dominum testificari. de testibus. l. testium. nu.
mero 20. 158 Vendifitor hereditatis euictionem quando debeat de here. uel act. uend. l. uen
ditoris. nu. 2. 111
Vertebas quando esse censeatur. de locato. & conducto. l. si uno. nu. 2. 121
Vertebas quanto mortis de fidei. de locato. & conducto. l. locato. nu. 1. 120 Vverbis uis in liberis infernate uoluntate tu mandati. l. creditor. nu. 4. 100
Vertebas opinio est preferenda. de iur. & fac. igno. l. regulam. nu. 9. 161 Vverbis certum petas quid importet. & an sint nomen proprium actionis.
Vertebas si alter scivi non possit, an admittantur alias non admittendi. de testi
bus. l. iudicatu. nu. 2. 158 Vverbis affirmativa differentia negatiuis. de contrab. emp. l. si in empti one.
Vendens fundus de euictione tenetur pro quasi ruristructis euictione. de
numero 4. 107
Vendens procuratoris nomine de euictione tenetur. madati. l. seruus. nu. 2. 99 Vverbis que generaliter preferuntur de habilibus intelliguntur de iure. l. nu.
numero 3. 112
Vendens errando vendicare, non potest. madati. l. seruus. nu. 2. 99 Vverbis de re uero non sunt nomen actionis. de in re uero. l. si filius. nu. 1. 82
Vverbis

Salycetus super Digesto veteri.

Sic certum petatur.

d. si cui. cum simili. superius allega. & ideo dicit, q̄ statutum lo-
quens de creditore, & debitore, ipsū p̄ceptit fed non lo-
quens de re debita, vel credita, ex hoc inferit ipse, q̄ res debita fi-
deicommissari ex legato, vel fideicommissario, propriè non dī
credita, q̄ legataria non est fidem h̄ris securitas, licet creditor,
& debitor dicatur, vrl. s. illeg. & fed adterre quia tex. est q̄
pecunia ex fideicommissario debita, dicatur credita inf. de fol. l. si
is cui. S. Flavius. Vnde dīam Bar. non lequo, fed simp̄ lequo
iac. But. Et dico communem viam loquendi derogare allusio-
ni vocabili. & sic p̄fice statutum loquens de re debita, vel cre-
dita, locum h̄re in re ex legato debita, saltem ex generali viu lo-
quendi, & p̄ plauder, quia defunctus fides fidem in hoc fuit
securus, & legataria authoris fidei v̄i sequi. Item, quia h̄ris
adeundo h̄rū latet quasi p̄hīt cum legataria, vt Inst. de ob. que
ex quasi p̄t. s. h̄ris. & illa fictione, q̄a finguntur quasi p̄hēre, fin
gūnt legataria sequi fidem h̄ris. T̄ dico, q̄ finis statuti, & eius
mens debet atēdi, vt inf. in distinctione dicam. Sed dubitari vi-
de de cessionario, t̄ an apprehendatur in statuto de creditore lo-
quenti, & diceat, ibid. p̄ si cessio procererit de volunta-
te debitoris, tunc p̄tineatur, alia non Ego puto considerandum,
ad quem finis statutum de creditore, & debitore loquit, vt in
fra dicam in distinctione, quam infra subiectam. T̄n glātate
quendo, teneo cessionarium appellatione creditoris contingeri
ve scripti in lib. creditore, C. de actio. & ob. vbi vide, & addit q̄
dixi in lib. diversar. C. manda. Transeat ad quartam partem, vide
licet, ad veri. nam, vt librio, &c. & opp. 7. ab extra, t̄ q̄ locus, siue
argin, ab autoritate sit probabile, sed non necessarium, vt no.
5. de leg. l. de interpretatione. & C. de legi. l. Sol. p̄ aut ille, cu
ius authoritas inducitur, habet potestatem legis condenda, q̄a
est lurecontutus, & tunc argit est necellatum, t̄ hic, aut hanc
potestatem non habet, tunc lo. cum habent in diuum allegata,
in Bar. & Doct. Ego hanc lofonem sic simp̄ traditam, nō pu-
to veramnam in habente potestatem, distinguo, aut solus ha-
bebat hanc potestatem si p̄ modum sit decidendi, & legem p̄-
dendi hoc dixi, & tunc dicitur verum, non si ob alia cām,
aut solius authoritas est necellatum, nisi quatenus eius verba
probent, siue in doctore, & magistro dicit gl. in l. s. et lib. i. nīsi
quatenus eius dicta fint in corpore iurius clausa, ut hic. Opp. vna
cum gl. q̄d credenti aperte non sit ginalis, sed stricte accipie-
da pro mutante, vt C. si adterre, credito. l. & inf. l. Iseq. l. Sol.
ut in gl. q̄nque sumuntur generalia, ut hic, & l. creditores, & l. si
cui. ff. verb. sign. q̄nque particuli, vt in pris, & hic in qua
adde, & q̄nque minus stricte, vt in Auth. nullum crediti arogic. S.
1. & ita no. gl. infra l. prox. S. creditum. Accedo ad quintam par-
tem in veri. libro h̄t. & c. Et oppo. s. q̄ prator sub hoc ti,
de pignore non edxit, nam libri de pignoribus sunt partes p̄ se
separatā libris de rebus, vt patet supra, in proemio, veri., &
C. de vere. iur. enu. 1. Sigitur, & no. s. in gl. quinta. Solvi sentit
in glofella, q̄a exponit de pignoratu actio, qd hic non acci-
pitur de pignore, prout tractatus de iure cōrendo in re, q̄a tūc
non est obligi p̄nalis, & ita in p̄io, sed lib. ti. tractatur de
pignore, prout p̄cērit p̄nalis, & producit actionem psonale
ad recuperandam rem pignoratam, nam debitor sequitur in pi-
gnore restituendo creditori, vt ei soluto debito, vel aſt. satiſ-
facto, rem pignoratam restituit, vt l. si rem. S. omnis. inf. de pigno.
15. t̄ Et ex his sequitur q̄ statutum, quod p̄mitit creditorem posse
facere carcerari, & banniri debitorem, nō h̄bet, locum in eo,
qui hypothecauit rem suam pro alio, vel passus ab alio hypothe-
caria, cum aduersus eum nulla est p̄nalis obligo, vt Inst. de act.
16. S. 1. Sed dubitari vidi de eo, q̄ qui tenetur petitione ha. quidam
allegabat, q̄ non p̄teinat possessor appellatione debitoris,
nec his appellata creditoris, quia illa actio est in re, vt s. de peti.
hereditati, & si leg. S. petatio. & C. codem t̄l. hereditatis. & q̄a
in ea agitur declaratio, t̄l. regula. & l. licet minima, S. de pet.
hered. In diuum allegabatur id, quod no. gl. Inst. de obig. q̄ ex
quasi dī. S. h̄res. ubi gl. dicit, q̄ nalcitaur ex quasi p̄tū, & sic illa
fictione, q̄a quasi p̄hēre dicit, cadem personaliter teneatur, &
tunc debitor dicatur. Item, indecubant. l. creditores in princ. &
quod ibi no. gl. inf. de verb. signifi. Puto q̄ debitor non sit nisi
abusio, & hanc abusionem non h̄re locum in statuto, q̄a talis
abusio, ex communī viu loquendi, don procedit, fed ex aliquo
rum vocabilium q̄nque abutentium. Oppono decimū, q̄ a titulis
sue rubricis non licet argumentare, ut C. de fulga, holp. nō p̄
stāl. l. lib. 10. cuius diuum hic innui ut dium probat, q̄a sub hoc
tit. prator inferitur, & c. & no. gl. C. nac. fidei. doti. dentur. l. Sol.
17. te distinguendo, ut rubricis non licet argumentare, ut
q̄a diuum h̄re locum in statuto, q̄a talis abusio, ex communī
viu loquendi, don procedit, fed ex aliquo
rum vocabilium q̄nque abutentium. Oppono decimū, q̄ a titulis
sue rubricis non licet argumentare, ut C. de fulga, holp. nō p̄
stāl. l. lib. 10. cuius diuum hic innui ut dium probat, q̄a sub hoc
tit. prator inferitur, & c. & no. gl. C. nac. fidei. doti. dentur. l. Sol.
Aut in aliquo se excedant, & tunc ab eo, in quo concurrunt, li-
cet argumētare, in eo vero, in quo se excedunt, licet argumē-
tare ab excedente, non ab excesso. Ex his dīcēdūt q̄d. Si statutū in
brica dicit, ut in causis laboreritorum, & societatum procedatur
summariae, & in nigro profequat m̄tū de causis societatum, q̄ in
telligat idem dicere de causis laboreritorum, pp. rubrum. Acce-
dat l. i. C. de duotor. Accedo ad extantem partem, cilicet ad verific-
nam cuicundis, rei, & oppo. cum gl. q̄mātē dicat, ibi, mox rece-
pturi, q̄a idem, & si nō mox, vt infra de actio, & obli. is cui. &
de re iud. la. duo Pio. S. 1. Sol. gl. & attende, quia gl. vlt. q̄ si
ue mox, siue ex intercalario, idem fit. Sed q̄ hoc oppo. de l. qui sic
infra de fol. s. intercalario est continentum de aliquo dando,
qd nō fuit ibi receptum ab illo, & tunc non refert mox, vt ex
intercalario, ut hic coniunct gl. sua. aut id, de quo est continentum;
fuit receptum ab illo, & tunc, aut est continentum, vt reddat ex
intercalario, & tunc valer, & trāſit creditum pp. incommodum,
q̄d est perceptus medio tpe, vt l. rēbus dotalis, infra soluto
in munio, aut est continentum, vt reddat, vt del incontinenti
tit, ita q̄ recipiens non est pinodum percepturus, & tunc nō
transit in creditum, nec alienatur, & sic non valer, vt d. qui sic.
18. Concludamus ergo istam mām sic, cum q̄ritur, q̄a quis dicat
creditor & quo ad eum, aut q̄ritur de eo, qui tradit item re-
cepturus, & tunc distingue, vt in praedictio. Aut de eo, qui tradit
alid recepturus, & creditor el, ubi obligatio ei nata est, siue
ex p̄tū nominato, vt l. Julianus. S. offert. inf. de actio. Cm. s. t.
ex inno minato, vt infra de praeſcrip. verb. l. nāl. S. 1. vt que ad fi-
nem, l. & C. de rerum p̄tū. Lin. rebūs. Aut de eo, qui nihil tra-
dict, nec tenetur tradere, sed quid est recepturus, & tunc, aut p̄p
re ei debetur, aut in diem, aut sub condone. Si p̄p, creditor dī
quis præſenti die ei debetur, vt infra de ver. obli. Leum qui Ka-
lensis, S. quoties & de regiū. l. in omnibus. Si in diem certam
an & q̄n, & creditor dī, quo ad actionem, & obligationem, li-
cet differat quo ad exactionem, vt in cal. eum q̄. & no. inf.
Lcerti condicione in prin. Aut dies est incerta, q̄n, sed non an, &
tunc si ei debet ex p̄tū, creditor est debitor rei, & licet differat
exaction. Si ex ultima voluntate distinguit, in cuius plena dies il-
la sit apposita, vt l. post mortē. & q̄d ibi no. in gl. 1. C. de
decim. si sub condone, & tunc q̄a quo ad speciem, licet dubia
& creditor el, vt infra de verb. sign. l. condonales. & Inst. de ver.
obli. s. ex cōdonali, aut quo ad eius speciei estimationem, & dic-
ut inf. de cond. fur. l. si ferus. l. prin. Aut quo ad cautionem p̄-
tendam, & idem, vt C. de iud. in cibis. & no. inf. de actio, & obli.
lis qui in prin. Aut quo ad missione in possessionem fiendā
si non cauteatur, & idem, vt inf. qui, & a quib. l. qui in fraudēm
Aut quo ad separationem bonorum imperiālē. & idem, v.
inf. de separa. l. creditoribus. Aut quo ad obligōnēm, & agenti
potestatem, & tunc non est creditor, vt d. p̄donales, & l. cedē-
dī. eodem t̄l. Aut ad transmissionem faciendam, & tunc si ei
debitor ex p̄tū, creditor dī, vt transmittit, vt non si ex ultima vo-
luntate, vt no. in d. S. ex p̄donali, aut quo ad variam efficiam, &
tunc querē non est, vt d. p̄donales. & no. inf. e. l. 2. S. creditum.
Aut quo ad appellationē, & ethymologiam, & dicit lac. But. C.
creditor est q̄a fidem sequit, & alijs credit, & inducit el, in l. creditores.
inf. de ver. sig. ubi prima facie uī quasi casus. Sed Dyn. v.
q̄n non quo ad verā efficiam non est creditor, fed nec qui
ad ethymologiam, & allusionem vocabuli, nām fides debet ei
se firma creditur, ut no. in rub. C. de sam. Trin. sed in catu nō
creditur est dubia t̄pē, sicut nec ex parte promittēt sit, fides
sed sola fidei dubia t̄pē, ut sapientia legato. Ex p̄donali, nām ha
correlativa sunt, ut hic patet, hoc idē tenebat dñs patrius me
q̄dō suspedit substantia creditur, & fides, qui turba
& t̄l. medius inter duo diūra, ut C. de plict. inde. l. & no. sup.
rub. inf. de iur. & fac. igno. Ultimō dicit hic esse casum, Ibi no.
recepturi, & cubi patet, futuri receptuia ponit pro constantia
Non ob. gl. dī. creditores, quia, wēl. saluum dicit s̄m. Dy. t̄l.
19. stringenda est ad leges, quas allegat s̄m dom. meum. t̄ Conclu-
do ergo, q̄ t̄um ad ethymologiam vocabuli, is, cui sub condone
debetur, creditor non est, licet abutentur creditor dicatur, re-
spectu corum, quæ s. dixi. Quod confirmo ista rōne, ethymolo-
gia vocabuli in intellectu practico, & respectu coherēt alicui
persona, non p̄t conuenit vocabulo attributo plōne, prius
vocabulum illud respectuum sit in esse productum. Sed hic
de iur. cui sub condone debet, in casu no. non est in esse pro-
ductum pendente p̄donē, ut fatentur, ergo nec eius probatio
quia illa non conuenit. argumen. notato. C. de probatio-

Salyctus super Digesto veteri.

20 *lactor, cum sim. Et ex his inferit q̄ t̄ statutum q̄d p̄mitit creditori posse facere capi debitorum, & incarcari, cum respiciat veram essentiam debiti, siue exactiois effectuum, non habet locum in debitore in dicim, vel sub condōne, sed in vero, & proprio, qui p̄t exigere. Viterius quo ad hanc partem aliqua dicamus de eo, q̄d postea superuenit: nam licet ex postfacto fierent huius prop̄positi, ut eadem pecunia reddat imputum iam dicitum irritat, vt C. de refend. vend. l. pretij causa. & C. eodem. l. si pro mutua, & infra de exercit. i. S. non autem. versic. unde Off. l. quis. Oppono, q̄a licet idem corpus ex propolito non sibi recepturus, non sit commodatum, neg, depositum, vt infide praecrip. verb. l. si tibi & l. nālē. S. i. Sol. q̄ hic loquitur, q̄i non habet animum transferendi dominium; ibi sic: ido libet dūs in nominatus, hoc vult gl. in versi, cuius fini addit. Nec ob. infra de solutio. l. qui sic. tybi dī, q̄ dominium non transferit, vbi tradens idem recepturus, mo nihil agit, q̄ illud, q̄i sibi in re traditur, nullum incommodum est percepturus, quia statim est traditurus glo. vero, & leges in ea allegatae, q̄n commodum illud quod est percepturus, vt cognoscatur quis, & qualis p̄stis sit. Dic. & latius, aut ab initio agitur, vt id quod datur, vel traditur reddatur, aut quid aliud. Primo casu, aut p̄ traditionem non transferit dominium, aut transferit, si non traditur, aut traditur causa custodia tñ, & erit depositum, vt infra depositi. l. i. in primis est effici pecunia, & non species, data posteri vñcendi licentia, depositum conuerterit in mutuum, vt infra eo. l. certi condit. S. i. & l. sequenti. aut traditur, vt recipiēt vñcendit, & tunc aut traditur ad certum vñcendum, & tunc si cum certo p̄cio, erit locatio, vt infra depositi. l. S. i. vestimenta & in loca. 2. si sine p̄cio erit commodatum, vt infra communi. in commodato. S. i. cut. Vbi autem ad vñcendum non certum, sed indeterminatum traditur, tunc erit precarium, vt inf. de precar. l. i. & ibi id. si non transferit dñm, tunc est dñs in nominatus, vt in hac gl. & q̄ transferatur dominium, dicam. inf. p̄f. l. si tibi. Scđo casu principali, q̄i agitur, vt aliud reddatur, tunc aut illud aliud, licet in corpore sit dñm, est tñ idem in suo genere, & tunc erit mutuum, vt hic, aut illud aliud est dñm in suo genere, & tunc si species pro specie, est dñs permutationis, vt l. i. infra de renum permutat. Si vero genus pro genere, vel genus pro specie, vel c. tunc his casibus est dñs in nominatus, vt infra de p̄ceptis verbis. l. nālē. S. i. & seq. C. eodem. l. & ibi no. Si vero, vt quantitas pro specie, uel c. & tunc si agitur, vt ex vñcendo, parte dñm erit dñs permutationis, vt infra de conduct. ob. casum. l. fin. aut quod species tradatur, quantitas vñcendo detur, & erit venditio vt ex emp. in prim. infra de actio. emp. & no. in d. f. Si vero agitur, vt quantitas detur pro genere, & tunc erit venditio & emplio, licet ex vñcendo, parte dñm, q̄ia hoc non est de nā dñs fed ex rel. que debetur in genere, & no. p̄ glo. in l. i. si dñm. S. de quidem. de leg. l. & l. qui coacubinatio. si heres. de leg. 3. & ita debet intelligi iura de emptione generis loquens, vt l. i. ratio. S. i. per venditio. & l. i. sterilis. S. cum per venditio. rem. infra de actio. emp. Vltimò hic nota q̄ dñctio, aliquando hinc stat separatiue, quia non solum a precedentibus separata sequentia, sed etiam omnia alia precedentibus aduteria, vel dñm facta, vt patet ex no. in gl. & his q̄ proxime dixi. Item sc̄re, q̄ hec dñctio, aliquo, & item importat quod dñctio, alias, vt infra de dñm. emp. l. i. oquin. vt infra de flumi. pub. l. i. S. ripa. & l. i. iust. & iure. S. i. & de ista dictione scripsi dñs meus, q̄q̄ ap̄ponitur factu de presenti, vel praeterito, & tunc stat separatiue, vel declaratiue, vt dñ. l. & r. ipa. quandoque apponitur verbis, seu facto de futuro, dependenti a potestate illius, vel alterius, q̄ a apponitibus, & tunc separata a prioribus, & securitate, vt hic. Sinaitem illud factum dependet a potestate apponitibus, tunc disponit enunciatiue, sed p̄mutabiliter, vt in l. i. iust. & iure. S. i. & argum. C. commen. epist. per totum. Si vero illud factum de futuro de p̄der a potestate patientis, tunc disponit necessitatem, & incommutabilitate, puta, siue lex, siue testator, dieat aliqui facias sic, si loquitur solus decem, & pro hoc. C. de his, q̄ p̄ nomine. l. i. hac ille, & hac de prima parte. Barth. de Sal.*

L E X I I .

Mutuum viro de prima parte rubrice, transit ad secundam. Et dñdit hic l. in quatuor partes primas. Et primo ponit qualiter mutuum dñatur, & sic tractat de eius forma. Secundò, in quibus rebus consilit, & siue eius subiecto, & mā. Tertiò, vnde datur, & sic de eius fine, & effectu. Quartò, vñcendit quidam dñm inter mutuum, & commodatum, & creditum, & declarat quis possit mutuare, & sic de eius causa efficienti. Secunda ibi, mutui, tercia ibi, appellata. quarta ibi, mutui. Catus in prima parte, mutuum ex proposto dñtum, ad idem genere, & non ad idem specie, hoc dicit. Opp. q̄ si mutuum do non recepturus eandem speciem, sed dñm, ergo in specibus consilit, mutuum, sed hoc est fallit, vt inf. S. proxi, ergo & S. solue, vt sentit gl. in prim. scilicet, q̄ hic dicit receptio, non eadem speciem, exponi debet, id est, idem corpus, q̄d de dñctio, & si non idem numero, sed tantundem in suo ḡe lumen hic, vel etiam tantundem in sua p̄f. sumendo specie, prout predicit de pluribus individuis, tñ, species & aquiuoce sumit, q̄ q̄o, pro aliquo corpore specificato, & demonstrato, & sic q̄d non predicit de pluribus. Quandoq; sumit p̄f. specie, vt accipiunt dialectici, quia predicit de pluribus differentibus numero, vt per cūnū predicatur de ista, & illa lingue demonstrata. & idem in frumento vino, & oleo, & ceteris speciebus, in quibus consistit mutuum; quia qualibet istorum predicatur de qualibet suo individuo, quia de hoc, & illo, & quoque alio, & hanc speciem, q̄ predicit de pluribus individuis, legitur q̄o; appellant. Ideo haec mutuabilis dñr, q̄ in suo genere functione recipiunt, vt in S. sequenti. Hac no. ut intelligas sequentia. Querit statim in 2. a. q̄. q̄d si reciperit mutui eandem rē numero reddidit, q̄ ea non indiguit, a desinat esse mutuum. & gl. relecta op. Azo. dicit, & bene, p̄ non. Sed addeibi, quo ad propostum, scilicet vñcendit, q̄d fuit mutuit p̄f, vt infra l. non omnis. in prim. non

Sicertum petatur.

3

sum consilit mutuum, vñc; ad versi. & elecitu ponit. Oppono tunc tertio, dñctio, magis, in l. a. posita, quæ ex suis nā est comparativa, supponit p̄ etiam in suis speciebus, ad quas fit comparatio, licet non consilit in pondere, numero, vel mensura, proprietate in eis consilit mutuum, & hoc est fallit. vt patet in princ. huius l. & probat, quia in illis speciebus non fit esse vicis studiorum functione, arg. infra depositi. q̄d Nerus. Solue, q̄ hic non stat comparatio, sed electio, sic & aliis in l. magis, infra de rebus, & q̄ ster electio, vel operatio, dixi in l. benignius. 5. de leg. & hoc vult gl. vñque ad versi. & non. Oppono tunc, q̄ l. non bene dicat, quia supponit res consilientes in pondere, numero, vel mensura esse genus, & non species, q̄a ino sunt quædam species rerum contentarum sub genere subalterno rei corporalium, arg. l. i. f. de rerum diu. nam predicit quilibet ea rūm pluribus differentibus numero, ergo species debet dici, vt inquit Porphyrius in arbore sui prædicamentorum, q̄ p̄ diceat de pluribus differentibus numero, patet, nā pecunia similiter sumpta predicit de ista, & illa, sic & oleum, & vinum, ergo neutrum illorum est genus, tñ illud predicit de pluribus differentibus specie. Solue, q̄ hic species non sumitur, vt dialekti 11 ci, sed accepit pro quadam pro specificata, & sic pro corpore quo dñm, ve Strichus. & sic quod hic vocat genus, dialectici speciem appellant, & hoc vult gl. vñque ad versi, sed quid si accepit pecuniam, & hoc quantum ad intellectu. ob. oblig. & ibi per Bar. aut est in obligatione rem restitui, & dic, ut dicam, infide condicio, furti, in re furta, aut est in obligatione, rem tradi, & dic, vt no. in l. i. inf. de actio. emp. aut est, rem dati, & tñc aut debet genus, aut species, aut quantitas. Primo casu, aut uult soluere genus pro genere, & non p̄t, vt hic, aut speciem pro genere, & idem, aut quantitatem pro genere, & lac. de Are. dixit, q̄ potest tu dic, aut illud genus p̄t reperi etiudem bonitatis, & non potest, ut hicalias p̄t, mo & cogit, q̄i fuit in mora, ut l. vinum, infra codem. Secundo casu, aut species illa non p̄t reperi, ut tñc potest estimatio solui, ut l. non dubium, de leg. i. cū sim, aut species illa p̄t reperi, & tunc si debitor non potest illa habere, tunc non cogit, nisi ad affirmationem, ut argum. q̄ refutare tñc de rei vindictio, aut potest illam habere, & solvere, tunc compelli, nisi rōne dura separationis, ut infra de leg. i. l. i. domus. Quero cum gl. si accepit pecuniam ad numerum, an poter redire frumentum ad numerum? & dic q̄ non, quia non redire in eodem genere, vt hic dicit, & requirit. Sed ab extra quaro, quid eñ? & dicit lac. de Are. p̄ possum, per l. vñt. infra codem. & l. i. sterilis. S. cum p̄ venditorem, infra de actio. emp. Sed hoc probant communiter doct. p̄ huc tex. Nec obstant leges alleg. quia in eis debitor iam fuerit in mora, nec nūc reperi frumentum eiusdem bonitatis, vnde ibi necessario per uenit ad affirmationem, debitor inuito. Quero cum gl. si accepit argutum, ad pondus, an possit redire pecuniam & gl. dicit, q̄ sic, non tñ ere p̄tanitiam, vt infra de an. & arg. leg. l. i. S. i. & l. i. cum auti. cum si. in gl. alleg. Sed Hugo, dicit, q̄ nullo modo, creditore inuito, p. l. Paulus, infra de sol. & hic. Adi. per Act. alleg. indebat, vt sequit in gl. usque ad ver. item quid si das. Sed Bar. stat cum glo. vt posit. nec curat, an pecunia sit tñ ere p̄tanitiam, vel non, dum tamen afferat tantam vititatem. Quidam argumentum mutuo receptum, cum eo modo p̄ficit pecunia, licet tñ ere p̄tanitiam, in massam reduci, quia aquiuocabit massam mutuatam, separando ab argento. Sed lac. But tenuit op. Hugo. ex eo, q̄ non debet forma mutari, etiam in melius, creditore inuito, vt l. de vñt. l. haec tenus. in fi. & de vñt. & hab. l. fi. & cift ro. q̄ mutatione formæ definit esse res, ut s. ad exhib. l. fulvius. S. i. & si quis & inf. au. & arg. leg. l. Seia. & hanc op. tenuit Pe. & Cy. in l. i. q̄s argumentum. C. de dona. Sed hic variant Doct. dicit, q̄tatio de diffinitione mutui, & vt colligit ex hac legi, mutuum diffinitus. Mutuum est dñs celebratus datione vera, vel facta rei, ostantis in pondere, numero, & metra, cum proposito recipiendo inuidetur in gñe suo. quoties ergo de meo fit tuum, in re p̄ficiente in pondere, numero, vel mensura, cum proposito recipiendo inuidetur in gñe suo, ibi est mutuum. Oppono, q̄ licet de meo non fiat tuum, sit mutuum, vt C. de non numeris. peculi. in dñbus. & Inf. de lite ob. S. i. Solue, q̄ hic in mutuo nā licet in ciuili, vt in glo. 2. in prim. dicit tñ Bar. q̄ ex mutuo tunc agi non debet, sed ex chirographo p̄f mutuum, ut d. S. i. cum seq. & l. i. ex cautione. C. de non numeris. pec. Oppono scđo, q̄ etiudem non fiat tuum, teneat mutuum, ut C. o. l. quis. Solue, vt in gl. p̄ ibi reconciliatur stipulatione, sed certe ibi agit ex stipulatione p̄f mutuum, donec pecunia sit p̄sumpta. Oppono, 3. Quero qd si dedi librum ad pondus itc, qd si oues ad numerum? & in dñgo cum gl. q̄ non est mutuum, q̄a in mutuo quatuor de 14

Salycetus super Digesto veteri.

liberat, ut inf.ad l. Fall. i. rōne. S. incerte. Tertio casu, aut perit in-
diuidū gñis, & non liberat, q[uod] subiunt alij, quos solvere fit, ut
d. s. incerte, & ar. inf. de foll. Stichū, aut Pamphilū. aut perit ge-
nus totū, & tūc, aut erat debitor gñis subalterni, & illo percep-
tiberaf, ar. s. de nox. Eleclio. S. si es Aut erat debitor gñis gñalif-
simi, & tunc aut nō supereft spes, nec faculta gñoris restitu-
di, ut in hīs q[uod] per gratiāne producent, & tunc liberat, aut supe-
reft adhuc spes, & facultas gñoris restituēti, & producent, vt in
seruis, & tunc nō liberat, vt s. dixi. Nunc ad catum nr̄e l. accedo,
q[uod] quis est debitor certa p[ro]p[ri]etati, & op. 7. & ab vtraq[ue], f[ac]tū legē ita
intelligēdo. Ista non erit situata sub cōgruo titulo, cū mutuū,
de quo hic tractat, nō p[ro]ficit in spibus, vt s. o. l. S. Sol. q[uod] licet
non faciat ad illā parte rubrica, q[uod] de mutuo tractat, faciat titū ad
primā, q[uod] de reb. creditis, & ad tertiarū, q[uod] de certi pdōne tractat.
Opp[on]tū s. cū gl. q[uod] p[er] debitorū factū fit, vt dari nō posfit, non
p[er] ea tenet post intentū, vt inf. de ver. obli. l. cū filius. s. fi. & de
foll. s. mihi alienū, & inf. de v[er]bi sciendū. Sol. vt gl. 2. in ver. 3. vi-
delecer, q[uod] iste tex. dēt intelligi, s[ed] illas, vt tafr p[er] eum factū fit,
q[uod] morā comiserit, q[uod] fit trib[us]. concorrentibus, vt in glo. v[er]g. ad
ver. & hic q[uod] res &c. Opp. 9. q[uod] te perēpta non requirit debito-
ris f[ac]tū, vel moravt int. de verb. obli. s. fi ex legati cā. Sol. vt seque-
rū in gl. q[uod] p[re]dicta procedunt q[uod] res p[er] se perit. In p[ro]rio, q[uod] debitoris
factū, q[uod] illam occidit, & occidēdo moram committit. Opp. 10. &
extra gl. q[uod] debitor illā occidēdo, ne teneat, vt inf. de legi. l. quid
ergo. S. h[ab]it[u]s de ver. obli. q[uod] seruum. Sol. q[uod] proximē dicta debent
intelligi, q[uod] non merente occidit, p[er]iculum, q[uod] merētem, & lege
pmittente, vnde morā non d[icitur] cōmittere, vt l. Gracchus. C. de adul.
Opp. 1. t. p[er] seruo oculo indistincte liberat, vt s. ad l. Aquilā. I. le-
gis Aquilia. in fi. Sol. ibi creditor occidit, vt debitor liberat, fe-
cūs si debitor, q[uod] tunc indistincte, vt dixi. Opp. 12. q[uod] si t[em]p[or]e
nō occidat, debitor liberat, vt s. d[icitur] dolo. l. arbitrio. S. fi. Sol. q[uod]
supradicta procedit q[uod] creditor, vt debitor occidit, quib[us] casib[us] d[icitur] v[e]l. S. in d[icitur] vero, occidit extraneus, quo casu debitor li-
berat, vt ibi, & est rō, q[uod] de s[ecundu]m dare posse, nec per eum factū est,
quo minus possit, nō tenet, vt hic q[uod] intelligi, nisi extraneus
occidēset in iniuriā debitoris, q[uod] iniuriis cū occisorre capta-
uerat, vt in tex. ad hoc no. inf. loc. l. si merces. S. culpa. Opp. 13. q[uod]
extraneo occidente abiq[ue], debitoris culpa, non liberet debitor,
vt s. ad l. Aquilā. huic scripturae s. fi. Sol. ibi nō sicut occisus, sed tñ
vulneratus, vnde non liberat, & feruum dando, q[uod] deterioratu[m]
soluit, & pro tanto actione, quam h[ab]et tñ vulnerante, tenet ei
cedere, ut ibi. Opp. 14. q[uod] licet nāliter perierit, debitor non libe-
rat, vt inf. de so. Stichū, aut Pamphilū. in prin. fo. Hic unus
specie tñ debitor, ibi erat alternatiū diuatum. Collige mo-
do predicta sic distinguendo; cum quartū, an debitor ip[er] illa
perēpta libertat, aut tpe intentū debitor erat in mora, & nō li-
berat, vt in de ver. obli. s. fi ex legati cā, nisi creditor fuit cū mor-
tis, vt patebit ex sequentib[us], aut tunc nō erat in mora, & dic, aut
erat debitor pluriū spērum, aut vnius tñ, pluriū, aut disuncti-
tū, aut copulatiū. Si disunctiū, tunc aut vera p[er]cepta, non libe-
rat ab alia, vt inf. de fo. l. Stichū, aut Pamphilū. Si copulatiū, sit
vna p[er]cepta, nō liberat ab alia, sed p[er]cepta, dic vt in sequentib[us],
Sinaut vnius specie tñ debitor erat, & tunc, aut species illa per-
petit, sine hois culpa, & facto, & liberatur, vt hic cum s. fi. aut perit
hois facto, & tunc, aut debitoris, aut creditoris, aut tertii. Si de-
bitoris, & tunc aut fecit lege pmittente, q[uod] merente occidit, &
liberat, vt inf. de le. l. q[uod] ergo. S. fi h[ab]it[u]s de ver. obli. q[uod] seruum
aut fecit lege non pmittente, & non liberat, vt d. i. s. fi ex legati cā.
in fi. Sinaut facto creditoris perit, liberat debitor, vt s. ad l. Aquilā.
I. legis Aquilie. Si vero factū tertii perit, & tūc, aut ille fecit in
iniuriā debitoris, & ab ipso captauit, & non liberat, q[uod] eius cul-
pa ascribit, vt inf. loc. l. si merces. S. culpa. Sinaut ille non fecit in
debitoris iniuriā, vel debitor illam non captauit, & tunc debi-
tor liberat, vt hic, creditor s[ed] occidētem agit de dolo ad interfe-
re, vt s. de dolo. l. arbitrio. S. fi. nec huic repugnat, l. huic scripturae
in prin. ad l. Aquilā. ubi legatarius, qui creditor d[icitur] non agit o-
ccisorem, & tñ h[ab]it[u]s, qui debitor d[icitur], liberat, q[uod] ibi legatarius cre-
ditor non erat tpe intentū, quo h[ab]eretis adita non erat, & sic
actio fuit q[uod] sita h[ab]it[u]t, q[uod] defunctum reprezentat, vt inf. de acq.
re. dolo. in eo. sic ergo ibi h[ab]it[u]s ac si vivo defuncto fusit occisus.
Item non ob ei, q[uod] dixi, debitor liberat. huic scripturae s. fi.
q[uod] ibi feruus non perit, sed ex uulnere tñ d[icitur] tñ d[icitur] factū fuit,
tñ tradendō deterioratū, liberat, sed actione legis Aquilā. cedere
tenet, hec notaq[ue] p[ro]pria sunt scabrola, tñ luxā p[re]dicta moueo duo
dubia, primū s[ed] debitor in diem, vel sub pdōne specie, illam
occidat ante diem, vel pdōnem, an tenet, & conuenienti posfit,
& q[uod] an statim, an demum die, vel pdōne eueniēte & du-
biū auget varietas gloriarum. Nam gl. 1. in l. s. ex legati cā, f[ac]en-
tit, q[uod] non tenet, sed liberat. Alia gl. q[uod] est in l. s. deceperit, s. qui
statid. cog. fent, q[uod] obligatus remaneat, sed statim agi non pos-
fit, q[uod] d[icitur] d[icitur] expectari. Alia gl. q[uod] est in l. eum tñ ita. s. fi. inf. de
ver. ob. s. fin. unam lec. fent, q[uod] non liberat, & statim agi posfit, &
sic dies non expectat. Ego sum cōsuetus cōcordare illas op[er]as

Sic certum petatur.

resta, est inducta ex psumpta à lege, & quo ad qdam, nō quo ad oīa; iō nō scie plenē operat, vt mora vera, & malefici cōtinuit. Quero 2. an in psonalibus ex delicto h̄t locum illa distinctio? & r̄ideo, q̄ r̄a est, vt locum non habeat, sed indistincte tenet, vt probat inf. de vi, & vi ar. l. & restitutio, & l. in iuto, inf. s. & t. & C. qd me, car. l. & C. de fur. l. substraçō, & l. r̄o, ga reus sp fuit malefici, & in mora, fallit s. eo d̄ me, car. l. cum exceptione. S. qd si hō, & ibi pater r̄o, ga in poena tripli graui, iō in alto relevati, arg. inf. t. j. l. cum qui in pris. Tertio quo qd in psonalibus descenditibus ex p̄c̄ta, vel quafis & qd in istis fuit discordia in ter Mar. & Io. videamus diligenter motiu cuiuslibet corum, & fuit innotus Mar. principali p̄ duas leges, videlicet per l. si plures, in deposito. q̄ depositum distinctionē ponit in moroso, qd patet, ga aduerterit depositarii fuerat acceptū iudicium. & p l. si veheā in sad. I. Rho. de iac. pro hoc induco tertio, qd si erat i teritoria eodē mō penes actōrē, apparet, qd eo canū non interest eius, prius r̄ sibi suis solutam, ergo definite intereste nunc, & retro det definiere actio cōpetere, vt inf. de pd. sur. l. si ferens, in pris. & inf. mand. l. si procuratorē, & mandati. & § mandati. Itē quartō, qd si in actione reali, in qua agit rōne iuris pleni, qd ḡs h̄t in re distinguit, fusler eodē mō interitura penes actōrē, vel nō, vt superius dixi, magis in actione psonalib, in qua agit rōne iuris pleni, qd nō in re, sed ad rē. lo. verō fuit motus ad dām, qd morosus indistincte tenet ph. l. & inf. de le. l. si res s. fi. & l. si ferens. § si ferens. in pe. charta, & inf. de ver. obll. & c. filius. §. & l. si ex legati cā, ubi oēs dicunt similit̄ morosum teneri de interitu. Itē p̄ eo facit, quia fur, & morosus aquiparant. C. de fur. substraçō, & de ver. obll. inter stipulant. & pēn. Sed ut retenet indistincte vt in 2. q. dixi, ergo & morosus Tertiō, cui a mo rā est delicti culpabili &c. vt dixi in evidentialib in descriptio ne more, vt patet in hac Lergo post q̄ est commissum, non dēt remanere impunitum, vt s. ad l. Aquil. l. si ita vulneratus, quis eo dē mō res penes actōrē fuit interitura. Quarto, ga cōrro mo rā creditoris indistincte ē in eum transferit per calū, ergo & idē in debitorē, rōne aequalitatis seruande, arg. q. qd quicq; iur. l. & de dñbil. si cum dies §. vnde non in eleganter, & C. de fru. & lit. expen. p̄t. Quintō, ure quasi d̄ctus inf. de cond. ob cau. l. si pecunia. §. si vbi t̄ ex vlo morosum indistincte teneri ad refu nē pecunia, seruo manumittendo p̄cepto, sed non morosum non vult teneri, si manumissio tuit occasio mortis, & ubi manumissio fienda nō fusler cā mortis, vult eum teneri ad re flōnem pecunia, & sic ibi distinguit in nō moroso, aut factum fiendum fuit cā mortis serui, vel non. in moro vero nihil distinguit, sed indistincte tenet, nec dicere vales, ibi calus est diuersus, quia hic tractamus, qd̄ res debita perit, ibi qd̄ aliud a re debita, sive petita, qd̄ hoc dic nō est, quia p̄ ipsum solam afflignat diuersitas in factō, nō in iure, quia nō in rōne sic disponē dī, qd̄ continuo ipsum dispostum in agente procedit. hanc op. io. cōiter securi sunt Accur. & ceteri glofatores. Ad ill. inditetas per Mar. r̄ideo, vt hinc glo. & inf. latius declarabo. Sed ante pra mitto, qd Guilde Cu. pro concordandis op. sic distinxit, aut q̄ in d̄ctu celebrato grā debitoria tim, vel ēt vtrūque, & tunc obtinet op. l. lo. vt d. l. cum res & d. l. si ferens, de le, l. at grā creditoris tñ, & obtinet op. Mar. per l. si plures, inf. depositi. dixit. n. quasi d̄ctum insuffigente ex aditione hæreditatis, concernente fauorem hæreditis, vel vtrūque, tam hereditis, quam legatarii, & ex hoc inferit, quia stipulatio in dubio concernit fauore creditoris, qd̄ distinguit debet, vt in ea; aut res erat eodem modo interitura penes actōrē, vel non, vt dixit Mar. Sed hæc concordia non est bona. Primo per rationem, quam ponit gl. in l. si in Asia, infra. depositi. t̄ nam tertius impediens restitutioinem depositi, tenet indistincte de cau, vt in Auth. deposi. §. i. Ergo for tius principals debitor, qui perfidē agit non restitutioē. Sol. qd̄ d̄ctus depositi aquiparat, & l. si in Asia. Tertio, quia si in d̄ctu non celebrato grā creditoris, sed debitoris, non dēt distinguit, vt in que Gul. an res fuerit codē mō peritura, & quād minus dēt distinguit in d̄ctu celebrato grā creditoris, vt est depositum, qd̄ mandatum, cum mora debitoris in his d̄ctibus grauius puniit, qd̄ in alijs, quia in eis grauior est perfidia: iō in eis res damnatio efficit infamis, vt §. de his, qui no. infal. & l. si. & t. §. in mandati. Quarto, confirmo per legem, quam superius pro lo. induxi, videlicet, inf. de pd. ob cā. l. si pecunias. §. si. nam, vel ibi d̄ctus erat celebratus grā creditoris, vel vtrūque, & t̄ ibi in morolo cessat p̄dicta distinctionē, & ex his concordia, quam Gul. fecit nō appabo. Pe. vēto alr eos cōcordare volunt, videlicet, aut morosus contēpsit, & partē, & iudicem, tunc indistincte tenet, vt s. de eden. l. vbi §. aut contēpsit tñ partem, & non iudicē, & tunc di stinguatbat. Mar. hæc cōiter nō tenet, per il. quas lo. allegat, qd̄

Salycketus super Digesto veteri.

dixi. qd autem nostra, qd ipse est in vera, & totali mora, nec est in aliquo bo. si. Et mō declaratus est iste pafus tam dubius, & obclurus, & c. est expedita. Ad quartam glossam accedo, & opp. qd mora committit, licet debitor rem non habuit in pitate, nec dolo deficerit hīc, vt inf de ver. ob. l. continuus, s. illud. Sol. tribus modis, vt in gl. super verbo, tua. Sed prima sol. violat l. f. am. Scda diuinat, nec est verisimilis. Tertiam tenet Iaco. Bu. & cōiter Doc. dic cum glo. qd difficultas dandi ex debitoris imponit, non vitiat certum, ut ibi. sed moram impedit committit, vt hic, & pro hac sol. facit, inf ad. L. rho. de iac. s. v. hēda. plenē cū ibi no. & s. si quis cau. l. Ex ista gl. no. tria. Primo, t̄ qd difficultas non vitiat certum, qd est verum, vbi non est expedita, alia dic, ut dicam, inf de co. quod cer. l. Sequla, s. si quis ita. Secundū, qd difficultas impedit moram cōmittit. Quod facit Bar. verum in obcloribus facienti, vt d. l. si vēda. plenē cū in obcloribus dandi distinguunt, aut species est in obclone, & adhuc idem, ut hic, & inf de leg. l. cum seruus. & l. cum res. in prin. aut quātitas, & tunc dicit ipse, moram cōmittit, non impedit, vt d. l. continuus. S. illud. & C. eo. l. incendium, qd co. firmo, quia condensatus nō valens solvere, nō eniat pœnam inclusions carceris, nisi cedat bonis, quod facere debet, si difficultas cum excusat rem. Ego vero tēno, qd idem sit in obclone quantitatibus, quod speciei, & hoc taceat gl. infra eo. l. vinum. in prima sol. quia dat ad l. s. inf de cond. tri. nam ibi petebat vinum in quantitate, & tñ l. illam gl. difficultas excusat ab incremento estimatio- nis p. motam, & qd hec pars sit vera probo. Et primo ex eo, qd inter obclonem quantitatibus, vel speciei non est in nostro proposito rō diuerfa, sed eadem, ergo nec ius diuersum, vt l. illud, supra ad legem Aquilam. Scda, quia cui non prout diffinitio, nec diffinitio, supra de dolo l. s. dolū, sed diffinitio, mora non puenit quantitatem soluere non valenti, vt probabo. ergo. &c. qd ei non pueniat, probo, nam, vt patet in diffinitionibus supra positis, mora est delictum culpabile in difendo promissum, sed culpa non potest imputari non valenti soluere, nec est potest dici differre, vel neglegere, vt. C. de ann. exl. l. s. Tertio, catus vi expensis, supra de neg. ges. l. diuertio. 2. responso. Quartū, ad idē bene facit, infra de ac. emp. l. s. fi. per venditorem. vt. mo- ra referendo illum tex. ad. mō. precedentes causas. Quintū indu- co et inf de fidei. l. l. Tays. s. l. ubi refōr mandat, ut tem. luani a nexti pignoris, & sic, ut hæres quædam soluat, pro qua sunt obligati, nec est bona sol. dicere, ibi factum luitios est in obli- gōne, quia huius, qd sit p. solutionem quantitatibus, antecedit luitio- nem pignoris, tō illa, & non factum resultans ex ea, debet consi- derari. Ad tñ respondeo, qd difficultas obligōne iani p. etiam non uitiat, ut d. l. continuus, & l. incendium, per Bar. inductas, sed obligōne p. hēdā, fuit augmentandam ex mora, bīlū impedit, ut in ill. supra alle. & in hac gl. & in alia posita in l. minorum. Nec ob. inf de ver. ob. l. nulla, ubi difficultas non impedit stipulatio- nem pœnale committit, quia ibi stipulatio pœnalis non ex mora, sed ex solo condonē eniat committit, licet nulla mora p. cesserit, sic & alia est differentia, an stipulo pœnalis vñratur cō- mittat p. moram, an ex stipulo p. stipulat inf a. l. l. c. l. s. fi. Ad alia rōnēm rōdeo, qd incarcatio non procedit ex mora, nec est illius pœna, qd sic an si uiri fieri debet, qd non est uer- rum, sed pro executione hīc permitteat a lego pro celeriori ex- peditione, sibi imputari, qui nō est vñs cessionis bāsico. Et hoc intelligo qd difficultas tpe obligōnis exstabat, vel supuenit po- feta, fine eius dolo, vel lata culpa, alia se fuscit, ut hic. Tertio non ex- cadem gl. qd difficultas impedit moram committit ipso iure, colligit ex illis verbis, non sit in mora, sed in pñmum ut tex. iu- pra si quis cau. l. s. 1. & 2. & 3. ubi tex. dat exceptionē, & sic no ip- so iure, qd igit dicat. Rñdet gl. qd licet pafus sit mihi dubius, tā pē- ligo, qd ipso iure, ut lentit glo. qd si probo, libertates fidei con- misurata post moram hīdis præstant a lege, qd post moram hīdis facit manumittendum liberum, ut C. de fidei. l. l. ancillam, & tñ difficultas, qd fuit cā manu missione omittendi, impedit libertate representari, siue a lege pñtari, ut est tex. l. Tays. s. l. in fra de f. l. ergo impedit ipso iure moram committit, qd est cā li- bertatem representandi, hoc confirmo per l. diuertio, quā la- pra allegau. ubi patet, quod impotēta solvunt, impedit actionem negotiorum gestorum ð maritum dari, hoc confirmo p. l. s. fi. per hēdā, uer. mora, inf de ac. emp. ubi et nūl. causa.

26 Item quia non potest dici differre qui non negligit soluere, ut d. l. Tays. facit C. de an. exl. l. s. & sic nec moram committit, re. rōnēm. Non ob. d. l. 2. in pñmum alleg. qd ibi de exce- ptione facti loquit, de qua nota inf de cond. ob. cau. l. qui se 3 debere, & quod ibi de exceptione facti loquat, probat ex pra- dicta, quam ponit tex. in cal. s. si qd tñ possit, & per tex. in s. si qd in iudicio. in fi. ubi dies sifendi, ipso iure intelligit dilat, & p. rogatus. Nec etiam ob. l. 2. in fi. qd sifin ius uoc. non ie. quia, qd ibi dicit, qd remittit pœnam, expone, pœnam, siue multam non imponit, de qua primo dixerat. Vel dic qd in d. l. s. si quis cau. fuit pœna non meri facti commissi, quæ ab. l. mora potest

1 Certum, quid dicatur.

2 Conditio certi ex stipulatu, pro qua re cōpetat.

3 Quantum, dicitio, multipliciter capi potest.

4 Conditio certi, an detur si seruus, vel decem corbes vñi in stipulatione promittantur.

5 Conditio certi datur, si quis decem corbes vñi optimi stipuletur.

L E X V I

1 Certum. illud est certum, quando apparent quid, qualis stipulationem deducta, datur certi conditio ex stipulatu, ut

Si certum petatur.

7

hic in fi. vbi autem incertum sit deductum in stipula, quæactio- de. hic no. in gl. Oppono, qd hīc non sit statuta sub congruo titulo. 5. qd quibus. C. de no. Co. comp. Sol. qd itnō sub congruo, quod declara, vt in gl. Oppo. 2. qd vi species dicata certa, non sit necesse eam demonstrare in quantitate, seu quanta sit, cum ma- gnitudo eius eius non curet, ergo nec quanta sit, nec numerū ultra seipsum habet, & sic nec respectu numeri, quanta sit, cum ma- gnitudo sit. Sol. vt in gl. secunda, qd id verbum, qualis, ad virum, re- ferat, & illud verbum, quanta, non ad speciem referat, quia tūc procederet, sed ad quantitatem tñ, & tunc verbum illud, quan- ta, concernit potius numerū, qd rei magnitudine, & hoc 3. vñ glo. vñq; ad versi. quid, vt vim. Et si nota, t̄ qd distio, quan- tum, vel quantia interduum, accipit respectu latitudinis, & longi- tudinis rei, interdu respectu quantitatis, & numeri, vt hic. Opp. 3. adhuc sumus in ambiguo, & in certo, vt nisi hæc verba clar- ificent per exempla, 2. l. s. si quis in ambiguo, inf. de reb. du. & in d. s. quibus. Sol. qd ut ambiguitas illa tollat, glo. subiectum omnium trium ponit exempla, vtque ad versi. & ita, t̄ Quare tunc glo. pro maiori declaratione predictorum, quid si quis stipulatus est seruum vñi in genere sibi dari, vel decem corbes vñi bo- ni, an pro seruo, vel vno dabit certi conditio ex stipulatio- ne & glo. duas opinio ponit. Primam, qd non quia certum quid, quale, & quantum, non deducit in stipulatu, vt hic requiritur, quod satias claret in seruo, quia certus non exprimit, patet in vi- no, quia bono melius inuenit, & sic qualitas non est certa, vt l. vbi autem non apparet, inf. de ver. obli. in primi responsi. & sic actione ex stipulatu his casibus debet agi, hoc vult glo. usque ad vers. nec oblat, quem seruuo in fine. Alij uero dixerunt, qd his casibus agi, debet certi conditio, quia in primo casu homo in genere promissum, est certum quid, cum ad illam speciem qd solueret reducit. Item in vno promissu, modo quo supra, est certi quid, & quantum, licet qualitas sit incerta, & in istis obli- gationibus quoniam facit, dabat actionem ex stipulatu, sed gl. in ver. sed prima prior approbat precedentem, ea rōne, quia nisi adint omnia tria, de quibus in hac litera, stipulatio de in- certum contrarie. Sed hinc ob. qd dato aliquo ad menuram, vel ad pondus mutuo, agit certi conditio, vt supra eodem l. cum quid, & inf. eodem l. certi conditio, in prin. quantum cum que illud non sit optimum, quia respondeo, vt in ser. nec ob. quem superius omisi, quia illud est certum habere, respectu ad mutuatum, vt d. l. cum quid, & sic non refutat aliquid sit certum de se, vel per relationem ad aliud, ut in hac glo. & C. de sent. que sine certa quan. l. 2. & 3. Sed tunc juxta hoc queritur, quid si stipulatur decem corbes vñi optimi dicunt multi, qd tunc daret certi conditio, quia optimo melius non inuenit, ideo rem certam di continentia stipulatu, ut inf. de verb. obli. ubi aue- nam superlatum rem ponit in termino, vel extremo, ultra quē non est progressus, ut C. de sum. Tri. super rubrica. Sed in contrarium facit, quia inter uina optima est dare gradus, & maxi- mè vñi plures sunt uinorum species, ac etiam in eadem specie aliud est optimum, aliud optimus, aliud opifissimum, unde vt adhuc incertum stipulatu. Sed ego repōdo, qd pluribus speciebus de stipulari de optimis, quae frequentantur in loco, ve- rum de illa optima non df optimis stipulari, & sic in illa specie sufficit de optimo in positivo illius speciei, vel generis, dari. Arg. l. s. p. in obcloribus inf de regi. Nunc venio ad gl. sequentem, que colligit notabiliter, qd nihil referat, an res nomine nominē demon- strat, an talis vocabulo, qd nulla de qua loquatur sit hasitatio, ut hic, & supra de rei vindica. si rem. s. penult. & infra de condi. & demon. l. nominat. Contra quod opponit gl. quoties. s. fi. & l. seq. inf. ad Treb. & de stipula. seruus l. si communis seruus. Et gl. solvit tribus modis. Primo per dictiōnem, quandoque, quā dicat, quo ad reddendum rem certam, inter nomina p. pria, & appellativa, non est differentia, vt hic, cum si sed quod ad alia potest esse differentia, vt in exemplis legum in contrarium alle- gatorum, & hæc est uera, & de aliis non curandum. Salycketus.

S V M M A R I V M.

1 Mutuū sub conditio contrahit potest.

2 Legatus repudians onus adicūm legato, ipsū legatum repudiare conseruit.

3 Fictio, fictione contraria tollitur.

4 Mutuū, an reconciliatur in persona hereditatis, si ante agnitionem legati pe- cunia consumpta fuerit.

L E X VII & VIII.

Omnia. Mutuū sicut stipulatio potest ðhi sub conditio- ne exprela, vel tacita, quod hic declarat per exempla, d. cum l. seq. Et primo, dictum cum quadam illatio- ne generali, vtque ad l. prædictum. ibi secunda, in qua ponitur circa illa illationem vñum exemplum in conditio expresa, vtque ibi. Item siubi exemplificat in conditio tacita, ut qd ibi. 4 Nam l. s. p. etiam probat vera eff. autoritate Iuliani. No- ta, qd mutuū potest ðhi sub conditio, nec ante est mutuū, & euenerit conditio. Item qd p. unia potest legi, vt corpus, &

tunc dñum eius transit à morte testatoris in legatarium accep- tantem, vt l. a. Tito. inf de furtis. Tertiò, qd legatio repudian- de dñs à die aditæ hereditatis. Quartò, qd ex superuentia dñi confirmatur mutuū. Quintò ex illo verbo, appositum nota, qd repudians onus adicūm legato, dñ legatus repu- diare & legatum quod tene cordi. Opp. qd numerationi hæc inseri non pñt, quia numerationi facta ad deliberandum non potest imponi modus, nec conditio, alias non continget libe- ratio. Item, quia eadē solutio non potest parere contrarios effectus, vt inf de sol. in numerationibus in fi. & nota, hac s. de paci. si intra. & in traditionibus. Sol. huius timore glo. t. expo- fit numerationi mutationi, quasi dicat, hic in numeratione ad obli- gandum, s. rōni in numeratione ad liberaendum. Opponit tunc, qd solutioni facta ad deliberandum impõni possit conditio, vt inf de sol. l. sub conditio, & inf de iure d. l. d. t. l. s. fi. & l. seq. Secundò, vt in seq. gl. qd interdum obligatio est pura, tunc solutioni conditio, vel grauamen non potest apponi, vt in proxime dñis iuriis, interdum obligatio est conditio, l. s. rōni, tunc sub eadem conditio ante eius eventum potest tolli, vt in pñ. Opponit tertio, qd primum exemplum positum in l. proinde quia si nūm s. sunt numerant, vt hanc accipientis, si conditio euenerit, ergo interim sunt numerantur, & si sic, sequit. qd mutuū non pendet, cuis dñnum inquit hæc litera in principio. Similiter oppono qd s. rōni exemplum, vt non conueniat princ. exemplificatio, quia dñnum recta via transit in legatarium, vt l. a. Tito. inf de fur. Sol. vt in secunda gl. cōfidero, qd interim sunt numerantur, & cum tunc hoc sit, qd mutuū dñi pendere, ratione spei de futuro, non rōne pñtis status, quia interim vere sunt numerantur. Opponit quartu, eodem modo qd s. rōni exemplum de legato loquens à divisione, & sic aut hæc pecunia fuit legata in quantitate, & tunc mutuū non potest pendere, quia illius pecunia, etiam legato acceptante, in eum transit domi- nium, vt l. 2. C. cōia de legatis, & sic illius mutuū date per hæ redem, statim dñnum transit in recipientem, & hoc clarum, aut pecunia fuit ei legata, vt corpus, quod fieri potest, ut l. sed certos de legi, & l. pl. s. sed ita in eo. it, & tunc auf hac mar- tuo data sit, ut hæc divisione, & ad hæc idem, quia illius pecunia dñnum irreducibiliter transit, & sic mutuū non pñderet. Ad- sit illa, & eadem quia legata fuit, & quia illius, vt copias, lega- tis dñnum transit à morte testoris in legatarium, vt l. a. Tito. inf de f. le. qd non pendet mutuū, tanquam dñ de re aliena fa- ciat, ut s. codem. l. 2. in prin. & inf. eodem l. si fur. Sol. ut fentis glo. qd hic fuit legata, vt corpus, & dñ rem fuisse futuri eu- enus, quia licet dominum pecunia transeat in legatarium, non tñ irrepudialiter, fed repudialiter, vt l. tibi h. s. c. l. seruus, inf de legi, & idem si repudiat, sua nūn fuisse vt, tunc mutuū te- net, si acceptat, qd mutuū non valebit. Interim ergo pñderet pp futurum eventum, & sic glo. est bona ad vñrum, exemplum, & ad vñrum, vñrum. Opponit s. 5. qd vers. nam l. l. qd traditio- nes facta ab harde, non redigant ad tps aditæ hereditatis, quia rei s. & nō alterius dñnum statim transfe potuit, vt s. p. l. traditio. Sol. qd hic loquuntur in specie legata, cu- ius dñnum fictio iuris trahuntur in legatarium, t̄ qd fictio, vel veritas ex quo repudiat per dñnum fictio nō tollit, vt d. l. si tibi glo. & s. c. l. s. s. cum seruus, & eff. expedita prima, & secunda gl. In secunda gl. ibi, existat conditio, subaudi, nec legatus repudiat. Sed tunc vñ. ab extra opposit, qd superuentia dñij ex parte actio- nis non profit, vt s. de rei vñ. l. tibi glo. & inf de dol. excep. l. apud Celsum. l. s. a. Tito foli, quia ibi superuent ex causa, qua retro non trahit hæc sic. Quarto modo, quid rex velit dicere, ibi autem oppositum, dicit qd quia legatum sit defectum ex defec- tu conditio, non existens, hæc rōsi mihi non placet, qd mnc etiam pecunia, non redigant ad tps aditæ hereditatis, quia rei s. & nō alterius dñnum statim transfe potuit, vt s. p. l. traditio. Sol. qd hic loquuntur in specie legata, cu- ius dñnum fictio iuris trahuntur in legatarium, t̄ qd fictio, vel veritas ex quo repudiat per dñnum fictio nō tollit, vt d. l. si tibi glo. & s. c. l. s. s. cum seruus, & eff. expedita prima, & secunda gl. In secunda gl. ibi, existat conditio, subaudi, nec legatus repudiat. Sed tunc vñ. ab extra opposit, qd superuentia dñij ex parte actio- nis non profit, vt s. de rei vñ. l. tibi glo. & inf de dol. excep. l. apud Celsum. l. s. a. Tito foli, quia ibi superuent ex causa, qua retro non trahit hæc sic. Quarto modo, quid rex velit dicere, ibi autem oppositum, dicit qd quia legatio quæcumque hoc est nō placet, quia in legatis dñs nō retro trahit, ut d. l. s. & probat rōne, ne legatus lucres fructus medijs tps dñi uoluntatem testatoris. Bar. uero expedit appositi l. s. acceptantur, dicens, qd tunc re. defec- tur defecit mutuū, sed non conuenit huic litera, quia tps aditæ hereditatis, ut uult hæc l. a. uerè non consideret. Quare ego dico, qd onore appositi legato, hic loquit, & sic est ius, qd si repudiat legatum, si onus ei appöitum, legatum dñi repudiat, quod non est ibi, & ab aditæ hereditatis dñi his casibus res legata hīdis fuisse, & pro hoc indicio, s. de mino. l. s. minor, s. an. seruus. & C. de condi. infer. l. s. eadem. & C. de

S V M

Salycketus super Digesto veteri.

S V M M A R I V M .

- 2 Certi conditio cui, contra quem, & pro qua re competit, & n. seq.
- 3 Conditio tritaria, an continetur sub certi conditio.
- 4 Conditio certi, an concurrit cum actione subfidiaria in factum.
- 5 Certi conditio, an sit temporalis, vel perpetua.
- 6 Certi conditio generalis, a crescat per infestationem.
- 7 Stipulatio rem tradit, an sit meri facti.
- 8 Conditio certi datur ad interesse, ad quod obligatio succedit.
- 9 Debitor ad diem, an sit debitor simpliciter de presenti.
- 10 Obligatus ad diem, an posse ante diem conueniri.
- 11 Actio de dote quare non nascatur ante matrimonij solutionem.
- 12 Actio tutela quare non oriat ante tutelan finitam.
- 13 Conditio certi, an competit pro re legata.
- 14 Stipulatio inutilis actionem oriri non impedit ex numeratione.
- 15 Stipulatio vitia, si conditio impossibilis adiudicatur.
- 16 Puteo quando ab iurisili potest uitari.
- 17 Actio, an posse oriri ex preambula numeratione.
- 18 Tupilus maior infant, quare pro alio nouari posset, & non potest.
- 19 Prodigiis sibi querere potest.
- 20 Seruit dominum sine ipsius voluntate obligare non potest.
- 21 Actio ignoranti queritur ex numeratione facta alieno nomine.
- 22 Vt sibi facundum rotundum.
- 23 Actio, an queratur eiuscuius nomine maturatur, si statim sibi reddi minus stipulatur.
- 24 Actio quando ex stipulatione, & quando ex numeratione oriatur.
- 25 Stipulatio inutilis, an producat aliquam actionem.
- 26 Stipulatio facta nomine proprio, quando valeat, & quando nomine aliis, & n. seq.
- 27 Debitum ex una causa converti potest in causam mutui.
- 28 Mutuum non dicunt nisi de meo sum efficiatur.
- 29 Mutuum, ad dicatur statim, cum quis in animo gerit velle se mutuo accipere.
- 30 Mutuum qualiter quid esse cognoscatur. & n. 33.

L E X I X .

Certi conditio. Primo, dictum. Secundo, limitatio. Tertio, ampliatio. Secunda ibi, hacten tertia ibi, competit. Casus, ad certum rei nam, vel in fallibili spe, ex qualibet causa certa, vel interdicto, dat certi conditio, & quemlibet obligatum suo, vel alieno nomine. h.d.vt; ad §. qm. ergo. Nota, qd dare certi conditionem, qd compedit cum aliis specialibus, que ex dolo, vel ex delicto, vel quasi descendente, dummodo certum paret. Opponit, qd certi conditio competit solum pro mutuo, vt non super sub. s. eodem. Solutio, qd ibi de certi conditio, specialis ex mutuo, hic de certi conditio generali, que sub se continet illam specialis, ut in proprieta, qd luxuria, qd queritur gloria, an conditio tritaria, vel sine causa continetur sub ista. Glo. riferit, qd sic, aliquo respectu, & aliquo non, & eo respectu hec continetur sub ilia, & sic vnde habere, ut excedente, & excessa, quae declaratur in glo. vel s. certi conditio est generalis ad omnia certa, & conditio tritaria est generalior, quia ad omnia incerta, & ad omnia certa, praeferuntur. Conditio sine causa est generalissima, quia ad omnia certa, & incerta, & hoc respectu rerum. Sed si queratur respectu causarum, tunc certi conditio est generalissima, quia ex omni ea, ut hic, conditio sine causa est specialis, vt verba sonant, conditio tritaria generalis. f.m. D. mecum Richd. de Saly. Querit successum glo. tan ista concurrit cum actione in factum subfidiaria, & riferit qd non, qd illa dat in subfidiarium, vbia non competit, ut inf de prelecti. ver. l. quoties, hacten non vbi mihi bona, nam procederet, si ista per prius competet, sed ista non competit, nisi aliqua specialis detur, cum ergo in factum actionem incipiatur competere, & ista tunc debet incipere, & cum illa dari, quare alia rō, ut vniuersit, videlicet, quia hec conditio requirit causam, & obligationem, ex qua a facto, sed actione in factum dat ex equitate quadam, non habens causam, ex qua obligatio aliqua defecit, ergo &c. Opponit 2. qd tex. utatur uerbis superflue, & ampliore. Sin reiutoris. C. de ap. dum hic dicit ex omni ea, & ex omni obligatione, cum idem videat, & oblio Sol in glo. usque ad uenit, sed cum competit, & tene sol. quam approbat gl. in quam oblio norat cum proximam, & uerbum, causam, norat remotam, factum, ex quo origi obligatio. Ex hoc sequit qd haec causa, iustificatio res alieni potest commodati. Transeo ad gl. super uerbo, ex certo, & oppo. qd non sit dare factum incertum, quia ex quo est in esse productus, ergo certus partibus, qd eum celebraerunt, & resib, qui interuerunt. Solu. qd hic non sumit certus respectu potius sed respectu subiecti, & materie in factum deducit, puta, qd in eo continetur factum, tñ dat haec conditio certi ad interesse, ad qd post moram succedit obligatio, ut inf de iud. l. si quis ab alio, & inf de uerbo, obli. stipulationes non diuiduntur. Celsus, cum ipsum interesse sit in se certum, licet quod ad nostram cognitionem sit incertum, ac est in processu per finiam iudicis uenit certifica quod. ut C. de fin. quae pro co, qd interest, l. l. Solu. qd ex pectu factum.

Si certum petatur.

8

etum continent, & sic incertum, agit ad factum, & tunc non dat certi conditio, atq; agit post debitoris moram ad interesse, & tunc fatetur qd dat certi conditio, vt in gl. v. qd ad versic. Nec ob, & bene dicit glo. quia hic est causus dñm dicit, quod ex lege obli. & sic tacitè si non fiat, vt stipulatus interesse est in p. act. v. eodem, cum quid. Quapropter gl. in versicitem & si def. Riferit ad diuinum alter, videlicet, qd haec conditio generalis non sumit nobis necessaria, nisi utilitas ei, quia haec non infinita, ut l. c. est. inf de ac. & obli. ideo ubi specialis infamaret, hec ne conuentus infamaret, intentari potest, & haec vera potest. t. Quero modo cum eadem glo. in ver. item nunquid, si specialis est t. p. al. & r. stipulatio, & quanti minoris, an certi conditio generalis est sicut eiudem t. p. & dicit glo. quia subrogatum afflalicum nam eius &c. vt s. si quis cauio. l. si cum, s. qui iniuriarum. In diuinum factum, quia haec alterius loco non subrogatur, sed concurredit hic, ergo licet vna sit p. sublata, non tollit alia, ut inf de costitu. peculi. item illa, qd adiicitur, verisculo proin de. Item, quia actiones ciuilis, sicut non perpetua, vt infinita, perpe. & tempor. actio, in principio. Sed sustinendo gl. Rideo, qd sunt perpetua si nam, vel causa ex qua oriuntur sit perpetua, haec actio competit, vbi certum potest, petro cetero cum desipite t. posse, non durat haec actio, arg. l. si duo patrini, s. idem l. l. inf de tute, nec obli. primo ratio in diuinum factum, quia ibi licet actiones sint coequae, non ueniunt ex eodem fonte, sed diuerit s. hoc veniunt ex eodem fonte, & vna est c. alterius. t. Quero successum cum gl. an haec crescat per infestationem, sicut crecent species & dicit, qd non, per l. item ventio sublata, s. cum prediximus, s. de per. hact. & probat rōne; quia actio sublata a filii mit primordialem nam illius, in cuius locum subrogatur, non a cidentalem ex supereniente, casu ei contingente, ut d. s. cum prediximus, & clariss. inf si quis te libe. esse iussu. l. s. haec actio, & sic non obli. si quis cauio. si cum, s. qui iniuriarum. nec haec actio, cum seq. d. de ferio communi, quia ibi de nali, non accidentia, ut dixit gl. Et prædictum vel solutio nre, ut hec actio, que in frequenti, & quotidiano vni est, & ex ea decidit querit, ut hec actio, que sui natura est stricti iuris, vt Inst. de ac. & actionum. si concurredit cum actione bonae fidei, ut ex empto, vel vendito, non peccata in ea uenient, nisi ea, que primordialiter uenirent ex actionis exempto, vel uenido. Ideo dicit Bar. qd in que ueniret ex mora in actione exempto, ex eo quia est bonae fidei, s. in mortuam. l. adies, s. item scindendum, inf de adi. ed. non uenirent in ista, quae est stricti iuris, quod est no. Transeo ad glo. super uerbo, certum, & oppo. 4. quod nos dimitat iurisconsultus in diuino, qd hoc uerbum, certum, quod uariis modis umis in iure, ut no. s. eo. super rubrica. Solutio in prin. gl. quod hic accipitur generaliter prius assumitur. t. eod. l. certum. Oppo. denu. qd nec etiam ubi petit certum, detur haec actio, quia si agit rei uia, ad speciem certam non dabat haec conditio, quia illa dat ad dandum, preterea qd forem, ut s. usus, quemad. c. l. f. Solu. sequitur in gl. ut hic subaudiatur dari, & non obli. diuinum. Sed tunc oppo. 3. si competit ex omni p. factu, ex quo certum petit, ut hinc ergo concurredit cum actione exempto, sed per illam agit, ut res tradat, ut inf de ac. emp. ex empto, in princ. ergo & c. Sol. ut in glo. ut subaudiatur non tm illud uerbum, dari, sed etiam, tradi. & hoc usq. ad uer. ut ubi factum. Tunc op. quartu rem tradi, est facti, sed in stipulationibus facti, non hacten certi conditio, ut no. s. eo. l. certum. ergo subaudiutio non bona. Solu. t. qd rem tradi, non est meri facti, qd haec factum, non est merum factum, ut in iudicio, patet in l. ex empto, in princ. inf de ac. emp. & l. in conventionalib. s. f. inf de uerbo, obli. lec. si merum factum est in oblatione, ut no. inf de uerbo, obli. l. ubi autem s. qui id, quod & hoc uult gl. v. qd ad uer. sed cum. Quero modo cum gl. nunquid sicut uenitor in actione exempto liberat præstante interesse, ut libet retinere conuentus certi conditio, & dicit gl. qd sic, quia hoc procedit ex nō oblationis resultans ex factu, igitur illam assilit, ut dicitur est s. Quapropter cum concurrit cum actione comodi, ut cum pignoratior, & dicit gl. qd non, quia in eis agitur ad restituendum, non ad dandum, vel tradendum, & subaudiutio, qd non sit merum uerbo, vel p. sumptuoso, non potest conuentus reficare qd nō dñm, ut inf de comodato, sed actione in factum dat ex equitate quadam, non habens causam, ex qua obligatio aliqua defecit, ergo & c. Opponit 2. qd tex. utatur uerbis superflue, & ampliore. Sin reiutoris. C. de ap. dum hic dicit ex omni ea, & ex omni obligatione, cum idem videat, & oblio Sol in glo. usque ad uenit, sed cum competit, & tene sol. quam approbat gl. in quam oblio norat cum proximam, & uerbum, causam, norat remotam, factum, ex quo origi obligatio. Ex hoc sequit qd haec causa, iustificatio res alieni potest commodati. Transeo ad gl. super uerbo, ex certo, & oppo. qd non sit dare factum incertum, quia ex quo est in esse productus, ergo certus partibus, qd eum celebraerunt, & resib, qui interuerunt. Solu. qd hic non sumit certus respectu potius sed respectu subiecti, & materie in factum deducit, puta, qd in eo continetur factum, tñ dat haec conditio certi ad interesse, ad qd post moram succedit obligatio, ut inf de iud. l. si quis ab alio, & inf de uerbo, obli. stipulationes non diuiduntur. Celsus, cum ipsum interesse sit in se certum, licet quod ad nostram cognitionem sit incertum, ac est in processu per finiam iudicis uenit certifica quod. ut C. de fin. quae pro co, qd interest, l. l. Solu. qd ex pectu factum.

A D D I T I O N E.

Non uitatur. Istam regulam utile per inutile non uitatur. limitat: d. i. a. qd. Non modis in l. s. ed. & si inuti. inf de uerbo, obli. l. uer. circa lecun. dam regulam, & hoc in diuino, sed quid in inuidius, & ineparabilibus, vide ibdem per eundem, & in l. ita stipulatus. s. Grilogonus. c. t. u. in 3. l. ec. Add. l. e. de Anch. in c. cum super. ec. of. de leg.

Salycetus super Digesto veteri.

Sal. Sol. q̄ hic de errore iuris, ibi facti, vt in gl. de quo plenius in l. 1. in de condicione. Oppo. p̄ tex hic superfluit per primum & secundum resonum huius. I. vel etiam in eis contradicunt quia in eis dixit cessare conditionem indistinctam. hic non distinguunt, ut per errorem, & per quem, scilicet, iuris, vel facti. Sol. q̄ hic de filio, & de patre dic, ut in sequenti glos.

SUMMARY

- 1 Pecunia appellatio tripliciter in iure capitur, & n. 6. in si.
 - 2 Pecunia ex uno contractu debita, in mutuum converti potest.
 - 3 Dominia rerum nudis non transferuntur titulis.
 - 4 Mutuum, quando transferri possit in alium contractum.
 - 5 Mutuum, an quandoque contrahatur, & de meo tuum non efficiatur.
 - 6 Mutuum de ion meo contrahitur, si tamen id mili debeat, &
 - 7 Pecunia numerata quae, & quot habeat singulare.
 - 8 Pecunia potestas intrinseca maior est, quam aliarum mutuabilium rerum.
 - 9 Debitum in pecunia numerata quamlibet facultatum partem respicit.
 - 10 Tunc pecuniam papilli mutua recipere potest.
 - 11 Evans in pecunia numerata excogitari non potest.
 - 12 Pecunia ab alijs mutuabilibus differt.
 - 13 *Vtura pecunia mutuata non debentur, nisi stipulatione interueniente,* in frumento tamen ex solo pacto.
 - 14 Pecunia debita ex contractu mandati, an possit in mutuum converti.
 - 15 Pecunia solutioni non parata, an possit verti in causam mutui abque stipulatione.
 - 16 Pecunia qualiter solutioni destinata probetur.
 - 17 Debitum ex una causa, qualiter in aliam vertatur, & an obligatio prior tollatur.
 - 18 Condicio certi, quando competit numerationem iubenti.
 - 19 Debitor ad iussum creditoris alijs numerans, quid intendat, & an libereatur, & numeris seq.
 - 20 Debitor ad iussum creditoris alijs numerans, si scribat in libro suo, an pro numerata habeatur.

L E X . . . X'

- Singularia.** [†] Premitto pro evidentiā dicendorū, q̄ istud verbum, pecunia, tripliciter accipit in iure, scilicet stricte, latē, & latissime; quod declarat, vt no. gl. s. eol. 2. s. item mutuum. & Q̄ de const. p. l. 2. Item, q̄ licet differt creditum à mutuo, sicut genus à specie; ut supra eo. l. 2. S. credi- tum, tamen stricte quandoq; accipit pro mutuo, vt inf. ad l. 2. 1. & in l. si quis nec causam, & in l. rogasti, diuidit autē. Ista in tres partes nam primō, dictum in genere, secundo, exemplificat illud in specie, & in duab. personis, tertio, ex illo exemplo inferat ad casum, vbi effet vna persona tantum. secunda ibi, nam si citi. tercia ibi, quod igit̄. *Ter* calus positione est sciendum, q̄ in gl. ponit dea lec. addam tertiam, quam praeferit dīs mens. prima, vt quidam referunt, fuit Io. & hac ponit hic in l. glo. in priu. viquæ verū sunt: a mutua fuit noua, & ponit in ea gl. in fil. ibi, pōt̄ ēst stricte intelligi. Circa lec. antiqu. variant scribentes: nā aliqui intelligant, eos voluisse, q̄ in ſētu mutui serueniā quadā ſpālia, q̄ non in alijs dētribus, & q̄ teſt̄e dicit, circa pecuniam creditam, intelligi pro omni re mutuabilē, & sic in mutuo. Et secundum istam lec. h. d. in summa, ſpāle eff., vt res mutuabiles ex quaocunque cā debita, quamvis non praeſent, dū modo ſolutioni ſint paratae, pñt̄ in ſētu mutui tranſerri, & non in alium, vt in duob. exempliſ hic poſit. h. d. Et licet iſta verba, dīmo ſolutioni ſint paratae, non ſint in l. tñ oē ſubintelligū tur, vt tollant certa pñt̄. *T* Epone caſum in terminis, vt futurū ſitū, an pecunia ex vno ſētu debita poſit in mutuum conuerſi, & respondent, q̄ ſic: quia ſētus, mutui hēt singularia precepta, inter q̄ hoc eſt vnu, inſtit̄ iuueniā declarati per exempla, & respondēti in 1. & 2. exemplo, vel pñt̄, & fortè agnouientis, in cipe caſum in 1. & 2. exemplo, vt & pro reſpoſione q̄ſi praemittit iure conſolitū: quia pecunia credita, iſetus mutui, hēt singularia recepta, & c̄. vt in l. & secundum iſtos pecunia hic latē accipit pro omni re mutuabilē, & verbum credita, ſtricte pro mutuā. No. lla. lecta, quā dixi in ſummario. Quatio ad inueſigationem veritatis huius legis, de rōnibus, & rūdeo, & antiqui potuerunt moueri. Primo per hanc l. q̄ ſic expoſita inducit hic ſpāle in mutuo, & hic in ſitū eſt ius cōe, vt inf. ad mun. l. 1. *T* Secundū, per regulam, quā ſe hēt, vt nudis titulis nō tranſferant dominia rerum, vt inf. de acq. rer. domini, in uniuersitate nuda, & ſe pac̄. I. traditionib, vt igit̄ hoc ſit ſpāle, dicendum eſt, rē non fuſte in pñſtā, quia ſi pñſs foret, pro tradita habere, vt ſe rei vind. h. a. ſi res, & inf. de acq. pol. l. 1. ſi iuſſerim, & l. q̄d meo noſe. ſi ſe verditatem, iſta lla reprobata ſuit pluribus medijs a loan. Bal. primō, quia res mutuabiles licet non ſint in præſentia, pñt̄ in aliū ſētū, q̄ mutui, & tranſerri, & inducī, inf. man. l. ū mandato meo. ſ. ſin. Sed modicum facit ad caſum nostrū, galicet tranſferat in aliū ſētū, nō in tanq; ex eodem ſētū, ſed vt ex ſētu nouā, incipiunt deberi, q̄d regulariter permittit, vt inf. de noua. l. 1. inducebat secundo, quia res ſc̄cumque ſine noua apprehensione tranſerit in aliū ſētū, vt Inst. de re,

Sic certum petatur.

- lorum ratione, pecunia intelligi debet pro numerata, quia pro numero. Sexto, quia diuersa est ratio in numeris, ab alijs rebus mutuabilibus: quia eorum maior est vis, & potestas in intrin-
ca, & aliarum rerum mutuabilium, vt probatur inf. de eo, quod
certo loco, & idea, infidei contrahens. emp.l. i. & inf. de in lit.
iuram l. numismi quod etiam probatur per multa exempla hic
in j. posita, que in alijs rebus mutu libus locum non habent,
& sic cum hoc verbum in pecunia, potest hic stare stricte, &
propr. non debemus recipere late, & improrpiè pro omni te mu-
tuabili, & ita teneo. Ad iōnes pro alia lectura iuris facta, est
respōsum per istas. Et secundū istam rōnum lectura summari.
¶ Pecunia numerata hēc singulare multa, inter quae est vnum,
vt ex alio dēbita licet nō sit in p̄fētā, potest in mutuū
transferti, tam in duabus, q̄ in una persona vt patet per exēpla
hic posta, q̄d non obtinet in alijs rebus mutuabilib. h.d. Et in
istam lectiōnem, diuidi legem in tres partes, qui primum, pro
decisiōne quisitū p̄mitit quoddam dictum in genere. secundū
quidam decedit, & rōnum dubitandum ponit. Tertiū, per mo-
dum inferendi dictum in duabus personis extendit in vnam, &
cunda ibi, nam tercia ibi, quod igit. Calum in terminis incipe
in 2. parte, & quāre, vt in ea, & rōnum dubitandum, vt in ea pone,
potest pro decisiōne quisitū præmittit, q̄ pecunia numerata
singulare habet recepta, ex quib. decedit q̄d, vt in quasitū, mu-
tuū p̄hī, quānuis de meo non fiat tuum, q̄s in numismos mu-
tuantis non accepteris. Quero potesta, secundū, an dictū in dua-
bus personis, locum habet in vna, vt in exemplo posito in la?
& respondet, q̄ sic, & rōnum annexet. No. q̄ habes in lumina-
rio, & alia adde, q̄ notaui circa præcedentem lect. Expeditis his
tribus positionib. transīo ad apparatum, & oppo. sic, tex. iste di-
cit, q̄ pecunia habet singulare recepta, & sic plū, vt libvi nu-
merus, inf.de rest. led vnum tantum in la? ponit, & de alijs nū-
hil dicit, ergo in dubio, & sub incerto relinquit. q̄. s. quibus C.
de no. Codi. compo. Sol. q̄ hic tantum vnum ponit, de quo du-
bitatum fuit. Alia addit gl. 2. secundū quām lunt. g. & duo di-
cit contineri in l. ista sed proprie vnum tantum dicit, & rō hu-
ius, vel corūm, que in hac legē cotinent, est duplex, vna imme-
diata, scilicet, iuriis fictiō, & cūs potestas, qua & qui pollet verita-
ti, vt s. l. prox. alia mediata, qua potest dici ratio præcedentis, &
hac duplex, nam secundū lect. gl. que intelligit hanc, in om-
nibus rebus mutuabilib. est mutuū p̄tētū, sed secundū
lect. quām tenui, t̄ que est, vt hic in pecunia numera tāntū
loquatur, est vis, & potestas intrinseca pecunia, que est maior, &
q̄ aliarum rerum mutuabilium, quia est mutuabili, & temp̄
certa in substantia qualitate, & quantitate, prout exigit mutuū
vt s. e.o. l. certum. & l. cī quid. nam vbiq̄e suam bonitatem re-
tinet, & vbi vtilitatem ostendit, vt inf. de co, quod certo loco
l. i. inf.de contrahens. emp.l. i. led vinum, oleum, & frumentū
non sic in oībus est certum, & maxime in qualitate, nam cuius
qualitat̄ foret illud, q̄d debet transire in mutuū, nisi sit in p̄fētā,
& degustatum, licet non potest, nec probatio eius habe-
ri, unde ilia exalio dēbita, non sic faciliter p̄tēt transire in
mutuū, cum p̄tētū, de eius bonitate debemus esse certi
quia res ipsa designare dēt ad quid, quale, & quāntū ob ligatio
contrahit, & hac rō est bene notanda. Stadet ēr quia in pecu-
nia magis frequētū p̄tētū mutuū. Tertiū speciale in pecunia
numerata est, q̄ immixtio de consumpta, vt inf. de solut. l. si
alieni, q̄d non vi procedere in sumento, vt s. de rei vind. l. Pō
ponit scribit sed dic, vt ibi, t̄ Quartū, quia debitum in pecunia
numerata, quālibet partē respicit facultatum, vt inf. ad Tre-
belli, & shares, & ldeducta, s. nummis, q̄d non facit debitu in alijs
specieb, quia illud concēderit tantum fīpōlū, & est rō, quia
appōne pecunia omnes res continent, non econtra, inf. de le
g. 3. l. quis quis, & C. de consti. pecu. l. 2. Et rō rōnum est, q̄ia om-
nes res per pecuniam estimant, non econtra, inf. de fideiūl. si
fideiūl forem accepero, vnde pecunia functionē recipit, cū q̄si
matione cuiuslibet rei, vt inf. de pig. & l. si conuenierit, in prin-
icio quālibet rem dando in solutū, pecunia de soluta, & ex
estimatione pretium fīpōlū solutum, quod non potest conti-
gere in alijs rebus, licet mutuabili, & hac rō multū virget p̄
lest, quām tenui. t̄ Quintū speciale, dicit gl. est, quia tutor fac-
it se pupilli debitorē in exā mutuū, vnde libiū p̄tētū pupili
pecuniam dare mutuo, & in scriptura dēt redigere ea, & cō-
fisi soluere p̄tētū, vt inf. de admini. tul. quoties. S. ficut. & s. nō m̄.
q̄d, inquit gl. non est alia, quia sibi ip̄tētū authorat non potest, vt
inf. de contrahens. emp.l. l. si in empōne. s. f. & inf. de autho. tu.
l. 1. Sed hoc exemplū reprobat Bar. quia s. palam, & bona fi-
de facit, potest sibi authorat, & in specieb, vt inf. de contrah.
emp. l. fīpōlū. s. 1. Sed illa non obstat, quia loquit in obligatio-
ne valida, ad defunctō patre pupilli, contracta, nos de phōndā cū
pupillo, vel cū co ītā dissoluenta. t̄ An aut q̄d gl. hēc permit-
tit in pecunia numerata, locū sibi vendit in reb. alijs mutuabili, nō declarat ista gl. & vi. q̄ non, quia in pecunia numerata
nō p̄tētū frās exco ḡt, t̄ quia vbiq̄e fūs vna, & sic p̄tētū often

Salyceum super Digesto veteri

bat iure obligacionis, & actionis quia in h[ab]itionem erat debuta, hic vero vnum erat in obligacione, & affirmatione veniebat iudicis officio, ideo consideratur tempus petitionis, vi in eadem fundum, j. responso. ¶ Oppono decimo, ad idem, vt tempus contractus spectetur, vt infra de act. emp. l. 10. si per venditorem. Solvit in ea gl. & primò, secundum Mar. φ hic bñ debet ex contractu stricti iuris, ibi boneti, & licet gl. nitatur illam impugnare, & postea defendere, secundum Ioh. tamen, quia illam op[er]ationem rea summan, non curo aliter recitare. ¶ Sed vnum solo no. q. lo. idem dicebat, φ Mar. sed Azo non faciebat diffrentiam inter contractus b[on]o, fid[ucia] & stricti iuris, & communiter Modernis hec differentia non placet, quasi non habeat bonam rationem diversitatis, quinimum mutua liberalitate exerceret, q[ui] non facit, qui vendidit, iō fortius in eius debito debet considerari tempus contractus, si tunc plurimi valuit, & tamen non consideratur, vt hic; ergo nec in venditore, vel emptore, immo multo minus, & ista ratione eam non approbo. Barto, eam reprobavit, sed alia ratione, videlicet, quia si in contractu venditionis tempus contractus spectaretur, sequeretur, q[ui] rei vendite dererioratio, statim spe daret ad v[er]editorem, q[ui] non est verum, immo ad emptorem, vt inf. de peti. & comm. rei vendi. l. j. sed ista ratio videtur mihi fruola, quia Mar. vult, φ mora commisit, q[ui] de affirmatione querat, tempus anteriorius in p[re]cipiat, mora vero cōmilla, non vult Mar. aliquod periculum spectare ad venditorem, nec eius solitus hoc implicat, ideo ratio, quam feci, videtur me lior. vnde reprobata solutione Mar. dixit Pet. Dyn. & Incubus. But. q[ui] in d. s. si per venditorem, tex. debet exponi, dum dicti temporis, quo venit, & in quod, & sic de tempore traditionis fienda, non venditionis iam facta, & sic concordabit cum ista, sed isti violant istum tex. Gui. de Cu. quem sequitur dominus meus dixit, aut debitor morosus vult vinum aquae bonum tradere, sed quia minus nunc valet, q[ui] prius, quando moram commisit, que ritur de affirmatione, tunc habet locum lex ista, aut non vult tradere, ita q[ui] necessario venit ad estimationem totius, & tunc tempus contractus in p[re]cipiat, vt ex eo incipiat crescere estimatione, quia ex tunc creditur in mora suffit, & retro animini non tradent vinum habuisse, & ita intelligunt glo. ibi positam, quae dicit, q[ui] à tempore contractus fuit in mora, haec solutio est nullum notaqua, sed non placuit Bar. ex eo. Primo, quia tex. in d. s. si per venditorem, loquitur per verbatum temporis p[re]teriti, & plus quam perfecti, dum dicit, si per v[er]edictum vini mora facta erit. ¶ Sed verba temporis p[re]teriti perfecti, notant abnegationem de praesenti, vt Inf. de nup. q[ui] affinitatis, & sic ibi sequitur, q[ui] in mora p[re]tentis non erat, & sic ibi distinguebat vinum, sicut hic. Sol. ga si res vendita non tradatur, ad interesse agatur, vt inf. de act. emp. pt. l. j. sed in interesse loci, habetur ratio utilitatis creditoris, & etiam debitoris, vt inf. de co. q[ui] cerro loco. l. j. in principio, & in interesse temporis, habebitur ratio utriusq[ue], cum de loco, & tempore idem fit iudicium, vt hic, & inf. de cond. trit. l. f. ¶ Sed secundum solutionem Gul. si estimatio vini decrevisset ante moram, haec decrescentia non consideraretur ad vti litatem debitoris, ergo nec ex crescentia p[ro]uenientis ante moram, est in eius praedicium consideranda, ista sunt rationes suæ, licet non ita clare in eius lectura scripta. Vnde ipse soluit quartu[m], q[ui] ibi a tempore contractus fuit in mora, vt ibi dicit glo. hic a liter, q[ui] Gul. dixerit, puta quia contractu celebrato, statim recepit premium, sic sine alia interpellatione moram commisit rei ipsa, q[ui] patet, quia statim ad vias tenetur, vt inf. de act. emp. l. Iulianus. § ex vendito. & C. eti. til. curabit, & sic bene dicit ibi, inspicit tempus, quo venit, quia siud est tempus morte, & sic illa concidabit cum ista, simile in furto, & rapina, vt tempus furti, & rapina sit vnum, & idem cum tempore morte, vt C. qd. m. o. l. j. & de fut. l. subtracto, sed ista solutio aliquatenus diuinatur in p[re]ceptio[n]e, tamen hoc supposito, non propterea est sic finaliter vera, nisi ponamus, q[ui] se venditor vini coniunctissim portare fiat vinum ad domum emptoris, diceratur esse conuentum, heredito spectandum, vt hic, quia tempus contractus, & conuenctionis de tradendo esset vinum & idem, & si hoc non conuenient, non teneretur portare, vt inf. de cost. p[re]cili. item illa, & tunc non prius moram committeretur, q[ui] interpellaretur, vt traderet, q[ui] p[ro]b[abil]e, ga si vinum ante periret, licet premium receperit, periculum efficit emporis, non venditoris, vt inf. de peti. & commo. rei vendi. l. j. nec ob. Iulianus. § ex vendito, per quam Bar. dicit moram esse commissari, re ipsa, postquam premium recipit, quia ibi res vendita, tradita erat emptori, qui precium habebat soluere, & portare ad domum venditoris, vt se exoneret a cursu viarum, q[ui] debentur ex eo, quia vias, & commodum percepit ex fibi traxita, q[ui] non facit venditor vini, & eodem modo respondeo ad l. curabit, quia ibi venditor precium recipiet, & fructus ex fundo percipiet, vnde perceptio commodi est ibi causa grauani nisi sed venditor vini nullum commodum recipit, sed potius in commodum, ideo moram re ipsa non committit. Non obflat l. j. & l. substracto, quia ibi in obligatis ex maleficio, quia tamen

Sic certum petatur.

I

fidei tempus rei iudicanda, id est quo potuit, & debuit iudicari, & illud est tempus mora, ut ibi nota in figl. Et qd ibi sequit, quamus in stricti iuris tempus li. cont. specter, suppletus si an nō fuit in mora, vt hic. Sed etiam istam reprobant doctores, quia tunc non esset differentia inter contractus bona fidei, & stricti iuris, quod aperte ibi facere voluit. Quare doctores dicunt, qd texi loquitur de vera rei estimatione in §. autem in hac, in pri-
ma l*ui* parte, loquitur de estimatione facta, & singularis affectionis, qua sit per iuramentum in item, ideo incipit tempus rei
12 iudicata pro quanto noller tunc actor re carere. ¶ In secunda parte notandum dicit, quamus in stricti iuris tempus li. conte.
specter, loquitur quo ad fructus, & accessiones, cum ibi non repe-
tit quant. & etiam si reprobetur, idem est, quia in stricti iuri-
ris non iurat in item, vt infra de in item iuram. in actionibus.
& iste intellectus est ibi notabilis, & cum tener. Iacobus Bu. &
dominus meus, & communiter Moderni. Sed eorum reveren-
tia salua, iste intellectus ibi diuinat, nec litera conuenit pp ad-
uersariatu, quamus ibi positum, per quam daf intelligi, qd le-
quentia intelligent de illa estimatione rei, de qua loquitur pre-
cedentia, ideo Bar dixit, qd ibi in prima parte loquitur de estimatione
per verum iuramentum in item, qd prelief in bonafidei,
& stricti iuris arbitriis, vt d.l. in actionib.
& illud referat ad tempus sisæ, pro quanto noller tunc re carere. Erin ver. quan-
uis, loquitur de iuramento, qd prelief in item, quod tandem non
appellat iuramentum in item, & hoc prelief in stricti iuris, nō
arbitriis propter difficultatem probationis, vt in d.l. in actionib.
ver. plane, & hoc est vera astonis, & referat ad tempus prate-
ritum, vt patrin. nummis, e.t.i. hoc autem est tempus li. conte.
& hoc declarat ille, s.i. in hoc, per quem dic, omnes leges limita-
ri, vt iurans semper se referat ad tempus li. conte, etiam si prius
cepit interesse. ¶ Sed hunc intellectum reprobo, nam quod rei
prius mortuæ probatio estimationis per iuramentum facien-
da, referat ad tempus li. cont. vbi prius erat perempta, est absur-
dum, cum estimationem tunc recipere non possit, vt nota ista
glimo est dare causam peritum, contra. videamus inf. de in-
item iurando. Præterea rex. in eo. t.i. nummis, vult qd id qd pñat
in item, referat ad tempus mora. Qua de in re illum tñ. dñi. §. in
hac alter intellego, & latius plane, vt velit, qd in bonafidei iudicis
in quibus iurat in item, quanti ea res est, idest illa estimatione sit
per iuramentum in item probanda, ad tempus rei iudicanda
referat, quantius in stricti iuris iudicis, cum de estimatione ve-
ra, & communis queritur, quia in illis non iurat in item, & per cō-
sequens tempus rei iudicata non spectat, tempus li. cont. specta-
re debeamus, vt ibi in litera, quod intelligo si prius non fuit in
mora, alia tempus mora spectabit, & haec suppletio non est ab
surd, quia ita supplet lex ista. Et modo solutum est aliquid diffi-
cile, contrarium. ¶ Concludendo modo predictorum contra-
riorum omnium solutiones, cum quarti in predictis, quod te-
pus debemus spectare, aut queri de obligatione fiduciaria,
aut principali. Si de fiduciaria, & tunc aut de actua ei com-
petente, & rem, pro quo solvit, & tempus solutionis insipicit, vt
inf. mand. l. hominem, aut de passiva, quia conuenit, & tunc con-
iungendo solutiones, quas supra dedi, dic, aut in ea dies fuit ap-
posita, & tunc tempus illud spectat, vt inf. de actio, & obl. cum
quis, & hic in quarto, gl. secundum sol. Azo. Aut nullades fuit
apposita, & tunc aut tempore quo fuit acceptus, mora erat iā
per eum contracta, & tunc insipicit tempus contractus fuit fide-
iussionis, vt d.l. cum quis, & tunc haber locum alia solutio positi-
ta in quatuor in diem, inf. de ver. obl. Aut tempore eius accep-
tionis mora per principalem non erat commissa, & tunc aut
conuenit ex propria mora, & tunc tempus mora spectat, vt inf.
de fil. si testamento, §. si de eo, quod certi loco, centrum Ca-
pua. Aut conuenit ex mora rei, & tunc remittit ad ea, que dicā
in d.l. centrum, & fil. eo. ti. Secundo casu, quo queritur de obligatione
principal, & tunc, aut quarti de bonitate iurisficta, vñla
portis, & insipicit tempus contractus, vt §. e.t. cum quid, aut quarti
de extrinseca, circa rem, vt valoris, & tunc aut estimatione de-
bet in re obligationis, & actionis, & tunc insipicit tempus con-
tractus, vt infra de noua l. i. fundum Cornelianum, aut estimatione
debet iudicis officio, & tunc, aut debitor non vult rem tra-
dere, ita qd necessariò peruenit ad estimationem totalem solue-
dam, & tunc in eius odium spectat tempus contractus, si tunc
placuisse valuit, vt inf. de act. emp. l. ro. §. si per venditorem secun-
dum lecturam Gul. & domini mei, aut debitor vult tradere, sed
quia minus valet, actio petet estimationem illius pluris iudicis
officio, & tunc, aut mora precessit litis cont. & tunc tempus mo-
ra insipicit, vt hic, & inf. de cond. tri. l. in hac, circa finem, & inf. de
act. emp. tri. §. si per venditorem, secundum aliam lecturam,
aut mora non praesedit, & tunc tempus cont. li. inf. de cond. tri.
li. & inf. com. l. §. in hac, ver. quamus secundum int. lecturam
quem dedi ei, aut queritur de bonitate extrinseca, & non circa re
sed extra, vt sunt fructus, & accessiones, & tunc, quia ista non est
proprietas materna nostra, remitto vos ad l. in hac, inf. de cond.
tri. ¶ Reuertor ad gl. & oppo. qd index non potest condemnare
in estimatione vini, quia vinum erat petitum, & sic in alio
non potest fieri condemnatio, vt l. vt fundus su pro communi
diuidendo, & l. f. C. de fideicommissum liber, primò solue, vt sequit
in gl. estimatione evenit iudicis officio mercenari, qd possit
in processu implorari, ut inf. de adil. adiles. §. item sciendū
& sic debet intelligi hic, vt actor illud implorauerit, & hoc vult
gl. vñq; ad ver. sed argumen. contra, quem omittit vñq; ad ver.
alii dixerunt, & ibi gl. soluit. Secundò qd interdum peti species, &
tunc estimationis non potest fieri condemnation, vt l. f. C. de fi-
deicommissum lib. In eundem peti quantitas, vt fuit hic, & tunc po-
tel condemnatio fieri in estimatione, quia estimatione etiam
conficit in quantitate, vt principalis res petia, & quantitatibus
aliud pro alio solvi potest, vt s.e. l. z. Sed truffa est, quia illud pro-
cedit in suo genere, non duetur, vt ibi. §. Alij dixerunt, qd in d.
l. f. i. f. speciale fuit libertatis. Est aliud est, quia in illud est
regular, vt d. l. fundus. Alij dant alias solutiones, vt sequit in gl.
& quia nihil valent, huc gl. prima prior, & eam tenent Docto.
¶ ¶ Sed pro sui latiori declaratione, attende, qd libellus debet duo
continere, vnum ex vi obligationis, in qua concludit parti, regu-
lariter narratione facta, quomodo vinum mutuavit illi reddendum
tali tempore, perte ipsum cõdenari ad vinum aquæ bonum
reddendum. Aliud ex vi offici, & in hoc concludit iudici, nam vitra subiungit, & quia eius estimatione circuit à temporis mo-
ra vñque ad tale precium, ideo peto per vestrum offici ipsum
condemnari ad certam quantitatem ultra dictum vinum, & ga-
pendente iudicio potest adhuc crescere, id peto, &c. per vestrum
officium eum condemnari quanti plurimi creuerit, vñq; ad sen-
tentiam. Et notandum, qd pro tempore præterito augmentum
estimationis debet ponit certum, led pro tempore fuit, qui
est in cognitum, ponitur in certum, vt Inst. de actio. §. curare vñb.
aut ante litigem est estimatione non creuerit, de tempore antero-
ri sermo fieri non debet. ¶ Item licet in libello non fuit esti-
matio fieri de estimatione, tamen implorari potest iudicis offi-
cium super estimationem, quia creuerit à tempore li. cont. argu-
ladies. §. item sciendū, inf. de gl. ed. Et hoc vult gl. ista. Nür
reuertor ad ver. sed argu. contra quem omisi, & oppo. contra
istam practicam, qd in ipso estimatione sola possit peti in libel-
lo, ex quo debitor est in mora, vt inf. de cond. fuit. in re futu-
ra. Sol. vñl. in glo. qd ibi speciale odio fuit. Sed multi reprobant
istam gl. quia lentit, qd a pure condicat estimatione rei perempta,
quia imo res ipñ, vt in eo. t.i. si condicatur, in gl. & l. si seruus. §.
boue, licet executio fiat in estimatione, vt alias in l. seruum. §. si
& l. oum qui. §. si. inf. de ver. ob. Sed defende gl. secundum Dyna-
originaliter, & postea Bar. vnde sciendum, qd est obligatio rem
tradi, & de ista nihil ad nos. ¶ Est & obligatio reni dari, & in ista
re extate, vel perempta, nunquam succedit obligatio ad interfe-
re, & per conseqvens nec ad estimationem, ideo semper res pe-
tit. Sed executio, quia non potest dirigit in estimatione, vt in l.
superius allegata. Est & obligatio rem restituiri, & in ea quandiu
res extat, ipsa res peti, & in ea condemnari, & manu militari au-
ferri, & si actor elegerit, qd ei curatur in item, vt §. de rei vind. l. qui
restituiri, & inf. de in item iurando, in actionib. & inf. comm.
l. §. in hac. Sed ea post moram perempta, durat primitu, vt in
de condicione, si condicatur, & l. si seruus. §. boue, & inf. ret-
amo. l. si concubina. §. non solum. & inf. de verb. obl. l. inter stupu-
lantem. & pe licet autem primitu duret, tamen noua adiicitur,
vt estimatione condicatur re perempta, si actor hoc elegerit, vt d.l. l.
re furtiva. & inf. de vi, & vii armi. l. si rectissimè & probat. C. de
pig. & l. si creditor. in gl. & huius est ratio, quia in ista obligatio
ne rem restituti, factum est in obligatione; ¶ sed in obligationi-
bus facti regula est, vt post moram succedit obligatio ad interfe-
re, vt inf. de iud. l. si quis alio. & de ver. obl. stipulationes nō
diuidunt. & C. l. l. Sed in cau non potest re extante, vel
vivente, ergo re perempta congruum fuit eam succedere, me-
rito, & tunc estimatione rei peti, & quia non propterea prima ex-
tinguit, sed durat, ideo vñq; libellus procedit, prius actor ele-
gerit, & isto modo concordant leges, & glossa, quia videt in-
viciem contraria. Est & alia obligatio rem reddi, de qua in le-
ge nostra. & in ista die quod interdum obligatio est contracta
ad tantundem in suo genere, interdum ad tantum, quod solu-
latum est, & prima obligatio non potest perire, vt C. l. incen-
dium. & ad ipsam quantitatibus, vel genus ag. f. nō ad estimationem
moræ, quia non est in obligatione, vt hic, licet iudicis officio de es-
timatione queri potest, vt lupa dixi. Secundo calu, an quarti
in obligatione, quæ contrahit in eo, in quo quis est loquela-
tus, & tunc remitto ad l. quod ineditum. cum ibi no. & ad l. in
summa. §. in summo, inf. de condicione, de in obli-
gatione, quæ contrahit ad totum, & tunc idem dico, quod dixi in obli-
gatione rem dari. ¶ Oppono vitio qd peti omnis ratio confide-
ret, ut inf. de act. emp. l. no. & l. si. Sol. vñl. in gl. & quia gl. dicit, si
ibi iure conueniat, expone, id est conuenit, possit, nam. & hic de
petitione extrajudiciali loquitur, sicut in praecedenti parte, que lo-
quitur

Salycetus super Digesto veteri.

solvore cum usuris praeferit temporis tantum, an teneatur creditor recipere? & dicit, p. nō, nisi totius temporis soluat usuris, vt infra de ver. ob. l. qui Rom. in prin. qd. no. quia quantum est istis temporibus quotidiana, qd. quidam fatentur, nisi creditor aequē bene alteri pro futuro tempore potest fecerari. arg. s. de off. alfe. l. diem fundo, sed illa nihil facit, quia ibi in calu necessario, hic voluntario, alii dicunt p. creditor omnino cogit per l. si pecuniam, infra de cond. ob causam. Sed illa in contractu in nominato, in nominato, in quo non est locus ponentis, ideo ipse tenet gl. Sed moderni distinguunt, aut tempus est ap. positum fauore debitoris, & potest, aut creditoris, & non potest, vt eum quis lauolens, infra de an. leg. in dubio premitur fauore creditoris, propter commodum usurarum. Sed quia hodie usura non debentur, tale commodum allegari non potest.

S V M M A R I V M .

- 3. Dominus approbans contractum serui sui ab alio posse, condicere potest rem peculiarem sibi pertinentem.
- 4. Actio contra eum, cum quo nil gestum est, causa vitandi circuitus, datu.
- 5. Consumptio pecunie, qua liberacionis causa soluit, repetitionem impedit.
- 6. Venditor rem tradens emptori, an liberetur actiones cedendo.
- 7. Emptor imprudens contrahere nequit.
- 8. Error in persona dominii translationem impedit.
- 9. Error in contractu circos, que accidere possit, ut illum uicias.
- 10. Translationis dominii quo errore possit impedit.
- 11. Condicione, an detra domino, serui uendit.
- 12. Seruus uendit, an possit a domino condicione.
- 13. Porsidens seruum bona fide, au posse contra ipsius serui dominium agere.
- 14. Condicione indebiti cui, & quando comparat.
- 15. Compensatio quando cui, in quibus rebus, & a quibus opponi possit, & non sequitur.
- 16. Actio de peculio, quo iure posse evanescere.
- 17. Venditor si actione de peculio decem consequatur, & uiginti solutos compumperit, an possit dominus decem repetere.
- 18. Venditor condicione indebiti contra posse, seruum tradidit, recuperandum cedens, an liberetur.

L E X XXXI.

Cum fundus. Casus in actionibus stricti iuriis per quas non peritur, qd. est, vel fuit peccatum non uenientia accessiones a tempore con facta. It. hoc dicit. Matrem istam accessiorum ponit glossin hanc, infra de condicione, & ibi dicam.

S. Seruum tuum. Iste s. est difficultis in tex. & in jma teria, & dividit in quatuor. Nā primū, thema, ex quo colligitur triplex questio, vñque ibi Sabinius ibi secunda, in qua soluit primā questionem, que est, an tenet dominus approbando contractum serui sui furtui, pōr directo agere contra bona fid. posse, rem ad seruum emptū ex peculio & illam soluit quicquid ad ver. nam Iulianus, & ibi ponit secunda questio, que est, an dominus simpliciter approbad contractum serui possit agere contra venditorem ad seruum venditum? & istam questionem secundum quodam, decidit, sed minus perfecte, vel secundum alios, non decidit, & hac dicit, ut dicitur per Iulianum, supplet. vñq; ad d. T. Casus, s. approbans qd. etum serui ab alio bo. fid. posse, potest condicere rem pecularium ad se pertinente bona fide posse, si querit, vel agere a vñdito rem ex contractu ipsius serui, reprobans vero co tractum, precium solutum, si extat potest, sed de peculio tenetur, ut uenditor, ubi aequaliter non extat, utrāq; actio euangelicit. h. d. secundum dominum meum, vel secundum Bart. Et de equitate, cuius circuitus cedunt, datus condicione contra cū cum quo negotium non est gestum, & si dominus approbat qd. etum serui, eius nomine tenet in solidum, si reprobatur, tenet de peculio tantum. h. d. Expone tex. ibi nomine, & cūlicet emptum. Ibi soluifit, & venditor seruili ipsum bo. fid. posse, rem ad tradidit, & contra ipsius venditorem dominus serui agit ad ipsum serulum libe tradendum, nam illo calu liberatur venditor, actiones sibi cedendo, vt sequit. ¶ No. p. cau circuitus vitandi datur actio contra eum, cum quo nihil est gestum, vel quasi, qd. alias non dare, & hoc deciaratur in gl. i. p. verb. condicere. Secundo no. p. dominus approbans contractum serui, eius nomine tenerit in solidum, vt in ver. nam & Iulianus. coniuncto ver. adiudice. Tertio p. reprobans contractum serui, tenet de peculio tantum, vt in ver. qd. pecularium. Quartō, p. fugiens non transfert dominium rerum, etiam pecularium, conc. s. e. Rogasti. s. fi. Et ex his duobus no. mirabile, p. licet seruus fugit, traditionem.

Sic certum petatur.

16

traditionem, aut accidentis illud concernit quid extrinsecum di versum a causa, ex qua, vel pp. quam quid traditur, & tunc do minii translatio non impeditur, vt d. l. falsus. s. si quis mihi. & l. si qd. vxori. s. seruus. Secundo casu qd. erratur in eo, quod traditur & tunc aut in eius substantia, & translatio dominii impedit, vt si sit de contrah. emp. l. in venditionib. in prin. aut in eius noīe, & tunc distinguit proprium ab appellatio. vt d. l. in venditionib. s. pe. & inf. de leg. l. si quis in fundi vocabulo, aut errat in dñio, & dic. vt dicam. inf. ea. l. eius qui in prouincia, aut errat in cā do minii, & dic. p. non impeditur dominii translatio, vt inf. man. seruum Tit. & responso, aut erratur in causa traditionis, siue in p. contrahendi, & tunc impedit, vt l. si ego. s. eo & dic latius, vt 9. ibi dixi. ¶ Oppo. s. contra veri. Sabinus. qd. dominio serui non detur condicione, quia propter furtum, & eius venditionē non p. didit serui dominium, vt s. e. l. nam & si fuit, & s. de pb. pen. & si, & per consequens pro re fia non agit codicitione, vt Inst. de ast. s. sic itaq; & inf. de cond. ob. casu. l. Sol. vt in gl. in pr. qd. hic non de suo, sed de seruo empo bon. si posse, rem ad traditio, vt superius dixi. ¶ Oppo. s. cum ea gl. in ver. sed videtur, qd. non contra posse, rem, sed venditorem, qui non est liberatus, quia non tradidit cui debuit. Inst. man. s. recte. Item quia nullum negotium est gestum in etate actionem, & reum prout exigit, p. ind. de qua inf. de cond. l. si in area, de qua hic loquitur. Sol. vt se quitur vñq; ad si. p. hic conceditur utilis, cā circuitus uitandi, & si magis de aquitate, qd. de rigore. Sed contra gl. infurgit Pe. dicens, hanc non esse aquitatem, sed iniquitatem, ex quo nullus est hi contractus, vel quasi, maleficium, vel quasi, ex qd. perfonales actiones consueverunt dari, vt s. e. l. certi cond. in prin. tñto fortius ipse habet remedium perdi nummos, si extat, vt hic in litera. Quare ipse dixi, p. hic loquitur de utili cond. inde. sihi competenti ex cessione sibi facta per venditorem, qd. oīno nō fuit factum eius. ergo, nec dominium rei vendita licet traditare, non transferit, nec fides hic fuit habita de precio, vt Inst. de re. d. s. vendit. Sol. vt in gl. quod hic, vel erant contumpi, vel si extabat per consumptio. em, vt in primo casu, vel ratihabitione reconciliata est traditio, & dñum serui in bona fide posse, rem transferit. Itam gl. signa, vt scias eam allegare, & ex ea no. qd. si precij soluti dominium non transfertur in vñditor, simili rei vendita, & traditio dñum non transfert in emptor, qd. est non dignum. ¶ Nūc tranfo ad gl. sup. verbo, vindicare. Et oppo. qd. non possit nummos istos vindicare, obstante exceptione compensationis, vt inf. de compen. l. j. z. & 3. & quāsi p. toti. Sol. qd. illud verum si opponi posse, sed hic non p. qd. illud vñditar, vt sp̄cim, & corpus quoddam, vt alle. in l. si certos, infra de le. 12. de specie ad quantitatem non admittitur. compatiatio. Alij, vt Lotha. admittunt hic compensationem, si non opponat. dñm est ergo, p. hic non fuit opposita, haec op. in catu nostro nō est bona, & non per rationem gl. fed per aliam, puta, qd. compensa tio admittitur solum de liquido ad liquidum, at hic nō est liquidum in quantum teneatur dominus de peculio, pp. deductio nes, quia fieri possunt, vt l. si dñm. inf. de pec. ratio at glo. quia pecunia petitur, vt species, l. m. Pet. Inc. de Ar. & Cyn. in l. fi. C. de compensa. & Bar. hic non est bona, quia etiam si. vt sp̄s petitur, compensatio admittitur, & est ratio, quia nō magis cadit affectio in pecunia, vt species petita, quām si petatur, vt quantitas, vt in l. immis. inf. de lit. ut. ¶ Item, qd. in casu isto compensatio admittatur, dicit esse casum in l. fina. C. de compen. vñi dicitur, qd. specie est in deposito pecunie, vt ei non obiciatur compatiatio, & tamen depositum pecunia regulariter, & frequenter fir de ea, vt de specie, & sic speciale est indeposito, seqt, qd. si ex alio contractu, vel titulo pecunia petiti vt species cōpēta est admittitur. ar. inf. ad Mac. l. in fi. cum si. Sed Gui. de Cu. Iac. Bu. Dy. & dominus meus, sequuntur gl. tam hic, qd. in l. C. de cō pen. vñi. tenet idem, quod ista, & mouent. Primo p. regulam, que est, vt de specie ad quantitatē, & econtra, non admittatur compensatio, qd. qui recedere non dēmus sine rationabilē cā. Se cōsid. quia p. l. fed & si certos inf. de leg. allegatam in gl. vñi dñ. qd. numeri legit, vt species, permutationem non recipiunt, & subiugit ibi litera, qd. exemplo cuiuslibet corporis, astimāda sit, sed non astimāderi exemplo alterius corporis, si compensatio recipit, ergo & c. Ad l. f. C. de compen. respondet, qd. tibi loquitur de pecunia ad numerum deposita, quod fieri poterit. s. el. si quis nec causam, & l. certi condicione. s. fi. & inf. depositi. l. Lucius. l. j. & l. de sponfaliorum. nam tunc est spāle in deposito, quando pecunia petiti vt quantitas, vt non possit objici p. fatio, & sic in alijs casibus in contrarium est us. commune, si pecunia vindicetur, vt species, & non vt quantitas, vt ibi. Vel dic, qd. si ibi pecunia fuit deposita vt corpus, culpa depositari perierat, unde nunc ad tantidem pro eius estimatio tenet. Vel dic, qd. aliquando pecunia petiti principaliter vt corpus, puta, facultū plenum pecunia certa, & sigillatum, & tunc compensatio nō ad mittit, sicut nec alteri corpori, aut petiti res numeri, magis quā corporis, & tunc si petitur dari, potest compensatio objici, du modo aliud non habeat obstat. Si vero petitur restituiri, & tunc si ibi depositi, non potest compensatio objici, qd. si sit spāle in deposito, in alio contractu in contrarium erit ius commune, vt ibi. vñi vero numeri petunt restituiri, tunc tantum dominij, & sic nō actione descendente ex aliquo contractu, vt hic erat & tunc p. obici

Salycketus super Digesto veteri.

to obici posse compensationem debito liquido, qd illos actor petit vt nummos, & sic vt quantitate, licet sua, & sic quasi non interficit eius, alij possent solvi propter functionem, qd habent, ergo, & possent alij compensari, quia competrat vim solutionis habet, & secundum predicta intelligo d.l.sed & si certos. Optime vindicatio cum e.g. qd contra dominum nummos videntur dicantem, possim opponere exceptionem, ego sum paratus tibi cedere actionem, quam habeo contra eum, cum serui mei tradidi, vt in similii, cum quis, s.j. infra de Solu. vt sequitur in gl. vif. ad f.c. scilicet, qd ibi, qui soluerat, habuerat prius mandatum a creditore de faciendo, hic nullum mandatum receperat venditor de sic faciendo. Item venditor non erat debitor acto, nisi in quantum ratificasset contractum, sed hic impugnabat, ideo nummos peculiares vendicabat, & sic hic non tenetur, qd actionem habebat, sed quia nummos alienos possidebat. Nunc venio ad gl. super verbo, euaneat, & eam capio iuxta fi. in ver. item si seruis, & oppono decimod sub diuisione, quia aut seruis emperor habet liberam peculiu administrationem, & tunc dominum pecuniam transtulit, aut non habebat, & tunc dominum fuit quefus, vel etiam nulli fuit traditus. Et solue qd vt sequitur in gl. qd alia 10. petere non poterit, & est rō, qd seruis non habet animum principaliter obligandi dominum, qui haec emptionem fecit, contemplatione sui peculiu tam, ergo & vt infra de rem verso, s.j. res, s.fina. & l. seq. & hac vera, & dī gl. largitur in contrarium, d.l. in prin. in eo. tū. Sol. vt colligit ex notatis in d.l. si res in fi. Successione glo. p. a diuisione, qd dominus non possit nummos vendicare, sed hanc expeditiū sibi. Venio ad ver. Idem dicit debet, & gl. in prin. opponit, & solvit vt in eadem. Postea querit de vna, qd vel dicet, an vēditor beretur cedendo conditionem indebiti contra possesseorem ad seruum traditum recuperandum? & dicit gl. qd sic argumenta fr. de pecu. l. quod debetur, in fi. & arg. infra de contrah. emp. l. quod s.p. s. res in contrarium arguit, & non solvit, de s. fugitiuas, in fr. de sol. Sed solue, qd hic debitor erat in specie, quia culpa desiderat habere. Sed hic ad eam tenebatur ex eo solo quia actionem pro eis habebat, ideo cedendo eam, debet liberari, vt d.l. quod debetur, & infra depositi ei apud quem. In contrario erat debitor in quantitate, vel genero, quod non potest petire, vt C. codem. l. incendium. Præterea dominus hic agendo ad seruum, ratificat contractum, & sic voluntatem serui, saltem præsumptam, per quam venditor transtulit in emptorem, & hoc patet, qd ei præsumpte non solvit in iusto aliud pro alio. Sed quia dicit et forsan quis contrarium huius determinat, gl. supra in ver. quod ad peculiares vnde, vel hic, vel ibi non bene dicit. Sed respondeo, qd ibi agebat ad pecuniam, quam possidebat quia contractum reprobauerat, hic ad seruum, quia contractum approbauerat, & quia seruum non possidebat, & quia ex eo locum tenebatur, quia actionem habebat, liberatur actionem cedendo. Et modus est expeditus iste difficultis, s.tam in tex. quā in matena. Laus Christo. Bartholomaeus de Salycto.

S V M M A R I V M .

1. *Officiales cum subditis contrahere non debent.*
2. *Cues an sue ciuitatis possint esse rectores.*

L E X X X X I I I . & X X X X I I I .

Principali bus. [†]Officiales non possunt contrahere cum subditis, nisi sunt perpetui, vel pro eorum necessitatibus, h.d. cum seq. Oppo. qd immo præstutione possit, vt infl. proxima in fi. Sol. duplicit, vt in gl. & primam reprobat gl. C.eod. eos. & approbat sequentem, s. ita teneo. Oppo. contr. præfis quod nihil possit esse perpetui, vt in Aut. de non alie, s. vt autem. Sol. vt exponatur perpetui. i. generalis, hoc non valer, quia tantò fortius debet prohibiri, pp. maiorem timorem concussionis, & oppretionis, ideo lequem.

2. *Tenent doc. Ex qua no. qd cues pñt esse officiales rectores sua ciuitatis. Sed in contrarium facit s. de offic. a seif. s. eadē. & illas verius, nisi officium sic fuerit ab inicio institutum. Oppo. qd præstus prohibeatur, vt C. eod. l. quisquis. Sol. vt glo. qd non subditis potest, hic, a subditis non, vt ibi. Oppo. qd etiam a subditis potest, s. eod. ciuitas. Sol. qd pro republica potest, vt ibi, non pro se, vt hic. Iuxta qd querit Gul. de Cui. an possunt pro sef. et f. suis, qd ciuitatis inimici, supra de offic. consil. l. & quia contractus ut prohibitus, non intelligitur de necessario, vt supra fami. erciseunt alienaciones, accedit, supra qui satid, cog. l. si fideiussor. s. si necessaria.*

S V M M A R I V M .

1. *Periculum nominis ad officialem spectat, cuius culpa deterioratum est.*
2. *Administratio si sit diuisibilis, ad quem spectat periculum nominis. & num. seq.*

L E X X X X V .

Periculum. Casus. [†]periculum nominis spectat ad eum ex pluribus officialibus, cuius culpa facta est decessus. h.d. cum glo. Quare, quid ad titulum? Respondeo. ipsi credere, pecuniam pupillorum, & sic erant plures tutores, & de ipsis uidetur sentire gl. vel forte pecuniam recipiabile, vt l. Gaius. infia de viris, & tunc applicationem habebitali, quam ad legem proximè precedentem. Oppo., qd non ad unum tantum, sed ad omnes, licet vnu negligenter fore, alij fuerint, vt patet eis tutoribus infra de admin. tut. l. plures. & de tute. & rati. dīl. l. s. nunc tractemus. & in pluribus administratis reipublica. C. de suscep. & arca. l. lib. 10. & C. quo quis or. conq. i. quorū. & l. fin. lib. 11. Sol. interduin, l. omnes administratur, nulla diuisione in administrando facta, & tunc quia patet omnes fuerint negligentes, pariter tenentur, vt in contrariis. In eisdem inter se diuinerunt, & tunc quia iure dividere non poterunt, & sic habetur pro non facta, diuiso, vt infra dieam, quilibet totum etiam negligenter dicatur, ideo etiam isto casu periculum pariter spectat ad omnes, ita etiam intelliguntur contraria, & in pluribus tutoribus est causus, in l. in fi. C. de diu. tute. & hoc vult glo. ita in vers. 2. aut non fuit diuisa, & illis excusatis, ad fideiussores eorum venitur, vt dicit glo. Aut

Si certum petatur.

17

ipsi non diuisi sunt à te ipsis, sed diuisa fuit ad ministratio à testato, & vel à iudice, & tunc quia nullus eorum gerit per alium, sed tñ per seipsum, tunc periculum nominis spectat ad eum, de cuius parte nomen processit, quia ille eum exigere debuit, ideo ipse primò exigitur, deinde eius fideiussores, vt C. de diu. tut. l. 2. s. diuisione, t. Tertiò, dicit ista glo. qd isti non existentibus solvendo, venitur ad collegium, quod non poteretur in casu isto, nisi interueniatur unus de illis tribus casibus, qui ponuntur in d. l. C. de diu. tut. licet autem in duobus primis casibus periculum sit commune, tamen dubitatum fuit in casu, in quo inuicem diuinerunt, at primò gerens, qd non vt gerens debet conueniri, & tenuerunt glo. qd sic in l. t. C. de transact. & videtur casus infinitus de administr. tut. tutores qui, s. in eum, in prim. Sed do. vt ultamont. dixerunt, qd non, quia vicissitudinarie unus per alium dicitur gerere, vt l. ita autem. S. geffisse. & tres tutores s. non solum in eo. tū. Sed prima uideatur aquior, dicebat dominus meus, in d. l. C. de transact. qd interdum unus ex tutoribus alteri committit, vel mandat administrationem, & tunc per alium gerere videtur, & ita loquuntur leges per ultramont. allegata. Interdum eum sic gerentem solum permittit, & dicit gerentem primo conueniri debere, quia permisso simplex non haberet vim mandandi, nec promissionis, vt supra de ius, qui no. infam. l. ob hac verba, in fi. cum simili, no. infra man. l. idemque s. led. & fi quisque. & sic permittens solum, non dicitur per alium gerere. t. Interdum neutrum illorum interuenient, sed quoddam tertium, quia inuicem administrationem diliguntur, & isto casu, dicit, qd unus per alterum gerere non dicitur: ratio est, quia haec diuiso non habet yni concessionis, nec mandati; quia non fuit ad se obligandum ex gestione alterius, sed fit potius ad se exonerandum, ideo curia suum propositum obligari non debet, ut infra eodem. In non omnis. in prin. & hoc, ne inducta ad unum effectum, operentur contrario, vt l. ita fauore. C. de legib. & C. de iur. calum. l. 2. ad finē & sic habebitur ista diuiso aci facta non fuisse, vt yd de mente tam huius glo. quam alium, quia semper istos duos cat. aquiparauerunt, & quasi pro uno potuerunt, quando non est diuisa, vel inter ipsos fuit diuisa, & sic aquiparaabit magis permissioni, quam mandato, & commissioni. Ita verba sunt pulchra, & subtilia, & probant, qd unus alteri non tenerit mandati, sed non arguit, qd unquamque pro sua parte debet conueniri, qui meo iudicio est casus in l. 2. in fi. C. de diu. tu. ideo dico, vt ibi, qd quilibet in solidum tenetur, & eligi potest quilibet eorum, & dicitur vnu quicunque gerere, ubi autem unus solum geffisse, & alter alibi, tunc prius conuenit gerens, vt d. l. tutores qui, s. in eum, in prin. & l. fi. C. de diu. tu. & hec in plurib. tutoribus. Quare igitur quid in pluribus ex auctoribus nostris, & pecunia publica nam, & in illis loquitur hac lex, vt patet in gl. & hic adiuerte, quia qd diuiso est facta à nominatore, vel à iudice, idem est in eis, quod in tutoribus; quia ratio non est diuisa, idem quilibet pro sua gestione tenetur, vt C. quo quis or. conuel. l. & fin. lib. 1. t. nisi culpa college possit imputari, vt ibi in d. l. s. nec habilitate obstat, quoniam Augerio. C. de contenti. fin. debito. lib. 1. o. quia illa debet intelligi quando cito collega imputari potest, vt ibi non culpa autem imputatur in his casibus, quibus & tutores, qui no. in d. l. 2. C. de diu. tut. vbi autem à nominatore, & ita no. in l. qd quoniam Augerio. & in l. Imperator. infra ad municipia, & in qualibet earum uide, & mouentur per illum tex. & per l. curatores, in j. & 2. respon. inf. de adi. min. read. ciui. per. & hec sufficiant.

S V M M A R I V M .

Stipulatio conditionalis, quando puram novet.
Tempus in agendo preveniens, male agere dicitur.
Stipulatio conditionalis maius est potentia, quam legatum.
Petens ante tempus, qua securit pñ.

L E X X X X V I .

Pecuniam. Casus. [†] stipulatio conditionalis, animo nouandi puram interpositam in conditio nis cuentia, nouat, & in eius defectum primam puram relinquunt; ea uero pendente, illam suspendit. hoc dicit. Et primo thema, ex quo qd. Secundo, ratio dubitandi. Tertiò, ratio exuberans, & lata solutio. Quarto, solutio ratio. Secundalibi, cum pendente. Tertia ibi, respondi. Quartâ ibi, quoniam incertum. Nota quia sunt in summario. Ita in, qd qui ante tempus agit, male agit, ut hic in fi. circa quod uide, quod dixi s. col. certi conditio in fi. prin. Item no. ex tex. ibi, tanquam si sub cōtraria conditione, quod argumentum à contrario sensu uestra. Bartho. Salycketus super iuris principio. C. nit

Salycetus super Digesto veteri

a nit ex mente resultante ex verbis, & non ex ipsis verbis, a & ita
tenet gl in lapid antiquos. C de fur. Oppo, q condō huius
stipulations non possit desicer, quia coniuncta est possibilis ut
euenter. Sol confitendo, nisi tempus fuisse in ea appositum, v.
in j. gl. Oppo. 2. q non sit perinde ac si lata contraria
sunt stipularis, quod paet; quia in casu nostrarum, de praefenti et
obligatus, sed petenti obstat exceptio, qd non esset in casu, que
expresio fuisse sub condō stipularis. Solut. vt gl. 2. in cunctis fi-
dic, & erit speciale, vt ante condōnus evenit, ut sit ratio actio.
Lcedere diem, inf de verb. sig. & hoc operat pristina pura obli-
gatio. Oppo. 3. p in modo pendente istud petitione nouare, ege-
possum petere, vt in simili inf de excep. do. Lp. reg. in prim. folio.
In gl. in verbō, nō possum, versi sed vī, q. aliquid in legato, p quo
praeferatur cautio, vt ibi soluta, in hoc debito ex stipulatione, pro-
quo in nativo eauerit. Sed ista tō nō est tutaque rūcē esset deter-
rior condō vītima voluntaris, q dicitur p. In testis inf. de reg. iu-
ideo dic, q rō est, quia stipulatio tō condōnalis est maioris po-
tentie, q legatum, cum legatum condōnabile nō transmittat ad
hāredem, sed stipulatio condōnalis sic, vt C de ca. col. l. §. finam
tem sub condō, & Insti de verb. obilig. §. ex condōnali. Item
quia in casu nostro si permetteretur solita stipulatio ista po-
guentiente cōdōne, nihil nouare posset, quia obligatio iam ex-
tincta esset per solutionem facti, vt Insti quib. mo. tollit. obli-
gatio, in primis. Sed legatum factum debitoris, nō habet nouari
potest, sed exceptionem tantum producere, vt insv. in pos-
lega, vel fiducia, cau. esse l. c. §. si debitor. ¶ Quero, cum gl. qui
poenam patitur, qui ante tempus petiit, & dicit glo. q. fm. si
tempora, perdebat actionem, ¶ in Azo, hodie duplicantur in
duciat, vt Insti de excep. & penul. & q fm ista tempora perdere
actionem, vt fallit, per tex infra de addit. edicil. bouem. S. si su-
condōne, & in dedi g. grege. S. si sub condōne. S. si fallit
quod duplicantur induciat, ¶ in Muñna poena duplicita p. induciarum succedit loco poenae antiquae, que erat, vt actio p.
deretur, vt Insti de act. S. penul. Sed creditor condōnalis nō per-
debat actionem, vt §. dixi, reteret creditor in diem sic, ergo & Prae-
terea in obligatione condōnali tempus est inceptum, & sic facit
est date simpliciter, per pris nec duplum. vt l. C de fētent, que
pro eo & C. Dicit ergo iplo, q punietur tanquam temere cuncti
vocans in ius, vt §. de ius. i. cum quem temere. Sed Bart. tenet gl
per c. i. In fl. ex parte, plus peti, & dicit in certum omnino nō posse
leduplicare, sed si conditio euenter, duplicitur, id qd p̄mit-
eat in certum, & nō factum certi, & sic duplicitur tempus
quod transfluit a die petitionis, vsque ad euenter conditions.

A D D I T I O.

3 Non ex ipsis verbis. Sumit enim ex verbis decessibus, non autem ex verbis narratiis, ut eleganter consulendum tenuit D. Alex. in conf. 39, incip. magistri grisei prætor. col. 3. ver. respondet etiam in 4. vol. alle. id est tenere Federum de Senis in conf. 3. incipito propterto dicitur & & Sal. in loc. qui patitur. i. c. 1. C. v. 1. in letteris accusat. C. qui accu. & B. & I. o. de Imo. i. c. 1. apostolico. de his, quae fuit a prela. c. priptera. prepar. ita 6. & add. quod in derlumi, quando refutaret praudem intellectus, at conclusio d. Alexander. in conf. 39. incip. con sideratur h. col. 3. ver. & specialiter in 2. vol.

L E X XXXVII. & XXXVIII

Cum ad præsens. Casus conditio de præsenti ve-
de præterito, non suspendit; sed
de futuro, sicut h. d. & de piti, vel de pterito, n̄ est nisi cupanda cō-
ditio, vt in gl. No. gl. in l. respicendum. contra astrologos. Saly-

S V M M A R I V M.

- 1 **Pacta incontinenti apposita, etiam in contrahibis stricti iuris, actionem
nouam parvunt, & veterem informant.**
- 2 **Eo amplius, dictio est argumentativa, & repetitiva precedentium.**
- 3 **Convenio verbum, refutatur ad pactum nudum.**
- 4 **Pactum super principiis, ad accessorium porrigitur.**
- 5 **Pacta, quae incontinenti apponuntur iuxta stipulationem, partes includi-
guntur stipulationis.**
- 6 **Pactum super sorte interpositum, ad usus arum accessorium extenditur**
- 7 **Officiales, & presides in locis quibus preessunt, possunt docere leges.**
- 8 **Primitives floreos, tenetur dare probus, sed in casu equiuoca estimar-
tione, quos præstabilit? vide.**
- 9 **Bannus cuius sapientis consilio committi potest.**
- 10 **Recte & ritè dictio quid significat.**
- 11 **Vsire, an possit peri tempore dilationis ad soluentum date.**
- 12 **Pactum incontinenti adiectum, ad quid, & qualiter stipulationi insi-
tuuntur.**
- 13 **Pactum quando incontinenti dicatur apponi.**
- 14 **Stipulatio decem pura, & posse statim pactum nudum faciens, de non
perendo, nisi in eventu certa conditionis, in quo fibi praesidetur.**
- 15 **Pactum stipulatione appositum actionem, pars.**
- 16 **Condicio certa, an determinat si quis certum stipuletur, & in pacto incon-
tenti, dictio in certum nominatur.**

L E X X

Lecta. Dividitur principaliter in quinque. Nam primum thema, & q[uod] scđo Pauli iſſio. Tertius, quo rūdan impugnatio. Quartus, ad illas impugnations Pauli rūdij. Quintus, circa p[re]dicta nostra questionis determinatio, seu dubij, v[er]o

Si certum petatur.

18

minoris estimationis, ut inf.de leg. 1. l nummis & inf.de ver. sig 13 declarationem predicatorum † Quaro q̄ si pactum dicat incontinenti appositorum? & dic, vñ gl. & in mā nostra gl. dñi illa fieri inconveniens, qñ fūni in ingressu, vel egressu ē tūs, ta q̄ non uteretur ad extraneos actus, vt no. in l. bonafidei. C. de p. ad quod bene facit. C. de edil. ac. 3. & illud verum in cūfu du- biū sūfī caū vero certi, illa dñi fieri incontinenti, que sunt ante dñs habet: tur pro perfecto, & ab soluto a partibus argu. C. de fide in inst. dñs & de soluto. l.2. & C. de don que sub modo l. perfecta. Quaro cum gl. super verbo, tractum, in principiis 500. denarii, qui singulis mensibus debent, debent sūfī, ut postini peti in principio mēsis, vel in fine? Et vñ, q̄ in principio per l. & quod ibi no. C. qñ dñ. leg. credit. vbi annua in principio anni p̄t peti. In contrarium facit glo. q̄c ista l. opponit ad ill. & sic ibi in principio huius glo. vñ tentire, q̄ post mensum tū & ita tenent quidam, dientes, q̄ hic ideo in fine mensis, & non ante peti peti; quia tempus h̄c apponit ut differatē solutiōis gratia, multiplicanda præstatiōis, & obligatiōis, & i. bili tenui, & hoc insurgit pg primā stipulatiōne totā lib- ma, cuius exactio erat dilata in Calendis, qua forte distabantur 25. dies, ideo de singulis 25. hic fit mentio; vñtrare autem in fine huc loquuntur; quia non ante debēti, q̄ forte peti possit, ut in rursum fortis habeatur, vel forte non est ab aliud dñi c. p. fors posset peti in principio mensis, vel vñtrare, quia debentur in fine mensis, non debentur pp morā. † Quero si cœlēstis pone me stipulatiōnē decimā p̄re, postea incontinenti me cōfesse paclū nudum, de his non petendis, nūlī certa conditiō adueniente; dic, q̄ ex illo p̄to mihi prejudicō ope exceptiōis, fūe fiat incontinenti, vt hic, siue in intercalo, vñr. s. o. l. p. niam. & ita dicit glo. & bene, in obligatione puta iam cōtracta fed in committenda ratione more, mili p̄iudicō ipso iure, vt in hoc exemplo. Stipulatōr à librum & si non dederis stipulatōr centum nomine p̄eōg, si enim postea facio paclū de petendo librum, nūlī in certa conditiō enuntiā, mili p̄iudicō in libro ope exceptionis in p̄o ipso iure. vñr. s. o. quis cas- 2. f. m. Martinus Silimus & Rich. † Quaro cum eadem glo. q̄ con- traria, stipulatōr fūi iub conditione, postea per p̄tētū enunciā de illis p̄stans p̄te, statim, & dicit glo. q̄ si stipulatōr fūi set appositorum illud pactum actionem pareret, cui addē, rārī conditione sit illico recēsum, vt inf. de verb. obli. l. & s. o. quis si p̄ciperit, nam vestīs non poteſt cohaerēta primi, quod effūlum conditione pendente, f. m. Bar. Sinautem ex intercalo, fūrunt quidam dientes, q̄ licet non habeant actionem ante conditionis enuntiā, tamen agere possunt; quia non poterit experire de conditione, quia ego replicabo de pacto; led gloſſū net contra, per l. vñr. s. o. sed si p̄actū s. de p. & bene dicā, quia pro ea causā vñr. vñr. t. i. liuris gentium. S. quinimō. ver. puta. † Quero si cœlēstis cum eadem glo. quid si in stipulatiōne venit certum, & in pāco incontinenti apposito incertum, pū factum, nūlī ager conditione certi informata ad id fūtum, quod debētia in pacto & glo. arguit. primō, q̄ sic, & p̄fēta arguit in contrarium de litem venienti. S. idem redē. s. o. petere, & hac vera, vt veterem nō informet, led ex se nouā actionē producit. Et primē est rō, quia certi conditiō nō datur ad incertū. Secundē est rō, quia si paclū est pars contractus, vt hic, ergo perinde est, acī à principiō suīst. stipulatōr certum, & incertū, & sic pro certo dē certi cōdīctio, pro incerto actio ex stipulatiōne, nam tot dīr. stipulatiōnes, quot res, vt in de ver. obli. sc̄re debēmus in prin. Iac. But & Rich. Nunc p̄tētū ad veris, led cum fortis, & quia rex dicit, q̄ obligatiō vñtrare ipso iure non committatur pp tertium paclū; Oppō, q̄ ipso iure committatur in totā quantitate, led oblat ex p̄fētō, vt C. de ure dōl. quia. & s. de p. l. tūtus s. p. ad. & t. hoc in principali rōtūs fortis, idem in accessoriā vñtrarū, l. c. vt in gl. Et primē confitendo contrarium id, quod hic dicitur fō iure, et verum respectu effectus, metu tñ iure tota stipulatiō committit, vt in contrario. Contra istam folia statim argu- gūt vers. item vñr. s. o. si uide confit p̄cūlētū. q̄ pacta incontinenti facta, non in fine stipulatiōne, q̄ dictūrētū primā stipulatiōne, hoc paclū non est mōra, sed post illam, l. q̄d ad alium effectum dī eiū nēfē, vt vñr. rem informet, ideo aliam actionem, q̄ descendit ex illa stipulatiōne facit cōpētē ad hoc, q̄d est deducētū in pacto, & sic certi conditiō ex stipulatiōne dabit ad istos 300. aureos & ita est antiqua informata. Similiter nouā producit ex sc̄plo, ranquam vestīo coherētā ūtūs, vel habita relatione primi contractus ad paclū, vt plēno nō. de p. l. liuris gentium. S. quinimō. Et hoc pro- cedit tam in bona fidei, q̄ th̄cti vñtrarū, licet quidam dix̄t in stricti iuri, antīquā nō informari, & male, vt ibi plēno dix̄t, & in l. pētēns. C. de p. a. licet isti possint saluari in cati, vt di- cam statim super glo. in verbo, tractum, in fi. Oppō. 2. vñr. etiam incontinenti facta, actione non producēt, vt s. de reli. & sumpt. ful. quod si locū. & C. de iud. l. vñr. & C. de iuris vñtrarū. s. o.

V M M A R I V M.

*gendas operetur.
lausis adiri potest.*

Saly e.super ff.veteri. C 2 3 De-

Salycetus super Digesto veteri.

- 3** *Defunctus* nil possidet.
4 *Quondam* talis, dictio quid significet.
5 *Maudatum* *infringentis*, conditione mutata, finitur.
6 *Soluens* an liberetur ipso iure, vel ope exceptionis.
7 *Debitor* folienti *institutori* post mortem dominii, an liberetur.
8 *Liberationi* magis quam *obligacioni* facetur.
9 Errans dominium an transfertur; *C* me seq.
10 *Mandatorum* mortuo, traditis nummis, dominium transfertur.
11 *Mandatum* in negotijs, an expiret morte mandantis.
12 *Mutuum*, *C* pignus, an reconcilietur pecunia consumpta.
13 *Heredates* seruos hereditarios possident.
14 *Coheredes* se in iurecero possident.
15 *Coheredes* si, an iurum possident non habuerint, cuiquarum dicantur.

L E X X L I

Eius qui in prouincia. Dicitur principale litera in quatuor partes principales. Primo, thema, ex quo insurgunt tres, vel quartus, questiones. Secundo, solutus primam, Tertio, secundam inferendo in parte solutionem ad quartam. Quarto, solutus tertiam. Secunda ibi, placebat. Tertia ibi, quas uero. Quarta ibi, quod si sit

A D D I T I O
2 Per modum dominij. Et ad necessitate importet dominium vide Bar. in
prætor. §. in hac actione. ff. vi bon. & quanto denotet dominus. & qua-
do posseſſionem ? Bar. in l. §. ff. de pecu. & in l. parui. s. nauce cau. fab.
rub. de ope. no. nunc.

§ Placebas. Hic soluit primam questionem circa lib.

¶. Placebat Recolam primam quæcumque in etiam rationem debitorum cōsistentem & ne-

5 itea unum nouum dubium removet. Secunda ibi, car. 17. Non
q mandatum institutus finitus condonē eius mutata per mo-
tem institutus. Secundō, q ignorans mandatum reuocari
soluendo liberatur. Tertiō, q illud, quod quis non facit ut h-
res, non venit in iudicio familiæ harc cūdū, sed in actione n-
gotoriorum gelborum, sc̄t non fecerit aīo gerendi negotia h-
edium. Qndo, ex iste non relinquitur in iurato, coram

S. Placebat

5 itea unum nouum dubium removet. Secunda ibi, carū? **N**on
mandatum in fons finitus condone eius mutata per mo-
tem institutus. Secundo, **Q**ui ignorans mandatum reuocatur
soluendo liberatur. Tertio, **Q**uid illud, quod quis non facit ut vi-
res, non venit in iudicio familiæ harciscidae, sed in actione ne-
gotiorum gestorum, sicut non fecerit ita gerendi negotia hi-
redum. **O**ppo., **R**ex. **T**exte nos reliquim in incerto; contra, **Q**ue
Codice no. codij compo, non enim declarat an soluentes

S. Quas v.

etiam tollit, & postea concludendo inferit in parte solutionem
8 questionis quartae. Partes per se patent. † No, quod magis fa-
numus, liberatione, quam obligationi; concordia favorabiliores;
insta de regula iuris. Oppono, quod pecunia, quas credit etiam
9 pro parte sua, non sint alienatae; tñ quia nemo errans transfer-
dominium, vt infra de acqui. ref. dom. si procurator, & infra
de condicione, causa dñs. S. subtillis Soli, tripliciter, ut in glo-
Punito, quod specie est in pecunia, ut ab errante transper-

Sic certum petatur.

19

Bartho. Salvi: super s. veteri. C. 3 pereat

Salycetus super Digesto veteri.

3. si non punitum, C. de ini. ¶ Quicquid glo. an actio de dolo perpet-
tetur iuris & dicit, q. non, quia nec lit, prestatione, vt I. C. de
dolo, arg. assumpto a pari, vt h. Sed quid de actione in factum,
q. dat loco actionis de dolo, v. dicere gl. q. illi ppetetur. Sed
prius facit, quia subrogatum assumit nam eius, in cuius loco
subrogat, vt. li. eum. § qui in iurarium. 5. si qui cau. Ideo laco.
Bu. intellexit in iam gl. de actione in factum ex iusto. Sed attende-
tilla non ppetatur ex iusto, sed nascitur, ppetua ex iusto per-
petuo producit. Alij dicunt, q. gl. loquitur de actione in factum
q. datur queritus q. est locupletior, de qua in iuris in f. de
dolo. ¶ Quero quid de restione, in int. an perpetetur iuris &
dicit, q. non, sicut nec pl. contest. vt C. de tem. in integr. ref. s.
superuacuum, qd est verum in ea, q. petit iudicis officio non ir-
viti restione, quia illa est perpetua, ut erat prima directa, vt lat.
hostibus. §. sed qd simpli. § ex quibus causis ma. Quero an tam
in extrauiduciali iuramento, q. iudicilij loquatur lex ista & di-
cit lac. But. & Bar. q. in vtroque, quod est notandum.

Caus. Minor Iudex ex iuramentis declaratio
ne, & eius praestatione, & exceptionem u
risuandi replicat, probatibus restituzione danda, & probata m
nori estate, & lesione, h.d. Super tex. in prin. b1, minor 25, an. die
curatore generali carens, & idem si curatorem habet, & cum
authoritate detulit, alias forte sine peticione restituti potest vi
nire 3, v. t. dicetur. infra col. i. lusit. etiam quod ex conventione
S. r. vili gl. tangit, & quid juris sit in pupillis lesis tibi vide. Non q
duo requiruntur ad concessionem in integr. restituti, s. probatio
minoris etatis, & lesionis. Item qd hac restitu potest ipsi
legitimum. Vento ad gl. & quia prima uenit infra declaranda
ideo non curio cura nunc per se declarare. Oppo. qd non iusfi
cum laetum, & sic ex iuramento captum, vt in f. t. elutor. in principali
Solv. hæc intelligatur qd probations habebat, alias secutus in
Hrio. Et ex ista gl. colligit Bar. qd minor probuit in terminu
num, non ppe restitutur ad terminu, nisi doceat se probatio
nem habere, & probabit hoc summi, & præsumptiu, v. s. i.
ad l. Aquil. 1. in lege Aquilia si deletum, nec haec probations, v.
non plena, probabunt postea in c. principali, vt in c. eniens, qd
extra de test. Et idem dicit si minor non appellauit intra temp. &
velit restitui ad appellandum, qd non debet restitui, nisi doceat
se habere aliquid, p. qd cum in c. appellationis debet vincere &
cum his vñ concordare inn. in c. coram, extra, de in integr. restituti
Et hac puto vera, qd petit se restitui ad terminum elapsum, n
tunc, quod venit recensendum in principali iudicio, non exp
dit plenè probari in praembulo, v. s. ad exhib. l. 3. s. sciendi, qd
veller petere restituti aduersus sententiam iam latam, puto, qd
plene debet probare de lesion, quia de maiori iudicio tun
trat, item, v. fraudibus obiuetur, nam rectificia infa ex exempli
na probatione, posset minor velle ultra experiri, & reperitur
aduersarius eius. Item, quia vbi petitur resto aduersus ad
h. etum, debet plenè probare, vt no. m. l. C. qui & aduer. quos, e
go & idem si aduersus quafi contractum. Et ex hoc infero, qd
aduersarius iurum, quod sententia aequiparatur, vt s. c. l. 1. & 2. resti
tutum petat, qd non semper, sed plene debet probare, quia si
tyroco petat aduersus factum, non aduersus neglectum, hec si

Vtroque petri aduersarius factum, non aduersus negligientem
mille de termino non est bonum, & de his plenius scripti. I. C.
si aduerrem iud. Oppo. cum seq. q[uod] probatio minoris statu-
sufficiat ut Csi aduercre. I. Sol. vi gloriatur simile, quod indi-
cit gl[ori]a est bonum quia ecclesia est in hoc priuilegium quod
refutatio non est ei necessaria. Item oppo glo. de l. si praedium. C.
praed. mino. vbi aduersarius minoris probat. Sol. ibi sponte
onus probandi in se suscepit, sed non erat ei necesse, vt hie in
se illud non est eti simile. Sed ideo dic melius, vt no in contri-
rio, & clarissim pradiorum in eod. ti. videlicet, q[uod] minor egit re-
vin. quia contractus cum eo celebratus, non tenuit ipso iure, sed
probant se dominum. Vide oportet, q[uod] aduersarius repentes
cium, probet minorem ex illo contractu locupletatum. Oppo.
quarto, q[uod] male dicat, q[uod] exceptio ista non excedit annum &
sic loqui v[er]b[us] de exceptione iuri suiurandi, de qua dixerat, sed illa est
perpetua, v[er]b[us] puris in f[ac]ta infra de dolis excep. ergo &c. Solu. q[uod] h[ab]et
non loquitor de illa exceptione, sed de replicatione refutonis in
integ[ra] r[ati]on[is] statis. & hoc vult el parvula, q[uod] sequitur, & aliis
modis.

integ. rōte statis: & hoc vult gl. parvula, q̄ lequitor, & alia m.
3 g. circa prin. ^{q̄} Sed ab extra opp. q̄ solō non procedat, quia la-
plicatio datur debet tanto tpe, quantum actio, cui colletur.
Sed actio non tolleretur anno vii, nec quadriennio quinque.
I. sicut C. de praefcr. 30. an. ergo &c. Ideo Iac. But. dixit, q̄ hic ex-
ceptio pro replicatione non ponitur, sed iuris consultus videns,
inepte dixerat, exceptio ista, fatim se correxit, dum subiunxit
ue cognitio, quod idem est, quod officii imploratio, per quam
minor petet se refutari, & benē dicari. Sed nihilominus pro iure
nēdo gl. dicere possumus, q̄ replicationi formatæ: q̄a intima-
nō praescribitur, nisi tpe quo actioni præcubitus, ut in rōte
trium allegata: sed forma de nativitas impeditur, si negligi
petere restet, ut hic arg. inf. de exceptio. Lex exceptionis la-
tia in si. Oppo. successiū cum gl. q̄ cognitio ista sit perpetua, ut

De iure iurando.

22

hoc opponit gl.de.l & non tñ. S.veniunt.ñ. de per hæc. Sol. qd in iudicio particulari peti non pñt, led in vniuersit. si sic p. petitione 2 hereditatis, vt ibi. Nota ex vers. proinde, qd plus operatur iusñ affirmatiuum, vt hic, qd negatiuum, de quo p. edixit f. Item no qd ex iuramento declaratio r. rem suam esse, datur actio in factu, & hinc tex. signa, & tene corda qm Bari. ipse est fundiñ gloriarum. Sed dic. vt dial. in Iam & postea. S. Oppo. qd non in factum, sed Publiciana. vi. S. de Publ. leuit. qui. S. si petenti. Solu. vt gl & multum notabiliter quia aut defertur actor, qui in initia suam esse, & ob hoc ei traditur, & fons iuracie datur, sed non est rata virtutis sua, quanti est alia, nam actio in factum p. lo lum deferentem, fed Publiciana qd quemlibet, vt S. de Publ. l. rationem. Aut defertur possessori, & tunc Publiciana ei non da; ut, quia ei non traditur, sed potius ex quadam transactiōne a pud eum remanet, sed Publiciana traditionem requirit, vt l. i. in prin. & l. traditionem d. Publ. ergo &c. Sed actio in factum si, & qd defertentem, vt hic. Ex gl. ista collige, p. dñnum non perdit, qui rem ex ea transactiōne apud adiutorium remanet, dimittit, & idem clariss. dicit gl. C. de transact. Sua apud acta, in gl. super ver. pendente, in dñ nec titulus ei tribuitur, vt no gl. 2. in l. i. pro fundo, in eo. n. & idem no n. in Lex. can. C. de vñtc. pro emp. & ibi vide quod scripsi in hoc. S. Oppo. qd si iurias casar a posse fione, ei non detur actio qd dese, entem, quod probat gl. quia qd diu possidet, ei non competit, ergo ne ex poss. p. cito debet ei competere, arg. Iquod in rito de reg. in. & fortius, quia iuris in p. prefittum folium ad excipendum, igitur ultra non debet opera ri, vt s. i. l. non omnis in prin. Sol. vi lequitur in gl. & primo, qd hic non loquitur de actione in factum, quod oritur ex factramento sed de alia, qd oritur ex actiōte prætoris positio. S. de Publ. l. haec non valet, quia ex illa editio requiritur traditio, qd hic non interuenit, & licet glo. nitatur illam defendere, per S. interdum. Inst. de re aliis. tñ defensio non valet, quia ibi erat obligatus tradere, hic fecus. Item ibi præambula voluntas obligati postea intercessit, hic nulla eius, qui ex transactiōne dimisit, quare gl. solutio se-
condo, qd in hac actione in factum est speciale, qd vt lequitur nām actionum realium, quæ licet non sint producta in eis, dir. in producta aptitudine, vt possessori dicantur potentia compete-
re, vt no gl. C. de hæc vel ac. vendita. l. i. & cum dixit, possidere
potentia in alium deducitur, vt l. i. C. vbi in rem ac. sic est eni-
hic. Et non obstat prima rō. Item nec secunda, per ea, qd sequen-
tur in gl. nam, & quae fiunt ad excipendum, qnq; paucinachie-
rem, vt C. de don. ante nupl. si cum ante nupl. de quo in l. p. auct.
conuentu. inf. dñ. h. c. m. Vltimò iste ver. proinde, prefat argu-
to si condegnatus in reali, rem refutat vñctori, cuius postea
fina vñctoris factio postea deuenit ad vñctum, p. vñctor implora-
re iudicis officio, ut sibi possesso restituatur vigore dictæ inie-
non obstante prima restit. per quam uidebat liberatus a pri-
mæna obligatione inducta p. finiam, quia ex finia duplex ius appa-
tit vñctori, ut res sibi restituatur, & ut restituta teneatur, & eu-
posseficio ei conferetur, ut in. ne us. finit. in l. i. si cum hi in suis, & inf. dñ.
Car. edil. l. 3. S. missum. licet ergo sit latissimū primo, remanet s. l.
hoc dñ intelligi qd iustitiam, ut hic, & in factum l. S. si cum hi
dictate non p. extraneum, ut inf. de r. ind. l. diu p. i. o. s. post ad-
tam. secundum Gui. & lac. Bar. Ric. & etiam Bar. Salyc.

SItem si iurauerero Casus. iuramentum habetur
loco veritatis, & ubi eius uti-
ba, non posse stare propriè, sumuntur in proprie. h.d. Super-
tex. ibi effectum non aut terba, iuramenti, & eorum corticem
& sic uerba in propriauitate qm propriè sumpta uidentur. + Q
facit, ut libellus in quo ḡs dicit se esse in professione aliquis cui
ri incorporalis intelligat, id est, quasi possidet one, cum in corporali
ratio non possideantur, ut inf. de acqui. ter. dom. I feruus, & in co-
nceptu lib. 1. scic. ut uerba sedis, in propriaienti p̄t, ne infi-

fidens iurat,eccl^e,qdⁿ ponit,et,tertio,immo,recitandam,
item,quart^d,limitat primam secundam ibi,quod si ego,terti^a lib^e
plane,quarta,in l^e idem est,uel prim^d,q^d a^cto seund^d,quando
reus tertio,limitat m^d dictum,quarto,primum,partes non ma
truantr,Super tex*ibid.*& nō solum eas res refutare,ex hoc cor
igit Bar,p^r iūfūm haber paratam executionem sicut iñfræx qui
inquit ipse p^r dilatio,& iūfūm probaret per publici iñstif^tu
q^d illud iñstif^tm haberet paratam executionem,ut iñfa,qua p^r
publici iñstif^tm probaret. Ibi,utilis a^cto i^p petiit hⁱ dicitur O
po,q^d licet sit perinde ac si probatum esset,si non sufficit nisi
mutuum sit,ga ex probacione sola non sancitur a^cto. Sol p^r
subaudiunt,ut in gl,& de confessione,& i^rmento dixi s.e
l^e nam & postea,s.t. Quero,hic d^r,q^d si iurau me hⁱardem,b
eo

Salycketus super Digesto veteri.
S. v. i. inf. t. gen. t. v. v. affir-
tio in simplicium. Etenim hoc habet hono-

S. Si quis iurauit. Species infert genus iuum, affir-
mando non negando, ad hoc al-
legatur. Et præmitte, q; furtum est genus, rapina cius species, vt
Inst. vi bo. cap. iii prin. Salyc.

Colonus. lit omnem actionem resultantem ex illo.
hd. Opp. gl. p. imo agatur in eo, quod plus venit in una, quam
in alia, vt in s. fur. casil. i. & l. pen. Solut. quod ibi in sententia
condemnatoria; hic in iuramento liberatorio: & ex ista glo-
no, quod absolutiora tuta super facto dicitur absoluere a toro
ideo latina in civili prodest in criminali, & econtra, vt no. doct. in
l. i. quando civilis actio &c. Saly.

S. Item Pomponius. Ex simplici iuramēto fuit
conditio furtiva. h.d. Nota, quod iuramentum non inferit, nisi con-
sequens necessarium, quod declara per no. in gl.
S. Item cum ex hac Casus. t. iuramenti contra-
etiam à dittera parte prestitis. h.d. vide gl. sup. ver. praeiudicium
Et nota, qđ per iuris est infamis. facit quod no. in alias. c. Qua-
ro ab extra, an iste S. locum habeat in iuramento necessarium, qđ
desert in defectum probationis? & dicit Guil. de Cun. qđ non
idem dicit ipse, qđ si à iudice sacramentum necessarium esset; pri-
mò delatum reo, postea actor, vel cōfiro, seruare ut vltimum
sed una probatio tolleret aliam, vt l. scripturæ. C. de fide instr. &
leos. infra de fal. Addit Bart. quod si vltimum voluntarium, aliud
necessarium, punc si vltimum est voluntarium, illi statut. sicut
necessarium sit vltimum, illi non statut, quia non potest inde
instituare questionem, de voluntate partium iam decisam.

L E X X X I X.
Quod si iurauit. Super negatione iuramenti potest iurandum deferri, & præstitum debet seruari h.d.

S V M M A R I V M .

- 1 *Commudum tollitur sublatio grauatum, quod fuit eius causa.*
- 2 *Causa iusta sacramenti recaudi qui sit.*
- 3 *Granatus in meo in alio relevatur.*
- 4 *Iurans sibi rem deberi quia non est in rerum natura ad estimandum non potest.*
- 5 *Inrammentum quod & quando omnem tollat obligationem.*
- 6 *Inrammentum in actionibus popularibus praedicatur omnibus.*
- 7 *Pactum, vel transactio ruitus, ex praedicatur aliis in populi actionibus.*
- 8 *Iurans se non libertum, pro ingenuo habendus est.*
- 9 *Sacramentum loco veritatis habendum.*

Eum qui. Causa? Quando grauamen est causa alicuius
modi, sublatu grauamine cefat, comodiu. h.
d. pro eundem praemittit, quod non gl. i. postea pone casum in
terminis quo posito, expone text. ibi, duplice, id est, de qualibet
alia pena, q per inficiacione debet retin. vt not. glo. s. si ex no-
causa agi. l. 3. §. 1. ver. si vero, ibi, perfectionem illiciter in eodam
iudicio, in quo alias per negationem ante factam, condemnata
erat facienda in duplum, vel in alio iudicio moto super actione
ne in factum, de qua dubitabat, an detur ad duplum, vel simplem
& hoc fentil gl. dum dicit, actio subrogata & c. ibi, abunde, his
ponitur solutionis. Ibi, dicitur, pp quam erat ad uelutarius
denunciandus in duplum, causa ergo cessante sufficit cogenitio.

LEX XX.

De iure iurando.

17

S. Si furauero. *T*urans sibi dñi rem in rerum natura non existens, non agit ad astōnum, nisi mora p̄cesserit vera, vel fīcta.h. Vel breuius, iūrm non tollit excep̄tionē interitus, & ita allegat. Op. q̄ indistincte ad astōnum teneat, q̄a iūrm omnem nomen tollit, ut s. cldub. s. fin. & l. si duo. s. Julianus. Sol q̄a interitus ignorabat, intelligi curatur sup obligacione inducenda, non sup exceptione interitus tollenda, & haec solutio p̄bat ex dictis in gli. Op. de l. q̄ Sūchū. inf de p̄fessis. Sol. vt in gli. in fīa. illa dēt intelligi. Prol. fīm istam l. q̄ mora ibi p̄cesserat. Cocludendo latius ista mānū, dic, aut res non exstabat p̄r iūrit, aut exstabat. Primo cau, aut defens hoc sciebat, & tunc tenet ad astōnum, ar. s. cldub. s. fi. & hic i glā p̄ficio fēlū, aut defens hoc ignorabat, & tunc si mōra p̄cessit, ad interitus teneat, non aliaſ, vt in texisto. Scilicet o calu. q̄dō tunc exstabat, fed postea extare desit, & dixit Guili. de Cū. ei indistincte teneri, q̄a iūrm habet vim lit. p̄t, ut s. eol. q̄ iūrata. s. fin. Sed debitor tenet de interitus p̄tingente post litē p̄t. vt in fin. de ver. ob. s. l. ex legati cā. ergo & C. Hoc fatet la. But q̄na iūrm verē erat debitor, sed ybi non ante, fed de numerū p̄ iūrm debitor efficit, non tenet de periculo postea p̄tingente, nisi mōra post iūrm, & ante casum, committerit. & rō huius est, q̄a ab absurdū ēet, vt eo momento, quo obligarentur, in mōra constitutas, ar. inf. de fol. q̄d dicimus. ho c̄t & sequitur Bar. Et ego sequor i casu, q̄a iūravit informiter, q̄a tunc ex solo iūro incipit teneri. Sed ubi formiter, quo casu agitur ex dētū, sup quo est iūratum, vt s. e. l. si duo. s. l. quis iūrauerit. tunc opin. Guili. vñ. vñerior, quia obt. o videat p̄cessisse, & in mōra iam constitutas.

§. In popularibus. Casus. In actionib popularibus uirum praeditum est. nisi fuerit collusum, sicut & in sa. h. d. Not. qd iba fit, qd bona fide fit. Item non sibi dicari iuri publico si pō sit collusio concordia.

fit item non pūlicari utrū publī co., si nō hat collutio, concordia
sunt in prī. gl. Querit glo. appenſum habebā s̄ stratum, s̄ viā
vīa publicā egit vñus d̄ me, vt remouerē, q̄a iure me nō licet ap-
penſum h̄re, ego illo deferente iuravi me appenſum nō h̄re
prior appenſum h̄re, unde aliis vñus metu p̄metire, q̄d̄ it, an possit
& arguit gl. ad partes. & primò, q̄ sic, a famili. inf. de lib. ho. exhibe-
tq̄d̄ & lex. s̄. lī reus. Ad oppositum arguit. s̄. e. l. q̄ iuratur
pr̄ filium. & s̄. feq. & s̄. de noxa. l. quoties. s̄. si iusluradūm. vbi it
de num actio dat, si postea incipiat h̄re peculium, vel rē in p̄ta
re. Sed h̄c appenſum non incipit, sed eft vna, & eadem ergo &c.
Quidā antiq̄ dixerunt, q̄ conuenit non p̄ ex delicto novo,
de p̄nti committit: q̄ appenſum habet; q̄d̄ Accurso non placet
cuiq̄d̄ in hoc, idem debet dici in fure, q̄ iurat le non fecisse, q̄
est fallūm, yit inf. de fur. l. si q̄s vñori, s̄. si q̄s iurauerit. Exista gl. non
q̄ post iurū non agitur furtū, fed l. dō in. l. c̄ g. in t. S̄. id. Sed dō
illū loquitur, q̄ noua contrahactio interuenit aīo lucrandi, iſi
q̄ si non interuenit animo lucrandi, ām Iaco. Bu. dñm meum. &
Bar. Solvit ergo gl. q̄ditionem, yit conuenit nō possit, dummodi
defersit non collutio, vt hic, & c̄i hac deterratione p̄transfuerit
Iac. Buc. A. d. & C. d. & E. d. & F. d. & G. d. & H. d. & I. d. & K. d. & L. d.

at. ut. Ad qd & lex. s. li reus. inf. de lib. ho. exhi ruder glo. alius in re indicata, vel sibi falso libertatis. Bar. verò tenet qd gg. exeo, qd iurum non potest deferri in praeiudicium aliorum. l. 3. S. p. & l. n. & postea l. 1. feq. & sic licet sit vna appensio tñca non spectabat minus ad olos. qd in aliis. nec p. li. rt. fecerat sibi ppria. ergo, &c. Pro hoc est facit, qd cum hac appello b. de facto pimanente ptiuine, & apparenti, insurgit vna presumptio collusio. Item, qd licet vna appensio sit, qd oie renouat, & id cit timor transeunthi ne appensione cadete ledant, & c. quo die appensio repouari p. anum diunum sic habet app. sum. al. si verò s. fi. cum ibi no. s. de his qd. deie, vel effut facit te. s. de vbi facit, l. j. s. p. Item ga de libero itinere, seu de libertate tinerantium hic tractat, iò ei fauendum. Et hæc op. multa vñ a. gor. Ad tex. p. glo. all. rindeo, qd in actionib. ppriatu loquuntur. no. in publica, qd est duplex, vna efficit ppriatu. lit. c. ot. l. si cui. inf. d. ver. sig. & hoc euuenit, qd ad proprium cōmodum agit, ybi vi. ista, vel in ppria, pōt iūrum defere, sicut, pcuratorem ptiuerum vt licet s. de proc. & tunc præiudicat sib. vt hic altera vero efficit p. ppriatu, qd ad commodum alienum, i. t. ripugnat, & tunc refutatur. cui lui & in eius præiudicium p. factum defere, sed non aliorum. vt inf. de lib. ho. exhi. l. 3. s. li reus. & phoc accedit regula p. t. a. s. e. l. quia non det, & ita eti in qtione nra de appendo, licet s. alia rōnes hoc suadat, de qb. s. d. xi. & portissime illa, qd hic t. clamus de facto pimanente, & non finito. Querit gl. f. an pacti vel transacti vnius pjudicialeis in populatio. actionib. & gl. cir. qd p. leg. s. de paci. iurisgentium. s. si pacific & s. item qd & inf. ad leg. lut. de vi publ. qui c. t. s. & C. de ing. manu. ingenuum, & idem tenet l. 1. p. 2. s. 2.

qā pāctūm, & trāfāctō habet effēctūm inducītiūm, & remīsiūm, qđ non p̄ faciliē fieri de iure, qđ spēctat ad aliu, iurūm, & līna hīc effēctūm declaratiūm, qđ potest fieri de iure, spēctante ad alium cū iudicis authoritatē, vt hic item, qđ translatō ētio hētē in tē plūsōlūtō p̄sumptiūm, qđ facetiū vī, vī s̄.d. qđ ne infā līnā Bar. verò dicit, qđ s̄ actio populariā p̄ fāctō iām fāctō, & finito, tunc pāctūm an li. pt. alijs non p̄judicat tam qđ tēlūm super p̄rīa, qđ p̄līs pt. libi appropriatū actionē, vī s̄.d. de proclāriet, & infō de veri fig. līnā cui. Si verō dāt, qđ fāctō non iām dum perfecto, neqđ finito, vt in qđstionē de appencō, & simil. & tunc dicit, qđ quia iāfāctō non effīciat etiam per lit. contēnuā p̄rīa, qđ non poterit pacifi, & minus transfigere p̄rīa in p̄judicātiūm allorūm, per legēs hīc in gl. allegatas, quas s̄.allegauit.

⁸ ¶ S. Silibertus, ferentem h̄r. p ingenio. h̄d. Quarit qd econtra, si p̄nus iurauit se p̄nunum? & dicit gl. q̄ non erat p̄nus quo ad operas, & in hoc malē dicunt, iubinavit, vel purū possefionem. &t. & in hoc b̄v. vi. S. iurauit, inf de ipa. F ibi dī, p̄ fautor ingentilitatis hoc operatur. Sed alia p̄t esse rō d̄ uteritatis, uidelicet, si p̄nus potest remittere totius p̄nuntus, vs. C. de bon lib. 12. & p̄s fūr. co iurifundam deferre, vñ. el. iustiuūdū. S. j. iō oīa perdit, ut hic. Sed Silibertus deferens non p̄ test filii liberant tñs fationem auterre, vi inf de ver. ob. l. stipulatio hoc m̄cepta. & C. de trāl. cñ donationis, iō q̄jurat se p̄ tronum, non intentat contratabulas. Quarit glot. si ei non fuit cedit per contratabulas, an ab inceſato ei succedit? & dicit q̄ sic, quod fatebat dominus meus peccdere, alio non existit.

cui deferentia lās dicit, eum excludi ab intercessione cum in I. si iurato loquuntur indistincte, & in vitro, si aedictio rō, si auor ingenuitatis. Querit gl. si frater, cui libertas est assignata, dereliquerit iurum, an eo mortuo præiudicet fratri, & dicit, & bñ, qd non. Sed in contraria inducit auctor de bo libl. qui in feritur. & non solū dic, ibi non delictum remaneat impunitum, & sic pars præcedit, ex qua infetur, qd gratuatus de hereditate restituenda non potest super rebus eiudem sacramentum deferre, qd habet indicare fidicommissarij, ar. eius, qd hic dicit gl. Confirmatur ex eo, quia non potest in eius neprindicium alienare, ut si ad

Si iurauero. *Catus, vii fructus petitur ex iuro si fuit cautio h. d.s. Non q. facin h. p. ritate, & qd alibi d. qd omnem exceptione tollit. vt s. e. l. si dicitur s. Iulia, et l. duobus, in filio cum non haber in his, quae sunt conformia iuramento, illud iuramentum pro vero.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Sententia qua pretestu iuramenti fertur ob instrumenta non esse reperita, retractatur.*
- 2 *Nouum, quod dicatur.*
- 3 *Leyes sic preferuntur, ut effectum fortiantur.*
- 4 *Iuramentum, quando, &c; proper quid retractari possit.*
- 5 *Sententia sub conditione iurisfundiandi potest fieri.*
- 6 *Actore non probante, reus absoluitur.*
- 7 *Probatio semplena dari non potest.*
- 8 *Probatio semplena iuramento insita, an faciat plenam probationem.*
- 9 *Probationem semplenam quot faciant.*

10 Scriptura quotuplex sit.
 11 Fuga quando probationem faciat.
 12 Testis unicus, vel singularis semiplenam probationem facit.
 13 Testis singularis omni exceptione maior, semiplenam facit probatio ne
 14 Indefinita artis vniuersali equipollit.
 15 Prorationes duas semiplena, an faciant vnam plenam.
 a 16 Sacramentum, an actori sit deferendum, an vero ipse reo.
 a 17 Peruria legibus sunt odiosi.
 a 18 Probatio non recipitur de domo aduersarij.
 a 19 Quantitas rei petitia, an debet attendi.
 a 20 Quantitas rei petitia, secundum indicis arbitrium taxatur.
 i 21 Probationes debent esse luce claviores in actionibus famosis.
 s 22 Iuramentum potius masculo est, quam feminine deferendum.
 s 23 Conclusio in causa quid operetur?

24 *Invenimus potestis forma que sit?*
L E X XXXI.
Admonendi. Hanc legem repetit, & de repetiti-
picaliter in duas. Primo, q̄ si delatum est faciem necessarium, sive
q̄ iudiciale, vel voluntarium. sc̄d ab i, qd si alias prima in q̄
tuor, primò ponit dictum. secundò eius exemplum. tertio, il
ipsum. quartò, remouer dubium. sc̄d ab i, q̄ quis tercia ibi,
hac quarta ibi, solent. ¶ Casus, t̄ S̄n̄a lata prætextu iusi nece-
rit, retracta pp̄ insta noniter reperta, s̄ lata p̄textu indicat
vel voluntarii, h.d. ¶ Exponet tax. admonendi lumen. s̄ nos le-
res huius l. interdū, & sic casu filiter, vt inf. de pd.ind. l. interdū
ergo est in opportuni, vt l. sub sp̄c. C. de te & l. Imperatores.
de te iud. l. ex integrō restitutione phabita, m̄ quodlā. Ali-

X XXXI.
Hanc legem repetit, & de repetitio-
ne refecit, quā plus poterō, diuidit pri-
mū delatum est facīn necessarīum, sc̄ri-
ptū, sc̄ dā ibi, qd̄ si alias prima in q-
m, fecundū eius exemplū, tertīo, &
dubium, sc̄dā ibi, s̄ quis tertia ibi,
Cafus. † Smā lata prætextū iusi rece-
piter rep̄ta, nō lata p̄textū cū
tōne tex, admōndēt fūsum, nō le-
galiter, vt inf. de qd̄ ind. l. interdū
l. lib. C. de t̄c. & l. Imperatores,
restitutione phabita, s̄m quodā Ali-

Salycetus super Digesto veteri

De iure iurando.

26

- 6 tis, ut supra de nupl. si minor: 5 annis. Solu. ut in glo. quod hic
in maiore, ibi in minore, & hoc usque ad versicu. Item no. que
omitto, & ad glo. magnam traneo. ¶ Opp. igitur 7. quod index
hoc sacramentum non poterit deferre, ut C. e. o. l. in bona fide. So-
lu. ut in glo. hie secundum illam, ut possit, cum inopia proba-
tionis emerget, & ita hic, non alias, ut ibi. ¶ Oppo. s. contra
sol. nam si hic erat inopia probationis deferri non debuit, sed
reus absolu. vt C. de ed. quia accuare, & de prob. auctor. Sol.
distinguendo, ut in glo. quia aut auctor nihil probavit, & tunc pro-
cedit contra. & tunc, an absolu. debeat diffinitiu. uel ab obser-
uatione iudicii, renitto ad ea, quia plen. scripsi. C. de iud. l. pro-
perandum. s. & si quidem ¶ Aut probavit, & plen. & tunc ab-
ique iuramento reus debet condemnari, aut tantum semiplen.
& tunc recurrat in iuramentum, vt hic, & d. l. in bonafide.
& probatur hic in uer. solent dum dicit, iu. dubius causis, nam p.
semiplenam probationem causa facta est indubia. Et ulterius
prosequitur gl. ista declarando, sed illa prosecutionem referuo
in questionibus. ¶ Opp. extra gl. & q. quod predicta distinctione
vnū fallim supponat, uidelicet, quod sit dare semiplenam proba-
tionem, qui cum probatio consistat in intellectu, nec po-
fit videti, vel tangi, sequitur, q. non potest dividii, ut s. f. am. erit.
l. heredes s. an ea. & infra at. tur. ca. l. s. præterea. & de verb. obl.
l. stipulationes non dividuntur. s. e. q. licet probatio sit quid in-
corporale, nihil minus diuisionem recipit, non extra le partiu.
politiuum, sed intentiu. scilicet, l. cundum magis, & minus, nam per
primi testi examinationem, quam facit iudex, incipit ipse cre-
dere, sed minus plen. vel perfecte q. opinari dicit, vt pat. infra
de testi. l. s. euilem, per secundi examinationem incipit magis
credere, & plenius, & perfectius, ut patet infra de q. l. post
pri. & in d. s. c. uide. & per hunc modum loquitur glo. l. s. ¶
¶ Opp. tunc ro. cum Dy. contra gl. q. semiplenam probatio, &
iuramentum non facient plenam probationem, quia dux imper-
fecta spes diuersi gnis unum totum perfectum non conficiunt
ut inf. de exu. t. l. padone. s. qui iuria multa. & C. qui nu-
tul. l. S. secundum Dy. ibi speciale fauore pupillorum, vt rato
rum excusationes angustentur, & econtra fauor est ne facultas
probationum arceretur, ut C. de h. l. quoniam. vel l. m. la. Bu. hic
plura tendunt ad unum finem, & effectum, puta, ad fidem iudi-
ci faciendum, id est simul iuncta profuit, & perficiunt, q. inten-
dunt, ibi uero tendunt ad diuersum, quia ad diuersas excusatio-
nes inducendum. ¶ V. secundum dominum meum, ibi qua-
libet speciem erae de le, & in le ipsa imperfecta, hic qualibet
in se perfecta, id est ibi non perficiunt unum totum, hic sic. Est
n. cuiuslibet testi probatio in se sumpta perfecta, nec in uno te-
ste pote est plenior, & perfectior, & haec sufficiunt de contraria.
¶ Nunc ad qones accedo, & q. successu. cum gl. que sunt il-
laqua faciunt semiplenam probationem & dicit gl. q. quatuor,
& aliij gladdunt quintum, primum est scriptura domesica. ¶ Et
hic secundum, q. triplex est scriptura, nam qdam est p. modum
epistole transmissi. & de hac dic. vt l. publ. inf. deo. Quedam p.
modum libri rōnum p̄tientis accepta, & data, & de hac dic, ut
s. de ed. quēdam. s. numularios. & vide, qd ibi dixi. Quedam est
vocata apacha, & antipocha, q. qui inf. de cond. ind. l. s. Ti-
tus, & ibi no. C. de fi. inf. l. plures apo. chis, & q. haec traditur quā
dog. per modum cuiusdam brevis, id est brevis appellat. C. de
conu. f. de l. inter cartulas. l. b. x. Et quia de hac principali loquit
ita glo. y. veritatem conclusio habet causam simul, & de com-
paratione literarum, quia de una non poteritis haberet sine a-
lia, dic q. scriptura qnq; est scripta a debito, qnq; a creditore,
q. a tercio. Primo catu a debito scriptura, & scilicet probat
plen. contenta in ea, vt d. l. publica. in f. & in Auth. de tri. & semi.
s. studium, & de fi. s. l. si tamen quiquam. in negata vero, di-
stingue, aut habet subscriptionem testium, & partis, aut nō, &
primo catu si testes fatetur scripturam illius, & coram subscriptio-
nibus, & adhuc scriptura illa probat plen. in eo p̄tēra, n. l. scri-
pturas. C. q. po. vi. p. hab. Sinistrali nō fatent, sed nō differtur, for-
te, q. mortui, vel absentes, vel non producantur, & tunc ad compa-
rationem literarum tā scribenis, q. testium subscriptori, que
nō, & tunc si vndiq; est similis semiplen. probat, vt in Auth. de
f. s. l. si tamen quiquam. & s. l. si vero omnes, aut ipsi non tam
fatentur, quam diffentur, q. subscriptio negat, & scriptura
illius ignorat, & tunc scriptura non probat. Sed si comparatio-
nibus, miliis est, tunc qualēqualem, & m. aliquos, pr̄sumptio-
nem facit, que est minus q. semiplenam probatio, & hoc p̄tēra
dictionem testium, qd fatetur ubi solius debitora facta est, cum paro, led vbi etiam testium subscriptio. nū, & vndiq; similis
est, tunc puto comparationem valere contra testes, sicut contra
principalem debitorum, ne deuter occasio negari, & sic dico
eo catu facere semiplenam probationem, & inihi vt hoc p̄ba-
rit in Auth. de fidi. s. l. siue igit. Secundo catu, quando non het
subscriptionem, dic q. etiam tunc recurrit ad comparationē
literarum debitoris, & tunc si similis vndique est, dicit glo. l. s.
q. que qualiquam lūmitur fides, led non dicit quanti, sed in Au-

then. de fid. inf. s. l. si tamen quiquam tenet, q. semiplenam proba-
tionem faciat, & ita puto esse de mente huic gl. & ita puto
uerum, quia tex. videot in eo. s. l. si vero nihil. Et quia superius
dixi, p. nihil probat ultra contenta in ea, dixi, quia si causa non
est adiecta, vbi inscribi debet, causam illam nō probaret, & scri-
ptura inanis esset, & haec de scriptura facta a debitoro. Sed si a
creditoro, tunc si alterius sibi obligatoria, ei nō statut, sicut nec
confessioni pro fe. vt s. l. de interior. auct. de atare. s. j. & C. de prob.
bal. exemplu. Aut erit liberatoria, & tunc probat, prout & sicut
de scriptura debitoris dixi, etiam si haec scripta reperiuntur p̄c-
tus ipsius debitoris, vt singulariter no. gl. in d. l. inter cartulas.
¶ Tertiū catu, quando haec scriptura est a tercia persona confe-
cta, dic, aut haec scriptura est adminiculata per duos testes, vel p.
vnū, qui iuratus depositi, p. videt, & audiuit, p. pta. Titim mā-
daſe Scio, vt de tali re scripturam faceret, & tunc talis scriptura
sic adminiculata probat semiplen., vt vult gl. in d. l. inter cartulas
aut non est testibus adminiculata, & contra negantem nihil p.
bat, ne plus operetur scriptura illius, quam vox eius, & modo
sunt expedita duo prima, de scriptura priuata, & de compara-
tione literarum. ¶ Tertiū pon. glo. de fuga officialis, qui ad
sindicatum non stetit, sed generalius loquendo pro concordia
aliquarum l. d. c. q. quandoq; fugia allegatur, vt principale de
listum, quod puniri petat, & tunc nihil ad materiam nostra
led ipsius fugae probatio sufficit, vt fugiens puniatr, vt C. de
serfugiu. s. l. fugitivus, & authen. b. l. pōlit. & infra de ed. ed. l.
quid l. fugitivus, & de re mil. desertorem. ¶ Quandoq; fugia al-
legatur, ut extra fēspam aliud probetur, & tunc in casibus, qui
bus sola sufficiens sufficit, sicut probatio fugae sufficit, vt infra de fū-
spe. tur. l. impuberi. s. fina. in casibus uero in quibus sola sufficio
non sufficit, & tunc, aut quaciratur de fuga debitoris priuata non
gerentis officium publicum, & illa sufficit, nam probationem
debiti petiti facit, licet contumacia eius, & latitatio aliter puniat
vt inf. ex. cui. qui in pos. ait. Fulcinius, per totam I.C. de bo. au-
thor. iudi. poss. l. cūl. proponas. Aut de fuga respondere debet
tis, ubi gesit officium publicum, & tunc, aut fuit ante finitum
officium, & reus est inaeffins, deo lala fuga sufficit probari, ut
in primo membro dixi, & probatur in Auth. de admin. ritro.
s. j. colla. 7. ¶ Aut fugit officio finito, & tunc aut iam decurso tē-
pore, de quo debuit ibi respondere, & tunc fuga nihil probat;
quia debuit liber esse eius receitus, nam qui cum ibi reponde-
re volebant, nescias, & in iustum committebant, ergo iste iustum
&c. ¶ Aut ante tempus decursum, & tunc aut post fugam est ad
locum, unde fugit, retractus etiam inuitus, & tunc fuga contra
eum etiam semiplenam probationem non facit, quod patet,
quia ibi cauam debet peragere vñque ad finem, per se, vel per
procuratorem. C. ut omnes tam ciui. quam mil. s. pen. & in
Auth. vt iudi. sine quoquo suffici. s. necessitatim, & sic ad iuramen-
tum non recurrunt, aut ad locum, unde ausigit, non fuit retrac-
tus, & tunc fuga facit contra eum semiplenam probationem,
vt hic in glo. & in Auth. de colla. s. l. p̄ter hoc. ¶ Et hoc quan-
do non erat custodibus traditus, nam si traditus cis erat, quan-
do fugit, dicunt quidam, quod fuga plenam probationem fa-
cit, & allegant. C. de astero. l. consiliariis, & de exāctio. tribut.
littera. l. decimo. Sed ille non loquuntur de principali fugien-
te, sed de p̄tēma fugere faciente, qui puniri poena illarum. l. l.
Tene tamen cordi calum d. l. s. quia secundum vnam lectur. &
expositionem ibi habes calum singulariter notandum, quod li-
cet fugiens de custodia sit captus, & reductus ad custodium, vt
prius, non proprieta liberatur a solutione debiti, qui cum fuge
re fecit, quod tene cordi. ¶ Quartum ponit gl. de vno teste, que
dicit semiplenam probationem facere, quod nititur glo. p̄pria
re in ver. testem, per vnam l. & unam rationem, de ratio prava
let, quia tex. ille de pr̄sumptione dicit, quia potest esse minor
semiplen. p̄bone, & r̄der ad l. maritus. inf. de q. s. l. videbat
Sed vt vnu testis p̄bat semiplen. stellige, qd duo p̄bat
plen. alia si p̄tēres regrederis, tunc vnu nō p̄bat semiplen., &
a fealto p̄tēo rōnib. in gl. p̄tēis, led exigeret req̄sitorū dimidi-
tas, si sunt pari numeri, vt de l. x. tres, & de quatuor, duo. Si autē
si p̄tēis numeri, & tunc maior pars, vt de trib. duob. de qnq; tres, &
sic de ceteris, & hac vera, nisi tunc numerus regrederis ad l. o. &
tate actus, q. tunc vnu solo deficeris, p̄hil. agere, vt patet i. testis,
vt l. si vnu. C. de test. & sic nec. s. in testo p̄bat semiplen., nec
tres, vel quatuor codicilli, q. actus in se est virtuosus, & nullus, &
sic ad facm pp semiplenam probationem non est recursus;

cum,

A D D I T I O .

2 Debitora scriptura. Itum articulum plenissimum examinat Phil. Cor. in col.
s. l. in his consultatione in. vo. & m. quod feria priuata, seu libri rō-
num, aliusq; priuilegiu vigore, facient integrum, vel semiplenam proba-
tionem, tradit A. d. l. in cons. 5. 3. in can. catu. en. test. in. 1. & 2. col. 1. vo.
& addit quando scriptura habet subscriptio. nū testium, & partis, & telles
omnes subscriptiones recognoscunt. s. l. facit plena lide, fine
aliqua comparatione, vt cocludit Alex. p̄tē Bar. & Ante de Bar. quis referit
in col. 2. 6. in can. catu. & lite col. p̄pver. ad hoc, & c. a. n. ola.

A D D I T I O

- a** Debitor scriptura. Ifun articulum plenisim è examinat Phil. Cor. in cōsi. 3. inc. hac collatione. in .vo. & nunquid scriptura priuata, seu libri rōnum, alificius priuilegiū vigore, faciat integrum, vel plenissimum, plautio, nemplacē tradit. Dic. In cōsi. 3. inc. col. utr. teneat 1. & 2. col. in .vo. & inde quando scriptura habet subscriptionem tamen, & purior, & telles omnes subscriptioes recognoscunt. Iunctu scriptura. la. facit plenā idē, fini aliqua comparatione, ut cōcludat Alex. p̄t Bar. & Ant. de But. quos referunt in cōsi. 3. inc. canū, & lire, col. peverat ad hoc, &c. in vno. Barth. Salv. fitter. Dig. vetr. D.

Salycketus super Digesto veteri.

danda est dilatio parti ad respondendum positionibus dependentibus ex facto alieno. Idem si ex suo, sed esset de valde remoto, vel de proximo, sed intrincato, vt. qui interrogatur. s. in tetro. aet. Vtimum g. lex illo verbo, certioreretur, colligit, quod hoc sacramentum est veritatis, & non credulitas, & est rex. etiam. s. eo. l. quod est alius in iuramento tutoris, & iuramento calumniae, quia illa sunt credulitatis, vt in gl.

2. Defensor. Catus.† Defensor municipij, vt collegi, non potest sacramentum deferre sine mandato speci. si h. d. Quero, a quo debet habere mandatum? & respondebat in gl. item queror, an aliquo casu possit? & dic, vt in ea, & addi, in f. v. dic, aut defensor habet mandatum immediate ab ipsa vniuersitate, & tunc aquiparatur tutori, vt inf. de mun. & h. m. m. But. & & defensores, aut habet mandatum a sindico, vel ab his, qui gerunt officium administracionis reipublica, & tunc aquiparatur procuratori, vt s. qd. cuiusq; vniuersitatem eorum, s. actor secundum Iac. But. & doc.

3. Procurator. Catus. Procurator, & defensor non compelluntur iurare. h. d. Quero, quare non compelluntur? & respondebat, vt in ea, sed extra apponit, qd ex hoc sequitur, qd codicilis actoris vt fieri deterior ex interventu procuratoris, contra l. 3. s. defendi. inf. ex quib. cau. in posse. uti. qd. iurare, vel referre iurandum, vel referre, vt in t. l. manifeste. Solu. qd non efficit, quia & nunc instantia. & tunc compellitur ipse venire ad iurandum, vel mitteatur ad eum iuramentum, vt l. generaliter. s. h. s. de praentibus C. e. t. secundum doct. Quero, quid si iuratur, & ad vtilitatem dominian, pro derit domino ratum habentur? & cito, quod sic, catus est s. e. nam & postea s. iurandum s. m.

4. Qui iurandum. † Defens sacramentum, tenetur iurare de calumnia nisi sit parens, vel patronus. h. d. Nota, qd iuramentum calumniae debet peti, vt hic ex quo sequitur, qd potest omitti. Contra quod opponit glofia de l. 2. s. led. qui vereunt. C. de iuramento calumniae, & dic, vt in ead. & clarus, quod remittit non potest expresso, nec tacite, sed potest omitti, vt hic & extra de iuramento calumniae cap. primo. lib. sexto. Item nota, quod hic super ista petitione iuramenti, iuratur de calumnia quoniamcum prius fuerit iuratum. Contra quod oppo. glo de Authen. de his, qui ing. adapt. s. l. Solu. quod olim plures iurabant, quia generale iuramentum super tota causa non praefabatur, hodie vero, quia generale praefat, illo praefato non iuratur poeta, sed anquid illud generale sit praefatum, plurimes iurari potest, vt gl. & ita declarat gl. t. Tertio nota, quod iuramentum calumniae remittit parenti, & patrono. Sca. querit glo, an hodie sit corredum? & dic, quod non, vt in ead. † Sed ab extra quaeo, ac ectora, si liberatus deferat patrono, vel filius patri, eis deferentibus remittat iuramentum calumniae, & dicit Iacob. de Arc. quod sic, ratione aequalitatis seruandae, vt l. f. C. de f. & l. exp. videtur calus in x. colla de consuetudine rec. seu. s. facienti, ubi quia remittitur dominio, remittitur etiam vassallo, & ita tenet Bar. Ego puto contrarium, ideo adiurandum, quod quandoque ab vtrōque sacramentum est praefandum, & tunc si remittitur vni, intelligitur remitti & alteri, ita intelligit glo. dictum. s. sacramentum. Quandoque ab uno tantum est praefandum, & tunc remissio, quam lex facit alteri, non extenditur ad istum, a quo lex disponit praefandum, ut patet in deferente, & remittente, vt infra haec. s. ait prator, in f. l. ita & in causa nostra, quia lex remittit tantum patrono, & non liberto; quia libertus patrino debet reverentiam, non econtra. Vel aliter, interdum causa remissionis vnius est fautor eius, & odium alterius, & tunc non extenditur ad odiofum, & sic nec ad filium, nec ad libertum. Interdu, nec fautor, nec odium consideratur in remissione, sed alia causa, vñ forsan vna publica honestas, & tunc extenditur de uno ad alium, vt in contrario. Saly.

5. Si de qualitate. Catus.† Qualitas iuramenti in discordia committitur iudici. h. d. Quod facit, vt partibus discordantibus in formatione p̄st̄ mitendi consultori, iudex formare debat, vt hic, & inf. ead. in s. non temper, facit, l. j. C. de rela. & ibi dixi. In glo. ibi, in praesentia hoc non est bonum exemplum, quia litera ista dicit conceptio, & sic loquitur de forma, non de loco.

6. Ait prator. † Is, cui deferuntur iuramenti, cogit iurare copili, ubi non potest conueniri. h. d. Et non, p. hoc procedit in sacramento voluntario, sed in judiciali die aut iste iam competenter iudicio, & tunc compelletur, quia iniurias amodo, p̄sque reneatur, aut non confessit, quia continuo suam exceptionem op̄ posuit, & protestatus fuit, & tunc non compellitur.

7. Non semper. † Delatio, & relatio, nō semper sub eadem forma procedunt. h. d. Querit gl. de exemplis respectu rerum, que vide. Sed primum exemplum non est bonum, qd actor non ita p̄t scire veritatem de do lo commissio, sicut reus, ideo referri non potest, qn reculari possit, vt in praes. dixi. Sequens gl. q̄rit de expensis respectu plora rū, & dic, vt in ea, potes ēt ponere exemplum in Inde, & Chri stiano, nam Christianus deferre debet per Deum omnipotentem & legem datum Moyis. Sed eccl̄a, Iudeus Christia no, per sancta Uc. euangelia, ut feruat consuetudo, s. m. doct.

8. Cum res. † Hic ponitur practica procedentia, nec potest aliter summaris. Not qd iurare fit condemnationis, vel absolutio. Quero, textus dicit, qd solutio nia absoluunt, qualis est hac absolutio? Relpson gl. ab principiis loquitur de expressa remissione finis de tacita, vt in princ. glossa. Oppono, qd hodie non expiat, qd iurare de calumnia, quia sufficit sacramentum generale, vt in Authen. de his, qui ing. ad app. s. fina. gl. remittit ad nota supra cod. iurandum. s. qui in fl. nec valet dicere defers, refer mihi, qd potest replicare, ego nō teneo, qd denisi teneo, cum noli iurare, at ego velle em sed non possum, & sic huc l. loq̄ qd utrumq; facere p̄t, vt patet ex coniunctio, & serie litera. Quero ultimū, an post sententiam hodie iurare possit, & glata in fidic, qd non, & male, vt p̄ doc. in l. generaliter. C. e. & dixi. in l. admonendi. supra eo.

9. Opp. 2. nam iuramentum habet vim solutionis, vt s. e. l. tutor ergo omnis actio tolli debet, vel solutione inf. de sol. Sol. vt s. ergo illud est verum respectu illius actionis, non alterius, qd no, quia causus est hic.

10. S. V. M. M. A. R. I. V. M.

11. Iuramentum defers, si de calumnia nolit iurare, censetur remittere.

12. Defers iuramentum, post acceptationem penitere non potest.

L E X . XXXVI.

13. Sin non fuerit. † Si defers nolit de calumnia iurare,

habetur pro remittente. h. d. † Not. v.

2. tra id, qd habes in tumulo, t. p̄t post acceptationem iuramenti, non licet penitere defers, de quo dixi s. e. l. non erit. s. f. &

3. l. qd. Oppo. qd principium contradicat fini. Sol. qd principium loquitur de expressa remissione finis de tacita, vt in princ. glossa.

Oppono, qd hodie non expiat, qd iurare de calumnia, quia sufficit sacramentum generale, vt in Authen. de his, qui ing. ad app. s. fina. gl. remittit ad nota supra cod. iurandum. s. qui in fl. nec valet dicere defers, refer mihi, qd potest replicare, ego nō teneo, qd denisi teneo, cum noli iurare, at ego velle em sed non possum, & sic huc l. loq̄ qd utrumq; facere p̄t, vt patet ex coniunctio, & serie litera. Quero ultimū, an post sententiam hodie iurare possit, & glata in fidic, qd non, & male, vt p̄ doc. in l. generaliter. C. e. & dixi. in l. admonendi. supra eo.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

14. Excepio nascitur ex pacto collato sub conditione iuramenti prestandi.

15. Contractus inominati, per que verba fiunt.

L E X . XXXIX.

16. Si quis cum. † Ex pacto collato sub pdōne iuri prestant na scit exceptio. h. d. Ibi, iuris iurandi i. pacti pp̄ iuris iurandum. Ibi, est. n. istum tex. gl. iuris iurandum, ad id, qd dixi s. e. l. iuris iurandum, qd ex questione. in prin. Oppo. qd iste tex. sit scriptus contra intentionem, quam gerit, cum duæ negationes faciant vnam affirmationem, vt inf. de verb. signi. l. duobus verbis negativis. & sic implicat, qd manifesta turpitudinis sit velle iurare, qd est falsum. Solue, qd vna abundat, vt in glo. vel dic, qd nulla abundat, & p̄sum, nec, stat implicatiu, & implicat infinitum solutere, & debet iungi cum verbo, nolle, vt sit sensus, nolle soluere, nec iuare, nec deferre, est manifesta turpitudinis: ad alterum. i. iuris iurandum, qd sit manifesta turpitudinis. qd notari. & p̄ illum tex. intelligit iste. Oppo. qd possit recufari, vt C. e. l. generaliter. s. fina. & l. s. qui iurandum. fol. qd hic p̄t fuit acceptatu & suscepit, in contrariis, ante eius susceptionem, hanc solutio non est bona, quia nec ante susceptionem potest licet recufari, vt istum texum, qui loquitur indistincte, & s. e. l. iuris iurandum. qd sit prator. & s. f. in Quo forlani gl. dicit secundo, qd illa tempora, erat turpe & hodie non, vt in contrariis, & sic hec lex est correcta, hoc non valet, qd tex. in l. generaliter. in fin. dicit, qd non derogat in aliquo iuribus antiquis, ac qd quia in dubio euat legum corredio, vt l. pricipimus. C. de ap. Item si possit hodie absoluere fieri recufari, frustre diceret ibi t. qd iudex appellatio, de causa recufationis cognoscere debet, vt in d. s. fina. Ideo dic, qd non potest alterum i. iuris iurandum non fieri, nisi ista cā mo uē, vt ibi, & hanc solutio est vera, & p̄ ea hēs causum de iure nouissimo, in Auth. de fin. s. f. hanc quondam, ver. & hoc dicitur. & ibi gl. Concludo ergo, aut qd in iuri voluntario, qd defert a parte parti extra iudicium, & illud in indistincte recufari, vt in sup. tex. aut iudiciale, qd defertur in iudicio iudice approbat, & illud tenet acceptare, vt soluere, vt hic, nisi existia. qd defert, vt d. l. gnat. s. fina. C. e. l. qui Quo ex extra, qd sunt iuria. qd recufari, vt d. l. gnat. s. fina. C. e. l. i. iuris iurandum, & ad pecunias. s. defensor. & iuris iurandum qd ex questione. s. f. Qd, inhibitus eius cui defert, vt d. l. iuris iurandum, & ad pecunias. s. pupilio & s. p. curator. Qd, ex naturali loci, in quo defert, vt s. e. l. tutor. i. si qd. que ex natura actionis, vel casus, qd defert, vt s. e. l. si p̄sona. Qd, ex natura exceptionis opposita, & opponi non p̄t, qd sup ea iurare no cogitur, vt C. de non nu. p. l. in p̄tib. S. llo. Qd, qd ignorante, vel dubitatione eius, cui defert, vt referit, vt s. e. l. iuris iurandum, & ad pecunias. in prin. & s. f. ait prator. Qd, qd dubitat is, cui defert, ne per iurum eius detegatur, vt s. e. l. alias. qd. Quandoque, ne ius ei quasitum minuat, vel auferat, vt l. s. qui. p. fin. s. e. l. Quandoque, propera qualitatem, & modum de rendi, vt referendi, vt s. e. l. iuris iurandum. s. f. de qualitate, & s. f. semper. Patet modo ex predictis. qd ista determinationem recipit de iure antiquo, vt manifesta turpitudinis sit, nolle iurare, neq; defere, quando non sub iusta causa; aliis si subest causa legitima, non est in turpitudine aliquo, & sic ius antiquum id dicit, quod nouum. Quero an iste t. qd neutrum vult facere si ne cā habeatur p̄t confessio ipso iure, ita qd super hoc non sit necessaria sententia, dicit Bar. qd non, sed super hoc interrogetur, qd iudex debet pronunciare, ar. cius, qd delatorem. inf. de iure si scis puto, qd actor possit petere, ut reus sibi condemnetur tamq; ex eo, qui noluit iurare, neq; defere, & qd iudex hoc potest facere, hoc ponendo in fina per modi causas, ar. l. j. C. de iura, & alii, & per illi modi sufficiet vna fina. Et idem dico si contra reus, quia actor noluit iurare, veniret ab soluendus, vt s. Opp.

17. L. E. X. XXXVII.

18. Manifesta. † Nolens iurare, vt referre in iudicio, h. f.

subaudi, in iudicio delatum, non extra, vt no. s. e. l. iuris iurandum, qd ex conuentione. in prin. Oppo. qd iste tex. sit scriptus contra intentionem, quam gerit, cum duæ negationes faciant vnam affirmationem, vt inf. de verb. signi. l. duobus verbis negativis. & sic implicat, qd manifesta turpitudinis sit velle iurare, qd est falsum. Solue, qd vna abundat, vt in glo. vel dic, qd nulla abundat, & p̄sum, nec, stat implicatiu, & implicat infinitum solutere, & debet iungi cum verbo, nolle, vt sit sensus, nolle soluere, nec iuare, nec deferre, est manifesta turpitudinis: ad alterum. i. iuris iurandum, qd sit manifesta turpitudinis. qd notari. & p̄ illum tex. intelligit iste. Oppo. qd possit recufari, vt C. e. l. generaliter. s. fina. & l. s. qui iurandum. fol. qd hic p̄t fuit acceptatu & suscepit, in contrariis, ante eius susceptionem, hanc solutio non est bona, quia nec ante susceptionem potest licet recufari, vt istum texum, qui loquitur indistincte, & s. e. l. iuris iurandum. qd sit prator. & s. f. in Quo forlani gl. dicit secundo, qd illa tempora, erat turpe & hodie non, vt in contrariis, & sic hec lex est correcta, hoc non valet, qd tex. in l. generaliter. in fin. dicit, qd non derogat in aliquo iuribus antiquis, ac qd quia in dubio euat legum corredio, vt l. pricipimus. C. de ap. Item si possit hodie absoluere fieri recufari, frustre diceret ibi t. qd iudex appellatio, de causa recufationis cognoscere debet, vt in d. s. fina. Ideo dic, qd non potest alterum i. iuris iurandum non fieri, nisi ista cā mo uē, vt ibi, & hanc solutio est vera, & p̄ ea hēs causum de iure nouissimo, in Auth. de fin. s. f. hanc quondam, ver. & hoc dicitur. & ibi gl. Concludo ergo, aut qd in iuri voluntario, qd defert a parte parti extra iudicium, & illud in indistincte recufari, vt in sup. tex. aut iudiciale, qd defertur in iudicio iudice approbat, & illud tenet acceptare, vt soluere, vt hic, nisi existia. qd defert, vt d. l. gnat. s. fina. C. e. l. qui Quo ex extra, qd sunt iuria. qd recufari, vt d. l. gnat. s. fina. C. e. l. i. iuris iurandum, & ad pecunias. s. defensor. & iuris iurandum qd ex questione. s. f. Qd, inhibitus eius cui defert, vt d. l. iuris iurandum, & ad pecunias. in prin. & s. f. ait prator. Qd, ex naturali loci, in quo defert, vt referit, vt s. e. l. tutor. i. si qd. que ex natura actionis, vel casus, qd defert, vt s. e. l. si p̄sona. Qd, ex natura exceptionis opposita, & opponi non p̄t, qd sup ea iurare no cogitur, vt C. de non nu. p. l. in p̄tib. S. llo. Qd, qd ignorante, vel dubitatione eius, cui defert, vt referit, vt s. e. l. iuris iurandum, & ad pecunias. in prin. & s. f. ait prator. Qd, qd dubitat is, cui defert, ne per iurum eius detegatur, vt s. e. l. alias. qd. Quandoque, ne ius ei quasitum minuat, vel auferat, vt l. s. qui. p. fin. s. e. l. Quandoque, propera qualitatem, & modum de rendi, vt referendi, vt s. e. l. iuris iurandum. s. f. de qualitate, & s. f. semper. Patet modo ex predictis. qd ista determinationem recipit de iure antiquo, vt manifesta turpitudinis sit, nolle iurare, neq; defere, quando non sub iusta causa; aliis si subest causa legitima, non est in turpitudine aliquo, & sic ius antiquum id dicit, quod nouum. Quero an iste t. qd neutrum vult facere si ne cā habeatur p̄t confessio ipso iure, ita qd super hoc non sit necessaria sententia, dicit Bar. qd non, sed super hoc interrogetur, qd iudex debet pronunciare, ar. cius, qd delatorem. inf. de iure si scis puto, qd actor possit petere, ut reus sibi condemnetur tamq; ex eo, qui noluit iurare, neq; defere, & qd iudex hoc potest facere, hoc ponendo in fina per modi causas, ar. l. j. C. de iura, & alii, & per illi modi sufficiet vna fina. Et idem dico si contra reus, quia actor noluit iurare, veniret ab soluendus, vt s. Opp.

19. L. E. X. XXXVIII.

20. Manifesta. Abenti potest fieri gratia iuris iurandi. h. d. Not.

21. Labeo. Abenti potest fieri gratia iuris iurandi. h. d. Not.

22. Sed opp. quod non ignoranti, quia gratia fieri non potest ei.

23. Ideo dicitur quod non ignoranti, quia gratia fit iurare volē.

24. Tempore gratia ignorans est, fed cum de disponit, ad scientiam eius deditur.

L. E. X. XL.

25. usurandum. Deus liberatur, & exceptio inducit, ac etiam soluti repetitio datur. h. d. No. quod iuramentum habet uolum accepit.

L. E. X. XLI.

26. Creditor. Abenti potest fieri gratia iuris iurandi. h. d. Not.

27. Creditor. Creditor, ad eam causam prius negatam referre, & si de ea non appetit creditur iurasse, ex eo, quia factum nullo modo praeceperit, & sic super toto, hoc dicit, & multum notabiliter.

28. Super texu ibi, hoc tal. scilicet, se dare non oportere, de quo predixerat.

29. No. primo, quod pupillus potest iurare ad suam utilitatem.

30. Item, quod iuramentum eius super facto, prodest.

31. Iuramentum sicutur ex defensoris iuramento.

L. E. X. XLII.

32. Creditor. Catus, iurans se dare non oportere videtur

ea non appetit creditur iurasse, ex eo, quia factum nullo modo praeceperit, & sic super toto, hoc dicit, & multum notabiliter.

33. Super texu ibi, hoc tal. scilicet, se dare non oportere, de quo predixerat.

34. No. secundum, quod pupillus potest iurare ad suam utilitatem.

35. Item, quod iuramentum eius super facto, prodest.

36. Creditor. Creditor, ad eam causam, quae ei pleniora liberationem inducit, qd not

37. Super texu ibi, hoc tal. scilicet, se dare non oportere, de quo predixerat.

38. Item, quod iuramentum eius super facto, prodest.

39. Creditor. Creditor, ad eam causam, quae ei pleniora liberationem inducit, qd not

40. Super texu ibi, hoc tal. scilicet, se dare non oportere, de quo predixerat.

41. Creditor. Creditor, ad eam causam, quae ei pleniora liberationem inducit, qd not

42. Super texu ibi, hoc tal. scilicet, se dare non oportere, de quo predixerat.

43. Creditor. Creditor, ad eam causam, quae ei pleniora liberationem inducit, qd not

44. Super texu ibi, hoc tal. scilicet, se dare non oportere, de quo predixerat.

45. Creditor. Creditor, ad eam causam, quae ei pleniora liberationem inducit, qd not

46. Super texu ibi, hoc tal. scilicet, se dare non oportere, de quo predixerat.

47. Creditor. Creditor, ad eam causam, quae ei pleniora liberationem inducit, qd not

48. Super texu ibi, hoc tal. scilicet, se dare non oportere, de quo predixerat.

49. Creditor. Creditor, ad eam causam, quae ei pleniora liberationem indu

Salyctus super Digesto veteri.

Supple tex. In prin. ibi, manumittit, & peto caueri de manumittendo, & quia non caues, nolo repetere datum, ibi, posfici, tanquam datum ob causam, causa non secuta. Ibi, decelerit, non manumittit. Ibi, repetitionem esse, tanquam datu ob causam cā non secuta, & hoc operat eius mora, q̄ in eum transfluit periculum. Ibi, vltro, alias ultra, quasi dicat, nedum cessat repetio, sed ultra hoc sibi competit actio, vel expone vltro. i. volenti tibi, &c. Ibi, defuncto, scilicet ante mortem. Quero ad declaracionem, ter, in orum, ex qua cōvebat hic in principio repetere, & quidam, quia non manumittit, sed ista non est intentio litera, quia non conuenit illis verbis, secundūm distinctionem predictam, nō dic ergo, q̄ petebam ex isto causa cautionem, vt manumitteret, quo causa distinguitur, ut in predicto, & hoc vult gl. 2. & hac vera. Sed runc ab extra oppono, q̄ cautio præstet, vt in oībus, d. iud. & l. inf. de contrahe. emp. l. clausis. Ex quo lequierit, quod nō capienda condicio non paratur, ubi a domino dominium non transfertur. quodno.

§. Quamquam. Causa iustus liber esse, si pecuniam, nō manumittit, nō datur extraneo pōt dare de peculio, & si pēt hæredē dare impeditur liber efficitur, & contra hæredē illi extraneo actio datu. h. d. **¶ Nota.** q̄ conditio h̄ pro impletā, q̄ nō impeditur factio eius, qui ex impletione tenetur. Item, q̄ si effectu hæres non pot impeditre numeros peculiares solvere. Tertiō, q̄ error in dominio impedit translationem dominij, sed vbi erratur in alio, vide q̄ dixi, in l. cum fundus. ſeruum tuum imprudens, & in leiu qui in provincia. ſi cert. per Opponit, q̄ inuitu hæredē dare possit, ut in fratre statulit, peculium, ſ. illo. Sol. q̄ in contraria erat ei prelegatum peculium, hic non. Opponit, q̄ numni non sunt salui hæredi, ex quo compellitur eos postea alteri dare. Sol. Et gl. vel l. m. Bar. salui sunt hæredē de rigore, sed ei cui erant dandi cā condonis implenda, ſuccurrunt de aequitate, & eo responde parum est vtile. Vel dic, q̄ prodest hæredi, quia poterit conditionario agenti obiecte compensationem de fibi debito, etiā naturaliter tantum. Item forte fibi expedit, tunc illam pecuniā habere, vt poenam evitetur, quā incurrit si ad diem promissum creditorio non soluerit, vt ſit prox. in unius in fine. Opponit cum ea, q̄ huic conditionario non subveniat, vt l. ſi quis sub conditione, inf. ſi quis omisſa cauſa te. Sol. quod ibi hæres tenet hæreditatem ab intellecto, hic ex teſtamento, in quo appofita est conditio. Item ibi implebatur debens nunquam implere volunt, hic, ſic. No. querit, quare conditionarius non habet hic actionē ex testamento, rudit, quia id, quod est in conditione, non ē ſequitur legatum, ut l. ſi quis sub conditione, inf. ſi quis omisſa cauſa te. Ex ita gl. habes, quod ſi ſuſſerit legatum, ei daretur actio ex testamento, quod nota, ad declarationem eius, quod not. in l. 2. C. de inſitu, & ſubſi. vbi dicitur, q̄ quando ſtat per eum in cuius persona conditione debet impleri, tunc ſubveniatur implere non valenti auxilio extraordinario, quod intelligo, actione ex testamento, que nunc extra ordinem datur, vt in ita gl.

S V M M A R I V M .

Liberatio modaliter facta, condicitor, ſi modus non impletatur.

L E X . IIII.

1. Si quis acceſio. † Liberatio facta ſub modo, condicitor, citur illo non impletō, h. d. Oppo. q̄ immo ipa pecunia ad quam tenebatur, repetatur, vt in eo. l. ſi mulier. Sol. hic debitus erat in diem, vel tibi conditione, & dies, neque conditio euenerat. In contrariō pura erat obligatio tibi, ex acceptationis, ideo pecuniam repetit, quia illam dediceſt. v. Opp. 2. q̄ dūtaxat agi poſſit, ut impleatur conuēta, vt inf. de pref. ver. l. b. enm. ſolta, tribus modis, vt in gl. & pri- mani ſolutionem reprobatur, tertia verō non placet doc. quia non habet bonam rationem diuerſitatis, video cōter ipsi ſi tenet medianam, ut ibi ſubaudiatur dictio, tñ. Sed meo iudicio illa late- ria violator, ubi potest ſtar fine ſubauditio, deo illum tex. intel- ligio, dum dicit, q̄ officio iudicis non inſtauratur veritas actio, de officio iudicis deſtrumenti actioni præſc. verbis, de qua predi- cat, & hoc probat illa dictio illatina, itaque, non ergo inſtauratur veritas per actionem præſc. ver. nec indicis officio ei deferunt, quia illa datur ad impletum conuēta, ut ibi, ſed bene inſtauratur per conditum ob cauſam, ut hic. Oppo. 3. q̄ inſta- ratio ita per hanc actionem non ſi neſſetaria, quia potest ipso iure agi prima, quae non v̄ extincta, cum in acceptatione na- tura tanta cōditio ſi exproſiſiorem dare, q̄ cum nō im- pleat, accepit, euansit, ut inf. de iure d. l. licet, ſi poſſit, ut gl. q̄ ibi ex natura rei tacita cōditio a lege ſubintelligit, hic nulli la intelligitur a lege, nec etiam a partibus immo ſubintellec- tūt, ut inf. de reg. iur. l. actus legitimi, ex eſt gl. expedi- tur, ut inf. de præſc. verbis, l. n. l. ſi, quod ſi facit, Et quia huic ſo. repugnat vt iſte te, qui dicit placuerat tñ, vt dare, gl. ſubdicit, prima. T̄ Exiftit ſi p̄tūtus in nominati cognōci- tur ex conuētione, & non ex impletu. Sed ultramoni- dixerunt totum eñ, ſed glōſia uerior, ut ſcripsi in l. cum moia. C. de tranſac. & pro glōſia eft cauſa in liurigentium, de pāti in pein. Quantum ad ſo. conuēt, dic in diu, ſecundūm doſto. q̄ hic petet, ut impleat conuēta, ſo datur actio præſc. ver. ut hic & l. b. eam, inf. de præſc. ver. Sed ubi non vult impletu, ſed da- ta repetere, tunc ſi eft repetibile, datum conditio ob cam, ut in toto iſto tit. ubi aut eft tale quid, q̄d repeti non pōt, ut libe- ritas, tunc agiſ de dolo ad interſeſt, ut d. l. ſi proponas. Et hac verba pondera, ut ſi libellare circa medium concludendi.

2. Si liber homo. Datum ob cauſam de iure im- poſibilem, repetitur licet de facto ſequatur, nec diſtinguitur, ſciens reperit h. d. No. p̄ de ſcientia, vel igno: antia recipientis non queritur, ſed dantis ſic, vt in ſo. Opponit, q̄ non repeat, vt l. ſi procuratorem, ſi liber homo, in ſi man. ſolue, ut glōſia, q̄ ibi numnos pecuariaſ ſoluit, qui erant ipiſus recipientis, video fibi retinet, ut inf. ſi fin.

3. Subtilius. Iſte ſi eft multū vulgatus. Cauſa error in domino impedit translationem q̄

De condicione cauſa data.

31

minis, & nemo transfert, quod ſuum non eft. h. d. No. ex glo. 4. q̄ conſumptio reconciliat hanc condicitionem, ſicut mutuum & eius actionem, ut l. nam & ſi ſur. ſi cer. peta. † Item no. ex gl. 3. q̄ dominus ſi non transfert dominium, parat tam en cā ſi uſuapiendi. Sed contra no. l. Pomp. ſi ſuſſit, hic allegato in gl. & illud uerius, ſecundūm lac. But. quia haec iunt conuētibilia, dominium transferri, & parati cauſam uſuapiendi a noa domino, ut inf. de contrahe. emp. l. clausis. Ex quo lequierit, quod nō capienda condicio non paratur, ubi a domino do- minium non transfertur. quodno.

4. Locatio operum, ut ſi contractus immominatus.

5. Datum ſub modo quando ſufficit ad datum condicendum.

6. Contractus immominati quando penitentia admittant.

7. Contractus an locum habeat in contralibus, & nu. seq.

8. Condicione cauſa data an inducatur per cauſe defectam.

9. Cauſa qualiter cognoscatur impulsua, vel finalis.

10. Cauſa data, quando, cu, & pro quo re competat.

11. Cauſa data, datur, ſi datu ad manumittendum non ma- nūmittatur.

12. Procurator quando certiorari debeat.

13. Seruus manumittendus ante manumittendi moram fugiens repeti non potest.

14. Seruus manumittendus, poſt moram decadens, repetit.

15. L E X . V.

Si pecuniam. Principium huius l. eft multū di- fice, & eius gl̄ ſunt obscura, ſed hic legentibus apparetur clara, diuide ergo in tres partes. Primo, ſoluit q̄nō, an cefſet repetitor, ſi cā nō ſit ſecuta. Secundo, an habeat locum ex penitentia. Tertiō, l. m. diuim limitat, ſecundūm ſi ibi, ſed cum l. cēt. terciā ibi, nō ſit ſecuta, led ex penitentia ſic, & quatenus recipiens remaneat ſine danno. h. d. † No. q̄ datum ob cā p̄t repeti ex penitentia, ſi cā nō ſit ſecuta, ſic. ſ. e. l. ſ. 1. Secundo q̄ ſi ex penitentia, ſi cā ſit ſecuta, ſic. ſ. e. l. ſ. 2. Tertiō, q̄ preparamenta non faciunt definire rem integrā, et- fe, concor. ſ. de procu l. ſi defunctus. Oppo. ſic, iſte locauit operas ſuas, vt iſet Capuam, ergo ſi ab eo non repetitur, quia loca- tio eft ſit nominatus, ſed in ſitibus nominatis, vt inf. dicam non eft locus paenitentia, ergo & c. Sol. vt in prima gl. quod pe- cunia hi ſit ſuata vt ſpecies, & ſic non interuenit vt merces, vel q̄ ſi non in ſpecies, ſed in numero ſuit data, dic, q̄ iſte non erat homo plū ſuata locare operas ſuas, vt faciunt curiores. Sed erat homo qui potius gratia notitia, & amicitia moeblebat ad eundum, & ſic eft ſit nominatus, hoc idei vult alia gl. ſi- gnata, in ſuper verbo, repetitor, in prin. & ita et tenet doc, & q̄ fuerit homo qui nō ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit, quem locatores operarum vt curiosi ſuauerunt facere. Opp. tunc, inf. ſuppolito, q̄ iſte non ſuauerit locare operas ſuas, cum repeti nō dēt, ſicut nec aduocato honorarii ei datum, ſi per eum non ſterit, ſicut ſuit hic, & tñ aduocatos non ſuauerit locare operas ſuas, probat apparatus magnus, quem iſte fecit

Salycetus super Digesto veteri

rem dantis tantum, aut recipientis tantum, aut tertii tantum, aut mixtum duorum ex illis. Si fauorem dantis tantum, & tunc aille, qui recipit, habet facultatem implendi ex parte sua, & tunc locus est penitentia, ut s.eo.l., §.i. aut facultatem implendi non habet, & tunc, ait non tantum non haber nunc, sed et non habuit retro, propter iuris impossibilitatem, & tunc distingue, aut is, qui dedit fuit iuris, & non est locus penitentiae. Secus si ignorans, ut C.eo.l. si militem, & s.eo.l. §.i. si quis quasi, non atraente scientia, vel ignorantia, vt s.eod.l. §.i. si liber homo, in aliis. Aut hinc non habeat nunc, habuit tamen retro, & tunc, aut non deficit potentia, & spes implendi in futurum, & tunc locus est penitentia, ut hic, debet tamen confusi indemnificius, a quo repenter, ut deficit spes, & potentia implendi in futurum propter casum, qui contingit in persona eius, qui defuerit eis, & tunc locus non est penitentia, vt no. C.eo.l. p. quae sic intelligit illam l. & dixi s.in vñlop. & ibi assignauit rōne.

9 Secundo casu, quando concernit fauorem recipientis tantum, & tunc locus non est penitentia, quia causa celestis impulsus, & in statu habet donationis perfecte que non renocatur, ut p. fecta. C.de his, quia sub modo, & no. s.eo.l. §.i. si quis quasi, per quamquam. ¶ Tertio casu, qñ concernit fauorem tertii tantum, & tunc si res est integra, locus est penitentia, ut s.eo.l. §.i. & in ea. S.item si quis dederit. Sinautem si inchoata genit, aut res, vel persona, cuius commodum concernet, extat, & locus est penitentia, ut inf. S.item si quis dederit. Cum le. aut non extat, quia perempta est, & tunc, aut ex pecunia data res est empta, pura seruus manumittendus, & locus non est penitentia, vñ d.s. item si quis dederit, & hic, ne ille remaneat in damno. Aut ferius non est emptus, & tunc locus est penitentia, nisi manumittio fuerit cā preemptionis, vt inf. S. f. vel fusile alias distracturus, & est ratio, quia ubi nihil corum interuenient, ipse esel fine damno, & sequi eorum interuenient, ipse remanetur in damno, & super ista ratione est fundata permisso penitentia in materia ista, quod non. Ob. predictis inf.o. lqđ Seruus & infide in d. l. s. ego. §.i. vr dicit in d. l. quod Seruus. ¶ Quarto casu, quando mixtum concernit fauorem duorum ex illis, tunc facio tria membra, quia aut concernit fauorem dantis, & recipientis, aut dantis & tertii, aut recipientis, & tertii. Primo casu, dico, qñ est locus penitentia, sed interdum sufficit verbalis, quia aliud impedimentum non habet ei obstat. Interdum requiritur realicuus præambuli iam facti, ut inf. e. quod Seruus. & pro huic declaratione uide, quod dixi s. in recitatione magna gl. in princ. nam si illius præambuli non fiat reuocatio seu refutatio ex simplici penitentia, datum non reuocatur. Secundo casu, qñ id fieri non concernit fauorem dantis, & tertii, & tunc locus est penitentia, quia neutrum eorum per se diuinum habet prohibere, ut s.dixi. Tertio casu, quando concernit commodum recipientis, & tertii, tunc pro ea parte qua concernit commodum tertij, locus est penitentia, non pro ea, quia concernit commodum recipientis, quia illius pars respectu est donatio, ut superius dixi, quod an fallat fuisse matrimonium per s.i. ego. §.i. inf. de iure do, dic, vr superius dixi. Et p. dicta vñlo- res data est illud. Vbi aut induit, duo, pot, & pars ad illi ter- titum conringens, repeti non posuit, arg. eorum, que dicunt in finit. l. l. nbi. Ex predictis appetat istam materiam plenissime for- condulamini, & hoc in contradictionibus merè innominatus, sed vñ et let mixtus nominatus cum in nominato, dicetur, inf.co.l. p. h. 12 uertor ad gl. ¶ queror, an defectus cause inducit hanc actionem? & gl. ista, veritatem cause defectus, distinguuit, aut est impulsus & cius defectus non inducit hanc actionem, ut s.eo.l. §.i. si quasi, in s.i. & l.2. §.i. inf.de don. & l.3. in princ. inf.de cond. inde. Aut est finalis, & tunc, aut expressa, aut tacita, & tunc aut ab utriusque parte intellecta, aut a dante tantum. Sed dic latius, aut impulsus, & dic in vñ d. l. s. dixi. aut finalis, & tunc, aut fuit impossibilis, & tunc eius defectus licet inopinie, hanc conditionem scienti non inducit, sed ignorantia sicut ut s.eo.l. §.i. lib. C.eo.l. si militem, aut fuit possibilis, & tunc, aut expressa, vel ab utriusque tacite intellecta, quia hec dico pro eodem habentur, ut s.eo.l. §.i. & l seq. aut a dante tantum tacite intellecta, & isto secundum casu eius defectus repetitione non inducit, ut C.eo.l. si repeatendi. Primo uero casu, distingue, quia aut deficit casu, aut facio implore debentis, aut illius, in cuius persona dēt impleri, p. mali casu, qñ per casum, & tunc, aut contingentem in re, in qua dēt impleri, & tunc, aut ante moram implere debentis, & tunc casus defectus non facit locum huic actioni, sed post mortuam sic, ut s.eo.l. §.i. ad finem, aut casus ille contingit in re, vel circa per- sonam implere debentis, & tunc defectus canit non facit locum huic actioni, vt in principio huius licet penitentia sit, de qua latius s.dixi. Secundo casu, qñ facta eius, qui debet impleri, & tunc locus est huic actioni, ut s.eo.l. §.i. r.riso. & C.eo.l. p. Tertio casu, ex defectu cause non est locus huic actioni, quia hec pro implexa, sed in ratione penitentiae dicitur in alia distin- gione dixi. ¶ Num ad declaracionem predictorum quero, qualiter

6

Decondict.caufa data.

32

principiata, non impedit repetitionem ex poenitentia, vt dixi
§. in prin. Item no. q. conditio ob causum datur ad aliud, q. sit
datum, quia ad seruum emptum. Sed gl. magna circa f. s. in prin.
dixit, q. pro quasi dato iur. sed vt dicam in seq. non agitur hic
directe ad seruum, sed ad pecuniam. Oppo. cum gl. q. de ferro
non debet repromitti, vt in depo. si fine. Sol. vt in gl. que pri
mam sol. reprobavit, vt in ea. dicit ergo glo. q. hic in procu.
qui durius astringitur, q. depositarius & hoc coiter approbat. Sed
dicet praeceptus. Quo hoc in procuratore, quia tunc est contractus
nominatus mandat, & sic conditio, ob causa locu. non
liquo. sed rindeo, q. gl. non vult quod directe sit contractus man
dat, sed in nominatus, q. quo iudicatur secundum contractum
mandati, cui assimilatur. arg. l. s. si quis feruum. inf. depo. Vel
potest solui contra de l. si fine. q. ibi in contractu celebrato gra
tia dantis tantum, in quo non venit nisi dolus, & lata culpa, hic
gratia recipiens, puto, si pecunia correspondebat, vel virtus, q.
si non correspondebat. Opp. de l. 2. 1. repon. §. eo. Sol. vt in gl. &
hac solutio bona verprobatur. In l. s. si debitor, vt in polleg.
Sed si accepit. In precedenti, q. accepte pecunia
vt ferum emat, & manumittat. hic
17 ut proprium manumittat. Calus. f. si feruum quem dñs erat dis
tracturus fugit ante moram manumittendit, datum non pot
repeti. Sed suffici encier de eo reperto restituendo deducto eo,
quo minus valer propter fugam, nisi acto eligat eum manu
mitti, vel ipsum feruum contegu, potius q. distracturum pati;
ti; fed vbi dñs no. erat cum distracturis debet restituere quod
accepte, nisi diligenter cum fuisset custoditur s. h. D. Not. q. in
duobus casibus consequuntur feruum, quod declara, vt in glo. v.
ad veri. eligat autem & ibi gl. querit, qua actione feruum
consequatur? & respondeat, q. per cod. stan. ob causam. & hoc
duplici ratione; vna quia hoc videt actuum de feruo praestando,
si eligatur. Secunda, quia conditio ob causam datur nediu ad
repetendum data, sed etiam ad implendum convenia, vt §. e. a.
§. item si quis deit. & §. eo. l. §. 1. versic. quod si Stichus. Sed
caue, quia gl. in d. s. quod si Stichus. tener contral. ut non detur
ad implendum conuentia, & illud verius, vt ibi dixi. Non ob iste
tex. quia hic non agit ad feruum directe, sed per viam replicationis,
si res deus de comde repetit, is aliquid vult detrahere p. p. fug
gam. & eno ob. quod dicit gl. dum. scit, q. tacite v. acti; quia
forte minus iusto precio, p. manumissionem, quam facere de
buit. Similiter §. item si quis quia ibi per modum replicadi fuit,
sic ut hic. Vel ibi feruum pot. dici quasi datus, quia de sua pecunia
emptus, vt dixit gl. magna in prin. huius. No. tamen gl. in q. que
dicit, q. pactum de in. intendendo, intelligit appositorum tan
tum saepe dantis, i. o. poenitentia pot. Sed ego puto, q. potius fa
tuor tertii, & ita in distinctione dixi in prin. huius l. Oppo., q.
in modo recipiens debet restituere, quia fuit in culpa, non custodi
endo diligenter feruum. Sol. ut gl. q. culpa non potest ei im
putari, quia erat de proximo liberamente accepturus, ita q. eum
fugere non fuit verisimile, & hec est notabilis sol. quani nota:
quia ex habes, q. non est exigenda tanta custodia in carceratis,
qui sunt in calu abfolitionis, sicut prius, quando erat dubium,
quod tene cordi pro custode carcera.

Sed vbi Catus. f. si feruum manumittendus post mo
ram decessit, datum repetitur. Vbi autem au
te morat decessit, distinguuntur, an dominus erat distractu
rus, vel non, & manumissio praeibus causam mortis, vel no. b.
d. gl. l. oppo. de l. 3. §. sed si Stichus. §. eo. Sol. q. illa secundum ista.
Quero, cui feruum dicatur obijste, quando nihil horum factu
rus erat, & dubium est, q. si ad proximum precedent dictum
referatur, vt videtur fieri debere propter dictiorem, enim, &
propter illa verba, adhuc dicendum videtur, quod moriat ei
qui pecuniam dedit, & sic qui recipit nihil refundere tenetur.
Sed si referatur non ad proximum, sed ad aliud precedens di
ctum, & sic ad publicum, tunc obijste dicetur ei, qui recipit,
& tunc cogitur refundere, & ita intercelitus magis placet, propter
sequentem exceptionem, nisi forte &c. Sed tunc oppono, q. re
petitio celiſt, ex quo in mora non erat vt supral. 3. §. sed si Sti
chus gl. vult solvere, felicit, & tanquam ob causam non secu
tata non repetitur, vt ibi sed ex poenitentia sic, vt hic, n. si ma
numissio fit causa mortis, vt hic recomptur, vel ipse fuisset distra
etus, vel alter vferus, vt in procedet, & ita debet intelligi gl.
in d. s. sed si Stichus, quam quidam dixerint huic esse contra
riam, & sic no. q. post mortem locus est regulariter penitenti
aria. Sed econtra videtur tex. sup. §. item si quis dederit ibi, aut si
ante decessisse proponatur, sed dic. q. ibi emptor idemque ma
numittere debens remaneat in danno, qui de pecunia data fer
uum emit, hic verò manumittere debens in nullo dano rema
neat, quia poenitentia, hic de numeri locum habet, q. penes ipsum
fuisset eodem modo periturus, ut patet in litera. Ultimo not.
hic esse calum, q. in contractibus post moram debitoris nō di
stinguitur in re perempta, an eodem mō fuit interit penes
actore, vel non; quod no. ad ea, qua scrip. in l. q. t. e. si cer. pet.

absque eius culpa, de illo promittere debet. h. d. Super textib.
176 damno afficiatur. † collige. q. procurator, tunc est certior alium
q. non certioratus dominum pot. incurriere aliam non est nec
fe, ut inf. de ma. vin. l. si pater. secundum Dy. & Bat. No. q. gesit.

Salycetus super Digesto veteri.

S V M M A R I V M

- Casus omisssus, dispositioni iuris communis est relinquendus.*
 - Pactus in casu matrimonij soluti, an intelligatur pactus i casu nuptiarum*
 - Prospiciens sibi in uno, an presumatur sibi in alio prouidisse.*

L E X

- Si extraneus.** [†]In contractib, a casu omisſus exprefſionи iuriſ cōis. h.d. ſecundūm me, nam doc, non ponunt illa verba, expreſſo non contrariuſ. ego ſic, & cauſam inf. ſubjicāti.
2 [‡] Not. q̄ patruſ in cauſum diſſolui matrimonij, nō intelligitur patruſ in cauſu nuptiarum non fecutari, niſi tacite, vt remaneat in diſpoſitione iuriſ cōis. Oppo, q̄ non tantum in extra-
neo, de quo in prin, ſed etiam in patre procedat l. iſta, vt hic, in
ſi. Solu. q̄ in prima parte appellaſt extreum omnem, non ha-
bentem mulierem in potestate, ut in gl. i. in fin, neq̄ loquitur
de patre filiam in potestate habente. Sed in hoc eſt diſferentia;
qua vbi non habet in potestate, luſitſi ſimpli pactum; in ha-
bente in potestate requiriſt stipulatio, vt laquia. C. de iure do,
& ratione diuerſitatis ibi ponit gl. & ibi ſcripsi, & eſt recitata
3 prima gl. & ſecundi, & eti am fin. q̄ Oppo, q̄ propicioſis ſibi in
vno cauſi, non intelligatur prouidioſis in alio, vt inſi. matr. I. ſi
cum doteſ in prin. Solu, dupliſter, vt in gloſſa, primo, q̄ ibi in
vno cauſi tantum de duobus, qui contingere poſſunt ſoli, ma-
trimonio; hic in ambobus, ſibi propeſxit, & idco hic vñ ſibi pro
uidiſſe in cauſu nuptiarum non fecutari, & iſta ſol. videtur gl.
vele, q̄ in hoc cauſu omiſſo agi debet ex pacto, vel ſtipulacione,
quo d. eſt contra iſtum teſt. qui dat conditionem ob cauſam.
Quare gl. toluit ſecundo, q̄ in cauſu omiſſo agitur conditione
p̄ cauſam, ac liſtupulari non interceſſiſet; qua cauſus omisſus
remaneat in diſpoſitione iuriſ communis. Nec obſt, iſta litera,
qua vult, q̄ in hunc etiam cauſum ſibi propeſxit, quia intellige
illi non renunciando, ſed in iure cōmuni dimittendo, quo ſibi
providetur, vt nuptijs nō fecutari, ei detur repetitio; ſicut veſt
gl. diceret in l. contraria, vt in cauſu omiſſo remaneat in iure cōi,
vt actio ſit cōmuniſis patris, & filia, vt l. 2. §. i. inſi. matr. Sed
ego putto hoc verum enī in cauſi, quo nuptijs ibi non fuſſent
fecuta, quo cauſi ibi actio eſſet ſoli patris, vt hic, in ſi. Sed nu-
ptijs ſecutiſ ſi in vno cauſi paciſcitur diſſolui matrimonij, vt ibi
fuſt, putto, q̄ aliud cauſus remaneat in diſpoſitione iuriſ commu-
niſ. Sed ex quo illi cauſi videtur renunciando, ideo actio in illo
cauſi erit ſoli filia, & eſt ratio, quia ibi vnu cauſus eſt cotariuſ
alteri, inerit alteri renuntiatio videtur, & pro hoc induco inſ.
de patr. dila. inter ſocerum. S. cum inter. & I. Bebius in eod. tit.
C. de. pp. l. abſolutione, & ita iſcripsi, & plenius in repet. mea,
d. leu. doteſ. Quando aut̄ generaliſ loquendo cauſus omiſſus
huc ibi, pro omiſſo, dic, vt iſcripsi in l. 2. C. de peti, bare. in-
ſi. Viterbius facit l. iſta, ad genem de eo, qui vendidit equū pra-
gnantem, cum pacto ſi faceret ſequimur maleſulum, ſpectaret ad
venditorē, iſi foeminaſ ad emporē, & poſtea emiſſa maleſulum,
& femina, vnde dubitabimur ſuit ad quem coruim ſpe-
ciet maleſulum, & aliqui, q̄ ad emporē, quia cauſus iſte velut
imperioſus remaneat in iure cōmuniſ, vt hic. Alij quod con-
ſiderantur eſt, an maleſulum primo ſuit emiſſus, & tunc ad ven-
ditorem, alias ad emporē, & nouabantur, quia terba con-
ventionis debent intelligi de primo fetu, vt bous. §. hoc fer-
mone, inſide verb. ſign. & in dubio dicebant maleſulum pluim
primuſ, arg. l. ſi fuerit, de re di. Sed modicuſ ſacit, quia ibi fluor
libertas verat A. iij, vt Guile de Cun. q̄ maleſulum dēt ad iudicari
venditori, & femina empori, arg. l. iſta ſcriptum, de lib. & poſt-
hu. & l. qui quadringtona, in prin, inſad l. Fal. & hunc ſecuor.

A D D I T

- * In contractibus. Et quid in ultimis voluntatibus? vide quod eleganter consilendo genuit do. Phi. Dec. in conf. 29. iu & addit Phil. Corn. in l. si mater C. de institu. & substitu. ibi possit in apostoli ad ipsum. in versi. pro expresso.

S U M M A R I V M

1. *Dicitur plauitum pro muliere dote[m] ex ante solu[n]s, quando repetere posuit.*
 2. *Doli exceptione quis se tueri quando posuit.*
 3. *Premissio causa datis facta, conditionalis est.*
 4. *Data in huius tempore promissa, solutio[n]e, propter matrimonium non sequuntur, non facta, mulieri ait, et contra quoniam actio detur?*
 5. *Dote[m] solu[n]s, una cum loco venet, nuptia non faciuntur.*

L E X V

Qui se debere. Primo, in debitore pugnatio. secundo, in vero, secunda ibi, si autem, Prima, in duas. Prima, in errante. Secunda, in sciente. Secunda, ibi, sed sicum sciret. Casus. † si debitor patatinus pro muliere dotum promittit, & solutus erranter ipsius sponso, ipsi, & non mulieri repetitio competit, lecias si scient, quia tunc mulieri condicione competit. Sed debitor verus in distincione condicione, sua actione mulieri integra manente, aqua liberat, cedendo actionem a virum, h.d., Oppo., p.c. ite patatinus debitor, quem litera ista dicit turum exceptione dolii, non repeat, ut l. qui exceptio-

De conditione causa data.

33

*ans per acceptilationem id repetet à quo cum libera-
sequuta.*

$$E \propto x^{\alpha}$$

- LIBERANS.

Si mulier. Liberans a acceptationem purum debitem rem, causa non secura, repetit id, a quo cum liberavit, h.d. Opp. de l.s.i quis accep. e.s. vbi repetit tantam, et in priorem obligationem reponat. Sol. q. ibi dies debiti nondum euenerat, ut in gl. & ibi clarus no. Opp. ad item de l.licer. inf. d. iure do. ubi agri primaria, & ipso iure, non autem conditione, ob causam, ad pecuniam, nec ut regona in priorem obligationem. gl.hic sentit, q. ibi restituta erat mulier in priorem obligationem, ideo potest restituere agri prima. hec uiolat tex. in d. riu, dom dicit, q. nuptia non securis acceptatio nulla est, qui est q. gl.s. eol. si quis accepto, dicit q. ibi hoc operet tacita conditio, quia inerat, si nuptia sequuntur, qui deficiente acceptatio euaneat. Sed item habemus dicere in caui huius legis, qui non est diu sus ab illo. alij dicunt, q. ibi in acceptatione conditio nuptiarum fuit expressa, ideo non ualeat, ut laeti sunt legitimati, inf. de reg. iur. h. uero tacita, ideo non ualeat haec iol. ponit per glin. fin. in d.l si quis accepto, sed aliquiter literam uiolat in p.rio. ideo alij dicunt, q. hic actum fuit, ut illa conditione non ineficit, ut non s.e.o. I. qui debere, sed hec peior, ideo mihi uul altere dicendum, quod haec pecunia erat solutioni parata, ideo habet pro tunc data, ibi laetus. Vnde non uidetur ibi dedisse, ideo agitur primaria a qua non est liberatus propter tacitam conditionem, quam habet. Et pro ista sol. accedant no. in l.singularia. s.i cer. pe. & quod haec pecunia fuerit parata solutioni, colligo ex aquiparatione, quae facit litera in fi. Vel dic, quod utrumque remedium habet propter mulier plauerit, & sic potest eligere hoc, uel illud.

E X X

- Si hæres.** Datum nudo ministro, causa non secura; rep-
titur. h. d. Idem si tota pecunia data non sit e-
bensa, nam superfluum repetitur, ut in gl.

LEX XII.

- Cum quis** Donatum causa mortis, donatore cont
lescente, reuocatur, & cum omnibus acc
sionibus suis iepetitur. h.d.

Barth. Salyc. super ff. vet. E SVM.

L E X I X.
onaturus. † Non secutis nuptijs, repetit mulier
datu ex causa dotis, si is, qui dedit, m
volut.h,d,g,l sunt clar.
quis indebitam. Exceptio dol, qæ obſt
deleganti,nō ob.ei cui ei
elegatio, ex causa onerosi, niſi quatenus res ad deleg
reuerſura,h,d,& notabiliter. Nota,q; maritis nō deb
ote promissi carere, & quod ei eff. invenirendum
crem indotatam habere.Opp,q exceptio obſtet ei,

Salycetus super Digesto veteri.

equipatetur morti, ut infra de excusa tutor. litem pp item. & extra quod me. cau.c.3. & idem dicit si vigore statui non possit opponi exceptio metus vel dol. Et ex his dictis vxor prius verberata à mari, quod nō volebat plenitate certo cōfūctu, postea consciens, debet dici coacte. & metu viri fecisse. Et pro hoc sic accedat, quod no. gl.inf quarum re. ac. non dali. i.s. q. onerande. tum repetitur.

L E X I.

Nunc videndum Casus. † Simplex solutio indebet inducere repetitionem ipsius.

- ista & spontanea, & prima causa turpis purgativa, ut hic Oppo-
 no, qd in pari cā turpitudiuis, non sit melior peditio conuenit,
 vt s. quod metus causa. l. metu. qd sed quod prator. Sol. in gl. fi.
 Vltimō ab extra. vides in hoc tēx. t qd promissiōnē turpi, obstat
 exceptio, & sic nascit obligatio, & actio, cum exceptio sit actio
 nis exclusio, vt inf. de t. l. & hoc vult gl. f. s. o. 2. Sed
 in 3rūm facit, p. de pactic. iurifigen. & si ob maleficium, & ibi gl.
 quæ isti vñ contraria. Sed eas concor. Bar. vt illa procedat, quan-
 do turpis causa est expresa, hac l. & gl. s. in l.2. quando non est
 expresa, scilicet alia error iuri, si est expressus viat sententiam, qd
 non facit tacitus. C. quando prouoca. non est nece. l.2. ego la-
 t. & plenius distinguo. Aut turpitudo est in causa materiali
 vel subiectiva, puta promissiōnē Titium occidere, & tunc illa ipso
 iure est nulla, vt inf. de verb. obl. l. generaliter. Aut est in causa es-
 festina, licet remota, vt quando dolus, vel metus dedit causam
 promissionei, tunc promissio est aliqua, fed ineficax, ideo obstat
 exceptio doli, vel metus, vt C. de inutili. s. p. l. si dolo. & C. quod
 metus causa l.2. cum timilibus. Aut turpitudo est foliū in cau-
 sa, vt in causa nfo. tunc si causa non est expressa, ipso iure est ali-
 qua, sed obstat exceptio, vt dicit Bar. Si vero turpitudo est exp̄sa
 tunc aut in via cōdōni, & tunc promissio est ipso iure nulla, vt
 infia de verb. obl. l. si plagi, facit quod no. in l. militem. C. de
 conditione ob cautam. Aut est expressa in via modi, & tunc
 facio tria membra, vt inf. sequit, quia aut est concepta negatiue
 puta, ne fiat homicidium, & est nulla, vt d. iurisgentium. qd sed si
 ob maleficium. Aut affirmatiue, scilicet, vt facilegium, vel ho-
 micidium pmitiat, & tunc in odium promittentis est aliqua,
 sed ineficax, qd pte teueri exceptio, quia in pari causa &c. vt
 hic in fine, sed fucus ita auferit ab eo, sicut à stipulatione, vt in-
 fra de iure fisci. L. l. viii. s. de calum. h. a. redem. & no. s. el. vbi
 Et dixi in eius odium esse aliquam, qd alias fucus non habet sup-
 quo se fundaret, & p hoc specialiter induco. C. de p. iud. auth.
 sed nouo iure. Aut promissio est facta, vt stipulator facit promis-
 tenti, id ad qd de iure tenebat, & tunc est aliqua, sed ineficax, vt
 in l. sequenti, ho calis nō audiuiisti, igitur & C. Salyc. legum doct.
 2. Tunc vici. C. t. i. indicit repetitionem igno-
 ranti, non scienti. hoc dicit. Super tex. in fin. & est ratio, quia
 sciens uidetur donare, utl. Campanus. infra de oper. liber. &
 cuius per errorem. infra de reg. iuris. t. Vénio ad apparatum, &
 in principio à glo. fina. & oppono, quod sciens repetat, ut infra ex-
 dem. l. interdum. & l. fini. infra de iuris, & factiigno. Solu. quod
 hinc in maiore, ibi in minore, de quo dicat, aut est in pubes, &
 repetit ipso iure, quia habetur pro ignorantie, ut dicta l. fini. & infra
 de iuris & factiigno. Ignorantia. Aut pubes, & tunc locutus est
 restitutio. & ea concepsa repetit, ut d. l. interdum. Oppono,
 quod imimo repetat, ut C. eodem, l. pro dubietate. Solu. quod
 hic certus, & sciens non repetit, ibi animo titubanti soluit, ideo
 repetit, quia pro ignorantie habetur, scilicet, quia folium sciens
 excipitur. Oppono tertio ad idem, de l. sed si exceptio, infra de
 euīd. foli. quod sibi praeditum in exceptione, quam om̄ini
 non in actione, quam demum sibi acquiri p traditionem, hic
 autem nullam sibi querit, quia non ad id, quod traditur, sicut
 hic, quam ibi, sed ad diuersam sicut ibi. Oppono quartum as-
 tra, quod ignorantie solvens non repetat, ut infra eodem, l. in
 diem. foli. ibi in debito, hic in indebito. uel ibi in non exceptio.
 temporali, hic perpetua. Oppono quinto, quod etiam turpis ex-
 ceptione perpetua non repetat, ut infra eodem l. nam & si ma-
 ritus. Sol. quod ibi non erat perpetua, nec temporalis certa, sed
 dubia ex causa, uel persona, an efficit temporalis, uel perpetua
 ibi dicam. Oppono sexto, quod debitor in diem repetat, ut
 infra eodem, l. fab conditio, in fine. Sol. quod ibi dies est inca-
 tia, que calu distingue, & ibi plenius dicā predicta quando dicit
 est omnino certa. Nunc redeo, ad glo. primam, & oppono, qd
 ignorans tutus exceptione perpetua, non repetat si simpliciter,
 fed distinguiri debet, aut per errorem iuri, & no. repetit, aut
 facit, & non probabilem, & idem, aut probabilem, & repetit, vt
 l. error. C. ad l. Falc. & l. cum quis. C. de iuris, & factiigno. Hu-
 ius timore gl. dicit, quod triplex est indebitum, scilicet naturale,
 & ciuile. Aliud ciuitatis debitum, sed naturaliter indebitum, &
 in istis duobus habet locum lista. Tertium est naturaliter debitum,
 sed ciuitatis indebitum, & habent locum l. in contra. alle-

S V M M A R I V M

- 1 Recipere tūpiter dicitur, qui gratis facere tenebatur.
 - 2 Contractus bona fidei qua complecti dicuntur.
 - 3 Conditio ad repetendum, an detur in contractibus nominatis.
 - 4 Actio ex testamento, quando bona fidei naturam assumere possunt.

L E X I X

- Si vestimenta.** Catus, † Turpiter recipit, qui gratis facie, ut ibi dicetur, & hac exempla bona sunt. & tale indebitum quoque iure solutum repetitur, quia nulla ex parte recipiens subiectus causa retinetur. & ita pectoris dictum, scilicet nisi de exemplis indebiti naturaliter, sed ciuiliter debiti. Et glossa ponit primum in chirographo, ante biennium. Sed hi attardendum quod Jacobus de Rauenca dixit, p. etiam ciuiliter non debetur, & sic nullus iure ex eo, quia conferri vi fateri sub conditione, si numeretur. C. de non numerata pecun. ex cautione, & l. s. ergo non implera conditione, nulla nascitur ut infra eodem. sub conditione. Sed Petri & Guilielmi de Cuneo, nec glossa, nec laic de Rauenca, lequuntur. Sed dicunt utraque obligationem deberi, & sic naturaliter, & ciuiliter debitur esse, & hoc, primo, quia confessio ppetit exceptio non nume. pecun. sed exceptio est actionis exclusio, i.e. C. de cxe. & actio presupponit utramque obligationem, licet s. ea, supra de procura ergo. Secundo, quia consensus condicit libertatem. C. de condicio, sine causa, i.e. cum exiguum in f. & C. de non nume pecun., si qua, sed libratio supponit actionem, ut infra de ueborum obligatio. I. ad cemergere, &c. Tertio, qui ubi forma contractus adest, licet caus

De conditione indebet

Rubri

Continua rubricam, ut in gl. & secunda melior, & quare, & remittit, ut in ea. Sequitur nigrum.

S V M M A R I V M

- 1 Soluenti ignoranter indebitum, datur repetitio.**
2 Solus fuerit indebitum, an possit recipere.
3 Indebitum quinqueplex reperitur.
4 Indebitum solutum, quando reputatur.
5 Indebitum naturaliter, libet debitum ciniliter, quoconque errore foli-

De condicione indebiti.

36

in l. Stichum. §. naturalis. inf.de solutionibus. Et ex hoc inferit, q si testamentum habet follementum iurigictum, naturalis ha-
scit follementum itam dicit fore si per duos testes probetur,
vt patet in testamento militis, cui cōcessa est licentia testandi si-
ne follemento iuris ciuilis, vt l. militis. C. de test. mil. Sed rō ista
modicum valer, quia in testamento militi, qd est naturalis, & ci-
uialis, & si virus tantum testis adeſt, tunc eius voluntas minus fol-
lementis est, & tunc locum haberet dubium nostrum. Inducit
etiam alias rationes, quibus facilis est responsio, idea eas remit-
to. Sed ultimō induxit plures leges, scilicet, inf. de fideicom. lib.
Lin. testamento, & inf. de re. corum. l. f. C. de reli. & simp. f. iure.
l. militis & C. de fideicom. l. 2. in quibus patet legatum non vale-
re in minus follementi voluntate, ex conscientia, vel ex fide, vel ex
pietate. Sed mihi vī dicendum primō in codicillis minus folen-
tibus, quod sicut in follementis relata debentur a quoconq;
succesōre, etiā in gradu posteriori, quando simpliciter fuerant
relata, vt inf. de iure cod. l. cōficiunt. & l. f. quis, & quando rō
simpliciter, sed nominatim ab existente in primo gradu, illo nō
succedente non debentur a lequenti ingravida, qd voluntatis de-
functi nō dī in illius persona interuenient, vt l. 1. §. f. inf. de ley. 3.
& ibi per Dynū. sic quando codicillus nō est follementis, debet ē
naturaliter a quoconq; succesōre, quando simpliciter relata
sunt. Sed qđ nominatim ab uno, tunc nec naturaliter, nec ciui-
liter ab alio, vt quod operatur follementis voluntas, quo ad vitram
qua obligatiōnem, operetur minus follementis, quo ad naturalē
tantum, arguendo de simpliciter, in f. m. quid, & respectuum.
Et ex hoc inf. eo ad testamentum minus follemente, qd ibi idem
succedit ab intestato, qui successus erat in testamento, illa na-
turaliter tenet, quia vitro vinculo teneretur si testis suis
follementis, & qd illus f. m. secundus fuit defunctus, & ad hoc
bene faciūt leges per Bar. superius allegatas. Sed vbi aliis quam
institutus succedit ab intestato, dico illum non teneri naturaliter
terea illius fidentis nō vī testator secutus, & quia si voluntas suis
follementis, & sine fraude repudiata, qd ab intestato adiicit nullo
iure ad illa teneret, vt C. si quis om̄il. causa testam. l. 2. & de fidei-
com. l. eam quam, & inf. de test. l. nemo. Et hoc nō in te-
stamento effet apposita clausula codicillaris, qd in dubio haben-
tur pro repetitiōi a quoconq; succesōre ab intestato, vt l. f. C.
de cod. † Ad rōnum Petri q. dixit, qd hic est peccatum in formā
Respondeo qd ipse errat, quia testamenti causa efficiens, ut ciui-
cens est testator, & eius voluntas, causa verō formalis est inslō
hereditis, illa enim format testamentum, & in illis dubiis nullū
est peccatum, & cā materialis, sunt bona sua, de quibus disponit
& cā finalis est, vt decedat testator, & prouideat fibi de succesōre,
& legataris Numerus verō testium nō est de causis, sed quā
dam follementis intrinseca p̄cērēns potissim probationem, qd
formam inuentant in exclusionem falſitatis, vt l. quāsiōne, em.
in f. C. de fideicom. & l. hac plurifissima. Sat cum humana. C. de
testamentis. Licer ergo numerus testium deficiat, remanet tñ
voluntas, & forma, qd lunt hibiles ad producentum naturalē
obligationem, † Sequit aliud exemplum in gl. videlicet, in qua-
drante, qui detrahit rōne legis Falcidia nam inquit glo. debet
nāliter, led nō ciuiliter. Sed P. dixit, effc omni iure indebitum,
qd lex Falcidia ipso iure illum refecat, vt l. Pl. iurius. & l. linea mar-
ginarum. inf. ad l. Fal. Relatum ergo tanqđ legem, non valer ipso
iure, vt nō dubium. C. de leg. Sed defende, primō f. m. l. c. de
Ra. quia iura ciuilia non possunt tollere iura naturalia, vt l. eas.
s. de cap. dim. g. nec l. Falcidia naturalem obligationem, qd ori-
tur ex voluntate testantis, & quasi p̄cētū hereditis, vt inf. ex quibus
cau. in po. ea. lapud iulianum. §. f. Secundō, f. m. l. c. Bu. qd volun-
tas defuncti nō defecit, qd fuit, vt legata integra deberent. no. inf.
ad l. Falci. Tertia. Teriō, inducit dīs meus pro cau l. 1. C. ad l. Fal.
vbi dī qd hares nō plus debito soluit, qui integrum legatum soluit.
Es quo lequit, qd aliquis iure debet, sed non ciuili, vt l. per
P. alleq. ergo necessariō iure naturali debetur. Quartō, inducit
Bar. quia illud dī donari, quod nullo iure cogente conceditur,
vt inf. de don. l. donari. & f. id, quod per Falcidiam potest defi-
cari, onni iure effet indebitum, diceret donari, sed tex dicit qd
non. inf. de donationibus. l. f. pati onus. ergo sequitur, qd aliquo
iure debet, sed nō ciuili. ergo & c. & p. hoc accedit. l. pre-
xima. Ad rationem Pet. respondeo, qd lex ultra processit dando
modum refecandi, putasi petatur, vel dic, qd lex Falcidia nō pro-
hibet vitro dodrantem legari. l. qd quadrantem permittit defi-
cari. Et sic defensatum est aliud exemplum gl. † Nunc ergo de
iure tertio indebito, si quāratā solutum repeatā, dicit glossa
aut per errorem iuris, & nō refecit, aut facti, & minus probabi-
lem, & idem, ut probabilem, & tunc reperit. vt l. C. ad l. Falci. I. er-
ror inf. de in & facti ignorantia. l. pen. §. sed f. facti, & inf. co. l. f.
deicom. cum fin. Sed hic attendendum, qd Pet. vt referat Cyn. in
4 quāsiōne, in l. cur. qd C. de in & facti ignoranta reprobavit ista
diffinctoriem, dicit, qd naturaliter debitu nō, licet ciuiliter inde-
bitum, & per facti errorem solutum, non potest recipi. p. naturalē
& l. f. reperit in c. qd loquunt indistincte. Scđ
Barth. Sylc. l. p̄p. f. vet. E 4 quia

Salycetus super Digesto veteri.

De condicione indebiti.

Salycetus super Digesto veteri.

obstat lex secunda. C. vbi, & apud quem. vbi locus solutionis nō
vī habilis ad resolutionem p̄ceptū, quia dicit Bart. q̄ ille tex. non
negat, quin ibi possit cōueniri, quia de hoc dubito. Ideo aliter
soluo, videlicet, q̄ ibi per solutionem nūlla erat nata obligatio,
sed liberatio tantum. hic sic, ex quasi p̄ceptū, iō conditio cōpetit.
Praterea, ibi resolutio venit fīda iudicis officio, yt s. de iurecul-
l. nam & postea. s. si minor. hic iure actionis, ex quasi contra-
cta resultante.

L E X XXVIII

Iudex. Tutus exceptione rei iudicatae soluens non repetit hoc dicit.

REFERENCES

- S V M M A R I V M .*

 - 1 *Pupillus, furiosus, & prodigus, solutum indebet, repetunt.*
 - 2 *Interdum, dictio, causalitatem quandam importat.*
 - 3 *Maior errore indebitum solvens, repeteare nequit.*
 - 4 *Nummi interindebetum que, seruando possunt seruari, non sunt con-*
 - 5 *Pupillus, prodigus, & furiosus, qua actione indebitum solutus
jumperunt, repetant.*
 - 6 *Restitutio adserens quid detur.*

LEX XXIX

- Interdum.** [†]Pupillus, prodigus, & furiosus, solutum indebet repetunt, vbi aliis non repetere exstantes nummos vindicando, consumptis concidendo. h.d.
² [†]No. q̄ dictio, interdum, denotat casualitatem regulam, ut & linterdum s. de minor. Item, q̄ indebitum reconciliatur consumptio. Oppo. cum gl. teria, q̄ persona iforum non faciat locum repetitioni, comiumpatione fecuta; quia hoc solutum erat debitum, & tunc consumptione fecuta contingit libetatio, nec repetitur. vt s. si cer pet s filius. & l. non omnis s. si pupillus aut indebitum, & illud de iure communia quoq̄ repetit, vt s. co.l. & per totum. Sol. t. q̄ hac lex loquitur de debito, sed non in omni, sed in eo tantum, quod maior soluens repetere non posset iuriis errore solutum, vt est debitum naturaliter, sed ciuitaler indebitum, vt est illud quod per Falcidiā poterat retineri, vel in reliquo in minus solenni voluntate, de quibus dixi. s. co.l. Certe hoc solutum iuriis errore repetitur a personis hic nominatis. Sunt & alia exempla, pura, in casibus, in quibus in maioriibus hec cōdīcio cessat, qui notari. s. co.l. genraliter. s. si Non obstant ergo tria: quia in illis de ciuitate, & naturaliter debito. & hoc vult gl. vñq; ad ver. pupillus. Aliam solutio. dedit Mar. vt inf. in versi. in Mar sed de ea nō est curandum. Opp. 2. q̄ pupillus non repeat nisi prius restōnum petat, vt C. aduer. fol. indebito. & s. de mino. l. illud in prin. Sol. vt sequeitur in gl. q̄ hec dēt intelligi s. illis, & hic repetitur non ipsi iure, sed prahabita restōne, & hoc vult gl. in ver. pupillus vero. Tunc oppo. 3. q̄ idem erit in quolibet minore, vt d. l. indebito. & tunc hoc in pupillo vult notare aliquid specialitatis. sed huius rite gl. confitendo triūm. & ad istam legem rident, q̄ de pupillo gratia exempli dixit. sed idem erit in adulto. & hoc vult gl. in veritate sed s. m. hoyscl. ad ver. fed opponitur, quod non intelligo, q̄n a pupillo soluti sunt consumpti, nam tunc inter illos nō est differentia, sed q̄ nummi extant tunc est differentia; quia extantes vide dicat pupillo ex quo quia diūni non transfluit, sed pupis nomine quia dominium transfluit. vt d. l. indebito. & ex his nota p. 4

4 quia dominium transtulit, vt d.l.indebito. & ex his nota, f.g. nummi non computantur inter res, qua seruoantur etiam alias non possent alienari à pubere fine decreto. & ita non etiam gl. in l.i. §.fun. quasistim.inf ad Trebell.Opp.tunc quartò, q.i. isto restis ei rhodicum pro sit: quia resti vtrumque ponit in pristinum statum, v.c. si aduer. translat. i. & de rep. quae sunt in iudicata luna. & sic de naturali restituenda creditori poterit ipse compensationem obiicere, vt inf.de compensa. etiam. & f. de neg. gen. l.3. §. pupillis. foliue, vt sequitur in gl.vtque ad veri patet ergo. q.hic non habet obiici compensatio, ne remedium restitui reperiat frustratorium. Sed dominus meus alleg. efficacia rem ratione. & subtiliore. dicit enim, q.hac naturalis non restituenda aduersario, nisi pecunia à minore rehabilita, qua habita frustra de compensatione queratur. Quod autem haec naturalis prius aduersario non restituatur, probat ipse. Primum per tex. l.2. C.si aduer. translat. in verbo, restituta. quod est particula pium praeteriti temporis & rem perfectam nota, vt s.de minori l.f. & no. in d.l.a sed minor non est perfecte restitutus, nisi sua pecunia rehabita, vt l.f. c.ad Silla ergo &c. Secundò confirmatur ex eo, quia resti non plus, nec aliud concedit quam legio absit. lit. vi. Iquod si minor. f. de minori. & C.de integ. refi. fun. & C.de senten. pa. l.f. si sed minoris aduersarius ante solutionem sibi factam non poterat compensare. ergo nec nunt. Tertio, quia resti aduersarij venit ex consequentia restis restituendi, vt non gl.C.si aduer. translat. l.2. & ibi probatur. & l.petenda. in f. C.de temp. in int. resti. ergo nec debet ipsam, nec eius effectum impedire, quia p̄s non antecedit, nec impedit, vel permutat, vt d. de iuris om. ind. Quartò confirmatur, nam dum condicis, fuit stra de naturali (qua flante solutione non est) compensatione.

Decondict.indebiti.

41

nem, & inde secuta, ut habeatur perinde ac si solutus, facti, & non iuriis errore, ut possit repetere. Et secundum hoc, duo erunt iudicia, ut etiam wo uit illa glo. Sed quod si laet. Büt. an unum tantum iudicium fieri possit, putas, ut perat se restitu aduerfus sua solutionem, & vt res libi reddatur? & dicit, q. si. Sed meo iudicio. libellus debet sic concepi in conclusione eius, quoce pe to me restitu aduerfus solutionem, & inde secuta, & restitutio ne concefa, peto per vestrum officium eum mihi condemnari ad pecuniam reddendum, & procedit iste libellus, per ea, que scripsi supra de iure rando. Nam & postea. q. si minor.

I. stichum, aut Pamphilum. in princ. ergo & cum soluit minus superuentis datur repetitio. Sed tunc ab extra oppone, cum soluit simul verumque, creditor factus est debitor solutiatis alteratio ad alterum, quem elegit qui soluit, ut C. cod. I. penultima. ergo vno pretempore, alter peti potest, ut dicta sit chum. & dista. s. si in emptione. Hoc confrontativa formam Ico bus Butriga. & soluit, quod illae leges habent locum in petitio ne directa, non retrogradi. & sic non in petente sed repetente, & est ratio, quia cum hac conditio sit fundata super aquitate, non debet remanere in damno is, cui est solutum, quia

S V M M A R I V M.

- ¹ *Soluens non repetit, dum ipso iure compensatio non*

In quibus locum sibi vendicare nequeat
I. E. V. VVV

L E X . XXX. *Vbi compensatio non sit ius?*

Uicern. resoluens non re

- debitum agit, h. d. Et potest ponit calus duplicitate. Primo, quod si quis est debitor, & creditor ex eadem causa, ut in contractu vtrumcirco obligatorio, vi si venditor tradidit rem ante solutum pretium, vel econtra non aeterna rem, ut indebito repetit, sed ad pretium ager. Secundo, quando ex diuersitate causarum, & hunc casum prosequitur gl. ¶ Quarto, primo, qui sunt fusi, in quibus compensatio locum non habet, & glos. Hic est merat aliquos, sed alii notantur. C. de compensationibus constat. Secundum quo, quidam in casibus, in quibus compensatio fit ipso iure: Et dicti glossi, quod aliud seruat. Ex quoniam nota tres causas, quidam sunt causas in quibus compensatio fit non potest, nec locum habet, tunc solutum non repetitur hic. Quidam sunt, in quibus compensatio locum habet, & distinguuntur, quia quidam sunt, in quibus fit compensatio, si iure a lege sine hominis facta, & locus est repetitioni, ut in glos. quidam sunt in quibus licet fit ipso iure, tamen facta hominis est necessarium, quia intelligitur fieri si opponatur homine, & tunc locus non est repetitioni, & probantur habere infra de impen. in re, do. fact. l. quod dicitur. S. penul. Contra hoc ultimum, oppono, quia si poterat compensare, tatus est exceptione perpetua, & favorabilis, ergo repeat, ut in cod. I. qui exceptionem. & supra. eodem l. si qui. Solue, quod loquuntur in exceptione propriæ sumptuæ, secus in ea, que pri non est exceptio, quia pro illa competit actio, ut in causa nostro, quia tunc non repeat, secundum Bartol. & subiunctionem, quia quando actio superest ad debitum, cessat causa naturalis, super quia fundata est conditione indebiti, ut sup. est indebiti in primis. Vel posset dici, quod quando compensatio peccat oppositionem ab homine, non dicitur effectualiter competere, prius quam opponat, & tunc cum opponit, tunc venit, nec prius est tutus, & pro hoc accedit, quod dicitur est infra eodem. I. qui ob rem. unde postlim breuius dicere, quod illæ leges loquuntur in exceptione formata, hic in fundanda Salv.

L E X XXXI.

L. Is qui. Ultra debitum cautum, vel promissum re-
titur. hoc dicit.

S V M M A R I V M.

- Specie altera ex alternatiud debitis perempta, non condicetur altera perficit.
 - Solutio eadem, duos effectus non producit.
 - Aequitas repetitione concedens, compensationem inhibet.
 - Splutatio in primis est restituendus.
 - Condicio indebiti cessabit, si pietas causa erroris fuerit.
 - Mulier pro dote fiducibus, an si foluerit reperire possit.
 - Obligatio generis alternativa aquiparatur.
 - Debitum alternatum, si fuerit utrumque alternatum, in obligato erit.

L E X . XXXI

Cum is qui. Perempta vna ex speciebus alterna-
bitis, & simil solutis, alia quæ su-
est, non condicetur, sed remanet in solutione, hoc dicit. In
ibi. Simil vtrunque. Sinante successiuè, tunc vltimò sol-
repetetur, etiam post mortem primi, ut supra. eodem lo-
duo. Oppono cum globo, l.s. si non fortem. s. libertus. s.
eodem. Solute, quod ibi recipiens erat obligatus ad quædam
hic ad certam speciem. Vel melius, ibi solutum ipsa soluti-
extinguitur, ideo eius estimatio, in qua est locupletior, re-
uet in obligatione, & repetitur, hic per solutionem, soluti-
extinguitur, ideo eius estimatio in qua est locupletior, non
in obligatione, sed ipsam solutum, quo perempto non re-
tur ideo nec condicione cestat. Et confirmat glossam, pra-
dicta ratione, eo quia si debitor non soluisset, & alter deceperet
compelleretur superuiriamente soluere, ut infra de contrac-
ta emptione. l.s. in emptione. s. penul. & infra de solutio-

S. Simulier. Si pietas est causa erroris, conditio in debiti cassat, hec dicitur. Sicutus textus ibi

S. C. T. A. T. I. C. debet celat, hoc dicit. Super textu
pietatis causa, & sic pietas, & affectio induxit mulierem ad crea-
dendum se obligatam ad dotandam istam aliam, mulierem in
errorem, vt quia putaret se teneri ex testamento, tunc solutum
indebet repetenter ab ipsa muliere, vt supra de condicio b. causa
sam, l*qui* se debere, in princ. & l*si* donaturas, in f*i*, & hoc ten-
cordi. Oppono cum glof. quod repetat, vt infra de adminis-
tuto, l*cam* post s*i*. Solutio*i*, ibi, vt tutrix promisit, & soluit. Op-
pono, quod si non repetit per condit*s*. inde, alia actio ei com-
petat, vt infra soluti*m*, l*si* pater ignorans. Sol. quod ibi non re-
petit, vt solutum indebitum; sed quia solutum est matrimoniu-
m, repetit actione de dote, vel alia, per quam sibi de restitu-
do prospexerat. Oppono de patrem, C. de nup*t*. Solut. quod
6 ibi ingratisudo vincit pietatem.† Quarit glof. si mulier fiduci-
fit pro dote, & soluit, an repetere poterit? & dicit quod sic, ar-
gu*l*.cum post s*i*. r. inf. de administratio*n*, non obstat haec lex quia
hic soluit pro sua obligatione putativa*i*, ibi pro *pro* *vera*. Sed atten-
de, quod in questione glof. repetit ab ea pro quo soluit, & per
actionem mandari, non ab eo cui solutum per conditionem in
debit*u*, quia illle debitum recepit.

¶. Qui hominem. Si obligatus in genere certam speciem soluit, ad tantum, vel speciem illam reperire p̄t, & alienando liberatur.h.d. ¶ No.hic aquiparari obligationem generis, & alternatiuam. Quod fatetur gl. vbi alternatiua est et generis, vel certa quantitatris, sed si alternatiua est certi hominum puta, Stichi, vel decem, tunc similitudo est bona, respectu sofonis: quia tam in obligatione generis, q̄ huius alternatiua, debitur horum electionem, quem soluit, dummodo in obsoleto generis non soluat vilissimum. Item in neutrō non præcise teneat aliiquid. Sed quia iste tex. videtur etiam eos aquiparare

Salycetus super Digesto veteri.

nes efficit, ut per eas quis p̄sequeret iudicitaliter, qđ sibi debet & hoc ius ciniile considerans, quđ patrū contra filium, & domino & seruum remanebat patrū potestas in eis, effectum illos regie habebat, cū sua autoritate p̄ a filio, dñs a seculo, sibi debitum nāliter poterat auferre; non prouidit eis de alio reno die, & pro tanto eis nō cōpetat actio, ne calicula eis natūri cipili obligatio; & istam rōnēm dicit probari inf. de fir. I. ferui, & filii, & inf. si qui te li. esse insuff. I. S. 2. Sed aduerte, qđ illa rō non excludit ex parte filii, quia pater non h̄t filium obligatum, nec illam p̄tēm h̄t aduersus illum. Iō dico, qđ in filio est tū, quia filius alium sibi obligato, acquirit cīvilem patrū, iō vōles obligare patrem sibi cīvilitate non pot̄, per regulām traditam s. de viuit. l. fed & si quis, & ḡnialiter, & inf. de ver. obli. liber. ho mo, & qđ ratio fuit in seruo dicam, inf. eod. l. si id qđ. Er ex his p̄ colligi rō inter vnum fratrem, & aliumquia s. inter illos, quere retur cīvilius, illi quarebit patrū, per regulām alia, qđ quarebit qđ rō filius, quarebit patrū, vt legib. tūpe. ius allegatis, sed p̄ non p̄ ha bere obligatum filium cīvilitate, vt est dictum, ergo &c. His sic pramissis redeo qđ, qua quarebit in ea aduentūs hodie sibi querit cīvilius obligatio inter parem, & filium? & dic f. m Bar. aut querebitur, an filio p̄ parem, & dic, qđ sic, per ius primū allegata. Et quia sī filius in aduentūs stipularebat ab extraneo, obligaret sibi illum cīvilitate, & naturaliter, & h̄c obligatio non quarebet patrū, ergo stipulando à patre in aduentūs hodie sibi querit cīvilem, & naturalem, sicut stipulando ab extraneo. Ant que ritur cīvilius filius obligetur cīvilitate patrū ex ea aduentūta & tūc aut pater nullum h̄t vñfructū, & sic est legitimus in eis ad ministrator, & per qđns in dīs p̄ exercere patrū p̄tēm, & tūc dicendum, p̄ patrū non querit cīvilius, per rōnēm tūperius facta. Aut pater in his non h̄t vñfructū, & tūc, quia in illis non potest exercere patrū p̄tēm sine reprehensione, dicit, cīvilius sibi querit filium, & hoc secundum Birt. † Quero tūc, quid in pecunia p̄fēctitia ex peculio profectio? & gl. in veri item sī peculiarem, Rēpon. q̄ h̄c procedit, vt filio mutuantur queratur naturalis p̄ fratrem, & patrū contra cīdūm queratur per filium &c. Et sic vult ista gl. qđ patrū non queratur abgl. meo, & sic non directo. Sed in p̄fācīt, quia ista obligatio procedit ex actū naturali numerationis ex cā mutu, ergo debet querari patrū directo, sicut si filius numeratus extraneo, ut inf. de acr. domī, ea quae cīvilitate, & de acq. posl. l. quo dī meo. Spen. Sol. qđ illa leges p̄ro cedunt qđ actus acquisitionis fieret non p̄nt patris, nam tūc ei quereretur directo, vt in l. certi conditio. qđ si humnos. sī cerpe, quod intellige, volunti, non iniuri, vt ibi non. Hac cīvilius gl. quando nomine proprio ipsius numerantur, & idem dico de acquisitione, que fieret per actus merē cuiles vđl. dī. ea quae. Sed iusta hoc querat, an in cīlū isto erunt duas naturales, vna, quae queratur filio, alia quae patrū. Et p̄ h̄c sī veri probat gl. in ver. itom, quod filio &c. Sed in contrarium arguitur, quia sī esent duas naturales per successiōnem, quam facit in hāreditate patris debet extingui illa patris tantū, & non illa quā habet frater contra fratrem. Et licet gl. non formet hoc contra, tamen ei vult responderē per verba, quae in ea sequuntur, dicit enim, qđ iste patrū, & filius habentur quādāmodo, vt duosci credendi, & sicut solutione facta vni ex correis tolleretur vñfructū; obligatio, ita hic per successiōnem tollitur medietas vñfructū; obligatiōnēs naturalis, & postea cum soluit fratri, tollitur alia medietas. & quod habentur vt duo rei credendi, probare vult ḡlex eo, quia peculium speclare dī ad vñfructū, vt l. S. 3. Sed vñfructū, sīc min. & hoc vult gl. vñque ad ver. l. sī. & gl. replicat contra fol. p̄fācīt, qđ nō habeantur, vt duo rei, quia vñus ex duobus corriis, quod sibi est solutum, tenetur cōicare alteri per actionem negotiorum gēfutorum, ergo & pater illam naturalem sibi quāstātum, teneretur communicare filio creditori alterius fratris, & per consequens iuste frater debitor pro ea rata, quia h̄tēs patris tenetur ad communīcādūm fratris cōditōrū illam naturalem, & si sic, sequitur qđ non debet impediri repetitio pro sua rata, cuius contrarium hic dicitur. & sic vñfācīdūm, qđ non sunt duo rei. Sed hoc non obstante dicit glo. qđ sunt quasi duo rei credendi, & quando tu dicas, ergo non debet impediri repetitio pro sua rata, respondet, qđ tu ne dicas, nisi est alia ratio, quia impedit repetitionem illicet qđ vñquicunque sītum peculium tenetur conferre diuidendū, & obligatiōnes peculiares, vt l. filii alicet. C. de collat. & melius non potest conferre, qđ fratrem liberare, meritō inhibetur repetitio, & sic stat gl. in suo propōto, qđ sunt duas obligatiōnes naturales, quātū vna competit filio, & alia patrū, qđ successiōnē nūtūr probare per l. sī id, quod in eo, & per l. fed si damnū, qđ peculium, inf. de pec. Sēs inmediate in versi vñfructū, tenet op̄. contra p̄fācīt, vt naturalis non possit esse penes filium: quia quicquid querit, patrū querit, vt placet, inf. de acq. here. & per consequens erit vna tantū naturalis quāstātum per filium patrū. Sed responderē Azo, illud in cīvili obligatiōne, & acquisitione, hic in naturali, & sic remanet in cōclūsione, qđ h̄c sunt duas naturales.

De condicione indebiti.

ducit, id quod alteri seruo debetur, ut inf de peculio. I. si seruus meus ordinarius. S. sed & si quid. & l. sed si damnum. S. peculiu- quam deductione facere non posset, si ex persona alterius te- netur, quia totum illud copuratur in pecunia illius, qui mutau- dedit, ut inf de pec. I. quam Tuberonis. S. sed & id, quod & licet glossa huius ratione infinitus ristret, ut finaliter eam tenet, & de- fendit. Tertio inducit gl. quia dñs ex delicto feni communis in aliud conuenienti, non obligatur, ut dñs, ut sibi debitum dedu- cit de peculo interfectum per seruus occisionem, & sic patet, q. seruum sibi obliga ex illo facto, & tñ ipse non obligatur ex eodem, sic & in proposito, filius, qui accipit, si obligatur me- diante factu ei dante naturaliter, & non proprieta ex persona recipientis obligatur naturaliter. An autem delinquisendo in extraneum dñs tenetur de peculio, dic q. non, ut inf. de pec. l. & sed noxaliter bene tenetur, ut sup. de nox. per totum. Quarto inducit gl. istam. I. n. si patet esset creditor, & debitor ex eodem factu, & filii esset inimicus debitorum, & credito- res ex patris persona, & per ipsi quisquid solvatur, quia iam compensatione facta reperetur, cuius pñmum hic est. Quinque, quia cum patre directo absit, metu obligeat filio, patet na- turaliter ei tenetur, & in illa huius filii causa non translat in patrem, ne sit frustratoria, ac tñ ne ipse reperatur creditor, & debitor suis suis, quod est impossibile. Similiter obligatio que de patre descendit in filium per medium non valit, ut patet in fiduciis que dar patre filio, ut inf de fiduci. I. si quis pro co. S. sic & in proposito ex persona filii recipientis, tamquam in e- dij non dñ patre obligari filio mutuantur. Et his quinque ron- bus concludit gl. licet partem quatuor naturaliter ex persona filii recipientis a patre, tñ patre non obligatur naturaliter nec cui- liter, secus si recipit ab extraneo, quia tunc patre ciuiliter tenet de peculio, non naturaliter, quia confusus est non invenitur. Item quia naturaliter est de iure gentium, ut n. l. non lorente. S. li- berthus. S. eo. sed ins gen. non adiungent istam obligationem pa- tris de peculio, sed ita ciuilis tñrum, ergo &c. & hoc vult glo. q. ad ver. nunc quid ergo. I. Quare in iur. gal. filii stipulatio a pa- tre sibi obligat patrem naturaliter, & arguit gl. q. non, quia illa obligatio si queratur filio, ut filio translat in patrem, & per ipsi patre stipulata est obligatio, qd est impossibile. Contrarium determinat per S. titum. inse. l. & ad ronem predictam, indet quod obligatio qui venit a patre querit filio, & non translat ad patrem, ne sit ludibrio. Sed alia q. non a patre priuolum, illa per filium queritur patre, ut hic & l. placet, inf de acq. hære. & l. inf si quis a patre manu. Sed qd patre proximando filio est non obli- getur naturaliter, probare vñ quædam regula iuri, quæ se hæt, q. ex qua cā filius stipulando ab extraneo acquirit patre, ex eadem stipulando a patre nihil querit filio, ut liber homo. In prin. inf de verb. obli. fact. I. fed & si quis. S. & gñ. aliter. S. de vñf. fed nullis ab alio quæsta quereret patre, ergo ex eadem cā, si en in eodem casu, stipulando a patre sibi naturaliter non querit. Sed defendendo gl. q. illa regula est de iure ciuilis, non de iure gentium, de quo est naturalis obligatio, tñ locu hæc respectu acquisitionis ciuilis obligacionis non naturalis, de qua loquitur. & modo est expedita gl. magna, nunc translat ad gloss super verb. post mortem. Et qro, quid si ante aditum hæditia patris frater fra- tri soluit, & gl. indet primò, l. m. Ioñ & Hug. q. repetitio locum nō hæc, quia tpe solutio nis totum, quod soluitur, est debitum, qd non esset si prius adiuvet, quia pars facta est indebita per fusionem actionum, ut super tex. dxi. Secundò determinat op- positum in Azo, quia per iniunctionem filii, sicut per adiuto- nem extranei, cā iusta q. fuit soluenda, deducitur ad cām nō au- stam, qd sufficit, ut inf. l. i. in f. & hinc op. tener gl. quia re- tro a morte testatoris finguunt hædes, ut l. oës, inf de reg. iur. & hæc intellige, p. rata soluti, fed pro rata fratri, qui mutauit, cui soluit, dic, q. si ipse nō adiuit pe aliquo, quia obligatio erat in patrem translat in totum, & solum nudum non enim possit cum remansit, qd tunc ei solum repetit, ut indebitum; fecit si adiuit, quia tunc p. sua rata est ei q. sita ex persona patris, iō pro ea rata non repetit, et hæc. Nunc ad gl. super verb. si nō minus, accedo, & qro, an hoc intelligatur respectu quota, an respectu q. sitatis, & indet gl. respectu quantitatis, licet in hæditia ita ver- ba accipiatur respectu quota, & verum dicit, & ronem diuer- sitatis vide, quia hæditas representat personam defuncti, p. ea parte, p. qua quis est eius heres, cā ambo censeant eadem persona cā a matre, C. de rei vin. & iō pro ea quota p. sumit obligatio, sed peculium non representat personam filii, nec patris, sed est qdam vniuersitas iuris, ut l. vindicatio. S. de rei vin. nō tol- lit obligatio, nisi quatenus de eius q. sitate ad creditorē perue- nit pro eo aut qd a eum non peruenit persona remansit obli- gata, ut prius. Quare ergo in calu huius, l. pro residuo frater ageret. Et dic, q. non, ut sequit in e. gl. vñf, ad finem. Ex qua no. & naturalis ista nō est efficax ad agendum. Expedita ista glo, acce- do ad gl. super verb. p. secutus, & ut clariss intelligantur, quia in glo. tangunt. I. Quare primò ab extra, an debitū ex cā peculari ab isto, vel ēt a quolibet tertio, ut adeo onus peculii, ut peculiu- sequitur ad quemcumq. vadat, & dic indubitate, qd debitum pe- culare onus est peculiu, ut inf. de pec. l. si ex dñs. S. peculiu, dic in peculo seruus, q. si transferat peculiu vñ cūm seruob. ut ipse celi. translat cum eo, ut inf de pec. & ancillar. S. si seruus. Si sine seruio, & tunc, ut transit ad alium titulum singulari, tunc non fe- quit peculiu, ut ille possit vñriū de peculio, sed nihilominus est onus peculiu, ut possit dñs deducere de peculio qd sibi debe- tur per condonem indebiti, quasi plus debito solvi nō deducen- do qd potuit, ut inf. q. ac de pe. e. ac. l. & item hæres. Aut transit ad alium titulum vñiuerbi, ut hæditia, tunc tenet, ad quem translat actio de peculio, ut inf. p. c. l. s. tit. 13. S. fed si uniu. bñde, & hac ēt in filio peculiu locum habent. I. Quare mo- do de intellectu huius tex. & rindet gl. q. quidam intellexerunt, ut veit, qd dimidia tñratis debitoris quia peruenit ad fratrem creditorem, non astinet in aliquo debitu ipsius, sed onus totius debiti remanet in alia parte peculii, quæ apud debi- torum fratrem remanet, dicitur, q. frater creditor ut pauam hæ- tñ, ut hæres patris, quia ipso iure dividitur inter hæredes, ut C. fam. e. c. l. & c. c. tit. quod Ioan. reprobatur, quia hoc debitum est vñs peculiu, & comitat peculium, scit leprosum. Ut inf de pec. l. si quis seruus, & dñs in præcedenti q. si porto p. ecu, quiam hæc in hæditia proficit, frater ad extenuandum debitem, & hæc p. soluitur vñf, ad vñf & hoc ostendit, & ibi gl. confirmat op. i. pro determinatione alterius q. & hoc vñf, ad veritate nec dñe quis & e. Sed anteq. vñtra p. cedat, in gl. adverte, quia ista gl. dicit qd dimidia creditori peculii de ipso pecu- liu creditor opunitur in debito, sed in primum facit, quia hac pars peculii ad etiam translatum singulari, & sic onus peculii cum hñ comitat, ut s. dixit in q. præce. Sed huic rideo, q. verum est, q. cœcitat onus peculii, ut ipse possit conuenienter ut dñs, dñs p. dñlare, & quia tñc p. reperire, fortius si conuenienter p. excepere, ut prorata fibi cœpisset in debito, & ita determinatio gñremant bona & hñc vñque ad versi. item nec dicat quis, ibi gl. replicat q. determinationem q. & soluit vñf, ibi, item nec intelligas, & ibi gl. refutat q. determinationem suam dicens, q. frater creditor partem p. cedat fratribus, quia habuit iure hæredati- ratio, non computate fibi in debito fratribus quært. & sic dimidi- dñs, led tantum respectu quantitatis & is si in dimidia peculii, quæ cū contingit, tantum & tantum, & in dimidia debiti exau- cebitum, non contingit libertato nisi in x. & sic frater remanet ei debitor in nonaginta & hoc ēt voluit gl. superior signata su- per verbo, non minus, qd declarando procedit ulc. ad versiculam item nunc quid & ibi nouam q. format, ut sequit. I. Quare igi- si patet admittit peculium filio, vel dñs seruio, an filius desinat te- ner naturaliter, & idem de seruio & l. oës, dixit, q. sic quia translat cum peculio. Sed Hu. dicit contr. per. l. siid quod dñs, inf. e. & inf. dñs. nec seruus, & hac pars vera, quia pro ea est casus inf. de pec. l. si cum quis seruus, alia l. si quis cum filio, & l. iō, que le- quitur illam, licet aliqui libri nō habent illam immediata p. ost illam. Non oblit. ro. lo. quia attendendum, q. duplex est obliga- tio, vñ patris, quia ipse tenetur de peculio ex contractu filij, & tollen- do liberatur, & patre soluens de proprio, & non de peculio, si ut non quatenus est in peculio, repeteret quod soluit, ut inde- bitum, licet pro sua obli. solueret. Nunq. traad gl. sup. ver- bo, fa. e. c. l. Et illa gl. soluit tale ñrüm, s. p. hæres, qui rotu soluit non agat actione familiæ encr. sed actione negotiorum gesto- rum, vñ, vñ patris, s. vñs s. fam. encr. Sol. gl. ibi fuit tale negoti- um, quod potuit expediti pro parte, hic tale, qd non potuit expediti pro parte, etia quod a solidum tenebat, ut no- hic in gl. & inf de pec. l. q. statum. S. & ad solidum iō tenebat, quia hæc obligatio patrua filii nō trasuerter, in patrem, ut su- perius dixi, & p. s. in eius hæredes non est dñs filii, licet actua- fic. & hoc verum secundum Bar. si suffit, conuentus obligatio- ne propriæ. Sed si suffit conuentus de peculio ex obligacione hæreditaria, tunc (quia tunc tenetur nisi pro parte sua, ut l. que- stum. S. si cum hæredes inf de pec.) si solidum solueret pro par- te coheredum, actione negotiorum gestorum repeteret, & ita inquit Bar, qd mihi placet, quando creditor suffit extrahens, sed in casu nostro qd est alter filius, ego dubito, quia iam di- minus superius, q. patre ita contractu non tenetur ciuiliter, ne- que naturaliter, secundum op. Az. quam sequit gl. & ipse Bar, fuit fecitus, vñde hæc referendo se ad istum tex. non videtur be- ne dicere. Quare ab extra, an haec vendicatur sibi locum in duobus seruibus, qui suffit a domino hæredes institutus videtur Bartolus tenere, quod sic, præterquam ad id, quod hæc dicitur de iudicio familiæ excusanda, quia non possunt conueniri ex propria obligatione, sed hæditaria tantum, & sic non ad ioli- Barth. Saly. super s. veteri. F 3 dñta.

Salycetus super Digesto veteri.

15 *Iuramentum in quo conueniat cum re iudicata.*
16 *Solutum sub conditione quando repetatur.*
17 *Obligatio naturalis solo inducitur consensu.*
18 *Confessus expressus in absolucione naturalem non tollit.*
19 *Lex actionem dat, & fluit rati contractus interuenit.*

L E X I C U M

E E X E

Hegel frequentier

19 Janus Nec lex frequenter repetit per equilibra suo vota pertransit.

Divide in strings, near

Digitized by Google

Iullanus. Hęc lex frequenter repetitur per doctores, & quilibet suo voto petrānſit, & ego clario modo quo scieuero. **D**ivido l.i. in quinq; nam primō, vnum d. & un Iuliani cum eius probatione in debito tēpli. Secundō, aliud dictum in debito tpe certissima, tam in persona, quam in obligatione. Tertiō, ponit cālum ad vīam in debito tpe certissima, & in eadem persona, sed non in debenti persona, videlicet, ex obligatione, vel causa. Quintō, hęc duo vīta offendit dissimilitudinem iste propter quod quidam dixerunt determinationem istam non reprobari, sed solum dissimilitudinem illam nobis demonstrari. & hoc secundum communiter tenetur. Secunda ibi, similem. Tertia ibi, vñ autem. Quarta ibi, idemque. Quinta ibi, sed hoc dissimile. **T**er-
tū s; t debitur purum lite pendente solutum, vel etiam post a-
solutoriā latam non repetitur, sicut nec debitum in
omnem conditionis eventum, si ab eadem persona, & ex eadē
causa debetur; sicut si causa sit diversa, vel a diuersis debentur
personis. h.d. Super tex. ibi, nec absolutis, de quo magis dubitatur
videtur. Ibi, nec condemnatus, de quo non dubitatur. Et ibi, pē-
manet unde, qd post absolutionem solvit non repetit, vt in pri-
gl. nec etiam multo minus, qd pendente iudicio solvit, de quo
in prin. huius l. & in gl. in ver. vel dic. **N**o. prīmo, qd sola lita pē-
dientia non inducit repetitionem soluti, concor. s.c.l. iudex. Se-
cundō, qd sententia absolutoriā non tollit naturam. **T**ertiō, qd
debitum in omnem conditionis eventum si ab eadem pes-
sonā, & ex eadem obligatione debetur interim solutum, non
repetitur. **Q**uartō, qd debitum in omnem eventum ab eadem
persona ex diuersa tamen causa, vel obligatione interim solu-
repetitur, secundum lectu-communem. **Q**uintō, qd debitum
in omnem eventum a diuersis personis, & ex diuersis causis in
terim solutum, repetitur. **Q**uarto, atque omnia de ratione dubi-
tandi in primo respōlo, & dic secundum dominum meum, qd
tres potuerunt est. **P**rima, qd per litis contestationem debitum
videtur nouatum, ut infra de noua, l. delegare, & l. solutionem
ideo videbatur repetendum, ut hic in versic. vbi autem. Sed non
obst, qd haec nouatio addit, & non detrahit, ut inf. de noua
Ialiam. **S**ecunda ratio est, quia per litis contestationem debitum
est deductum in eventum dubium, nam dubius est eventus li-
ti, ideo videtur repetendum, ut s.c.l. suffici, & hic in 3. & 4. rī-
so. **S**ed non obstat, quia talis eventus non potest facere indebitum
saltē naturaliter, ut hic. **T**ertia ratio est, quia debitor pendens
lite videtur solitare animo titubanti propter iudicium cęp-
tio. **V**idetur posse reperiēre. C.e.l. fi. **S**ed non obstat, quia illuc
in debito soluto, hic in indebito. **E**t per istum modum sub bre-
uitate soluto sunt tres obiectioes, que cōtra primam fieri possunt.
Oppono contra tex. in princ. nam uidetur tentire qd debi-
tor qui soluit pendente iudicio, posse postea absoluī, tel codicē
nari dissimiliū, qd est falso. ut inst. de perse, & temp. adiō. g. fi.
Huius timore facta est glj, quia diuersificat istum textum tribus
modis, ut patet in eadem, & secundum primam diuersifica-
tionem, vel solutionem tex. in versi, quia nec absolutus, pbat
cedens dictum per locum a maiori. & sic faterit gl. qd pen-
te lite solutes, non debet absoluī dissimiliū, sed ab obliteratio-
ne iudicij, & ad uer. quia nec respondet, qd est quedam probatio
per locum a maiori, videlicet, quia supposito, qd non soluīs-
pendente lite, & fuisse ab soluto dissimiliū. & postea soluīs-
non repeteret, de quo magis videbatur propter absolutionem
precedentem, & hoc quia naturaliter debitor manet, ergo in
nu repetit, quod pendente iudicio soluit, & quod de condemna-
to subiungit, non adiecit in ui probationis, sed quia de eo nō
erat dubium, & ut commodius singula exprimeret. Et sic pba-
tio in diuerso casu loquitur a principali quasit, qd erat, an fo-
lūrum pendente lite nondum lata sententia repeti possit? &
reipendet, qd non, quia nec in casu fortiori repeteret, puta, si ab
soluto postea solueret, & hoc uel gl. qd que ad uersiculum, ver-
dic, & ibi gl. soluit contrar. Secundo modo, ut probatio loqua-
tur in eidē terminis, quibus principium, & loquitur de diffi-
nitū i sententia, & pone casum, qd pendente lite soluit, & quer-
tur, an ipsa pendente repete possum, & respondet, qd non, quia
& si poltquam reus soluit pendente lite, actor ad ulteriora pco-
deret in causa, & reus de solutione excepiter, nec solutionem p-
bare posset, quia extra iudicium soluit; nec restes idoneos ha-
buit. Similiter actor non probauit intentionem suam, ppter qd
reus fuit absolutus dissimiliū, quia paria sunt non esse, ut nō
apparet. **I**n legem, infra de contrahend. epm, adhuc non repor-
teret, qd ante absolutionem pendente iste soluerat, de quo nō

De condic*t*. indebiti.

40

nientis casus, ut infra de bono posse ciundum tab. li qui ex liberis, & testamento, ergo, nec in proposito contra sententiam venit, qui disputat solam de iuribus postea securitas solutionis. Sed dominus meus tenebat gl. per rationes sequentes, primò, quia negans quidditatem, & sententiam rei, negat omnem eius firmate, & efficaciam, accidentiam, vel qualitatem, vt si cur pet. Iei. qui prouincia ad f. & inf. infidei fr. Ii. qui præfendunt, li. cest non sit sive contra, ut patet in ti. de dolo, & quod mea causa. Sed iudex pronuncians non esse debitum, negat quidditatem, & sententiam debiti. ergo & omnem eius firmatatem, & efficaciam. Sed debitum est vnum, substantia autem eius robur, & efficacia, & vincula sunt iuri gen. & ciuilis, vincula a quorum uno naturaliter, obligatur ab aliquo ciuiliter, ut l. frater a fratre, & e. & l. ex hoc iure s. de iust. & iur. l. item quia conuentiones, & legitima, s. de pietatis. ¶ Secundò, quia licet debiti vincula sunt duo, naturale, & ciuilis, quia tamen non est ratio, quare una plus negetur, quam alia, & sequitur, qd index prouincianando non debet, vel debitu, nam esse, videtur utrumque negare ar. infra de reb. dub. l. si qui ducantur. ¶ Tertio, quia non sequitur genus, & qualitas eius species, s. vi. si chorus de leg. 3. & l. qui fundam, infra de fund. inf. Sed debiti duobus sunt species, quia aliud natural, aliud ciuilic, ergo & c. Quarto, quia con sequens non debet est nullo iure debteri, allas potest debitus dicitur, ut C. ad legem Fal. l. Et ex hoc de obstat ratio Iaco. Butt. Quinto, quia quando superueniens causus, vel actus primo contrariatus, nec esset recipit modum, & formam piloti, disputatis de iuribus eius, dicitur primo pietari, qd ideo non debet admitti vni, de iure i. dubius. S. exceptio, & infra de exceptione rei iudicata, hanc queritur, & l. cum de hoc. Sed in hoc proposito 12 non potest dicere creditor qd futuris naturaliter debitum quan de ipso veniat contra sententiam, qui prouinciatum fuit debiti non esse, ut d. l. C. ad l. Fal. Et cui ipse acqueuerit, qui inter eos habetur pro veritate, ut infra de regu. iu. l. res iudicata, & ex hoc patet responso ad l. qui liberis, & testamento, per Guil. allegata. ¶ Non obstat, quod dicit Guil. quid naturalis semper remaneat, & quia iudex illam tollere non potest, quia fateor, qd non tollit sed declarat eam non esse, & qui declarat non iudicat, ut s. si fer. iud. l. sicuti s. sed si queratur, & infra de acqui. ret. dicitur. l. adeo. S. cum quis dico tamen, qd licet in essentia non tollatur, nam non habetur ratio, qd sic ut est indicatum p. ueritate inter eos habetur, ut d. res iudicata. Ita ideo cum illi sententia acqueuerit, potest contra creditorem acquiescere, tamen exceptio. Tu non debes admitti ad probandum naturaliter debitum subesse, quia venites contra sententiam, cui acquiescisti, & cui acqueueristi, dicitis fateri vera esse in ea contenta, at C. quod modo, & quando iudex, l. ab eo. Ex predictis conclude gl. verâ, sed dico eam defecutiun in causa dubi. Quo causi dico primò recurrentium ad acta. Si tamen causa non apparet ex eis, videatur tunc absoluiri, quia non probatum, ut l. s. iu. p. in. & l. si quis ad exhibendum, & ibi nota, infra de excep. rei iudic. & r. bene succedit ratio, qd actus non infert, nisi quod necessarium sequens est sui, nam tunc non sequitur necessarium est absoluiri ergo non debitum, quia potest absoluiri, quia non probatum. ¶ Nunc prosequendo glossop. 3. qd debitor absoluiri, foliudo posita repetere possit, non obstante naturali obligatione, quia tunc erat exceptione rei iudicata, quia est favoribiles, & perpe tra, ergo repetere, s. e. qui exceptionem. Huius timore dixit Pil. ego fateor contrarium, quando foliuit post sententiam absolucionis, sed hic foliuit ante, alias dicit probatio lite pendente & de isto foliuto loquitur hic dictum est ratio eius, ut superius etiam dixit gl. in 2. l. Sed hac foli. & intellectus, ut ibi dixi, non est bonus, quia tunis nulla iure debitor permanet, ut vult hec litera, & sic ei non conuenit. Doct. tamen dicunt eum verum in se & valde notandum. Vnde ex eo tollere, quod debitum naturaliter, vel tunc vinculo solutum lite pendente, licet potest absoluiri res diffinitive, non propterea reperitur. & sic non sufficit ad probandum illam solutionem indebitum esse, platio huic sententiae absolucionis. & potest esse ratio, quia non sequitur, hodie tempore sententia est indebitum, ergo tempore re antecedentis solutionis fuit debitum, inquit fatebatur dominus meus, vbi in actis causa appareat de solutione, ante sententiam facta, quia tunc index videtur motus ex illa solutione ad absolucionem diffinitive, licet contentius fecerit absoluiri obliteratio iudicis. Sed vbi de illa solutione in actis non apparet, tunc si iudex absoluisset simpliciter, vel ex eo tantum, quia non probatum, tunc adhuc idem dixit, ut repete non posse. Secus dicebat, si absoluiri, quia non debitum, nam tunc, inquit, & tunc sententia sufficit ad probandum solutum ante fusse in debitum, nec contra eam poterit venire creditor, quia inter eos pro veritate habetur. Nec obstat ratio Pil. dum dicit, quod in quo quia non sequitur, hodie non est debitum, ergo tempore solutionis non fuit etiam debitum, quia respondebat ipse militem subtiliter, videlicet, qd index qui absoluiri ex eo, quia non debitum,

Salycketus super Digesto veteri.

a toria etiam super indebito lata est obligat, & inducit, quia indebitum facit deberi, & actionem pro eo consequendo inducit. I. C. de condicione debiti, & i. actoris. C. de reb. cre. ergo per oppositum, absolutoria debet tollere, & dissoluere priorem obligatio
 sed ipsam elidit, & naturalis remanet, & sic gl. contraria non bona, nisi exponas ibi tollit, pro elidit, ut facit gl. Infr. de exc. item si in iudicio. Sed ab extra oppono decimod. qd nec naturalis maner, vt s. de iure. I. fin. prim. t. Sol. qd licet iuramentum, & sententia in aliquibus equiparentur, tamen in hoc est maioris authentis iuramentum, quia res indicata, nam sententia non tollit naturale, quia fertur in initium, i. inter stipul. s. infide verborum obligatio, sed iuramentum iudiciale desertur a parte parti, & sic inter consentientes prestatum, & sic in tollendo naturalem inequum sentens, quia in ipsa inducenda interne-
 sit, ideo tollitur, at. l. nihil tam naturale, infra de reg. iur. Oppo-
 no 11. contra versic. similem, vt talis stipulatio non habeatur,
 pro pro, ut in. quando d. lega. ced. l. huiusmodi. Solu. aliad in ultimis voluntatibus, ut ibi, aliad in contractibus, vt hic. Et est ratio, quia in contractibus statim perfecta est obligatio, vt infra de peric. & commo. rei vend. quod si pendente. s. pen. Vel est alia ratio, quia in ultimis voluntatibus, licet certum sit conditione omnino extirpan, non curamus, dum modo incursum sit, an in vita legatarii, vel non, pia velut conditione non transmittit, argu. infra quando d. lega. ced. l. si cum heres, quod secus est in contractibus, vt. l. fin. de verbo. obligationis, & ex conditionali. Alio modo soluit glo. secundum Ioh. videlicet, aut bis repetitur dictio, s. u. & tunc videntur duae stipulationes, vel legata, & in neutra cedit dies, vt in contrario, aut semel tantum, & tunc in vitro que est. Istan reprobatur glo, quia tam hic, quam ibi est duplex, sine. Quare glo. soluit tertio, videlicet, aut tempus certum apponitur in eventu conditionis, & tunc dispositio centurionis, & in i. ibi, id est interim solutum repetitur, at s. el. sub conditione, aut dies certa eventui conditioni non apponitur, & tunc pro conditione non habetur, ideo solutum non repetit, vt hic. Dicit Pet. qd nec hic, nec ibi dies certa est apposita. Vnde dicit, quod solu. Ioh. erat vera, licet hic minus bene recitata, nam de repetitione disiusq. non fuit locutus Ioh. sed ex verbo, obligatio, unde dicit ipse, aut verbis obligatiuum est bis repetitum, pinta promitto tibi decem, si nauis ex Asia venerit, & eadem promitto si non venerit, & tunc interim solutum repe-
 tetur, quia duplum obligationem facere voluit, vt hic in tertio responso, aut verbis obligatiuum tantum semel est possum, & tunc tantum unam obligationem facere voluit, ideo solutum non repetetur ideo scimus est Cyn. Sed Bald. dicit, qd in lege contraria semel tantum apposuit verbum obligatiuum, & tamen ibi est conditione, quia dies non cedit, ideo non transmittit, ideo hic, & ibi tene primam. Jacob. vero Butrigarius translatum cum ultima. Mihi autem videtur, quod omnes simili sunt in genda, pro habenda ergo ueritate, dico, qd si bene haec lex pondetur, ut repetitio denegetur, optinet tria concurrent, primu-
 m quod si certum debitum iri, vt hic in ver. similem. Secundum, qd si certum ex qua obligatione, vel causa, vt hic in vers. vbi au-
 tem Tertium, qd debitum iri si certum in persona debitis solue-
 re. vt hic. in vers. idemque. Primum ex his, puta, debitum iri in contractibus, tunc est certum, quando est certum alterum ex
 conditionibus eventuram quandomunque, id est, sine in vita, sive post mortem recipere debentis, quia non curatur ex eo spes de-
 biti conditionis ex contractu transmittitur, vt d. s. ex conditionali. In ultimis autem voluntatibus, oportet certum esse debitum iri in vita legatarii, quia spes debiti conditionis non transmittitur ad heredem, & ex hoc sequitur, qd necessarium est certu-
 m alterum ex conditionibus eventuram in vita legatarii. Modo ad propositum veniens, distingue tres causas, vt sequitur, nam aut vni tantum ex conditionibus appositis dies certa est apposita, ita qd non alteri, vt puta, promitti decem si nauis ex Asia non venerit, vel si venerit intra triennium, tunc interim solutum repetitur, vt in 3. folio glo. & est ratio, quia non est certum debitum iri, nam nauta veniente post triennium, deficit virga conditio, & hac ratione idem dicendum est in reliquo in ultima voluntate. Aut terminus virgine conditione est adiectus, puta, si nauis intra triennium veniret, sive intra triennium non veniret, & tunc distinguo debitum ex contractu, a debito ex ultima voluntate nam ex contractu interim solutum non repetitur, quia certum est debitum iri, & ex eadem obligatione, quod non est in ultima voluntate, quia licet constet nauem venturam intra triennium, tamen an legatarius per totum triennium uiuat, vel intra triennium moriatur, hoc non confitat, & cum posit sit ante mori, & moriendo non transmittitur, sequitur, qd non est certum debitum, & ideo interim solutum dico repeti. Aut neutrū condi-
 tionis terminus est appositus, & tunc si ex ultima voluntate, tunc ex contractu, certum est debito iri, vt in hoc exemplo, lego Tito centum, sive alcederit, sive non ascenderit Capitolium, tunc interim solutum dico non repeti, vt hic. Quod autem sit certum in eius vita debitum iri, patet, quia per eius mortem, &
 parum
 A D D I T I O.
 a Lata obligat. Adde Pet. de Anch. in c. qd ad consultationem de claud.

Decondicione causa data.

47

parum ante condicione negativa purificatur, vt infra de condi-
 sti. l. fina, & quando vna tantum est dispositio, sive obligatio, quia umerum obligatiuum tantum semel est possum. Sinaut in qualibet conditione verbum obligatiuum sit repetitum, tunc s. vna est pura obligatio in prim. & secunda conditionalis noua ex post facto, tunc interim solutum repetitur, vt hic in vers. vbi autem secundum communem lecturam. Sinautem vtraq. obli-
 gatio est conditionalis a principio, & tunc secundum Pet. & se-
 cundum intellectum, quem dicit fusilli Ioan. interim solutum repeteretur, quia certum non est ex qua obligatio debeatur, licet conditione sine contraria, quod procedit non tantum in contrafictu, sed etiam in ultima voluntate, & tanto fortius. qd spes legati conditionalis non transmittitur ad heredem. Quare modo cum glo. in casu huius veris vbi autem. si interim nihil est solutum, an possit agi, vt solutatur? & dicit gl. & bene qd non argum. infra de verborum oblig. l. si in quo stipulatus, & est ratio, quia ex qua conditione purificata sit obligatio, nō dñi obediens. Principe morte moritur, in c. i. extra de morte, & ob. & haec sunt verba Bar. Sed mihi videtur difficile, vt haec naturalis caueratur ab ista exequitate, quia tenemur parere patriae, vel superioribus nostris, cum prius sit sententia, quam nobis mandat eius obediencia, & sicut in ista inducitur naturalis, sed ipse sententiam ex precepto iuris gentium, & tamen ciuilis inducitur ex sua, & sic ex eodem facto non caueratur, nec simul cōcomitantiab. qd mihi appareat non bene dictum. Quapropter tunc videtur dicere, vt quod sola ciuilis inducatur, quae habeat effectum naturalis, vel dixerunt primi, nec mirandum, quia & vbi contractus non interuenit, lex singit, & dat actionem, vt C. de rei vxo. actio. l. in prim. quod est fortius, quam facere ciuilium haberet robur etiam naturalis, vel quasi, si naturalis inducitur, & tamen sententia, in qua partium consensu inest, inducatur. Vnde licet iudicium reddatur in initium aliquo respectu, tamen consensu habet aliquo respectu, licet in iustus actor litt. & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in casu praecedent, quia ibi non fit nouatio aliqua, & pura consensu stipulatur. Nec ob. ver. fed hoc dissimiliter innotetur in ter penultimam casu, & ultimum; nam in penultimo certum est etiam, quae de naturali non obiciunt compensatio, & remittit gl. letiam in initia, & in e. t. Nunc transfo. ad ver. vbi autem, & queror, an illi, de quibus ibi fit sermo, bene dicant. Et quidam, qd non, & dixerunt reprobato coram opib. hic in fin. Sed gl. dicit, qd bene dixerunt, & ista haberet communis opinio. Et est ratio, qui quando prius pure debet, & postea eadem sub conditione nouandi a nimis proximitate, creditor videtur recedere a pura obligatione, & sic conditionalis remanet, in iusto prima pendente, propter secundum soluens reperit, vt supra e. l. sub conditione qd secus est in

Salycketus super Digesto veteri.

S V M M A R I V M .

- 1 Liberatio, an possit contingere aliquo casu, specie debita non perfecte soluta.
- 2 Creditor, an possit hominem petere, eo qui soluit non liberato.

L E X L X I I I .

Neratius. Si species debita perfecte non soluantur libe-

- 1 **T**um Quarit glo. an sit dare casum in quo liberatio contingit, & eius ut indebiti dei repetitio? & dicit. q non repetit; qui addit. immo est, calus, qui no, infra de solu. i. qui hominem. S. fin. Quarit ea glo. si ciuiliter tantum debitum solui an liberet, & repeatat? & videat, quod sic, vt de liberatione patet, quia solone eius, quod debet &c. vt Inst. quibus mod. tolli. obli. S. primo, de secundo pa- ter, quia debitum ciuiliter tantum, repeatit, vt no. supra eo. i. gl. tamen determinat in oppositum, per no. supra eo. i. cum is. S. vbi glo. f. tenet, quod a ciuii non liberat, quia repetitio dat. Sed contra determinationem triusque questionis oppono, quod immo sit dare casum, in quo quis liberat, & repeatat, vt patet in c. 2. extra de iure ueni. glo. videi uel, quod ibi sit speciale in vi- turis per iuramentum debitis. Alii dicunt, quod ibi proprie non est liberatio, sed per curia uitatio, vel ibi liberat ab eo, cui per iuramen- tum erat obligatus, non a patre cui ex contractu reprobato- non erat obligatus, ideo ab eo, vt indebitum recipiente, repeatit. Item opponit glo quod repeatit, & non liberet, vt infra de solu. i. cum quis. S. qui hominem. & solu. quod ibi homo debe- bat in genere, ideo statulibetum soluendo non liberat, & repeatit, quia speciem debitum soluit, ut hic in litera, quod non est quando homo debet in genere, quia tunc nullus est in oblatione, licet quilibet in solutione, vt d. l. cum quis. S. qui hominem. & ibi no. Sed tunc opponit, quod si erat debitor in specie, liberet, vt infde statulibetum in medio. S. illud, & infia de solu. i. mhi. Solu. aut iste status libertatis ei superuenit facto debito ris, quod potest euenter quando suus est, & tunc habet locum lex. Aut facto alterius sub cuius dominio erat, & tunc si de- bitor non fuerat ante in mora dandi, & tunc liberat statulibetum dando, aut fuerat in mora, & tunc liberat, quia mora tra- hid ad se pertinet, vt in ultima solu. huius glo. **T**um Quarit vniq. glo. si non liberat soluens, an creditor hominem petere poterit? Et dicit, quod sic, fed remouebit exceptione, nisi hominem fol- lulum reddat, vt in fra de solu. i. cum aurum. sed iste tex. modi cum facit, quia ibi solutum non erat quod debet, hic sic, vnde rem aliam petere non potest. Sed de hoc remitto ad ea, quae dicari in l. 3. S. si redditia, infra commo. Salycketus legum docto.

S V M M A R I V M .

- 1 Dominus non repeatit, quod seruo manumiso soluit.
- 2 Ius gentium secundum diueria tempora considerandum.
- 3 Dominus, an si aliquatenus ferro obligatus.

L E X L X I I I .

- 1 **S**i id quod. **T**um Dominus obligatus seruo naturaliter, ideo non repeatit, quod eo manumiso soluit. h.d. Oppono, quod immo repeatit, vt l. fin. infra ad Mace- do. Solu. hic errore iuri, sibi facti, soluit, vt in prima glo. Opp. quod repeatit etiam soluens errore iuri gentium, vt in fra de re- gul. i. cum amplius, & supra codem. l. si non sortem. S. liber- tus, & ibi no. Sed ex iure serui pro nullis habent, vt dicit glo. fe- cunda argum. l. quod attingit, infra de regi. iu. ergo & c. Pro hu- lius solu. nos habemus considerare, quid naturalis obligatio mul- tipliciter accipit in iure, vt scripti in l. cxhoc iure, supra de iust. & iur. **T**um quantum ad nostrum propositionem spectat, nos hemus considerare ius gentium secundum diueria tempora. Primò, le- cundum suum principium, antequam ad pracepta esset redi- dum, & secundum illud tempus inducta est inter homines na- turalis obligatio, ea aequitate, quae dicta, nihil magis congruum esse fidei humanae, quam seruare eis, quae iniucem conuenerit, vt l. in princip. supra de pac. & secundum hoc, & co respectu serui sunt alii; ideo naturaliter obligantur etiam hodie, quia illa aequitas, & ratio in eis non deficit, & adhuc sibi locum ven- dieat. Est considerare ius gentium, postquam ad pracepta, & co- stites fuit redactum, & secundum ius illud serui pro nullis habet, ita intelligat hac glo. Ergo iure reboratu, & efficaciam tri- butiu obligacionis naturali non tenet, sibi, quia iure illo cen- tent nulli, & sic non capaces. **T**um opno 3. cum glo. q. dominus non obligat seruo, quia repeteret obligatus sibi, argum. l. placet infra de acquirendi heredi. Solu. quod ibi de ciuii acquisitione vt in glo. Vel dic, quod etiam ibi de naturali loquit, led qua- sit contra tertium, hic contra domini, facit quod no. glo. in naturali, quia pater directo obligatur filio, supra codem in littera fratre.
- 2 **S**ed qualiter intelligatur quid, vt a lite discedatur.
- 3 Calumnia euident, transactionem impedit.
- 4 Insistens calumnios, non nisi turpiter excipere potest.

S V M M A R I V M .

- 1 Dari qualiter intelligatur quid, vt a lite discedatur.
- 2 Calumnia euident, transactionem impedit.
- 3 Insistens calumnios, non nisi turpiter excipere potest.

De condicione sine causa.

48

dicit adire hereditatem, alias repudiare non posset. Contra qd. opponit gl. de iam dubitari, inf. de hanc. inf. Solu. vt plene scripsi in l. S. si parenti supra de condic. ob causam. **T**um Quo, qua actione repetit? responeo, vt dixi supra ebd. i. si cuius sicut sunt in conditione non sunt in obligatione, vt illi, si quis ob- mis. cau. te. l. si quis sub conditione, Ideo dicit, q datur condic. ob causam, vt s. de condic. ob causam. l. d. S. si liber. Sed doce- communiter tenent primam, vt lex sit situata sub conguo titulo, vt l. Imperatores inf. de in diem addi. Item, quia licet data non essent in obligatione, ita q praeceps non tenebat, tamen putauit se oblitum alias non consecutus a rectam liberta- tem, & sic debet dari condic. indebiti, per no. S. el. is cui hanc ditas, & ibi vide, quod scripsi.

Ei qui. In condicione indebiti veniunt accessiones na- turales tempore obligationis contracta, h.d. **Quarit** gl. an veniant in re actionis, vel officio iudicis, & dicit in- re actionis, vt supra codem. l. si non sortem. S. libertus. Sed me- lius. S. eo. indebiti, vbi causas.

In frumento. **T**um solutum indebiti non potest redi, estimatio pietatis, & quis ultra quam sit locupletior non tenet, h.d. & no. **C**ontra primam op- gl. vt no. pretium, sed tantumdem petatur, sicut in mutuo, vt l. 2. in prim. si cer. pe. cum ad instat mutui contrahat indebitum, vt Inst. qui mo. re contra ob. S. si quoq. gl. soluit, cōfertendo illud uerum, quando diliquid est solutum in genere, vel quan- titate, sed hic fuerat solutum in specie. **Q**uid gl. dicit de specie, placet, sed de genere, vel quantitate, debet subdistingui; quia in his quorum estimatio variat tempore, vt frumentum, vinum, oleum, & similia, estimatio pietatis, hic que haec condic. com- petit non ultra quam sit locupletior. In his vero quoniam asto nō varia tempore, vt est pecunia per quam assūmunt cetera, vt inf. desiderio, l. ita, tuhi tantundem repeatit, vt S. el. q. quod indebiti. Nēc ob. qd. de mutuo dixi, quia illud ad tantundem ex sui natu- ra obligat, sed indebitum quatenus recipienti locupletior est fa- cies, granum, & obligati non habent. **T**um ad extra opp. **P**rohibitionibus dandi, quais est ita res pietate vel collum- pta atrahit debet peti, licet exercitio in asto fieri debeat, vt l. si letum in iuri, ut de verbo, & S. r. & c. **H**uius timore Ultra, dicitur, q. si te debet intelligi, vt actum fuerit ad frumentum sed quia non ex talis, consequitur estimatio indebiti, sed ipsi dicunt contra litera huc, & in glo. Ergo huc in condicione indebiti solutionis continetur, vt est moris, q. ipse renunciatur a exceptio- ni doli mali, quod metus causa, & exceptioni in factum &c. & actioni in factum, & quod metus causa, & conditioni indebiti & sine causa, poterit nihilominus repeteri per condicione indebiti, & dixit Bar. quod sic: quia eodem errore renunciatio nec fecit, & sic non habet ei oblatore, vt l. dol. S. diuercum, infra de noua, quod tenet cordi.

A D D I T I O .

a **I**pse renunciatur. **C**ontra. Adde Al. in consu. 13. s. ufo. in h. col. in ij. vo. & nō quid per istam, renunciatur omni alii legum, & iuriu bisficio, intelligatur re- nunciare bisficio ne quis conueniat vltra quia facere possit tradiri. Cor. in consu. 1. 18. inc. circa hanc. col. 7. ver. confirmatur predicta in l. uol. & quid de illa clausula, renuncians omnibus iuribus, quae huc, vel habere potest &c. an extendatur ad futura, vt coll. 1. 1. piti. ebd. 4. ver. ex q. apparet, & vo.

S. Lucius Titius. Rechnatio concessa ad querit sor- tem, nō recipit indebitum vslra prius solutum, hoc dicit. **T**um quod illud non est indebitum, qd. peti potest per restitucionem in integrum, vt hic in fi. cōiuncta gl. **T**um Quarit gl. an iure soluta, possint per restitucionem in in- tegrum repetit, & largit, quod non, quia indicis officium non de- seruit acceſſorū tantum, vt l. 1. 4. depo. In contrarium, dete- minat gl. quia haec restitutio petuit indicis officii nobili, & si- datur pro sorte, vt hic potest dari pro vslris. Non ob. l. 4. C. depo. quia ibi de officio mercenarii defensioni actioni, q ibi non est. Successu gl. opponit, quod iure communī repeti possunt restitucionē super sorte concessa, ex quo per indicem non sunt prohibitum, vi infra de compen. l. quod in diem. S. si rationem. Solu. vt in glo. in cuius fin. adde, pura, vslra soluta non retinetur aliam dependentiam a sorte, ideo sorte facta indebita non propterea vslra efficiuntur indebita. Hodie tamen de iure canonico sic sunt indebita, quod iure communi repetuntur vt extra de iurei. c. debitores.

De condicione sine causa. Rubrica.

Tum non continuat rubricam, & potest esse ratio, quia tex. con- tinuat ipm in principio. Salycketus.

S V M M A R I V M .

1 Copula una in illis, implicante capitum.

2 Conditione certi agitur ad liberationem consequendam.

L E X I .

St & hæc. Condic. sine causa est generalis, & competit, sive ab initio non fuit causa, sive redit ad non cani, vel in iustam. h.d. **T**um no. ex prin. q copula vna iuris stat impli- cativa. Item no. ibi, vt si soluerit, quod condic. sine causa concurreat cum condic. indebiti. Et hæc condic. est generalis. Contra quod oppono, nam si ipsa generalis ergo soluit, quod ipa eff. genuis, & non i specie, vt supra si certam p. tal. Sol. q. est species, & genus diversis respectibus, nā hoc no- men condic. indefiniti prolatum, est genus, quod concordan- do nos

S. Id quoque. Datum praetextu false cause de pre- tate, rito non obligatorio, non repeatit. h. d. In glo. l. datus dic melius, ut ibi dixi.

S. Sed & agere. Datum causa condonis implende, repetit, si causa non sequat, hoc di- cit. **T**um quod hæres scriptus per implementum condonis non dicitur

Salycketus super Digesto veteri.

- §. Boue subrepto.** ^t Q[uod] supereft ex re subtrahita, non potest per se condici, nisi de per se contrectetur, & totius extimatione soluta euancit pdictio furtiva h.d. Opp. cum gl. q[uod] ex noua furtatio carnis, & corii non detur pdictio furtiva, arg. inf. como. in commodato. S. duabus, & quia ex furtiva contrectatio ne non nascit actus furti, vt inf. de fur. l. ei qui. Sol. p[ro]p[ter]a haec datur t[er]tium contrectantem non eundem, vt in f[er]io, haec violat istam literam ideo gl. dicit secundo, q[uod] ibi eaem res saepius contrectetur ab eodem; hic q[uod] diuersa: n. singula partes sunt illud totum, q[uod] primò sicut contrectatum; & si h[ab]et contrectatio est diuersa a prima. Sed t[er]tium fol. op. ab extra, quia si res non est eadem, non det obstatre exceptio, si solutus astimationem, argl. cum querit & l. cum de hoc inf. de excep. rei ind. Sed defende fol. vi sequitur in gl. ver. fed i[n]f. l. q[uod] licet res sit altera, t[er]tia cetera eadem; ideo obstat exceptio ad tex. t[er]ta q[uod] a extraneis contrectans partem, non det posse conueniri ad totum botum. sed volunt gl. dicere, q[uod] eo, q[uod] extraneis contrectans partem soluit, habebat fuit qui bo[vid]i subtraxit exceptionem, si ad totum bo[vid]i conuenientem. Sed ab extra quo[rum], de qua exceptione loquunt[ur] te[st]imoniū & gl. vi inteligere de excep. rei ind. Sed attende, q[uod] hoc non p[otest] contingere inter diuersas personas, vt inf. de excep. rei ind. & an candide. Inter easdem sic. Th. dicit Iac. But. q[uod] hic loquitur de dolis exceptione, vt patet in f[er]io, quia amittere intentionis, vel facti, nam cum bos sit peremptus & extinctus, dñiū totius boni pdidit q[uod]s; led quia fuit semper est in mora, fuitē durare v[er]o, iō pdictio furtiva dat, vt hic, & s. e. l. si pdicatur. Sed dñs dum recipit astimationem totius, vt suo facto illud dñiū perdere, iō postea agens pdictionem furtiva ad partē, tanq[uod] de facto ages exceptione doli, intentionis, vt facti repellit, q[uod] no. In gl. sup[er] verbo, submonebitur, iā dic, q[uod] est verū, q[uod] ibi legatus non fuit et[er]na, q[uod] fecus, ut ibi no.

L E X . XV.

- Quod ab alio.** Actio furti s[ecundu]m liberum factū, datū, non pdictio furtiva h.d. q[uod] dic fm Bar. qui tenet, q[uod] nascatur ex delicto. Huic respondit, q[uod] in hoc est speciale. sed dicit, vt dixi s. e. l. si pro fare in f[er].

S V M M A R I V M.

- Conditione furtua conuenit, qui re deposita, vel commodata ad usum indebitum uitetur.**

L E X . XVI.

- Qui furtum.** ^t Qui vitetur re deposita, vel commodata, etiam conditione furtiu conuenit, & de inferi tenetur, h.d. Vel sic. In hac actione periculum interitus p[ro]cedat ad fure indistinctam. Sed si agatur actione descendente ex d[omi]ni ratio culpa fm n[on]m[od]is furtus, iō sed tex. ibi quoque implicat ut tenetur commodati, vel depositi, & conditione furtua. Opp. de l. fi vt certo, s. interdum, inf. como. fo. vt gl. q[uod] ibi tenet de casu, q[uod] ibi culpa, vel pdictio furtum. Sed dicat quis, certe, q[uod] hic culpa praefecit casum, q[uod] patet, q[uod] furtum cōmisi, iō & de casu hic teneri det, q[uod] fateri v[er]o Iac. But. iō istum tex. in f[er]i. intelligit extra casu f[er]i, q[uod] ipa. regulem nām commodati, & depositi, sed hoc est violate tex. iō dicit Bar. q[uod] in casu nostro si agereb[us] commodati, vel depositi, non teneret de casu, q[uod] culpa, q[uod] fuit cōmisi in v[er]to, non fuit ordinata ad casum, & sic non facit commodatum, vel depositari teneri de casu, vt l. si vehēda. S. i. inf. ad l. Rho. de lac. & l. an in totū, inf. de impen. in re. do. fac. & idem dicit de mora, vt dicatur esse in mora r[ati]b[ilit]i pdictionis furtua, non resū actionis p[ro]modati, vel depositi. Opp. de l. s. i. re. inf. depositi. So. vt in gl. q[uod] circa tota re. Hic circa v[er]um tm.

S V M M A R I V M.

- Mora oblatione purgatur.**

- Stipulatio sequens, an purget effectum more precedens.**

L E X . XVII.

- Parui.** Præter re furtiu, vel non, purgatur mora delegatione, nouatione, & oblatione, secuto interitu. h.d. Ibi, furtiu, & sequetur interitus. t[er]tia q[uod] oblatione purgatur mora. Sed dubitat gl. q[uod] tollat statim pdictio furtiu, & r[ati]b[ilit]i, q[uod] non, licet nouatione sic, vt in l. inf. de noua, q[uod] indubitanter p[ro]cedit, si rem apud se retinuit. Sed ubi post oblationem confignasset, & depoluisset, forte, q[uod] tunc tolleretur pdictio furtiu, vt l. oblatione, inf. de fo. & l. acceptam. in princ. C. de v[er]u. & ibi gl. inclinans in hac parte vult, q[uod] libet post pdigationem, alias expectet interitus. Opp. q[uod] dñs non possit stipulari rem suā a fure, & sic nec nouare, vt inf. de verb. obl. l. scire debemus. S. i. Sol. q[uod] non p[otest] expressē, fed velate sic, ut in gl. Vel fm Bar. illud ab alio, q[uod] a fure rem sibi dari, vt in l. de ac. s. i. scire taqua. & illud dari accipit pro restituti, sic cum stipulat sibi dari. Ego non recedo a gl. p[ro]p[ter]a quā allegat. & in s. i. itaq[uod] sunt verba legis, hac hois. Opp. q[uod] immo referit, an res sit præsens, & tunc tollatur mora; an

absens, & tunc non tollatur, vt inf. de sol. l. qui decem, q[uod] idem respondit, gl. sola tribus modis, & tenet ultimā solutionem. t[er]tia dic latius, cum q[uod] ritur, an stiplo sequens purget effectum mora procedens, quia aut stiplo sequens fuit interposita a[nt]o noua di, aut non. & hoc aut p[ro]stet, aut dubitatur. Primo casu, aut actum fuit expressū, dicat t[er]cū, q[uod] mora non tollatur, ut inf. de uer. obli. eum qui ita. S. i. in lec. quam ibi approbat. Dy. Aut actum fuit, vt tollit, & tollit, siue purgatur. Aut de hoc nihil fuit actum, & tunc aut stiplo sequens est pura, & tunc effectus procedens mora tollit, ut hic, q[uod] si h[ab]et hoc auctum videat, aut fuit generalis, & tunc si res est præsens, tollit effectus prima mora, licet prima oblio non sit nouata, ut inf. de noua. l. quoties. S. Marcellus & ibi no. & inf. de fol. soli, qui decem, q[uod] si cum mihi Stichum. Sinatrem res est absens, & tunc effectus prioris mora non tollit, ut d. leum qui ita. S. i. fin. lec. quam communiter doc. tenent, ut magis amicam literam. Secundo casu principalis, q[uod] constat, q[uod] noua di, vel non, remittit hodie ad l. f. C. de noua, & ad ea q[uod] ibi scripti. S V M M A R I V M.

- Conditione furtiu competit procuratori indebitum de proprio soluenti.**
Recipiens scienter indebitum, an committit furtum.
Dominum soluti non transfratur in falsum creditorem.
Dominus quando sine cessione possit agere.

L E X . XVIII.

- Quoniam.** ^t Ex solutione indebiti facta a procuratore, de propria ciuii pecunia scienter recipiens, competit ei pdictio furtiu, & dñs ratum habenti pdictio indebiti, quarum altera alteram tollit per exactionem, h.d. Et primo, dictum in dño ratum non habente. Scđ o. in ratum habete. Ter[ti]o, remouet dubium, scđ ibi, fed & me. ter[ti]a ibi, sed & altero. No. que sunt in summario. Opp. q[uod] indebitè numeros recipiens non committit furtum, ut s. de pd. inde quasi per totum. Sol. q[uod] iverbum, sciens, hic possum tollit dñrum. Opp. 2. q[uod] est scient recipies, non committat furtum, quia dñum est f[er]atum in recipiētē, ut C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Primò, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de furtu, l. falsus. Ter[ti]o, q[uod] hic erat debit[or] in p[er]sona creditoris, & ideo dñum non transfluit, ibi fecus, hac diuinitat. Ideo Bar. dicit, q[uod] n[on] falsus creditor, vel pdicator duxit debito[rem] ad soluendū, dñrum in eum non transferit, & ideo fuit committit, ut hic c[on]tra. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de furtu, l. falsus. Ter[ti]o, q[uod] hic erat debit[or] in p[er]sona creditoris, & ideo dñum non transfluit, ibi fecus, hac diuinitat. Ideo Bar. dicit, q[uod] n[on] falsus creditor, vel pdicator duxit debito[rem] ad soluendū, dñrum in eum non transferit, & ideo fuit committit, ut hic c[on]tra. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol. ut gl. Secundo, q[uod] hic fuit solutum sub pdictione si creditor est sed hoc non apparet ex f[er]. Scđ o. q[uod] ibi creditor, hic falso pdicator. Sed certe non est inter istos dñia, vt patet inf. de furtu, l. falsum, & C. de pac. l. traditionibus, & Inst. de re. diu. S. p[er] traditionem, igitur furtum non committit, l. falsus. S. i. inf. de furtu fol

Salycketus super Digesto veteri.

tur, secus si possessionem habuit, & perdidit, quia tunc hac con-
ditione non agit, & ita communiter renent doct.

S V M M A R I V M .

Deiectus a fundo qua actione posuit illum condicere.

L E X . II.

Sed & ei. † Contineantur cum praecedenti, & cum ea summarum. Op. p. fundum non dicit iste de-
cet, quia fundus suis est, & sic amplius suis fieri non potest, vt i. &
ex pluribus inf. de ac. possumus timore dicunt quidam, q. gl. ex-
positum fundum, dñm fundi, & dicunt, p. illa exp. magis for-
tificat dñm, sed dicunt, q. gl. exponi debet, vt codicil fundum, i.
possessionem fundi rōne dñm, q. allegat, sed in sequenti ca-
si codicil possessionem rōne dñm, quam allegat se habuisse, & nunc non habet. Et i. primo casu estimabatur res tota
in scđo possesso rōne, vt def. f. dñm. Si vendidero, f. m. Iac. Bu. Sed
mibi v. p. ista litera per istam exp. non violer. I. eam legi, vt
litera iacet, & dico, q. gl. fundum non dñm, sed restitu. Nam
sicut in rebus mobiliis, dicitur res a fure, & raptore, vt in S. pre-
ced. & f. dñm. I. ita deiecto, q. deiecto sicut sicut se dñm,
dñcet fundus, non vt def. sed vt restitu. secus si non dicat se dñm,
sed possessor rōne, qui tunc possesso sola dicitur, vt in 2. rñlo.

S V M M A R I V M .

1. Estimatio rei extansit, vel non, in actione tritaria qualiter fiat.

2. Res estimari non debet secundum tempus mortis ipsius, & quare.

3. Solvens rem deteriorata, & liberetur.

4. Accessiones, a quo tempore in contractibus veniant.

L E X . III.

In hac. Materiali huius, explicau in l. vinum, 5. si cer. pet.
ideo leuiter pertransibo, praterquam in declara-
tione literę, & divisione gl. magnę. Diuidi igitur primò legem
in tres partes, quia primò, q. res extat, & non deteriorata. Scđo,
quando extat de sit. Tertio, quando extat, sed deteriorata. se-
cunda ibi, si vero desierit. Tertia ibi, in utroq. Causa, tri extan-
tis, vel nō, in hac actione fit estimatio quanti res plurimi valut
a tpe more, & tempore, & ad tempus sua, vel mortis ipsius res, secus si
ante suam mortua fuerit, h. d. Super tex. ibi, mortis tps. s. quan-
do certum est, q. dicti temporibus condemnationis, vel mortis,
res plurimi valut, sed si dubitetur, inspicitur quanti plurimi va-
luta tpe more, & hoc est, q. sequitur, sed etiam. † Not. q. res
non debet estimari sicut mortis ipsius, ne res ad exiguum pre-
sum deducatur. Item q. tradens rem deteriorata, non libera-
cōco, inf. cōnto, l. s. si reddit. Opp. cum glo. 2. q. vbi res extat
non praestat, estimatio, sed res ipsa, f. l. f. C. de bñfide, lib. Sol. q.
hie res, quam petebam, non erat illius, a quo petebam, nec eam
habere poterat. Vnde estimacionem peto, libaudi, quia pos-
sum petere hoc causa, ar. inf. de log. l. si domus, q. cōfiterit,
inf. de le. 3. l. nō dubium. Hec sollicit in se vera, tamen aliqui-
ter diuinat, q. posito q. est illius, a quo petebat, dic, q. ex-
tabat tpe misa, sed def. extat ante executionem, & hoc in 1.
resp. huius, l. vel defecit ante suam, & hoc in 2. resp. Opp. 2.
cum alia gl. q. solvens serum eluctum, liberaetur, vt inf. de fo-
lioni sibi, s. j. Solu. q. a principaliter liberaetur, vt in 3. f. nō ab
actione de dolo, vt in 3. f. d. eleganter, s. j. & sic debet in-
telligi, ita. Sed certe lex ista nō v. loqui de actione de dolo, sed
de prima, & sic nō p. t. litera, quia diuinat. Item est 3. tex. inf.
co. l. s. si reddit. quare gl. q. ad rem ipsam durat prima,
sed ad cetera damnatur de dolo, & aliter nō respondet ad l.
qui fibi, s. j. & nō mirum, quia cōcordat cum ista: nam & ibi dī.
q. nō liberatur. Opp. 3. q. liberet, quia recipiendo approbat, &
p. t. premium deteriorationis remittere v. arg. inf. l. f. s. si cau-
l. z. in prin. Sol. vt gl. p. illud, quando leuis est vitium, ut hic igno-
rabit, quia latens erat. Ista loci est notabilis, ex qua no. q. vitium
latens ignoratur presumptio legis, & q. vitium elusionis
p. esse latens. De ista mā, an liberetur, rem deterioratam foli-
sum remitto ad ea, q. dicam in 4. q. tex. in f. nō
dicat bene, dum dicit ad tempus more hoc endendum esse,
cum superius dixerit in principio, tps. cōdemnationis spectan-
dum fore, & in medio dixit, tps. quo infirmitas superuenit, cōfi-
derari, & sic nō mora. Sol. vt gl. magna, in prin. Primo, q. finis
corrigit praecedentia, q. nō placet, argu. nō ad ea, inf. de pdi. &
demon. & hic superius dixit, vt illa tempora inspicuntur, si
prior non fuerat in mora, vt hic in f. d. nec hac valet, quia in
mora debet altem p. stitut per litis conte, quae necessario prae-
dicta sicut. Quare quidam hoc volentes cuitare, dixerunt, q. per
litis g. f. nō fuit hic in mora p. stitut, quia iustitia causam ha-
buit litigandi, q. gl. reprobat, quia tunc nō teneretur ad ullam
estimationem, vt s. de rei vin. l. item si verberatum, s. f. & l. v. i.

Promittens in certo loco, quando posuit conveniri in alio.
Promittens solvere in uno loco, an in quoconque alio conveniri posse.
Conclusio libelli ubi concludere posse.
Contrahens, an posse conveniri in loco contractus, solutione in alio de-
stincta.
Remissio in contractibus non fienda.

L E X .

De eo quod certo loco.

52

LEX I. Qui promisit certo loco dare, si in loco il-
lo nō repertatur cum potuerit ad locum p. uenire, potest in alio loco cōueniri, h. d. Et pro cōiden-
tia p. ramit, q. in loco solutionis definita quia v. cōtraxisse,
vt l. cōtraxisse, inf. de act. & obli. postea pone casum per te. No.
q. malitiae homini est obviandum. Secundo, q. licet quis for-
titur forum in certo loco rōne dñm, tamen ibi nō potest cō-
uenire, nisi reperiatur ibi, concor. extra, de fo. compe. Romana
S. cōtrahenens, lib. 6. item no. q. est possimile notari pro elu-
cidatione huius, q. rō dubitandi in hac, & que dedit caufam
condendi hanc, fuit vna sola, quia videbatur alibi non posse
conueniri, quam in loco definita solutionis, vt patet hic in
prin. & s. de cond. inde. l. qui certo. Sed gl. primò dubitandi, an
in loco posset conueniri, & dic, q. sic, quia ibi v. cōtraxisse, 4
vt l. cōtraxisse, inf. de act. & obli. & subiungit q. nō antequam ad
locum illum potuit peruenire, q. pōt. procedere vbi in loco illo
non habuisset dominiculum alia rōne, quam definita solutionis,
& sic dñm ibi fortiterum forum, vbi nō posse conueniri, nisi ibi
reperiatur, & de hoc est casus hic, & in d. Romana. S. Shentes.
Opp. q. alio loco nō possit conueniri, quia stipulator videtur sibi
in ceteris locis viam p. cōficiere, cum videatur tacitum estantibus ele-
gisse, argum. s. de iud. cum praeator in prin. & inf. de fun. inf. l.
questionis, q. idem respōdit, cum si. Solu. vt in gl. licet possit di-
ci q. hæc fuit rō dubitandi in hac l. tamen, debemus dicere, q.
nō videatur renunciare, quia inducta ad eius fauorem, non de-
bet interpretari in l. tamen, vt C. de legi. l. quod fauore, nec r.
sic in utilis fieret stipulare, vt l. Titio. S. idem respōdit el. j. n.
de ver. obli. Opp. q. litera incepte dicit, ad sum, quia illud aperte
est alium, quod ipse vindicat pōt rōne domini, vel quasi, ut
inf. de au. & arg. leg. l. Quintus, S. argenteo. Sed hoc nō erat sum, f.
s. debi debendum, vt hic in princ. ergo & C. Sol. q. hic loquitur
improprius, ideo gl. exponit, tuum, i. sibi debitum. Oppo. q. male
dicat dari vitem actionem, quia vtilis datur vbi mens legis ha-
bet locum, & non verba, vt no. super rubrica. S. de rei vin. & l. si
curato. C. de ne. g. sed hic habent locum mens, & verba
go directa actio debet dari, & nō vtilis. Sol. q. hic non loquitur
de vtili ad differentiam directa, sed vili, i. efficaci ad differen-
tiā inutilis, & inefficaci, vt in gl. † Quaro cum gl. in quo-
cunq. alio loco poterit conueniri, etiam si ibi non haberet alias
formam, & quidam dixerint q. sic, per l. f. duo S. j. inf. i. & leum
qui s. de iud. Sed gl. t. net cōtrarium, vt l. heres absens. S. f. de
iud. & cōtraria inf. de ver. regu. in. i. gitur hic male dicit, dñm dicit, q. hæ-
rō vtriusque. Huius timore dicitur. Hir. & Pla. q. nō intelligitur in
vno & eodem casu, sed in alio, & alio, vt in prin. gl. q. nō placet
inf. de mune. & hono. & cum ista gl. concordat C. e. o. l.
Sed Nicol. de Ma. quem sequitur Bar. tener primam, dicens, q.
quilibet loco factus est idoneus, & hoc inquit voluisse leges in
contrarium allegatas, que loquitur indistincte, & inducit
simile de fugitiuo, qui vbiq. p. t. conueniri, vt C. vbi decurso,
vel cohorti. l. & C. vbi causa stat. Ad l. heres absens. S. f. respon-
dent, q. ibi in libello concludebatur, vt fieret solutio in loco
conuento, & promisso, & tunc in loco solutio alias idoneo p. t.
conueniri, cum nullum tunc habeat index arbitrii. Sed quando
in libello conciditur, vt solutio in loco iudicij, tunc in quo-
libet loco conueniri p. t., vt l. eum qui. & d. l. f. dos. S. j. Ad l. v.
gradatim respon. Barto. p. dispositio illius habet locum, ut
alias dicit Iac. de Are. & Old. quando dispo. generalis cōtinet
dispositionem iuris noui, nō quando cōtinet dispo. iuris iam
cocessi, quia tunc nō recipit limitationem de habilitate, ut l. v.
S. nūnciat. inf. de ope. noui. nun. quod ibi no. Sed melius facit
tex. in aut. Bar. v. p. t. etiam p. t. aduenia. C. cōnuide succit. Sed
his non obstantibus teneo gl. p. rationem dubitandi possum
hic resoluē, q. intercessit sua ibi soluti, vt inf. l. i. o. Ex ista gl. cui vix
inuenies simile, t. no. q. an detur rest. vel nō aduerteris cōtra-
rium, & rō cōditoris legi, videbatur enim vt in loco solutionis
tantum posset conueniri, & catera loca alias idonea videban-
tur exclusa, & de illis dubitatur nō de alijs. respo. deo. i. o. q. vbi p. t.
conueniri, habemus intelligere de omni loco qui videbatur ex-
clusus, & de quo nō dubitetur, non de his de quibus dubitum nō
erat quecū. Similiter dico cum gl. q. casus est in l. heres absens.
S. f. hac respo. eorum nō est bona, quia diuinationem cōti-
net. Item est in le. falsa, quia conceptio libelli nō debet facere loco
cum idoneum, vel nō idoneum, cum ante bellum constet de
habilitate loci ex iuris dispo. Fato bene, q. si cōueniatur in
loco solutionis, nō est locus arbitrio, vt inf. l. q. si Ephesi. fe-
cus si extra locum illum, quia tunc est locus arbitrio, si locus, &
iudex sit cōpetens, quia tunc arbitrium nullum habet, quia to-
tum, q. agitur, nō tener, & sic cōpetens loci antecedit libel-
lum, & tunc nō sequitur. Confirmo, quia p. cōficio libelli nō cō-
cludit, nisi in loco iudicij, corā quo porrigitur, ergo alium non
pot facere idoneum, nec etiam illum, si nō erat idoneus, quia à
præ actoris nō debet penderare facere locum idoneum alii nō
idoneum. Et sic casus est, p. gl. in d. heres absens. Sit p. ista par-
te induc. l. j. C. e. dum dicit, & alio loco, & c. vbi nō primo

copulā quæ est cōiunctio. Secundo implicatiuam, alio, cuius
natura est p. iungere, & implicare similia, & nō dissimilia, & p.
batur in auct. ex tēfō. C. de colla, & ita dicunt doc. & ita no. ēt
gl. C. de fer. fug. l. si fugit. Cum igitur p. iungantur loco alias
idoneo, i. definīta solutionis, sequitur, q. verba sequentia, &
alio loco, intelliguntur de simili, & sic de alijs idoneo. Nō ob-
qd dicit Bar. q. dīpō actus iau. p. cōfisi, nō recipit limitationem
de habilitate, quia verum quando est actus extensus, & quan-
do emanat pp. se, & nō pp. aliud. Sed in casu nō est exten-
sus, sed dubius remotius, ut superius declarauit; i. ultra id de-
quo dubitatur, nō debet fieri extenso. Similiter haec dīpō ema-
nat pp. aliud, nō pp. se, quia nō tam dis ponit, q. in iam dīposito
permittit, q. nouum dubium remouet. Nec ob. q. de fugi-
tio dicunt, quia relpōdo, fugitius nō est qui in suo domici-
lio permanet. Quero, an locus in quo cōtraxit licet solutionē
in alto destinatur, si idoneus ad illum conuenientium in eo?
& gl. inf. de p. f. p. leum qui, S. idem Julianus, in vna so. fentit,
q. h. c. sed C. e. l. j. f. m. I. o. dicit, q. nō, & idem no. gl. in d. l. heres abs-
ens. S. p. inde & S. f. & h. c. partē teneo, p. l. 3. inf. de bo. auth.
iud. pol. & p. d. l. heres absens. S. p. inde & S. f. & ita tenuerunt
Utrianōtani, & p. casu inducerunt l. 4. inf. de sol. Et quia aliqua
videtur obliterari, rīad illarū latius scripti C. e. l. & ibi vide. f. V.
timō ista allegatur, p. casu, q. in cōtractibus nō fiat remissio, ga-
nō esset in mā aquitas huius legis, vt no. hic per Guili. de Cu. &
per Cy. vbi de criminis agi oportet, autem, quia in prouincia.

S V M M A R I V M .

Actio non est arbitraria in contractibus bonafidei.
Refutatio aduersus contractum adetur vel ne, locus iudicij inspicitur.
& non contractus.

Locus quando in libello exprimi debet,

L E X . II.

Arbitraria. In arbitraria loci, venit interestē actoris, &
rei. h. d. Et primò, dīfum. Secundo illud
exemplificat, secunda ibi, haec autem actio. Super tex. ibi, arbitria,
pp. arbitrium, q. datur iudicij pp. interestē rōne loci; quia
in cōtractibus stricti iuris nō habet largas habenas, vt l. qui
quid astringit, inf. de ver. regu. in. i. gitur hic male dicit, dñm dicit, q. hæ-
rō vtriusque. Huius timore dicitur. Hir. & Pla. q. nō intelligitur in
vno & eodem casu, sed in alio, & alio, vt in prin. gl. q. nō placet
inf. de mune. & hono. & cum ista gl. concordat C. e. o. l.
Sed Nicol. de Ma. quem sequitur Bar. tener primam, dicens, q.
quilibet loco factus est idoneus, & hoc inquit voluisse leges in
contrarium allegatas, que loquitur indistincte, & inducit
simile de fugitiuo, qui vbiq. p. t. conueniri, vt C. vbi decurso,
vel cohorti. l. & C. vbi causa stat. Ad l. heres absens. S. f. respon-
dent, q. ibi in libello concludebatur, vt fieret solutio in loco
conuento, & promisso, & tunc in loco solutio alias idoneo p. t.
conueniri, cum nullum tunc habeat index arbitrii. Sed quando
in libello conciditur, vt solutio in loco iudicij, tunc in quo-
libet loco conueniri p. t., vt l. eum qui. & d. l. f. dos. S. j. Ad l. v.
gradatim respon. Barto. p. dispositio illius habet locum, ut
alias dicit Iac. de Are. & Old. quando dispo. generalis cōtinet
dispositionem iuris noui, nō quando cōtinet dispo. iuris iam
cocessi, quia tunc nō recipit limitationem de habilitate, ut l. v.
S. nūnciat. inf. de ope. noui. nun. quod ibi no. Sed melius facit
tex. in aut. Bar. v. p. t. etiam p. t. aduenia. C. cōnuide succit. Sed
his non obstantibus teneo gl. p. rationem dubitandi possum
hic in prin. & in l. qui certo. s. de cond. indeb. ex qua colligitur
men. & rō cōditoris legi, videbatur enim vt in loco solutionis
tantum posset conueniri, & catera loca alias idonea p. t.
conueniri, habemus intelligere de omni loco qui videbatur ex-
clusus, & de quo nō dubitetur, non de his de quibus dubitum nō
erat quecū. Similiter dico cum gl. q. casus est in l. heres absens.
S. f. hac respo. eorum nō est bona, quia diuinationem cōti-
net. Item est in le. falsa, quia conceptio libelli nō debet facere loco
cum idoneum, vel nō idoneum, cum ante bellum constet de
habilitate loci ex iuris dispo. Fato bene, q. si cōueniatur in
loco solutionis, nō est locus arbitrio, vt inf. l. q. si Ephesi. fe-
cus si extra locum illum, quia tunc est locus arbitrio, si locus, &
iudex sit cōpetens, quia tunc arbitrium nullum habet, quia to-
tum, q. agitur, nō tener, & sic cōpetens loci antecedit libel-
lum, & tunc nō sequitur. Confirmo, quia p. cōficio libelli nō cō-
cludit, nisi in loco iudicij, corā quo porrigitur, ergo alium non
pot facere idoneum, nec etiam illum, si nō erat idoneus, quia à
præ actoris nō debet penderare facere locum idoneum alii nō
idoneum. Et sic casus est, p. gl. in d. heres absens. Sit p. ista par-
te induc. l. j. C. e. dum dicit, & alio loco, & c. vbi nō primo

De eo, quod certo loco dari oportet. Rubr.
Continua rubricam, ut glo. & quare actio dicatur arbitraria
propter locum dicam in l. 2.
S V M M A R I V M .
Promittens in certo loco, quando posuit conueniri in alio.
Promittens solvere in uno loco, an in quoconque alio conueniri posse.
Conclusio libelli ubi concludere posse.
Contrahens, an posse conueniri in loco contractus, solutione in alio de-
stincta.
Remissio in contractibus non fienda.

L E X .

Bart. Sal. super fl. vcteri. G. 4. detur

Salycketus super Digesto veteri.

detur reftō pro gestis ibi, vel alibi. & adhuc themā, & quæstio procedit; & similiter decisio gl. tunc vñ esse bona, vt non habeat ratio huius interesse. Sed puto q̄ gl. isto casu non bene dixat: q̄ ex eo, q̄ reis compellitur alibi soluere, h̄ rō sū interfesse; sed in hoc interest sua; quia ibi nihil soluisset petita testē; ergo &c. tunc quia quod nihil est, illud minus est, vñ dixit gl. tūm, vt idem ius sit in toto, quod in parte. Nec ob. quod hoc interesse nō venit ratione rei, quia fateor, sed ratione solutionis eius venit; & ita debet illud considerari sicut econtra consideratur interesse actoris extra rem, quia incidit in poenam; vel animalia eius sunt mortua, quia non fuissent, vt sic patuerit vtriusque habeatur rō, & vt illud operetur compulso ad soluendum in alio loco, qd̄ operat eomissio sive negligenta nō soluti in loco destinato.

§. Si quis Ephesi. Stipulatio altero de loco. locis alterius loci vñllitate h.d. Et nota, q̄ iste tex. probat, q̄ locus debet in causa secundo non potest experiri detractio altero loco, ergo nec in terio, detractio: vñque, & per p̄s in nullo, sed hoc est fallit; vt s. eodem l. q̄ si efficeret causum in quo electio locorum esset rei, q̄ non posset variare post litis contestationis factū, q̄ in libello debet dicere, vt pro reo habetur vñllitas causa. Sed haec est vna truffa: quia hoc spectat ad rem ad cuius commodum spectat, nō ad actorem, vt probat argu. huius. I. non enim testetur acto utra rei allegare, vt C. de eden. l. f. Dic ergo secundo, vt sequitur in glo. s. in narratione factū, quia sit in libello, debet vtriusque locum ponere, sicut fuit in factū, & non vñm locam tantum. & haec vera.

A D I T I O.

- 2 Debet exprimi. Adde Bar. in libellorum. s. de acc. & Bar. in l. non solum, s. mandato. s. de in item iuram. & in loco loci necessario inseratur in questione. uide Bar. i. s. hoc autem Senatus. s. ad Silla.

S V M M A R I V M .

- 1 Elecio est dare potestate in meritorum alternativa.
- 2 Stipulatio eo interpretatur modo, vt in rei potestate non sit, an dicitur.
- 3 Conclusio libelli qualiter fieri debet.
- 4 Promittere soluerit Lingdami, vel Tholosam, an priusquam Tholosam peruenire potuerit. Lutgodi possit conuenienter?
- 5 Actio immixta rerum, & locorum an sit arbitraria.
- 6 Promittere soluerit vñigas locorum, non conuenienter in aliquo loco, nisi pro rata.
- 7 Stipulatio nulliter, qui insulam fieri loco non apposito stipulatur.
- 8 Arguit tempore, an vñcet interesse.
- 9 Soluio facta in loco non destinato, rerum non liberat.
- 10 Actio arbitraria non dicitur, si in loco non destinato agatur.
- 11 Actio quando proper locum arbitraria dicatur.
- 12 Interesse commune duplum excidit.

§. Scuola. alias l. Non vñque. In alternativa est in potestate rei quid debeat, an non debeat, aut aequipollens. h. d. vñque ad s. si quis ita. Vel latrit. In merita rerum alternativa electio est dare debentur. In alternativa vero locorum electio est actoris vbi petat, & rei vbi soluat, ante petitionem tñ actoris. h. d. Et dividitur in tres. Quia primò ponit vnum dictu Scuola, tñs obliteratur, & generale. Secundò, s. pñsum exemplificari in alternativa mixta rerum, & locorum. Secunda ibi, quare & in proposto. Tertia ibi, proxime. Calum in terminis figura in ver. quare & in proposto. vñdilectus, q̄ Titus promisit mihi dare decē Ephesi, aut Capue, & dubitatur, an in eius electio sit in quo loco soluat? & pro ratiōne p̄mitente quoddam dictum Scuola, qui dixit, q̄ in p̄tate rei est quid debeat; sed nō vbi debeat. Ideo locum non est in p̄tate. Cum intexit querens, declarare mitti per exempla, cui rñder, q̄ primum, quid debeat, exemplificari in eo qui dicit Stichum aut Pamphilum; q̄ declarat, vt in litera. Exemplum secundi est in glo. proposto in themate, quod declara, vt in vers. quare in proposto. Cetera sunt clara ideas per te prosequere. Super tex. in p̄la. ibi, stipulationibus, vt electio in alternativa. No. q̄ stipulatio ita sunt interpretanda, vt non sit in potestate rei, an debeat, & per p̄s sunt interpretanda portus, vt valeant, quām p̄reant. Item no. in vers. propinquo. q̄ vbi duas cause concurrunt, curum vna in una lidat rem de qua agitur, alia validat, ad concordiam vtrac; redit, vna per aliam flectit, vt respotius valeat, quām p̄reat. Oppo. q̄ sit dare causum, in quo est in potestate rei an dicit, vt inf. de cond. & dem. non in quantum. Sol. q̄ hic in prima obligatione, ibi in condonali, & q̄ non est in eius potestate principali, & expresse, led flectit, alia p̄tus vñtare, vt in ementis. C. de Shen. empt. Oppo. q̄ vñl qui Stichum. q̄ imo mortui p̄mitere præstare possit, vt inf. de leg. l. cum res s. sed si Stichus. Sol. q̄ vñtens per potest, vt hic, & inf. de foll. Stichum aut Pamphilum, rñlo, sed facultas datur reo offendit mortui p̄fici, si prius non fuit in mora, vel si non eius facto, vel culpa ille de-

De eo quod certo loco.

53

Sed caui notari scribunt, quam quantitatem totam, & integrā promist &c. ne dubium hoc incurant.

§. Si quis insulam. Q̄i stipulat insulam fieri locum, & non adiecto inutiliter stipulatur. h. d. Sup. tex. ibi, insulam, secus si stipulatur simpliciter operam, vt infra de op. lib. per tortu. Querit gl. de ratione decidendi, & respondet, quia in tali loco facere possit, quod stipulatis non interefset, vt ita stipulatis infra de ver. ob.

§. Qui ita. tempus incert tacite quo potuit ad locum per tenere, & temporis angustia vitiat expressa, hoc dicit. q̄ Sup. tex. ibi, inutiliter stipulari, vt tollas aliqua quæ videntur obstat, cū queritur, ut temporis angustia vitiet dispositionem, vt actuaria gestum, distinguere, ant illa nō est exp̄la, & nō vitiat, vt l. p̄tinus. Illud. inf. de verb. ob. aut est expressa, & tunc in p̄tibus bona fidelis nō vitiat, led rejetur temporis angustia, vt infra loci. insulam. s. in operas, & idem in stricti iuris, qui sapient nān bonas faci, ut sunt dispositiones vñtratum voluntatum, vt inf. de le. l. s. i. m. h. t. b. s. q̄ s. seruos. In alijs autem bonis factis nān nō sapiens uitiat, ut hic & Inf. de uer. ob. s. loca, secundum doc.

§. Idem Iulianus. Primò, dictum Iuliani, & eius ill.

reprobatis dictum Iuliani. Tertiò, aliquid dictum Marcelli reprobat illationem Iuliani. Quartò, opinio Iurisconsulti approbans Iulianum. Secundù, ibi, Marcellus. Tertia ibi, plane. Quarta ibi, sed mithi. Casus, t̄ sp̄tanea solutio facta ab adiecto in alio loco, quām destinato nō liberat reum ab interesse pp. locum. h. d. No. solutionem summa distat a fabrica, quod declarat, ut in glo. in quo addit ibi, queritur do minium, & sic ex narratō loco non variat acquisitio, quia semper idem dominium querit, cum rei dominium non sit multiplex, sed unicum, l. s. ex pluri bus infra de acq. poss. Oppono. q̄ finem, quod folione fortis receperat, nō possit peti interesse, ut infra eo. l. centum Capue. & l. fin. Sol. q̄ ibi foliorum principali, hic fuit solutum adiecto. & haec vera, licet aliae due solutio ponantur in glo. Oppono. 2. q̄ foliorum interesse non possit peti, quia illud debetur iudicis officio, quod expiat forte soluta, v. C. depositi. l. gl. rep̄det, quod fors intelligitur soluta partim pro forte, partim pro interesse, ut allegando dicitur infra eodem. l. f. Er si dicas, illa opinio, & allegeta ibi reprobatur, replicat q̄ quod reprobat in casu quando solutio ipsi principali, non quando adiecto, vt fuit hic. Sed dic, q̄ etiam in adiecto hec defensio non est bona, quia si pro rata vñque intelligetur solutio facta, sequeatur, quod ex aliqua parte conteretur liberatio ab interesse, quod hic negat in prim. Dic ergo, quod totum potest, quasi non solutum, quia alii receptum, vnde non potuit adiectus praeditare creditori interesse, sed licet totum petatur, debitor liberabitur, p̄stan do solum interesse, & sic in effectu solum interesse videtur peti, & sic debet hanc litera intelligi. Simile infra cōmo. l. s. si redita, & inf. de verb. ob. l. Iulianus. s. i. secundum Bar.

S V M M A R I V M .

Præter rerum variantur locorum diversitate.

sic, cum querit, an actio pp. loci sit arbitraria, distinguere, aut reus queat in loco destinato, & tunc nō vñ arbitraria, vt infra eodem. l. q̄ si Ephesi. & dic, vt ibi dixi, aut reus queat in loco alio, & tunc aut neuter est in mora, & tunc non est arbitraria, vt reus, p. no. s. eodem. l. in prim. Aut reus est in mora, & non actor, & tunc est arbitraria, vt utique, vt reum pro actore, quia reus nō venit ad locum, & actorem pro reo, quia gravatur in alio loco, quām destinato, vt s. e. l. & 2. in s. fi. Aut actor tantum est in mora, & tunc dixerunt quidam, q̄ nō est arbitraria, quia reus nō possit de ea obijcere, quia lucrum, & p̄modum ex ea habuit dicit hic in glo. fi. Sed tu dic, q̄ est arbitraria in casu, quod modū non habuit, puta, si fuit ad locum destinatum, vt solueret, & impensas fecit, pecuniamq; ibi, q̄ signauit, & depositit, certe si p̄p̄lit alibi soluere, iñtus interesse, q̄ debet haberet, vt inf. e. l. quod si Ephesi. l. s. Aut uter, est in mora, & tunc dixerunt quidam, q̄ nō est arbitraria, quia reus nō vitiat, led rejetur temporis angustia, vt infra loci. insulam. s. in operas, & idem in stricti iuris, qui sapient nān bonas faci, ut sunt dispositiones vñtratum voluntatum, vt inf. de le. l. s. co. Vnde dico, q̄ habebit ratio vñtratum, nec compensabitur mora cum mora, quia vna p̄t maius dampnum afficeret quam altera. Sed compensabitur vñus interesse cum interesse alterius, quatenus concurredit, & pro residuo fiat minoris, vel pluris condemnatio, vt no. glo. l. z. circa prim. s. co.

§. In hanc. commune excedit duplum, vt quod opp. gl. de l. vna. C. de senten. qua pro eo, qd̄ int. Sol. q̄ ibi de interesse singulari, hic de communis. Item no. rōne soliti lucri haberi, & dictum gl. p̄dēra, q̄ non loquitur de solito communis, led de solito suis, quia illi ip̄e p̄tuerit lucrari. Ex quo habes in practica, q̄ nō sufficit probari, q̄ mercatores coluerunt communis tantum lucrari, vel q̄ ipsi lucrati sint cōiter tali anno tantum, qui non variat acquisitio, quia semper idem dominium querit, cum rei dominium non sit multiplex, sed unicum, l. s. ex pluri bus infra de acq. poss. Oppono. q̄ finem, quod folione fortis receperat, nō possit peti interesse, ut infra eo. l. centum Capue. & l. fin. Sol. q̄ ibi foliorum principali, hic fuit solutum adiecto. & haec vera, licet aliae due solutio ponantur in glo. Oppono. 2. q̄ foliorum interesse non possit peti, quia illud debetur iudicis officio, quod expiat forte soluta, v. C. depositi. l. gl. rep̄det, quod fors intelligitur soluta partim pro forte, partim pro interesse, ut allegando dicitur infra eodem. l. f. Er si dicas, illa opinio, & allegeta ibi reprobatur, replicat q̄ quod reprobat in casu quando solutio ipsi principali, non quando adiecto, vt fuit hic. Sed dic, q̄ etiam in adiecto hec defensio non est bona, quia si pro rata vñque intelligetur solutio facta, sequeatur, quod ex aliqua parte conteretur liberatio ab interesse, quod hic negat in prim. Dic ergo, quod totum potest, quasi non solutum, quia alii receptum, vnde non potuit adiectus praeditare creditori interesse, sed licet totum petatur, debitor liberabitur, p̄stando solum interesse, & sic in effectu solum interesse videtur peti, & sic debet hanc litera intelligi. Simile infra cōmo. l. s. si redita, & inf. de verb. ob. l. Iulianus. s. i. secundum Bar.

S V M M A R I V M .

Præter rerum variantur locorum diversitate.

L E X . III.

Ideo. Summatum est cum precedenti, cui coniungit. t. No. q̄ interesse, p̄tia rerum variante ex varietate locorum. Item q̄ pretium pecunia non variat, & ubique uia, & eadem est eius potestas. Et ex ista collige bonam rōnem, quare est aliqd speciale in pecunia numerata respectu aliorum rerum mutabilium in l. singulare. s. s. cer. pe. d. ut ibi dixi. Sed opp. cum gl. q̄ ex diueritate locorum non inducat varietas iurium, ut l. l. peruviam. C. de t. in integrum rest. gl. nō soluit, dic, q̄ sola locorum varietas non inducit inmediate varietatem iurium, ut ibi, sed varietas rerū, & p̄p̄ducit varietate iure p̄stituti, vt hic.

S V M M A R I V M .

Actio in loco destinato, proper locum, non est arbitraria. & nu. 3.

Actio in loco arbitraria, si promissum sit dari loco non exp̄esso, & in alio quām promissione conuenienter promisit.

Reus offerens cautionem, evitare solutioem.

Promittere soluere in mundis, an sufficiat soluere durantibus mundinis.

L E X . IIII.

Quod si Ephesi. non est arbitraria pp. locum. h. d.

Oppono, qnō ratio utilitatis temporis sine stipulatione nō habeat in hac actione, cum usura nō veniat ex mora in dñtibus stricti iuris, ut C. de usuris. Iquamus. Ha. us timore gl. exp. on disuictum, vel, pro etiam, & sic in litera erit vna tantum exceptio, & non plures. Sed quia exp. isti violat literam, & dic melius, q̄ hic sunt due exceptions, & solue altero de duobus modis, qui sequuntur in glo. Primò, q̄ hoc intelligat, vt si temporis utilitas interveniat, habeat rō dñni contingentis circa diminutionem estimationis rei, ut s. t. i. l. in hac. & l. f. Secundò, q̄ h̄c loquā in actione ex testamento, ut infra e. o. l. si heres in qua ueniendi usura ex mora, quia sapient nām bonebit, ut l. in minorum. C. in quibus cau. in integrum rest. non est necel. & quilibet solutio est bona. t. Quero ab extra, si quid simpliciter est promissum dari, nō loco exp̄esso, an si p̄ueniatur in alio loco, quam ubi fuit facta promissio, actio sit arbitraria, & vñ, q̄ non, q̄a transcurriendo torum hinc t. hic. & in Codice, vñ, q̄ nō sit arbitraria dumtaxat, quando locus est adiectus. Contraria tñ tenet Gui. de Cu. quia promissio is locus semper vñ adiectus, vt l. s. cum dies s. i. arbiter. S. de arb. Sed hæc opt. non placuit Bar. quia secundum hoc omnis actio reperiatur arbitraria, si agere alterius interesse. Similiter inquit glo. si uterque est in mora rō vñiusque habebit, quia alterius moratu non p̄t objicere, quia ex illa p̄modum fatem maioris pñndit, & dilatatio habuit, unde cum culpen alij, &c. ut infra de iu. d. l. cum in fundo. s. quid si accidentit. t. Concluendo modo pro clariori doctrina hanc minima

Inter plura loca copulariū posita, vide.

§. Si quis ita. tur summa pro rata diuina, h̄c dicit. No.

ta, quod copia diuiditur in partes, ut h̄c, & l. prima. C. si plures vna fent. t. Et attende, quia per hanc rex. vide utrū defensio, quod quotidie ponunt notari in infiltrantes, uidelicet, quod quis

promisit soluere Bon. Florent. Padue. & generaliter ubi locorum.

Nam sic dicēdo, non uidetur posse conuenienter in alio locorum nō pro rata, vt hic. & si propter multitudinem locorum detinetur in alio loco, & nocebit illa verba stipulatio-

to in cuius fauorem verba sunt apposita. Sed dicendum q̄ iste tex. debet intelligi vbi clausula sic generalis non est apposita, vel si apponatur, intelligi debet ex vi illius clausula, vt fortuna integraliter soluatur, ne contra dictus reddatur in utilibus arg. cod.

l. & inf. de verb. ob. l. Titia. s. idem respondet. cl. j. cum simili-

Sed

Salycketus super Digesto veteri.

re.dum dicit,satis facere cogam,p notata per eum.S.c.l.i. sed dicit, tibi dixi.Oppone,tex. sibi ipsi p dicit,nam primò dicit, p tenet actio, postea dicit,qd reo subuenit,huius timore gl. expone, qd actio tenet,i.tenere vñ de rigore verborum ptoris, sed de aquitate reo subuenit. Et sibi hoc aquitas luficulit corrigit, vel mitigat verba ptoris, qd vñ absurdum, cū pto sp pseuerit vti aequitate, vt s.t.i. l.qd si Ephesi. s.in summa. Item lueconsilium agit derogare verbis ptoris, sed ea interpretari, & declarare, vt ex sequentibus, & maximè in l. sed si alia. Ideo dic, quod reo subuenitur vera, & iusta interpretatione verborum dicti,qua ponitur in s. seq. & l.seq. licet verba ad corticē intellecta, videantur facere in oppositione.

Hoc autem summatus est cum praecedenti, & hic exponit verba ptoris reum pccentia. Super textu ibi, ad tps. 2. i. in constituto adiecto tacit, vel exprefit. Ex quo no. qd enentur diei pstitutum quem in mora. Et ex hoc no. secundo, qd illa verba, si non dederit, vel si non fecerit, debent intelligi, si in mora dandi, vel faciendo fuerit. Ad quod facit, inf.de ver. ob. l. si homo mortuus, & inf. qd dies leg. ced. l. penum. Sed qd hic oppono, qd imò intelligent cum amplius dazi, vel fieri nō possit, vt l. in stipulatione in Kalendis inf. de ver. ob. Sol. qd hic pcedit obligatio, vel dispositio de hoco dando, vel faciendo, ibi nulla pcedit obligatio, sed illud dare, vel facere est ibi in vi pcdonis. & p hac solone est casus in Lita stipulatus, in e.ti.

S V M M A R I V M .
1 Debitor, qui fuit in mora recipiendi semet debitum, quando purget moram.
2 Debitor in mora constitutus, pset moram purgare.

L E X X V I I .

Sed & si alia. Hic remouer dubiuu circa pime dicta. Ibi, non accipiendi, subaudi, & postea res perficit. Et ibi, exceptione. scilicet qd tñtias debebat. Et ibi, iusta interpretatione, i. ipso iure qd species debebat, vt inf.de fol. qui decinet. Et ibi ad tps. judicij. No. hunc tex. cui vñ inuenies similem, tpg in eo uult, qd post creditor fuit in mora recipiendi rem debitam, ipse nō purgat moram p simplicem interpellationem extrahitalem, vel si purgat qud ad le. nō ppe reum p fuit in mora, sed oportet ite feci ptestar, & hoc ptingit p eius mora antecedente. Sed Nic. a. intelligit istum tex. scilicet, vt reus posat purgate mora, vñq ad litis ptest. & nō poseta. Sed certe de facto actoris, vt noceat nō rei, loquitur ite tex. Bar. vero in l. insulam, inf. de uer. ob. dicit, qd etiam post lit. ptest. pti moram purgare, dum mō offerat rem in iudicio, ga ficut mora fuit judicialiter pmissa, ita debet judicialiter purgari, arg. In lib. tam nāle. inf. de reg. iur. & hoc qd fuit pmissa p litis ptest, alia si ante indicu fuit pmissa, sufficiunt ut offerri. Sed, tibi dixi, intell. quem dedi, est magis pmissa huic lfa. Item no. ex fine ibi, neque posse. Ita qd licet debitor p dei apposita lapsum pstitutum in mora, tpi ipse p postea purgare moram, nisi creditor recusat, recipere ex iusta causa, dñ autem iusta causa, qd non offerit pecunia rotta, vel offerit sine intereste, vt in gl. 2. in lseq. Sed ab extra oppo. qd continuo quis potest offere id, quod post, p per colquens moram purgare vñque ad sententiam, vt infra de verb. ob. l. interdum. in fi. & Inst. de perse. & temporalibus actio. S. fi. Solue, quod ppetum ptest foli vñque ad sententiam, vt ibi. Vnde si recipitur, mora purgata intelligit. Sed de sola oblatione, a purget moram, hic qualitur, quo casu dicendum est, quod sic vñq. ad lit. contellationem, sed postea, vñtra oblationem est necessaria consignatio. & depositio, que habeat vim solutionis, vt per Bar. in lfi insulam, inf. de verb. ob. oblig.

S V M M A R I V M .
1 Actor in mora recipiendi dicitur, non veniens debito tempore ad locum definitae solutionis.
2 Reus moram purgatur, ad domum actoris venire debet.
3 Liberatus tempore non est similis soluenti.
4 Res non vitiat, si deuenierit ad statum, a quo incipere nequit.
5 Interfuisse semel sufficit.
6 Obligatio omnis solutio, solutione eius quod debetur.

L E X X V I I I .

Item illa. Actor dicitur in mora recipiendi, si tempore debito non venit ad locum solutionis, hoc dicit. Super texib, an ante, subaudi, si, quasi dicit, an si ante. Et ex illo verbo, ante, collige, quod debitor in diem, offerendo ante, non constituerit creditorem in mora. quod intelligit, vt in gl. Et ibi, non venit, collige qd enentur diei ita demum constituit debitem in mora, si creditor tunc fuit in loco solutionis fidei. Et sic collige & aliud, qd ibi creditor, & reus non sunt eiusdem fori, creditor debet accedere ad domum rei fuit ad locum solutionis definitum, quod est notandum. Oppone, qd non tantum ad diem constituti verba pctoris sint referenda, sed etiam postea, vt l. proxima. Sol. quod ad diem constituti refertur, & etiam postea, nisi interfisi, quo casu creditor non tenetur recipere, nisi debitor offerat intereste, vt in gl. quod no. quia hicha-

De constituta pecu.

57

S V M M A R I V M .

1 Debitum conditionale, & pure, & ad diem constitui potest.
2 Angmentum, vel diminutio peculi, non auger, vel minuit actionem con-stitutoriam.

L E X X I X .

Id quod. t Debitum sub conditione, potest constitui que actio perit, & econtra debitum purè potest constitui sub conditione, & ad diem, hoc dicit. Opp. quod eadem conditio ne non tenetur, vt inf.de fidei. l. si a reo 2. respone. Solu. ibi in fidei usore. Oppo. quod debitum conditionale nō potest deduci in constitutum, cum tunc non sit debitum, vt inf. de verb. signi. cedere diem, ergo &c. vt supra eo. l. prima. S. debitu. Solu. vt gl. qd sufficit, vt nat propter debitum re, vt ibi, vel ppe. vt hic. Oppo. tertio, qd non uilem, quia mens, & verba calisti concurrunt, vt actio detur, & sic directa actio debet dari, vt s. si quadrup. feci. dicitur. l. pe. Solue, hic non dicit uilem ad dif ferentiam directa, led ad differentiam inutilis, quia inefficacis ideo expone uilem, i.efficacem, vt in gl. Op. 4. qd efficax actio an te euentum conditionis non competit, i. pecuniam, s. si cer. pe. Solue confitendo contrarium, & sic hinc loquitur post euentum conditionis, vt in gl.

Si pater. t Augmentum, vel diminutio peculi, non fa citur, si constitutoriam actionem augeri, vel minuit. hoc dicit. Pro causis positione præmitte, qd quando pater te netur de peculo, potest ante omnia deducere, qd sibi debetur. ex hoc insurgit dubium, si constitutus se soluturum, quod de peculo debet, an istud, quod ipse incipit debere per actionem de constituta pecunia, possit ipse deducere de peculo, si creditor velit agere actione de constituta contra ipsum, & respondetur qd non. No. igitur ex princip. quod pater, vel dominus deducit de peculo, quod sibi debetur, dimitat ex causa antecedente obligationem, qua conuenit,

S V M M A R I V M .

1 Premium rei debite, quando posuit in constitutum deduci.
2 Tempus ad soluendum, quantum ad lege detur.
3 Tempus ad petendum in iudicio, quantum.
4 Soluere non dicitur, qui pignora dare paratur.

L E X X X .

Promissor Stichi. t Premium rei debite post monum interempta, potest deduci in constitutum, vt supra e.l. S. debitu, ergo non potest deduci in constitutum, vt supra e.l. S. debitu. Huius timore quidam dixerunt, p. etiū Stichi in mortuū post monum esse debitum, quasi obligatio succedit ad pretium, per istam, quod non est verum, per l. si ferum. S. fi. inf. de verb. ob. Ideo solu. aliter, scilicet, quod ferum est illi, qui est, & remanet in obligatione, & qui debet in libello peti. Sed quia in executione est estimatio, ideo premium potest deduci in constitutum. Vel aliter, quod nihil prohibet aliud constituiri, quād quod debetur, vt supra eodem. l. prima. S. an potest. & hoc est quod vult gl. secunda.

Si sine die. t Constitutor ad soluendum da a legge spatium decim dierum. h.d. Gl. qd ita de ratione dubitandi, & responderet, quia prior de die fecerat mentionem, vnde videbatur constitutum sine die non teneri. Ratio decidendi fuit, quia gratia exempli dixit de die, nō vt ministerium iuriis notaret, vt l. que dubitationis, inf. de reg. iu. & l. damni. la secundum. in fi. inf. de dam. inf. Oppone, quod hoc modum tempus non debet dari, quia statum est obligatum, cum statim in obligatione pura dies credit, vt l. cedere diem, infra de verborum signifi. Sol. quod illud verum de rigore, sed hic deceas dantur de equitate, ne statim veniat cum facio paratus, vt infra de solutionibus, l. quod dicimus, vt in gl. in ver. modicum, in principio. Opp. secundo, quod si modicum tempus datur ex equitate, illud est minus 10. dierum, quia duorum mensium, vt inf. in hac gl. vt quare, sed haec non placet, vt ibi dicam. Quia propter 3. videtur, quod gl. d. si debitor saluid sentiat, videlicet, quod ante legem istam, quia tempus non erat determinatum, dabatur tempus, quod iudicatis, hodie, quia est determinatum per istam legem, non dabatur tempus, quod dabatur p. etiū relationem ad illud, sed tempus certum decim dierum, vt hic, & probatur hic in verbo, exactio. t Vel fortè tempus ad perēdiū in iudicio est decim dierum post obligationem contracta, sed tempus pcepti de soluendo fiendi a iudice in confessam est illud de quo ibi, licet illud ex communī p. etiū abbreviatur, & re

ducatur ad istud, vt ibi in gl. Op. 3. qd modicum tempus residet in iudicio arbitrio, vt lab hostibus. S. sed quod simpliciter, qd ex qbus cau. ma. Sol. qd quando illud quantum sit non est declaratum a lege, relinquitur in iudicio arbitrio, vt ibi, sicut & alia in iure in determinata, vt inf. de iud. l. in fi. Sed qu. ando est declaratum a lege quantum sit, tunc illi determinatione statim, vt hic sic in diligatur l. j. & inf. de iudice, actus, priua. Oppo. qd hic lex maledicit arbitratia, quia non debet creditor statim venire cum facco paratus, lqd dicimus, inf. de fol. qd latius dicitur fidere, veniendo intra istos decem dies, ergo & c. Gl. soluit, qd in constituta pecunia est speciale. Sed contra idem fol. facit, qd no. in l. si debitor. S. de iu. vbi gl. hoc extenuit ad pecuniam ex quacunq; causa debiram. Sed respondet, qd speciale est in constituta isto respectu quia in ea tempus certum, & determinatum reperitur ad soluendum, qd in alia obligatione non reperitur. Vl. dic. g. l. considerauerat, qd sibi videtur, qd istud tempus sic sit modicum, qd cum facio veniat paratus, sed non debet considerari modicum, habito respectu ad tempus anteriorum decursum ante constitutum. Opp. 5. qd in statim teneatur, vt inf. de ver. ob. l. em qui Kalendas. Solv. gl. & mal. sentit enim, qd hic sit speciale, vt non statim teneatur, qd est falsum, quia & hic statim debetur, sicut ibi, nā tempus istud nō adiungit obligationi, sed miferationis causa adiungit solutionem tantum, & quia hoc solum reperitur in consti tuta pecunia limitatum, & in aliis relinquitur in arbitrio iudicis vt l. rau. & l. qd dicimus, inf. de fol. & l. inf. de iud. l. stip. S. fi. iō isto respectu potest dici hic specie. utrum hoc ad exemplum huius bene facient iudices in aliis actionibus simile tempus decem dierum arbitrii, & ita debet intelligi gl. l. inst. de ver. ob. S. omnis, & quod no. in l. si debitor. supra de iud.

Si Constituto. t Non dicitur soluere qui est p. etat. cit constitutoriam actionem augeri, vel minuit. hoc solum reperitur in consti tuta pecunia limitatum, & in aliis relinquitur in arbitrio iudicis vt l. rau. & l. qd dicimus, inf. de fol. & l. inf. de iud. l. stip. S. fi. iō isto respectu potest dici hic specie. utrum hoc ad exemplum huius bene facient iudices in aliis actionibus simile tempus decem dierum arbitrii, & ita debet intelligi gl. l. inst. de ver. ob. S. omnis, & quod no. in l. si debitor. supra de iud.

Si Constituto. t Non dicitur soluere qui est p. etat. cit constitutoriam actionem augeri, vel minuit. hoc solum reperitur in consti tuta pecunia limitatum, & in aliis relinquitur in arbitrio iudicis vt l. rau. & l. qd dicimus, inf. de fol. & l. inf. de iud. l. stip. S. fi. iō isto respectu potest dici hic specie. utrum hoc ad exemplum huius bene facient iudices in aliis actionibus simile tempus decem dierum arbitrii, & ita debet intelligi gl. l. inst. de ver. ob. S. omnis, & quod no. in l. si debitor. supra de iud.

Si Constituto. t Non dicitur soluere qui est p. etat. cit constitutoriam actionem augeri, vel minuit. hoc solum reperitur in consti tuta pecunia limitatum, & in aliis relinquitur in arbitrio iudicis vt l. rau. & l. qd dicimus, inf. de fol. & l. inf. de iud. l. stip. S. fi. iō isto respectu potest dici hic specie. utrum hoc ad exemplum huius bene facient iudices in aliis actionibus simile tempus decem dierum arbitrii, & ita debet intelligi gl. l. inst. de ver. ob. S. omnis, & quod no. in l. si debitor. supra de iud.

Si post. t Hareditate restituta, vel euicta, denegatur hæredi, vel possessor iacte, de constituta. h.d. Oppon. quod imo detur hæredi, quia actions interim quasire non transiit in fideicommissarium, nisi cedantur, vt infra ad Treb. l. si hæres pecuniam. Sol. vt gl. qd hic quando cantic est præstanta ex co- uentione, ibi ex legi dispositione, quo casu dicit gl. qd sufficit fidei usores. Et ex iō verbo, sufficit, gl. videtur lentire, quod possit in iustus pignora dare, & qd etiam alter non possit dicere, quod pignora ueller, & de quo remitto ad id quod scripsi in l. in p. etat. supra qui lat. l. cogam.

Si post. t Non dicitur soluere qui est p. etat.

Si post. t Hareditate restituta, vel euicta, denegatur hæredi, vel possessor iacte, de constituta. h.d. Oppon. quod imo detur hæredi, quia actions interim quasire non transiit in fideicommissarium, nisi cedantur, vt infra ad Treb. l. si hæres pecuniam. Sol. vt gl. qd hic quando cantic est præstanta ex co- uentione, ibi ex legi dispositione, quo casu dicit gl. qd sufficit fidei usores. Et ex iō verbo, sufficit, gl. videtur lentire, quod possit in iustus pignora dare, & qd etiam alter non possit dicere, quod pignora ueller, & de quo remitto ad id quod scripsi in l. in p. etat. supra qui lat. l. cogam.

Si post. t Non dicitur soluere qui est p. etat.

Si post. t Non dicitur soluere qui est p. etat.

Si post. t Non dicitur soluere qui est p. etat.

Si post. t Non dicitur soluere qui est p. etat.

Si post. t Non dicitur soluere qui est p. etat.

Si post. t Non dicitur soluere qui est p. etat.

Si post. t Non dicitur soluere qui est p. etat.

Si post. t Non dicitur soluere qui est p. etat.

Si post. t Non dicitur soluere qui est p. etat.

Si post. t Non dicitur soluere qui est p. etat.

Si post. t Non dicitur soluere qui est p. etat.

Si post. t Non dicitur soluere qui est p. etat.

Si post. t Non dicitur soluere qui est p. etat.

Si post. t Non dicitur soluere qui est p. etat.

Si post. t Non dicitur soluere qui est p. etat.

Salycetus super Digesto veteri.

gl:qua hic de aestimatione,qua debetur iudicis officio pp culpani,vel motam,ibi de aestimatione q̄ debet iure obfitionis pp remunerationem factam;nam ibi in principio loquitur in obligatio ne fideiustitia actiuia.i.qua fideiustitia agit contra reum, & quo soluit.In parvula verò dicit,vt l.vinum.s.si cerpe,& hoc vult gl.vsq ad ver. & forte.Opp.tunc .q̄ imo inspicatur in contraria bona de tempus quo agitur,vt in ea.l.hominem.z. respō.Sol vt sequitur in gl.q̄ ibi causum ab eo,quod dixerat in prin.nam ibi in secundo responso agit mandati,in 3. resp.agit ex stipulatu,& sic ex contractu stricti iuris,& sic ibi inspicit tempus quo agitur,vt est quando lis contestatur,per & consequens concordat cum isto tex.vi ve quiamas.Tunc opp.z. q̄ imo ēt in stricti iuris iudicij tempus ante item contestatum inspiciat;qua tempus mora,& etiam tempus sententia,viz s. de revind.Iulianus lib.6.digesterum scribit l.hominem.s.J. Sol vt sequit in gl.silicet,q̄ interdum deuenitur ad aestimationem propter moram,vel colum,& haber locum l.contraria.Et q̄ hic loquatur,quando ob culpam,probat gl:qua prima dicti,&c.Sed tū quoquo,ad quem finem,& effectum fit ista diversitas,& gl:parua s. in ver.& forte..respondeat,quid in stricti iuris inspicatur tempus litis contestata,vt a tempore mora crescat,vñque ad tempus sententia.Ista lectura non videatur bona,qua si non crec̄it nisi vicepā ad item contestatum,se ratione ex crescētia non habetur,sequitur quid litis contestatio nocet item contestanti,contra l.non solet.inf.de reg.iu.Tertia lectura ponitur fibi continuo in ver.vel dic tertio,& hoc vult in actionibus bona fidei iuratur in item,& a temporā mora,quod tempus rei iudicandae habetur ratio aestimationis debenda iudicis officio,licet in contractibus stricti iuris habetur ratio ad tempore litis contestata,h.d.Et hac discordat a praecedenti,quia in illis tempus litis contestata est tempus vñq; ad quod in ista est tempus a quo,& sic non vult,quid in contractibus stricti iuris tempus anterioris,si fuit in mora,consideretur,& ista fuit opinio quorundam antiquorum,quam gl.& doct.reprobaverunt in l.vinum.s.si cerpe,Tertia Quarta fuit lectura aliorum,videlicet, in contractibus bona fidei iuratur in item,& in eo venient accessiones iudicis of

non fuit in mōra, alia tempus mora spectabimis, ut supra dicitur runt glo, & omnes facient. Quia tam haec thateria, vt videtur est multum intricata, vt veras solutiones colligantur in libro de flinguo. † Cum queritur, quod tempus in hac materia debet minus spectare, dicunt querit quod tempus de obligatione fideiussoria, auctoripicali. Primo casu, autem de obligatione fideiussoris actua, & ipsi solutionis, quam fecit, inspicere, ut infra manu hominem, in principio. Aut de passiva, qua tenetur, & tunc aut in ea dies futuris appolita, & tunc illa dies vel tempus spectat, ut cum quis infra de acto & ob. Aut nulla dies fuit appolita, & tunc aut tempore quo fideiussor fuit acceptus, mōra per reum erat iam contraria, & tunc in pīcītū tempus contractus fideiussione, vt dicitur cum quis & no. in l. quoties in diem. infī de ver. ob. & tunc aut mōra non erat commissa, & tunc aut conuenit ex ipsa mōra, & tunc tempus mōra spectat, ut infī de fideiussori. S. fin. & supradē eo, quod cert. l. centum. Aut conuenit ex mōra rei, & tunc dicitur dī xii in d. l. centum, & in eo tīl. fi. Secundo casu, quando queritur de obligatione principali, & tunc aut affirmatio debetur rūre obligationis, & actionis, & tunc in pīcītū tempus contractus, vt l. si fundum Cornelianum, infra de noua. Aut debet indicis officio, & tunc aut debitor non vult rūre tradere, ita q̄ necella rīd deuenitur ad affirmationem totalem solvendam, & tunc in eius odiūm spectat tempus contractus, si tunc plurimi valuit, ut infra de acto. emp. l. ratio. S. per venditorem. secundum leđ. Gul. & Ch. aut debitor vult tradere, sed quia res minus valet, vult creditor affirmationem eius quo minus valet, & super hoc implorat iudicis officium, & tunc aut mōra praecessit contestatione litis, & tunc tempus mōra in pīcītū, ut supra de condīt. tri. in hac. & infra de actio. emp. l. ratio. S. si per venditorem. secundum aliam leđ. Ut mōra non praecessit litis contestationem, & tunc tempus licet. cont. in pīcītū, ut supra de condīt. tri. & hic in re si quāpus. secundum leđ. quam posui. Et hæc circa rei principalius affirmationem. Sed si queratur a quo tempore veniant actiones, ut fructus, & similes, & tunc quia glost. plenē potuit in hac. supra de condīt. tri. ideo ad ea quæ post glo. ibi l. cripis, se mutto, & hic fit sinis.

S. Hæres eius. Actio commodati diuiditur pro rati
inter hæredes commodatarijs; si tamen
vnu solus eorum habet facultatem restituendi, solus potest et
ueniri, hoc dicit. Super tex. ibi in solidum, & hoc nedum in bo-
næfidei iudicij, vt hic, sed etiam in stricti iuris quâdo rei vindica-
tio concomitantia habet cum personali, vt no. Dyn. in l. si sua-
dum, & si ex parte infra ad legem Fal. & patet, supra de cond.
furi, in res furnitua, & infra de vi, & vi ar. si plures deo dignis-
quod ybi perfonabiles habent concomitantiam cum reali, quod te-
res, qui solus habet facultatem rei restituenda, solus in solidum
illa personali potest conueniri, vt hic, & legibus supra alle quod
est notatum dignum.

¶ Filofam. [†] Pro commodato factō seruo, vel filio, p̄vi, vel dominus tenet ē p̄ficiō; sūlo, rō infolidam, & non tñm ex factō serui, vel filii, fed etiam ex proprio dolo conuenit pater, vel dominus h.d. Gl. opp. 3 yersi, cum filio, quid m̄no contra partem, vt ius legitimum administrat rem. I.C de bo.ma. Solv. gl. q̄ illad de iure nō hō, hoc de anti quo. Vel secundū, q̄ de iure nouo pater agit, & conuenit quando habet in rebus in quibus viūm fructum non habet, licet pater ei agenti, vel se defendenti teneatur consentire, vt C.de bo. qua lib. l.cum non solūm. S.j. & hæc verio.

§ Non potest. Res quæ consumuntur vix non possunt commodari, nisi cum pasto non possunt sumendi, h. d. No. ad pompanam recipi comodumdat, ut videtur in nuptijs, & conuentibus. Item, q̄ pecunia commodatur, ut hic, i. promissa numerationis loco intercedat, & hoc sepe accidit mercatoribus, contra quos creditores quamvis causa amputum faciunt, ut donec, & soluendo videantur.

S V M M A R I V M.

- Locus, & tempus spectantur in actione commodati.*
 - Periculum potest quis suscipere ex conventione.*
 - Commodatarius quando presumatur esse in culpa.*
 - Accusatio quid operetur in re commodata estimata, & numerus.*
 - Premium estimations rei, quando faciat commodatarius de culpa tenet.*
 - Accusatio quanto faciat emptionem.*
 - Commodatarius in culpa est, si res sua preserat in solido rebus commo-*
 - Charitas ordinata incipit a seipso.*
 - Prediticare sibi potest quis in iure futuro, per pactum.*
 - Causa fortuita sunt exprimendi.*
 - Convenit tunc, ubi causa fortuita fuit expressus.*
 - Convenit generalis quare non valeat in stipulationibus judicialibus.*
 - Inuenies faciliter fugient.*
 - Culpa procedens, an faciat quem teneri in casu.*
 - Commodatarius directe competit.*
 - Commodatarius futurum comittit, prens re commodata ad usum indebet.*

18 *Commodatarius*,

Commodati

5

- Commodatarius, quando de culpa leui teneatur.*
Culpa serui non excusat commodatarium.
Custodia non remittitur commodatario per appositionem custodis.
*Conducunt ronxiuum remittitur custodia, si locator mittat famulum
 um cum eo.*
Obligatio duplex in commodato, & deposito reperitur.
Dominus idem non potest esse penes plures insolidum.
Possest eadem potest esse penes plures insolidum.
Occupant quando melior sit conditio:
Damnum datum ab uno ex commodatariis, an debeat alter resarcire
*Corres. habens beneficium diuisonis se conueniat, an positi actioni
 deret.*

L E X V. VI. & VI

Si ut certo. **T**h*In hac a^{cc}ione habetur ratio temporis loci, & litis astimatio similis est enuntiatio h^d.cum S. seq. Opp. q^r res non efficiatur folientis astimatio litis, v*l*. h^{cum} si res supra de rei videtur. Sol. g^v. q^r h^{cum} intellegitur secundum illam, videlicet, quod hic res erat prafens, intelligitur nactus erit possessionem. Quare, etiam receptor pretij tenetur.*

riculatum & omnem culpam in le luicere, de quo pieze aliquat-
tum glo. s. si quis cau. sed & si quis s. quæstum dic vt inf. dicam.
Item no. ex ver. Et si forte, q̄ rei estimatio facit periculum tran-
fire in accipientem, qd intellige, vt inf. dicam. Item no. q̄ cul-
pa praefuitur in cominodato, si res proprias salvas facit,
et comodatas perdidit, vt in ver. nisi forte cum posset. Opp. con-
tra ver. nisi forte & merces, q̄ si merces interuenit tunc non sit
depositum, sed locatio, vt infra depositi. s. q̄ si tunc feruum. Sol. q̄
illud verum si interueniet, vt merces vt in gl. Opp. q̄ deposita
riis tenetur etiam ultra dolum, quia tenetur ex mora, & etiam
de periculo, si culpa fuit causa, vt inf. depositi. si in Afia in fi. Sol.
confitendo, nec hoc dixit, vt illam excluderet Opp. 3. licet dictio
plerumque, faciat regulam in explicatio, tamen implicat causali-
tatem aliquam in alio ab exprefo, vt l. s. de offic. præf. & l. ple-
rumq;. infra de iuri. do. qd hic non declarat, contra s. quibus C.
de no. co. comp. Sol. q̄ hic non declarat, quia sepponit per alias ll.
hoc confitare. dixit ergo plerumq;, quia quandoque est gratia
virtusq;, & quandoq; dantis tantum, vt gl. & infra eal. s. interdū
& lca. s. Opp. q̄ estimatio non faciat commodatarium ten-
tare omni periculo, sed demum de proueniente eius culpa, ar-
s. de ne gel. litis. s. si pecunia. Soluit gl. confitendo, vbi commo-
datum non effet sanctum gratia commodari. Quirrit igitur glo.
quid si gratia commodatarij sit factum, & res data estimatio, qd
iuris tibi subiungit statim gl. Sed quia ista requirunt maiore de-
claracionem & quare sunt de iure, ut in loco, & in tempore, &
taris tantum, tunc, quia commodatus de omni periculo tentat
ex natura contractus, ppter estimatio (vraliquid plus op-
eretur vt. si quando de leg.) facit cum teneri de omni peri-
culo, & cau. vt hi in ver. & si forte, & si patet, q̄ opin. Azo. est
vera, quā sequit se B. dominus meus & Bar. Ad. l. c. fundis. &
lq̄o. in fi. inf. loc. respondent ipsi, vt inf. dicam in q. de ronzino
locato. Ego etiam istam opini. sequor, sed cum limitatione, vt de
cau. tentatur, nisi eodem modo res fuisse peritura penes actio-
rem, si commodata non fuisset, quia tunc commodatum non
est cā ipsius remptionis, sed uitium, pprium rei, ideo si equus
vel bos commodatus estimatus, fuisset ab int̄a infestus, q̄a p̄il
monem corruptum habebat, ppter qd cedidit mortuus, dico p̄
modatarium nō teneri. Et pro ista limitatione, que est ronbi-
& aqua, facit, quia & alias in obligatione non rem restituvi, vt est ista
distinguitur eo mō. inf. depositi. plures. Item quia hac tacita cō-
uentio, vt tenetur de cau, & pericolo, ppter estimatiōnēm fa-
ctam, intelligit facta, vt commodator ppteruerit sine danno
rei sui, quā liberaliter commodatario tradit, vt C. eal. j. & sic
intelligitur de danno encueniente pp̄ commodatum, nō de dā
no cōtingente viti rei. Et pro hoc videtur cau. hic in ver. qd
verò senscītate referendo ipsum ad p̄ximē dicta. Ex p̄dictis deci-
ditur quāstio quotidiana de ronzino lo. cato, & per locato rem
produtori estimatio, vt estimatio nō sciat conducentem teneri
de cau. fortuito, pan cum in locatione nō veniat leuissima cul-
ta, ut non possit estimatio em. tanbiū de illa. & non de cau. vt

Caracteris. I. Quero quando res commodata traditur cùm tanta quid operetur affirmatio dicitur, aut hoc est per partes declaratum, & cōuentum, & illud ferua, ut sic in litera. Aut nihil aliud est dictum, & tunc, aut commodatum est factum gratia dantis tantum, vt in hoc exemplo, quando maritus commodat localia, & ornamenta vxori, vt videntur ad nuptias magis culta, & tunc ex natura factus tenetur vxor de solo dolo, & late culpa, vt in fratre, s. in tertium, affirmatio autem operatur, vt teneatur de culpa leui, & levissima, sed non de casu. Aut commodatum est factum gratia virtutis, puta, si locutus commodat socio vase argenteum, vt habeat illa punitio communis expensa facta, quo causa ex iis non est. Et venit culpa leui, non levissima, tunc castigatio operatur, vt de levissima teneatur, & p. p. de periculo per quaeruntur culpa punientiae, non de punientiae fine culpa, & hoc est, qd volunt hinc gl. in primis. Aut commodatum fit gratia recipientis tuis, tunc qd ex ea non est. Et venit levissima culpa, dixit Azo, qd facit enim teneri de casu, vt pactum affirmatio aliquid operetur, & hoc est, qd sequitur hic in gl. Sed Cyn. C.e.l. dixit, qd lo. tenetur contrarium, & ita dicit qd cum notari infra dictam scilicet ac.l. in fin. Sed mihi vir, qd ille gl. hoc non dicat, & melius facit qd hic sequitur. Sed quicquid sit de gl. illa, qd diuerterin modo est, seu habetur. Videamus de veritate questionis, vt in ea quidam post gl. distinxerintur. Aut est facta hac affirmatio, vt faciat emptionem, & tunc tenetur de periculo, & cibis, qd amodo tenetur ad quantitatem, que pertinet non potest, vt in cunctis. C. si cer. p. & ita loquitur verbi, & si te. hic positus. Aut ut folia videat deterioratio eti, & tunc non tenetur de

Salycetus super Digesto veteri.

eat pro alia parte vniquisque teneatur in solidum, vñq; ibi, verū ibi quarta, in qua nō sit: isam secundam allegationem impugnare, demonstrando differentiam inter illum casum, & eum, de quo queritur, propter quod videtur stare in allegatione prima, & questionem decidere, ut pro parte teneatur, vñque ibi, sed esse verius. Ibi quinta, in qua a proximo dicto in parte recessit, & clarius decidit, in casu, in quo tractatur de obligatione secundaria ratione doli, vel culpe contrafacta, vñq; ibi, quare duo. Ibi sexta, in qua ex proximo dicto aliud dictum inferit, & ampliatur vñq; ad lvnide queritur. Ibi septima, in qua circa ampliationē dubium notum remouet, vñq; ibi, sed si legis. Ibi octauia, in qua non nam quasi oncum annexit, quia in secundum glo. non soluit, sed secundum alios, & communem op. illam soluit in fine legis. ¶ Causis licet ciudem rei dominium, vel possēsio penes plures est, non possum in solidum, vñ tamē relēctu commoda tis sic, in re ampla, non arcta, & ideo in obligatione primitia, q̄ contrahitur ad restitutionem vehiculi commodati, quilibet tenetur pro parte, sed in obligatione secundaria, quae contrahit ratione doli, vel culpe in omittendo, vel committendo commissione, quilibet tenetur in solidum; quia pro parte delinquere nō potest, & tanquam duorum reorum debendi solutio vñus liberat alium, & ambobus competit actio furti, & si cōtra vnum agitur ex factō alterius, debet cōactio cedi, quia si ageretur ex propria pro parte tolleretur actio h.c.d. ¶ Super tex. ibi, non posse quasi sic arguit, obligatio ne re contrahitur nō potest contra hi in plus, quam perueniat ad recipientem, vt l. cum ultra. C. de non nūne pecun. & irogasti. Si tibi, supradic si cer. pet fed dominium vehiculi, vel possēsio non potest peruenire ad duos in solidum, ergo non tenetur quilibet in solidum, sed pro parte. ¶ Et ibi, ncc quemquam hic respendet cuidam facita obiectio, q̄ dicta argumentum videbatur obfata. Et ibi, vñ autem, hic, vt dixi in divisione, arguit in oppositum, scilicet, vt quilibet teneatur in solidum, & hoc ideo, quia vñs campi, vel balnei est penes vñm quenam in solidum, sed in commodato conceditur vi sui, non dominium, vel possēsio, vt infra eo. l. rei commodatus, ergo cum dictus vñs sit cuiuslibet in solidum, videtur quilibet in solidum teneri. ¶ Et ibi, vñs tenet in vehiculo, hic proximē allegata nititur impugnare. Et ibi, teneam, & sic concludit, q̄ in casu proposito quilibet teneatur p̄ parte tantum, quod est verum in obligatione primitia, q̄ contrahtur ad rei restituitionem. Sed in obligatione secundaria, quae contrahit rōne, dolt, vel culpa, quilibet tenetur in solidum, vt sequitur, dum dicit, sed verius. Et est ratio, quia dolus, vel culpa non potest committi p̄ parte tantum. Et intellige virtutem teneri in solidum, quando vterque commisit dolum, vel culpam; alias si vñs eorum tantum, ille solus tenetur, ut infra depositi. Ibi, si apud duos ibi, furti actio, subtrahit a vehiculo. Et ibi, quod ammodo, sic dicit, quia verē, & propriè non sunt duo rei, cum pactum virgūs non nō ceat alteri, quod faceret si verē essent duo rei, vt l. fin. C. de duobus reis. Ibi, egerit, & poenam fuerit confuscatus. Ibi, & paratus sit, hic collige, quod si agitur contra vnum ex corris debendi ad quem, nō peruenit commodum rei debitum, potest ipse opponere, vt agatur prius contra alium; qui totum habuit rei commodum; & hoc sumptibus suis, quod nō, qui hic est tex. prout in litera est verbum, cōueniri, passiū, sed si habes cōuenire, in actu significatione, tunc credo, quod licet nō debet fieri alia cōficio actionis uni de duobus correis, nec etiam possit alium cōuenire, priusquam soluat, tamē in hoc casu in oditio dolofit, fuit cōficio, & agit contra locum dolofum, etiam antequam ipse agens soluat, secundum lac. But. Ibi, remittat actionem, scilicet, legis Aquilia, & intellige per actionem cōmotati, in f. l. in rebus. s. lue. ¶ Non prīmo, quod nec idem dominium, nec eadem species possēsionis potest esse penes plures in solidum. Item, quod commodatarius agit furti cōtra turē, de conducti furti, vel alia actione ad rem dixi in l. & ideo. S. Neratius, supradic se condidit. furti. Item, quod actio ex contractu nō impedit actionem legis Aquilia, nāc propter dominium datum. alia notabilia collige super tex. Opp. ad ver. & ait de ver. sed verius, quod nō invenit videantur contradicere. Solue, vt gl. secunda, fed dic melius, vt super tex. dxi. Opp. p̄ quod licet dominium nō possit esse penes plures in solidum, tamē possēsio sic, vt infra vti po. f. l. si dico, in priu. huius timore gl. magna dicit in princ. quod Glosianī negaverunt hunc tex. fed truffa est. Alii, vt Rog. & Pla dicunt, ciuilē habete possūnt, vt in cōtrario, naturale nō, vt hic, & infra de acquirem. possē. l. l. s. ex contrario. Sed Accur. dicit, quod nēc naturale, nec ciuilē duo possūnt habere in solidum, vt hic, & infra de precal. duo, & ex hoc reprobatur opin. Roge, qđ cōfirmat ratione, quia cum dominium non possit esse penes duos in solidum, ut hic, legiuitur, quod nēc ciuilis possēsio, quae est causa acquirendi dominium; vt infra de acqui. possi. l. s. s. ferum. & infra de vñcula. s. & Insti. per quas perf. nob. acc. S. ex his. Non ob. si duo, in cōtrarium allegant, quia eadem specie possēsionis non possūnt, vt hic, cōd. ducit sic, quia vñs na

ppono.

Commodat:

TOppono ix.contra l.vnde queritur.in prin.quod ille,qui fuit non egit,nón possit alterum conuenire,quia nón expedit furtus actions,vt s. de ne gesti.s. pupilli s. veamus.Sol. q. habet actione sibi acomodata cessa,& non actione furti,quod per illam iam erat per alterum exactio facta,& hoc prout in litera,conuenire.Sed aliqui habent,conueniri,pauſie,& tunc obſt.inf. inf. ſi dubitet. i. repon.Sol. secundum Az. q. alii in fideiſoribus,vt ibi,q. in dubiis reis,vt hic,quasi dicat,q. debendi non habent břficiū,vt conuentus possit opponere,quod alter,ad quem commodum peruenit,pius conueniat fuis expensis: fed fiduciſores ſic,& ſic est longa diſtentia dicere,ego ſum paratus conuenire alium meis longaibus actione ſcela,& tunc audiat,ur dicat,conuenias alium quem commodum peruenit,& meis ſumptibus,quo cauſa dixit,non audit,secundum relatum hunc,gl. licet alius fit in deuiforibus & ex hoc infero,gnos habemus hic negare ligram,conueniri,quod non eft dicendum,& maxime,quia conuenientur exemplo plurim tutorum,vt l.i. ſ. ſi apud diuinfdeo,& ſic pōr dicit, q. ſint duo correi ex necessitate,nō voluntate:nam custodia nō pōr praefati pro parte,vnde eiſi cilius ſubueniendum:quia immo ex tutoribus prius conueni qui getis,& commodum ſenſi,ſi agenti hac exceptio opponatur,vt l.tutores qui,ſ. in eius. ſ. de adm. tut. ergo & hic egiſ,& commodum ſenſi.Et plus dicit Bar. q. hoc eft gene le in quibufcumque correis debent,vt fit peccatur,aliter conueniat,ad quem commodum peruenit,& periculo excipiatis, q. ipſe debet audiri,quia nihil repugnat,ſecris ſi simpliciter alium conueniri,vel pro parte diuidi,non allegando oſiam commodi per alium habiti,neq. ſumptibus petentis ciāt,& ita faluerit dictum Azo.Oppo.x.q. qui oponit,petit,non debebat abſolu: qui poterit reperiri qui conuenit non ſoluendo,& ſie ex hoc beneficio ſequeretur magiſtradiūm commodatarii,contra l.nec auius C.de emanu cum ſin. ſol. q. huc litera debet intelligi de abſolutioria ab feruatione iudicii,non de diffinitia,vt in gl. feq. v Oppo. xi.damnum datum ab uno ex commodatariis,non teneat ut refaciens:qua huic preuidere non potuit,& ſicin culpa nō fit ut inf. cod. lad. eos.Sol. vt in gl. primō, q. hic loquitur quantum preuaerere potuit,metito ex tua culpa,& negligentiā teneri inſol. fed de dāno,& l.i. merces. ſ. culpa. & ar. inf.ad.I.R. de lac.2. ſ. l.i.Scđo q. alius in dāno dato ab extraneo,vt in contrario,aliud in dāno dato a ſocio:qua illud quaſi a me dato reputat,quaſi pro vno habeantur,arg.inf.inf. de duob. ſ. ſi. ſ. contra iftam arguit,g.l.de.l.mora. ſ. ſi. inf.de virū. & aliter nō uit ideo praecedente reprobare videtur,& tenere prima quam ſequitur lac.Butt dominus meus & Bar.Oppo. xi. q. ſ. teſt. fit imperfectus,qua non respondet questioni hic forata,an cedere teneat actionem,contra tex in Auth. de teſt. perfic in prin.Or hic attende,quidam fatentur contariarium non ſoluit,Alij dicunt,q. ſoluit hic in ſi.dum dicit,quod vībere rationem.Sed ſuppoſto,quod non ſoluit,quero qui dixit? & gloſ. in verſ. ſed quaſionis facta & ctc,dicit,q. tenetere actionem legis Aquilia, arg. C.de diuiti. l.2. ſ. ſi. & in tut. & rat. dist. l.i. ſuntractemus.Commodantum autem nō neceſſit cedere,qua ſua nomine teneat.Sed dicit Bar,q. eti actionem commodati poterit cedere,vt ſ. in prin.huius l. p. est ibi litera conuenire. Et qui dicunt, q. hic ſoluit,legant nifī forti q. dixerit,subaudiendo,& male& quod in fiduci quod videntur habere rationem,ſilicet, q. actio debeat cedere contra ſocium, cuius factio conuenit, & ſic reſpondeat dicta questioni.hanc lect. tenuit Dij.inf.de ope,no.uno.ln.iuinciali,in dift. ſ. & in l.i. ſ. dixerit aliquis.inf.de Publi. & c. fecutus eft Nico.de Mata. & Ricard.Malum. Opp. xiiij. ſ. q. qui ſeruum. ſ. ſi.inf.de act. & obli. vbi postquam egi communi, non poſſimus agere Aquilia,in eo, quod res plus valuit à diebus retro.Sol. pimō, q. hac de equitate, illa de rigore, non valet,qua ſic iſta preueleret illi,vt placuit.C.de iud. ſed dō, q. ibi non erat plus in via,q. in altera,hic ſic, hæc eft con illua tex. qui vult, q. etiam ſi plus fit, non duret.Tertiō, q. ac incrementum xxx.dierum non agitur,vt ibi, fed ad aliud ſum ad quod creuerat actio legis Aquilia pp. inſificationem, & fuit lo,qua mtenet Pet. tata ratione,qua in incrementum ſum venit iure actionis,fed in incrementum xxx. dierum venit iudeo officio,quod expirat non durante actione.l.4.C.dep. Sed co. Vtrunque venit iure actionis ex expreſſa legis diſpositione,ad l.Aquil.2. ſ. in prin. & l.i. ſeruum ſeruum. ſ. ſi quis alter. Qua Bar. aſſignat aliam rationem, videſicet,qua quando agitū ſimplum,quod credit per inſificationem, agitur ex nouo contulo,ſilicet,qua negauit,de quo in primo iudicio non fuibita mentio,ideo agi potest,vt licet.C.de iud. Sed quando tur ad id,quod venit ex repetitione xxx.dierum,agitur ex ea quo prima fuit intentata ludo additio,ideo non pōt agi cum tibi,C.de iud.Quartō ſoluit Azo,q. hic non fuit pſecu-

nisi dimidiaret eum, ad quod egit, in contrario totum, ha-
bita in se, fed non habuisset dubium in hac. Quinto pot. glo. q.
hic in pluribus permittitur, & sic aduersus alium : ibi in vno, &
sic aduersus eundem denegatur, & ita dixit Iaco. But. melio-
rem. Expedita est modis qd. vsque ad ver. Sic ergo nam vers. sed
quæstiōni, expeditiū, in prin. 12. oppositionis. Et oppo. xiii. con-
tra id quod d. gl. videlicet, q. alteri correō nō ceditur actio, nisi
conueniat ex facto aduersarij, sed in contrario facit authē-
præsentē. C. de fideiū. Sol. gl. quod aliud in fideiū sive, subaudi,
qui licet cōueniat ex sua stipulatione, tamen ei ceditur actio:
Sed ibi propter factūm alterius conuenienter, & sic portus pcor-
dat. ¶ Quærat statim ql. quid si correi habeant beneficium di-
uisiōnis, & vnuis eis conuentus, an tunc illē habebit beneficium
cedendarum actionū? & dicit gl. q. scilicet exemplū pluriū
mandatorū, ut in de fideiū l. fideiū sive, & idem respedit; &
l. fideiū sive, Quid igitur si beneficium diuisiōnis non ha-
bent, quia illi renunciārunt, videtur a sensu contrario huius gl.
q. tunc non habent beneficium cedendarum actionū? & hoc
vult etiam gl. in l. f. plures, inf. de admī. tut. Sed doct. & Cy. com-
muniter hoc reprobat. C. de duob. re. l. j. ex eo, q. renuntiatiō
facta in vno, non infert renunciatiōnem in alio, vt s. de ser. vr-
ba, pradl. si dominus, & hoc latius scripsi in d.l.i. in 5. q. Sed Bart.
volens faluare gl. dicit, q. fortē nō hēt illam intentionē, sed aliud
videlicet, q. vbi supra dixit, q. unius conuentus ex facto aduersarij
pōt potere, vbi sibi cedant actiones in totum, nō procedit
qā correi habent beneficium diuisiōnis: nam licet pecunia ad
alium torti perueniēt, non posset cōueniēt dicere, cedas mili
actiones in totum; quia tota pecunia ad alium peruenit; quia
replicabit debitor, sedēt dices, nisi ille habet beneficium di-
uisiōnis, unde non volēt cedere, nisi pro parte. Et idem econtra:
si tota pecunia perueniēt ad cōuentum, pōt dicere conuen-
tus, cedas actionem pro parte, alias oppono tibi beneficium di-
uisiōnis, nec pōt creditor replicare, q. tota pecunia ad ipsū pō-
tenti, & hoc inquit, q. forsan voluit ista gl. cogitabis, an hoc in
se verum sit, quia hoc est vnuum notabile dictum in eo qd. sup-
ponit, qd is ad quem pecunia tota peruenit, habeat beneficium
diuisiōnis, nec possit probari q. solum commodūm percipit, qd
mihi videtur contra mentem huius in prin. Ideo mihi videtur
q. aliud ferenter gl. videlicet, q. sicut fideiū sive, indistincte & cedent
actio, ita & correō habent beneficium diuisiōnis, pro illa
parte, quam soluit pro alto correō, cedi debet, sed si nō habuerit
beneficium diuisiōnis, quia totum commodūm habuissent
& tunc non effet cedenda actio contra eum, qui nullūm commo-
dūm habuit. Et est ratio, quia si a principio habuissent cōuen-
tus qui non habitu commodūm, potuissent ille opponere, q. ha-
bent commodūm conuenirentur in solidūm suis expensis, & pe-
riculo, vt hanc in prin. & hēc sufficiat.

L E X . V I I I .

Rei commodatae. In commodatarium sola de-
tentio transit. h.d. cum seq.
S V M M A R I V M .

1 Contractus innominatus regulatur secundum intarā contractus nominati.
2 Commodatarius mortuo mentienti credens, sibi prædictus.
3 Periculum rei remissa per nuncium, ad quem p̄ficit.

L E X . X . XI. & XII.

Deterioratio prouenientis ex vnu, ad quem res
Eum qui. est commodata, non acfitur commo-
datario, nisi eius culpa sit admixta. hoc dicit.

S. Si rem. Inspectus grā domini tenetur solum de
dolo, & lata culpa, inspecturus vero tanūm
gratia sui tenetur de omni culpa, h.d. ¶ No. q. contractus inno-
minatus iudicatur, secundum naturam contractus nominati,
cui magis assimilatur. Item no. tex. pro doctorib. qui quotidie
inspicunt libros, vt scholariib. consulunt de pretio. Quærat glo-
ris eorum debeat probares, & dic, vt in ea, quod is qui dolum
dicit, & plenus per Bar. s. de eden. l. si quis ex argēntarijs. S. fin.

S. Sed & si imputatur, nisi sit misus ad denunciandū
fecus si pereat culpa nuncij commodatarij, quia mala electio
est in culpā h.d. cum seq. No. bene istos casus. Quærat gl. quid si
is cui commodiuit, erat perfona, que per ipsū p̄fuerat por-
tare, & qd commodiuit ipsi, sibi portauit, & alii non commi-
fit, quia aufugit cum re, qualificq; fuerit ille commodatarius
tenetur; quia actum vñ inter eos, vt per scipium porter. a. l. vñ
vñiūrōrum, inf. iti. & S. de vnu, & habil. plenum. S. equtij, &
inf. de verb. oblig. continuo. S. cum ita, vbi autem hoc cesset,
tunc distingue, aut elegit idoneum communī opī. vel non in
primo casu non tenetur, vt inf. e. argēntum. secundo sic, vt in
hac, qui non tam idoneum quod est in notandum.

¶ Quærat gl. in l. seq. qd si nuncius est mentitus cum missis
est in commendandi cib. l. vñ commodatarius mitteret, & ipse dic-
xit, vt traduceret eis, dicit gl. q. commodatarius sibi imputet, qui nō
mis credulus fuit, arg. s. de eo per quem facter. l. i. §. i. & inf.
de

Salycketus super Digesto veteri.

de fuit. si quis vxori. sapud Labonem, quod puto verum, nisi iste erat consuetus alias mitti per illum, vt res sibi portaret, & fidelis fuit inuenitus: quia tunc excusatetur cōmodatarius, arg. inf. quod cum eol. si. & inf. de fol. I. si quis setui. & I. fugitius. Et idem dieo si cōi opinione, & fama reputabatur ad hoc idoneum, arg. inf. eol. argentum. † Vt tñ hæc mā in vnum colligat, cum queritur, ad quem pectet periculum rei remissia per nūcū dic aut nūcū est debitoris, aut creditoris, si debitoris, aures erat eius cui mittitur, aut eius a quo mittitur. Si eius cui mittitur, aut fuit actum exp̄s̄, vel tacite, ipse per se, & non per alium perficeret, & tunc non liberatur, vt in gl. qui nō tam idoneum & ratio sunt, quia fines mandati, &c. v.l. diligenter, in prin. inf. mand. Aut hoc non fuit actum exp̄s̄, nec tacite, & tunc aut iste erat idoneus cōi opinione, & fama ex conjecturis extrinsecus provenienti, & tunc excusatetur, vt inf. e.l. argentum. Aut iste erat econtra minus idoneus cōi op. & fama, & tunc non excusatetur, vt hic in l. quia non tam. Aut cōis opin. non est pro, nec contra, ex aliqua conjectura at extrinsecus proveniente, sed pro eo est solū illa præsumptio ginalis quia quis bonū plamitur, nisi apparet de p̄rio, vt inf. de leg. l. cum quidā, la. 2. in prin. & l. cū pater. S. rogo. Ethic distingue, aut mittens est debitor ex p̄ratio, in quo veniebat culpa leuissima, & tunc non excusatetur; quia negari non potest quia culpm commiserit, condonē nūcū diligenter non explorando, & magis notū & probatum non eligendo, vt probatur hic in l. cū qui. in f. ibi, dum dicit, si sui cā accept. & sic omnis culpa venit, vt s. co. l. vi cert. s. nūcū videtur. el. 1. Aut est debitor ex p̄atio, in quo venit solū dolus, & lata culpa, & tunc excusatetur, dico, ut hic in l. si mei, in prin. nam illa præsumptio ginalis facit ne dolū allegans illum probet, vt prob. l. quoties. S. qui dolo. Aut in tñ illo veniebat eius culpa, licet non leuissima, qd est qn gratia vtriusq; p̄tus fuit celebratus, & tūc an possit acrībi eius culpa leuū, coniectura fuit ponderantæ, lō in iudicis arbitrio relinquo, arg. inf. de vñl. mōra, & inf. de iure delib. l. 1. Et hoc qd res erat eius cui mittitur. Si vero cūi a quo mittitur, & tūc aut res cuius debitor erat, & a cuius obligatione liberari volebar, constiebat in quantitate, & tunc non excusatetur. incendiu C. si cer. per. Aut constiebat in specie aliquā, & isto eau dico considerandum, ac ei possit imputari, an non, vt primo eau non liberentur, secundo sc. Et hoc nūcū erat debitoris. Sinautem fuitst creditoris, tunc est distinguendum, aut fuit mis̄us ad recipiendum, & excusatetur debitoris, aut ad denunciandum, & tunc, aut ille solū denunciavit, & non excusatetur, vt hic in l. si mei. Aut mentitus dixit le missum ad recipiendum, & tunc dic, vt ibi in gl. & addē quod super ea dixi.

S V M M A R I V M .

1. Quæstus rei commodati, ad quem spectet.
2. Obligatio tacita, quando nascitur extra id quod agitur.

L E X XIII.

Is qui. Soluenti aestimatione rei commodati debet caueri de reperta ei praefasta. h.d.

Si quem. † Quæstus rei commodati non spectat ad commodatarius, antequam ad eum spectet rei periculum. h.d. Opp. qd imō, nam hoc ipso qd vitur re commodata ad alium vñl., commitit furtum, vt s. eod. l. vi cert. s. quinimo, & sic ad eum spectat periculum, vt l. subtrato. C. defur. & per consequens questus, vt hic. Sol. vt in gl. p̄ hielo quitur quando periculum ad eum ex conventione, vel ex natura contractus, vel non ex delicto, vt in ratione in cōtrarium allegata, vel dic ab extra, qd hic non commisit furtum, quia ad alium vñl. non fuit vñl. nam ex vñl. seculo ex locatio ne iumentorum, habita est experientia eorum, dummodo nō locauerit in tempore maiori, ex quo experiri debuit.

Si libero. † Liber homo bonaſide seruens tenetur commodati, & extra id quod agitur tacita obligatio nascitur. h.d. Vel sic error in iure consequenti nō impedit actionem oriri ex p̄cto, scit neverter in iure, vel factō antecedenti, impedit cōdictionem oriri extra id qd agit. h.d. No. tex. in f. quia quotidie allegat sap̄ extra id qd agit tacita obligatio nascitur. Oppo. qd non detur actione mandati, vt s. nego, gest. lat. qd natura s. filibero. Sol. vt in gl. primō p̄ ibi putabat, si seruum, hic vero sciebat se liberum. & sicuti fuit bonaſides ex parte eius cui seruabat, non ex parte seruens. Secundō dicit gl. qd hic vñl. datur, non directa, ut ibi, & hac communiter tenet. Tertiō soluit gl. sed de illa solutione non est curandum.

S V M M A R I V M .

1. Actiones plures ex eodem factō oriri possunt.
2. Agens commodati, an possit postea agere furti.
3. Actiones contrarie in origine quando dicantur.

L E X XIV.

Si seruus. dño, cōmodatarius sciens tenetur cōmodati, & furti. h.d. † No. qd duæ actiones contrarie ex eodem fa-

Commodati.

62

L E X XVII.

In commodato. Paetum per quod quis inuitatur

S. Contraria. † Actiones contrarie possunt principali intentari, sicut directa. h.d. Ad huius declaracionem queror, ex quibus contractibus dantur istae actiones contrarie? & gl. hic tangit dum allegat varias leges de varijs contractibus loquentes, sed plenius ponit in l. ex confus. inf. de act. & obli. fed. quia gl. in uno membro ibi vñ errare, idea dic, qd quandoq; nec nomina contractus, nec contrahentium variatur, & ex vñl. que parte actio est directa, vt patet in actione pro loco. Quidam, econtra vñl. variatur, vt in emptione, & venditione, locatione, & conductione, vt ex virtus, parte sit directa. Quandoq; alterum tantum variatur, vt nō men contrahentium, sed nō contractus, & tunc si nomina contrahentium deriuantur a nomine contractus, vt in commodato, & deposito, & signib; tunc directa, & contraria nesciuntur, vñl. Sinautem nomina contrahentium non deriuantur a nomine contractus, sed vñl. habet correlationem a nomine alterius, ut creditor, & debitor in contractu pignoris, & adhuc idei, vt inf. l. 1. & geffor. & dominus in quæ contractu gerit, vt s. de neg. gest. l. fed. an vñl. Et idem in quæ contractu tutela, vt C. de contrario iu. l. fin. † Et ex hoc videtur, quod opin. Rogo. vt vera, tenetis, quod sit dare actionem de doce directam, & contraria, vt per eum non inf. de impen. in re. do. faci. omnino, quod etiam tenet Bart. dicens ibi forte casum, l. et gl. ibi dicat, quod non meminit se legisse.

In obligatione secundaria quilibet ha- redum tenetur in solidum. h.d.

S. Sicut. Primò premitur quadam praemissa ad deter-

3. minationem questionis. Secundò, questione de cedit. Secunda ibi, igitur si pugnare. Casus. † commodatum est cum præsumptione certi vñl. & a principio commodatum est ibi offici, postea vero necessarij. h.d. No. primò illa duas partes, quæ sunt in summario. Secundò, qd beneficij debemus iuari, & non decipi. Oppo. qd immo possit reuocari pro libito, vt inf. depo. l. 1. & antepe. Sol. hic in commodato quod interest non reuocari, ibi in deposito, quod reuocari non interest. Oppo. 2. de l. 1. & cap. precario, & l. & habet inf. de preca. Sol. hic in commodato, ibi in precario, & rationem in parte ponit gl. Ideo pro illius perfectione, dicit in gl. precaarium vero sine præsumptione certi vñl. & per consequens precarium in se certum tempus non habet, commodatum sic, exp̄ssum, vel tacitum, qui vñl. in eis, video precarium reuocatur ad nutum concedentis, aliter proprietas est inutilis, p̄ta l. 3. nō tam. s. de vñl. Nam qua ratione vñl. ad aliquod tempus nō potest, eadem nec in futuro: ex quo tempus non inf. & hæc tangit doc. C. eo. l. 2. que no. vt scia formare libellum quando res est cōmodata simpliciter sine vñl. determinatio, nam propriè non est cōmodatum, sed precarium, nec verbum, commodare, habet vi- tiare precarium, arg. inf. de p̄fr. verbis. l. in solidum. Quarit Guilem. Cu. quid si tempus vñl. transiit, sed commodatarius in tñm morbo vñl. non portavit, an poterit veteris retinere & dicere p̄t. qd non, quia commodatarius tractat de lucro, repetens de domino, & idem sequitur Bar. Sed mihi videtur fortior ratio quia commodatuma est finitum, quod sine nouo conciliū rei teratur, vt l. ficit. & l. repe. l. 3. quib. mod. vñl. amitt. Oppo. qd qui aliena negotia inchoauit, possit illa defretri, vt l. tutori. C. de neg. gest. gl. solvi quatuor modis, & pro veritate habenda aliqua solutione simili sunt iungenda, vt dixi in l. tutori. l. allega- ta. & dicam in l. si pupilli. S. fit. up. de neg. gest. † Ultimō Bar. inducit istum tex. vt valeat instrumentum, etiam si scribatur in tabulis cereis, vel lignis, vel paprycis, & pro hoc inf. de bo. posse cōfundit tab. l. & C. de rēta. l. quoniam indiguum.

Duabus. De plurib; rebus separatis cōmodatis, una tantum peti potest, sed non pars totius integræ, nisi illo dissoluto. h.d. cum gl. Oppo. de primo r̄fido, ad secundum. Sol. vt gl. Oppo. secundō, de l. si seruus. S. boue. S. de cōd. Sur. soli singulae partes erant separatae, vt in gl. Et vt hoc clarius, & latius pateat, dic, aut id quod debetur est quoddam totum integræ, & tunc illo stante toto, non p̄t pars peti, vt hic in secundo r̄fido vero nō stante, sed dissoluto sic, vt hic. & d. S. boue. & hic in gl. Aut est vñl. totum vñl. reuocare, vt armamentum, & tunc qualibet eius peti p̄t, vt l. si chorus. inf. de leg. 3. & de act. emp. l. & l. vi. & sic notandum, qd tunc debet peti, vt pars totius, & nō simpliciter, vt no. gl. inf. de ver. obli. scire debemus. Aut id quod debetur est certa quantitas, & tunc etiam peti p̄t, & de iuris. om. iad. cum quadam puella. S. fi. & arg. legum lupa in allegaturum, sed nō simpliciter, sed vt pars totius, dic, vt dixi in l. quidam exiftimauerunt. S. si cer. pe. Sed tunc quoq; id si res dicat, p̄to totum ne in plura distinguant judicia? dic qd audiatur, ar. s. de procul. nō tam. & inf. de exerc. l. ne in plures, quod fatetur Bar. si iurid. dictio hoc patiatur, nō aliis, d. l. cu quæ-

dam. S. fin. quo l. sequor, nisi aliis iudex effet in loco, qui iurisdictiōne haberet de tōto, quia tunc illum debet adire aliis ap̄pareret, gl. lites vñl. multiplicare. Vñ auctor illo respectu nō debet adiuv. arg. C. de iud. p̄ter. & p̄terandū in prin. Item iuxta predi- & a quo, quia dixi p̄d petere, vt partem totius, quid si nō fecit, sed decem, vt libi simpliciter promissi petere, nec reus aliter excepti, & auctor de decem specie nō probat, sed de xx. an debet sequi p̄dēmatio & tener Bar. qd sic in d. l. ferre debemus. & hoc quia s. fin. s. fin. promissi, ergo & decem, vt d. l. si chorus. de leg. 3. Et quia in libello fauimus auctori, vt s. de iud. l. si quis intentione ambigua. Cogita quomodo pronuntiabitur.

Rem commodatam. Qui solvit primum rei commodatam, po- fice ad commodatorem pertinet, potest alterum eorum contraria commodati petere, h.d. † No. qd libellus alternatius pro cedit. Quebit gl. qd istorum reddendum tenetur & arguit qd in electione sit eius, qui accepit, arg. p̄l. plerumque in f. inf. de iure, postea arguit, qd præcisè ad rem, & tertio arg. qd præcisè ad pecuniam, & finaliter determinat secundum primam, vt ele- ctio sit concerti. Sed lac. But. quem sequitur Bart. dixit, qd quia variae functiones competentes ei qui primum solvit, p̄ta, actio ex eo contrafacta, & hac datur alternativa ad diu, vt hic in litera. Item conditio sine causa, & ista datur præcisè ad repetendum pecuniam datum, vt l. 2. s. de conditio sine causa. Item rei vindicta, vt l. si culpa s. de vñl. Ideo sol. In actionibus erit elec- tio, vt inf. de tubo l. quod in haredem. S. eligere. Sed rei erit elec- tio quod eorum solvit vñl. ad item cōtestatam, nō potest. vt s. de eo qd cert. l. 1. & gñaliter. Vnde quantifico, adi- nem intentet, contentus p̄ ante item contest. l. oportet qd ve- lit, prob. l. rei, tenetis, quod sit dare actionem de doce directam, & contraria, vt per eum non inf. de impen. in re. do. faci. omnino, quod etiam tenet Bart. dicens ibi forte casum, li- cit gl. ibi dicat, quod non meminit se legisse.

S. Si ex fact. In obligatione secundaria quilibet ha-

redum tenetur in solidum. h.d.

S. Sicut. Primò premitur quadam praemissa ad deter-

3. minationem questionis. Secundò, questione de cedit. Secunda ibi, igitur si pugnare. Casus. † commodatum est cum præsumptione certi vñl. & a principio commodatum est ibi offici, postea vero necessarij. h.d. No. primò illa duas partes, quæ sunt in summario. Secundò, qd beneficij debemus iuari, & non decipi. Oppo. qd immo possit reuocari pro libito, vt inf. depo. l. 1. & antepe. Sol. hic in commodato quod interest non reuocari, ibi in deposito, quod reuocari non interest. Oppo. 2. de l. 1. & cap. precario, & l. & habet inf. de preca. Sol. hic in commodato, ibi in precario, & rationem in parte ponit gl. Ideo pro illius perfectione, dicit in gl. precaarium vero sine præsumptione certi vñl. & per consequens precarium in se certum tempus non habet, commodatum sic, exp̄ssum, vel tacitum, qui vñl. in eis, video precarium reuocatur ad nutum concedentis, aliter proprietas est inutilis, p̄ta l. 3. nō tam. s. de vñl. Nam qua ratione vñl. ad aliquod tempus nō potest, eadem nec in futuro: ex quo tempus non inf. & hæc tangit doc. C. eo. l. 2. que no. vt scia formare libellum quando res est cōmodata simpliciter sine vñl. determinatio, nam propriè non est cōmodatum, sed precarium, nec verbum, commodare, habet vi- tiare precarium, arg. inf. de p̄fr. verbis. l. in solidum. Quarit Guilem. Cu. quid si tempus vñl. transiit, sed commodatarius in tñm morbo vñl. non portavit, an poterit veteris retinere & dicere p̄t. qd non, quia commodatarius tractat de lucro, repetens de domino, & idem sequitur Bar. Sed mihi videtur fortior ratio quia commodatuma est finitum, quod sine nouo conciliū rei teratur, vt l. ficit. & l. repe. l. 3. quib. mod. vñl. amitt. Oppo. qd qui aliena negotia inchoauit, possit illa defretri, vt l. tutori. C. de neg. gest. gl. solvi quatuor modis, & pro veritate habenda aliqua solutione simili sunt iungenda, vt dixi in l. tutori. l. allega- ta. & dicam in l. si pupilli. S. fit. up. de neg. gest. † Ultimō Bar. inducit istum tex. vt valeat instrumentum, etiam si scribatur in tabulis cereis, vel lignis, vel paprycis, & pro hoc inf. de bo. posse cōfundit tab. l. & C. de rēta. l. quoniam indiguum.

Sieue autem. peritatio ex eo contrafacta, & legis A-

quilibet. De plurib; rebus separatis cōmodatis, una

Possunt. rem cōmodatam, repetuntur contraria

4. commodati, nisi sint modici valoris. h.d. † No. qd impensis cibariorum cum servitio repeti possunt. 4. Imperf. cibariorum cum servitio repeti possunt. 5. Dolus. & lata culpa venient in contraria commodati. 6. Commodans vas vitiosum scienter tenetur.

L E X X VIII.

In rebus. † Cōmodatarius tenetur de leuissima culpa, si ipsius gracia fuerit commodatum, non de ca- su, nisi culpa præcedat, fed si vñl. quæ cā fuerit commodatum,

2. tunc tenetur de lata, & leu. tantum. h.d. † No. qd culpa leuissima est opimera, quod quilibet diligens facere. lata est omittere quod omnes facerent, inf. l. o. l. si merces. & pe. & idem di- cit Bar. inf. r. l. si l. cum vñl. vñl. Et de his latè scripsi in l. nulla. C. de pig. act. & dicam inf. depo. l. quod Nerua. No. quatuor, qd habet in summario. † Quebit gl. an procurator tenet leuissima culpa, & dicit qd quidam distinguunt in eo, vt hic in cōmodatario, fed gl. dicit qd semper de leuissima tenet, vt C. man. l. a. procuratore, quod etiam probo ratione, quia videtur continuo ele- fatus p̄ industriam, & suscipiendo mandatum, videatur in actu illo se affercere industriet, & peritum, iō de leuissima tenet. Pro culpa in faciendo commisita com- cōfundit tab. l. & C. de rēta. l. quoniam indiguum.

Sieue qui sciens. tenetur contrafacta.

5. Seicet cōmodans rem vitiosam, tenetur contrafacta.

5. † No. qd in hac contrafacta commodati non tenet, nisi dolus, &

6. lata culpa, licet in directa qua tenetur cōmodatarius, veniat

etiam leuissima, vt in princ. huius legis. † Item no. qd commo- dator valet vitiosi, tenetur si fuit sciens. Contra hoc oppono,

et ignorans tenetur, vt inf. locati. fed addes. S. i. & inf. de a- ctio. emp. l. tenetur. S. fed si vas. & inf. de fur. l. si ferre communi- nis. qd quod vero. Sol. vt gl. qd aliud in cōmodato, vt hic, aliud

in locato, ut in d. fed addes. S. i. & aliud in emplo, vt d. S. fed si vas.

Salycketus super Digesto veteri.

vas. & aliud in deposito, vt d.s. quod vero. Et est ratio quia commodatum fit gratia recipientis tantum, ideo non est conueniens, vt ignorans ei teneretur, sed sciens sic, ne alter dannum ex eius scientia, & facto, patiatur. Et quod dixi ignoranter non teneri, est verum nisi rem dimittat pro noxa, si res commodata est talis, que noxam possit committere, vt inf. eod. l. pen.

Vbi autem contractus celebratur gratia dantis tam, vt in deposito, & mandato, tunc in deposito dic. qd pponens de omni intereste tenerit, etiam ignorans, vt d.l. si seruus communis.

quod vero, in f. Et est ratio, quia deponens tenet depositario de omni culpa, & sic etiam levissima: quia eius gratia tantum contractus celebratur ad instar commodatarij, cuius causa tantum celebratur commodatum, sed negari non potest, quia sicut in culpa levissima sit, deponendo rem virtualem, vt d. s.

quod vero, in f. ergo &c. & hoc in deposito. In mandato vero dic, vt ibidem & inf. mandato, inter causas. S. si cum seruus. Solu-

ybi contra fuit celebratur gratia virtutis, que, dicuntur queritur in

contractu ex quo transferit dñnum, vel rufaciendi condicione, vt in emptione, & venditione, & tunc si tradit re virtuosam sci-

ter tenet ad intereste totale, & extra rem: ignoranter, tunc

solum quanti minoris. Fallit in casibus, de quib. in l. ut, la pri-

& l. tenet. S. fed si in prim. inf. de act. emp. & dic. vbi.

§. Quod autem. compensare, & compensatione

non admissa, non propterea definit actio competere, h.d. Vel

sc. id quod potest contrario iudicio peti, potest in compensa-

tione deduci, cum eo quod tenet direcō iudicio, h.d. Ad tex. ibi, aut ideo, quia sumptus reperitibus facti in re como-

data, ea postea perempta, posunt nihil minus peti, concord. inf.

t. l. si necessarios, in prim. & hoc etiam verum, si pereat culpa

commodatarij, vt hic in gl. Opp. de l.s. C.e. Sol. duplicitur, vt in

gl. & secundum primam sol. que vult, & hic retinetur loco pi-

gnoris, expone literam ibi, compensationis, id est, retencionis, &

de hoc plenus dixi, sup. de cond. inde. l. non fort. S. si cent-

rum. secundum aliam solutionem, ade in f. g. & ibi de qua-

tute ad speciem non admittit compenatio.

L E X X I X .

Ad eos. conductor, commodarius, vel depositarius, non tenetur de eo, quod praeceperit non potuerunt, h.d. Opp. de l. sed de damno, & l. si merces, & culpa, inf. lo- ca. Sol. vbi culpa praecedit causam, hic fecit. Opp. ad idem de l. nauta, sup. nau. cau. sta. Sol. vt gl. circa materialia distingue. sup. e.o. si vt certo S. interdum.

L E X X .

Argentum. sufficit, quod nuncius communis opinio

ne eligatur idoneus, h.d. & distinguere, vt dixi, sup. e.o. l. eum qui, & in lege sequenti.

S V M M A R I V M .

1 Contraria commodati, posse latam sententiam in directa, potest agi.

2 Sententia indebitum debitu.

L E X X I .

Rem milii. Si commodator subtraxit rem commo-

datione recepta potest contraria commodati, h.d. No.

q. post sententiam latam in directa, potest agi commodati co-

traria. Opp. 4. contra prædicta, q. hypothecaria non contrahatur solo

creditoris S. si. Sol. vbi sic non intererat, ibi sic, & id si interfet propter impensas in re commodata factas, agere posset, vt in gl. Opp. q. non utili commodati, seu conditione sine causa agat, vt s. de condi. sine causa. l. 2. Sol. quod si possum agere comodati ad alterutrum, vt hic & S. e.o. l. in commodato. S. si. & si

volo, possum agere conditione sine causa ad repetendum solu-

tu, vi. in contrario. l. Opp. 3. q. solutum repetere non possum

quia sententia indebitum facit debitum, vt l. 1. C. de condi. inde. & inf. man. S. in omnibus Sol. q. sententia impe-

dit repeti per conditionem indebiti, vt ibi non per condicione-

m sine causa, vt l. 2. vel dicit gl. 2. q. hic dolo, vel ex falso causa

confucit est lentior, & id est sententia est nulla, vt S. de

iud. si prator. S. Marcel. ideo etiam condicione indebiti daretur,

quia sententia, quae nulla est, non repugnat. Conclude sic, aut

sententia est nulla, & tunc vtrique condicione competit, illicet,

indebiti, & sine causa. Aut sententia est aliqua, & tunc condicione

indebiti non competit, sed contraria commodati sic, vt hic, sed

de conditione sine causa dubitatur. & ita si tener. q. sic. Bar.

vero purus, q. non, quia actor tenderet ad impugnandum sen-

tentiam, quod non licet, habere enim necesse dicere, q. tem-

pore sententiae causa erat iniusta, ex eo, quia res fuerat per com-

modum, & aliud in deposito, vt d.s. quod vero. Et est ratio quia co-

modarium subtrahit, quod non licet, quia vt dixi, sententia fecit iustum, quod non erat, ideo inquit, q. sola contraria comodati competit, vt hic. Non obstat d.l. 2. quia ibi post sententia, causa deuenit ad non factum, & si non impugnatur sententia.

In exercitu. Dols seruus non praesudicat commoda-

to, licet pro eo tenetur furti noxalis, d. No. siue collige hic, q. furtum non est sine culpa. Oppo. contra prima di sum, de l. si vt certo. S. si me rogaueris. S. e.o. Sol.

quod ibi seruus, qui fugit, fuerat commodatus, hic fecit.

L E X X I X .

Si seruus. Si seruus commodatus furtum faciat com-

modatario, indistincte ei datur actio furti noxalis, & quandoque contra commodato. h.d.

L E X X .

Si commodaero. Si respareat, vel deterior sit.

Salycketus super Digesto veteri.

rei potentiale, non compellit illud in actum deducere. Item si inducta in fauorem, non dicitur interpretari ad lesionem, qd inducit Guili. de Cuad qd, si promisisti mihi soluere centum in Pachate, vel pignus dare, & cum Pachae euenuit volo te cogere ad soluendum, & tu dicis te velle dare pignus. queritur, an sis audiendus? & dicit ipse, qd non: quia illud de pignore dando, est inuentum in fauorem creditoris. ergo &c. Nec oblit. qd in al-

ternatu elecione est debentur; t quia illud, qd alternativa ponitur inter duo, quorum utrumq; est in oblongo, & alterum ad cautionem creditoris adiectum. Confirmatur ex eo et, quia si ad soluendum non possit praeceps compelli, iam sequetur, qd in parte debitoris est, & debet, l. 2. S. Sequula. s. de eo, qd certo lo. f. m. Bar. Sed hac rō non nullum virget: quia pignus receptus non prohibetur postea vendi. vt s. l. prox. Querit glo. quid si res sit immobilis? & dicit, qd illa per seipsum exhibet; qd est verum in rusticis. Sed vbi esset dominus aliqua, & sic praedictum virbanum tūc dē fieri commoditas, ipsam, & eius cameras, & per totum inspicendi, arg. s. de vīt. & ha. l. si ita. s. t. & s. de ser. f. g. l. l. S. i. & inf. de cloacis. l. 1. & S. quod ait. Quarit glo. qualis erit hanc cau-
tio? & responderet & bene, cum fidejusore, vel pignore, & hoc probat illud verbū, id onea, hic posuit.

3. Si creditor. † In pignoratia veniunt vītū ex mora, vel quasi. h. d. Vel latins. creditor vē-
dens pignus maiori pretio, qd sit debitorum, tenetur debitori ad superfluum, & ad vitas ex mora, vel quasi. h. d. Collige, qd hic actio est bonae, ideo veniunt vītū ex mora. Opp. qd etiam pro deposito tenetur ad vitas, vt l. 2. C. de vīt. Sol. vt in gl. qd hic obtulit, ibi non. Item ibi emptor fruebatur re.

- 2. Pignus retinere potest pro impenis.
- 3. Creditor pignus retinere potest, ob futurum imminentē periculum.
- 3. Negativa vītū, quando qd.
- 4. Indefinita quando vītū aquipollat.
- 5. Quisque, dicitur est signum vītū distributum.

L E X . VIII.

1. Si necessaria. † Pro impenis necessarijs factis in re pignorata, datur retentio, & pignoratia, etiam re preempta. h. d. deustam, sine culpa reficiens. Opp. qd impenis etiam necessaria non repeatatur, vt s. e. o. in rebus. S. p. n. Sol. qd aliud in commodato, in quo distingue, vt ibi. Aliud in pignore, in quo etiam modica impenia petitur, & hoc quia pignoris vītū non habet, sed rei commodata sit. Quarit glo. au etiam repeatat? & dicit quod sic, & bene; quia commo-
dum ex pignore non habet, vt dixi.

2. Si pignori. Creditor potest vti retentione in alijs rebus non venditis donec sibi caueatur de-
ejectione, promissi. h. d. It. No. qd ob futurum imminentē per-
culum creditor datur retentio pignorum; concordantia sunt in gl. Oppo. cum gl. nam creditor poterat sine promissione cui
actionis uendere. vt C. cre. euic. pig. non del. l. i.igitur non dē debitorum imputare. Sol. quatuor modis vt in gl. & oē simili iungit:
quia aut plus vendit, aut non; & tunc aut consuetudo erat ibi
sic promittit: aut non & tunc aut alter vendere non potuit,
& his tribus casibus habet locum ista, aut potuit vendere sine his, & tunc habet retentionem.

3. Si vītū. Liberatio pignoris est indiuia; ideo solutio-
nē partis debiti, non collit ins pignoris distractio-
nē. h. d. Et est in argumentum, qd si vītū tantum ex pluribus ha-
reditibus emphiteutis cessauit in solutione partis sua, quantum
cunque ali soluerint partes suas res tota cadat in communium,
de quo per gl. supra communū diuidi dūdo. l. communi diuidi-
do. in prim. & per Bar. in Istauidat. inf. de publi.

4. Si annua. Primū, thema, ex quo tacita elicetur qd. Se-
cundū, huius solutio. Tertiū, ratio. Quartū, noui dubij remoto. Secundū ibi, placet. Tertia ibi, quia his ver-
bis. Quarta ibi, sed ita scriptū. Causa. Oratio distributoria par-
ticularis sumpta ex vītū, non falsificat statim ex uno; se-
cūs si fit sumpta ex aliquo, indefinita aquipoller vītū. h. d.
No. qd vītū negativa non potest dici fallā, ante qd in
particulari sit impossibilis. h. d. Bartol. Alia notabilis lunt in summario. Oppab extra de prin. fi. & econtra. Solu. quod in prin. est signum vītū, quaque, vt inf. de hare. inf. l. hoc ar-
ticulo quaque. l. fi. est dictio singularis, seu particularis, si qua,
quod idem est, quod aliqua. vt inf. de leg. l. i. qui filibus. S. i. Sed
tunc opp. 2. qd illa negativa inclusa in exceptina, nisi que idē in-
portat, quod si nota, vt C. si manca. ita fute. alie. l. i. in fin. S. de fe-
na. l. foemina. velut præposita illi vītū, quaque, que debet
equipollere suo contradictorio, vt inf. de legi. tut. l. legitimos.
S. an ergo. Sed quia eius contradictorium est, quadam, non fe-
quitur, qd tantum est dicere ac si dicere, si non sua quaque die
pecunia non fuit soluta, & sic idem debet dici in prin. qd hic. in
fi. Ad hoc rīderet Bar. qd arg. procedit de proprio significato. Sed
quia ista sunt prolatā a contrahentibus, talia ignorantib. Juris-

stultus potius mentem verborum, qd significatum est secutus;
Sed haec sol. mihi vītū nota deriso: quia hic, non tm mentem, sed
et significatum verborum sequitur, qd ex verbis litera serofus
apparet, ibi dum dicit: his verbis &c. & dum sequitur, nec verū
est sua quaque die &c. f. Quare dico, quod hac dictio negativa
postponit, & non præponit, & tū verbi illis, non fuit soluta,
iungitur, vt patet in ver. nec verum, & tunc sic postposita aqui-
pollet suo contrario, qd est, si nulla sua die pecunia soluta fuerit.
Si ergo aliqua die ex predictis pecunia soluta fuerit, pignus
non potest vendi; sed si ne potest præcipi, qd termini
transferint, merito oēs expectantur. Et si dicas cur oībus trans-
fatis, si vītū deficit, pignus vendi pōt, cum illa oratio vītū
negativa sit falsificata per vītū non fuit soluta, vt inf. de dubi.
Si qui ducenta. S. vītū. & per qd deficiente condone, dē de-
ficere conuentio de pignore vendendo. Rīdeo secundum lac.
But. qd illud operatur illud verbum, pecunia, indefinita prolatā,
& intelligitur de tota, vt in gl. ibi posita. Et sic erit sensus, si nū
la sua die tota pecunia soluta fuerit & ceterum. Et qui hoc cit, non
potest, priusq; omnes pensiones translat, ideo earum omnia
transitus expectatur. Et quia tuas vītū pensione deficiente, verū
est dicere, nulla illarum dieum totam pecuniam solutam esse,
ideo pignus potest vendi. Est. n. quilibet illarum dierum statutū
statu ad partem soluendum, & etiam voluntatem credi-
tur, qd maxime ultima dies, quae est terminus totius. Et ex his habes, qd in
definita aquipoller vītū, vt no. h. c. f. g. 3. Et quia hīc
est materia brocardia, t̄ dic cum queritur, an & quando inde
finita aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta artis, & aquipoller vītū. Aut loquimur in materia necessaria,
& clarum, qd aquipoller, vt patet in ciuitatibus rei diffinitione, intelligitur de quolibet ho-
mine, & sic de singulis diffinitionibus. Aut queritur in materia
contingenti, & tunc, aut de proprio significatu istorum verbo-
rum, homo currit, non est qd omnis homo currit, sed unus. Aut
queritur de mente, vel interpretatione, & tunc aut est indefini-
ta art

Salycetus super Digesto veteri.

mentio de pretio, non p̄t isti obesse, quia & si fatetur le uendi
dilecto, & non dicaret pro q̄to pretio, nihil ei obeserit, q̄d no ad te
sunt sup̄testimonia alieutis rei, deponentes, q̄a non probat ni
si de certo p̄tio dicant. Quare t̄c hie sciebat ius suū durare, in p̄
rio nō, arg. inf. qui. mo. pig. vel hyp. sol. sicut. s. non vi. lita sol. in
ista mā non valet, q̄a non p̄ hoc scire, nisi iact factū, &
Quintū p̄ hic de actū morientis. ibi viuitis, sed testis viuitis, &
se subscriptis. Sexto, dicit Accur. distingue, aut actus celebra-
tus in plentia mea, & sup̄ re mea, p̄t fieri me initio, vt est viden-
tio, vt inf. de Phen. emp. l. rem alienā, vel legatum, vt C. de leg. l.
aliens & tunc inca p̄tientia, vel subscriptio mihi non nocet,
vt hic, aut nō fieri me initio, vt in pignore, & tune dico con-
fentre, & hanc sol. probat p̄ lape. s. cum aut. infide re iud. Hec 10
fol. multum est notanda, ideo eam tene cordi. Opp. terio, q̄ er-
ronea subscriptio noceat, vt inf. qđ iusti. l. 1. sed si ferri. Sol. vt
gl. cibi dñs ferti sunt sciens eius qđ fieri debet, supple, & ibi ēt
nō admittit, vt testis, fed ad reprobadū qđ agit. Opp. 4. p̄ plen-
ta eius habeat pro p̄fensi, vt inf. de euic. l. quidam ex parte, gl.
remittrit ad ibi nota. Sed plenius de hoc generali p̄ gl. per in-
l. lus. f. s. inuitus. s. de, peccato, & p̄ dy. in. c. s. qui tacet. de reg.
in lib. 6. & per Cy. in l. inuitus. 2. de procura. & ibi plenē scripsi.

S V M M A R I V M.
Debitor, an possit creditori pignus vendere.
V si fructus, an debeatur patri in adventu ijs filij.
Ius datoris si resolutatur, resolutur, & ius acceptoris
I. S. X. XI.

L E X X L

Debitor. Debitor non pot pignus emere a creditore, & premium solutum convertitur in debitum, & liberatio pignoris est individua h.d. **¶** Quare gl. qui si debitor creditoris possessionem pignoris vendidit? & respondet p. repetit, scilicet, creditor premium, quasi non valeat, quod est actu, vts. de cond. inde l. serum meum. Sed contra gl. facit infra de pign. emp. si in emptione \$, ita rei. Forsan dicer ei quis ibi creditor vendidit debitor i. hic est debitor creditoris, & rō diversa tis est, qua creditor representat in pignore imaginem debito ris, & ei possidere dicitur, vt l. cum notissimi s. illud C. de prescr. 30. an. velibi venditor erit extraneus, qui possidebat fibi.

S. Dcbitoris. Filius. rem patris de pecunia profectitia emere non pot. h.d. Oppo. qm id tenet emptio, quia filius, potest habere pecuniam castrense, vel quia si, quod est eius proprium, vt C. de i.n. rest. l.i. & de eo solvere. Sol. qd hac pecunia fuit hic profectitia, & sic patris, vt colligetur hic in ver. nam pecuniam, secus si finis est castrensis, vel quasi, ut in pto. & hic in gl. Quarto, an hodie in aduentitia eius patre debetur vltisfructus, dubitari potest, quia sine patris consensu alienari non a potest, vt C. de bon. quia lib. l.i. f. 5. f. 5. autem. In oppo situm, quia sic non alienat, quin pater vltisfructum habeat. Co gita. Oppono, qd patronus stabularie testamentum liberti non possit, quando filium habet, vt Inst. de succes. lber. §. sed nostra. Sol. qd hic filius erat mortuus, vel si vivens exhereditatus, & rite, vel haereditatem patris ad se pertinere non volebar, vt in gl. & hoc ultimum nota, quia vlti ista gl. qd repudiat paterna he reditatis aperiat viam ad contratabulandum testamentum ei, qui proper personam repudiantis non admittebatur.

ADDITION

Sine parris conseru. &c. Sed quid contra, an pater posuit alienare horum ad uenientia in praeciduum filiopere Phil. Corn. confi. 145. inc. in presenti col. 4. ver. item constat in 4. vol. & in fusfructus ducet soluta patria pot. fate? tradit in confi. 1. vol. pr. vbi etiam ex prece dicit, q. pater habet filium. & legiuita administratio super aduentus filiorum. & an teneatur redere ratione administrationis illorum honorum in confi. 105. sic. Vides. col. pe. ponderandum etiam in 3. vol.

¶. Soluta. Pecunia soluta non liberatur pignus, tam ab eo cui soluit, qd ab eius creditore h.d. t. No. qd relo-
luto iure datoris, resolutum nisi acceptoris. Item no qd creditor al-
teri pignorare nequit, & qd talis hypotheca durat vñq; quo de-
bitum ei soluit, & non ultra. No. ex tñc. pignora gl. qd corporalis
possestio, & nñliss. idem sunt. Op. qd nõ tm nñllem possestionem
fed et ciuilem, quam habet, restitutia, qd nihil apud cum remanere
debet. Quidam dixerit cum ciuilem non hñc, moti p istum
tex. sed falsum est, qd vitranc. haber, vt p gl. qd fatidare cogant.
I. scindum. S. creditor. Solue ergo alter, videlicet, qd licet no ex
cludat quin ciuilem restitutia, sed idee de nñl locutus fui, qd ca-
nulis p comitatu nñllem restitutam. Opp. secundò, qd etiam ultra te-
stionem tecum reprimitere de doilo, vt s. l. creditor. gl. fati-
dat p rium. Ex qua collige, qd lex generaliter excludens, licet in or-
dine sit posterior, non di excludere ea quibus per leges anterio-
res est prouisum, & sic non venit correlin, arg. Ipracipimus.
C. de appellatio. Item no qd ista intelligi. Lillam, cum fatidatione,
qd non puto, cum ibi simpliciter de promissione loqua-
tur, nec est aliqd verbum adiunctum, p qd debeatius est intel-
ligere, qd de simplici promissione, arg. corri q no p doc. qd qui la-
tiv. cor. l. in prin. C. de verb. si. f. fancimur. Itē officia qd pñti-

De pignoratjia actione.

debatur, ut in precedentibus gl. no. Præterea ibi p̄dictus tenuit à primis in realiensi, ut infra de Shen. empl. rem alienam hic non. Opp. 7. q̄ immo in secundo r̄fno huius legi, pignoris p̄secutio dicitur credito, r̄i, ut inf. de pigli. Titio. Sol. vt in alia gl. videlicet, q̄ hic creditor sicut alienam esse, ibi ignorauit, unde bona fides eum ibi iuuat. Sed haec lo. nō valeret, & hic ignorauit, ut in prima gl. no. Quare reg. dicit secundum, q̄ ibi debitor præsentē domino rei astuecuit illam suam esse, & dñs confirmabat, unde tenet, quia ex suo mendacio redarguitur, ut hic in si sed hac est p̄ rex. Iria. 16. gl. sol. 3. & melius, ut no. in p̄rio, scilicet, q̄ ibi de pignoratio r̄ia, quia datur creditori ad interese, hic de hypothecaria, q̄ non cōpetit, quia pignus non tenuit. Opp. 8. ab exrra, q̄ obligare q̄ possit rem alienam, ut infra qui po. in p̄. h. 13. §. cum ex causa. Sol. q̄ licet esset aliena, tñ pignoranti erat debita, & sic ius habebat ad rem, & illud obligare dicit, qd p̄t, ut l. nomen. C. que res p̄ ob. pos. Op. 9. ad item, d. l. grege. §. 2. & 3. infra de pig. & C. si pignus pig. da. sit. l. 1. Sol. q̄ ibi habebat ius in re, hic nullum in re, nec ad rem. Op. 10. q̄ etiam si nullum ius habebat, valeat, ut inf. de pig. l. fundum. Saliena. Sol. q̄ ibi non p̄t, & simpliciter, sed cum sua erit, obligavit, & sic in futurum. & hæc de oppositionibus sufficiat. Tñ pro clariori doctrina concluso sic prædicta. Cumque queritur, an obligatio rei aliena tenet, distingue, aut debitor habebat ius in re, vel ad rem, & valet in eo iure, qd habet, infra de pig. l. grege. §. 2. & 3. & C. si pignus pig. da. sit. l. 1. & in fra qui po. in pig. hal. 3. §. cum ex ea cauta, aut neutrum corum haebat, & tunc aut obligat cum sua erit, & tunc valeret, sed efficiunt non haberet, nisi cum sua erit, ut infra de pig. l. 1. fundum. S. alienam. Aut obligavit simpliciter, & pure, & tunc, aut dñs ratum habuit, & validatus pignus, ut l. aliena. §. eo. Aut ratum non haberet, & tunc aut creditor fuit ieiens, & dñs rei ignorans, aut eō credi tor ignorans, & dominus rei ieiens, aut vterq; ieiens, aut vterq; ignorans. Primo casu, dic, q̄ creditori succurrerit aduersus debitorem, per retentionem, ut infra de pig. l. 1. Sed an eō actione hypothecariam, dubitatur, sed dic, q̄ ibi nota. Secundo casu, qñ creditor fuit ignorans, & dominus ieiens dicit, aut dominus tñcauit in fraudem, & tenet obligatio, aut sine fraude, & nō tenet, ut C. si alie. res pig. da. sit. l. si probauerit Tertio casu, qñ vterque fuit ieiens, tunc q̄a creditor non p̄t dici fraudatus, ut l. cum donationis. C. de transac. vñ obligatio non tenet, cum demum dicat tenere, cum fraudat, ut d. l. si probauerit. Sed an eō casu ex superuentia domini fata debitorum, confirmetur, p̄t dubitari, & vñ p̄ non, quia cessat aquitas, p̄p̄ quam vñlis actio datur, ut hic & l. cum res. C. si alie. res pig. da. sit. & hoc ut tenere hic gl. in ver. fed. vñ. In p̄sum facit fraudandū animus, quem dominus nunc factus habuit, qui voluntati partiscari vñ, ut d. l. si probauerit, præcedens tutor est, quia non solum animus factus, sed etiam fraudus requirit, quia non inferunt scienti. Quarto casu, quando vterq; fuit ignorans, distingue, aut debitor successit dominio rei, & tunc de aquitate pignus conqualitat, ut hic in prin. & d. l. cum res. Aut eō dñs rei successit debitor, & non conualecit, ut hic in 2. responso, & est ratio, quia ad debitum tñ dominus rei tenet cepit. Aut nullus alteri successit, & tunc non validatur aliquo tempore, nisi dominus ratum habet, ut l. aliena. in prin. §. eo. hæc tamen ratihabilitate non prædicaret tertio, cū ipse ratum habens medio tempore obligasset, vel alienasset, ut l. 1. & 2. & infra qui poti. in pig. hal. p. tor. §. 1. & 3. quemadmodum serui. amit. l. si partem. §. si fundus. Hæc distinctione plenior est, quam distinzione gl. quam ponit, infra de pig. l. 1. & in laetus allegata l. cum res. Tñc vero ad questiones, & quarto primo extra gl. quid debet agere, volens hypothecariam narrare in libello? Respondeo, id vel ea q̄a sunt cause hypothecaria inducenda, alias libellus non dicetur aptus, per no. in l. 1. in prin. §. de eden. Quero ergo, q̄ sunt ita? Respondeo, dominus directus debitoris, vñl, vel quasi, ut de directo patet in l. 2. & l. aliena. & Tutor in prin. §. de secundo, in cal. tutor. §. si. & inf. de pig. l. lex vestigialis. de tertio, parer s. e. l. si rem alienam, qd declarat, ut ibi dixi. Sed dubitaf de sola possessione bona fide habita. Sed inf. dicam, & hoc fm doc. Sed add. q̄ licet expressio de aliquo ipso r̄um non facit mentionem, p̄t libellus procedere, puta si dicat, q̄ res pte obligatio naut in bonis debitoris, per l. & quæ non dñs. qd dñ. infra de pig. Sed quid tunc habebit probare, infra dicet. Quarto factio, dñx alteri de prædictis sufficere narrari in libello, led quid si omnia narrarauit, puta, si dixit rem illam specta x, & pertinente, spectasse, & pertinuisse ad debitorum suum, qd obligavit iure directi dominij, vñl, vel quasi, an libellus procedat, & dico, q̄ in rei vindic. gl. nostra dixerunt, q̄ sic, saltem de p̄titudine, ut no. Inf. de acti. Saliae. Et est hodie causis ut tenet de iure, de re iu. cabbate sane, lib. 6. Et si hoc in casu illo, idem dico in casu isto, quando agitur hypothecaria, quia ratio non est diuersa. Item quia sicut tutor tueretur debitorem agēt eum rei vindicatione, ita tueretur creditorum hypothecaria agentem, ut inf. de pig. l. si ab eo. Quæro tertio, an tenebitur dicere in libel. l. rem illam sibi obligatam, ex quo debito, & pro quanto? &

dic q̄ sic, qd cum res possit esse obligata ex diuersis debitis, debet dicere, ex quo, licet in rei iuindi, sit fecus, qd ex una causa tñ p̄t esse dñs, vt inf. de except. rei iul. & an eadem. S. actiones. & S. finautem, & no. in l. 1. S. de eden. Quero quartu, an teneat dicere debitorem non soluisse, & esse in mora non solvendū dico q̄ sic, & s̄j extraneum possessorum agat, debet dicere excusione legitime factam esse, vel tantundem valeat, ut in aut. hoc si debitor. C. de pig. vbi vide qd ibi scripti. Quero quintu, qualis erit libelli concio? & tex. in l. 1. cum venditor. in prin. inf. de cuius. dicit q̄ in hypothecariam nuda possesso avocat, unde ex eo vñ colligi, q̄ in libello debet claudi, q̄ possessor condemnatur ad traditionem possessionis rei obligata. Sed quidam dixerunt, q̄ sicut in rei via, & tñ petet se declarari dominum, vel quasi, suis rei, ita in hypothecaria actor debet petere declarari rem sibi obligatam esse pro debito in libelle narrato, & ipsum possessorum demari ad ipsius possessionis traditionem. Sed Bar. dict, q̄ licet hoc sibi non displiceat, tñ communis pluetudo se habet, vt cocludat sic, quare petet dictu possessorum codicimur, & cogi ad tradendum possessionem dñe rei determinandam in causam pignoris pro q̄titate pñctua, donec fuerit ipsi creditori satisfactum. Et hæc concio fatus probatur in d. l. si vñ vendor. in prin. Vito de libellandi modo, nunc videamus de probationibus sibi dis in iudicio, & hic examinabo dicta Cy. posita in d. l. cum res. 5. Et dicit ipse, q̄ si creditor agit hypothecaria directa, q̄ tunc de probare debitorē dñm suis huius rei, pte obligatio, & in isto casu iustificat gl. positam. C. de Sal. interd. l. 1. & Inst. de act. §. item Seruiana. Si vero agat vñl, dicit, q̄ minus probare de ber, sed ut sciat q̄tum, distinguunt, aut agit p̄ debitorem, nel eius hñdament, q̄d extraneum pignoris possessorum, &c. Sed ipse male dicit, qd directa hypothecaria non tñ causat ex directo domino debitoris, led et ex vñl, vel quasi, vero, vel p̄t pñlito, & vñl causat ex iure, vel dominio postea superuenienti ex quo pignus cõnvenient, qd a principio non tenuit, ut hic in prin. & inf. de pig. l. 1. & C. si alie. res. Quoquo ergo mō ex his res fuerit in bonis debitoris, hypothecaria directa ppetit, ut inf. de pig. l. 1. & q̄ non dum. §. quod dñ. & in legibus quas allegauit s. in l. q. vnde facere dñam inter directam, & vñl, non placet mihi. Sed respondet do ad questionem, cohære regula, q̄ si habet, q̄ vñl quicquid debet, p̄bare id qd est cā sua intentionis ex quo infero, q̄ si actor in narratione libelli dixit debitorum suis dominum rōne de recti dominij, illud debet probare. Si dixit rōne utilis dominij, illud habet probare. Si dicit rōne dominij, vel quasi, illud habet probare, & sic sufficit oī casu probare titulo, & bona fide eum tñm possedisse, & ubi simili dixisset rōne dominij, & non dixisset qualis, tunc vñ diceat de directo, arg. eius qd no. gl. in l. 1. §. qui in perpetuum. §. si ager, vel empthy, vel (qđ puto venus) q̄ dominium est genit, & verificari in qualibet sua specie, de qua apparet in processu probatum, ex quo q̄libet species est sufficiens ad hypothecariam intendantur, vt lib. l. C. de iud. & l. f. i. C. de anna, excep. i. f. & q̄b i. no. la. Bu. & in cabba fe. fane de re iud. lib. 6. Et idem dico, si quamlibet speciem nominatis in libello, puta, si dixisset ad ipsum debitorum spectare rōne directi, vñl, vel quasi dñi, quo casu dixi superius libellum procedere. Sinaitem dixisset in libello, gres ipsa, cuius possessio p̄ hypothecariam auocat, pte obligatio naut in bonis debito ris, qd si satisfacere superius dixi. Et tunc adiumentum est, q̄ p̄t in bonis nostris esse accipit in iure diuersimodo, nam qñc id in bonis nostris esse dñntaxat dñ, pro quo si a possessione cadiunt, actionem habentem, ut inf. de acq. recdo. l. rem in bonis nostris dñ etiam id, qd solum bona fide possidemus ut nr̄m, ut inf. de leg. 3. l. feruosi. in prin. & inf. de ver. sig. l. bonorum. §. in bonis, quo ergo mō ex his sumat in mā nostra, dubitari p̄t, cū lex simili dñt, sufficere probare rem suis in bonis debitoris, ut patet infra de pig. l. & quæ nondum. §. qd dñ. Et Dy. dixit, q̄ fecit dñ & sic in minus poteriori significato, & pro ita parte facit, quia bona fide possessor cogitatione dominii possidet, ut C. de fur. lapud antiquos. & sic in Dy. sufficit probare debitorum possidisse bona fide, absq; eo q̄ probet titulus. Sed Iac. de Are. & Cy. dixerunt, q̄ primo modo, & sic in poteriori significato, & sic inducunt vnam fortissimam rōnem, verum qd bone fide possessor ius non habet in re, nisi titulum habeat, ut §. de fol. l. 2. & 2. & p̄sequens hypothecariam non tribuit, q̄ ius in re p̄stituit, ut §. de noxa, & no. C. ad Vell. si fine. Non p̄t enim qd tribueri alteri, qd nō habet pro se, vñl. nemo inf. de re. Nō ob qd dñ, q̄ in bonis nostris est quod bona fide possidemus, vt in legibus p̄ Dyn. allegatis, quia retulit verum esse quod ad alia, non quod a iud. Non obtinet s̄m, nam licet cogitatione dominii possidat, non tamen actionem habet si possessione cadat, nēc ius habet in re prout est necesse. Ego autem sum in op. quod in casu nostro, in quo creditor agit hypothecaria contra debitorem, quia res in bonis suis fit pte obligatio, sufficit probare eum possidisse bona fide vt dominus, s̄m formā l. Tertia. inf. de fol. licet nō probet eius titulus, & ratio me mouet, est, quia

Salycetus super Digesto veteri.

xiuum rideo, q̄ gl. pcedit q̄ni creditores nōdūm tributoria agebant; fecus si iam tributoria agerent, ut dicit h̄c litera in prin.

Quod cum eo qui in aliena potestate est, negotium gestum esse dicatur. Rubrica.

Continua, vt in gl. & premittit q̄ filiusfa. ex h̄c quilibet obligatur, vt inf. de act. & obli. filiusfa. la. 2. si t̄i emancipabatur postea, tanquam alius h̄o factus non tenebatur, & actiones amitterebantur; sed postea pr̄tor illas in emancipatum restituit particulariter. s̄ de cipi. diminut. & quia diminut tenebatur, pr̄tor postea modicat, vt in l. 2. i. tituli patet.

S V M M A R I V M.

Actio quod ius, in solidum datu,

L E X . I.

Mnia. Et si deficiat insitoria, vel tributoria phenti cum filiosa. tñ datur actio q̄d ius, vel de rem vero, si p̄ ius, vel in r̄c eius verium sit; aliastm de peculio teneat. h. d. t No. q̄ actio q̄d ius dat in solidum, vt hic. & inf. q̄d ius, i. in prin. In gl. 3. sive 4. in sibi. & meum. Add. & inf. de au. & arg. leg. I. Quintus. la. 2. Sargentio. & ibi casus.

S V M M A R I V M.

Emancipatio facta de filio, quid operetur,
Detrare quis posse, quod dixi debet.

L E X . II. & III.

Ait pr̄tor. Emancipatus, exheredatus, vel ab h̄ditate suis abstinentis, vel in minima parte in situus, vel in adoptionem datus, postea sui iuris effectus, patre nō mortuo, seu defuncto ex h̄dibus celebratus cum eo, tpe patria p̄tatis, conuenit in quantum facere p̄t, & inter creditores qui eo tpe teneantur, melior est p̄dū occupantis. Contrahentes vero p̄tati factus est sui iuris, prioribus pr̄feruntur. h. d. t Querit glad declarationem tex. quid operetur emancipatio facta de filio circa actiones prius eum competentes, & duas op̄i. ponit gl. Prima est lo. q̄a eum prius tenebatur in solidum, nunc teneat in quantum facere p̄t. Alla est Accur. v. p̄ emancipationem perduantur actiones de iure ciuii; sed postea per pr̄toratum fuerit restituī in totum, per titulum s. de ca. diminut. Nunc verò haec restitutio in sex casibus in hac l. positis, est modificata, vt nō in solidum, sed quatenus facere potest, teneat & hic est casus. nostra. Aliæ gl. sunt clarae, ideo uideas per te.

2. Gl. In l. sed ad h̄c op̄i. non quilibet credito p̄cedat, sed soli donatori, vt detrahat q̄d alii dēt, vt inf. de re iud. Inter eos. s. quoque. & l. ex h̄d datum. s. 1. cuius dñm innuere vñ. Solue, duobus modis, vt in l. fed secunda sol. vera, quam tenet gl.

S V M M A R I V M.

1. Beneficium personale conseruat, ne quis ultra p̄fētū conueniat.

L E X . III.

Sed & si ex parte. Licit pars sit magna respū sub- 3 stantia, tamen effectu est modus de causa, habito respectu ad debitum quod est magnum, ideo haec iudice consideranda. h. d.

§ Interdum autem. Propter mendacium perdi- tū, h̄c iudicandi beneficium.

h. d. No. q̄ mendacium puniatur, concordantia sunt in gl.

§ Soli autem. Hoc beneficium nō dat h̄dī, ideo rō

ne quis puniāt nisi in quantum facere p̄t est personale. Opp.

q̄d t̄pis non est modus & c. vt inf. de ac. & obli. obligatio- nē fere. s̄ placet glo. i. stat in h̄c. Sed alter intelligit istum tex. s̄ q̄n medio tpe fuit solvendo, & postea dolo defit posse facere. Alij exercent solum cursum t̄pis p̄fēderat, & p̄ iſis facit: q̄a facilius tollunt iura specia, q̄cōa, in quibz intelligit dictum s̄ placet.

ar. 1. milites. s. militia. inf. de resta. mil. in Aut. de nō alie. s. qui. verò. & s̄m iſos, multi, vel pauci anni, de quibus hic in litera, relinquantur in iudicis arbitrio, quam sententiam vñ tenere glo.

§ Is qui. Electio nō erronea vñis actionis, praeditat in exceptione, rei iudicata obſtare, nisi agens ex prima fuerit decēptus ab aduersario. h. d. fm. leg. glo. Vel sic. Variatio impedit exceptione, rei iudicata obſtare, nisi agens ex prima fuerit deceptus ab aduersario. h. d. fm. leg. glo. Vel sic. Variatio actionem lōlam, non causam, repellit exceptione, rei iudicata, nisi primo elegit per errorem. h. d.

S V M M A R I V M.

1. Effectus magis consideratur, quam uerba.

L E X . V.

Si filiusfa. Contra filiusfa. enācipatū, vel ex h̄dātū dum

facere p̄t, & si ex h̄dātū sit restituta h̄dātū pris. n̄ tenet filiolū, & coact. adire vt restitut, h̄i p̄ ex h̄dātū. h. d. No. effectus magis considerari, q̄ verba. p̄cordat. sit in gl. Querit gl. q̄d si fuerit bono rū possessor d̄ iure p̄fōto. & rñder p̄ idē, & bñ; ga idē ē effectus.

Ad Macedonianum.

73

sic. C. de ince. in p. l. qui contra. C. de p̄c. l. non eo minus. & sibi imputet qui seipsum decipit, vt l. quis. inf. de reg. iur. Aut commode, vel sine periculo hoc facere non potuit, & tū excusat, ar. l. nepos. Procul. inf. de verb. sig. t Secundo no. q̄ error cōsiderandi, vel disponēdi, tunc talis error inducit, & disponit, vt ille ad ammodo verit, & sic non sicutē, & non tā error, hic operat, quā corū p̄sumpta volūta, & p̄tā. & de hoc est casus, l. in verā lec. in l. Barbius. s. de off. prato. & ibi in repetitione in ea tñs declarauit, q̄m ibi feruā liber efficit, & probat. inf. de supel. leg. l. in f. & C. de Lat. lib. toll. 1. s. fed & qui dñs finis. Aut hanc pr̄ter non h̄t, tunc talis error non disponit super iuveritatis, ut C. de fē. & interro. om. iud. 2. & inf. de testam. l. ad testim. s. l. cum sim. t Tertiō no. q̄ error cōsiderandi, licet non disponit super errato, tñ validat gesta, q̄d an semper fit verum, di flingit, aut error est supinus, & nō validat gesta, & est rō, quia ēt quoad ea tm, vel nō corū fauore lex non fngit errato habet, rō vero, cū supina ignorātia noceat, vt l. nec supina. inf. de iur. & fac. ign. & p̄ h̄c vñ tex. C. de nume. a. tñr. & cartul. a. actuos. l. in vñl. f. lib. 1. aut error non est supinus, & tunc aut virilis publica fudat error cōsiderandi habet, p̄ veritate p̄g. vñl. tñs gemitu, & tunc error p̄ veritate h̄i, & p̄ p̄s gesta validat, vt hic. & C. de Lat. lib. 1. si vero p̄ter hoc. Aut cū virilis publica fudat illum errorē cōsiderandi habet pro errore, & tunc nō h̄i p̄ veritate, fed p̄ errore, q̄i nō validat gesta, vt C. de facio. eccl. l. qui sub p̄tēxtrū, & de epif. & cle. decernimus. & l. ignaliter. & ita p̄ intelligi d. l. auctiōnū. l. in alia lec. Aut publica utilitas nō suadet, nec pro, nec contra. & tunc si errorem cōmūnem haberi pro veritate, est virilis errant, nec alterius p̄tūdū. tñc tñs tñr. & scientia, error h̄i p̄ veritate, vt hic. & inf. q̄n act. de p̄c. f. lib. 1. s. f. & C. de testam. l. Sinaut non est virilis errant, q̄ habeat p̄ veritate, tunc p̄ veritate non h̄i vt inf. e. l. f. & hoc possit, q̄i alterius est f. dñm. q̄ errant, vt inf. de re. e. o. l. qui neq;. & inf. de eo q̄ p. tu. l. f. i. qui. t Quartō no. q̄ in duob. p̄m̄ilegiatis p̄m̄ilegatior d̄ p̄fētū. Et q̄a gñalū loquendo, interdūtū dubitat, ar. p̄m̄ilegatior d̄ p̄m̄ilegatior utratq; p̄m̄ilegatior l. uo, vide C. de fac. eccl. auth. quas actiones. & quia non vñ mñi oia noda foluerit, d̄cūtū p̄m̄ilegatior quo quis vñl. h̄t dependency a p̄m̄ilegatior aduerfiāl, & tunc p̄t yl. il. Cad. Treb. auth. n̄ rōgat. & C. de fruc. & lit. expen. l. f. Aut p̄m̄ilegatior illud nullam h̄t dependency a p̄m̄ilegatior aduerfiāl, & tunc aut p̄m̄ilegatior allegatū est in alio q̄ in eo, de quo querit, tunc p̄m̄ilegatior illud non attendit, vt l. f. i. ex qui. cau. ma. aut p̄m̄ilegatior est allegatū in eo, de quo querit, & tunc diffingit p̄m̄ilegatior clausa in corpore iuris, ab aliis. n̄ in clausis in corpore iuris maius prefertur minori, vt hic. & s. de mi. l. verū. s. f. & seq. & extra. de reg. iur. c. p̄m̄ilegatior, & si vñl. non sit maius alio, q̄a sunt paria, tñc q̄ terriū patr. admittant, vt inf. de priu. cred. l. p̄m̄ilegatior, licet int̄ se p̄m̄ilegatior hincide p̄m̄ilegatior, melior est p̄m̄ilegatior prioris, vt s. de ind. p̄t minorē. & inf. mol. l. viro atq;. vxore. In positis vero extra corpus iuris, dic, aut vñl. p̄fētū, & tunc p̄m̄ilegatior q̄d p̄cedit: q̄a posterius intelligit p̄cēdūtū sine lesionē prioris, vt inf. n̄ quid in l. p. l. 2. s. l. qui a Prince. & C. de eman. lib. l. nec cau. & haec p̄m̄ilegatior ex p̄m̄ilegatior in secūdo eset derrogatū priu. Aut vñl. non p̄fētū, & de prioritate non apparet, tunc tñc si vñl. est spāle, alius gñale, spāle p̄m̄ilegatior, vt inf. de leg. l. l. vñl. & inf. de reg. iur. l. in rōto. & extra. de reg. iur. c. generi. Si vero vñl. est spāle, vel vñl. gñale, tñc cau. p̄m̄ilegatior p̄cēmūtū aliq̄d diuiditū, tunc quilibet admettit pro parte, vt C. de leg. l. f. Fortidianum. aut p̄cēmūtū aliq̄d indiuidūtū, & tunc inter se melior est dñtū prioris, ut inf. de leg. l. f. i. q̄a sunt feruātū, & si inter. Contra extraneū vero si simul p̄cērunt, tunc p̄p. dubium p̄cērunt, se impedit. ar. l. duo sunt Titij. inf. de test. tut. & l. f. i. si fuerit, inf. de reb. dub. ista distincōtē est plana. l. o. e. no.

S V M M A R I V M.

1. Pater extantem vindicat pecuniam, & an consumptam?

2. Pecunia que ex alia causa debita, in confessionem mutui deducitur, mutua est confitetur.

3. Tempus numerationis potius inspicitur, quam stipulationis.

4. Capitū diminutio non semper requiritur, ut quis sui iuris efficiatur.

S V M M A R I V M.

1. Pater filiusfa. Littera non p̄cedit facultatē alienandi, neq;. h. d. Contra hoc oppono, q̄a filius de peculio obligat patrē cre- ditoris, & efi qui credit patrī, vt inf. de p̄c. l. libera. Sol. q̄i illud q̄n alteri filiosfa, qui p̄t tñc exceptione, vt in l. gl. & est rō, quia hoc iactat, q̄d ei nō p̄m̄ilegatior, vt hic. & s. de pac. l. i. l. f. i. si filiusfa. tñc que rit gl. q̄a p̄t vindicat pecunia extante, vt hic. & inf. f. i. p̄. s. q̄d si filiusfa. plumpatratūdūt q̄ datur condicō sine c. Sed quid si vellet

2. Item si duos. tñc sc̄ientia in principali nocet etiam quantum ad accessoriū, sed non econtra. hoc dicit. & dicit principalis ad quem pecunia peruenit. Vel sic. Sc̄ientia patrī potefatris in altero ex duobus reis nocet, si pecunia ad illum peruenit, non si ad alium. hoc dicit. Oppono, q̄d ab eo quem sc̄ientia patrī filiosfa omnino repellit, peruenit ad eum pecunia, uel non: ab eo quem putat patrem fami. non repellit, siue ad eum pecunia Barth. Saly. super f. vñl.

3. Item si autem. tñc contrafibus, q̄ mutui, nisi in eius fraudē fuerint celebrati. h. d. t No. q̄ pecunia ex alia causa debita in confessionem mutui deducit esse mutua, vt hic in tex. & gl.

4. Si stipulari de reddendo est facta tempore re prohibito, & numeratio tempore p̄misit, tempus numerationis inspicimus, idem econtra. hoc dicit.

5. tñt quod tempus numerationis inspicimus, non tempus stipulationis precedentis, vt in hoc c. vel sequentis. vt l. f. i. & l. con. tra. item, q̄d finem consideramus, & non principium, quando in re agenda finis agit potentius, & ita allegatur. No. tñt quod absque capitū diminutio quis potest fieri tui iuri, & ponit glo. vñl. exemplum, feliciter, per dignitatem, & nil allegat, fed probatur in Auth. confitetur, quo de dignitate. §. nūc autem.

6. Glos oppo. de tex. Infl. de cap. d. in princip. & sup. de cap. d. l. l. Sol. q̄ hic dignitate, ibi deportatione, vt in contrariis. Quare glo. quid econtra, si filius stipulatur, qui postea emancipatus numerat, q̄d quod tempus numerationis inspicitur, vt l. qui filium. §. l. inf. de verb. oblig.

7. L E X . VIII.

Item si filiusfa. In fideiūsione filii cessat exceptio Mace-

donianum, nisi si facta colore quæsito in fraude Senatusconsulti, hoc dicit. de ista sequen. Nota. tñt quod fideiūsoribus filiisfamilias subueniuntur, licet non ei pro alio fideiūbenti.

8. S V M M A R I V M.

1. Mutua pecunia, hec verba ad numeratam sunt referenda.

2. Exceptio Macedonimi, & mutuant obliit, & eius heredi.

3. Scientia si in principali nocet, noceat, & in accessorijs.

4. Voluntas patris actionem Macedoniani cessare facit.

5. Macedonianum cessat pro mutuo causa studij recepto.

6. Ratificatio patris Ma. cedonianum cessare facit.

7. L E X . IX.

Sed Julianus. Sit in fraudem Macedoniani filiusfami-

lia, locum habet Macedoniani exceptio. h. d.

8. Sed & si filiusfa. Filiusfamilias obligatur ex mu-

tua accepto pro fideiūsione alterius, licet non debet fideiūsoribus filiisfamilias subueniuntur, ut in contrariis. Quare

9. Mutui dationem. Senatusconsultum Mace-

donianum habet, locum in pecunia numerata, non in alijs rebus mutuabilibus; nisi in-

teruenit frās, hoc dicit. tñt quod in debito haec uerba, mu-

tuca pecunia, ad numeratam referuntur, & sic strictè hic accipi-

tur, in prima glossa.

10. Si filiusfa. tñc filiusfamilias tempore mutui erat in potesta-

te vñl. & tñc in potestate alterius, nō cessat

11. f. C. de lat. lib. 1. filiusfamilias. Glos. tñc. Mutatio potestis de vñl. in alium, non facit cessare

12. Macedonianum. hoc dicit.

13. Non solum. tñt mutuant, & alius stipulatur, oblat utrique, & vñl. scien-

cia nocet alteri, hoc dicit. Oppono, quod non noceat stipula-

tionis inf. de noua. l. si quis stipulatus fuerit & l. dol. Solu. quod

hic fuit stipulatus vt procurator, ibi ut si cui delegatio facta est,

quo calo distinguitur, aut delegatio est facta ex causa onerola,

& habent locum p̄fētū, aut ex causa lucrativa, & tunc oblat

exceptio, quo non obfēbat deleganti, vt infra, de exceptione do.

14. l. Julianus. ut in glo. Oppono quod units scientia non no-

ceat alteri, inf. de iuri. & fac. ign. l. iniquissimum. immo igno-

ranta alteri alteri habeat p̄fētū, ut infra, qui ad lib. procl.

non licet. l. fin. & de libe. cau. liber. l. si duo. gloss. non tollut.

dic, quod procurator cēfēt eadem persona cum domino,

supra. de procura. l. i. in delegato ex causa lucrativa, est speciale,

proper lucrum, quod non habet a delegante. Vel solu. utrumque, quod ista exceptio est in rem ex parte eius, cui opponitur,

ideo alteri nocet, secus si est in personam, ut inf. de do. l. 2. §.

& quidem & §. planē. in f.

15. §. I tem si duos. tñc sc̄ientia in principali nocet etiam

quantum ad accessoriū, sed non econtra. hoc dicit.

16. Item si autem. tñc sc̄ientia patrī potefatris in altero ex duobus

reis nocet, si pecunia ad illum peruenit, non si ad alium.

hoc dicit. Oppono, quod ab eo quem sc̄ientia patrī filiosfa

omnino repellit, peruenit ad eum pecunia, uel non: ab eo

quem putat patrem fami. non repellit, siue ad eum pecunia

Barth. Saly. super f. vñl.

K. perue-

Salycetus super Digesto veteri.

DIGESTORVM

L I B E R X V

De peculio. Rubr.

SYMMETRIVM

- ¶ *Peculum quot, & quibus modis in iure captiatur.*
 - ¶ *Filius familius peculum à rationibus patris separatum, patre permittente potest habere.*
 - ¶ *Peculum qualiter describatur.*

- ### 5 Peculium qualiter describatur.

Lex prima in principio p̄mitit rubricam itam, imo rotum libri ad p̄cedentia. Vel si vñ p̄tinuare ad proximā titulū tñm dic.
Superius est dictum, q̄ p̄ ex ēcū filii, puta mutui, non obligat. nunc annēdit, q̄ p̄ ex alio ēcū, q̄ mutui de peculio obligeat iō rubrica de peculio subiungit. Circa q̄d p̄mitto, q̄ Azo nō posuit hic Statuā huius tituli. sed C. q̄d cum eo post duas columnas. Item p̄mitto, fm eum, & latius hic per gl. q̄ peculij varijs modis sumiñ in iure. Qñq; n. ponit pro quo cuncte patrimonio, vt inf. Trebl. cogit in princ. Impropietate peculij appellatur, vt C. de iōniss. testa. f. si. Qñq; ponit pro pecunia parata p̄ficij cā, vt inf. de leg. 3. si chorus. s. I. Qñq; ponit pro rebus paraphehalib. mūlteris. inf. de iure dol. si ego. §. do-
tis. Qñq; p̄nit tñ pro his q̄ iustē obtulerint ferro, vt inf. de ac-
qui. pol. f. deposito. Qñq; pro salario, vt C. d. coardali. & prin. I. Cor-
nicula ordinariorū lib. 12. Qñq; pro grege otiuum, vt in Lōbar-
da, tñ hic in gl. Qñq; pro eo, q̄d clericij perfymonizauerunt ex-
reditibus. eccl. vt extra, de peculio clericorū, per torū & de his
nihil ad nossum propūtū. Qñq; ponit proprietate eo, quod
feruus dñi permisit hēta reb. dominicis, deducto eo, q̄d sibi de
betur, vt int. co. deposito. S. & si alijs, qui sunt in sua p̄tate, tute-
la, vel curia, ibi uo. T. Quod aut̄ dixi de seruo habente dñi per-
missu &c. idem dico de filiofa nam & ipse hēt peculium patris
permisit, a rōnib. patris separati; verum in hoc differt a seruo,
quia seruus vñnum tñm peculij p̄ hīe, quia q̄d hēt dñi est; sed fi-
lius fam. quadruplex p̄ hīe peculij, vñ, castrileni, quia in castris
ēstūm, ut inf. de castr. peculij. non pt. & C. de castr. peculij.
lib. 12. tem quia castrileni, q̄d est q̄n officio publico quisuit,
vt l. velut. C. de assel. & in his duob. filius fam. h̄r pro patre. vt l.
2. s. tit. 1. & C. de inoffi. testa. f. si. vnde de his nihil ad hunc titu-
lum. Itē p̄ hīe peculij aduentum, q̄d filius acquirit ex bonis
maternis, vel altiunde, q̄ à parte, & in hoc olim p̄ habebat do-
minium pleno iure, hodie vñm fructuum tñ, vt l. 1. C. de bonis
maternis. & l. cum oportet. C. de bonis, q̄ lib. & in hoc peculio
titulus iste hodie non potuit locum hīe: quia q̄n non p̄uenitur
vt pater, de peculio, sed ēmūniter ut legitimus administrator filii,
vt d.l. 2. C. de bonis mater. Item p̄ hīe peculium, p̄fectum,
ideat, à parte profectum, vel ab alio eius p̄mplatione, vt infra
de vulg. & pupill. sed si plures. s. in arrogatio in f. Si sicut hoc
sit permisit à p̄tre filio in administrationem, & si separatur
à rōnibus patris, h̄c locum fieri titulus. Itē p̄mitto, q̄ peculij

est nomen vniuersitatis, vel est vniuersitas quædam: quia in eis
pot est mobile, et immobile, corporal, & incorporal, ut
fra et l. quam Tuberonis. s. fi. & s. de rei vind. l. non vt gregis.
3 Pót aut peculium sic describitur. † Peculium est pusilla pecunia, hu-
milius patrimonio à patre filio, vel à dño fero, in administratione
pecunia, ut probat inf. col. peculium ē in prin. & inf. e. de-
po. & pe. & fi. Et qd dixi, pecunia; intellico non tñm expresta, vt d
l. peculiu fed. sed et tacite, patiendo res ipsas apud feruū etc., &
administrationē h̄c, ar. inf. col. quā Tuberonis. s. scire, & inf.
eo. peculium. in prin. Et ita tenet Azo in Summa, ubi supra

S V M M A R I V M.

- 1 *Dominus ut de peculio teneatur, ita se habet peculium ad seruum, sicut patrimonium ad liberum.*
 - 2 *Actio de exercitoria, & insitioria datur in solidum.*
 - 3 *Actio de peculio, non est nomen proprium actionis.*
 - 4 *Actio quia in patrem, vel dominum datur, an nativa, vel dativa dicatur.*
 - 5 *Actio de peculio, an sit realis, vel personalis.*
 - 6 *Actio competens contra filium, eadem est numero cum ea, que sit contra patrem.*
 - 7 *Actio de peculio, an sit stricti iuris, vel bonae fidei, & num. 3.*
 - 8 *Agens de peculio, an censeatur agere in ea rem verso.*
 - 10 *Pater quatenus ex contractu filii teneatur.*
 - 11 *Causa in quibus pater pro filio non tenetur, nisi quatenus peculium sit cupletius,*
 - 12 *Servus communis est sub nostra potestate.*
 - 13 *Administratio peculii non renouatur morte domini.*
 - 14 *Libellus contra tutorem furi est dirigendus.*
 - 15 *Contractus serui, quando, & quatenus dominum obligare possit.*
 - 16 *Difficio, de peculie, non est nomen actionis, sed adiectio quamam,*

L E X I. & II.

■ D. 1: *Primo contatto*

De peculio.

75

quatenus est locumpletatum. Rñdeo, q̄ granatur in hoc, q̄ p̄ce
non p̄t ratione eratis restitutio, vt l. 1; s. de min. 10 relectat
in alio. Item quia dñs sine autoritate tutoris, vel sui administrato-
ri non dñe valere, & tñ hic valeat, jō relectatur in alio, vt l.
11 cum qui in prin. s. de iure patet. Nunc quarto, an sint aliij causis in
quibꝫ similiter non tenent, nisi quatenus peculum sit locumplete-
tus, & dicit gl. q̄ sic. Primum est hic, q̄n filius, vel seruus est mi-
nor. Secundus, q̄n conuenitur ex maleficio serui, vel filii, vt in
eod. 3. Sex futuria. Tertius, quando conuenitur ex mutuo eis
ad ludum facto, vt s. de aleatoribus l. f. s. I. Quartus, s. de neg. ge.
l. si pupilli, s. fed si ego. Vt l. i. & ibi. & fitos ponit gl. in l. can-
ancilla. Secundum lecturam loq. & similiter secundum lecturam
Azonis, est aliquo respectu ibi speciale, vt ibi notatur.

S. Piatis. *Hic exponit illud verbum, pratis, in edito pos-
tum. Casus. Verbum, pratis, hic sumitur: largè, vi-
contineat seruos proprios, & oës èt alios liberos bonafide pos-
sesso, & èt eos in quibus quis hæc vitium fructum. h. d. cum leq.
No. qd appellatione seruorum, cōcūtentur oës quos bona fide,
vt seruos, possidemus. No. èt qd non tam dominium, vt sub po-
testate nostra seruus dicatur, qd facultas eum habendis, considera-
tur, sic & als in noxial' actione facultas exhibendi consideratur.
12 *de noxa. l. quoties s. in prate. t. Item no. qd ferruus cois d' esse
sub potestate nostra, unde hic notari potest, quod commune
est, neum est, his s. de serui urbanoruin prædio. Lin re commu-
ni. & inf. de leg. l. ferru electione s. t. & ibi per Dy. sed alibi dicit
gl. hoc esse verum inimproperi, nō propriè, ita notatur in l. id qd
nostrum. s. si inf. de reg. iu. quod potest dici verum, respectu to-
tius, non partis, qua in eet. item no. qd illud verbum, alterius,
positum in verbis editi, intelligitur, qd ratione dominij, qd pol-
fessionis detractionis, ut hic. & hoc operat illud verbum, in prate-
ci adiunguntur, vt hic patet, qd genitius personalis simpliciter
a rebus adiectus, sumitur per modum dominij, tantum, vt sup.
de relig. & lumb. fun. l. z. post prin. & inf. mandala. seruum Tirit.
Quandoq; sumitur per modum causæ effectiue, quando ap-
ponitur in intitulacionibus librorum, vt patet s. in rubr. de iust.
& iure, & in rubrica C. de novo codice componen.**

¶ Item non. ex. ex ea. quod levius fructuarius potest habere peculiū ab eo, q[uod] viuimfructu h[ab]et in eo. item no. q[uod] actio de peculio, & de in rem verlo, & quod iusl[ic]tū, iustū prætoria, non tamen proprie sunt actiones, sed adiunctiones, vt in l. 1. in princ. dixi.

A D D I T I O .

a Per modum dominij: et nunguid per modum quia dominij? vidē Alex. in consil. 4. incipit vilo propositio col. 1. verl. fed præmissis, in 5. vol. &c. an de sui propria significacione importet dominium in consil. 2. in fin. 2. vol. & quid in laudo imponente penam cuiuscum: accepterit rem alterius, an verbum alterius, verificetur etiam in possefore vide Phil. Cor. in consil. 1. incipit viderit. col. 2. ver per que iura in 1. vol. Bar. in rubr. de oper. no. nū. Spec. in titu. de proba. q[uod] evidendum, ver. sed none & Bar. in proemio. C.

D D I T I C

a Per modum dominij: Et nunquid per modum quia dominij? vide Alex. in conf. 4. incip. viii processu. col. 2. ver. fed praemissa in 5. vol. & an de fui propria significacione importet dominium in conf. 2. in fin. in 2. volu. & quid in statuto imponens penam cuiuscumq; accepterit rem alterius, an verbum alterius, yetterificetur etiam in posse videtur? Hil. Cor. in conf. 1. 1. incip. videtur. col. 2. ver. per que iura in 1. vol. Bar. in rubr. est opere. no. nū. Spec. in titu. de proba. & videndum ver. sed non & Bar. in proemio. C.

L E X . III.

Licet Ex contractu cum seruo hereditario, cōtra ipsum met substitutum factum heredem datur actio de peculio.h.d. No. primō, q̄ morte domini non renocatur ad ministratio peculij. Secundō, q̄ seruos non dicitur esse in aliquibus potestate, iacentē hereditate, licet hereditas vt persona representata habeatur, uel ratione dominij, vt l.hereditas. infide acq. re. domi. & l.mortuo infide fidei&c.l. cum hereditas. C. depo. dicitur ergo hic in nullius potestate vere, sed fidei reputatur, sicut in dictis legibus. Tertiō no. q̄ seruos hic liber factus ex substitutione, tenetur de antegesto. Contra quod oppo. gl. de i. i. Can seruos ex suo factu. Sol. q̄ non ex sua persona, sed eius

2

est hares debet conuenitri insoludine, & non de peculio, ut censetur liber à morte testatoris, & sic non videtur ut seruus contraxisse ut omnia ferè inf de reg iur Sol y gl in illud verum si

traxite, vi. omnia tere, p. reg. iur. sun. vrg. p. mod. verum. dicitur. &c. tene, vi. inf de leg. 3. i. sibi. S. cum ferius. at hic prout confidauerit veritatem, & non fictionem. Alij dicunt, q. nec si actione est hares retro : quia alterius medio tempore est hares institutus, vi habetur i. lice. Bar. quod, non placet, quia si repetitur pro parte temporis decessibus interfestus, coram. hereditatis ex die inf de hares institutus. Sequitur §. parui.

§. Parui aut. Etiam ferius dico obligatur de pecunia, quantumcumque fuerit impubes. & constitutus etiam cum utore peculum non constitutus, liceat.

tum apud seruum dimittere possit.h.d. Not. qm in contrac-

serui, tutoris authoritas non requiratur; & nibiliorum etiam
 14 pubes de peculio obligantur. T. No. ex versu furiis, q. libelis d.
 rigitur contra tutorem furiosi. Opp. ab extra, q. dominus no-
 teneat; quia fit fideiis fidei videtur, ut non inf. e. I. fed si damni-
 s. fed & creditor. & probatur in l.c. filius in s. p. r. p. inf. de veri-
 obli. & sic beneficio veleianii iuarii d. t. vt inf ad Velle. 11. Se-
 q. proprie non est fideiis; hacten acquirunt quoad cui. Quid
 dic. q. in rem suam dicitur fideiubere, ideo non iuatur, vt
 qui fatid. cogantur. h. de die. S. u. & inf ead. S. l. Julianus. hanc folu-
 tionem ponit gl. s. de min. lat. prator. S. non colum, d. prim; &
 Barth. S. ly. super f. v. c. ter. K 3 S. Si finis

Salycetus super Digesto veteri.

debetur socio, ut infra eod. l. si noxaliter. §. fin. S. confitendo contrarium, & ibi ponitur ratio.

S. Siue autem. Cōuentus de peculio, deducit sibi de-
nisi delictum in corpus suum cōmiserit.h.d. No. q̄ nō penā de-
licti, sed similiū tñ deducit. Itē no. q̄ licet nāliter seruo in cor-
pus suū sepius gl. opp. actio nō sit ex delicto, vt d. his q̄ de-
cī. vel effū. l. §. cū aut seruos. & nō soluit. Dic ibi sp̄le, vt ibi
not̄ quia illud delictum est a iure extra ordinem deductum.

¶ Item deducetur. Quod dominus vēt̄ soluit
pro seruo, vel promisit pro
eo, nouandi aīo, deducit de peculio, non q̄ seruo credi iustis,
vel pro quo fideiūsūt prius soluerit, vel p̄dennatus fuerit. Sed
cautio q̄a hic subīcī, dño his casibus quib. nō deducit, p̄c
starī dēt̄, & cū plures agunt de peculio, occupantis melior est
q̄dīcio, & ille dī occupati sūt venit ad finam, nō ad item
prestatam.h.d. cum l. i.e. si vero. No. q̄ hec pars sunt soluſe, vel
aīo nouandi p̄ alio p̄misit, vt hic in prin. item, q̄ paria sunt in
hac mā soluſe, vel ad soluſent p̄dennatus effe, vt hic in f. Itē
q̄ paria sunt, p̄mittere, & soluſe, p̄ rōnē diversitatis, q̄ sub-
est, felicitate, in cōtrariū mediū tñps, q̄a hic in l. secundū si respe-
ctu eius, de quo q̄ritur rō vēt̄ diuerſa fol. vt C. ad l. Fal. l. i. in
f. Quarit gl. sup̄ verbo sequenti, cur p̄dennatus deducit, & nō
in dubio, p̄cedentibus & relāpōder, p̄ sentētia hoc operatur, que
habet promptam, & paratam executionem; & quia sufficit fe-
mel habuisse morātū iudicij, quam non habuit in p̄cedentī.

S V M M A R I V M .

1 Occupantis melior est conditio.

L E X XI.

Si Ver. O. Summa est cum p̄cedentī. Prima gl. inducit
familia, & occupantis sit melior conditio, vt inf.
eo. l. summa. S. simile est in noxalitate. S. de noxa. l. si quis a
multis. Sic in actione de rem. verlo, vt inf. de rem ver. l. sed
dicendum, sic in pluribus agentibus ex eadem cauſa, vt inf. de
re iud. inter eos. cum si. Glo. opp. qui prior est item cōte
status, ille sit prior, vt s. de iud. l. qui prior. & s. de procu. l. plurib.
& inf. de leg. l. in plurib. in f. & inf. de verb. obl. l. Titius, & ali
ter non soluit. Dy. circa hoc, duo verba tantum dixit, q̄a oīa
non comprehendit. P. verò plura dixit, fed in aliquibus errauit
in d. si pluribus. vbi per Bar. sed necipit p̄ mihi bene conglu-
tinatē verba sua cōtinuūt, & deo aīlīrē cōnūgandā, & sic
distingue. aut querit, de iude p̄ præoccupationem queren-
do, aut de iām quās ito p̄ferendo. Primo casu, consideranda
est de cuius acquisitione traſtaſtā, nam aut queritur de
rūſtīcione, nū eius exercitatione per præoccupationem qua-
rendam, & tunc citatio sola sufficit, vt d. iu. l. i. quis postea. &
Lubi ceptum. Aut queritur de prioritate orditis in processu
per præoccupationem nācīenda, & tunc prior libelli obla-
tū sufficit. S. de iu. l. qui prior. & l. in tribus. Aut queritur de
of-
fici consolidatione per præoccupationem consequendam, &
tunc necessaria est l. tis p̄ficit, vt l. plurib. s. de procu. Aut que-
ritur de actione per præoccupationem inducenda, & sibi que-
renda, & tunc l. tis cōtentatō requiritur, & illa sufficit, ut infra:
de verb. obl. l. Titius, & inf. de leg. l. si pluribus. in f. Secundo
casu principalis, cum de iure iam p̄ficit, aut per præcoop-
rationem inducenda, & sibi querenda, & tunc l. tis cōtentatō
requiritur, & illa sufficit, vt inf. de verb. obl. l. Titius, & inf. de
leg. l. si pluribus. in f. Secundo casu principalis, cū de iure ī
quāfīto traſtaſt, aut per præoccupationem vnius absorbetur totū
ius alterius, & tunc l. tis cōtentatō sufficit, vt l. ex duobus reis.
Aut per petitionem unius non abſorbetur ius alterius, licet eli
di posset, tunc h̄t locum l. ista. & l. quis a multis. S. de noxa. in
quāfīto, nisi re quāfīto, ut p̄cipiatē dicat. Nec ob. l. in operis. inf.
loc, q̄aibī p̄occupatio locū nō h̄t, & per p̄s nec lītis ḡstatio,
nec fina obēt, & rō ga in operis unicuiq; creditorū temper est
est, sed ordine successivo. Nec et ob. quis si p̄ser errorē
& libelli oblationē quis si sibi ōcupasse ordinē in p̄ducendo;
vt dixi, ergo ille semper ueniet ad finam, & sic nō per finam, sed
prius dicit p̄occupatio. Sol. p̄ licet quis p̄occupauerit ordinē
in procedendo, tñ fortē negligens erit in suo p̄ficio, nū alterius
impeditus, ita q̄ aliter diligens prius ad finam ueniet. Vel leges
de p̄occupatio libelli obſone loquentes, locum habent
ubi petiōt̄ est uicī ſitūdīaria, non q̄ plures dirigunt cōtra
unum, & hac sufficiant de concordantia predītarum legum.

S V M M A R I V M .

1 Obligatio ciuilis non est inter seruum, & dominum.

2 Facta plus operantur, quam verba.

3 Dominus vendit peculium non hoc ipso definit iure teneri.

4 Seruus deducit quod debetur fojo.

L E X XII. XIII. & XIII.

Si noxal. Debitū dno à seruo ex cā noxali, vel ex p̄mis-
ſione p̄ eū ſitūdīa, vel ex cā exactionis p̄
pri debiti facta p̄ seruū a debitorē dñi, dñs cōuentus deducit de

De peculio.

77

I. sed in emptore. Secundū, ponit aliud dictum, cum neutrius est
cōmuniō, vñ; ad item cum testamento. Ibi tertio, ampliat
exempla p̄imi dicti, vñ; ad l. & fiduci. Ibi quartō, etiam addit
alia exempla ſecondū dicti, vñ; ad l. quis ergo caſus. Ibi quintō
dubium circa actiones removet. Licet autem omnes cōtiuationē
habent, & ſimilis ſummauerim, nō pp̄ notabilis, &
gl̄aliquas eorum separati legam. ¶ No. ex veriſ. non ſolum, q̄
ſocius dedit, q̄ debetur ſocio, & ratio ponitur in tex.

T Opp. q̄ rō poſita in l. quia, nō fit vera, q̄ia ei repugnat tex.
inf. l. & l. duo ver. idem dñ. in f. Sol. cum gl. q̄ h̄c l. quia, intel-
ligenda eft ſum illam, vt q̄d h̄c dicit, p̄nes q̄ peculium nō eſt,
intelligatur quo ad poſſionem tantum, eſt tñ quā ad p̄prietatem
eo. in l. ſicut ſi nō modo, vt in veriſ. dic, & inſra
eo. in ſum illam, ſ. in fin.

T Oppo. ſecundū contra l. ſed in emp̄tore. in prin. p̄mo idē
fit in emp̄tore, & venditore, vt inf. eo. ſi poſte, quam tolue, vt
gl. quia ibi alienauit poſquam cōperat de peculio conuenienter,
hic ſecus Op. 3. ad idem, de l. ſi creditor. § ſeruum. inf. eo. in f. ſ.
Solute, vt gl. quia plurib. modis intelligit ſitum te. Primō, vt p̄
hic dñ, nō eſt vera, referatur ad rationem ſ. ſ. poſitam, & non ad
rationem proximam, & ſic ſubīungit glo. q̄ ſonē ſum, vt in
ſufficientē reprehēdit. Sed gl. iſta in hac parte v̄ corrumpit, quia
ſitrationem reprehēdit ergo nō ſonē, iō debet dicere ſonē,
ſed h̄c prima ſol. nō bene conuenit huic līce, quia non eſt veriſ
mīle, vt ſtatim corrigit ſecundū. lō. ſol. ſecundū, vt ſequitur in gl.
Tertio alij ſolū dupliciter, vt ſequitur in ea. gl. fed ambae de-
bent ſimilis ſum, videlicet, vt ſoc. orum alteruter conuentus de-
ducatur, q̄d alteri debet, quicunq; ſit ille, quia ip̄ ſ de peculio, quod
eſt pro parte alteris, conuenit, led non ſit in emp̄tore, & vendi-
tore, vt alteruter conuentus deducatur, q̄d alteri debetur, vt dicit
lō, & eſt rō, q̄a nō ſit alteruter de peculio alteris conuenit
vt in tercia ſol. q̄a nō deducit venditor de peculio, q̄d eſt penes
emptorem, & per cōſequens emptori debitum, nō deducit, ſed
emptor conuenienter de peculio q̄d eſt penes venditorem, q̄a po-
tē facere, vt illad peculium h̄beat, ex quo ſeruum emittit in
peculio, imo & ip̄ ſum habere videtur, vt l. qui actionem in ſa
de regi. ur. merito, quod venditor debetur, ip̄ ſe dedit, argumen-
tum ex qua perſona, in ſta de regi. iur. & h̄c vera ad iſum ſ.
ſeruum. in ſia. de qua opponitur, lequeſ ſum ſol. non con-
cernit illum ſin. fed aliquod reſponſum anterius, & de veritate
illius ibi dicam.

L E X XV.

Item cum. Liceſ ſummauerim cum p̄cedentī, tamē
de per ſe hoc dicit. Mortuo ſeruo tuſo libe-
to eſſe, nullus h̄ereditum deducit debitum alteri, ſed ſibi tantum
hoc dicit.

L E X XVI.

Sed ſi duo. Ex pluribus poſſulib. vel fructuaris nō
deducit, alteri debitum, quod obtinet in
pluribus ſociis diuerſa pecula habentibus. h.d. Opp. q̄ idem
fit in bone ſi. poſſulib. & fructuaris, q̄d in ſociis, quia ſi hec
eſt rō in ſociis, vt unus deducat, q̄d alteri debetur, quia peculium
eſt commune, idem erit in ſupraſcriptis, ſi peculium habent cō
mune: quia puta quāfītūt ex opera ſerui ſtructūt, & bona ſi
dei poſſulib. illud eſt inter eos commune pro inuidūtō: hinc
eſt quād eſt competit actio cōmuniū diuidūtō, vt ſ. commu
ni diuidūtō. Cōmuniū diuidūtō, ſ. qui in ſ. & ſ. ſum de
vñſ. ſol. dupliſerit. Primō, cōſtendo cōtrariū; ſed erit in
hōc differat, quia inter ſocios erit in eo directum, inter alios
vñſ. Sed quantum ad deductionem, non eſt diſſerentia, quād
de peculium eſt commune. Sed h̄c ſol. non eſt de mente hu
iis legis, quād diuerſitatem inter eos facit. Idem gl. ſecundū di
cet verius, q̄ ſi ſocios deducit, quia eī ſerui ſtructūt, & pecu
lii, yndē necessariō alter pro alterius debito conuenit, q̄d nō cō
tingit in aliis, quibus ſerui tantum eī ſeruum, vel ſeruum tā
tum, & non vñſ. idem non repe. iur. & propter alterius ſeruum
peculium tenetur: quia obligatio habet neceſſe descendere a
ſeruo cōmuniū, & ex cauſa peculari, & hac vera.

S V M M A R I V M .

1 Peculium quando per venditionem ſerui tranſat.

**2 Peculium, ut quid vñiversale, tranſfertur, ſumma ſum, & actiones non
ſit ſeſſe tranſfertur.**

L E X XVII.

Quis ergo caſus. Continuationem habet cum pre
ſed per ſe. h.d. Actiones ſi ſunt affixa obſer. hominum, q̄ ab eis
ſeparati non poſſunt fine cōſtituere, conc. inf. pro ſ. l. 3. & ad hoc
allegatī totū anno. Et interrogatiū q̄ ſit de caſu in quo nō ſit
cōmuniō peculii, ſed ſerui tantum, q̄ exemplificat ibi, in pri
mis &c. Et attende, q̄a in ſ. litera nō debet dicere, q̄ ſum
ſed debet dicere, in hominibus. ¶ No. q̄ per venditionem ſer
ui non tranſit peculium, niſi dicatur expreſſe, vt inf. de contrah
empl. quoties. Quando autem ſeruo libertatem donaret, an pe
culium etiam donare videatur, dic, ut in l. vna. C. de pecul. eius q̄
liber. me. vbi diſtinguitur, vel inter viuſos, vel in ultima voluntate,
vt ibi videre potes. Item no. q̄ ſeruo cōmuniū alij ex domi
niſis potest cōcedere administrationē pecuniae, ſibi domi
niſis cōcedit peculium, dicunt cōcedere etiam quād ad p̄prietatem,
& hoc operantur illa verba omniō cōcēſſiō adiecta. ¶ No. ex veriſ. non ſolum, q̄
ſocius dedit, q̄ debetur ſocio, & ratio ponitur in tex.

Inducit ſimile ad probandum p̄
cedentib. cōmuniō. No. quād vbi non eſt
peculium, non potest deducit ex peculio debitum, & ſic vbi non
eſt contineſſit, nec contentum.

S V M M A R I V M .

1 Peculium ordinarij cōtinet peculium vicarij.

**2 ſentia, que pro domino conuento ex peculio ordinary fertur, excep
tionem rō iudicat p̄ patere dicitur.**

3 Conuenit

Salycketus super Digesto veteri.

L E X XXXIII. XXII. & XXXVI.

Slex duobus. Primò dicitur in pluribus conuenientiis stinguendo intra annum, vel postea, vñque ad si. Casus. Quando conuenientiis de peculio non haberet regresum contra eum, p̄ quo soluerit, ratio peculii illius haberi non debet, fucus si re. gressum haberi. h.d. ibi unquam, siue conuenientiis post annū sine intra annum. ibi consequi potest, quia iam secum mihi peculium commune esse desit. Ibi, & si cum Titio, subandi, emporie. Ibi agi de peculio non posset, quia actio de peculio annulla est, ut infra t.i. in prin. Ibi ageretur, & sic tempore, quo reditor conueniri potest. ibi alienato homine, scilicet, cum peculo. ibi agere, vt s.e. si nonx. s.p. &c.

In hoc autem. Ita s.e. accipit declarationem ex praecedenti, & cum illo potest habere continuationem. Nam in precedenti dixit, qđ aqüitate recessus a primo de pluribus conuenientiis, quia toto conuenientiis non potest, restaurari, subuenientiis contra alium. Et dubitatur, an in hoc iudicio debet haberi ratio augmenti, & diminutionis peculii, & dicunt, qđ sic, & hoc primò, secundò inferendo illud ex explicat in venditore, & emptore. Secunda ibi, quare, Casus. Tepus accepti iudicii, vt sit, vel non in peculio, & an plus, vel minus non consideratur, sed tempus rei iudicata, qđ igitur non potest conueniri a venditore, potest ab emptore, etiam in eo, qđ certum peculium h.d. Gl. tendunt ad declarationem tex. ideo ille vide per te &c. Saly.

Vendor. Si venditor serui habet pretium peculii, prius cipaliter, & expresse tenetur de peculio intra annum, quatenus est pretium, non si habet conuenienter, & tacite, vel causa conditionis implenda. hoc dicit vñque ad l. in bona fidei.

¶ Et pone exemplum. iu. l. sed si quis puta si dixit, vendo tibi seruum pro decem, & peculium pro viginti, duo ergo casus sunt hic, vñus est, quando nominatio p̄ certo precio vendidit peculium aliis, quando seruum cum peculio vendidit p̄ xx. Sed que ro de tertio, si non dixit cum peculio, sed seruum, & peculium, p̄ centrum, & isto casu, quia copula, & dividit inter partes, vt C. si plu. vñ sententia fui. condem. l.j. & etiam coniuncta principaliter, & non accessoriè, ut facit distio, cum, vñ. l. cui fundum, infra de fundo inst. & l.j. & 2. insta de pecug. videtur, qđ pro ratione peculium dicatur, esse penes venditorem. Contrarium puto verius, quia peculium non est nominatio appretiatum, vt regitur per ipsum tex. & gl. Item no. qđ aliud est peculium, aliud res singulare peculi.

¶ Item no. ex l. & cum bares, qđ pecunia recepta pro peculio legato non dicitur, succedere loco peculii. ¶ Contra quod oppo. glossa de l. & s. Item haeres. infra titu. primo. Solat. vt in ea, & ibi dicam &c. Saly.

L E X XXXVII.

In bonæfidei. In contractibus etiam bona fidei, patet, in dominus tenetur de peculio ratione tamen doli commissi tenetur in solidum, qđ declaratur duobus exemplis in hac l. positis. h.d. & c. Saly.

S V M M A R I V M.

¶ Seruus in peculariis, non in dominis domino præjudicat, & fructuaris contra proprietarii ager ob contractum cum seruo celebratum.

L E X XXXVIII.

Si creditor. Si venditor haereditas, tenetur empor ad id, quod a defuncto debet, ex peculo filii, vel serui, & c. Saly.

¶ Si seruo. dic ei in pecunia dominica, quoniam quia iniuriam excessim possit vindicare, licet tantudem de peculio serui tenetur solvere. h.d. Gl. op. p̄mo iu. vii vindicant illos duos solidos, obstat exceptio compensationis, vt infra de compen. l.j. & l. solidi illud solidi vindicantur, vt species, tanquam subiecti domino vindicanti, vt in gl. quod nota, & vide quod circa hoc dixi in Leta qui, supra si certum petat. Potuit esse & alia ratio, quia id quod debetur ex peculio non est liquidum, donec sit facta ratio eius, quod debetur domino. ¶ Ultimo no. ex isto tex. qđ licet seruus preiudicet domino in peculariis, vt s.e. si quis seruus. Etiam non tamen in dominicis, vt hic, &c.

¶ Seruum communem. Iste s.e. legitur per gl. modo, qđ seruus fuerit venditus Titio, cum quo erat communio. Alio, qđ cuidam Titio extraneo. Prima non videtur huic littera conuenire, quia tunc Sempronius non posset conueniri, cu quo nulla est communio, cum disfunctiè dixerit, & erat communis cum Titio, aut Sempronio, & sic si cum Titio, non cum Sempronio, & econtra. Dico igitur, qđ quantum ad literam istam habemus dicere, qđ fuit venditus a Titio extraneo. Duidio igitur, qui primò ponitur thema, & qđ, vñq; ibi, dixi. Ibi ponitur solito in casu, quo conuenientur Sempronius cum quo fuerat communio, & non ipse venditor vñq; ibi. Et si cum Titio, ibi remo-

uet tertio dubium in casu, quo Titius emptor conuenientur di stinguendo intra annum, vel postea, vñque ad si. Casus. Quando conuenientiis de peculio non haberet regresum contra eum, p̄ quo soluerit, ratio peculii illius haberi non debet, fucus si re. gressum haberi. h.d. ibi unquam, siue conuenientiis post annū sine intra annum. ibi consequi potest, quia iam secum mihi peculium commune esse desit. Ibi, & si cum Titio, subandi, emporie. Ibi agi de peculio non posset, quia actio de peculio annulla est, ut infra t.i. in prin. Ibi ageretur, & sic tempore, quo reditor conueniri potest. ibi alienato homine, scilicet, cum peculo. ibi agere, vt s.e. si nonx. s.p. &c.

Si actum. Electio de fructuario de rigore liberatur, & cum iurius, non de aqüitate, h.d. cum glo. & sic non ob. s.e. l. quasitum. s. i. qui semel.

¶ **Nihil.** Fructuaris ex contractu celebrato cum seruo agit de peculio contra proprietarium, computato in debito suo peculio. h.d. Opponit quod talis locatio nulla sit, & secadio dari non debeat, vt s.e. vñfructu. fed & si quis, alias est l. adhuc. S. idem Julianus. Sol. p̄ illud, qđ ibi dicitur, qđ nihil ex talis locatione agitur, intelligitur, quia ex ea fructuaris non obligatur, & est ratio, quia tunc fibi obligatur, quod est impossibile, nam tunc seruus quereret ex opera, & per consequens fructuario, sed bene aliquid agitur, vel fructuario obligatur & per conuenientiis proprietarius, vt hic, & istam fol. videtur teneri gl. in contrario. Sed dicit quis, contra dictu claudicabit, contra t. si cum dies, & arbitrio, in si video forsan gl. solutus secundo, qđ hic non fuit locatio, fed vñ promissio, pura, sim contentus, ut vñtis operis nrae prout tu vis, & dabis mihi singulis diebus, vel mensibus tantum, quod seruus placuerit. Et tunc dicit quis, quia proprieatarius tenetur? Respondeo, qđ qui seruus cum iniuria obligavit de peculio, vt supra co. l. si quis seruus. s. etiam. Veli vis defendere primam, dic qđ hoc prouerit ex necessitate iuriis, vt sentit tex. infra de verborum obliga lib. homo. in s. p̄. Princeps. secundo, qđ in dominium proprietarium non detur actio, vt infra de verborum obliga lib. homo. in s. p̄. Sol. cum glo. vt illa intelligitur, & suppleatur per istam, quod declarat, vt sequitur in gl. vñque ad fin. Opponit 3. qđ fructuaris non debet fibi computare in solidum suum peculium, vt infra eo. l. depositu seruo. Sol. vt in seq. gl. qua vult, vt regulariter computet, vt hic, & inf. eod. l. quoties, s. non tantum. Fallit quandoque, vt ibi, & quare sic, ibi dicam. Alia sol. successiu datur, sed reprobatur per gl. vñque ad finem &c. Saly.

S V M M A R I V M.

¶ **Si postea.** Habeat lepsum, nemo dicitur, nec in suo ipsius esse peculio.

¶ **Aktio.** an detur ei, cui & exceptio

¶ **Latitare quis dicatur.**

¶ **Dictio, ex proximam, & immediatam importat causam; dictio proper remotam, & mediata.**

L E X XLV. & XLVI.

Si postea quam. Dominus, qui lite secum conseruata est, testata de peculio, vendidit seruum etiam de peculio tenetur postea quæsto. h.d. ¶ Oppo. qđ tantum de pretio habito tenetur, vt s.e. l. sed si quis Sol. qđ ibi ante item contrectatam vendidit Postea oppo. p̄ etiam si postea, non tenetur, nisi illud suis est quantum venditor, si apud eum mansisset, vt in de act. emp. l. si quis seruus. Solu. confitendo contrarium & sic haec secundum illam &c.

S V M M A R I V M.

¶ **Si quis cum filio avarum.** Cum hac l. debet continueri, & nrau. l. & ideo. Quia pater de contractu filii tenetur ex peculio, & filius in solidum, & ademptio peculii non impedit contra filium agi. h.d. Quero si filius emacipetur, an postea in solidum tenetur? oppositiones sunt in gl. dic, vt in ea.

L E X XLVII.

Si quis cum filio avarum. In generali concessione dicuntur concessa, quae quis specialiter concessurus est. h.d. & no. concordantia sunt in gl. & c.

S V M M A R I V M.

¶ **Venditor, quod fibi secundum tempus adiecti verbi debetur, deducere debet.**

L E X XLVIII.

Quoties. Prohibitio geti cum seruo, impedit instituam, non de peculio. h.d. & c.

¶ **Sabinus.** Seruus extra cauam pecularem, vel dominii fidei, non obligat dominum, cuia de peculio, hoc dicit.

¶ **Si nuptura.** Si tempore sententia in peculio cuius sit de

littera, non praefatur cautio de futuro, incremento, licet praefatur in actione pro socio. h.d. Quærat gl. auctio peculio unde nascitur, tunc actio, & respondet ex contractu dum celebrato, vt s.e. l. quasitum. s. i. semel.

¶ **Si creditor.** Lite contestata contra emptorem seruo de peculio non potest actor ante sentiam contra venditorem agere, sed postea sic, in eo, qđ minus consecutus sit, h.d. Saly.

¶ **Non tantum.** Empor intra annum ex ante gesto

compensato fibi in debito peculio, quod est penes ipsum. hoc dicit. Salycketus.

¶ **Si seruo.** Venditor deducet, quod fibi debetur, feci

dum tempus verbi adiecti, non postea. h.d.

No. qđ non debetur domino non minuit peculium. ¶ Itē hic, videtur casu contrario, qđ si dominus vendit seruum

cum peculio, & de deductione nihil dicit, qđ postea deducere non possit. Gl. oppo. p̄ no debitu domino, dederatur, vt s.e. l.

¶ **Si seruo.** I. sed si dominum, qđ certe s. i. sub conditione, gl. vñque ad finem, qđ tunc erit, tamen res iudicabitur, licet in prima reponso illius legis, quo fideiutor fuit datus a seruo, nihil fuerit in peculio. Salycketus.

¶ **Si creditor.** In Falcide ratione, quando sit in pe-

cilio, considerat secundum tempus

mortis, si tunc plurimi sunt, non adit hereditatis, nisi & tunc plu-

ris, vel tantumdem fuerit, hoc dicit cum gl. in solutio contra

rii positi in ea &c.

De peculio.

79

telligitur, quod si debebat tempore, quo seruum vendidit, & tradidit, non postea & c. Saly.

¶ **Quæ diximus.** Dicta in emptore, & venditore, locum habent in quo quis alio titulo receptore, h.d. Gl. Oppo. p̄ non sit idem in legatario, vt infra t.i. s. i. item haeres. Sol. vi ibi.

¶ **Administratio cessare creditur, si ipsius condicio mutetur.** L E X XLIX.

¶ **Libera.** Non durat administratio, conditione administrazione mutata. h.d. Gl. colligit notabilis, qđ privilegium meretur amittere, qui abutitur illo, conc. s. i. cer. pet. rogati. s. i. & C. de iul. Iudeos. de sacros. ecc. auth. qui sub praetextu. Opp. contra 3, exemplum. vt statim cum nescitur, an vivat vel mortuus sit, non perdatur administratio, quia sequeretur, qđ latitum, cum eum non videt, finita esset administratio, quod est absurdum dicere. Solutio, quod hoc debet intelligi, sic quod vehementer opinetur cum mortuum, vt infra titulo primo. l. quæsto. & c. Saly.

L E X L.

Non solum. Patientia verisimilis, vim habet concessio- nis, h.d. notabiliter.

¶ **Si ignorante.** Quantum ad obligationem naturalem seruus, & liber, & equiparantur, dummodo causa sit legitima. h.d. ¶ Oppo. contra istam purificationem, de lib. homo liber, versi. sed & damnum. s. i. infra de acq. re. dom. Sol. vt gl. Oppo. p̄. quod cum cunctis non sit attendenda, quia dominus non obligatur ciuiliter seruo, nec econtra, vt s. i. nec seruus. Sol. qđ hic loquitur de causa obligandi, non de ipsa obligatione, que fit cunctis, vt gl.

S V M M A R I V M.

¶ **Latitare quis dicatur.** Cum hac l. debet continueri, & dicitur, ex proximam, & immediatam importat causam; dictio proper remotam, & mediata.

L E X LI.

Eo tempore. Primum, vñm dictum cum ratione. Secundò, tollit obiectiōnem. Tertiō, non dubitatur, nec ad rem. Tertia ibi, sed fideiutor. Casus. si constat conuentum debere ab soli, non debet missione pati, licet iniuria indicis possit damnari. h.d.

¶ **No. qđ dictu latitare, qui est in causa absolutionis, & hoc p̄st.** Secundo, qđ non inspicitur, qđ non verisimiliter euenter potest, vt in gl. Tertiō, qđ habes in summario. Opp. cōtra prīc. vt creditor mitti possit in possessione, vt l. Fulcinus. s. i. quis actionem. in tra ex qui, cau in posca. Sol. qđ cum certum erat nil esse, nec amplius esse posse in peculio id, quia in mortuus erat seruus, ibi certum erat, qđ poterat, vel dubium erat, an in futurum esset, vt ibi ex litera colligitur. Et sic collige, qđ aliquo in facto probato, ex quo inspigit aliquid notiorum iuris, habens impedire processum, index ultra petitur non procedit. Opp. 2. qđ & cōtra non la itantem, quia de praefenti est in causa absolutionis fiat missio, cuius contrarium, hic dicitur, unde videtur obstat. inf. ex quib. cau in posca. l. in possessione, in prin. Sol. ibi non loquitur ad finem priuenciendi ad secundum decretum, vel ad venditionem bonorum, de qua hic loquitur, sed in immisione, quia sit loco cautionis petit, & non prescrit, de quo ibi vide plenius. Vel potes dicere, vt in precedenti contrario, & melius, qđ hic erat certum nrae de praefenti ex peculio deberi, nec in futurum, ibi de futuris tempore non combatit, quo causa habet locum praecedens sol. Opp. 3. qđ fideiutor tenetur in solidum, etiam si nihil sit in peculio, vt infra de fideiutor. cura fideiutor. secundò reponso. Sol. vñque gl. fideiutor in solidum a seruo, qui naturaliter in solidum tenetur, licet dominum, vel patrem obliget de peculio, hic de fideiutor dato a domino, vel patre. Tunc oppo. 4. qđ simpliciter datus a patre, vel domino, eti nihil sit in peculio intelligatur accepit, p̄ eo, quod in futurum videtur, & sic pro futura obligatio- ne, vt d. cum fideiutor. 2. respōlo. cuius cōtrarium, hic dicitur. Glossa hic dicit, qđ ibi accepit pro futura obligatione, scilicet hic, alia non, vt vñl. hic litera in fin. Sed forsitan ista loquuntur in diverso casu, ab alio. Nam hic patre dedit fideiutor, tē pore, quo nihil est in peculio, & sic tempore, quo cum eo de peculio actio est, vt ibi litera dicit, & sic in peculio aliquid est, unde intelligitur acceptus pro peculio, qđ tunc erit, tamen res iudicabitur, licet in prima reponso illius legis, quo fideiutor fuit datus a seruo, nihil fuerit in peculio. Salycketus.

¶ **Si creditor.** In Falcide ratione, quando sit in pecilio, considerat secundum tempus mortis, si tunc plurimi sunt, non adit hereditatis, nisi & tunc plurimi, vel tantumdem fuerit, hoc dicit cum gl. in solutio contra ri positi in ea &c.

s. Etiam

SYM-

Salycketus super Digesto veteri.

S. Etiam. Litis contestatio non perimit debitum, neque nouat, quia damnum non debet afferre litis contestatio. h.d. Et primò, dictum. Secundò, insert rationē, & annexit. Secunda ibi, & ideo &c.

S. Seruus. Bonafidei possessor, accepta pecunia a seruo, ut eum manumittat, & manumittens, non teneat mutuantur de peculio, sed dominus serui, cui pro pecunia, & cepta tenetur rei vindicatione, & ad exhibendum actione, h.d. Opp. qd in casu nostro non dominum, sed bonafidei possessore debeat conuenire, vt s.e.l. j. & potissimum, qui in eū periculum, & commodum recipit, & sic primò conuenienter, vt s.e. l.hinc queritur. S.j. ver. certe. Sol. vt gl. quae variis modis soluit. & primò, quia non necessiter, vt prius conuenienter bonafidei possessorem, & ista sola concernit contrarium del. in s.e. Secundo sol. qd aliud in emptore, & venditore, & ista sola cōcernit contrarium, del. hinc queritur. S.j. Tertio soluit, qd si liquet in cuius peculio sit contractum, tunc ille conuenienter, vt in illis legibus. Si autem non liquet, tunc habet locum lex ista. & hac solest communis ad ambo contraria. Ego putio in bonafidei possessore, qd quandiu est penes eum, conuenienter ipse, quia illi possidet, vt dominus, vt C. de fuit. I.apud antiquos. & ita loquitur. S.j. in s.e. Si autem est apud eum, tunc inspicatur in cuius peculio sit contractum, vbi non apparet, vel appareret, qd in neutrō est contractum, sicut fuit hic, qui extra causam peculiorum recepit, tunc prius cum domino et agendum, vt hic, & iste est versus causa hic. Opp. secundò cum gl. fin. qd haec pecunia mutata non sit quaestia domino, nec bonafidei possessor, vt inf. de act. qui. re. dom. l. tenuis. & de acq. pot. l. j. & sed & per eum. Sol. vt gl. qd hic de aquitate, ibi de rigore, vel in diverso casu loquitur. Vt in modo ex f. qd dicitur, ex denotat, causam proximam, & immediatam, distiō, proper, causam remotam, & mediatam, conc. C. de legi. l. non dubium.

S V M M A R I V M .
1. obligatus, actionem habens, eam cedendo liberatur.

L E X L I I .

Quod debetur. Obligatus ex eo tantum, qd actio nem habet, liberatur eam cedendo. h.d. Et signa text. in f. Querit gl. quid si a domino debeatur seruo, & sol. vt in gl. Ultima gloppon contra regulam, hic in s. posuit, del. non aduersus C. si cer. pe. & l. nam & seruus. S. fi. S. de. ges. & del. potenti. & de pig. act. Et soluit, qd hic tenetur, ex eo, quia actionem habet, & euent hoc, quia ex aliena contractu tenetur, & illa l. tenetur ex contractu suo. Sed contra fol. replicat gl. de l. i. S. si vero. inf. depo. si. alias est. S. si te interrogauerit. S. si vero. & ista gl. dicit, qd fallit, ibi, vt conuenienter ex contractu proprio liberetur, cedendo actionem. Et ibi gl. signat rō. n. m. qd, qui tenetur, ex eo, quia actionem habet. Et eodem modo respondebat ad l. si is apud quem, inf. e. ti. & ibi idea, quia tenetur ex eo solo, quia actionem habet, cum de solo dolo teneat, in quo non fuit, vt ibi no gl. Similiter dicit, qd fallit in l. procuratore, in f. in f. in mand. & hoc per eandem rationem, vt ibi in tex. Similiter dicit, qd fallit, infra de act. empl. Iulianus. S. pe. Sed certe ibi tex. de hoc nihil dicit, sed gl. de hoc illi querit, quia id dicit, & bene, & sic est verum, & ibi fallit. Et ex his omnibus conclude, quod tenetur ibi, quia ab actione liberatur, illam cedendo. Et ex hoc collige, vt sequitur in glo. quod cesso sicut de legato, habet vim solutionis, & infusa de oper. liberto. l. qui liberto. S. si creditor.

S V M M A R I V M .
1. Priviliorum ratio non habetur in actione de peculio.
2. Actio quasi tutela, & quasi dōs est privilegiata.

L E X L I I I .

Ex facto. Primò, thema, ex quo tres elicuntur quæstiones, quæ primæ incipit ibi, an si conuenientur. Secunda incipit ibi, & si patuerit. Tertia incipit ibi, & an de peculio, & durat vique ibi, & respondi. Ibi secunda pars principalis, in qua soluit primam quæstionem, vñf; ibi, plane in certis, ibi, in qua quædam interpositiones ponit, vt gl. ibi, plante, & si ex e. ibi, quæ in ea excipit a prædicta solutione, vique ibi, nec tamen ibi quædam, in qua soluit secundam quæstionem, vñf; qd ergo. ibi, sexta, & soluit tertiam quæstionem vique, ibi, si dos. ibi, septima, in qua interpositionem, quam superius posuit, reasumit, & eam declarat, & addit vique ad finem. Casus. In actione de peculio non habetur privaliorum ratio contra dominum, sibi debitum deducente, nisi in pecunia pupilli extante in nominibus ex ea factis contra ceteros habent privaliorum ratio. Et dicta in seruo, & domino, habent locū in patre, & filio. h.d. Oppo. primò, qd seruus iste non potuit esse tutor, vt l. si. qui test. tu. dari possum pri. & in definitione tutelas, posita infra de tru. l. i. pri. Solu. confitendo contrarium, vnde dicendum, qd nechis fuit tutor de iure, sed se pro tutores gesit, & nihilominus actio pro tutela, quæ competit pupillo est privilegiata, vt hic, & infra de priu. credi. l. dabimus. & hoc est pri-

num notabile, quod habemus colligere ex lista. Secundum est qd agensatione dominij, præfertur cuicunque personalem intentant, & hoc est, quod diceat vult gl. signata super verbo, non mina, in ver. item non nam & hic pupillus præfertur in vindicando numinos extantes. Tertiū est, qd in nominibus factis ex pecunia pupilli, præfertur pupillus, infra ti. 2. l. j. & item si plures. Sed contra hoc opponit gl. de procuratoris. S. plane. S. de trib. facit. C. de pig. quæquis. Solu. quod hic speciale pupilli fauore, alia obtinet illa regula. Fallit etiam si ageretur in rem verfo, vt d. s. item si plures. ¶ Quartu. non quod iste procurator alienare non potuit, contra quod opp. gl. de inter dominum. S. qui talam, infra de fuit. Sol. quod ibi in eo, qui tutor erat, qui seruus non potuit, vt in primo contrario dixi. Quinto. non quod actio quasi tutela, & actio quasi dōs, est priuilegiata, sicut actio pro vera dote competens conc. inf. l. m. l. si cum dote, S. p. & l. si filio. Sexto. non quod hic dicitur ex cautione præstanta, & non priuilegiata prius agentibus.

S V M M A R I V M .
1. Concedo uestib. dominij translationem importat.
2. Peculium habens conueniri potest.

L E X L I I I .

S. Isticho. Manumittens inter viuos, dicitur peculio cedere, nisi adiuerit, & actions non intentabit, nisi cestæ fuerint. h.d. No. qd verbum, concedo, importat translationem domini in corporalibus rebus. conc. ad eum. insta de don. conc. l. j. de confit. prin. Quandoque solum concessionem vñf, vt extra de viu. c. j. lib. 6. Et ibi gl. dicit, qd est generale ad viuin, & secundum subiectam materialm, vt in contractu, cui adiungitur, debet intelligi. Quandoq; importat dominium, vel rei translationem, dic quandoq; non est id cui adjicitur transitorium ad hæredes, & tunc ad hæredes non transferitur, vt in imperium, vt d. l. j. de const. prin. Et alia que conuenit contemplatione persona, vel dignitatis persona, sicut propter meritum, vt no glo, notanda in l. f. d. d. r. o. r. u. r. m. de exc. in l. i. o. Et no in c. p. t. u. l. g. r. o. n. s. r. m. S. de. ges. & del. potenti. l. i. & de pig. act. Et soluit, qd hic tenetur, ex eo, quia actionem habet, & euent hoc, quia ex aliena contractu tenetur, & illa l. tenetur ex contractu suo. Sed contra fol. replicat gl. de l. i. S. si vero. inf. depo. si. alias est. S. si te interrogauerit. S. si vero. & ista gl. dicit, qd fallit, ibi, vt conuenienter ex contractu proprio liberetur, cedendo actionem. Et ibi gl. signat rō. n. m. qd, qui tenetur, ex eo, quia actionem habet. Et eodem modo respondebat ad l. si is apud quem, inf. e. ti. & ibi idea, quia tenetur ex eo solo, quia actionem habet, cum de solo dolo teneat, in quo non fuit, vt ibi no gl. Similiter dicit, qd fallit in l. pro curatore, in f. in f. in mand. & hoc per eandem rationem, vt ibi in tex. Similiter dicit, qd fallit, infra de act. empl. Iulianus. S. pe. Sed certe ibi tex. de hoc nihil dicit, sed gl. de hoc illi querit, quia id dicit, & bene, & sic est verum, & ibi fallit. Et ex his omnibus conclude, quod tenetur ibi, quia ab actione liberatur, illam cedendo. Et ex hoc collige, vt sequitur in glo. quod cesso sicut de legato, habet vim solutionis, & infusa de oper. liberto. l. qui liberto. S. si creditor.

S V M M A R I V M .
1. Priviliorum ratio non habetur in actione de peculio.
2. Actio quasi tutela, & quasi dōs est privilegiata.

L E X L I I I .

Ex facto. Prædicta, thema, ex quo tres elicuntur quæstiones, quæ primæ incipit ibi, an si conuenientur. Secunda incipit ibi, & si patuerit. Tertia incipit ibi, & an de peculio, & durat vique ibi, & respondi. Ibi secunda pars principalis, in qua soluit primam quæstionem, vñf; ibi, plane in certis, ibi, in qua quædam interpositiones ponit, vt gl. ibi, plante, & si ex e. ibi, quæ in ea excipit a prædicta solutione, vique ibi, nec tamen ibi quædam, in qua soluit secundam quæstionem, vñf; qd ergo. ibi, sexta, & soluit tertiam quæstionem vique, ibi, si dos. ibi, septima, in qua interpositionem, quam superius posuit, reasumit, & eam declarat, & addit vique ad finem. Casus. In actione de peculio non habetur privaliorum ratio contra dominum, sibi debitum deducente, nisi in pecunia pupilli extante in nominibus ex ea factis contra ceteros habent privaliorum ratio. Et dicta in seruo, & domino, habent locū in patre, & filio. h.d. Oppo. primò, qd seruus iste non potuit esse tutor, vt l. si. qui test. tu. dari possum pri. & in definitione tutelas, posita infra de tru. l. i. pri. Solu. confitendo contrarium, vnde dicendum, qd nechis fuit tutor de iure, sed se pro tutores gesit, & nihilominus actio pro tutela, quæ competit pupillo est privilegiata, vt hic, & infra de priu. credi. l. dabimus. & hoc est pri-

Quando actio de pec. ann. est.

80

L E X L V I .

Is cum quo. In actione in factum, quæ datur contra vi eximenter, habetur ratio quanti tūc fuit in peculio, & cum de peculio conuentus est exemptus. h. d. Salycketus.

L E X L V I I .

Quod seruus. Seruus non nouat promittendo obligationem, quæ quis tenetur dominus, sed illud nomen facit peculiare, vt dominus possit illud decedere. hoc dicit.

S V M M A R I V M .

1. Peculio, & libertate seruo legaris, venit omne incrementum, ante aditam hæreditatem prouenientem.

2. Peculium quandoque auctum est, debetur.

L E X L V I I I .

S. Ifilius. Quantum sit peculium tempore mortis serui, vel filii, debet considerari, & hoc dicit. Oppo. qd imo & tempus posterius si decrebat, vel augeatur, vt infra titu. j. l. fin. Solu. vt in secunda solutione glo. videlicet, quod sequens tempus consideratur si decrebat, vel augeatur naturaliter, & de per se, vt ibi, non si factio hominis, vel intrinsec, vel extrinsec, vt hic.

S. Sedum qui. Si peculium, & libertas legantur seruo, omne incrementum, & ante ad tam hæreditatem prouenientem, debetur ei, & vbi autem peculium legatur extraneo, & solum debetur, quod ex rebus pecularibus accesserit, non quod aliunde quesitum sit. h.d. ¶ Oppo. contra prim. quod illatio non inferatur necessario ex dicto, & sic non sit bona. C. vide cognal. non hoc, & de probat. ad probat. & in l. neque natales. Solu. quod imo est bona, quia liberitas tedit ab hæreditate, vt C. de cadu tollend. l. prima. S. in nouissimo. & sic omnia incrementa mediū temporis ei debentur. Querit gl. de ratione differentia, quam facit tex. iste inter ex traneo, & ieruum. & respondet, quod vna ratio ponitur Inst. de leg. S. peculium. scilicet, quia hoc legatum factum servo non prius cedit, quam legatum libertatis, quod cedit ab acta hæreditate, vt C. de cadu. tollen. S. gitur. & S. in nouissimo. tideo quæ docunque fuit peculium auctum, debetur, sed quando eff. reliquum extraneo, cedit a morte testatoris, ideo distinguuntur quomodo dicuntur augeri, vt hic in fin. Aliam rationem, & melioram, inquit illa gl. ponit. texta in fin. de pecu. leg. l. denique. S. fina. scilicet, quia cum reliquum seruo manumissio, verisimile est omne augmentum voluisse ad ipsum pertinere, cui manumissio patrimonium futurum est, quia volunt, quod vsque ad tempus, quo peculium in futurum patrimonium, secundum augmentum omne sit finum, sed tempus istud est hæreditatis adit, vt di etum est superius, ergo usque ad id tempus voluisse videtur omne augmentum sibi deberi. Postea autem, quia peculium sum est, quicquid accessit ex rebus pecularibus, ei debetur, vt ex suis rebus quæsum, & quicquid ex opera, vel aliunde querit, sibi liberatus querit, non vt augmentum peculi, & sic si queritur non est differentia inter tempus, ante aditam hæreditatem, vel postea, sed tantum in modo, vel causa querendi. Quando autem legatur extraneo omnia, quotius modo quæsita, usque ad mortem testatoris, ei debentur, quia tunc omnia, quæ in peculio sunt: cedet, & tunc dies legati in persona huius extranei, & in hoc sunt pares, seruus, & extraneus, sed post mortem, ante aditam hæreditatem sunt disparates, & hoc operatur cesso diei legati, qui facta est in extraneo, & non in seruo. Et ideo quicquid est in peculio, tunc debetur extraneo, & quicquid ex rebus pecularibus natum fuit, vt ex sua re natum, ei debetur, non quod seruus, post cessionem diei, quæsita, quia illud modò extra peculium factum est, ideo illud hæredi, sub cuius est dominio, quærit. Unde subtiliter his ponderatis, vñica ratione regulariter, siue ordinanter, vt in vñro, & c.

L E X L I X .

Vñlex hæredibus. Caput. Praegatum serui non facit dari actionem cohærente, cui prius nulla competit. h.d. & c. Saly.

L E X L X .

Quando de peculio actio annalis est. Rubrica.

¶ Vñso de peculio, restat videre, quanto tempore duret actio, quæ datur, vel competit de peculio, ideo successiū ponitur hec rubrica &c. Saly.

S V M M A R I V M .

1. Mortis nomine, quid veniat.

2. Seruus si abesse peculio legetur, hæres, penes quem remanet peculium, teneatur.

L E X L X I .

Rætorait.

Primo, verba prætoris formæ. Interponit secundo, illa interpretatur, & exponit. Secunda ibi, quandoq; prima pars non finimatur secundâ finimo sic. Seruo esse desinente, vel filio in potestate partis non durante actio de peculio solum durat anno, quæ eo in potestate perferantur, est per perpetua, & anhui sive currit a tempore, qui habuit potestatem experiri, non ante. h.d. Oppo. qd non si perpetua, vt in f. e. l. cum post. Solu, vt in gl. vt qd dicitur effi. esse potest. Etsi prius erat perpetua, & nunc alias suo tempore finitur, vt in contraria &c.

S. Merito autem. Morte, & alienatione extinguuntur peculium, & manumissio ad.

seruus, emancipatio ad filium pertinet. h.d. licet quandoq; leges abutantur his vocabulis, tam hic ponitur propria, & vera differentia. G. opp. qd peculium morte non extinguatur, vt in fin. e. l. fina. Solu. quod verè extinguitur, sed respectu actionis de peculio, quæ datur usque ad annum, dicitur celerare, & decrescere, vt in contrario &c.

S. Sed & si alio. Sive dignitate filii, sive morte patris

iurius, actio de peculio est annalis. h.d. dicit. No. ¶ quod appellatione mortis simpliciter a lege prolatæ, continetur nedum naturalis, sed etiam ciuilis, quæ inducit deportationem, & cōdemnationem in metallum, & hoc verè quando ciuilis producit eū dem effectum, quem naturalis, vt hic, & l. deo nobis. C. de epif. & clelia. aliis fecit, vt intra de verb. obli. ex ea parte S. insulam, & de leg. secundol. cum pater. S. hæreditatem, & in vitroque meinbro probatur hæc diffinitio, in l. res vxoris. C. de donatio, inter virum & vxo, &c.

S. In alienatione. Hic exponitur verbum, alienatus positum in edito. Catus. Appellatio alienationis, continetur venditio, donatio, permutatio, & in dorem datio. h.c. dicit similiter & legatum, ut in versicu. equenti.

S. Item hæres. Continuationem habet cum præcedens, sed clarius intelligitur ledus per le Ca

2. f. s. ¶ Legato seruo abesse peculio, teneat hæres, apud quem remanet peculium, & vñque ad annum: eo verò cum peculio legato, vel iuslo esse libero, adhuc tenetur hæres; ideo sine causione peculium legatum prestat debet. h.d. G. opp. de. quoties. S. f. t. i. & sol. qd ibi peculium, & seruus vni, & eidem fuerunt legata, hic vñm vni, & alterum alteri. Sed videtur mihi, qd multum diuiniter ideo illam in intelligo, secundum istam. Aliagl. opp. quod fatem vilis de peculio detur, unde opp. de notariis su. præm in l. Stich. & pro solutione gl. stat in contrario. Sed atten. de quia gl. illa querit, an manumissio vñles intentet, sine celatione. & dicit, quod scilicet eam ibi reproba erit. Ista vero qd rit, an conuenienter possit, & sic in diuerlo catu ab illo, loquitur, tam & contra istam gl. facit iste rex, qui loquitur indistincte dicens, non, & ideo factum querit, an hæres teneatur, sed istam gl. in l. f. in c. & pro solutione gl. stat in contrario. Sed atten. de quia gl. illa querit, an f. potest conuenire, & quis fit ille, habeat in seq. gl. & runc hac gl. est notabilis in eo, quod vñ, quod conuenienter vñl, & non directa. Opp. igitur cum sequen. glo. in hoc sunt pares, seruus, & extraneus, sed post mortem, ante aditam hæreditatem sunt disparates, & hoc operatur cesso diei legati, qui facta est in extraneo, & non in seruo. Et ideo quicquid est in peculio, tunc debetur extraneo, & quicquid ex rebus pecularibus natum fuit, vt ex sua re natum, ei debetur, non quod seruus, post cessionem diei, quæsita, quia illud modò extra peculium factum est, ideo illud hæredi, sub cuius est dominio, quærit. Unde subtiliter his ponderatis, vñica ratione regulariter, siue ordinanter, vt in vñro, & c.

S. Si præcepto. Refutatu hæreditatem ex Trebelliano, non, retenet sibi seruo, & peculio testatoris præcepto, vt que ad annuam teneat de peculio, nō fidicō missarius. h.d. & c. Opp. qd quod imo non bene teneatur, vt Inst. de fideicommissu. hæres. S. i. quis. Solu. quod aliud est, quando restituit, retenet sibi corpore aliquo, sicut vñlerale, iura, & actions continentes, & tunc hæreditatem sicut in fideicommissu. Et ex hoc videtur inferri, qd si testator grauerat heredem, siue vi hæreditatem suam restituat Gaio, retenet sibi hæreditate S. pronii, cuius testator fuerat hæres, quod hæres iste possit conuenire a creditori dicti Sempronii, arg. huius gl. & non is, cui restituta est hæreditas, quod tenuit cordi Saly.

S. Vñfructu. Vñfructu extinctio, vñque ad annum in vñ. & fructuarium datur actio de peculio, & habuit penes seruum fructuarium. h.d. & c.

S V M M A R I V M .

1. Agens simpliciter de peculio, agere dicitur etiam de in rem uestro.

2. Exceptio annua actioni in rem uestro obstat dicitur.

3. Causa limitata, limitatum producit effectum.

L E X

Salycketus super Digesto veteri.

2. **No** p non plus debet dari in donem sorori, quam pater fuisse datuus. Et circa hac vide, quae scripsi, in l. filius. s. ad Maced. Querit gl. qd pater non teneatur dotare filiam. & rñdet gl. qd filia est iudice, vel heretica. vt C. de here. l. cognitum &c.
S. V. M. M. A. R. I. V. M.
3. Factum non dicitur, quod factum non durat.
2. Seruus ex mutuo recepto domino, uel creditori uertere non dicitur.

L E X . X .

Si pro patre. Filius fideiubens pro patre, vel soluens, vel iudicium animo nouandi suspicies, vel per stipulationem promittens aio nouandi obligat pñem de in rem verso, nisi fecerit animo donandi, & actio de in rem verso, est mortuo filio est pñptua, licet actio de peculio sit pñptua. h.d. Gl. opp. pñtra fideiustitia dñ, qd sola solio sufficit, vt intel. si filius. Sol. qd dubitatio fuit, qd magis pñ sua obligatio nolliuſ videbat, vt inf. man. Papinius. qd remouet, haec. qd principaliiter pro patre vñ soluſe, & in pñtiam pro se. Opp. z. de l. qd seruus inf. eo. Sol. vt ibi. Querit gl. in hoc primo calu cui teneat pater de in rem verso, & rñdet, qd creditori, quia in hoc mutuatu filio, vt solueret, & ultra communiter libi non habent. Aliqui habent vñtra, vñ dic, qd fideiustis animo nouandi, qd tenetur ei, apud quem fideiustis, sed hoc ultimum in causa nro non fuit, quia statim patrem liberasset, vnde solutio neceſſaria nro fuit. Preterea fideiustis proprii nro fuit, quia ali cui obligationi non accedit, sed eam in se suscepit, & transfundit, vnde præcedens melior vñtra; tñ vera. Nunc qd ver. si filius. opp. qd condemnationi filij nro existimat, vt agere possit, quia statim iudicio suscepito animo nouandi, pñ fuit liberatus, vt hic in litera, & sic tunc verso facta fuit, & pp hñctex statim in ver. ergo dicit, ante condemnationem posse agi huius timore gl. super verbo, pñdemnatus, hoc fatet, ideo, fm hocad tex. subauditur, maximè. Vel post illius alter pñordit illos, vt verum sit, qd ante condemnationem tenet, sed qd condemnationem lecuta hac demu apparet, vt effectum hñc pñ, ideo hic dixi, & qd pñdemnatus sit. Nam si filius fuit absolutus, non competit, ut actio creditori de in rem verso. Quero mñ cù glo. cui isto calu pñpetrata actio de in rem verso, & dicit, & bene, ei, qui cù filio fuit in litte contestatus. Nunc ad versidem tractat, op. gl. qd si filius velit donare parti, habebat locum hac actio. s.e. l. & ideo. z. inf. glo. Sol. qd ibi, id quod receperat seruus mutuo ab extraneo, fuit prius verum in peculio, & posset donati per seruū dñ, hic hñc nunq fuit in peculio, ideo aliter distinguuntur hic. Sed attendendum, qd ibi dixit, qd ibi filius mutuū recipit eo aio, vt verrat in rem dñ, & in primis legis recipit, vt est in peculio, & posset donari pñ, ideo ibi in primis cœfat de in rem verso, vt ad illud prim. esset bona hec solutio. Iò forsan Rog. & Pla. soluerunt alter, vt sequitur in gl. Quia si violat famam istam, gl. approbat primam, quam reprobauid. Ideo soluo aliter, videlicet, qd ibi, id qd donat pñ, posset recipere alio in rem eius vertendi, vnde licet donet, vertere dr. in intentione dñantis, qui habuit alium fibi obligandi patre, qd si suscepit iudicium aio nouandi, simili & donandi, nro hñc alium patrem alium obligandi, quia nro fibi, vt collat, nro ei qui item cõtestatur, quia ille agit, soluum eñ liberare, & alio in eius locum fibi in debitorem subrogare. Sed nec hñc vñ tuta, quia sic nro casu hic daretur de in rem verso, & tame datur, qd non animo donandi item est contestatus. Cogita de solutio ne, quia contrarium est difficile. Et forte soluto Rog. est melior. Querit gl. cui detractione de in rem verso in calu isto? Et respondit, creditori, cum quo lis est contestata. Saly.

S. In rem autem. Quatenus res est vera, agitur de in re verso, & non plus: Et in pluribus stricti iuri non debentur vñtra citra vinculata stipulacionis, sed in pluribus bona fidei debentur ex mora, iudicis officio. h.d.

Versum. Non dñ versum, si dñ durat, si fibi possit impetrari dñ, pñ eum agit de. h. d. t. No. vt in gl. qd non dñ factum, quod non durat, concordantie sunt. in gl. Sed gl. opp. de l. videamus. & l. i. ipfa. s. quod me. cau. & C. qd dies leg. ce. l. cum vxori. Gl. l. o. gl. illud, quod hic dñ, & in ll. su perius allegatis, locum habet qd culpa pñ imputari ei, qui facere debet, & qd non pñ imputari, arg. inf. loc. maritus. Vel fœcundò, aut qd est factum, fuit necessariò factum, & tunc habet locum pñtia; aut voluntariò, & tunc habet locum lex ista. cum si. fm. gl. Vel dic. qd si res est in fieri, & non in perfecto esse, tunc, quia non dñ factum, dum aliquid superest ad agendum. l. f. C. ad Sili. tunc non dñ factum, quod non durat, vt s. de arbi. l. non diffingam. s. facerdotio, & inf. de fideiusti. Viranius. Aut est in factio esse, & tunc, aut pñ imputari culpa faciendo illud desinere, & tunc hñ pro factio, licet desinat factum, vt hic in secundo ratio, cum si. Aut culpa non potest ei imputari, & tunc, aut ei, qui fecit desinere, erat obligatus saltem ad desinendum facere, & tunc in eius favorem non dicitur factum, vt ex eo tanquam factum, conueniri possit. Aut non erat obligatus, ad illud soluendum, & tunc tenetur, quia durasse dñ, vel pro facto hñ &c.

S. Sidomini. Seruus ex mutuo recepto dñ, vel eius creditori, non dñcitur vertere, nisi id quod excedit debitum domini. Et versum definit, si postea tantum seruus domino debere cepit, vel si dominus animo eius remunerandi tantum ei donavit, nro si simpliciter ei donauit, & actio de in rem verso extincta, qd seruus domini debitor sit factus, aut fideiustis proprii peculium, nec pñ nouum creditum contractus. h.d. vñque ad s. idem tractat. Nro, qd actio semel extincta non resuscitarat.

S. Idem tractat. Si filius mutuans cum patre soluat, tenus ad patrem de pecunia peruenit, & non in plus. h.d. l. b. r. et alia rei. Et non qd pater, & filius possunt constitui duo rei. Item no. qd is, ad quem pecunia peruenit, si soluit, dicitur negotium suum gerere, secus si ad alium peruenit, quia tunc dicitur negotium suum illius gerere, & sic daretur ei actio negotiorum gestorum, vt ex facto. s. de neg. g. Et ex hoc sequitur aliud, qd pro rata, qua solvens suum negotium gerit, et actio cedi non debet. Item facit, vt virus ex duobus reis pro rata, qua peruenit ad correum, videatur fideiubere, & non pro pluri, de quo dicitur. inf. ad Velleia. l. vir. vxori &c.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

Liberatio patris a peculio non facit actionem dari de in rem verso.

L E X . XI .

Quod si seruus. Recipiens mutuo, vt soluat creditori proprio, non obligat dominum de peculio. h.d. t. No. qd liberatio patris, ut dominus a peculio non infert dari actionem de in rem verso. Gl. oppo. s. del. proxima. s. versi. quare potest dici. Sol. vt in ea. Item opp. de l. ea. s. fi. Sol. ut in ea. &c.

L E X . XII .

Si fundum. Seruus, vel filius pro re empta patri, vel do mino, ei vñtil, fed non necessaria, obligatur pater, vel dominus de in rem verso, in toto pretio, si tantum, & vel plus valet illo; non si minus valeat; qui tunc in ramum, quantum valet. h.d. & d.c. L.

L E X . XIII .

Si in rem. De pluribus dominis solus tenetur, qui iustit. vel in cuius rem versum sit, non aliis, nisi ipse conueniens de peculio agere possit contra cum, in cuius rem versum sit. h.d. cum ipse. & c. Saly.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

Vicarius est in peculio ordinari.

Conveniente sublata, tollit conuentum.

L E X . XVI .

Quidam. Res empta utilis, uel necessaria, empta domino, obligat eum de in rem verso, quatenus, plus est in ea, quam quod dominus pro emendo dederat sermo. h.d. Gl. opp. duobus modis. Primo, qd venditor totum premium consequi posse ex propriis bobus mendit, quia dominus, qui iustit eum, tenetur in solidum, quod iustit, ut inf. i. l. in primis & fatetur contrarium dicens, qd iste venditor fuit fatius, qui egit de in rem verso, cum posset agere, quod iustit. Sed non be nre dicit, quia iustit fuit hic limitatus in pretio, s. in quo propios venderet, ut patet in litera; ideo ultra non tenetur dominus mandati, nec quod iustit, ut i. si remunerandi. s. si passus. & l. si pro te. inf. mand. fœcus si mandatum non fuit limitatus ut in contrario. Secundo opp. quod bones vindicare posset venditor, ex quo premium non erat ei solutum. ut s. de tribu. procuratoris. s. penult. Sol. quod illud iustum, nisi fidem habuisset de pretio, quam hic habuit, & habere præsumit, simpliciter bones sine custode tradendo, ut no. in l. quod uendidi. inf. de contrah. emprio. Saly.

L E X . XVII .

Si seruus. Si seruus mutuatus in rem necessariam domi non pecuniam, sine culpa perdidit, nihilominus de in rem verso competit. Quod obtinet in procuratore, & gestore. h.d. & notabiliter.

S. Cū Sticho. Præmitto, qd vicarius est in peculio ordinari, & similiter eius peculium, ut s. codem. l. si seruus meus. Item, qd qui contrahit cum vicario, duos contractus dicitur facere. Vnum vere, puta, quem facit cum vicario; alium fidei cum ordinario, in cuius peculio est facta uenit. Ex hñc iugitu nero dñs tenetur de peculio, & ex fidei, de in rem verso, sicut si direxero uerteretur in rem pñplus dñi. Diuidio literam in partes quatuor. Et primo, dicitur bipartitum cum eius declaratione, usq; ibi, etenim. Secundo, rñ se cundi membris cū simili inductione, usq; ibi, nec nos, lbi tercio, ponitur obiecti exclusio, usq; ibi, eadem lbi quartu, ex predictis duo noua dubia decidit, usque ad finem. Casus summarius est. Mutuo recepto a seruo vicario in rem domini verso, actio de in rem verso est perpetua, nec deducit dominus quod fibi debet, & idem si non sit uerum in rem domini, sed in peculio ordinari

Quod iussu.

82

ordinari uerum, sed eo mortuo solum durat anno, & tunc deducit fibi debitum. h.d. Casum in terminis pone, vt queratur, si ex mutuo celebrato cum seruo vicario, eo mortuo, vel alienato, si pecunia est versa in rem dñi, actio de in rem verso fit perpetua, & rñdet, qd sic, ubi autem non in rem dñi, sed in peculio ordinarii vertitur, vel etiam in peculium ipsius vicarii, que casu in peculio ordinarii, vt superius dixi, tunc si agatur de in rem verso, adhuc actio est perpetua, & idem si agam de peculio ordinarii, quia licet vicarius sit mortuus, tñ viuit ordinarius, de cuius peculio agitur, & quandiu viuit, actio perpetua est, & hoc vult prima pars, vñq; ad vers. pñt. h. Paphilo. Ibi scd qd queritur, quid si ordinarius est mortuus? & rñdet, qd etiam si viuit vicarius, qd actio de in rem verso ex hoc fido, quo fingebarat pecunia via in peculium ordinarii, & similiter actio de peculio non durat nisi anno, quia illa versio in eius peculium facta, dependebat actione de peculio, quia simul coparet cum illa; nro quodammodo experiri ex peculio ipsius ordinarii dñs dicitur vicario, & hoc vult vñq; ad vers. nec nos mouer. Et pondera, qd de versione facta in peculio dñi nihil repetit in hac secunda particula, quasi illa sit perpetua, vt in 1. parte dixerit, in versu tunc nos tollit obiectum ad proximum dñ, nam cum vicarius viuebat, in cuius peculio fuerat, tñ viuit, videbat, qd actio de peculio, & de in rem verso, ex illa facta duraret adhuc, non attenta morte ordinarii, quia rñdet, qd durare non pñ, qd nec peculium vicarii durat, cum sit extinctum peculium ordinarii, & per hñc suum, quod erat pars peculii illius, & hoc vult vñq; ad vers. l. cadem rñ. Et ibi quod remouet dubium circa deducitionem, videlicet, an dñs contentus de in rem verso, deducat quod fibi debet, & rñdet, qd nil deducit, si ex versione in rem suum dñi cám, conueniat. Si aut cœnientia ex illa versione facta in peculium ordinarii, tunc deducit quasi de peculio eius conueniat, & nro clarificata est illa nra. t. No. ex vers. qd si Paphilo. qd sublatu conuenient, tollit conuentum. Item, qd remota fibia remouet eius qualitas. Nunc venio ad apparatus, & gl. magna ponit casum, sed ego clarus & singulariter ceteri. Gl. sunt declarativa, vnde non recito, præterquam vñq. qd est hic in 1. parte super verbo, tñ quia vult, qd si in re dñica sit uerum, dominus conueniens de in rem verso, deducat quod fibi debet, & licet vicario, s. si pro parte, s. si dominus, quod non puto verum, per istum textum in fine, attenta implicativa, etiam, ibi posita. Nec s. si dominus, probat dictum gl. & c. Saly.

L E X . XVI I .

Quod iussu. Fideiubens pro seruo, in rem domini mu ntu, uero recipiens, non agit de in rem verso, sed mutuator ipse. h. D. opp. gl. & vide qd in contrario dixi & c.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

Verba, de in rem verso, non sunt nomen actionis sed adiectione quodam.

Res in rem patris empta, ad tempore contractus uera dicitur.

L E X . XIX .

Filius farnam. Primo, thema, ex quo tacite elicuntur duas qdones, vñq; ibi, Neratius. Ibi soluit ambas qdones, l. m. Neratius, vñq; ibi, at qui. Ibi tertio reprehendit Neratius in solutione primæ qdones, vñq; ibi, funus. n. filii, & rñni reprehensionis annectit, l. m. vñq; ibi, funus. n. filii, & rñni reprehensionis annectit, l. m. vñq; ibi, factus est ergo, & ibi quinto, reprehendit Neratius in solutione secundæ qdones, vñq; ibi, quæ tñ. Ibi sexto, ponit utilitatem actionis de in rem verso, vt ad finem. Casus. Si pñ tota a filio empta, dedicat in funis filii, tenet de in rem verso, & de peculio in solidum, cum onus funeralis filii, vt es alieni sit pñ, & finito anno a morte filii actio de in rem verso est necessaria. h.d. Supple tex. ibi, in funis eius, & querit, an competat actio de in rem verso, vel de peculio. Ibi, in rem pñ, dic, vel in commercio hñc, ut futura polli dñs dedicatione. Ibi, debere, s. esse in peculio, & modus est qui lequit, si dolo, & si rñdet. Ibi, factus est, ne in peculio est. Ibi, tñ quo emit, & sic non est dedicatione, vt Neratius dixit. Ibi, & hoc. qd sumus spe factus est in rem verso, vt est inter iustitum, & mñdati. Et qd in rem verso est necessaria, h.d. Supple tex. ibi, in funis eius, & querit, an competat actio de in rem verso, vel de peculio. Ibi, in rem pñ, dic, vel in commercio hñc, ut futura polli dñs dedicatione. Ibi, debere, s. esse in peculio, & modus est qui lequit, si dolo, & si rñdet. Ibi, factus est, ne in peculio est. Ibi, tñ quo emit, & sic non est dedicatione, vt Neratius dixit. Ibi, & hoc. qd sumus spe factus est in rem verso, vt est inter iustitum, & mñdati. Et qd in rem verso est necessaria, h.d. Supple tex. ibi, in funis eius, & querit, an competat actio de in rem verso, vel de peculio. Ibi, in rem pñ, dic, vel in commercio hñc, ut futura polli dñs dedicatione. Ibi, debere, s. esse in peculio, & modus est qui lequit, si dolo, & si rñdet. Ibi, factus est, ne in peculio est. Ibi, tñ quo emit, & sic non est dedicatione, vt Neratius dixit. Ibi, & hoc. qd sumus spe factus est in rem verso, vt est inter iustitum, & mñdati. Et qd in rem verso est necessaria, h.d. Supple tex. ibi, in funis eius, & querit, an competat actio de in rem verso, vel de peculio. Ibi, in rem pñ, dic, vel in commercio hñc, ut futura polli dñs dedicatione. Ibi, debere, s. esse in peculio, & modus est qui lequit, si dolo, & si rñdet. Ibi, factus est, ne in peculio est. Ibi, tñ quo emit, & sic non est dedicatione, vt Neratius dixit. Ibi, & hoc. qd sumus spe factus est in rem verso, vt est inter iustitum, & mñdati. Et qd in rem verso est necessaria, h.d. Supple tex. ibi, in funis eius, & querit, an competat actio de in rem verso, vel de peculio. Ibi, in rem pñ, dic, vel in commercio hñc, ut futura polli dñs dedicatione. Ibi, debere, s. esse in peculio, & modus est qui lequit, si dolo, & si rñdet. Ibi, factus est, ne in peculio est. Ibi, tñ quo emit, & sic non est dedicatione, vt Neratius dixit. Ibi, & hoc. qd sumus spe factus est in rem verso, vt est inter iustitum, & mñdati. Et qd in rem verso est necessaria, h.d. Supple tex. ibi, in funis eius, & querit, an competat actio de in rem verso, vel de peculio. Ibi, in rem pñ, dic, vel in commercio hñc, ut futura polli dñs dedicatione. Ibi, debere, s. esse in peculio, & modus est qui lequit, si dolo, & si rñdet. Ibi, factus est, ne in peculio est. Ibi, tñ quo emit, & sic non est dedicatione, vt Neratius dixit. Ibi, & hoc. qd sumus spe factus est in rem verso, vt est inter iustitum, & mñdati. Et qd in rem verso est necessaria, h.d. Supple tex. ibi, in funis eius, & querit, an competat actio de in rem verso, vel de peculio. Ibi, in rem pñ, dic, vel in commercio hñc, ut futura polli dñs dedicatione. Ibi, debere, s. esse in peculio, & modus est qui lequit, si dolo, & si rñdet. Ibi, factus est, ne in peculio est. Ibi, tñ quo emit, & sic non est dedicatione, vt Neratius dixit. Ibi, & hoc. qd sumus spe factus est in rem verso, vt est inter iustitum, & mñdati. Et qd in rem verso est necessaria, h.d. Supple tex. ibi, in funis eius, & querit, an competat actio de in rem verso, vel de peculio. Ibi, in rem pñ, dic, vel in commercio hñc, ut futura polli dñs dedicatione. Ibi, debere, s. esse in peculio, & modus est qui lequit, si dolo, & si rñdet. Ibi, factus est, ne in peculio est. Ibi, tñ quo emit, & sic non est dedicatione, vt Neratius dixit. Ibi, & hoc. qd sumus spe factus est in rem verso, vt est inter iustitum, & mñdati. Et qd in rem verso est necessaria, h.d. Supple tex. ibi, in funis eius, & querit, an competat actio de in rem verso, vel de peculio. Ibi, in rem pñ, dic, vel in commercio hñc, ut futura polli dñs dedicatione. Ibi, debere, s. esse in peculio, & modus est qui lequit, si dolo, & si rñdet. Ibi, factus est, ne in peculio est. Ibi, tñ quo emit, & sic non est dedicatione, vt Neratius dixit. Ibi, & hoc. qd sumus spe factus est in rem verso, vt est inter iustitum, & mñdati. Et qd in rem verso est necessaria, h.d. Supple tex. ibi, in funis eius, & querit, an competat actio de in rem verso, vel de peculio. Ibi, in rem pñ, dic, vel in commercio hñc, ut futura polli dñs dedicatione. Ibi, debere, s. esse in peculio, & modus est qui lequit, si dolo, & si rñdet. Ibi, factus est, ne in peculio est. Ibi, tñ quo emit, & sic non est dedicatione, vt Neratius dixit. Ibi, & hoc. qd sumus spe factus est in rem verso, vt est inter iustitum, & mñdati. Et qd in rem verso est necessaria, h.d. Supple tex. ibi, in funis eius, & querit, an competat actio de in rem verso, vel de peculio. Ibi, in rem pñ, dic, vel in commercio hñc, ut futura polli dñs dedicatione. Ibi, debere, s. esse in peculio, & modus est qui lequit, si dolo, & si rñdet. Ibi, factus est, ne in peculio est. Ibi, tñ quo emit, & sic non est dedicatione, vt Neratius dixit. Ibi, & hoc. qd sumus spe factus est in rem verso, vt est inter iustitum, & mñdati. Et qd in rem verso est necessaria, h.d. Supple tex. ibi, in funis eius, & querit, an competat actio de in rem verso, vel de peculio. Ibi, in rem pñ, dic, vel in commercio hñc, ut futura polli dñs dedicatione. Ibi, debere, s. esse in peculio, & modus est qui lequit, si dolo, & si rñdet. Ibi, factus est, ne in peculio est. Ibi, tñ quo emit, & sic non est dedicatione, vt Neratius dixit. Ibi, & hoc. qd sumus spe factus est in rem verso, vt est inter iustitum, & mñdati. Et qd in rem verso est necessaria, h.d. Supple tex. ibi, in funis eius, & querit, an competat actio de in rem verso, vel de peculio. Ibi, in rem pñ, dic, vel in commercio hñc, ut futura polli dñs dedicatione. Ibi, debere, s. esse in peculio, & modus est qui lequit, si dolo, & si rñdet. Ibi, factus est, ne in peculio est. Ibi, tñ quo emit, & sic non est dedicatione, vt Neratius dixit. Ibi, & hoc. qd sumus spe factus est in rem verso, vt est inter iustitum, & mñdati. Et qd in rem verso est necessaria, h.d. Supple tex. ibi, in funis eius, & querit, an competat actio de in rem verso, vel de peculio. Ibi, in rem pñ, dic, vel in commercio hñc, ut futura polli dñs dedicatione. Ibi, debere, s. esse in peculio, & modus est qui lequit, si dolo, & si rñdet. Ibi, factus est, ne in peculio est. Ibi, tñ quo emit, & sic non est dedicatione, vt Neratius dixit. Ibi, & hoc. qd sumus spe factus est in rem verso, vt est inter iustitum, & mñdati. Et qd in rem verso est necessaria, h.d. Supple tex. ibi, in funis eius, & querit, an competat actio de in rem verso, vel de peculio. Ibi, in rem pñ, dic, vel in commercio hñc, ut futura polli dñs dedicatione. Ibi, debere, s. esse in peculio, & modus est qui lequit, si dolo, & si rñdet. Ibi, factus est, ne in peculio est. Ibi, tñ quo emit, & sic non est dedicatione, vt Neratius dixit. Ibi, & hoc. qd sumus spe factus est in rem verso, vt est inter iustitum, & mñdati. Et qd in rem verso est necessaria, h.d. Supple tex. ibi, in funis eius, & querit, an competat actio de in rem verso, vel de peculio. Ibi, in rem pñ, dic, vel in commercio hñc, ut futura polli dñs dedicatione. Ibi, debere, s. esse in peculio, & modus est qui lequit, si dolo, & si rñdet. Ibi, factus est, ne in peculio est. Ibi, tñ quo emit, & sic non est dedicatione, vt Neratius dixit. Ibi, & hoc. qd sumus spe factus est in rem verso, vt est inter iustitum, & mñdati. Et qd in rem verso est necessaria, h.d. Supple tex. ibi, in funis eius, & querit, an competat actio de in rem verso, vel de peculio. Ibi, in rem pñ, dic, vel in commercio hñc, ut futura polli dñs dedicatione. Ibi, debere, s. esse in pec

Salycketus super Digesto veteri.

quo alio actu, vel negotio explicando, & tunc aut illud est de aliquo subiecto vñ, & tunc h̄t locum l. si pupillus. s. p̄cibere. & s. p̄criptum. s. de insti. Aut est de aliquo particulari subiecto, vel negotio, & tunc aut illud tendit solum ad cōmodum, & in cōmodum reuocantis; & tunc alia certioratio non est necessaria, vt inf. de acq. h̄t. si quis mihi bona. in f. l. & inf. de manum. vñ. l. s. r. aut illud tendit ad cōmodum tertii, & tunc aut man datum est directum illi tertio, cum quo t̄hi debet, & tunc ille certiorari dēt, vt hic f̄mynam lect. aut est t̄m directum seruo vel filio, vel alij qui t̄hi cum tertio, & tunc sufficit cum certiorari, qui mandatum suscepit, vt nō valeat gestum in reuocantis preiudicium, alias si neminem eorū certificauerit, tenebit gestum, vt probatur hic f̄m aliam lec. & inf. de exc. reiven. & tra. l. 2. & hoc ne dēt occasio dol. & fraudis. Item p̄batr alia rōne, quia sicut se h̄bet simpt ad simpliciter, vel generale respectu generis, ita particularē respectu ipsius particularis, ar. l. que de to ta. de rei ven. & l. qui scit. inf. de vñ, sed in mandato subiecti vñi etatis requiritur proscriptio, vt in notitiam oīum deducatur reuocatio, ergo in subiecto particulari debet in notitiam ilius particularis persona deduci, ne fraudes exigitur.

Sed si mandauerit. Mandatum, & sub*l*ist*l*o*s*cri*t*o*r*o*v*m*l*ib*e*r*x*vi*l* Ad senatusconsultum Velleianum. Rub.

Continua rubricam. nam supra dixit qualiter ex alieno p̄dū quis obligatur, nunc annēctit qualiter ex suo ēt non tenetur, vt in gl. vel vñsum est s. de beneficio Senatusconsulti Macei: quod gatur filiis & corum creditores, & qñ ifud beneficium cest pp patris voluntatem, vt in titulis precedentibus. Nunc annēctit de beneficio Velleiani, quod conceditur mulieribus pp̄fexus fragilitate, aduersis ius creditores & c. Saly. legum doc.

A D I T I O.

Dicitur consentire. Et an subscriptio operatur idem, ac si totum, chirographum scripsi, cum subscriptio fuerit, & sit de manu suavide Pau. de Cain conf. 20. s. incip. vñ quodam in 1. parte consiliorum, lecendum ultimā impressionem.

S. R. I. R. A. Ratihabitio & equiparatur mandato, & facit dari qñ iussu. h. d. Et quia in certis casibus nō equiparat, gl. remittit ad notata per cam. s. de his qui no. inf. l. quid ergo, l. tñlo. & ego remitto ad ea quae scripsi in l. f. Cad. Macei. Gl. opp. q. non equiparatur mandato, vt l. si pupilli. s. item queritur. s. de neg. gest. Sol. q. quod ad validitatem gesti & quiparatur, sed nō quod ad identitatem actionis, & vt in gl. Nam ibi datur actio negotiorum gestorum, hic qñ iussu, vt in gl. Iterat op. e. gl. q. ratihabitio non faciat cum teneri insolendum, vt s. de gl. si pupilli. s. fed si ego. Sol. ibi habuit ratum & tñl. factū ad extraneo, hic a seruo. Itē op. de l. L. Lucius Titus Gaius. inf. de admī. tu. Sol. q. ibi p̄f non agnouit, sed confessit, & non aio se obligandi, vt alias d. C. de b. q. lib. l. s. j. hic, vt se obligaret. Item op. de tñl. res. quod seruus. s. t. Sol. l. ibi & c.

S. I. P. U. P. I. L. L. U. S. Iussus soius pupilli non obligat eum, fructuarij verò, & bo. fid. possessor obligat eos. Curator verò obligat eos, quorum curam administrat, & idem quod iussu procuratoris, vel non falsi; quia ille scipsum non obligat. hoc dicit.

L E X . II.

Hic supplet quod in s. si pupillus. omiserat. Hic supplet quod in s. si pupillus. omiserat.

S. I. P. U. P. I. L. L. U. S. Nō refert masculo, vel feminā stat iussu, & ex contrafū cum alieno seruo datur quod iussu actio, etiam postea redemptio. h. d. Querit gl. an teneatur mandat, & dicit q. sc. arg. inf. l. l. si domina. & c. Saly.

L E X . III.

Dominum. Obligatio quod iussu, non p̄thit ultra neat, vt Cad. Macei. si permittente. Sol. ibi vñq; promisit, hic alterum tantum, Vel 2. aut pignus iam erat datum, vel dñs iussit pecuniam dari, & tunc aut pater vel dñs sciebat, & tunc confirmit, vt in p̄rio, aut ignorabat, & non p̄fmetur, vt hic, aut post-

quam iussit pignus datum fuit, & tunc non teneri, vt hic, nisi in hoc (specialiter mandatum sit, vt l. Pomponius scribit si gratu. tam in s. inf. in quib. cau. pig. vel hypo. tacitē contrahitur &c.

L E X . III. I.

S. I. U. S. I. Iussus administratoris ciuitatis, nocet sibi, non ciuitatis, vt inf. de acq. h̄t. si quis mihi bona. in f. l. & inf. de manum. vñ. l. s. r. aut illud tendit ad cōmodum tertii, & tunc aut man datum est directum illi tertio, cum quo t̄hi debet, & tunc ille certiorari dēt, vt hic f̄mynam lect. aut est t̄m directum seruo vel filio, vel alij qui t̄hi cum tertio, & tunc sufficit cum certiorari, qui mandatum suscepit, vt nō valeat gestum in reuocantis preiudicium, alias si neminem eorū certificauerit, tenebit gestum, vt probatur hic f̄m aliam lec. & inf. de exc. reiven. & tra. l. 2. & hoc ne dēt occasio dol. & fraudis. Item p̄batr alia rōne, quia sicut se h̄bet simpt ad simpliciter, vel generale respectu generis, ita particularē respectu ipsius particularis, ar. l. que de to ta. de rei ven. & l. qui scit. inf. de vñ, sed in mandato subiecti vñi etatis requiritur proscriptio, vt in notitiam oīum deducatur reuocatio, ergo in subiecto particulari debet in notitiam ilius particularis persona deduci, ne fraudes exigitur.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

Numerare aliud est, quād mutare.

L E X . V.

S. I. D. O. M. I. N. S. Numerans nomine patris, vel dn̄i, p̄dit. ab illis non autem quod iussu agit, h. d. No. q. iubens alteri numerari, non iuber illi mutari, & sic numeratio consistit in facto, mutuum in iure &c. Saly.

S. I. V. N. U. S. solidum, sicut & mandatum. h. d. Opp. q. mandatores hodie nō teneant in solidum, vt in Auth. de duo. re. s. r. & per totū. So. q. in plurib. reis principali obligatis, vt in gl. &c.

D I G E S T O R V M
L I B E R X VI.

Ad senatusconsultum Velleianum. Rub.

Continua rubricam. nam supra dixit qualiter ex alieno p̄dū quis obligatur, nunc annēctit qualiter ex suo ēt non tenetur, vt in gl. vel vñsum est s. de beneficio Senatusconsulti Macei: quod gatur filiis & corum creditores, & qñ ifud beneficium cest pp patris voluntatem, vt in titulis precedentibus. Nunc annēctit de beneficio Velleiani, quod conceditur mulieribus pp̄fexus fragilitate, aduersis ius creditores & c. Saly. legum doc.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

Mulieres non sunt ad officia ciuilia idonea.

L E X . I.

E. L. I. E. J. A. N. O. Per Velleianum mulieri intercedenti dat exceptio in veterem debitorē iussu, vel restitutio actio. h. d. Et primo, ponitur intentio Senatusconsulti Secundū, eius rō. Tertiū, prouiso facta creditori. Secunda ibi non sicut. Tertia ibi, equeum ait. Et attendendum, qñ ista lex ponit summariū tonis tituli. Item citro, qñ actio dēfinitiū, qñ mulier intercessit, & nouauit oblationem primi debitoris. Sed in iussu dñ qñ mulier vt principalis, p̄xit ad proficuum alterius, qui re vera erat p̄tūtor. Et his respectibus actio dñ qñ restitutoria, vt in primo cau. qñque insitatoria, vt in secundo. l. No. q. mulieres ad officia ciuilia non admittuntur, & qñ boni mores sunt seruandi, & qñ fragilitati ex dñ subueniti. Glo. opp. q. mulieri intercedenti non subveniant, vt C. eo. l. penul. & h. d. & de his l. in gl. alle. Sol. q. hic ponit regula, null in lex casibus qui his verbis hic nominantur.

C. A. S. I. B. U. S. In sensu mulier p̄sona tenetur.

P. R. O. L. I. G. O. R. I. T. Pro libertate, pro dote, si renunciat, & si

D. E. C. I. P. T. U. M. Deceptio, p̄sum caput, cœnacatio secundo.

Et quod de renunciatione dicit, latius explicabo inf. eo. l. fin. s. penul. & vñtra istos sex, addit duos, videlicet, si in rem suā fidei beat, vt inf. eo. l. fin. s. fidei beat, & l. alioq. Item si successit, vt inf. eo. l. quis. & planē si mihi. Opp. 2. q. iuio mulier admittitur ad ciuilia officia: quia admittitur ad tutelam filio. un., vt in Auth. de her. ab intell. & C. qñ mu. tu. offici. fun. potest, aut matr. & auia. Item potest esse procuratrix parentis, vt s. de procu. femini. gl. soluit, qñ regulariter non admittuntur, vt hic. & inf. de reg. iur. l. & pater specialiter in iudicij. de i. u. l. cum p̄t. s. f. & in arbitrijs. C. de arb. l. f. alia gl. l. un. literales &c.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

V. E. R. B. A. A. C. T. I. O. & P. E. T. T. I. O. N. E. detur actionem oriri non impedit.

D. O. C. T. O. R. E. S. Q. U. I. D. M. E. N. T. A. R. Doctores qui commendari mereantur.

L E X . II.

H. I. C. S. U. P. P. I. L. L. U. S. Hic supplet quod in s. si pupillus. omiserat.

Et primo ad ver. cuius. Ibi scđ. ponit qñ quo ampliatus fuit p̄ Senatusconsultū, & quo ordine ad illud deuerēti fuit usq; ad s. ver. cuius. Beneficiū, qñ primō locū habuit in mulierib. nuptiis, p̄ Senatusconsultū fuit ad oēs mulieres extēsum, & qñ eas intercedētes petito ne det. h. d. Ex texu collige, qñ primō, p̄ponit in p̄filio, qd de r. p̄posita sit fiendū. scđ. dupl. p̄positis scđ. p̄ eos q. sunt de p̄filio. tertio, de obtēti in p̄filio fit reformatio alias statutū, quarto, illud reformatū mandat iudicib. vt seruēt, & faciat seruēt. Itē fno. q. illa verba, actio, & petito ne det, non impedit actionem oriri, vt hic, & s. ad Macei. l. i. Querit gl. s. Quare fuit subuentū ne pro viris suis intercederent? Et respon-

Ad Velleianum.

83

der q. faciliter eorum amore capta decipiebantur, vt infra de dona. inter vir. & vx. l. i. Hoc declarato opp. e. gl. q. intercessio facta ab vxore pro viro, sit ipso iure nulla, vt in Auth. vt nulli inter vir. & vx. l. i. & ibi illud operat affectio paterna. Item inf. de don. inter vir. & vx. l. i. & ibi illud operat affectio coniugalis. Item inf. de tu. & ra. di. l. i. s. r. & vbi specialē ratione coniunctionis, & sanguinis. Item de l. cum plures. s. i. inf. de admī. tut. & ibi ratio affectionis, quam scholaris debet habere ad magistrum. Item inf. de don. affectionis, & ibi ratione meretricis, sed quando hēc sit permitta, ibi vide. Item, dicit gl. quod multum dñes p̄fumūt donare, vt in Auth. de non alic. s. f. minus. Sed p̄dēra, q. non omnes illē loquuntur in calu dubiū, sed quedam in casu certi video gl̄ista est notanda.

G. L. O. F. I. N. C. E. R. T. glo. in l. nec interc. querit, an repeteret ab eo pro quo solvit, & responderet, & bene, q. sic Saly,

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

M. A. D. A. T. U. M. I. N. U. L. E. A. C. T. I. O. N. E.

L E X . V. I. & V. I.

S. I. F. I. D. E. J. U. S. S. O. R. Fideiubens pro filio matris mādat, & iubet in proximis tamen nō habet regreſsum, sed in fideiussore s. h. d. cum l. seq. Nota, q. in facto proprio non tollerat ignorantia concordantia, tunc in gl. item no. f. g. mandatum inutile nō impedit actionē negotiorum gestorū oriri.

"Super tex. in l. q. ibi, habebit fideiussor, qui agit mandati, q. mulierem ad id, q. pro e soluit. Gl. op. q. qui erat, ignorantia tolleret, vt s. proxima. & inf. antepen. & inf. pro s. l. f. Sol. q. in facto proprio non tollerat. Ut hic cum si. sed in alieno sic, vt in p̄rio. Op. q. ino fideiussor, qui agit mandati, non negotiorū gestorū, vt inf. mand. l. si pro te. So. dupl. vt in gl. primo, q. hic nō fideiussor, eo p̄fite; ibi sic; ideo ibi vñ mādat, hic nō. Scđ. q. etiam qñ pro p̄fite, non agit mādat, nisi in rem p̄tis fideiussor, vt ibi, nō si in rem absenti, vt hic, primā approbat gl. quia & hic fideiussor in rem p̄tis; quia pro eo iudicatum solui, pm̄ficiat, q. i. a. nō teneat actionē negotiorum gestorū. Item si cum putat, s. f. s. de neg. ge. Querit gl. iſe gestor re-euperabit eiſe abſente, & qua actionē? & dicit q. sic actionē neg. ge. vt inf. de iud. sol. iam tñ. s. in hac. Glo. penul. opp. q. tex. impicit p̄dictio nōmē, dum dicit, q. mandati cā constituit irrita, & postea dicit, q. pecunia fideiussoris liberatur, ergo mādat cā non constituit irrita. Sol. q. obligatio mādat, quia mulier tenetur, est illa, qui constituit irrita, non illa quia fideiussor tenetur, & de illa loquitur tex. ibi, & pecuniam fideiussoris.

L E X . V. I.

D. A. T. O. P. I. G. N. O. T. I. S. & I. C. T. E. R. S. S. O. R. Datio p̄gnoris, & intercessio non est liberatio.

S. I. M. U. L. I. E. R. Promissio indemnitatis nō est intercessio. h. d. & notabilitas. Gl. opp. de l. si mater. s. r. C. eo. Sol. vt in gl. & latius dicam inf. eo. tutor.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

P. R. O. M. I. S. S. I. O. N. E.

I. C. T. E. R. S. S. O. R.

E. X. C. E. P. T. I. O. N. E.

O. B. L. I. G. A. T. I. O. N. E.

R. E. S. T. I. T. U. R. I. O. N. E.

L E X . I. I. & V. I.

S. E. D. S. I. F. I. D. E. O. R. Senatusconsultū cessat si cum defendat, qui condamnatus contra mulierem est regreſsum habitus. h. d.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

C. E. X. C. E. P. T. I. O. N. E.

M. U. L. I. E. R.

I. C. T. E. R. S. S. O. R.

O. B. L. I. G. A. T. I. O. N. E.

R. E. S. T. I. T. U. R. I. O. N. E.

L E X . I. I. & V. I.

S. E. D. S. I. F. I. D. E. O. R. Si mulier intercuerit.

P. R. O. M. I. S. S. I. O. N. E.

H. D. O. M. I. N. I. S. T. R.

T. R. I. C. T. E. R. S. S. O. R.

C. E. X. C. E. P. T. I. O. N. E.

M. U. L. I. E. R.

I. C. T. E. R. S. S. O. R.

O. B. L. I. G. A. T. I. O. N. E.

R. E. S. T. I. T. U. R. I. O. N. E.

L E X . I. I. & V. I.

S. E. D. S. I. F. I. D. E. O. R.

P. R. O. M. I. S. S. I. O. N. E.

H. D. O. M. I. N. I. S. T. R.

I. C. T. E. R. S. S. O. R.

O. B. L. I. G. A. T. I. O. N. E.

R. E. S. T. I. T. U. R. I. O. N. E.

L E X . I. I. & V. I.

S. E. D. S. I. F. I. D. E. O. R.

P. R. O. M. I. S. S. I. O. N. E.

H. D. O. M. I. N. I. S. T. R.

I. C. T. E. R. S. S. O. R.

O. B. L. I. G. A. T. I. O. N. E.

R. E. S. T. I. T. U. R. I. O. N. E.

L E X . I. I. & V. I.

S. E. D. S. I. F. I. D. E. O. R.

P. R. O. M. I. S. S. I. O. N. E.

H. D. O. M. I. N. I. S. T. R.

I. C. T. E. R. S. S. O. R.

O. B. L. I. G. A. T. I. O. N. E.

Salycetus super Digesto veteri.

de noua. I. si quis delegauerit in principi. Aut ignorabat, & tunc aut delegatio est facta ex calaturia, aut onerosa. Si lucrativa, tunc, aut exceptio qd coperebat erat in personam ex parte delegatis, & delegati, & sic utriusque, & tunc non obstat ei cui est delegatio facta, quia personam non egreditur, vt inf de dona. I. qui id qd. S. si cum primus. f. m. Dy. Qd est verum, si certa quantitate promisit, sicut si dixisset, pmitto id quod debeo, vt no. inf de re iud. Nescennius, & inf. l. mat. si prior. arg. inf de libe. leg. i. legati, aut exceptio erat in rem scripta ex parte utriusque, vt exceptio qd. m. causa, vt lapid Celsum. S. penit. inf de doli excip. vel saltem ex persona opponenti, vt exceptio dol. vt de exco. l. 2. S. j. Et tunc obstat exceptio, ei cui delegatio est facta, vt inf de do. exco. l. mat. i. r. t. i. r. f. m. Dy. Qui non intellige, qd promisit ignoranter, & iusto errore, & erat tutus tali exceptione, pp quam ipsi deleganti solutu possent, & promillum pdici, vt l. 3. S. j. & ibi n. s. de cōf. pecu. Si autem fuit facta ex causa onerosa, & tunc aut subfect causa cōcedenda exceptionis ei cui est delegatio facta, & tunc ei obstat exceptio, vt l. dol. ver. diversum, & ver. denique, inf de do. excep. & in l. nostra. Aut nō subest eadem causa exerceptionis cōcedenda, & tunc aut exceptio competens coheret perfon, aut rei tantum, prima causa, aut debitum est reversum ad delegatim dolosum, & tunc obstat exceptio ei cui facta est delegatio, vt inf de doli exce. Lapid Celsum, lapid Julianum. & l. pure. S. si cui. in eo. t. Aut debitum ad delegatorem non est, re terfum, & tunc nō obstat ei exceptio, arg. inf de do. excep. l. apud Celsum. S. Julianus. & S. de authoris, & inf de noua. penit. & S. de pdib. causam. si donatur. Secundo causa, qd exceptio coheret rei, dixit. Dy. qd exceptio obstat ei, per l. in hoc iudicio. S. inter socios. S. communii diuidi. & lidemque. S. si inf pro fo. c. & l. s. superatus. inf. de pig. & l. exceptions. inf. de excep. rei iudi. Sed hoc nō placuit Bart. per d. dol. circa prim. ibi dum dicunt, idemq. in certis similibus, cum ibi no. in gl. ideo dixit exceptionem eo causa nō obstat, & est ratio, quia nō ex prima, sed ex secunda agitur. Nō obstant il. per. Dy. allegata; quia loquunt in cōfessione, nō in delegatione. Et predicta in causa certi, qd scīt, vel ignorauit. Si autem dubitatur an scīt, vel ignorauit exceptionem nisi competere, glo. in l. si quis delegauerit, inf de noua, dicit, qd si competebat ei ex aliena persona, praesumitur ignorare; non si ex sua; quia scīre presumitur, vt inf. pro suo. l. & simile no. in l. leg. S. Saly.

§. Interdū Mulier qui pro alio intercessit, si soluat, vel debitorum suum deleget, repetit. Si autem alium non debitorem suum deleget, iuuatur: intercessura vero, si debitorem proprium deleget nō iuuatur. Secus eum deleget, qui debitor non est h. d. Et primō, in muliere que iam intercesserat. Secundō, in intercessura. Secuta ibi. planē. Et quilibet subdiuiditur in duas, vt in litera patet. Ultima gl. sub breuitate ponit casum, quem vide. Saly. legum doc.

§. Quoties Mulier subducta, in antiquum debitorem ei restituitur actio, etiam si fuerit acceptilatio ne liberatus. h. d. Ibi, liberatus, contemplatione obligationis a muliere recipienda.

3. Si conuenerit. Paria sunt expromissorem nō da re, vel intitilem dare. h. d. concor. S. qui satif. cog. l. quoties. Saly. legum doc.

§. Marcelli ¹⁹ Si mulier que iuuatur Velleiano, liberetur acceptilatione nihilominus opus est restitu

4. ¹ toria actione. h. d. I. qd obligatio ab inani obligatione non impedire restitutorum actionem. Item, qd acceptilatio ab inani obligatione, non habet vim solutionis. Saly. legum doc.

§. Simulier post Sive mulier soluat, sive acceptilatio ne liberatur, in causa quo repetere non potest, ei actio in antiquum debitorem non restituitur. h. d. Querit gl. quia quando est, qd si soluat repente nō pos sit, cum regula sit in oppositum, vt s. de cond. indebil. qui exceptionem, & responder, quando in rem suam fideiuerat, vel animo decipiendi fecerat & c. vt in glo.

§. Quāqua tuitur actio, sed nō in omnibus, sed ei soli ex creditoribus, penes quem mulier intercessit. h. d. Querit gl. quare non in omnibus, sed in antiquis restituitur actio? Respondit, quia non omnes perdiderunt actionem exceptione mulieris, sed omnes bene cōficiunt sunt liberationem per nouationem factam vni, vt inf. de duo. re. l. cum s. f.

§. Simulieri Si creditor suocedat mulieri, vel mulier debitori, nihilominus restituitur actio in antiquum debitorem. h. d. Gl. opp. contra ver. sed & directa. qd directa actione conueniri non posst, quia cum successerit debitori, extincta est actio, vt infra de f. l. hares. S. 1. & 2. respon. qd hic non erat extincta, quia nulla est accessoria, sed utraque pri capitis, quia animo nouandi intercessit, ideo durat utraque, ut inita de duobus re. l. si reus.

§. Si cū esse Restitutoria non habet lo cum vbi de bitum erat, institutoria vbi esse portu, sed mulier interuenit. h. d. No. igitur hunc casum, quia hic est tex. quando restitutoria, vel institutoria actio locum habet, sic quando actio restitutoria, vel restituitur, vt dixi. S. eo. l. j. & c.

§. Illud Muliere subducta, actio restituitur, vel institutoria

cum sequen. Saly.

L E X . X L

Hæ actiones. Hæ actiones, & datur hæredibus, & hæ redes. h. d. Oppo. qd non sit perpetua, vbi prior sublata fuisse temporalis, arg. s. de min. l. f. & inf. eo. l. si debitoris. S. si pro eo. fol. confiden do contrarium, ideo gl. exponit, competit, i. competere pos sunt, simile est s. de capi. l. i. in fi.

S V M M A R I V M.

Creditor mulierem intercedere facere debet.

L E X . XII. & XIII.

Si mulier tanquam Mulier iuuatur si creditor ignorauit, aut mulier intercedat, licet non habeat inuestigare, an mulier intercedat, licet possit. h. d. No. qd fuit est subvenientium aliqui, ut derit occasio alii fecun non s. h. d. i. item no. qd creditor debet sci re mulierem intercedere, circa quod uide, quod dixi. S. i. led si ego. Item no. qd creditor non inducitur in ista materia magna diligenter, vel cura. concor. l. dol. mali in fi. inf de noua.

¶ Op. contra l. immo. qd ista dictio, immo, sit his male posita, quia illa sua natura est correcta, ut l. Stichus immo. P. amplius. inf de leg. 3. led hic non corrigit, sed duximus quid ponit. ergo & c. Sol. id quod indistincte dixerat, corrigit in causa, quo scit eam fraudem committere, & declara, at in gl.

S V M M A R I V M.

Res quando ad aliam spectare dicuntur.

Causa frustra expeditar, cuius eventus nihil operatur.

L E X . XIII.

Aliquando Mulier re vera intercedens in causa p. pria, non iuuatur Velleiano, licet prima facie videatur, causa aliena. h. d. No. qd revera res ad aliam spectare, qd in effectu res spectat ad illum. Gl. querit quare dicit hic, qd prima facie res est aliena, respondetur, ut in ea, & bene.

§. Depignoribus Notio, quae in effectu non va

let, non permitit us pignoris. h. d. Vel sic. Sicut antiqua personalis restitut. ita & utilis hypothecaria. h. d. Op. qd non imo pignoris non nouationem principalis, si ipso iure liberatum, ut inf de noua. l. nouatione. & arg. inf de reg. iu. l. cum principals. Sol. vt in glo. qd licet principals directa sit sublata, vt in drio, tñ incōntinenti sine intercluso a lege restitut. utr. vñ. & inf. eo. l. si debitoris. S. i. & sic principals semper dñ durare, ideo & accessoria pignoris durat. Nec obstat, quod de nouatione dixit, quia respondeat gl. qd illud procedit in nouatione valida, & efficacia. Vel dici gl. dñe. qd vtraq. tam personalis quam hypothecaria restituitur, & hanc veriori dicit, & bene. Et ex his no. qd utraque actio restitutoria est vtilis non directa. Saly. sequitur. S. si sub conditione.

§. Si sub conditione Etiam ante evenuentum conditionis, intercessione ap

posita agi, potest cum priore debitore hoc dñe. ¶ No. qd frustra expectatur calus, cuius nihil operatur eveniens, & ad hoc continuo, allegatur ista lex. Cōtra hoc opp. gl. de l. bouem. S. si sub pdone. inf de gl. ed. & del. si mandacuo. l. info. inf de

mand. & nō soluit. Dic ibi expectari dñe, ut dñ dñ dñe utile principals debitori, cuius gratia dies fuit appositus, & si ibi dies, ad evenuentum conditionis est aliquid operatur, hic non.

L E X . X V .

Simulier contra laj. Muliere subducta de obli

gatione non tantum qd debitorem, sed etiam fideiislorum actio restituitur. h. d. L. E. X. XVII.

L. Si mulieri Adversus promissione de rato mul

lier, non iuuatur Velleiano. h. d. Vel sic. Mulieri cui aliena iuuatur, traçati de lucro, nō subueniet Velleiano.

L. Si contra laj. Si debitor soluerit mulieri, ipsa

Vbi mulier non periclitatur, hoc beneficio non iuuatur. h. d. Non tñ mulier, sed etiam eius fideiislorum iuuat.

S. Si ab ea & in priorem debitorem actio restituitur. h. d.

Gl. opp. qd in fideiislorum non succurrunt, vt s. ad Mace. l. sed

& s. nō soluit. Sol. qd aliud in illo beneficio aliud in isto, & ratio diuersitas ponitur. in gl. quia si sibi subueniretur, nō eset,

qui ibi conueniri posset, quod est magni preindicti creditori,

qui sibi de fideiislorum prospexit, hic autem est qui conuenit

potest, L. antiquus debitor in quem actio restituitur.

S V M M A R I V M.

Mulier Velleiano non iuuatur, que obligatio rei sibi obligata & consensit.

Correio duo, an dicantur inuicem fideiislorum.

Actio qua detur ei qui soluit, ut ab alio repeatet.

4. Mulier, an iuuetur Velleiano ad solidum contentum, quando plus valeret di

milia res empta, quam habet, quam tota pecunia.

L E X . XVIII. & XIX.

Vir vxori. muliere, non cogit curiosus esse. fecus si

in eam transfrater obligatio ex post facto. h. d. Velleiano.

Non sufficit creditor putari mulierem in rem suam intercedere, h. d. Velleiano.

Contrares ab initio, & principaliter cum

fideiislorum, & inf de duo. re. l. reos. in p. m. ubi etiam vñ casus.

Sed foras ad illos duos tex. vñ debet, & ibi expediti in sic fuerat actum.

Et hæ r̄fisio non conuenit litera illarum il. que in

dubio loquuntur item in d. re. l. pro casu l. istam.

Sed lo. respondet, qd hic color fuit quæstus. Nam cum mulier debe

re intercedere pro Tito pro dimidia, que ad Titum erat per

uentura, creditor uoluit potius eam principalem esse cum Ti

to, unde pro parte Tito d. fideiislorum, & contra pro illa parte

iuuatur Velleiano. Et hæ est prima sol, quam ponit ista gl. magna, vñque ad ver. vel dic. Et eandem sol, in effectu posuit gl. pre

cedens, in princ. licet ibi dicat colorum suis quæstus in tota

pecunia, quasi dicat, qd nulla particula pertinet ad mulierem, cui

repugnat haec litera, que dicit, pro parte fed nihil est, sed qd hic

color fuerit quæstus, et diuinare, ideo in gl. præcedentem lo. d.

Vel sic. Mulier decipiens, Velleiano non iuuatur, & sciens dece

pus non dñ. h. d. Ibi, obligatus, que etiam ex alia causa erat ei

obligata. Ibi, accipere, a marito eius. No. qd fuit hæ soluta

mulieri constante matrimonio, qd quod opp. ab extra, de l. dos.

C. f. dos const. in mat. sol. fu. & de l. maritus s. i. inf de iure do. l. si. inf. f. t. si. vñ. vel hic erat solutum matrimonium diuinitio, vel si constabat fuit soluta in causis a iure permisis, de quibus

in dicto. Item, opp. de l. quamus. in princ. c. cod. Sol. liberatio pi

gnoris non est intercessio, vt ibi, sed datio sic, vt h. Oppo. 3. cum gl. qd etiam si creditor scīt, replicatio non detur mu

lieri, sed hypothecari intentat nulla exceptione elidendum,

cum pro remissione pignoris non habeat locum Senatus con

sultum, vt C. cod. etiam. Sol. qd hæ exceptua, nisi, ponit tunc,

cum creditor scīt replicationem profecturam scientia credi

tors, sed non illam qua procedat beneficio Velleiano pro re

missione pignoris non habet locum, & sic dñe, nisi, non exi

pita toto precedens, sed a parte, vt in gl. & hoc primō. Vel,

dict. gl. dic secundo, qd hic habet locum beneficium, vel quia hic

paſſa est rem sibi obligatam alteri obligari, scīt locum haber

quando rem suam paſſa est ab alio obligata, vt s. e. l. quamus. in

prin. Nec ob. etiam in contrarium alle, quia ibi quando debiti

mulier remittit, & sic casus ille est diuersus ab isto.

§. Mulier, & Titius. Si mulier, & aliis sicut duo

reperunt, si in causam necessariam, Velleiano non iuuatur, si in

voluntarium, eatenus, quatenus pecunia ad alium per

uenit, & non ultra. h. d. cum leq. Et primō, ponit vñ dictum

et, qd non, quia non sit fideiislorum differunt a duob. reis,

vt patet ex differentia nominum, & tutorum. arg. l. si idem. C. cod.

Fallit si hoc est actum cum creditor, ut ff. de duo. re. l.

reos. in prin. & in Auth. de duo. re. in princ. c. in intellectum Io.

Item fallit, si color sit quæstus cum creditor, ve etiam dixit Io.

ar. 5. ad Mace. l. sed Julianus. S. i. & ibi gl. & his duob. casibus ha

bent beneficium de fideiislorum. Et rō est, quia qd vere fideiislorum

sunt, creditor non ignorauit, & ultra secundo casu fraudē

scīt. Aut querit respū ipiorum correorum, & non respū cre

ditoris, si lat. sumptuoso vocabulo habent inuicē, ut fideiislorum,

& tunc, aut sunt obligati ex mera liberalitate, quia ex cā

donationis, & tunc non vñ fideiislorum, nisi sicut scīt, ut inf. ad

l. Falci. l. in l. Falci. hoc obseruandum. nbi casus. aut non sunt

ex mera liberalitate obligati, ut quia pecunia petitā a creditore

recepitur, & tunc vñ est op. Azo. ut eatenus videatur inuicē

fideiislorum, quæstus declarat. Et primō, qd non, qd in effectu

secundo, qd in effectu. Et circa hoc duo exempla ponit.

Secundo, qd sic, vt dñ in diu. Venio ad apparatum. & hic attendendum, qd hic sunt due gl. vna signata super verbo,

accepta, quæ incipit, colore quæstus, aliq. magna est signata sup

verbo, intercessione. Et quia prima dependet a secunda, ideo

secunda prius aggreditur. Et pro euidentia p. m. qd in rem

ver. l. si pro parte S. j. Et ex his decidit qd, qui querit, quia actio

autem datur actio negotiorum gestorum. Quarto, qd, i. git, an

duo corripiuntur, vel dicantur inuicem fideiislorum?

Et i. dic. qd non, nisi sicut scīt, deo quis eorum, qd non sunt focij,

si focij sunt, repetit actio mandati pro rata, quia dñ fideiislorum

Et qd non uideatur fideiislorum, indeixit, qd in isto corripiuntur.

Salycketus super Digesto veteri.

Oppono, q male dicat, vtrum voluisse, nam si eligat hominem, openatio non potest obiecti, quia de quantitate ad speciem, & econtra, non obiectetur compensatio, vt C. eod.i. fi. Sol. q hic debet intelligi, si quantitatem eligat, vt in gl. Saly.

L E X XXII.

Id quod. Tutor nomine pupillorum agenti, non potest obiecti compensatio proprii debiti hoc dicit. Bar. de Saly. legum doct.

L E X XXIII.

Ius sit. Etiam sico obiectetur compensatio, hoc dicit. Fallit in casibus notatis s. co. l. ob negotium. Bar. de Saly. legum doctor.

Depositii.

Rubrica.

Continua Rubricam, vt in gl.

S V M M A R I V M.

- 1. **Aktio in duplum** datur contra insufficiem depositum factum ex causa tumultus, vnde dicitur.
- 2. **Contractus legem**, seu regulam accipiunt a conventionibus.
- 3. **Contractus in nominati** regulantur secundum naturam contractus nominati.
- 4. **Aktio mandati**, an possit concurrere cum actione depositi.
- 5. **Fideiussor**, etiam herede, vel successor principali non extante, tenetur.
- 6. **Dolus commissi**, vel locupletorum factum esse, paria sunt.
- 7. **Manumisus** non tenetur de dolo per actionem ex contractu purgato.
- 8. **Dolus non inferitur scienti**.
- 9. **Fur**, & **prado**, depositi agere possunt.
- 10. **Prado**, & fur, si rei vindicatione agant, questio dominij potest ei obiecti.
- 11. **Depositarij** duo eiusdem rei an insolidum teneantur.
- 12. **Obligatio duplex**, in actione delictorum nascitur.

L E X I.

Epositum. Primum, quid est depositum, & vnde dicitur. Secundum, portoris edidit. Tertius, opponit rationem diversitatis posita in edito. Quartus, remouet quodam dubium. Secunda ibi, pretor. Tertia ibi, merito. Quarta ibi, quae depositus. **¶** Nota, qd infinitatem depositum factum gratia tumultus, ruina, vel naufragii, agitur in duplum, & ita causas agitur in simplicem. Ita nota, q ex dolo definiit heres continebitur in simplicem, ex dolo proprio tenetur in duplum. Oppono, q male dicat in principio, dum dicit, datum, quia dñe est accipientis facere. Infra dictio, s. dicta que, & de condicio, ob caulam. I. f. sed depositi dominium, & possesso remanet penes deponentem, vt infra coll. s. Solue, vt in prima gl. quae exponit datum, pro tradito. Oppono, q non teneatur ad duplum, nisi fuerit in officiatus. Sed in dictio actioni, & led furti. Solue confitendo, vt in gl. Quare glo. haec actio sit pratoria, vel ciuilis, & dic, qf sit pratoria in qua tuor casibus suis, in quibus prator fecit editum, in alijs est ciuilis, vt in gloria.

T. No. ex S. quae depositus, qf accessio via non dicuntur deposita. Contra quod depositus, qf aperi perinde habetur, ac si equum, & capistrum depositum, vt s. commodati. I. si vt certo. S. si me. & in fratre ylscu. leg. illi. Solue, qf de capistrum nihil dicit. Ideo capistrum non possit, sed in gl. p. f. ut successor principalis non extet, contra quod opp. gl. de postquam. prima responso, infra vt leg. nomi. caueatur. Sol. ibi in capto ab hostibus, hic in eo qui alio modo desit extare, vel cōfusum habere. Vel ibi tempore captiuitatis committitur obligatio, hic aut prius erat nata actio, quam casus euenerit. Item, ibi non erat ver, nec representari, quia ibi non erat hereditas, vt i. nec vnos. C. de capistrum, hic erat persona pupilli, vel furi, fui hereditas. Sed qd istam opp. gl. s. de conf. pec. l. hactenus, vbi tenet constitutum ab alio factum, debitor mortuo, & iacente hereditate, vel ex capro ab hostibus, sed dic, vt statim dic. Item oppono de s. natus, in fin. infra de dono. cau. mor. & fol. gl. qf aliud in contractu dependente ex ultima voluntate. Vel pro solutione omnium distingue, quando fideiussor est obligatus antequam persona principalis extinguitur, & tunc fideiussor indubitate remanet obligatus, ut hic & in l. sine herede, in p. n. infra de adm. int. Aut fideiussor venit obligandus, mortuo demum reo, & tunc, aut fideiussor ante mortem rei iam se obligaverat sub conditione aliqua, que nondum extiterat, sed demum mortuo reo uenit, & tunc etiam dicere cum obligari, arg. huius tex. & eius, quod in sequenti proximè dicam, & eff. tex. infra ut leg. nomi. caueat. I. si a te. Aut fideiussor intercedit mortuo reo, & hereditate iacte, & casus est, qf tener fideiussor, vt l. mortuo, infra de fideiussori, facit, & de conf. pec. l. hactenus, nisi hoc ex precedenti casu obligatio rei principalis fuisset extinta, nec in heredem effet transitoria, arg. eius, quod de debito ex ultima voluntate dicitur in l. f. f. s. i. infra de dono. cau. mor. & hoc in figl. Et hoc, quia de reus est extintus morte. Si autem captiuitate, tunc texus uidetur contrari, nam in l. hactenus, s. de conf. pec. tenet, qf ualeat, sed in l. postquam, in p. intra. ut leg. nomi. caueat. tenet, qf non. Sed pro concordia, dico qf aut tempore constituti, vel fideiussoris captiuus est salement naturaliter obligatus, & tunc & fideiussor, & constitutor accedens potest. Aut tempore constituti, vel fideiussoris, captiuus nondum est obligatus, quia sub conditione promiserat, & sub eadem fideiussorem debeat, tunc quia tempore existens conditionis obligari non potuit ipse, nec per consequens fideiussor, Saly.

Si vestimenta. Vbi merces interuenit, non est depositum, sed loco: tio. h. d. Oppo, qf non tantum dolum, sed etiam culpam praefet, vt s. nau. cau. & stabu. l. nauta. Solue, vt gl. qf conuentus depositi, ibi locati. Vel dicit gl. dic, qf in illis est speciale, licet pro custodia ibi mercede non accipiant. Bar. de Saly.

Si quis seruum. Qui dat pecuniam pro mercede dicitur conductor, qui recepit, locator, & sine pecunia non est locatio, & cōductio. Et si servus tradatur custodiendum, vt operæ p̄senſentur cum custodia, est factus in nominatus, secus si non tenetur operari, quia tunc est depositum. Et factus in nominatus iudicantur secundum nam cōtractus, cui magis assimilantur, h. d. & notabiliter, & est totus iste tex. notandum. Ibi, p̄scriptis verbis, ¶ Nota, qf contractus inno-

Depositii.

87

opp. de certi conditio, s. f. & l. seq. supra si certum pet. Solue vnde ibi Saly.

Conuentio, & spontanea obligatio facit depositum, ut locupletior est, vel locupletior est factum esse, vt gl. Bar. de Saly. legum doct.

Si res. hoc dicit. Et hoc dicit gl. verum in actione depositi, secus in actione ad exhibendum, vt l. exhibitionis. Cad exhibendum. Et de hoc dic, vt plenus scripti supra commodati. l. 3. S. primo. Salyetus.

Si seruus. Ex deposito facto a seruo, domino datur actione, hoc dicit.

Si apud. In seruum manumissum non datur actio. ex antegesto, sed ex delicto s. h. d. ¶ Nota, qf qd dolus purgatus per actionem ex contractu, manumissus non tenetur, secus si purgatus per actionem defensentem ex delicto, quia tunc tenetur. Oppono, qf contra manumissum agi potest, vt infra eo. I. si apud filium, ut fine. Solue, qf hiq de antegesto, ibi pro presenti deposito. Saly.

Hac actio. Actio depositi datur vniuersali successori. I. hoc dicit. Saly.

No tantum. Dulos præteritus, & qui litis contestat h. d. Vel sic. Si facultas rei restituenda superueniat h. d. contestata, & qui debet condemnatio, h. d. cum seq. Salve.

Est autem. Depositarius statim ad restitutionem de positione potest conueniri, sed dolus non committit si ex causa iusta non restituit h. d. N. o. conditio de positione est consideranda. Bar. de Saly. legum doct.

Hanc actionem. In hac actione veniunt fructus, & partus, & omnis causa hoc dicit.

Si rem depositam. Dulos commissus per veniam non purgatus, & contra rem redemptionem, h. d. Contra hoc opp. de l. ex hoc edicto. ¶ Nota, qf s. de alie. l. mut. cau. facta, & infra de vi. cap. l. sequitur. S. idem Labeo. Sol. ibi solum vendidit, & non tradidit, & sic non tantum deliquerit hic, quia etiam tradidit, & sic contrahitur, igitur tenetur de causa, vt l. subtrahit. C. de fur, alii dic, qf hic ibi tradidit, sed ibi recuperavit rei possessionem, hic non. Tertiò soluit gl. qf ibi non excusat a causa, sic nec hic, sed quod ad alium effectum dicit ibi reddidisse. Et hanc tenet de dicto, quam nota, quia facit, vt emphyteutica rei rem emphyteutica vendidit sine licentia domini, & postra rem recuperavit, non incidit in comisum, de quo per Dyn. & Bar. inf. de vi. capitulo. I. sequitur. S. idem Labeo. & ego plenus. C. de iure emphyteutico, l. f. in vlt. q. Saly.

Non solum. Ex deposito facto a seruo nostro, vel a nobis bona fide possesto, seu in quo viuimus fructum habemus, de nostra, vel ad nos spectante, non quisrit actio, h. d.

Item si seruus. Summatur per se. Sal. legum doct.

Si seruus. Dominus agit ex deposito serui, siue vivat, siue mortuus sit, vel manumissus, vel alienatus, h. d. Saly.

Si rem a seruo. Rem depositam a seruo restituens, non si de dolo eam consumpti, h. d.

Eleganter. Qui soluit, vt de proprio, non dicitur de politum restituere. ¶ No. qf scienti dolus non inferatur. Item, qf aliud est reddere, & c. v. h. c. in f. Super tex. ibi, teneat depositi, dic domino serui, & videtur, qf sic, vt s. ea. l. f. si seruus, idem Julianus determinat distinguendo, vt sequitur. Et cum hac distinctione concordat, infra mandati, l. si mandauerim. Opp. qf i. secundo membro non teneatur depositi, nisi pecunia fuerit confusa, ita qf cedat in solutione pecunia pro libertate promissa, arg. l. non omnis. S. fin. s. si cer. pet. Nam si extaret depositi agi non posset, quia pecunia de politi est eadem cum soluta, & si penes le habetur, quod pet. Gl. sol. conterat contrarium, sed non placet. Bar. Vnde dic, qf hic quando soluit pecunia, quae est recipientis, ibi non cadit contemptio, nec vscapio, nec aliquaque reconciliatio, vt l. sequit. S. plane, infra de vi. capitulo. ideo dicit ipse, qf non eadem, sed propriam pecuniam soluit, quo casu si soluit vt depositum, sufficit loco illius, quae depositi fuit. Er si soluit vt propriam, statim transfert dominium, & alia remanet in depositum, vt hic. Sed mihi videatur, qf ista litera vult, qf eadem pecuniam soluerit, ideo tunc cum gl. & vbi non eadem soluerit, procedet distinctione Bar. Vel dic, qf haec pecunia non fuit deposita vt species, sed vt quantitas, & vt dominium transiit in depositarium, vt infra col. die sp. l. s. i. Saly. legum doct.

Si pecunia. Ante vium conceatum non conuertere tur depositum in mutuum, hec dicit. Gl.

¶ Si. Fr.

opp. de certi conditio, s. f. & l. seq. supra si certum pet. Solue vnde ibi Saly.

Conuentio, & spontanea obligatio facit depositum, ut locupletior est, vel locupletior est factum esse, vt gl. Bar. de Saly. legum doct.

Res deterior redditum habetur pro non redditum.

Sunt autem quatuor alii causas, quos gl. no. enumerat, vnde eam no. vt in gratiam, & de ultimo casu dic, vt in d. si quis nec causam. Sal.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restituvi debet insolidum, eo satidante, alias in sede sacra deponitur, hoc dicit. Et primus, quando res secunda diuidit, quando in dividua. Secunda ibi, si res Salyetus.

Si depositum est diuiditnum vni ex haereditate, alias repotenti pro parte debet solvi.

Si vero est individuum, ei restitu

Salycketus super Digesto veteri.

quo perditur, non sic perditur, quia reliquiae remaneant, ideo non p[ro]p[ter]ea de professore petitor efficitur, vt patet in l[ib]i oleum. §. de dolo, & ita cōiter transeunt doct[or]e nostri. Sed latius artigēdo materiam, possunt dicere, q[ui] triplices est modus sequestrandi. Nam aliquando persona sequestratur à re, sed non res ipsa, puta quando mandatur partibus, ne accedant ad locum gratia rixæ, & scandali euitandis, vt i[ps]i s[ecundu]m de offi[ci]o pro[cessu] Casu, & laquissimum §. de vñstu. Quandoque econtra sequestratur res, & non persona, puta, quando cautions, & instrumenta communia depo[n]untur, & illis dubiis casibus non perdit[ur] possessor. Nam nō primo, quia res nemini traditur. Non secundo, quia si qui recipit, cuilibet cohereditum possidet, & quilibet copiam accipere potest, & si opus fuerit ex ciuitate petitionem, & instantiam originale exhibebit in iudicio. Quandoque, & tertio, vt vtrumq[ue] sequestratur, q[ui]a res a persona, & ipsa persona a re, & haec est proprie[te]t sequestratio, de qua hic loquitur, & tunc, in dubiis per datu[m] possessor, distinguere conventionalem a iudicaria, vt s[ecundu]m d[icitu]r hoc quoq[ue], q[ui]d si litigator non habet aliud proprium, nisi rem ab eo ablatur, & sequestratur, an fructus ei sint danni pro alimentis, & sumptibus litigis, q[ui]c[um]q[ue] sicut alius cogeretur litigare, & per hoc bene facit tex. C. de ordi. cogni. I. si quando. ver. nam si tales & quod ibi no[n]. Et per hoc accedit tex. in c[on]ex parte, extra de accusationib[us], vbi monachos accusant abbatem dantur expensæ litigis a monasterio, & cogatur a lite desistere. 4. Quare successu[m]e, si sequester rem perdit sequestratum, vel in ea damnum est passus, an possit actionem aliquam intercedere contra posidentem, vel damnatum datur? dic. q[ui]c[um]q[ue] in tex. singulariter notandum, infra in possesso legalis est cui. §. qui legatorum sequandorum. Barth. de Salycketus doct.

s[ecundu]m A. R. I V M.
1. Depositarius, in hac grauatur, ut ad duplum teneatur.
2. Actio, v[er]s[us] ad quod tempus in duplum detur contra depositarium.

L E X X V I I I .

Quod tumultus. Speciale est in quatuor causis, ut actio depositi contra depositarium detur in duplum, & contra heredes in simplum, & non ultra annum h[ab]it. Et habet duas lecturas, secundum diuersas punctationes, sed primam tenet gl[ori]a & bene, quia magis amicatur litera. Opp. igitur primò, q[ui] actio depositi non detur pecunialiter ad duplum, sed simplum, vt s[ecundu]m, q[ui] res licet iurari possit in item. S. e. o. l. §. in depositi. Sol. q[ui] speciale est in his quatuor causis, & hoc probatur in d. l. §. Tunc oppono fecidò, q[ui] contra eius heredem debeat dari in simplum perpetuo, & non vsque ad annum, quia haec est natura actionum descendenter ex contractu, vel quasi, etiam si agatur propter dolum defuncti, & infra de actio. & oblig. lex contrahibus. & lex depositi. & infra de verbis. I. fin. Soluc. q[ui] in istis causis de speciale, & potest esse ratio, secundum gl[ori]a, quia vnum grāmen est inductum contra depositarium, vt teneatur ad duplum, vt dixi. Ideo aliud speciale induxit in fauorem heredes, vt vlt[er]a annū non teneatur, & haec est prima lectura, & punctatur post verbum, quoque. Alij vero stabant in contrario, & finem dum dicit, & in perpetuum, referabant tam ad heredes, quam ad principalem. Sed haec violat literam in prima parte positam, dum dicit, intra annum. Sed ipsi notabant implicatiuam, quoque, illis verbis adiunctam, quia implicare videtur, vt contra heredes post annum, & intra annum detur in simplum, sed magis dubitabatur, an intra annum daretur in duplum, sicut asserbatur contra principalem definitum. Sed sustinuit primam dic, q[ui]d haec implicatiua implicat casum, quem addit p[re]cedentibus, non autem implicat tempus, & sic speciale in his quatuor causis, ut supra eodem. I. i. §. i. t. Sed tunc quoq[ue], vñque ad quantum tempus detur in duplum contra ipsum depositarium? Respondeo, & mihi videatur, q[ui]d sit de intentione glo. q[ui]d vñque ad annum detur duplum, sed in perpetuum detur ratione simpli. Et secundum primam lecturam, & punctationem, quam facit glo. vt patet in glo. in versic. item quod dicitur. Et hoc etiam volebant ali, qui secundum punctationem faciebant. Sed respondeat mihi Accursius, vnde colligit ipse, q[ui]d si intra annum detur ad duplum, & non vlt[er]a? non video, illa verba, & intra annum, coniungantur cum sequentibus, hoc stare potest valde bene, ne tex. sibi contrariis, & intelligeretur intra annum ad duplum, & in perpetuum post annum ad simplum. Et tunc sic si post annum, datur contra ipsum ad simplum, & sic actio est reducta ad naturam suam. Accurſ. eo tunc moriente non erit perpetua ad simplum contra heredes, secundum naturam suam, vt d. l. ex contrahibus, & lex de positu, infra de act. & oblig. lex ea parte. §. fin. infra de verbis. oblig. Non bene concipio rationem, ideo alterum ex dubiis dicendum videtur, in quod depositarius in his quatuor causis teneatur perpetuo, id est, quandiu viuit duplum, & tunc procedit punctatio gl. vel dic, si dicamus eum vincentem teneri ad duplum vñque ad annum, & postea in perpetuum simplum, tunc illorū

punctatio, & lectura sit melior. Et super his cogita, quia doctores nihil dicunt &c.

L E X X I X .

No. p[er]tinet de iure Digestorum actio depositi t[em]p[or]is.

S V M M A R I V M.

1. Depositarius non tenet, si res deposita sine dolo amittitur.

L E X X X .

Si sine. †. Depositarius pro re amisa sine dolo, non tene[re]tur, hoc dicit. Oppono, q[ui]d immo teneatur caere, vt supra de rei vind. I. si vero. Julianus. Sol. cum glo. palud in rei vindica. vt ibi, & est ratio, quia ibi sensit commodum vñ capionis, igitur grauatur in incommodo praefata cautionis, haic autem depositarius nullum commodum sentit. Oppono ad idem, de Celsus. §. fin. Supra ad exhiben. Sol. quod ibi ratio, quia illa actio est preparatoria rei vindicationis, ibi cauerre teneatur, vt in primo contrario dixi. Oppono tertio de l[ib]i procuratori. §. fin. intra t. i. Sol. quod ibi in procuratore, qui durus astringitur, quam depositarius, nam iste de dolo, & late culpa, ille etiā de leuissima, vt C. mandl. si a procuratore. Oppono 4 de l[ib]i pecuniam. §. item si quis supra de cond. ob causam, & ibi gited dictationem, quia ibi vñ habet procuratoris, qui pecuniam recipit, ideo dominum astringit, vt dixi in precedenti contrario. Sed hac ratio non est tutta, quia ibi non est propriet[er]i, vt procurator, quia tunc inter eos est celebratus contractus nominatus mandat, quod est verum, sed ibi est contractus in nominatus. Quare d[icitu]r, q[ui]d hic non est ad casum, quia nullum commodum est a depositarius, ibi sit commodum pecunia, & rei empti quia sua erat facta, sed alteri tradenda, licet in fuga, ideo ibi cauet, vt dixi in primo contrario. Oppono s[ecundu]m de omnibus. supra de iud. Sol. vt glo. quod aliud in alijs bona fidei iudicis, quia illi celebrantur, vel gratia vtriusque, vel recipientis, hic autem dantur tantum, & sic recipiens hic nullum commodum est habitu[re]s, in alijs sic.

L E X X I X L .

Si apud. Emancipatus teneatur de deposito ante sibi facto, idem in seruo manumisso, si rem tenet, hoc dicit. Oppono quod manumislus de ante gesto non teneatur, vt supra eodem l. i. §. si apud, & Can. ter. ex suo factu. I. Solitibus modis, quod hic conuenit ratione praesentis positionis, quam habet, & hanc tenet Bar. Tertio, q[ui]d hic conuenit rei vindicatione, vt quilibet possessor, & non ex contractu, vt in contrariis. Hac in se vera, sed litera non conuenit in adulteriis, quam ponit, nec esset tunc situata sub congruo t[em]p[or]e. Ideo neo alteram ex p[re]cedentibus, & secunda tunc est, propter tex. dum dicit, & manumislus rem teneat, &c. Barth. de Salycketus doct.

S V M M A R I V M.

1. Obligatio, quando dividua, & quando dividua censeatur.

2. Obligatio, an sit dividua inter heredes, vel non, post deductionem in contractu.

3. Dolus commissus quid operetur, & nu[er]ba.

L E X X I X I I .

Si duo. Ista lex est foris in intellectu, & male declarata p[ro]p[ter] doctor, ideo pro eius declaratione habenda, ego primitio, q[ui]d in obligatione one personali est quandoque rem dari, & tunc ad quid non est nostra materia, sed l. i. §. ex his, & in executione. §. pro parte, infra de verborum oblig. Quandoque obligatione est aliquid fieri, & tunc, aut illud continet mentis factum, non continens aliquius traditionem vel restitutionem, & adhuc non est nostra materia, fed l. 2. §. i. & l. i. applicatione non dividuntur, in princ. infra de verborum oblig. Et de his plenius scripti in l. 2. C. de hered. actio. Aut illud continet rei traditionem, vel restitutionem, & tunc legit glo. supra eodem l. i. §. si apud duos dicat, quod obligatio cuiuslibet eorum sit dividua, tamen mihi appearat, q[ui]d isti casus non sunt simul tractandi, sed dividendi. † Dico igitur, q[ui]d aut in obligatione est rem tradi, & ea factum, rei traditionis, & tunc dico, q[ui]d obligatio est dividua tam in ipso promissore, quam in eius herede, & haec per stipulationes non dividuntur. Superius allegata, vbi haec tria parcantur, fossam fodi, in fulm adiungari, & rem tradi, fed illi duo prima sunt dividua, q[ui]d ad utrumque, ergo & quod ad tertium. Quod probo etiam ratione, quia si pars solutur, & ea soluta dicamus statim contingere liberationem, sequeretur, q[ui]d si in alia parte tradenda fiat mora, propter quod obligatio succedit ad interesse, ut d. l. stipulations. §. Celsus. & infra de actio. emp. l. i. idem in diuersarum rerum partibus pro eadem re fiet solutio ex natura obligationis, quod non est dicendum, quia haec non fuit intentio stipulatoris. Item sequeretur, q[ui]d ratione pars tradita creditor compelletur ad communionem, quod est fibi damnum, quia pars, quae est in communione non affert tantam utilitatem.

Depositi.

89

Item, quia nō est date hic bonam rationem specialitatis, unde dicendum, q[ui] in ver. planè nō erat cōuentus in solidum obligatio secundaria rōne doli, vel culpe latet, sed primitiva ad partis restitutionem, & ita debet cōdemnari. Verum licet partem restituat, nō liberatur, sed expectatur, donec alter coheres soluat, quia si in eadem re, tunc nō cōtinget liberatio, si in diversa, pura, interesse, ad q[ui]d succedit obligatio pp[ro] morani, tunc nō liberat, ne ad communionem in parte rei cōpellatur, ar. in executione. §. p[art]e inf. de ver. ob. & ne in diversis reb. in iusto creditori fiat solutio. Et hanc lec. tenet Et hic Bar. sed p[ro] gl. facit ad ueritatem planè, que cum precedentib[us] adiungatur, ergo in codicē, & nō dieru[re] loquitur. Sol. q[ui] in codicē p[ot] loqui, sed nō fuit p[ot] uentus ob dolum commisum in solidum. Opp. ab extra, q[ui] p[ro] dolum solum agatur p[er] parte, vt s[ecundu]m in depositi. Solu. ibi q[ui] ex dolo defuncti, hic ex proprio heredum, ut hic in resp. Opp. s. q[ui] et si dolus nō interuenit, vñus ex heredibus conuenit in solidum, vt s[ecundu]m. §. h[ab]et. So. q[ui] ibi vñus heredum solus possidet. Sed istorum op[er]i non placuit Bar, quia haec differentia non habet, respectu eius de quo querimus, bonam rationem diuerstatis. Alij antiqui glossatores dixerunt, aut res est diuisibilis per partes diuersas, & tunc diuiditur inter heredes, vt hic in princ. & supra cod. in l[ib]i depositi, & supra comm. l. 3. §. h[ab]et. Aut non est per partes diuersas diuisibilis, & tunc non diuiditur ipso inter heredes, & hoc vult glo. in l. i. §. si apud. supra cod. Superuenit Bar, qui hoc secundum scilicet quād do rei ipso non recipit partes diuersas, dicit distingendum, q[ui]a aut quaeatur de ipsa obligatione, & dicit illam diuidi inter heredes proportionibus hereditariis, & de hoc dicit esse casum, in l[ib]i qui fundum, q[ui] si ex parte, & ibi gl. & in l[ib]i codicitione. l. Fall. qui fundum, q[ui] si ex parte, & ibi gl. & in l[ib]i codicitione. §. de codi. fur. vbi aut, cōcomitans non habet, tunc p[er] parte hereditaria tantum competenter, vt hic, & s. e. l. in depositi, resp. & l. i. §. si apud duos. Fallit in calu l[ib]i si quis ex argentiariis, §. i. §. de cōden. vbi h[ab]et ille, qui solus habet rationes, conuenit, & tamē nulla actio realis competit contra eum, sed rō est ibi, quia non iure actionis defunctus, nec eius h[ab]et ad editionem tenetur, l. 3. §. h[ab]et. Aut quaeatur de ipsius dissolutione, & liberatione p[er] solutionem fienda, & tunc censetur dividua, & de hoc dicit esse casum in l[ib]i, in versi planè. Ego idem dico in obligatione primaria, quia similiter ab initio contrahitur, & ad rei restitutionem. Vnde primitio secundum, q[ui] in deposito censeri potest duplex obligatio. Quorum una vocatur primius, & haec simpliciter contrahitur ad rei restitutionem. Alia secundaria ratione doli postea commissi in re, vel circa rem depositari, & ita loquitur haec l[ib]i secundum telepon. His p[re]missis, diuidi istam legem principaliter in duas partes; quia prima, in deposito facta in re per partes diuersas diuisibilis. Secundum, in re per partes diuersas diuisibilis. Secunda ibi, q[ui] si l[ib]em. Secunda subdividit in duas partes, quia primo de obligatione secundaria contracta ratione doli, vel culpa, vñque ibi, planè. Ibi secundo, de obligatione primaria simpliciter ad restitutionem contracta, in qua de dolo hereditum nulla est mentio facta, vel quia nō interuenit, vel quia actor omisit, vñque ad fin. Catus. In deposito per partes diuersas diuisibilis tenetur heredes solum, p[er] parte etiam ratione doli per eos commissi, dum tamen sint solu[re]do in diuisibilis vero ratione doli commissi conuenit in solidum, & vbi dolus non sit, haec est diuisibilis per heredes commissi, quilibet conuenit solum pro parte, sed partem soluendo non liberatur, donec res integrata tota restituatur. h[ab] secundum verum casum, licet gl. aliter finem intelligat. Non vlt[er]a contra in summario, † quod dolus commissus vlt[er]are rei. stitutionem facit depositarium, & eius heredes teneri ad interessum, vt colligatur ibi, nec amplius actoris interest. Item, q[ui] dolus commissus facit committentem in plus teneri, q[ui]na natura primordialis actionis requirit, quia in solidum, vbi solum pro parte fuit obligatio. Oppono contra ver. q[ui] si l[ib]em. q[ui] in solidum quicunque non teneatur, sed tantum pro parte, vt supra eodem l. i. §. si apud duos Solu. c. m. gl. super verbo t[em]p[or]e p[ro]ficiunt, q[ui] haec contractarunt rem, & per consequens dolum cōmiserunt, ibi secus, & sic dicere possumus, q[ui] ibi est obligatio primaria, hic de secundaria rōne doli, vel culpa contracta. Op[er]a de p[ro]p[ter]a stipulatio in contractib[us] bonifidei vlt[er]e debet. Ex mora iudicis officio, & tantum operat hic iudicis officio quantum stipulatio in contractib[us] bonifidei vlt[er]e. Quarto, q[ui] ex solo pacto in contractib[us] bonifidei vlt[er]e, ut hic in fin. Opp. q[ui] licet excedat terminos depositi, non propterea definat esse depositum, vt inf. co. l. publ. gl. fatetur contrarium. Quoq[ue] q[ui] sunt termini depositi, & dicit in ea gl. &c.

S V M M A R I V M.

1. Commendo verbū, induc[re] depositum.

2. Depositarius repetit sumptus factos in alieno rem depositam, h[ab] d[icitu]r.

3. Actione

4. L E X X X I I I I .

Lucius Titus Sempronius. Depositū per verbū, commendo & in deposito in proprio quod est quando non idem, sed tantum venit restituendum, non venient vñre ante moram, nisi aliud sit actuū. hoc dicit.

† Nota primo, q[ui] verbum, cōmendo inducit depositū, & l. p[ro]p[ter]a. Secundo, q[ui] q[ui]eadem corpora nō debent restituui, sed tamen depositum excedit terminos suis, & improprie appellatur depositum. Tertio q[ui] in contractib[us] bonifidei vlt[er]e debet ex mora iudicis officio, & tantum operat hic iudicis officio quantum stipulatio in contractib[us] bonifidei vlt[er]e. Quarto, q[ui] ex solo pacto in contractib[us] bonifidei vlt[er]e, ut hic in fin. Opp. q[ui] licet excedat terminos depositi, non propterea definat esse depositum, vt inf. co. l. publ. gl. fatetur contrarium. Quoq[ue] q[ui] sunt termini depositi? & dicit in ea gl. &c.

5. L E X X X V .

Die sponsaliorum. Qui rem niem. recipit me mihi. hoc dicit. † No. q[ui] ex presentia, & tacita voluntate inducit depositum. Opp. de fidei causa, §. i. q[ui]tante §. de ne. ge. Sol. hic p[ro]p[ter]a cui tradebat p[er] recepti, ibi et ignorantie, & sic ibi nec exp[er]it, nec tacite cōfinit, hic sic. Opp. cū gl. si q[ui] vlt[er]e nō veniant circa vinculum stipulationis, vt loquamus. C[on] de vlt[er]e natu[re] cum h[ab]it possit vi ista pecunia, si vlt[er]e, transit in mutuum, vt s[ecundu]m. q[ui] si ab initio ergo ex mora vlt[er]e nō debentur. Sol. q[ui] primō in p[ro]p[ter]a iusti est quid sit actū inter eos. an vi ea vlt[er]e, vel nō. Et primo calu translat in mutuum, & p[ro]cedit d[icitu]r. Secundo, q[ui] si depositi, & habet locū l[ib]i. In dubio, ex quo nō tradidit pecunia ob signatā, p[ro]sumit, q[ui] permisit ei vlt[er]e, & si o[ste]ni[re] licet vlt[er]e, nō p[ro]p[ter]a depositum esse definit, iō ad vlt[er]as. d[icitu]r vlt[er]e, q[ui] haec lex inducit hoc speciale, vt teneat in solidum, & nō condemnetur, nisi pro parte, & hoc operatur natura primordialis actionis, q[ui] est, vt p[er] parte inter heredes diuidatur, vt s[ecundu]m in depositi, & s. e. l. in depositi. & s. e. l. q[ui] si apud duos h[ab]it possit, q[ui] haec lex inducit hoc speciale, vt teneat in solidum, & nō condemnetur, nisi pro parte, & hoc operatur natura primordialis actionis, q[ui] est, vt p[er] parte inter heredes diuidatur, vt s[ecundu]m in depositi, & s. e. l. in depositi. & s. e. l. q[ui] si apud duos h[ab]it possit, q[ui] haec lex inducit hoc speciale, vt teneat in solidum, & nō condemnetur, nisi pro parte, & hoc operatur natura primordialis actionis, q[ui] est, vt p[er] parte inter heredes diuidatur, vt s[ecundu]m in depositi, & s. e. l. in depositi. & s. e. l. q[ui] si apud duos h[ab]it possit, q[ui] haec lex inducit hoc speciale, vt teneat in solidum, & nō condemnetur, nisi pro parte, & hoc operatur natura primordialis actionis, q[ui] est, vt p[er] parte inter heredes diuidatur, vt s[ecundu]m in depositi, & s. e. l. in depositi. & s. e. l. q[ui] si apud duos h[ab]it possit, q[ui] haec lex inducit hoc speciale, vt teneat in solidum, & nō condemnetur, nisi pro parte, & hoc operatur natura primordialis actionis, q[ui] est, vt p[er] parte inter heredes diuidatur, vt s[ecundu]m in depositi, & s. e. l. in depositi. & s. e. l. q[ui] si apud duos h[ab]it possit, q[ui] haec lex inducit hoc speciale, vt teneat in solidum, & nō condemnetur, nisi pro parte, & hoc operatur natura primordialis actionis, q[ui] est, vt p[er] parte inter heredes diuidatur, vt s[ecundu]m in depositi, & s. e. l. in depositi. & s. e. l. q[ui] si apud duos h[ab]it possit, q[ui] haec lex inducit hoc speciale, vt teneat in solidum, & nō condemnetur, nisi pro parte, & hoc operatur natura primordialis actionis, q[ui] est, vt p[er] parte inter heredes diuidatur, vt s[ecundu]m in depositi, & s. e. l. in depositi. & s. e. l. q[ui] si apud duos h[ab]it possit, q[ui] haec lex inducit hoc speciale, vt teneat in solidum, & nō condemnetur, nisi pro parte, & hoc operatur natura primordialis actionis, q[ui] est, vt p[er] parte inter heredes diuidatur, vt s[ecundu]m in depositi, & s. e. l. in depositi. & s. e. l. q[ui] si apud duos h[ab]it possit, q[ui] haec lex inducit hoc speciale, vt teneat in solidum, & nō condemnetur, nisi pro parte, & hoc operatur natura primordialis actionis, q[ui] est, vt p[er] parte inter heredes diuidatur, vt s[ecundu]m in depositi, & s. e. l. in depositi. & s. e. l. q[ui] si apud duos h[ab]it possit, q[ui] haec lex inducit hoc speciale, vt teneat in solidum, & nō condemnetur, nisi pro parte, & hoc operatur natura primordialis actionis, q[ui] est, vt p[er] parte inter heredes diuidatur, vt s[ecundu]m in depositi, & s. e. l. in depositi. & s. e. l. q[ui] si apud duos h[ab]it possit, q[ui] haec lex inducit hoc speciale, vt teneat in solidum, & nō condemnetur, nisi pro parte, & hoc operatur natura primordialis actionis, q[ui] est, vt p[er] parte inter heredes diuidatur, vt s[ecundu]m in depositi, & s. e. l. in depositi. & s. e. l. q[ui] si apud duos h[ab]it possit, q[ui] haec lex inducit hoc speciale, vt teneat in solidum, & nō condemnetur, nisi pro parte, & hoc operatur natura primordialis actionis, q[ui] est, vt p[er] parte inter heredes diuidatur, vt s[ecundu]m in depositi, & s. e. l. in depositi. & s. e. l. q[ui] si apud duos h[ab]it possit, q[ui] haec lex inducit hoc speciale, vt teneat in solidum, & nō condemnetur, nisi pro parte, & hoc operatur natura primordialis actionis, q[ui] est, vt p[er] parte inter heredes diuidatur, vt s[ecundu]m in depositi, & s. e. l. in depositi. & s. e. l. q[ui] si apud duos h[ab]it possit, q[ui] haec lex inducit hoc speciale, vt teneat in solidum, & nō condemnetur, nisi pro parte, & hoc operatur natura primordialis actionis, q[ui] est, vt p[er] parte inter heredes diuidatur, vt s[ecundu]m in depositi, & s. e. l. in depositi. & s. e. l. q[ui] si apud duos h[ab]it possit, q[ui] haec lex inducit hoc speciale, vt teneat in solidum, & nō condemnetur, nisi pro parte, & hoc operatur natura primordialis actionis, q[ui] est, vt p[er] parte inter heredes diuidatur, vt s[ecundu]m in depositi, & s. e. l. in depositi. & s. e. l. q[ui] si apud duos h[ab]it possit, q[ui] haec lex inducit hoc speciale, vt teneat in solidum, & nō condemnetur, nisi pro parte, & hoc operatur natura primordialis actionis, q[ui] est, vt p[er] parte inter heredes diuidatur, vt s[ecundu]m in depositi, & s. e. l. in depositi. & s. e. l. q[ui] si apud duos h[ab]it possit, q[ui] haec lex inducit hoc speciale, vt teneat in solidum, & nō condemnetur, nisi pro parte, & hoc operatur natura primordialis actionis, q[ui] est, vt p[er] parte inter heredes diuidatur, vt s[ecundu]m in depositi, & s. e. l. in depositi. & s. e. l. q[ui] si apud duos h[ab]it possit, q[ui] haec lex inducit hoc speciale, vt teneat in solidum, & nō condemnetur, nisi pro parte, & hoc operatur natura primordialis actionis, q[ui] est, vt p[er] parte inter heredes diuidatur, vt s[ecundu]m in depositi, & s. e. l. in depositi. & s. e. l. q[ui] si apud duos h[ab

Salycketus super Digesto veteri.

L E X X X V I .

Publia. Speciale est in deposito, vt ex pacto de alijs restituendo, illi queratur actio. h.d. No. de verbo, commendando, quod inducit depositum, ut hic & supra cod. I. Lucius.

Item no. qd significat, vel important illa verba, & si quid humanum nihil configere, ut quia morte significant, qd non propter eum qui in suo testamento scriptis, si Deus alius fecerit de filio meo, volo, qd bona mea deveniant in talen, nam illa verba, si alius fecerit, intelliguntur si mori configerit. Opp. qd filio non detur ex illis verbis actio, ut nisi donationes, s. pen. So. qd non datur directa, sed vtilis depositi sic, ut hic & inf. de pat. l. s. i. & C. ad exhib. pe. Vel illa in extraneo, hac in filio, pce dens communiter generat. Opp. qd nec vnius queratur, vt inf. ad Treb. I. debitor. S. si Sol. gl. qd ibi causa est econtra, sed qd filii erat mari stipula, hic tenet filio. Sed Bar. h.c. non placuit, dices qd non est curandum, an mater filii, vel filius matri pacifatur in deposito. Ideo distinguunt, aut que fecit pactum super re sua, & quia durabat sua, & tunc a quo quis fiat, valer, ut hic & I. pen. C. ad exhib. Aut super re sua, quia non durauit sua, tunc alteri non quae ritur actio, nisi in duobus casibus, vt in mutuo, vt s. si cer. pet. l. certi cond. & si numeros, & in donatione, C. de donat, qua sub modo, i. quoties, hec verba, nihil placet. Sed filium glo. min. apparet, qd non volunt opponere contra text, sed contra proximam solutionem datum secundum ad praecedens contrarie dei donationes. Op. 3. qd hic dicitur marito queritur, an deate fieri istarum regum restitutio, fuerit de indubitate, contra l. qd Labeo, inf. de Car. edic. cum filius si matre in refusa, successurus, & non maritus, vt in anch. C. de legi. her. Sol. in ea, gl. in fi. videlicet, qd de marito hic fuit dubium, quia fecerat mulier ei pactum, ut ea praeioriente maritus lucraret res suas. Or hic attendit, qd illa gl. est multum notanda, nam tenet, qd ifust pactum non nocet filio, quin matre succedat in rebus suis, ut quin aliud pactum speciale prajudicet huic generali. Saly.

§. LUCIUS. In contractibus bone fidei ex solo pacto debentur vtrum h.c. Et no. qd ha vtrum in pacto deducatur actione ex actu informata a pacto ei cohorte, ut hic dicit, depositi actione, qd est notabilis. Sal.

§. TITIUS. Verba enunciatiu in contractu, vel epistola emissa non obligant, a & priuata scriptura fide facit, & producent, non pro eo, nisi ab aduersario fit approbata. h.d. No. qd illa verba, plus minime, nihil important, & perinde habent acti dicta, vel apposita non essent. Item no glo, si super verbo, qd natura, si ex collige, qd si reus, vel actor approbat librum campionis in iudicio productum, oportet, qd sit ita contra se, sicut pro le. Item no. ex text, qd deposita probat, sed non obligat, contra quod facit. I. quidam. supra de const. pecu. Sol. ut dixi. Saly.

A D I T T O .

Non obligat. Adde limitando, qd sunt gemina, & sic nisi bina confitio emanetur via post aliam, secundum Barin. I. cum scimus, per illum tex. C. de agi. & censib. l. De materia vide omnino d. I. s. l. Ex his, C. de test. l. quare. Vlterius nota, ex fin. quod ibi non tener depositum, qd non pro iudice mercantia, & addit, quod dixi, inf. mand. l. si fideiussor. S. quadam. Item no. ex vers. male merit. & qd fideiussor in bonis publicatis preferat deponenti. Item successus no. quod dominus veniens impedit restitutio depositi, nec est hoc correctum per tex. Auth. de deposito. S. i. transumpti us. C. eauth. sed iam cautum. & ibi, & hic in glo. l. Item no. qd depositum rei proprie non valet ipso iure, concord. supra eod. l. quare. Vlterius nota, ex fin. quod ibi non tener depositum, qd non pro iudice mercantia, & non possit transit in depositarium posse. Ideo restitutio ratione possit, vt hic in gl. & tamen vbi nec depositum, sola detentio, & non possit transit in depositarium, ut supra eod. l. i. quod est mirandum. Item no glo. quam allegant quidam, ut quando lex aliqua ad decisione aliquis questionis recitat op. & nullum expelli apparet, vt tacite dicatur approbare illam, que ultimo recitat, & pro ista parte facit infra rem ra. hab. l. fine. S. cum autem, quod no. prodicis l. n. qui vt plurimi recitat op. & non de. adit.

S V M A R I V M .

Matrimonium inter seruum, & liberam ignorante est inuidum,

L E X X X V I I .

Lucius Titius, cum haberet. Si pecu

nia idem conuertenda est deposita, nec in dotem est conuertia, agi-

tus obligatus. d. f. No. qd inter seruum, & liberam ignorante

non valeat matrimonium, quod intelligit gl. nisi dominus scimus

reuoget serum, quia tunc liber efficitur, ut in Auth. de nup. S. si

verbo ab initio. S. i. autem. Opponit ali. extra, qd actio depositi hic

dari non debet, quia depositum tunc simulatum, si ex contra-

etu simulato non agitur, ut C. plus valere, qd agitur in rubro, &

nigro. So. in Bar. distinguendo. Aut in veritate nihil aliud agi-

tur, & tunc non valer quod simulatur, aut in veritate aliud agi-

& aliud simulatur, tunc si illud quod agitur, est omnino inuali-

dum, tunc neutrum valet, quia non quod agitur, quia in eis est

inuidum, non qd simulatur, quia illud non agitur vere, & hec

probantur. supra de conditione ob causam. l. i. & supra de co-

dict. fine causa. launcil. Sinatur em illud quod agitur non est

omnino validum, quia aliquo modo valere potest, ut agitur ex ca-

uso. Sed hoc vitium non bene concepit, qd non videt, qd agitur alio modo valere potest, ut agitur ex ca-

uso. C. plus dolos, non equiparatur la penit corporis.

Culpa tuta dolos, non equiparatur la penit corporis.

L E X X X X I .

Quod Nerua. Primo, dictum Nerua, & eius pro-

batio Secunda, approbationis ratio.

Tertio, ron. Secunda ibi, nam & si quis. Tertia ibi, nec n.

Et legitur hanc i. dubios modis, vno scdm glo. & communem opin-

ionem exponit latior, p. lata, & p. m. hoc, hec lex simili sit. Lata cul-

pa & equiparatur dolos, & qui non praefat illam diligentiam in re

Depositum.

90

dicti sententia esse suu gen, seu cuius dol est species, ergo vel dif-

initio non est bona, vel ddm, qd culpa non est dolus, & hoc tu-

tius, quia non habemus reprobare dicta Iureconsultorum. Hoc

confirmo & aliter, nam dolus ex proposito procedit, vt patet

inf. ad l. Cor. de fical. l. S. diu. & inf. man. l. dolus, & patet in eius

definitione, qd de dolos. l. S. dolus. Sed culpa, de qua loquuntur iuris

trium tres sunt species, lata, leuis, & leuissima, & de primis dua

bus est causa supra. commo. si vt certo, s. nunc videndum. C.

de neg. gest. l. tur. & de tercia est caus. sup. ad l. Aquili. in l. in

l. Aquilia, & istarum nulla dicatur latior, ideo incepit dicit latior.

quia de illa nulla anterior i. cauetur. Quid plura? si istarum ali-

qua latior det dici, illa que inter eos est media, quia comparati-

vium est medius inter postuum, & superlativum, & l. qui lan-

cem. inf. de auro, & arg. leg. & sic sequitur, qd culpa leuis & equipa-

rabit dolos, quod nequamque est dicendum, quia est qd diu-

s. nunc videndum. huius forsan timore glo. expone latior.

id est latam, & secundum hoc, lata culpa est dolus, vt hinc in lite

ra. Contra quod secundum oppo. qd nulla culpa est dolus, ex eo,

primo, quia copula sui natura copulat diversa, vt no. super rup.

intra. in f. & fac. signo. sed inter latam culpam, & dolum ponit

ur copula, vt patet infra man. l. a. procuratore, & supra. de pign.

act. si conuenient. in f. & C. de neg. g. l. curat. ergo sequitur,

qd culpa non est dolus. Quod confirmo secundum, quia disfun-

ctua, quae disfunctio, simul esse non sinit, vt infra, de verb. fig. l. l

le aut ille, sed disfunctua ponitur inter dolum, & culpam, infra

man. l. si procuratorem. S. dolos, & infra. de adm. r. t. l. t. i. t. u. r. s.

ergo. & c. Hoc etiam tertio confirmo, quia text. t. quia apudles di-

cunt, quod lata culpa aquiparatur dolo, vt supra. si mens falsum

mo. dixerit. l. S. hec actio, verbi plan. & infra. ad Treb. l. mulier

l. si haeres, & infra si quis testa. l. i. est. i. S. non autem, & inf.

ira. vt in pos. l. l. S. dolum, & infra. de prec. quef. l. S. cul-

lam, ex quo sequitur, quod si aquiparatur dolo, ipsa non est dolus, cum nullum simile sit idem, vt l. ad similitudinem. C. de

epi. & cle. & l. si idem. C. de codi. l. & l. non possit. l. de legi.

for. timore glo. l. expolit. Dolus est, dolo aquiparari. Sed hic attendendum, quod Io. de Bronco doct. antiques,

qui fuit ante Accur. fuit in opin. quod efficit dare aliquam

culpam, quae efficit dolos effici, & meo bar. per istum

tex. qui dicit dolum esse, & non dicit dolo aquiparari. hoc

idem tenet Bar. per eandem rationem. Item ex eo, quia tex iste dicit, qd fraude non caret, fed frus est dolus, vt l. p. l. i. gen. S. sed si fraudandi. ergo & c. Ego etiam pro hoc induco, qd

delinqentes pro modo culpa debent puniri. C. de pennis. l. fan-

cimus. extra. de homici. c. sicut dignum. sed criminis dolos com-

missa, sunt de illis, quae pro modo culpa puniuntur, vt d. c. sicut.

& infra. ad l. Corne. de fical. l. S. diu. & l. S. Ergo bene sequitur,

qd si criminis dolosa puniuntur pro modo culpa, qd culpa il-

la sit dolus. Item pro hac parte videtur. tex. in l. magna negligie-

ta. inf. de ver. & inf. de reg. i. l. qd quis. coniuncta gl. & de hoc

curus est Bar. vt omnia ad concordiam reducetur, & fixit,

quod culpa sex sunt species, fine gradus. quia alia est latissima in super-

latissima. Alia latior in comparatio, ut hic in litera. Alia lata in po-

litio, & alia leuis, alia leuissima. Latissima dicitur se dolum, sicut manifestum, qui ex manifestis indicis probat, qd aliter probari non possit, quia folius animi Deus est scrutator. C. de dol. l. dolum. Latior culpam dicunt esse dolum presumptum, qui ex presumptis non manifestis probat. Et quia presumptio ista de necessitate dolum non arguit, presumptum dolum inducunt, vt infra. man. l. si procuratorem. S. dolos, & dol. Et de isto plumpo dolo dicunt esse culpam in ista l. qd Nerua. latior culpam dicunt esse dolum verum, nec pretert, sed equaliter suplicatum, & ob hanc causam leges dicunt la-

ta culpa aquiparatur dolo, non sit dolus vero, de cis tñ iu-

dicatur idem, quod de eo dolo, & per hanc modum intelligit

omnes leges, quas superius allegant, que dicunt, latam culpam dolo aquiparatur. Culpam vero lemen, vel leuissima, fatent dolus effec. Et ista verba prima faciunt sunt multi

colorata. Et secundum ea hanc lex legitur plan. & t. litera facit. Et hoc intendit in summa, secundum Bar. Latior culpa est dolus, si ut frus presumptum, ex eo quia minorem diligenter deposita

rius adhibet in reb. alienis, quam in suis. h. d. Sed contra istori di-

ca. si arguo. si latissima culpa est verus dolus, vt ipsi dicunt, & la-

tor culpa est dolus presumptus, vt etiam dicunt, ergo culpa sub

se comprehendit verum dolum, & presumptum. Similiter, &

o. es alias culpas, sed hoc consequens est fallaciam. ergo & ante ce-

dens, falsitas consequens patet, quia si culpa efficit genus, & dolus eius species, sequeret, qd diffinitio dolis posita supra. de dolo l. S. dolum, non erit bona, quia non diffinitur per ipsum genus

& differentias proprias ab aliis species, ut omnis bona diffini-

tio fieri debet, secundum Philolophum, sicut effidit in homine, qd est animal rationale, & mortale, non diffinitur per genus, qd est animal. Itē p. differentiis dū dī, rationale, & mortale, nam dī

ad differentiam aliorum animalium irrationalium, & mor-

tales ad differentiam angelorum. Sed in predicta diffinitio

ponitur inf. l. dolus, inf. de dolo, cui non consentio, qd illa dif-

finitio nō p. ed. prout dolus distinguitur à culpa, & illam nō

includit, vt superius dixi; prout dolus efficit species culpa gene-

ralissimè sumpta, sic claram p. Dolus est culpa ex calliditate,

fallacia, vel machinatione procedens ad circumveniendum, de-

cipiendumq; alterum ex veris indicis, vel clara presumptio;

cognitam in hac descriptione comprehendit verum dolus, loā,

de Bro. & Bar. dixerunt esse verum, & idem cum latissima cul-

pa, & t. dolus presumptus, quem dixerunt idem esse, qd latior

culpa. Quero p. de diffinitio culpa in specie sumpta. Et quia

doct. predicti lo. & Bart. dixerunt, qd est dare latissima, latior,

& t. litera facit dixerunt mīhi non placere de iuris intellectu.

Tamen, vt nihil antiquitas omittatur, t. dī, qd culpa latissima se

cūsum eorum intellectum est culpa procedens ex calliditate,

f. l. l. a. c. , vel machinatione ad decipiendum, circumveniendum

M 2 que

Salycketus super Digesto veteri.

que alterum adhibita, ex veris iudicis cognita, quam verum do lum appellamus; latior vero culpa est procedens ex calliditate, fallacia, vel machinatione, procedens ad decipiendum alterum adhi bitum, ex prelumptionibus legitimis cognita, qd dolum prelumptionum appellamus; Quarto modo 4. & principaliter de lata culpa, & quidam dicunt, qd gl. secunda, hic posita, sic cam describit, Lata culpa est causa finis est non intelligere, qd omnes intelligunt, & probari dicit in late. inf. de ver. sig. Et ibi gl. subaudit oes, vel maior pars, ac inf. ad muni. l. qd maior. Sed Bart. dicit, qd ista descriptio non est bona, quia non concuerit cum descripto, vel diffinito, qd patet in infante, furioso, & mente capto, vt s. de of. prasti. l. diuus inf. de mino. l. illud, illi enim culpan committere non possunt. Sed certe hac gl. faciliter defendunt, quia diffinitio ex parte diffiniti, & diffinitionis loquitur de culpa, cuius si nis est non intelligere, & sic de culpa, quae est in homine intelli gente, intelleximus debentque frustula queritur de eius culpa, & quacunq; alia. loa, tamen de Bro. alter lataculam diffinebat, & sic lata culpa est maior negligientia in rebus alienis adhibita, quam communis hominum natura desiderat, & hanc diffinitionem probat per hanc l. cointuncta late. inf. de ver. sig. Sed eam reprobatur Bar, quia lata culpa non semper consistit in eo, qd communis hominum natura desiderat, qd patet quia in argumentis imperitia late culpa ascribitur, similiter alesforis, & in omni imperitia, & idem in quolibet afferente se peritum in aliquo officio, vt s. si mens fals. mod. d. l. j. s. hec actio, & supra quod quis iur. l. 2. & de off. p. gl. illicitas. s. scut. & inf. loca. l. si quis fundum. s. centus. & s. sequenti, & tamen communis natura hominum non censetur illius peritiae, cuius est quilibet iudicium. ab ea diligenter, quam communiter adhibent homines. Et predicta sunt diffinitiones antiquorum, & Bar. Ego autem alias diffinitiones, seu descriptions clariores ponem, quarum aliqua fuit lac. Bu. la rebus, in p. s. comm. Et incipio a lata culpa, & quia illa consistit qnq; in omitrendo, quandq; in committendo, vt verumq; calum comprehendendam, dico, qd lata culpa est imprudenter, & sine proposito omittere, qd communiter careri eiudem conditionis non omiserunt, vel facere, qd certi eiudem conditionis omisissent. Ita probatur hic, & in tra. de ver. sig. l. hte. & intelligo, careri. oes, vel maior pars, dicit gl. in d. late. Sine proposito, iō dixi, quia si cu. p. posito, ascriberetur vero dolo, vel prelumento. Eiudem conditionis, dixi, ut comprehendat homines haec professionis, qd euuenit qnq; res ei commissa consideretur in aliquibus professionis peritia, non autem sic dixi, vt aliorum maiorem diligenteriam exclusam, nec vt de maiori, qd veris sit sua, cu. teneri non vellet, quia tunc male diceret res confusat in aliquibus artis, vel professionis peritia, siue non dico etiū teneri vbi ali eo diligenteri potuisse proudere, vel rem custodire, vt probatur Inf. quib. mo. te contrahi. obli. s. item is cui. & inf. loci. item queritur in p. s. si magister licet malitia electio qnq; sit in culpa, vt in pregallegato ti. qui. mo. te contrahit obligatio, qd præterea in fin. & hoc de lata culpa. l. Letris culpa tam in omitiendo, quam in committendo, est imprudenter & sine proposito omittere, qd quilibet diligenter fecisset, vel faceret, qd quilibet diligenter. Leuior vero culpa, id est plures dixi in iure non habetur, & sic omitti posset, tamen ut nihil intactum remaneat, dico, qd est imprudenter, & sine proposito facere, vel omittere, qd quilibet diligenter omisisset, quo ad primum, vel fecit quo ad secundum, & no. qd dico diligenter, in comparatio, & in hoc differt a precedente, vbi locutus fu. in positivo. l. Leuissima culpa est imprudentia, & sine proposito omittere, qd quilibet diligenter faciatur, vel negligatur, qd non impetratur, qd ex animo procedunt, quorum alter culpa latissima, alter culpa latior nuncupatur, vt superius per eundem declaravi, qd sequitur, ab ea diligenter, quam communiter habent homines, dic, & ad differentiam leuis, & leuissima culpa, de quibus inferius dicitur. Et qd subjicit, eiudem conditionis, dixi, vt excludat habentes in flatu causam ignorantia. Et qd sequitur, & professionis, vt comprehendat medicos, & alios, qui in arte sua debent esse periti, quibus in imperitia ascribunt pro lata culpa, vt legibus superioris allegatis. Ex predicta diffinitione, inquit ipse, tu habes, qd non quilibet imperitia artificis est lata culpa, qd non imperitia eius, qd excellentissimi tantum scienti. Ideo dicuntur inter artifices longa & differentia, vt l. inter artifices, infra de foli. Ignorare enim qd excellentissimi tantum scienti, est leuis, vel leuissima culpa, vt probatur in l. late. inf. de verborum signi, qd est notandum. Quarto quinto, qd sit leuis culpa, & gl. in. quibus modis re contrahit obligatio, dicit, qd leuis culpa est de fiducia, & negligenter, sed ista verba, non diffinunt, nec mentem auditoris declarant. Alij igitur, vt lo. de Bro. alter dixit, & alter Pet, sed dixit, hic Bart. qd non nil boni dicunt. Ideo Bart. ipse dixit, qd hoc leuis culpa alter committitur in rebus propriae alienis, & alter in communibus. In rebus igitur alienis dicit p. se, qd leuis culpa est deuiciatio circumscripta ab illa diligenter, qd adhibent diligenter eiudem professionis, & conditionis. Deuiciatio circumscripta, dicit, ob id, quod s. de lata culpa dixi. Et ab ea diligenter, quam adhibent diligenter, ideo dixit, vt differat a lata culpa, vbi non dicit diligenter, sed quam communiter habent homines. Item dixit, Diligentes, in positivo, propter id quod dicam in leuissima culpa. In rebus communibus, distinguunt communione ex conuentione, ab ea que contingit re ipsa. Dicit enim, qd leuis culpa in rebus communibus ex conuentione est

Mandati.

91

deuiciatio circumscripta, ab ea diligenter, quia ipse deuiciens in rebus propriis adhibere solebat, tempore quo socius erat contraxit, & hanc descriptionem afferit probari. Inst. p. socio s. si na. & infra pro socio. l. socius socio. Et eius est ratio, quia si inter duos contrahitur societas, quilibet eorum insipit, & considerat illam diligentem, quia is, quem sibi querit in locum solitus est habere, & de tali diligentia videtur inter eos adiuvandas, & vero communibus ipsa re, dicit, qd leuis culpa est deuiciatio circumscripta ab ea diligenter, quam ipse deuiciens tunc adhibet in rebus propriis, & hanc dicit probari s. familia etc. h. t. s. non tantum. Nec ob ergo si dicam nullam adhibet in rebus propriis, non dictert in culpa in predictis casibus, qd nullum vi quia huic responderet ipse, qd tunc non puniretur, vt de leui, sed de lata, & quia talis culpa transfit in latam. t. Quero tunc qd sit leuissima culpa. Et gl. Inst. qui. mo. re contrahi. obli. s. præterea, dicit qd leuissima culpa est, quando aliquo modo potuit previdere, vt itud nihil est dicere, quia hoc potest concuerit leui, & larg. culpe, vnde Bart. dicit, qd leuissima culpa est deuiciatio circumscripta ab ea diligenter, quam adhibent diligenter, & diligenter eiudem professionis, & conditionis. In eo, qd dicit, diligenter, differit a leui, qd est deuiciatio ab ea diligenter, quia diligenter adiuvent in positivo. Item differt a lata, qd est deuiciatio ab ea diligenter, quam communiter adhibent homines. Et predicta sunt diffinitiones antiquorum, & Bar. Ego autem alias diffinitiones, seu descriptions clariores ponem, quarum aliqua fuit lac. Bu. la rebus, in p. s. comm. Et incipio a lata culpa, & quia illa consistit qnq; in omitrendo, quandq; in committendo, vt verumq; calum comprehendendam, dico, qd lata culpa est imprudenter, & sine proposito omittere, qd communiter careri eiudem conditionis non omiserunt, vel facere, qd certi eiudem conditionis omisissent. Ita probatur hic, & in tra. de ver. sig. l. hte. & intelligo, careri. oes, vel maior pars, dicit gl. in d. late. Sine proposito, iō dixi, quia si cu. p. posito, ascriberetur vero dolo, vel prelumento. Eiudem conditionis, dixi, ut comprehendat homines haec professionis, qd euuenit qnq; res ei commissa consideretur in aliquibus professionis peritia, non autem sic dixi, vt aliorum maiorem diligenteriam exclusam, nec vt de maiori, qd veris sit sua, cu. teneri non vellet, quia tunc male diceret res confusat in aliquibus artis, vel professionis peritia, siue non dico etiū teneri vbi ali eo diligenteri potuisse proudere, vel rem custodire, vt probatur Inf. quib. mo. te contrahi. obli. s. item is cui. & inf. loci. item queritur in p. s. si magister licet malitia electio qnq; sit in culpa, vt in pregallegato ti. qui. mo. te contrahit obligatio, qd præterea in fin. & hoc de lata culpa. l. Letris culpa tam in omitiendo, quam in committendo, est imprudenter & sine proposito omittere, qd quilibet diligenter fecisset, vel faceret, qd quilibet diligenter. Leuior vero culpa, id est plures dixi in iure non habetur, & sic omitti posset, tamen ut nihil intactum remaneat, dico, qd est imprudenter, & sine proposito facere, vel omittere, qd quilibet diligenter omisisset, quo ad primum, vel fecit quo ad secundum, & no. qd dico diligenter, in comparatio, & in hoc differt a precedente, vbi locutus fu. in positivo. l. Leuissima culpa est imprudentia, & sine proposito omittere, qd quilibet diligenter faciatur, vel negligatur, qd non impetratur, qd ex animo procedunt, quorum alter culpa latissima, alter culpa latior nuncupatur, vt superius per eundem declaravi, qd sequitur, ab ea diligenter, quam communiter habent homines, dic, & ad differentiam leuis, & leuissima culpa, de quibus inferius dicitur. Et qd subjicit, eiudem conditionis, dixi, vt excludat habentes in flatu causam ignorantia. Et qd sequitur, & professionis, vt comprehendat medicos, & alios, qui in arte sua debent esse periti, quibus in imperitia ascribunt pro lata culpa, vt legibus superioris allegatis. Ex predicta diffinitione, inquit ipse, tu habes, qd non quilibet imperitia artificis est lata culpa, qd non imperitia eius, qd excellentissimi tantum scienti. Ideo dicuntur inter artifices longa & differentia, vt l. inter artifices, infra de foli. Ignorare enim qd excellentissimi tantum scienti, est leuis, vel leuissima culpa, vt probatur in l. late. inf. de verborum signi, qd est notandum. Quarto quinto, qd sit leuis culpa, & gl. in. quibus modis re contrahit obligatio, dicit, qd leuis culpa est de fiducia, & negligenter, sed ista verba, non diffinunt, nec mentem auditoris declarant. Alij igitur, vt lo. de Bro. alter dixit, & alter Pet, sed dixit, hic Bart. qd non nil boni dicunt. Ideo Bart. ipse dixit, qd hoc leuis culpa alter committitur in rebus propriae alienis, & alter in communibus. In rebus igitur alienis dicit p. se, qd leuis culpa est deuiciatio circumscripta ab illa diligenter, qd adhibent diligenter eiudem professionis, & conditionis. Deuiciatio circumscripta, dicit, ob id, quod s. de lata culpa dixi. Et ab ea diligenter, quam adhibent diligenter, ideo dixit, vt differat a lata culpa, vbi non dicit diligenter, sed quam communiter habent homines. Item dixit, Diligentes, in positivo, propter id quod dicam in leuissima culpa. In rebus communibus, distinguunt communione ex conuentione, ab ea que contingit re ipsa. Dicit enim, qd leuis culpa in rebus communibus ex conuentione est

M 3 ram

Salycetus super Digesto veteri.

D I G E S T O R V M

L I B E R X V I I .

Mandati, vel contra. Rub.

ram peccatum, & isto casu dicatur queritur de lata culpa, quae causatur ex iuris ignorantia, ut late infra de verbis signi, & de ista remittit ad ea, quae scripsi in I. sententiis C. de his, qui sibi ascribuntur in testamento. Aut queritur de ea, quae causatur a facto commisso, vel negleto, & tunc dicatur pecunia est pecuniaria, aut corporis afflictuia. Primo casu, gl. in I. magna, infra de verbo signi, dicit, qd si lex non requirit dolum, lata culpa tunc equiparatur dolo, sicut si dolum requirat. Sed talis differentia, vel distinctione est deridenda, quia non queritur de culpa equiparanda dolo, nisi cum lex dolum requiri, vel puniatis si dolum non requiri, culpa in dispositione legis constituit. Ideo videtur aliter dicendum esse. Et forsitan dicter aliquis, qd lata culpa est equiparata dolo per I. §. i. infra si quis testamento lib. est ius. Et potest esse ibi ratio, qd ratione beneficio suscepti, puta libertatis, tenebatur liber esse ius suos, diligenter res hæc dixerit, quia prius, & pro hac facit, qd agmenem dixi, & qd de custode

18 carceris proximè dicam. Secundo tamen, quo queritur de poena corporis afflictuia, fuit communis Doct. op. qd lata culpa non aquiparatur vel dolo, per I. cum quidam, & I. 3. inf. ad. Corneliam, de fca. & ibi gl. & I. in actionibus. de in item iura. Fallit in C. sententiis, ut infra de cito. reo. milites & I. f. & ibi forte ratione officii suscepit, ad cuius exercitum videtur fatigari se peritum, ut de aduocato, & affiliorum dicitur, in I. 2. qd quisq; iur. secundum And. de Pisis, qd no. cōtra arcis custodem, qui illam ex lata negligentiā perdidit. Item fallit in I. quoniam multa. C. ad I. Julianam de vi. & ibi pōt. est. qd lata culpa in pluribus, & frequenter erat ordinata ad homicidium casum, vel quia dolum primum in violentia excogitatus sufficit ad peccatum homicidii inde securi, licet præter ipsius imponendam. Item fallit, vbi de sola iuris causa qui punitur. C. de rap. vir. i. ver. cateros. & ad legem Julianam, i. qui quis ad I. item fallit in I. si quis aliquid. qd qui ab orationis, & ibi pōt. est. vel quia culpa in pluribus, & frequenter est ordinata ad cito, cum poculum amatorum sit species veneni, ut infra ad I. Corneliam, de fca. 3. §. si id qd, vel quia res est malum exempli, ut ibi dicitur, qd sic faciliter trahibili in exemplum, ideo poena alteratur, ut alias C. de furti. I. si quis seruo. Tertio casu principali, quando mixtim agitur, s. perfectori, & pœnaliiter, qd lata culpa non aquiparatur dolo, ut in actionibus in princ. de in item iur. vbi iuramentum in item non defertur ob culpam latam, & tamen illud est partim pœnale, & partim pœnaliiter, facit arbitrio. s. de dolo. Item probatur infra de vi. bono. rap. I. prætor. i. j. s. hac actione. & Insti de vi. bono. rap. §. qui tamē. Et ad istam distinctionem recurrit, quia haec materia per neminem alium est ita clare, & plenē tradita. *Laus Christi.*

L E X . XXXIII.

Seruus. Seruus in deponendo, conditionem domini non potest facere dererio rem h. d. Quarit gl. in saltim in possessione praedicatorum dōmino & dicit, quod non. Nec obstat. C. de acquirend. posse. I. 2. quia ibi in quærenda, hic in quæsta. Salycetus.

S V M M A R I V M .

I. Depositum non restituens, nisi pecunia accepta, depositum tenetur, & ad quid, & qua actione agatur?

L E X . XXXIII.

Potes. Non restituens depositum nisi pecunia accepta, tenetur, nec depositum ad eam pecuniam restituendum, h. d. quod est notandum. Tamen gl. ad quid hic agitur? & responderet, ad pecuniam traditam, & allegat, supra de cond. ob turpe cau. I. f. Sed tunc ab extra quo, qd actione? & gloss. isti per quam allegat, sentit quid condicione ob turpem cauam, qd puto verum. Sed relata ad text. sentit, quid actione depositi, cui obstat, quia haec pecunia non quia sunt deposita. Item, qui de minium eius in recipiente fuit translatum, ergo pro ea depositi non competit, ut supra eodem. I. in prin. & §. j. Dicunt quidam, quod iste causus est materialis, mirabilis, & singularis, quia & haec pro deposita habeatur. Sed meo iudicio hic agitur depositi, quasi depositum non fuerit redditum, vel non integrum, & hoc colligo ex ratione remotiva dubitandi, quia ponit haec litera, ibi, quanquam & c. quasi dicat, quanquam sit restituens tibi depositum, & corruptum, ramen habent pro non restituendo, & sic duplēcēm viam habent agenti, vel condicione ob turpem causam, vt redatur pecunia data, vel depositi, ad depositi restitutionem. Et si excipiatur de restitutione, replicabitur, qd ipse noluit restituere, nisi pecunia recepta, vnde habetur pro non restituto, donec pecunia recepta reddatur, & iste videtur mihi intentio huīus literæ. Salycetus.

S V M M A R I V M .
I. Obligatio ex contractu ex obligatione nascitur.
2. Mandatum non tenet, si res, & pretium incerte sint.

L E X . II.

Mandatum. Mandatum contrahitur quinque modis in litera declaratis, & textum addit prima gl. hoc dicit. Not. ex princ. quod ex contractu nascitur obligatio, & ex obligatione actio. concord. licet, & ea, supra de procurato. Item ex fine nota, quod nemo ex consilio obligatur. Item, quod si mandatum est factum gratia mandatarii tantum, nulla obligatio nascitur. Contra hoc opp. prima glo. I. si remunerandi. §. plan. infra eo. Solu. quod hic quando alias erat factus. Oppono z. quod etiam si alias erat factus tenetur, ut infra de reg. iu. ex consilio gl. Solu. quod ibi consilium, & mandatum fuerat fraudulentum, hic non. Oppono 3. quod litera sit defectiva, cum sit dare vnum textum modum. s. quando mea, tua, & aliena gratia mando, qui modus non est in litera. Gl. fatet contrarium. Glo. 2. querit quando mea gratia tantum mando, an qui iuscepti tenetur de culpa? & dixerunt quidam, quod non sed tantum de dolo, arg. supra comm. si ut certo. §. interdum. Sed glo. determinat in contrarium, & bene, per I. a procuratore. C. ed. Sed an de omni culpa? dubitatum fuit, & quidam, qd

Mandati.

92

non artulerit ei, cui consilium, & tunc aut ille erat alijs facturus & non tenetur. Aut non erat alijs facturus, & tunc, aut consilium non fuit fraudulentum, & non tenetur, vt in regulâ hic posita aut fuit fraudulentum, & tunc tenetur, vt supra de dolo. I. quod si cum scires. & haec videtur mihi veritas in hac questione, la criminalibus ratiōne alia per plura circa materiam scripsi super I. j. 6. par. C. de raptu virg.

S V M M A R I V M .

1. Mandatum si indeterminatum sit negotium utiliter esse gestum sufficiens evit.

2. Mandatarius emens pro pluri, quam sibi mandatum sit, an tenetur.

L E X . III. IV. & V.

Præterea. Vbi mandatum est indeterminatum, sufficiens evit negotium utiliter esse gestum sufficiens evit.

1. Proclus. Mandatum est indeterminatum, sufficiens evit negotium utiliter esse gestum, vbi non determinatum, tunc si detracitio excedat in quantitate non datur actio in prædictum mandanti, nisi ad formam debitam reducatur. Si autem in alia, & diuersa specie excrevatur, tunc nulla actio datur hoc dicit vñque ad I. si remunerandi. Not. princip. huius maxime in eo, quod dicit, deterior vero non quantum. Item no. ex diligenter, quod fines mandati non sunt excedendi.

2. In I. sed Proclus querit quid si procurator ultra mandatum expendit, & vriliter, an illud, quod est vrila, petere possit & opin. ponit. Mar. enim dixit, quod sic Jacob. vero. Bul. & Accur. quod non per I. pro te infra eo. titu. & I. si ex duobus in fin. C. de neg. gest. & I. qui aliena. S. libertas in eodem titu. & I. finali. C. de neg. gest. Item, quia speciale est in funeraria, vt supra de religio & simp. fun. I. & si quis. §. idem Labeo. & sic in aliis casibus in contrarium est ius commune, infra ad municipi. I. prima. in fin. Pe vero dixit, quod nullam actionem habeo, sed retentio nem habeo, si nihil potest mihi imputari, quia pro minori pretio. habeo non potest, argumentum. I. in area supra de cond. in determinatum, ut in f. proxima. Ego potest, quod si res, & pretium sunt incerta ambo, qd mandatum non tenet, at quia fundus in uno ce spite terre potest constiuit, quia arbitrio patriss. vt in rebus. §. si. infra de leg. j. & hac ratione non tenet legatum, neque stipulatio fundi omnino incerti, vt d. §. gener. & sic de aliquo potius denario videtur mandatum, sicut legatum. Sed vbi fundus sit certus, pretium vero incertum, tunc tenet, ut infra I. proxima. Et idem dico ecclera si pretium est certum, fundus incertus, quia de fundo valoris, illius pretii intelligit, & sic in vno ce spite non potest verificari, sed potest certificari per correlatiō nem ad premium. Contra versi tua, & mea op. qd vñrum non debeatur propter lucrum creditorum, sed potest, habere non potuit, alijs claudicaret, contractus in contrarium, ut in facit. I. si quis nec causam, in eodem titu. Gl. super verbo ex consilio, opp. de pluribus I. in quibus quis ex consilio obligatur. Et primo, de I. quod si cum scires, supra de dolo, & I. secundum, de I. non solum. In principio. §. Proculus. versi. Atticulus. sensu contrario. Sed in contrarium facit, quia non licet alterius malitiam persuadendo augere, ut supra de f. corr. I. §. persuadere. Ideo Dy. in c. nullus ex consilio. de reg. iu. in dicitum vñrum eis causam, ut adver. Attilicinus, subaudit, maxime quod non debet sumi argu, a contrario sensu, ne contradic illi. §. persuadere. Sed gl. ista in versicu. sed certe, qui statim sequitur, dicit, quod cum queritur, an quis ex consilio obligetur terribilis, in cuius perniciem consilium, est dicendum, quod sic; quod intelligo siue ille non erat facturus, vt d. §. Atticulus, sive erat facturus, quia non debet alterius malitiam persuadendo augere, vt d. §. §. persuadere. & infra de adul. haec verba, in verbo, p. suader. & infra ad Turp. I. §. incidit in verbo, in litig. nam qui p. suader, in litig. & consult. Aut queritur, an teneatur, ei cui con filium, vel persuaderit, & dicit gl. quod non tenetur, vt hic, nisi con filium est fraudulentum. Sed ego hunc causum subdistinguo. Aut est rei turpis, & consilium non est obligatorium, vt in f. o. I. si remunerandi. §. rei turpis. Aut est rei in honesta, licet dicitum Barth. Sa'y. super ff. veteri.

M 4 LEX

1. Patiens, & consentiens pro mandante habetur.

2. Agi potest ex mandato, cuius non interest.

3. Mandatum speciale non comprehendit debitum futurum.

4. Procurator potest agere mandati, qui de quota litis pactus est.

5. Potest procurator, quod de proprio facit jumpus litis, est innandum.

Salycketus super Digesto veteri.

Secundo, q̄ ibi potestas substituendi d̄ concessa, vt hic, nisi sit sublata, ut ibi ista p̄t esse bona, sed non declarat q̄ ibi dicat. **Quare dic,** q̄ qui mandat alicui, vt fundum suum vendat, aut adicet pro quanto pretio vendere debet, tunc ille p̄t alium substituere, vt vendat: quia mandatarij industria non v̄ electa. Aut pretium non adicet, neque taxavit, & tunc non potest alium substituere, ut ibi: quia electa s̄ eius industria, & sic potestas substituendi d̄ ei sublata, vt l. vna. §. ne autem. C. de ced. coll. & hic in glo. & ita dicit Bar. in d. pen. & dicit hanc so. probari per tex. in c. i. q̄ de offi. & pote. iud. deleg. Hac q̄ for manon est data, puto procedere in his, in quibus probitas animali, in relatus requiritur. Nam tunc eius industria v̄ electa, sed vbi probitas ista non requiritur, tunc non p̄t, q̄ sit electa, & ideo alium substituere potuit. & hoc quando mandatum est de subiecto particulari. Vbi autem de generali, vel uniuersali subiecto fuerit, dicendum, q̄ illud uniuersale, vel genera le non potest alij mandare, quia ob industria quis eligitur ad tale ministerium, sed particulares actus illius ministerii p̄t alteri mandare, ut §. de inst. l. quicunque, in f. & de exerc. l. t. magistrum, & ratio est, quia eius mandatum uniuersale hoc impli cat, vt particulares actus per alium expediatur.

S. Si tutores. Si ad mandatum contutorum tutor nō emit seruum, qui inutilis fuisset pupillo, tenetur mandati, sed non tutela; sc̄ si ei fuisset utilis qui tūc etiam tutela teneretur, & tam ipse, quam careri ob negligientiam, quam commiserunt, possunt conueniri. h.d. **¶ Not.** q̄ negligientia mandatarij non excusat contutorem mandantem, & potest esse ratio, quia vbi opus est facta, non sufficiunt verba, & ac hoc legatissimamente iste tex. item no. q̄ omisso eorum, q̄ magis sunt oneris, q̄ utilitas, non venit in actione tutela. Oppo. q̄ contutor nō teneat mandati, cū illius non interfit seruum emptū fuisset, ex quo erat superius, vel onerosus pupilio, & actio mandati non def. nisi interficit mandantis, ut in hac l. §. mandati sol. ut in gl. quā declarat quod modo tutorum interest.

S. Si Silber. Si supra, meo non emptus liber apparat, nō tenetur emptor, nisi ad cessionem actionis, si quam habet efficacē, non aliash. Vel sic. Confectus actionem occasione mandati, tenetur de ea velle mandantis facere, & obligatus ex eo, quod actionem habet, liberatur eam ceden do. hoc dicit notabiliter.

S. Mandati. Actio mandati datur ad interesse, ideo si non interfit, vel interesse definit, definit actio competere. h.d. cum se. Opp. q̄ definente interesse nō definit actio competere, ut supra, si quis cau. qui autem. §. Glos. non soluit, sed dicit sol. vt ibi. & de hoc brocardo dic, vt plenē scripti in l. §. si teritus sup. de condi. fur.

S. Si ignorantes. Fideiussorem exceptionem omit tentent excusat ignorantia, & nō appellantem excusat paupertas, & denuntatio quā fecit principali. h.d. Super tex. ibi, ex substantia no. q̄ fideiussor potest solue re de substantia debitoris, quod est notandum. Et ibi, gitur si ignorauerit &c. no. q̄ argum. a sensu contrario est validum in ure, & p̄ pro cedit in rescriptis, & de eius materia plene scripsi in l. contencit. C. de epis. & cler. item no. cxii. f. t. q̄ vbi principalis est praeſtit, fideiussor non cogit appellare, sic nec procurator. C. de proca. l. inuitus. & s. de neg. g. d. liberato. §. fi. Contra quod opp. g. & non negoti, del. proper. veneti. inf. ad Sil. l. fed. hic lo. vt ibi. Vel dic latius, cum quaritur, an quis teneatur appellare. Aut quaritur diligenter ad proprium commodum totaliter, & ille potest appellare, vel non. C. de app. l. si quis libello, & de temp. app. l. fin. §. illud. Et huius est ratio, quia in re propria quilibet est moderator, & arbitrio, vt C. eol. in re mandata. Aut quaritur de litigante prima facie ad suum commodum, sed effectualiter ad alienum, vt in fideiussore, qui habet regnum contra principalem debitorum, & in emptore qui habet regnum contra venditorem, & tunc, aut causa est ei certi tradidit alia bona, & tunc appellare potest, & prosequi, nisi paupertas cum excusat, ut in tex. isto, vel nisi sua principaliter denunciari, vel venditori, ut hic, in f. & inf. de enic. I. Harenius. §. Gaia, aut causa est ei certitudinaliter mala, & tunc non tenetur appellare, quia non cogitur de iuri apicibus disputare, nec prohibetur, bonam fidem agnoscere, ut inf. eol. fideiussor. §. quādam, & inf. de admīni. tut. t. quōd. §. sc̄ut. Et si appellaret, non teneretur prosequi, quia sufficit facultatem prosequendi acquisiſſiſ ſuo principaliter, vel venditori, ut C. de nego. g. d. a tute. Aut causa est ei dubia, si sit bona, vel mala, tunc dubitans non tenetur appellare, nec prosequi, cum semper prafumatur pro sententia, & cum souere malam cauam. C. ne vxor pro mar. l. 2. & de priuileg. f. l. 1. Si tamen appetet prafumatur credidisse bonam cauam febare, ideo tenet prosequi, nisi probat contrarium, vel per protestationem, vel alio modo, puta, q̄ fecerit animo acquirendi dōmino ius, & facultatem prosequiſſiſ ſcienda, vt colligitur ex notatis per gl. in d. I. Harenius. §. Gaia,

Aut queritur de litigante totaliter ad communum alienum, vt est simpliciter procurator, & tunc dic, aut sc̄it cauam mala, vel dubitat, & dic vt in praecedentibus dixi, aut sc̄it cauam esse bonam, & tunc, aut est procurator generalis omnium cauam, & tunc tenetur appellare, & prosequi, vt inf. a. per alium c. ap. p. red. pos. l. fin. in vna lec. Aut est specialis ad cām illam, et tunc in mandato fuit expressum ad cauam principalem, & appellatio, & tunc tenetur appellare, & prosequi, vt d. l. f. secundum aliam lec. & nedum in prima appellatio, fed etiam in secunda. Aut non fuit facta mentio de cauam principali, nec appellatio, sed simpliciter ad talen cauam fuit datum, & tunc, aut queritur de appellatio a diffinitiu, & dic q̄ appellare tenetur, ut C. de procur. inuitus. tunc si paupertas eum excusat, vt ibi in glo. f. prosequi non tenetur, ut d. l. inuitus. secundum verum intellectum. Aut queritur de appellatio ab interlocutoria, & tunc dicunt doctores, q̄ illam debet interponere, & prosequi: quia omnia sine quibus mandatum non potest explicari, sub mandato dicuntur contineri, ut supra de offic. eius cui mand. est iuris. l. fin. in fin. & de iurisdictione omnium iudicium. l. 2. & de procu. ad rem mobilem, & l. ad legatum, quod puto verum vbi cauam appellatio examinaretur in eodem loco. Sed ubi examinaretur in diuerso loco, puta, extra territorium, vt frequenter euenit de iure canonico, tunc non videtur eum teneri ire ad prosequendum: quia non est verisimile procuratore rem, nec etiam dominum cogitasse, ut venienti cauū illo procurator tenetur ire ad remota & extranea loca, & multis periculis exponere, & familiam suam defolatam dimittare, ar. C. de aduo. l. i. l. fiancim. & s. de pro. l. fed. & ha. §. non solum solum, vt fieri ceterū. Et de hoc ibi per gl. facit sup. de ar. l. si cum dies. §. si arbiter, & de iud. l. si longius. Saly.

S. Dolo autem. Procurator tenetur de dolo, & cul. & vt act. præfet. h.d. ibi tenetur. no. q̄ grā amici nō faciens id, ad quod tenetur, est in late culpa; fecit si receipt pecuniam, quia tunc in dolo dicitur, ut hec in versiſed. & si dolo. ibi, procurator rem facias, hic collige practicam quotidianam super cessione actionum. Item collige, q̄ ex exemptione, quā facit procurator, sibi querit actiones, quas postea domino cedere tenetur. Saly. c. 5. v. m. m. a. r. i. v. m.

1 Lex dicens aliquem ad viſuras teneri, de quibus intelligatur.
2 Diſilio, quasi, diminutionem quandam, & improprietatem importat.
3 Mulier personam coniunctam ad dōtem stipulante adhibens, ei donare non censetur.
4 Mater ad prafumatur adhibita ad stipulandum pro filia remuneratio causa.

5 Confiliarius mandati, quare non tenetur.
6 Domino res tenuit, quod mandati occasione p̄cipitur.
7 Create tuo periculo, quando quis dicatur.
8 Procurator sumpius quos facit, a domino repetit.
9 Fideiussor exceptionem habere potest personalem, qua reus vti nequit.

L. Idēq; & in fundo, §. si ex fundo.

No. quod procurator ex fundo quem emit, fructus domino restituit. In l. idemque, in prin. ibi, Bonam fidem. Ex hoc dicebat Mar. procuratorem non teneri de leuissima culpa. Sed Ioh. contra quod opp. g. & non negoti, del. proper. veneti. inf. ad Sil. l. fed. hic lo. vt ibi. Vel dic latius, cum quaritur, an quis teneatur appellare. Aut queritur diligenter ad proprium commodum totaliter, & ille potest appellare, vel non. C. de app. l. si quis libello, & de temp. app. l. fin. §. illud. Et huius est ratio, quia in re propria quilibet est moderator, & arbitrio, vt C. eol. in re mandata. Aut queritur de litigante prima facie ad suum commodum, sed effectualiter ad alienum, vt in fideiussore, qui habet regnum contra principalem debitorum, & in emptore qui habet regnum contra venditorem, & tunc, aut causa est ei certi tradidit alia bona, & tunc appellare potest, & prosequi, nisi paupertas cum excusat, ut in tex. isto, vel nisi sua principaliter denunciari, vel venditori, ut hic, in f. & inf. de enic. I. Harenius. §. Gaia, aut causa est ei certitudinaliter mala, & tunc non tenetur appellare, quia non cogitur de iuri apicibus disputare, nec prohibetur, bonam fidem agnoscere, ut inf. eol. fideiussor. §. quādam, & inf. de admīni. tut. t. quōd. §. sc̄ut. Et si appellaret, non teneretur prosequi, quia sufficit facultatem prosequendi acquisiſſiſ ſuo principaliter, vel venditori, ut C. de nego. g. d. a tute. Aut causa est ei dubia, si sit bona, vel mala, tunc dubitans non tenetur appellare, nec prosequi, cum semper prafumatur pro sententia, & cum souere malam cauam. C. ne vxor pro mar. l. 2. & de priuileg. f. l. 1. Si tamen appetet prafumatur credidisse bonam cauam febare, ideo tenet prosequi, nisi probat contrarium, vel per protestationem, vel alio modo, puta, q̄ fecerit animo acquirendi dōmino ius, & facultatem prosequiſſiſ ſcienda, vt colligitur ex notatis per gl. in d. I. Harenius. §. Gaia,

expressa, ut l. si institorem. 5. si certum petatur, vnde vide, quod ibi dixi.

S. Si cui mandauero. Qui tenetur mihi actionem cedere, potest cogi, vt debitor liberet, vgl. ibi, aut alteri deleget. hoc dicit. Nona, quod qui actionem habet nomine alterius, debet de ea facere velle illius.

S. Si mater. Si filia adhibet matrem ad stipulandum do tem, quam mater pro ea dedit, non dicitur illam matrem velle donare. h.d. ibi, eam l. matrem, ibi, ei sc̄ilicet, fidei. f. No. q̄ si mulier adhibet coniunctam peritonam ad stipulan dum, dōtem, nō dicitur ei velle donare. Sed contra hoc opinio de l. que doris. infra folu. matrem, gl. ibi dicit, quod ibi illas adhibuit animo donandi, & hoc constabat. alias si simpliciter, ita p̄ animo donandi, nō cōfert, nō prafumitur donare, arg. si inutiler. §. si de iu. do. fed. alio cauū loquitur. ideo hec melius facit. Sed Bar. dicit, quod illa folu. diuinat, vnde ipse distinguit, aut mulier adhibet alium, vt stipulatur partem, & tunc si de cauā non appareat, illa prafumitur donationis causa, quia alia conjectura capi potest. Aut adhibuit, vt stipulatur totam, & tunc nō prafumitur animo donandi; quia alia conjectura potest capi. vt honestatis causa suā nōmen in instrumento apponi non volunt, vt alia dicitur in l. pupillus. §. 2. inf. de antu. tu. & in l. optimam. C. de cōtrahend. & cōmitten. stip. hec autem conjectura celiat quando ad partem adhibuit: quia in alia parte non erubuit suū nōmen in instrumento dotali apponi. Contra istam fol. opp. l. cum maritus. §. fina. infra de pāt. do. vbi in tota prafumitur donation. Gl. ibi dicit, quod ibi cōstabat, quod anni mo donandi, sed diuinat. Ideo dī in ielius, quod si adhibuit ad totam, adhibetur ad stipulandum in omnē cauā, tunc donare nō prafumitur, & habet locum, quod superius dixi. Aut in aliquam cauā, nō oīmē, & nō in cauū prafumitur donation: quia alia conjectura capi nō potest; & ita loquitur d. l. cum maritus. §. fi. Hec no. & coniungendo simul dicit, aut est adhibitus ad partem, & donation prafumitur ad totam, & rūac aut in omnē cauā, & donation non prafumitur. ¶ Item not. quod mater non prafumitur hic adhibita remunerationis causa. Contra quod facit, inf. e. l. si vero non remunerandi. S. idē Papinianus vbi in donatio facit prafum aliā. Solutio, quod speciale est hic in date, ne filia remunerat indorata, vel ibi in re diversi, non eadem, quando causa ob quam processerat prima donatione, adhuc durat, vt est hic.

S. Si quis ea. Adhibitus vt cōſiliarius, nō tenetur mandari, sed de dolo si fraudulentem dedit confitit. h.d. In rex. ibi, in tenuenti hic collige, quid significat, vel importat, hēc verba, facias tale quid tenuenti tali, quia intelligitur habito cōſiliaris talis, vt hic. Circa quod vide quā plenus in materia scripti in l. §. si plures de exer. fil. tem not. quod cōſiliarius non tenetur mandari, & est ratio, quia non est hoc mandatum, vt illam obligat quia ad monendum, & cōſilendum, & sic no. quod rogatus, vt confitit, non obligat mandati. Item, quod ex fraudulento confitit non tenetur de dolo. Sal. ycketus legum do.

S. Si mandauero. Usuras redactas ex pecunia domini præter eius mandatum, te netur procurator dō restituere, nisi aliud sit actum h.d. ¶ Not. quod quicquid occasione mandati percipitur, domino remittitur. Item, quod usuras non restituit, quando suo periculo se cre didit. ¶ Circa quod querit gl. quando suo periculo dicatur credidisse, & responder, quando hoc fuit convenientum. Tunc opp. quando credit contra domini voluntatem dicitur suo periculo fecisse, vt infra pro loco. l. si vnu. §. si vnu. sed in primo casu, tunc credit contra domini voluntatem, quia no gratia fecit, vt dominus dixit, ergo in primo casu vnu restituere no debet, cuius contrarium hic dicitur. Huius timore aliqui dixerūt, quod principium hic corrigitur per finem, qđ nō est dictum arg. l. non ad ea. infra de condi. & demon. Item quia dicit, quā usura fertur tam in facto, quam in iure. Quare gl. l. secundum, quod refert, an agitur verbis deſi expressim, vt credit in periculo, tunc habet locum finis aut tacitē tunc princip. Sed huic folu. ob. d. l. si vnu. quia ibi nihil expreſſe fuit dictum, & tamen periculum speſat ad cum. Sed responderet gl. quod alio cauū loquitur, nec aliter declarat. Dicigitur, quod ibi facit credendo cōtra voluntatem domini tacitē, ideo eius est periculum, sed hic credendo Tito non fecit cōtra voluntatem domini, sed fecit finis eius voluntatem, ideo per culum non est finis, sed in alio facit contraria, vt in recipiendo usuras, & in ea delinquendo, quasi duū sunt præcepta, scilicet, mutuire, & hoc est vnu, & gratis, & est secundum argumentum. Celius §. primo. supra de ar. non ergo hic in substantia crediti deliquit, sed in modo, vel qualitate, ibi in substantia crediti deliquit, quia creditore fideiussori liberatur a debito suo, animo donandi fideiussori, adhuc agit mandati, quia hec liberatio habet vim solutioſis, & ita loquitur l. inter causas. §. si in contrarium allegata. Et hoc vult gl. vñq; ad ver. item in illo, & ibi responderet ad §. planè qui videbatur

Mandati.

94

S. Idem Labeo. ¶ Sicut procurator omnia quae p̄cipit, ut occasionē mandati, domino restituit, sic sumptus quos fecit, imputat, & repetit, nisi aliud cōtētum sit. h.d. Er quantum ad primam partem, glo. i. induit leges concordantes, quantum ad secundam, vt expensas repeat, lecū d. gl. induit similia de loco, & tunc ad vñuerit, sed quid. Viterius no. quod vñuerit, rōnzi repertit, quod gl. fatetur si erat persona consueta ire eque. Sed vbi fūstet cōſidera ire pedes, vt quidam rusticus, tunc dicit gl. quod sumptum factum in vñuerit non potest imputare, quasi actum sit, vt secundum conſuetudinem suam iter faciat, ar. vel vñuerit, s. de pig. ac. item dicit gl. si locū erat prope, ad quem iuit. Hac glo. est notanda, & signanda, & cordi tenenda.

S. Idem ait. Factum voluntari, permittitur auferri sine priori statu laſione. h.d. No. quod voluntaria non cōsentitur vñia.

S. Fideiussores. Brevis est.

S. Generaliter. Si fideiussor exceptionē sibi soli com petentem omittit, si mō habuit facultatem denunciā di debitori. h.d. ¶ Pro emenda p̄mitto, q̄ fideiussor potest habere exceptionē personalē, quia reus vñ non potest. Gl. op. fin. & cōtrahend. & cōmitten. stip. hec autem conjectura celiat quando ad partem adhibuit: quia in alia parte non erubuit suū nōmen in instrumento dotali apponi. Contra istam fol. opp. l. cum maritus. §. fina. infra de pāt. do. vbi in tota prafumitur donation. Gl. ibi dicit, quod ibi cōstabat, quod anni mo donandi, sed diuinat. Ideo dī in ielius, quod si cōfert, nō cōmuniſſis, sed p̄fornit, mulieri tantū competens. & hoc vult gl. vñque ad ver. dic ergo, quem omitto, vñq; ad ver. sed ad illam. Ibi gl. dicit, q̄ fo. Azou, qui dixit, quod speciale erat exceptionē Velleianū, non est boq̄ia quidam in exceptionē communī, vt d. l. si fideiussor. §. fin. ideō prima verior, vt his subaudiatur, maxime. Et de plenius dicitur in d. l. si fideiussor. §. quādam. vbi gl. magistris. Quarto nō de exemplis exceptionis in honeste, & gl. in ver. s. dic ergo duas ponit, & no. ex secunda, q̄ homines in dignitate positi, vel in p̄cēminētia aliquā, in honeste agant ratiſcali agere.

S. Si fideiussor. Si creditor liberatur fideiussorem inter viuos, vel in ultima voluntate animo eum remunerandi, fideiussor dat ut actio mandati, ac si soluit, fecit si simpliciter animo donandi eum liberatur, licet fecit si extraneo pro eo soluerit animo donandi: quia tunc non cessat mandati. h.d. cum seq. & sc. vñq; ad §. planē.

L. E X. XI.

S. Si cui. Gl. opp. quod tantū ex principali contractu agitur, vt l. hares a debitor. §. fina. infra de fideiussor. Solutio. vt ea debitor liberatur, hēc erat condemnatus, ibi fecit. Contra hoc oppo. glo. quia non obstante condēnatione, debet tolli accessoria, vt infra de l. hares. §. quod si idem. Solutio. quod licet tollatur, durat mādati. pp. s. fin. ex qua cepit teneri adhuc tenet.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1 Fideiussor non agit mandati, creditor actionem fibi remittente.
2 Seruus, an possit agere, domino non agere.
3 Filius emancipatus, ex ante gesto agere potest.

4 Donatio precedens facit alium sequentem prafumari causa remuneratio nis factum.

5 Mandatum de re turpi actionem mandati non inducit.

6 Mandatum præcedit factum.

7 Mandatum, quod monendum extrahit vel nullum cōſideratur.

8 Hares mandatoris, an re integra mandatum revocare possit.

L. E X. XI.

S. Si vero non remunerandi. Summatur cu p̄cedentibus.

¶ No. quod fideiussor non agit mandati, si creditor fideiussori remunerandi animo donandi. Contra quod opponit, agat, de l. in ter causas. §. si is. infra eodem. Solutio. quod quidam dixerunt, quod hoc principium corrigitur per ilam, & per ver. Marcellus qui hic sequitur, sed tuffa est, ideo gl. dicit, q̄ quandoque creditor remittit actionem fideiussori simpliciter animo donandi, & nō remunerandi, & tunc fideiussor nō agit mandati, vt hic in p̄. Et est ratio, quia fideiussori nihil abest, & creditor nihil adeſt. Quandoq; creditor nō remittit, sed tertius donat fideiussori, & ei tradit, vt soluat creditor, vt ipse donator pro fideiussori soluit, ipse creditor, & tunc agit mandati: quia fideiussori debiti recepit, vt hic in ver. Marcellus. Interduum iste tertius non soluit naturaliter, sed tantundem fecit, quia creditorē fideiussori liberatur a debito suo, animo donandi fideiussori, adhuc agit mandati, quia hec liberatio habet vim solutioſis, & ita loquitur l. inter causas. §. si in contrarium allegata. Et hoc vult glo. vñq; ad ver. item in illo, & ibi responderet ad §. planē qui videbatur

Salyctus super Digesto veteri.

tur huic prin. obstat. incipit illum s. glossare, ideo omitto que sequitur, & referuo statim dicenda. Sed quero, quia text. iste dicit, qd non animo remunerandi, quid si animo remunerandi? Religista in s. qd tunc ageret mandari, propter liberationem contingentem creditoris, qui tenebatur fideiustori ad antidoram, & sic abest fideiustori illa talis qualis obligatio. quod not.

S. Plane. Propter solutionem tertii factam animo donantem fieri, vel filio fideiustibus, non agit mandatipater, vel dominus fecit si seruus fideiustori soluerit h. d. At tende, quia hoc recitabo gl. quam omisisti precedentem. Oppono igitur, qd pater, vel dominus hic debet posse agere mandatorem, ut in praecessu Marcellus. & inf. l. inter causas. s. i. vbi fideiustori agit, & hic pater, vel dominus quibus debet queri actio ex persona filii, vel seruus, vt in seq. uer. s. plane. Nam videtur soluens tradidisse sermo, sed postea soluens suo creditori, arg. s. si cert. pet. l. singularia, & inf. de iure del. licet s. quoties. Gl. procedens in verbo, item in illo dicit, qd hic non agit dominus, vel pater, qui eis nihil abest, quia eis donator donare uoluit; alias facit, qd agere possent, ut in contrarium al. sit ergo habemus dicere, qd hic paten, vel dominus non agit, quia eis donare uoluit, nec ex donatione, quam filio, vel seruus faciebat, commodum aliud, propter quod dictum aliquid eis abesse, habere uoluit, sed commodum liberationis ab actione de pecunio, qua te nebat, bene consequuntur. unde non habent de quo consequerentur. Sed iusta, hac quarti eti. gl. t. si dominus non agit, an saltem seruus ageret & respondet qd non per l. seruus. C. de iu. d. Sed quid de filiis op. ponuntur in gl. Vna, qd secundum agit, qui haec non est de actionibus specialibus, qua queruntur filio, de quibus in l. filius am. & in l. factum. inf. de act. & ob. Alia est fili. ut agat. Prima procedit de iure testam. Secunda de iure no. secundum quod admittuntur queruntur filio, ut l. C. de bo. mater. & l. cum oportet. C. de bo. quae lib. & modo est expedita. gl. illa. Nunc accedo ad gl. hic politam, & oppo. qd si seruus fideiustori soluerit, dominus non agit mandati, unde uidetur obstat. inf. de fili. seruus instrumento domini. & l. seq. Sol. qd hoc qd fideiustor ex causa peculiaris, ibi quando extra causam peculiaris, quo causa fideiustor est nulla, & si dominus non preludiat. Soluit, qd aliud in eis Erasmius differentiam inter mandatorem, & constitutorem, & fideiustorem, v. que ad finem, & dic vt in ea.

Mandator potest dilationes rogare, & in se peri-

S. Plane. culum suscipere. Qui mandat nomen, quod fecit probari, te-

Idem ait. Qui mandat nomen, quod fecit probari, te-

S. Si mandauero. Mandatum re integra renova-

S. Idem marcellus. Mandatum, cuius effectus diri-

S. Si filiofam mandauero. Si emancipatus fol-

dū erat in potestate suscepito ei in factum competit actio, &

patri soluentis actio neg. g. h. d. Not. t. qd filius emancipatus hic agi exante gesto. Contra quod opp. gl. de l. s. filius am. & l. qui-

dam. & s. inf. de uestib. ob. Sol. ibi in stipulatione conditionali, ex

qua non agit, quia euentus conditionis est post emancipationem sequens, non est sufficiens ad producendum aliquam actionem, sed haec solutio facta post emancipationem, & si nullum praecepsit mandatum, est per se sufficiens producere actionem negotiorum gestorum; ideo quia fecit propter mandatum da-

tum, datur actio in factum. Et ex hoc gl. inf. vnam suam regu-

lam, quam per te vide. Opp. 1. qd non in factum, sed detur utilis

mandati, inf. de har. illud quidam. in fi. Sol. qd uel ambas sunt

una, & eadem, & tunc exponitur in contrario, mandati. i. propter mandatum. vel dic gl. ambas dantur, cum ex aequitate den-

tur, argum. l. non est nouum de act. empt. Oppo. 3. quod def-

mandati, nt inf. o. pen. Sol. qd hic de actione danda filio, ibi co-

tra filium.

Contrario. Contraria actio mandati datur manda-

ratio. h. d. directa ergo mandanti, & co-

traria mandatario, sicut & directa commodanti, & contraria

commodatario. In quibus autem contratribus dentur haec actio-

nes contraria, & quomodo cognoscatur, dixi s. commod. in

commodanti. s. i. ibi vide.

Inde Papinianus. [†]Præcedens donatio indu-

cit præsumptionem, ut sequens actus econuerso gestus intelligatur remunerations cau-

sa factus. h. d. Et sic vna donatio facit præsumam aliam; & ad hoc gl. inducit multas concordantes, & in fi. opp. & non soluit. Op-

po. i. g. t. de l. z. s. fi. & de l. qui leuadet primo res. s. ad. l. Rho de

lac. & de l. nec ignorans. C. de don. Sol. quod in illis non erat ali-

qua iusta causa præsumptionis donationis, hic sic.

Procurator ad emendandum repetit premium, qd

Si mihi soluit, & si quid ultra bona fide impedit, &

eius usuras habita ratione boni, & aqui. h. d. Nota. quod actio

mandati est bona fidei. Ideo iudex ex bono, & aequo debet arbitriari.

S. V M M A R I V M.

Mandatum, an finiatur morte mandantis.

Mandatum directum non durat post mortem mandantis.

Mandatum, an expiret mandante mortuo, & an morte mandatarii.

LEX XIII.

quatuor solutiones ponuntur. sed duabus omissis de quibz nō

est curandum, datur vna solutio, qd ibi non fuit mandatum, qd

non gratuitum, v. s. e. l. hoc toleratur, si dicimus qd ibi pecuni-

a fuit data ob hoc tm, v. curta scilicet, sed vbi ponamus qd

gl. qd hic actum fuit, vt duraret, dic, & dicitur actum eo ipso, qd

post mortem eius est directum. Opp. 2. ad idem, de l. cum p. s.

Manu. inf. de leg. 2. Sol. qd ibi in vita debebat fieri solutio, licet

ex causa que sortebar effectum post mortem. Oppo. 3. de l. i.

z. 2. morte, v. s. i. ibi finiti expediri hereditibus, ne debitorum suum

amitterit, hic finiti non expediri hereditibus, vt fundum habeant.

Aliet. foluit gl. in contrario, qd hic mandatum fuit post mortem

directum, ibi in vita, ideo ibi finitur morte, & secundum hoc illa

uerba, post mortem meam, non coniunguntur, cum infiniti-

mo, soluere, sed cum uerbo, soluuntur. Hac in se vera, sed illam li-

teram violat, quia inter illum casum, & precedenter folii facit

diferentiam, an intercessit stipulatio, vel non; & vt qd capi-

post mortem uoluit folio. Nec precedens est, tutu, quia aut ille

qui in contraria debet fieri folio post mortem, erat credi-

tor defunctus, & tunc semper videtur hereditum intercessit, ut ei

solutio propter quod liberetur aut non erat creditor defun-

ti, & tunc, quia post mortem mandatis debet ei dari, talis da-

ta obtinet uim donationis causa mortis, ut l. Seia. s. i. infra de-

do. cau. mor. & l. Seia. s. i. inf. de. pral. sed talis donationis ma-

ndatum non reuocatur post mortem, ut ipso capimus. s. Titia. nec in ea consideratur, interstit hereditum,

vel non, cum non debeat in eorum fauorem perfici, vel imple-

ri ergo &c. Tertia foliatur in contrario, qd ybi foliendum est

tale quid, quod solum post mortem potest fieri effectum, tunc

tae mandatum non disoluuntur morte, vt hic. Nam fundus, hic

non potuit emi hereditibus in vita mandantis, quia vius non ha-

bet heredem; secus si in uita potest fieri effectum, quia tunc

morte soluit, vt in contrario. Sed nihil ualeat, quia & monu-

mentum construit potest in uita, & tamē, quia est directum post

mortem, non finitur morte, ut in l. prae. in fi. Quartam soluti-

nem dederunt alii glossatores, videlicet, qd aut mandatum direc-

tuum post mortem est implendum hærediti mandanti, vel ipso

defuncto, & tunc non reuocatur morte, vt hic, & l. pe. in fi. Aut

est implendum in persona tertii, & tunc dixerunt mandatum reuocari morte, ut l. fi. & i. st. de. fol. & inf. de. don. inter. ti. & ux. t. led. interm. s. i. ux. i. primo responso. nisi ad traditionem ant-

tequam hæredes contradicerent, erant processum; quia tunc te-

netur donatarius exceptione ut d. l. mortis causa. s. Titia. Sed hec

non est, tutu, quia si uerum est, qd post mortem reuocatur, man-

datarius sciens non habet facultatem soluendi, v. d. s. Titia. & d. s. i. ux. & de. leg. 2. l. cum pater. s. Manu. Præterea in d. s. i. ux. & mandatum non dirigunt post mortem. Ideo forte quin-

tam solutionem posuit Bar. in d. l. inf. de fol. dicit, qd sicut hic,

ita nec ibi illud mandatum reuocatur morte mandantis; nec

ibi de hoc queritur, sed de alio, videlicet, an illi, me inuito, re-

te foliatur, sicut in primo responso quecumque fuit. Et ratio qd

ibi lequitur, que est illa que habet obstat, est ratio cuiusdam

subaudit, ut in sensu, qd ibi mandanti, non redit soluit,

qd post mortem eius mortem speliendo, & tunc dicit, vt in proxi-

mo quarto contrario dixit, aut est de monumento ei facien-

do, & tunc non finitur morte, & datur actio mandati, vt sup.

l. proxima. in fi. & rationem diuersitatis superius dixi. Si autem

hereditibus suis, dico cum gl. hic post mortem, quod non finitur, si inte-

rest hereditum illud fieri, vel impleri, vt nicias finitur, & est ra-

tio, quia illud mandatum concernit fauorem corrum, & in eo

rum fauorem emanavit, si igitur eorum non interessit, sed po-

tius iniurias efficit, & tunc dicitur, qd finitur, ne eis noceat, qd

defunctus prodest curat. Idem & se non voluit, quia potest

vnuisque suo fauori renunciare, vt l. si quis in conscriben-

do. C. de p. l. Ideo consilium mandatarii est, vt interroget in ca-

si si isto hæredes, an vel uolunt mandatum impleri, vel non.

& hoc de secundo casu. Si vero tertio casu, quando mandauit hæredem, & tunc non finitur morte, v. s. morte. inf. s. o. Sed certe iste in-

tellexit quecumque actio mandati, & eius hereditum, aut

concernebat liberationem mandantis, & eius hereditum; aut

concernebat donationem aliquam, quam illi tertio facere in-

tendebat. Exemplum primi, si mandauit suo debitori, vt solue-

ret creditori suo post mortem ipsius mandatoris, & tunc si in-

terest hæredem ex aliqua causa extrinseca finiri mandatum, pu-

ta, si mandator facit actum aliquem, qui per eius mortem fu-

scipit effectum, per quem tacite videbitur reuocare illud manda-

tum tunc morte coiuunt cum actu illo, dicitur reuocari. &

Et potest intelligi l. inf. de fol. vt dixi in ultima solutione,

quam dedi ad tertium contrarium de d. l. Et idem dico si ali-

quæ exceptio post mandatum cepit eis competere, quasi tun-

q. 2. relinquit creditori sio cui mandauerat fol. illud ad quod sibi fe-

rebeatur mandans heredi, vt foliatur, nam tunc eius morte, qd

hic post morte exiuit, vt C. de facio. ecc. l. & C. de

test. omnium priuatum mandatum est reuocatum, vnde uide

infl. iusta ignorata curia reuocatur mandatario tunc soluenti, v. l.

cum pater. s. Manu. inf. de leg. 2. & l. mortis causa. s. Titia. inf. de

don. cau. mortis. Si autem hæredem non interfit finiri manda-

tum, sed potius interest non finiri, quia finit, & erant illi credito

ri obligati, & forsan sub pena; & tunc dico non finiri, argum.

AD D I T I O.

Finitur ut mandat. m. Circa istum articulum, vide l. in c. eam te. col. 7. vers.

prima differentia de referi. & in c. relatum. in 1. & 2. col. de offi. dele. & ad-

de no. dictum. Phil. Cor. in l. i. quis Imperatore. C. qui tef. sa. pos. quod man-

datum factum Episcop. non finitur in ore episcopi, sed factum. Vicario fi-

at morte. Vicario & ratio est, quia non habet dignitatem per se, secun-

dum Raph. quem al. idem dicunt plerique in Legato, seu gubernatore apo-

stolico, vt latius habetur in c. quoniam abbas de offi. dele.

Salycketus super Digesto veteri.

Ipræcedentis in si. cum simi. Exemplum secundi. quando illi tertiis donare volebat inter viros, & hoc confit. licet adiecit illa verba, post mortem meam. & tunc si res est integra a sti-
pulatione, vel pacto donatarii, & tunc mandatum finitur mor-
te, vt infra eo. l. inter causas. §. morte. C. cod. l. mandatum aut ab
aliquo illorum non est integra, & non finitur morte, vt infra de-
finit. l. si primo responso. Et licet illa loquatur tantum de stip-
ulatione, tamen hodie idem est in pacto ex causa donationis, vt
l. si quis argutum. C. de donatio. Aut volebat donare ex causa
mortis (quod in dubio primum propter illa verba post mor-
tem meam, vt l. Seia. in fine. inf. de dona, causa mortis. & l. Seia.
inf. de dote præleg.) & tunc mandatum non finitur morte, vt
infra de dona, causa mortis, causa. §. Titia. & est ratio, quia
mors ipsum dirigit, & perficit, & per consequens illud non exi-
tinguit, neque finit. Et hæc de primo membro sufficient, quan-
do mandatum est directum post mortem mandatoris. De se-
condo quando in eius vitam, vel dubitatur, non est materia no-
stra, sed dicam infra. l. inter causas. in prin. Saly.

S V M M A R I V M .

2 **H**æres fideiussori cedere debet emptori actionem mandati.

L E X X I I I .

Hæredem competit si non ipse, sed is qui vendidit ha-
reditatem soluit. hoc dicit. No. quod hæres fideiussori hanc
actionem tenetur cedere emptori. Sed videtur, quod
hac cessio non sit sibi necessaria; & quia videtur, quod ipse ha-
beat violen. fine cessione, vt C. de hære. actio. vend. L. empor.
Solut. in gl. & notabiliter, quod illud procedit in actionibus exi-
stentibus in re, non in lpe, nam spes operatorum viriles non transeunt
vt hære, quod intelligo nisi cedantur. Et inde sumpta est practica
notariorum, qui apponunt in instrumentis venditionum, quo
modo venditor empori cedit omnia iura sibi competencia,
& competitencia, & quia habere patet, nam per hære verba futu-
ra intelliguntur cessa, & non erit opus alia cessione postea.

§. Si fideiussori Si coheres, qui partem aliam hære-
ditatis fideiussoris à coherede emit-
totum soluit, contra hæredem agit ex empo., & ille mandati
contra principalem agit. h. d. Oppo. quod actionem mandati
non habeat, nisi pro parte, quia hæres sicut, quia actio mandati
inter hæredes diuiditur, vt l. pro hæreditatis. C. de hære. actio.
Solut. quod vel hic loquitur de coherede, vt in gl. fin. vel si de
eo, qui soluit totum, dic quod loquitur actione sibi cessa, vt in
ca. glo. in princip.

L E X XV .

Si mandasse. Renovatio mandati, debet in noti-
tiam procuratoris deduci, alias no-
tificari. Et adiudicatur ei. h. d. Saly.

L E X X I V .

Si quis. Mandatum in re propria mandatarij tenet, qua-
si tenet concordat utilitatem mandantis. h. d. Vel sic.
Si quis mandat, vt adiudicem in meo ad utilitatem eius, & fece-
ro. qui competit actio, quatenus interest mea. h. d. Glos.
Opp. de l. §. si sup. eo. Sol. quod hic pro utilitate mandantis
est factum, ibi secus. Saly.

L E X XVII .

Si mandauero. Actio superueniens ex causa de pre-
terito, pendente iudicio, prodebet: a-
ctori ad condemnandum. h. d.

S V M M A R I V M .

1 **P**atientia, quare pro consensu sit habenda.

L E X XVIII .

Qui patitur. Not. catum, in quo ex patientia quis in-
telligitur mandare. Item no. quod pa-
tientia habetur pro consensu, secundum glo. Et est ratio, quia
patientia concordat utilitatem patientis: alias si dammum, dic, vt
in gl. quia, aut actus ille potest celebrari me inuito, vt vendito,
& mihi non praeditum, aliis sic, vt infra de re iud. lpe. §. cum
aurem. Fallit quando celebrari potest me inuito ratione con-
iunctionis, siue affinitatis, vt infra de dona. inter vi. & vix. l. si fer-
rus communis. Glos. in fi. oppo. patientia non habeatur pro
consensu, vt sup. de noxa. l. 3. in prin. Sol. quod in noxalibus sci-
entia non praeditum, nisi prohibere potuit, vt ibi, quod nota be-
ne. Salycketus.

S V M M A R I V M .

1 **M**andatum ferri dicitur quodammodo esse dominii.

2 **A**ctio mandati, an à principio mandato suscepto possit nasci.

L E X X I X .

Seruus. Mandatum serui exterio. le emi, non obligat do-
cipendum. h. d. t. No. quod mandatum serui representante
dicitur mandatum domini. Item, quod mandatum, secundum
suam naturam, est vtro, citroque obligatorium. Item, quod do-
minus, qui seruum tradidit empori ex mandato serui, non po-
dicatur.

Mandati.

96

§. Si mandauerim Soluto facta de pecunia credi-
toris, vel eius nomine mutio
recepta, non liberat eius debitorem. h. d. Not. quod soluto ta-
cta de propria pecunia creditoris, non liberat debitorem.

Salycketus.

§. Fugitiuus Si res empta a seruo tradatur alteri, eius
mandato, venditor liberatur, & dominus
agit contra illum mandati, quod fecus est, si sine voluntate ser-
ui res fuerit tradita alteri. t. No. q. siue is qui contraxit cum ser-
uo, solut seruo, siue tertio, eius mandato, liberatur. Cetero hoc
ultimum opp. quod non liberetur, licet de voluntate serui solut,
ut infra de sol. l. fugitiuus meus. Responder glo. q. nec hic libe-
ratur venditor, licet actio mandati contra Titum detur, & sic
hac secundum illam, & hec est communis, licet alia solutiones
denerit in contrario, &c.

§. Si curator Et ad quem negotium spectat, dat actio
mandati, si mandatum intercessit, ut actio
negociorum gest. si contemplatione est gestum, alias habet a-
ctionem in factum. h. d. Vel magis ad literam. Curator bonorum
ex uenditione eorum non satisficiens creditoribus, renec p-
tentibus actione mandati, absentibus neg. gest. nisi contemplatione
tantum presentum gesserit, quia tunc absentes contra p-
sentes tantum agunt actione neg. gest. uel in factum. h. d. Contra
hoc opus, quod non in factum, sed actio, neg. gest. interger-
rentur, & eos quorum negotium gerit, ut s. de nego gest. si
pupilli. q. si quis ita. Sol. ut ibi no. s. q. ibi in negotio alieno re ip-
sa, hæc ratiobatione. Vel (quod puto verius) hic de actione in
factum, que datur interables creditoribus, & presentes se cre-
dentes existentes: ibi de actione neg. gest. danda gerenti, qui
sciens gest. negotium pro parte alienum, unde causus est omni-
no diueritus. Oppo. q. nullus adiuveris creditorem detur actio,
ut infra de cura. bon. d. l. f. Sol. quod fuit hic datum curator a
iudice, ibi à creditoribus fine iudice. Vel dic, quod nulla ibi da-
tur, si non habuit animum gerendi negotia eorum, ut ibi: alias
sic, ut hæc inter te autem negatur ibi, quin agere possint, vt
ibi notatur.

§. Sicut autem Qui mandatum susceptum non im-
pli, tenetur mandati, nisi renunciatur
tempore, quo mandator potest illud per se, vel per alium
explicare, vel aliqua alia iusta causa excusat.

S V M M A R I V M .

Mandatum finitur obligatione durente.

Mandatum re integra non finitur morte mandantis.

Tapa non tempus facit eius nomine, cuius uices gerit.

**Mandatum in negotio singulari re integra non finitur morte man-
dantis.**

Mandatum quando morte finiatur.

Res quando integra, vel non, dicatur.

Mandatum quibus reuocetur modis.

Negatio preposita signo ruitu sali affirmatio, cui equipollat.

L E X X X V I .

Inter causas. Iusta causa non implendi mandatum
est mors mandatoris. Si tamen iusta
ignorantia sit expletum, durat obligatio, & similiter contingit
liberatio. h. d. t. No. finiri quandoque mandatum, sed obliga-
tionem durare, vt hæc, & infra codem l. si præcedente, & ibi vi-
de exemplum. Item no. mandatum finiri morte mandatoris.
Contra quod op. de si vero non remunerandi. §. fin. & l. te. fu-
tra eod. Sol. quod ibi mandatum fuit directum post mortem,
quo casu dic, vt ibi plen. scripti h. c. fuit directum in mandata-
re, vel similiter fuit mandatum, & est tale quod quod expli-
cati potuit in vita testatoris, ideo finitur eius morte. Oppo. 2. q.
mortu. non finiatur, vt C. o. l. mandatum. Sol. quod re existente
integra finitur mandatum, vt hæc, sed ea non integræ, non fini-
atur morte mandatoris, vt ibi, & de vitroque est ibi causus. Opp.
3. quod etiam re non integræ, finiatur morte mandatoris. vt in
clam. ex. extra de procuratore. Sol. quod ibi in procuratore confi-
tuto a p. gl. eccl. t. am. tunc morte preliu. reuocat. ur. licet
non sit integræ, vt ibi, erat enim ibi contestata, & est ibi in re
testoribus, & prælatis eccliarum speciale, quia hæredes non ha-
bent ad quos transmittant, licet successores in beneficio ha-
beant, unde in rebus propriis, in quibus hæredes habent, lo-
cum habent lex ista, & eius materna, vt distinguatur, autres si
integra, & finiatur: aut non est integra, & non finiatur. Oppo.
4. t. quod etiam in reintegra non finiatur morte man-
dantis, vt supra. de int. l. f. si quis mancipijs. si impubes. versic. eius.
Sol. prim. secundum gl. l. mandatum. C. o. quod ibi res erat
geri inchoata, & sic non erat integræ, hic sic. Alij dixerunt, q. ibi
quod ad inchoata non finiatur, sed quod ad inchoanda sic, in hæ-
redes vñatur co. int. or. quia tunc ex continuata voluntate hæ-
redis dicitur non finiuri, etiam in inchoandis, vt ibi. Hæc sol. non est
bona

1 **I**nter causas. Si mandatum concordat utilitatem
mandatarij, & alienum, potest agi mandati
mens, & verba, & per consequens directa actio debet dari, &
non utilis, que competit vbi mens tantum, & non verba con-
currunt in actione danda, vt supra. si qua. pau. fe. di. l. penul. con-
iuncta l. 1. si patet. sed hære omnia concurrunt, vt derur dire-
cta, quia verbum, rogo, & interesse mandantis, vt supra. l. 1. & l. si
procuratorem. §. mandati. Sol. quod hic dum dicit vtilem, non po-
dicatur.

Salycetus super Digesto veteri.

**bona, quia in d. ver. eius. nullus erat heres, qui tunc viceret eode
infractor, et h[ab]ebat ante actum h[ab]ereditatem suiper celebratur.**
**Alij solutionem dedit gl. q[ui] ibi in mandato institutoris fit specia-
le, quia eius mandatum fit de subiecto vnuerfali. Et haec vera,
quā latius declara per verba Pe. qui dixit, q[ui] interdum mandatū
est de subiecto vnuerfali; interdum de subiecto generali; inter-
dum de subiecto simpliciter particulari. Exempli primi est, q[ui]
mādatur aliqua negotiatio: tunc enim est mandatum de subie-
cto, vel actu vnuerfali, quia vna voce, & significatio totū cō-
prehendit sub uno nomine, unde sicut dicere, facio te inisti-
torem meum, vt. Titianus in f.s. quod cum eo. isto enim casu
si res est inchoata geri, mandatum non exipiat morte mandan-
ti: quia ipsum totum vnuerfale est geri inchoatum, & sic res
non est integra quod ad actus particulares sub hoc vnuerfali cō-
prehensio, quia per se non consideratur, ut C. de euic. l.j. & inf.
de h[ab]h. emp. in modicis. & inf. de acq. do. lquadam, & ita loq-
tur d.s. si impubes. ver. cius. Et hoc nisi cōditio institutoris p[ro] mortu-
dī si mutata, vt. I. eius qui s.s. cer. pe. Exemplum secundi.
Quando mandatum est de subiecto generali, est q[ui] qui con-
stituit aliquem sūmū procuratorem generalē ad gerendum ne-
gociā sua, vel ad causas: tale enim mandatum est generale, q[ui]
in vno nomine collectiū non stat sicut vnuerfale, & per con-
sequens nec vna voce, nec significatio totū comprehendit,
nec certum significari habet a iure, sicut vnuerfale, cum ad obligaciones non possit prout p[ro]timpere, nisi liberat habeat, ut
s.d. de procur. l. procurator tutorum. & l. procurator cui genera-
liter libera, quod potest institut[or] ex proprio sūmū nominis. & pro-
tanto cūm genus dinumeretur per species suas, & in qualibet
earum representante, sequitur, q[ui] in mādato generali qualibet
eius species videtur mandata; & ideo si in nihil est inchoatum
geri, in totum finitur. Si vero in aliqua eius specie est inchoatum
in ea non finitur, ar. l. eum a fūtum. & lq[ui] negocia s. de neg. ge.
Exemplum tertii, licet de se sit clarum, tñ pro forma subiicio ali-
qua, puta, procuratorem ad fundum, vel equum emen-
dum, vel ad certam litem, sive causam; & tunc tale mandatum
re integrā finitur morte mandantis in non inchoatis, licet in
aliquo sit geri inchoatum, vt patet in c.ne aliqui extra, de have.
lib. 6. illud inducendo per locum a speciali, vbi dicitur, q[ui] si Pa-
pa mandauit inquisitori, heres[is] vnuerfalem iurisdictionem ḥ
hereticos, & si Papa moritur iurisdictionem geri inchoata in
aliquibus articulis, vel causis, non exipiat iuridictio in aliis non
inchoatis; & hoc fauore fidei; ergo in contarium est ius cōe.,
vt in mand. m.i. l.j. & ira no. gl. in c.l. Iud. ſr. Bal. q[ui] si gs
mancipiis. s.s. si impubes. & quod d.s. dixit, procedit q[ui] mandatum
fit a duo negotiorum. q[ui]um vero in mandato, quod fit ab offi-
ciali, ratione officii, ideo ultra officium non durat in rebus geri
non inchoatis. Et ex hoc ipse reprobatur quoddam dictum Petri
dicens, q[ui] si Papa misit certū Legatum in Franciam, & dedit
ei vnuerfalem iurisdictionem, p[ro] mortuo Papa, nō finitur eius
mandatum, etiam in causis non inchoatis, per d. s. si impubes.
Quod Bldicit esse falsum, per notatū in d.c. ne aliqui. & aliter
non rident ad d. s. si impubes. ver. quemadmodum. vbi manda-
tū institut[or] a tute[re] constituti, & sic bi[us] ab officiis, durat in mortuo
tute[re]. Ideo pro reſponſione potest dici eſſe aliud in mandato
vnuerfali iurisdictionis, quod exipiat in non inchoatis. Fallit
fauor eſſe fidei, vt. d.c. ne aliqui. & aliud in mandato vnuerfali ne
negociationis, q[ui] d. s. si impubes. ver. quemadmodū. Vel aliter, &
ſubtilius, q[ui] aliud in vnuerfali mandato a tute[re] emanato, aliud
in emanato a Papa; quia quicquid tutorat pupilli nomine,
ad eius utilitatem agit; ideo ipse pupillis facere dicitur, non est
igitur mirum, si morte tutoris non exipiat mandatum geri in
choatum. Sed Papa non semper facit nōc eius, cuius vices gerit,
quia non nomine sedis Apostolica, nec eius autoritate, ni
ſi exprimat, de reſcrip. c. si gratioſa. lib. 6 Necad eius utilitatem,
& defensionem, nō in iurisdictione demandata contra hereti-
cos, tunc enim defendit sedem Apostolicam, & fidē Iefu Chri-
ſti, cuius vices gerit, & Dei ecclasiā, quam gubernat, & regit.
Et idone tunc, cum authoritate sedis Apostolica facit; quia illa
nunquam moritur, mandatum non exipiat morte Papa. Et id
de mandato iurisdictionis contra hereticos, qui in detinione
ecclasiā tendit, ad instar tutoris, vt d[icit]ur. quemadmodum. non
ſic in mandato alterius iurisdictionis, quia illud principaliter u
tilitatem prouincialium concernit. Et hec not. vt ſubtilia, quia
ex predictis habes multa uita. Poſte enim, q[ui] Comes Roman-
diolæ, vel Marchio Marchie Anconitanæ, cuius iurisdictione non
transit ad heredes ex iurisdictione sua fecit officiale, cui dedi-
ſet iurisdictionem vnuerfalem, ḥ omnes turbantes pacificum
ſtatutum prouincia sua, certe ex mortuo, vel aliter eius officio fi-
nit, non finitur in persona illius iurisdictione incauſis
etiam inchoandis, donec iurisdictione illa fuerit aliter renoca-
ta. Item ex ſolutione Bal. habes q[ui] ſi Rex, vel aliquis Baro, cuius
iurisdictione fit ad heredes transitoria, vnuerfalem iurisdictionem
demandauerit alicui officiali in aliqua ciuitate, vel caſtro, q[ui] illa**

Mandati.

97

tunc non habet locum ista distinctione, quia nullo modo reuocatur, ut infra de dona. inter vi. & vxo. l*i*nter iiii. s*i*. si vxor ubi fit haec notabilis distinctione, nec forsitan est aliud, id eo tene cor. d*Opp.* 12. ad idem, de l*i*. in pr*in*c*ip*. infra de sol*vbi* non finitur morte, nec expresa reuocatione. Sol*ib*i mandatum erariam impletum, & sic ibi res non erat integra: nam ibi mandatis, ut ibi stipularetur, & ita stipulata fuit, & simpliciter non ex causa mortis, *vbi* no. Bar. & hoc ne obstat, infra de don*vbi* c*a* mortis. *vbi* mortis c*a*. s*i*. si donatur*o*. Opp. 13. del. mandatum distrahendorum. in f*e*. & tamen ex p*ot*ib*us*, *vbi* de sol*vbi* de morte manadarior*u*, hic mandatorius. Ut tamen praedicta distinguendo colligamus, t*Crin* queritur, an mandatum finitur morte, dic aut mandatarior*u*, & tunc dic, aut erat procurator ad iudic*at*, & finit, etiam si res non fit integr*a*, ut tam ex p*ot*ib*us* s*d*e ind*at*. Aut erat procurator ad negot*at*, & tunc in totum finitur re integr*a*, ut in*f*e. l*i* quis. *s*. morte re vero non integr*a* finitur quantum ad inchoanda, non quantum ad inchoata perficienda, ut s*d*e neg*at*, g*est*. Nam & Serm*u*s. s*i* vitro, & inf*e*. mandatum distrahendorum, & dic, t*ib*i, aut queritur de morte mandatorius, & tunc si res non era*nt* integr*a*, regula est ne finitur, ut s*d*e ar*at*. l*i* ar*at*, & s*d*e procur*at*. si defunct*us*, & C*e*.l. mandatum, a sensu p*ot*io. Fallit in mandato procuratoris a pralato eccl*esi* constituti*u*, ut in cle*fi*. extra de procur*at*. ut dix*it*. s*i* in tertio p*ot*io. Si vero tempore illius mortis era*nt* directum, facio tria membra, quia aut mandatum era*nt* directum expressum post eius mortem, & dic ut plene fec*it*. s*i*. e*li*demque. Aut era*nt* directum in vita eius tantum, & tunc puto finitur eius morte, tanquam limitatum tempore*ar*. s*i* eo. diligenter & C*e*.l. cum mandati*u* aut nec in vita, nec post mortem mandatum era*nt* directum, sed simpliciter era*nt* factum, & tunc ab*it* est tale quid, q*d* non potest expediri, nisi in eis vita tantum, vel post mortem tantum, & habent locum etiam praedicta, aut est tale quid, q*d* respectu sui p*ot* v*tr*o*q*, tempore*expedi*re, & tunc, aut mandatum est de act*u*, vel tubercul*u* v*n*uer*al*, vel general*u*, aut particular*u*. Primo ca*fu*, aut morte manant*u* d*ito* mandator*u* est mutata, & tunc finitur, ut s*i* cer*at*. p*el*. l*e*ius qui*at* eius cond*o* non est mutata, & tunc, aut res est per omnia integr*a*, & finitur, aut etiam ger*at* inchoata, & tunc in inchoata, nec tibi connexa finitur, sed de alijs dubitatur, sed in eis dic, aut est mandatum aliquis negotior*u* s*i*, & tunc non finitur eius morte, ut s*d*e inst*it*. si quis m*aci*p*is*. s*i* impubes, & dix*it* in eis morte, ut p*ot*io: aut est iurisdictionis, & tunc aut mandato*u* est iurisdictionem transmifl*u*ris ad heresard*u*, & tunc in inchoandis finitur. Fallit in iurisdictione mandata super heretica prauitate, extra de her*cne* aliqui. lib. 6. Et ratione*u* alignau*it* in quinto c*o*trario. Secundo ca*fu*, quando est de actu general*u*, dic q*d* finitur in inchoandis, vel latius dix*it* in quarto p*ot*io. Tertio ca*fu*, quando est de particular*u* subiecto, dic aut*it* procurator in rem suam, & tunc dic, ut dix*it* in sexto p*ot*io, aut est procurator simpliciter, & tunc aut*it* ad iudic*at*, & dic ut*it* in l*i* defunct*us*. s*d*e procur*at*. & latius dix*it* in 7. p*ot*io. Aut era*nt* ad negotior*u* aliquod explicandum, & tunc aut*it* mandator*u* tenet*u* illud facere, & tunc gl*avar*iant, sed dic, ut dix*it* in 8. contrario. Aut non tenet*u* illud facere, & tunc aut*it* illud erat de aliquo dando, vel faciendo ips*u* mandanti*u*, & tunc finitur eius morte, re integr*a*, ut C*e*.l. mandatum. Aut era*nt* de aliquo dando, vel faciendo aliquo tertio, & tunc aut*it* era*nt* gratia*u* non exercituum*u*, & tunc non expirat morte manant*u*, ut extra de off*ic*. deleg*at*, c*super* gratia*u*, lib. 6. licet expiraret gratia*u* expirare, ut dix*it* in 9. p*ot*io. Aut era*nt* de libertate pr*at*fl*an*da*u*, & illud non expirat morte manant*u*, libertatis fauore*u*, vel*li* si patet*u* in prin*in*fra de ma*vin*, & dix*it* in nouo c*o*trario. Aut era*nt* de alia reddend*u*, vel foliua*u* suo credit*u*, & finitur morte, ut in hoc s*i*. r. Aut est*it* de alter*u* danda ex causa*u* donationis, & tunc si inter viuos, expirat re integr*a*, ut infra de don*l*. 2. s*d* si quis donatur*u*, nisi dominus habeat caus*u* dom*o* ann*ex**a*, v*l*. s*i* ego. s*i* infra de in*do*, ut*it* in 10. contrario. Si aut*it* aet*at* ex causa*u* mortis, tunc distingue*u*. Aut mandatarius*u* est interpositus*u* a donatario*u*, & non finitur*u* ut*it* in tunc*o*nt*u*. s*i* v*tr*o*q*, secundo repon*it* inf*ra* de don*u*, inter vir*u* & v*tr*o*q*. Aut est*it* interpositus*u* ab ip*o* mandante*u*, & tunc, quia talis donatio participat*u* de natura mortis*u*, & vita*u*, media v*tr*u eligitur*u*, distingue*u* scientiam*u* ab ignorantia*u*, ut*it* cum p*ot*er*u*. s*M*eu*to*, infra de leg*u*. 2 & dix*it* in 11. contrario. Nec his obstat*u* l*i*. in prin*in*fra de sol*vbi*, ut*it* in 12. contra*rio*. Et hec materia modo est illuc*at* pro*dict*or*u* non clar*ific*ata*u*. Accedo ad quationes*u*, & pro*dict*or*u* pr*ae*dict*or*um quare*primo*, quando res dicit*ur* integr*a*, vel non, & hanc questionem p*ot* gl*avar*at*u* C*e*.l. mandatum*u*, & non plene declarat*u*, video dic*at*, aut*it* queritur in iurisdictione*u* demandata*u*, & gl*avar*at*u* l*i*. & quia*u* s*d*e iur*is* omnium*u* iud*ic*at*u*, q*d* res dicit*ur* non integr*a*, post*lit* contest*at*. Sed Bar*ib*i dicit*ur* per citationem*u*, quia non aliud queritur*u*, nisi p*ot* iur*is* fit ger*at*, sed ger*at* incipit*u* per citationem*u*, vt*it* l*i*. s*d*e. s*i* seru*us*. Si fermus emptus furtum facit m*an*datario*u*, dominus ignorans tenet*u* noxalit*u*. Sciens uero*it* ad interesse totale*u* h*d*. Oppono*q*, q*d* igno*r*ans non liberetur dimittendo*u* pro*noxia*, ut*it* infra de f*u*. l*i* le*ius*, s*quod* mandari*u*. Sold*u* distinguendo*u*, ut*it* in gl*avar*at*u* non uanda*u*. Bar*ib*. Salyc*u* top*er* gl*avar*at*u* N *S*. Faber.

c in domino , & actione mandati
e socio .

A D D I T I O.
côtradicorio. Idem no. Pet. de Anch. In cqua nōnulli. degl. non resi. in
cl. præben. per Liam dubitari. f. de her. inf. & acide Bar. in l. obligari. si
auth. tut. & negati polloposita signo vniuersali. facit equipollere uno cō-
fed. f. orationi particulari non. Bar. in l. qui es dicentia. S. virum. ff. de
b. dub. & in l. grecce. S. illud communie. ff. de fidei& in l. libello. S. i. de
n. & nosfilii. reger. idem Bar. in l. ff. de test.

Sic cum seruus. Si fernus emptus furtum facit mā
xaliter. Sciens uero ad intereste totale. hd. Oppono, qđ igno-
nis non liberetur dimittendo pro noxa, ut infra de fu. I. seruus,
quod mandari. Soldi finguendo, ut in gl. que est notanda.
Barth. Saly. tuper & cœ. N. §. Faber.

Salycketus super Digesto veteri.

tura, vnde op. præcedens vera. Sed attendendum, q[uod] quidam di-
xerunt, q[uod] illa actio mandati est daturia, & non nativa alii, q[uod] est
natua, q[uod] nascitur deum impleto mandato, & hac verior,
vt latius dixi in p[ro]rio super 2. parte in oppositione S. Opp. 4. & ab
extra, q[uod] mandatum hic non validet ex postfacto, vt s. com. pdl.
receptum. & s. de ser. ru. pdl per fundum, & s. de usufru. sed &
si quis. s. interdum. Sol. distinguedo, vt hac, & alia tollant, t[em] n[on]
q[uod] alii sunt in invalida ratione defectu causa formalis, & ista non q[uod]
ualescunt postea, vt l. Titius infra de mil. test. & l. vi. vñfus. in-
fra de f[ac]t. Quædam sunt in invalida ratione sua mā, & illa quale-
scunt ex postfacto, defectu cessante, vt infra de fide, l. si quis pro-
eo. s. si nummos. Quædam sunt in invalida ex defectu causa effi-
cientis, & tunc in validum ordinat ad alium alterius causa
validum, & tunc ex postfacto validitor p[ro]pter alio fecuto, t[em] in
listo. & C. eo. l. Ait non ordinat ad alium alterius causa vali-
dum, & tunc defectus est in principali persona, aut in plena
accidente illi, primo casu nō validum ex postfacto, ut l. si minor.
infra de ser. exp. Secundo casu, aut plena illa accedit principaliter
p[ro] modum lolemnitatis, & tunc non qualificat ex postfacto,
ideo auctoritas tutoris accedens ex postfacto, non sufficit, vt l.
obligari, infra de auth. tut. Aut accedit ei per modum simplicis
voluntatis, & tunc qualificat ex postfacto, ut l. si ad Mace. Quædam sunt in-
invalida ex defectu causa finalis, & illa qualificat ex postfacto de-
fectu cessante, vt patet in mandato in invalido respectu sui finis;
quia non interest mandans, q[uod] validet ex postfacto, si incipiat
interesse, vt s. si remunerandi, s. si tibi cum ibi no. Et idem dic-
cunt doct. in stup. q[uod] est invenient, vt vñfus quis. stipuletur, q[uod] sua
interesset, vt l. stipulatio ista. Altera infra de verb. ob. qui confirmatur,
si postea incipiat interesse, vt ibi per Bar. & doct. & allegant
s. c. situm. in ea. l. & infra de sol. Stichum. s. aliquando. Quædam
sunt in invalida ex aliquo intrinseco accidenti, & illa validat sup-
uenientia causa confirmante, vt s. ad Mace. l. s. si pendeat. &
infra de leg. p[ro]pt. l. interuenit. Quærit glan in casu huius princ. si
seruus fuit traditus empori, p[ro]t[er] dominus agere ex mandato
reconualidato p[ro] emptorem, vt seruus sibi traditur. Pla. dixit, p[ro]
non inducebatur ex eo, quia p[ro]t[er]a mandati non datur empori
dominum inuitum, vt recipiat seruum, ergo nec econtra debet dari directa domino, vt seruus sibi retradatur, tum q[uod] actiones
sunt recipioce, vt æquitas seruetur inter partes, tum quia
dominus qui vendidit, p[ro] factum suum nō debet venire, vt l. post
mortem s. de adop. Sed Bul. & l. tenuerunt, vt etiam mandati
detur, & retradatur, & dixerunt esse casum. C. eod. l. vna in fi &
ita seruus est Accur. & Doct. & ad alleg. in trium dic, vt ibi, vi-
debet, q[uod] hic claudicat ex causa. Item, q[uod] dominus qui ven-
didit, singulis duplex persona, vna vt quilibet vendor, & isto
respectu non potest venire contra. Alio, vt dominus seruus man-
dantis ex eius mandato nunc agit, vt alius, & isto respectu que-
nit potest p[ro] iustitia ignorantiæ, quia habuit de mandato,
& ideo p[ro]t[er]us, vt dixi claudicat ex causa. Sed tunc quarto, an tunc
si emperor premium soluisset contra dominum, seruum petentem
repetere posset, & p[ro]t[er]o, q[uod] sic fatem iure retentionis, sicut si nō
soluisset, non teneretur soluere domino volente utrumq[ue], vt C.
eo. l. Et hoc ne locupletetur cum aliena iactura. Nunc accedo
ad gl. signatum super iuer. mandati, & oppono, q[uod] affectio non p[ro]-
sideretur, vt s. ad l. Aqui l. si seruum meum, & de ope ser. l. in fi.
& infra ad l. Fal. p[ro]p[ter] retum. Et quia g[ra]m. non soluisti, q[uod] affec-
tio apparetur, vt in contraria. Opp. cum gl. s. q[uod] emperor tol-
vens numeros alienos libet, ut infra de a[ct]o. l. ex emplo. s.
1. Sol. q[uod] hac secundum illam, videbet, nisi venditor sciens rece-
perit, vt ibi. Gl. super vñfus auferunt, in priu enumerat aliquos ca-
sus, in quibus ex facto seruus dñs obligat de pecunia, vide eum.
Quærit eadem gl. an si seruus conuenit, vt suis numeris ematur,
& sic nummos emptori tradidit, & emptor solvit venditor, an
seruus agere poterit, vt manumittatur, sicut quantum fuit, & re-
spondit q[uod] sic, per l. qui se dicit, s. de iud. Sed incontrarium facit,
quia pretium fieri debet accipientis, quod hic non accedit, quia
sunt non s[er]u[us] ergo &c. vñfus de contrah. emp. s. item premium.
Sed potes dicere, q[uod] gl. loquitur quando fecit accipientis, quia
uel tertius ei dedit, ut illi daret, vel ei fecit pecularies, dis cõ-
siderit, vel emptor illos consumpsit, & de suis emptori solvit, secus
si illos eodem soluisset, vt in contrario, & hac sufficiat.

L E X L V.

Procurator. Procuratorem non contrectans, sed tan-
tum refutans, tenetur mandati, & non
fuerit. h.d. Barth. de Saly.

S V M M A R I V M .

1. Posita causa dubitationis tollende, ius commune non ledunt.
2. Mandatum factum prius, quando reuocari dicatur.

L E X L VI.

Qui mutuam. Licit in pacto dicatur, vt non distra-
ctis pignoribus, creditori licet man-

datorem conuenire, nihilominus ejus distractis, licet ibi cum con-
venire. h.d. 4. No. q[uod] post dubitationis tollende causa, ius com-
mune nō ledunt, concord. l. q[uod] dubitationis infra de re ind. & sic
ex eis non p[ro] collig[atur] arguunt a sensu contrario, contra quod opp.
gl. & non soluit, de l. inter. s. cum inter. infra de pa. do. l. si cum
dorem. 1. resp. infra sol. ma. Sed dic, q[uod] ibi non dubitationis causa
paucum fuit appositum, sed limitationis causa, video in calu eq-
uium ad exp[er]sum habet, uim renuntiationis, ut latius dixi in
rep. mea dicta l. si cum dorem. & de arg. sensu p[ro]p[ter]o, late dixi in
l. cœntradicunt. C. de ep. & cle. Opp. q[uod] mandator non possit ho-
dere equi ante reuocatum, ut in auth. de sive. s. l. Sol. q[uod]
hic loquit, s. in ista tpa. q[uod] hodie est correctum. Barth. de Sal.

Fideiussor. Fideiussor, qui iusta causa pecuniam
consignavit, agit mandanti, h.d.

Per dominij reuerum reuocatur pro-
curatoris mandatum, & si reiterat debi-
tum ex primo, deuoluitur in secundum. h.d. 5. Quarit gl. de que-
stione sabbatina, an per solam reueracionem, non reiterato ma-
dator, dicatur ipsius mandatum prius factum reuocatum? & ar-
guit pro, & contra, & finaliter distinguit, aut post reueracionem
dominus ipse suscepit administrationem, & procurator desiliit
& tunc mandatum est reuocatum, nec reuocatur, q[uod] dicto
minus se absenter, arg. s. de procurat. l. si quis cum procuratore
s. Aut procurator perseverauit in gestione, domino patiente
& non contradicente, vel etiam consentiente exp[er]se, ut tal-
citat, & tunc non d[icitur] finitum, nec reuocatum, ut l. si proponit
C. de nu. nisi illud fuisse factum ad tempus, quod finitum est,
ut infra localitem queritur. s. qui impletio, in fi. Saly.

Salarium. Poteat. h.d. & dic, ut dixi in l. salarium. s.
codem. Saly.

Sumptus. Sumptus in lite factos bona fide pro-
cator repetit, licet non obtinuerit. h.d. Contra
quod opponit gl. de l. s. in hac infra iu. sol. ubi dicit, q[uod] non
posunt repeti. Sol. q[uod] hic in procuratore, ibi in gestore, & ratio
nem dicerentur ex eo, quia p[ro]t[er]a mandati non datur empori
dominum inuitum, vt recipiat seruum, ergo nec econtra debet
dari directa domino, vt seruus sibi retradatur, tum q[uod] actiones
sunt recipioce, vt æquitas seruetur inter partes, tum quia
dominus qui vendidit, p[ro] factum suum nō debet venire, vt l. post
mortem s. de adop. Sed Bul. & l. tenuerunt, vt etiam mandati
detur, & retradatur, & dixerunt esse casum. C. eod. l. vna in fi &
ita seruus est Accur. & Doct. & ad alleg. in trium dic, vt ibi, vi-
debet, q[uod] hic claudicat ex causa. Item, q[uod] dominus qui ven-
didit, singulis duplex persona, vna vt quilibet vendor, & isto
respectu non potest venire contra. Alio, vt dominus seruus man-
dantis ex eius mandato nunc agit, vt alius, & isto respectu que-
nit potest p[ro] iustitia ignorantiæ, quia habuit de mandato,
& ideo p[ro]t[er]us, vt dixi claudicat ex causa. Sed tunc quarto, an tunc
si emperor premium soluisset contra dominum, seruum petentem
repetere posset, & p[ro]t[er]o, q[uod] sic fatem iure retentionis, sicut si nō
soluisset, non teneretur soluere domino volente utrumq[ue], vt C.
eo. l. Et hoc ne locupletetur cum aliena iactura. Nunc accedo
ad gl. signatum super iuer. mandati, & oppono, q[uod] affectio non p[ro]-
sideretur, vt s. ad l. Aqui l. si seruum meum, & de ope ser. l. in fi.
& infra ad l. Fal. p[ro]p[ter] retum. Et quia g[ra]m. non soluisti, q[uod] affec-
tio apparetur, vt in contraria. Opp. cum gl. s. q[uod] emperor tol-
vens numeros alienos libet, ut infra de a[ct]o. l. ex emplo. s.
1. Sol. q[uod] hac secundum illam, videbet, nisi venditor sciens rece-
perit, vt ibi. Gl. super vñfus auferunt, in priu enumerat aliquos ca-
sus, in quibus ex facto seruus dñs obligat de pecunia, vide eum.
Quærit eadem gl. an si seruus conuenit, vt suis numeris ematur,
& sic nummos emptori tradidit, & emptor solvit venditor, an
seruus agere poterit, vt manumittatur, sicut quantum fuit, & re-
spondit q[uod] sic, per l. qui se dicit, s. de iud. Sed incontrarium facit,
quia pretium fieri debet accipientis, quod hic non accedit, quia
sunt non s[er]u[us] ergo &c. vñfus de contrah. emp. s. item premium.
Sed potes dicere, q[uod] gl. loquitur quando fecit accipientis, quia
uel tertius ei dedit, ut illi daret, vel ei fecit pecularies, dis cõ-
siderit, vel emptor illos consumpsit, & de suis emptori solvit, secus
si illos eodem soluisset, vt in contrario, & hac sufficiat.

L E X L VII.

Mandatum. Mandatum non transit in herede mā-
daturi, & istam causam præber ulci-
piendi, & Publiciana non competit contra dominum. hoc dic-
cit. No. ex s. secundum Bar. q[uod] in dubio electa uidetur industra
mandatariorum.

S V M M A R I V M .

1. Obligatio mandati non finitur morte.
2. Privilegiato non nocet confessus aliorum in remittendo.

L E X L VIII.

Si præcedente. 1. Licet mandatum finiatur morte,
non tamē obligatio mandati, nec
obligatio, quae oritur ex negotio gesto. h.d. Opp. q[uod] hic man-
datum morte mandatoris non finitum; quia hic erat res in-
tegra, & sic non finitum, ut s. eod. l. si quis alicui s. morte, & de in-
f. si quis mancipijs. s. morte. & C. eo. l. mandatum. Sol. q[uod] hic res
erat integræ, quia non erat concessa ut in gl. l. & quia s. de
iuri. s. de omni. iud. Et hoc in causis, de quibus hic, circa quod dixi
latius. s. eo. l. inter causas. in prin. Opp. 2. q[uod] non defraudeo
mandati ignoranter ex sequenti, ut s. de iud. l. de qua s. cum absen-
tem, dupliciter, ut in gl. prim. q[uod] ibi mandato defendit, hic cum mandato.
Vt secundum pro solutis in executions
condemnationis dat actio neg. gef. ut ibi, quia ad hoc man-
datus non habuit. Sed s. cum p[ro]p[ter] retum. Et quia g[ra]m. non soluisti, q[uod] affec-
tio apparetur, vt in contraria. Opp. cum gl. s. q[uod] emperor tol-
vens numeros alienos libet, ut infra de a[ct]o. l. ex emplo. s.
1. Sol. q[uod] hac secundum illam, videbet, nisi venditor sciens rece-
perit, vt ibi. Gl. super vñfus auferunt, in priu enumerat aliquos ca-
sus, in quibus ex facto seruus dñs obligat de pecunia, vide eum.
Quærit eadem gl. an si seruus conuenit, vt suis numeris ematur,
& sic nummos emptori tradidit, & emptor solvit venditor, an
seruus agere poterit, vt manumittatur, sicut quantum fuit, & re-
spondit q[uod] sic, per l. qui se dicit, s. de iud. Sed incontrarium facit,
quia pretium fieri debet accipientis, quod hic non accedit, quia
sunt non s[er]u[us] ergo &c. vñfus de contrah. emp. s. item premium.
Sed potes dicere, q[uod] gl. loquitur quando fecit accipientis, quia
uel tertius ei dedit, ut illi daret, vel ei fecit pecularies, dis cõ-
siderit, vel emptor illos consumpsit, & de suis emptori solvit, secus
si illos eodem soluisset, vt in contrario, & hac sufficiat.

L E X L IX.

Lucius. ditoribus soluenda, non praedi-
catur, p[ro]p[ter] iustitia, & fideiussore, uel mandato, p[ro]p[ter] s. de
iuri. s. de omni. iud. Et hoc in causis, de quibus hic, circa quod dixi
latius. s. eo. l. inter causas. in prin.

S V M M A R I V M .

1. Non potest ut aliis, quare non possit ut ipse.
2. Mandatoles plures ex contractu, insolidum tenentur.

3. Creditor, ex pignoris uenditione, debitum integrum non conseq[ue]ns, con-
tra mandatorem agit ad residuum.

4. Canticum.

Mandati.

100

4. Canticum idonea, quid requirat.
5. Contrahens, si petat se fieri securum, ad sensum sui sapientis, an conten-
dens teneatur facere secundum sapientis dictum.

L E X L X.

Si mandato. Qui mandato creditoris adhibetur ad
bio donandi animo, ideo non teneatur mandati. h.d. No. & sig-
na gl. super verbo, non donandi animo.

S. Paulus. ipse, ratione fidei suscepit. h.d. Vel sic bona fi-
des, quæ in p[ro]t[er]o requiritur, facit, q[uod] qui non potest ut ipse, non
possit ut aliis. h.d. Opp. q[uod] non mandat, sed de dolo agit, ut C. de
dolo. l. Sol. cum gl. prim. q[uod] ibi actio mandati erat finita tem-
pore, hic non, q[uod] reprobat, ut in gl. Secundò, q[uod] hic, & illa datur,
quia vtræ infamia, quia de fide rupta hic agitur, hanc repro-
bat gl. p[ro]p[ter] e[st] dolo. Tertiò, q[uod] ibi non agitur mā-
dati, quia illa finita erat p[ro]t[er]o, vel acceptatione, hic non. Hanc
approbat gl. p[ro]p[ter] e[st] dolo. Quarto, qui ibi datur de do-
lo, infra mand. pp. dolum, & sic non notat nomen actionis,
sed factum, & sic recordabit cum ista, & hanc approbat gl. q[uod] fuit
lo. Azo. vt no. his gl. & in p[ro]p[ter]. Opp. q[uod] non mandat, sed ne-
gotiorum gestorum, vt s. de neg. gef. fideiussor. Sol. vt ibi.

S V M M A R I V M .

Reus principalis potest concipi, appellatione pendente mandatoris.

Creditor una solutione contentari debet.

Mandatiorum plurimum, an quilibet teneatur insolidum.

Verba, vt tu vis, liberam inferunt voluntarem.

Tutor liberatus a redditione rationum, non est eo ipso liberatus a do-
lo gef.

L E X L X.

Creditor. Pendentia appellazione mandatoris, potest
op. gl. de l. quoties s. si creditor. s. de pecul. non soluit. Sed dic, q[uod]
ib[us] re integra diuidere volebat actionem inter emporum, &
venditorem, hic actionem diuidere non solebat, nec res inte-
gra erat, sed mandatorem transire ad principalem. Opp. 2. de ti-
nac. nouari appellatio pendente, in rubro, & nigro. Sol. illud
verum inter ipsos litigantes. Saly.

Ad eum. Mandatum factum gratia mandantis, nō pa-
titione in mandati contra eum, cui proficit, sed mandatario, cui dirigitur s. h.d. Opp. q[uod] mādator
dicitur, ut in viriles, apparat, q[uod] sententia eis prodefit. Sol.
vt ista gl. vñfque ad finem, q[uod] illud procederet, vbi prima est
notata, & transita in secundam. Sed in casu nostro secunda ac-
cedit prima, & nō notata, vt no. C. de ul. rei iud. l. si unde prima
si uult intentare, potest. Et sic secunda solutio vera. Contra quā
opp. ab extra, q[uod] tunc sententia non valeat, quia non erit confor-
mis libello, s. l. vt fundus s. com. diu. Item quia index debet in-
dicare de rotæ petitiō, ab soluendo, ut condamnando, ut s. de
ind. l. de re, & de arb. q[uod] tam. & C. de sen. l. 2. Soluunt qui,
q[uod] una solutione est p[ro]t[er]us. Opp. q[uod] prius gerentem conuenire de-
bet, ut infa de adm. t[em]p[er]e. s. l. pupillus gl. fatetur. trium, ubi unus
de pluribus gefit. sed ubi omnes simili de nullus, locum habet
pluribus gefit. s. l. sufficit, vt hic & d[icitur] l. licet non taliter, ut eo modo, quo
petebat, quia diuisiū inter partes, q[uod] tñtiare non habet. Sal.

S. Creditor. Si ex tñdendone pignoris creditor non
consequitur integrum debitum, h[ab]et
mandatorem agit ad residuum. h.d. Vel sic. Pignore ei[us]t, creditor
contra mandatorem habet regrellum, & idem si ex tñdendone
pignoris non consequitur totum. hoc dicit. Barthol. de Saly. legum doctor.

Ille illi. Dicitur causa limitationis, non liberat de-
bet, habere integras, si eam, alit ex usuris ut in
niñtice, mel mandatarius, q[uod] superest debet restituere. h.d. Vel sic.
Simplex mādaturi, uel minister nihil debet lucrari, ideo tene-
tur restituere, quod superest de executione mandati, vel mini-
steri. h.d. Gl. opp. de Lantere. s. ante. infra deleg. 2. Sol. q[uod] illa fe-
cundum istam, deo conc. cum 2. articulo hic posito Saly.

LUCIUS. cum libera potestate ut domino, ualer quod
gerit celsante dolo, qui tamē p[ro]missit, nō tenetur ex eius factio-
ne, administrationem non conceneret. h.d. Super rex ibi, & ut tu-
is, no. q[uod] ista uerba, ut tu uis, inferunt in liberam uoluntatem,
secus si dicat, tuo arbitrio, uel ut putaueris, quia illa inferunt, de
in bonis viri, ut infra de fideicom. lib. l. Thais. s. forore. & l.

Paulus. Canticum idonea requirit fideiussores, uel pigno-
r[um], r[a]. h.d. 4. Sed an sufficiet obligatio bonorum, &
sic hypothecat dicit gl. p[ro]p[ter] s. quia magis idonea est canticum, quia fi-
deiussor datus, q[uod] procederet in homine euidenter locuple-
te, ut s. qui satid. cog. l. si uero. s. qui pro rei qualitate, alter nō,
qua interest nostra plures debitores habere, & induc speciali-
ter autem, cui relatum. C. de iud. uid. tolle. Oppono, q[uod] iustificat
nuda promissio, ut C. de uer. lig. l. Sanctius. Sol. ut gl. q[uod] uer-
bum, idonea, hic politus tollit contrarium, nam ibi sine hoc uer-
bo profectus uerbum, canticus, deo intelligit de nuda. Sed iuxta
canticum.

Bart. Saly. super ff. vetera. N 4 LEX

Salycetus super Digesto veteri.

& obventionum veniunt quidēda. & pecora priori domino referuentur, vt inf. l.cum duobus. S. si in concuda ergo & idē vbi pecunia est data & pro hoc facit. S. item exfacto, in c.l. sed qd. gl. volunt defendere, illis §§. respondent, qd. in speciebus loquantur, quarum dominum non transit pro aliquip in eum, qui operam ponit, nos in pecunia, quae transit in eius dominium, latenter per consumptiōem. Item in illis l. si litera bene ponderetur, pāctum fui expressum, vt lucrum solūm esset commune, idē non attingunt casum nostrum, qd. nihil sicut dictum. Nihilominus tamen teneo op. loan. de Ra. reprobata opin. gl. quia si alter dicatur, sequitur absurdum, qd. g. v. nū ponit in societate decem milia, alter operam per tres annos, nihil alio dicit, societas est finita ex curſu illius temporis, & de lucro vitra capitale sunt quatuor milia, si capitale, & lucrum debent diuidi, & aqua līteris qui operam posuit debet habere septem milia; & is, qui decē milia posuit, habebit alia septem milia; & repertetur ipse perdidisse tria milia, & alter lucratus septem milia; & sic perditia unius cadet in lucrum alterius, quod est magis vituperandum, qd. societas leonina, vt in l. p̄ced. & pro hac parte videtur mihi calis s.e.l. coiri, cum seq. vbi in dubio de solo lucro, & quæstua societas dicitur contraria. Capitalē ergo non venit in diuiniōem. Et si ticas, nō species ex capitali empte sunt communes? Rādeo non; quia ad hanc finem pecunia non est ei data, nec focus emens bonā fidē seruans ad hunc finem emit, vt. si lucrū tñi effet cōe, & ad hanc finem dicitur habere mandatum, vel quasi ad emendū, vel supposito, qd. sicut communes, non tamen pro dimidia, tñi cū onere deducunt capite, & sic non obstant in p̄tium alleg. Ad s. 2. Inst. co. dic. ut in seq. qd. fi. Quero 3. iuxta idem thema, scilicet, quando nihil est dictum, quid si capite est diminutus, vel perdimut aduersa fortuna, an ille qui tenetur ad operam, tenetur aliquid conferre, vel refarcire? Et gl. C.co.l., & s.co.l. si non fuerint, qd. dicunt, qd. non, & qd. societas finita est, vt inf. co.l. verū. S. intercūt. & puto, qd. g. fit mota ex sua erronea op. qui tenuit in p̄ced. qd. vbi tenuit, qd. capite ab vno tantum posuit, effet cōe, & inter socios diuidendum; quo posito sequitur necessario, qd. nihil deduci debet; imo si quid superest, ēt inter eos diuidendum est. Vnde attendendum, p̄ lac. de Ra. tenetū dicitas gl. qd. damnū effet cōe, & sic fit pro rata sua refarcēdām, & inducit inf. l. cum duobus. S. quidam sagariam, & l. si qd. S. idem Celsus. Pet. verò diffinxit, aut pecunia est perdiante p̄ statuētiōne operarum, & tunc periculum, & damnū est cōe, & ei pro dimida refarcēdām, vt in ll. per lac. de Ra. inducit. Aut post operarum p̄statuētiōni, & tunc gl. vera, quia sufficit tunc operantī damnū operarum, & hanc sequitur Cy. Sed at tende subtilius, qd. leges per facile, non loquuntur in casu mortis, sed qd. vñiqd. pecuniam in societate posuit, vel ponere debet, vnde ponderat, qd. in S. quidam sagariam, qui operam ponebat, & ad sagariam emendābat, tuam pecuniam perdidit, & sic nedum operam, sed ēt pecuniam ponebat, & quia dicit sū, datur intelligi, qd. non illam locū, ex quo ēt sequitur, qd. etiam focus pecuniam ponebat. hoc ēt collige in S. idem Celsus, in prin. ex illo ver. pluralis numeri, dum dicit, contulimus &c. Praeterita isti tex. pro corum deci. non notant, nec considerant an opera sit p̄statuta, vel non, cum nec scī potuerit, nisi finita societate, sed solūm notant, an perierit ante collationem, uel poeta, & dicitur collata cum socio, & est frādita, vel habita p̄ tradita, quod enenit cum siam portant ad inuestiōndū p̄ locū, ut d. S. quidam sagariam. Et sic patet, qd. diffinxit Petri non est bona. Quid igitur dicendum? mihi appetat, qd. foliūtū qd. pendet a solutione p̄precedentiis qd. vnde si in illa teneamus solutionem glopteris nos tenere in ista solutionem huius gl. & hoc per rationem qd. superius dixi. Sed quia illam non tenui, pp̄ inconveniens, quod sequeret, & per l. coiri. S. idem nec ista sequor, sed op. l. de Ra. & non tam per eius leges, ut superius declarauit, qd. per rationem positam in d. S. quidam sagariam, in f. quia ex pecunia collata i. tradita ei, qui operam p̄statbat, ipse lucrum sperabat, & per consequens pro rata luci ut ipse p̄tare debet, ut infra de regiū. I. in naturam, cum si, ex quo de hoc aliter sibi non prouidit, vt in j. qdixi. Nec obſt. si repliques; f. m. op. quam tenuisti in p̄precedenti. in capitali nihil debet habere is, qui operam posuit, ergo nec de eo perdere, vt d. l. c. cum duobus naturam, quia respondeo, qd. lūfficit, qd. propter capite, & eo mediantē lucrum potuit sperare, p̄ d. S. quidam sagariam, & hac uidetur mihi veritas. Et ex his habet causam intellecū ad tex. Inst. c. S. 2. ver. & quia sapēdū dicit, qd. sapē opera aliquis pro pecunia valet, quia non debet intelligi respectu fortis, sed commodi, & intercessū tñis, & sic premium opera est commodū, & intercessū ipsius pecunia, nō autē foris ip̄a. Et ex hoc sequitur, qd. consuetudo quam gl. dicit esse in Bon. C. eod. l. non tamen plus est consuetudo, quia in ius communem. T. Quare nunc quartā, ad declarationē qd. praedita, quid si propter capite multum diminutum operarius non vult penere ope-

ram suam, quae magna est, an compelli potest? & dicit Bald. non, & ita sentit gl.s.e.c.l. si non fuerint. s.j. quod placet, si sit ad exiguum deductum, q; eius opera quasi nullum posset facere proficuum, art. lita. in prin. de admitt. tu. alia teneatur implete contenta, ideo haec in iudicis arbitrio relinquuntur. ¶ Quarto quinto, an is qui operam ponit, possit compellere eum, qui posuit pecuniam, ad ponendum iterato tantundem, vique ad finem temporis, vique ad quod societas conuenientia fuit? Respondeo, q; si omnia perierint, societas est finita, ut inf. eod. l. verum. s. interreunt. Ideo non tenetur, quia non esset tunc perseverantia societate, sed illam innovere, & de nouo facere. Si autem adhuc de capitali supererit, ita q; de rigore finita non est; & adhuc dico idem, quia hoc actum non fuit, ideo semel tantum, & non plures actum videtur, ar.inf.eo.l. si locus pro filia. ver. nec si prior. ¶ Quarto, an operarius debet ponere operam propriis sumptibus, an communibus societatis? & Doc. communiter dicunt, q; societatis, quod sequor ex eo; primum, quia lucrum inter eos debet diuidi, sed lucrum est, quod supererit sumptus deductio, vt in l. ista. ergo sumptus de societate sunt deductendi. Secundum, quia ex causa communii societatis proficitur, ergo illius expensis, vt inf. e.o. cum duobus s. quidam sagariorum & s. ad l. Rho. de iac. l. 2. s. Tertium, quia si alter dicitur, faciliter euenerit, et pone nens operam suis sumptibus, nihil lucri perciperet proprius multiplicatum sumptuum, & alter lucrum perciperet sumptibus, & laboribus socii acquistatum, quod fraternitas societas non admittit, vt l. cum oportet, in f. prin. C. de bon. qua lib. Non obstat, inf. de oper. libe. L. quod nisi, & l. suo viatu. quia libertus tenetur ad operas, propter beneficium libertatis, quod ipse est affectus. Nec etiam quod de colono partiario dicitur, qui focus dicuntur, vt inf. local. si merces s. vis maior. in f. & tamen sumptu de suo facti, vt inf. e.o. cum duobus s. in coeunda, & exara de deci. c. tua. Nec q; de pastore porcorum dicitur in d.s. si in coeunda, quia in eis sic tacite agit, s.m. la. de Ra. & Cy. Vel aliud in eis, quia ipsi sunt focci in partiendo omnibus nascituri, tam fiue tibus, quam foetibus, qui deberent esse domini rerum, tanquam ex rebus suis nascitibus, ideo cum dominus partiarium cum illos, acquirit est, vne in alio reletetur, vt ipsi sumptus facere tenentur, sed in castro nostro, pecunia non nascitur ex pecunia, sed potius queritur ex ioperia, & industria. Item sola opera potest equi ualere commodo pecuniae sed non commodum fructuum, & foetuum, ideo pro aequivalentiad additur & expensa. Stat ergo conclusio, vt in castro non expensae factae societati causa, sint communiae. Quod Bal. fatetur, deducit his, quas domi fecisset, quia illae non sunt societati imputandas, arg. s. de pet. hex. l. sed & si leg. s. quod autem quis. Quod non credo de quotidiani, videlicet, cibi, & potus, tam pro se, quam pro familiari, & ronzino, & hospiti, nam has putto integraliter imputandas societati, quasi hoc tacite fit actum ex natura societatis. De aliis autem, puta, vestimentorum, calcientorum, & cappelli ofatorum, & similium, tunc quia iste principaliter sibi sunt viles, & predicta apud eum sunt manifera, societati puto non impunita. ¶ Nec obstat l. sed & si leg. quia in proposito diuerso casu loquitur, quia non pro negotio communis, nec ex aliqua tacita conventione, vt hic. ¶ Quarto septimus, si tertius ponit maxima pecuniam, & operam in locitate, sed vnuis minore quam tititate altero, an partes lucri erunt tunc aequales? Nic. de Mat. dicit, q; sic, in quo fit, sed non in quantitate. Vnde si vnu ponit duas partes capitales, & alter tertiam in lucro, & damno, q; liber debet habere pariem correspondentem quantitatem, quia posuit in societate, quasi inter eos tacite hoc sit conventum, vt qui plus erit, & periculi sustinet, plus emolumenti speret, vt regum, secundum unum naturam, quod fatentur alii, nisi opera, & in industria illius, qui minus ponit, excedenter operam, & industria alterius, vt s. prox. s., nam tunc esset recursum ad iudicis arbitrium. ¶ Quarto 8. dicit quis pecudes astimatas ad sociandum per quinquennium, acto, vt in f. quinquennii pecudes, & focus erit inter eos dividuntur, contingit, q; pecudes perirent omnes, vel aliquae, an teneatur pastor illi pars astimationis reficeret? Rhdco, aut perierunt naturaliter, & tunc ad nihilum tenetur, quia tunc eodem modo sufficiunt peritura penes dominum, nec astimatio facta prodest ei, quia in contradib. no ordinatis ad translationem dominii, astimatio non facit empionem, vt inf. e.o. cum duobus s. damnata, & inf. loc. 3. & probatur, inf. de contrah. empt. l. cum manu sara. s. nemo. Aut perierunt calu fortuito, & tunc, aut sine culpa pastoris, & tunc commune est periculum, ideo dimidiatem astimationis tenetur reficeret, vnu s. damnata. Aut perierunt pastoris culpa, & tunc, aut tempus societatis finienda, tunc cum perierunt iam euenerat, & sic tempus diuisione erat, & tunc pastor ad dimidiam astimationis tenetur, quia in plurimi mishi dominum non intulit. Aut tunc non euenerat tempus societatis diuindende, & tunc ad tantam astimationem tenetur, quia licet traditae fuerint astimationes, tamen interim sunt eius, qui tradidit, vt dixi, ideo damnata culpa

Pro focio.

10

culpas pasto ris illatum refarcire tenetur. Et hic attende, quia dicunt quidam, q[uod] quia damni estimatio iam facta est, ideo ad illam tam fastidum tenetur, & ita dicunt de p[ro]sternendis feruari. Sed puto illorum p[ro]sternendum iniquum, & erroneum in ipsis alib[et]. quippe ceterum temporis minoris estimationis efficiuntur, nam riteq[ue] q[uod] nō prior estimatio, sed illa cuius tunc erant, cum permissum, q[uod] in tunc d[omi]num infertur, & nō in plus, q[uod] probo, quia si falsu[m] est, prior estimatio nō attendere sed corpora talia qualia essent, cōia forent, & vt cōia diuerterentur. In rebus autem, quae c[on]su[m]ptu temporis deteriores nō sunt, p[re]sideranda est estimatio iam facta, & hoc est æquum. Bar. de Saly. legum doc.
L E X . XXXI.
Vt sit pro socio. Sola rei communio, non inducit actionem pro socio, nisi sit communis affectione societatis; alias datur faciem vel communis diuini iudicium. h.d. vñque ad l. nemo & gl. l. t[er]ritur literales.
S V M M A R I V M .
Societas ad hæredem non transmittitur.
L E X . XXXV.
Nemo. [†]Societas ad hæredem non transitt, sed ex nouo confusen nouus efficitur socius. h.d. cun se. & se. Opp. q[uod] imo transcat ad hæredem, vt inf. e.l. adeo. 4. resp[on]. Sol. aliud in societate priuata, vt hic; aliud ex c[on]stitutum, vt ibi. Opp. q[uod] imo succedit in d[omi]no defuncti, vt s. de his qui no.inf. fuit. s. pen. Sol. q[uod] in mandato, vel deposito succedit, vt ibi 2. resp[on]. Et cur diuersum? dic, vt ibi no. Quero, an vetera negotia inchoata cogatur explicare? dic q[uod] sic, vt in gl. Saloyceus.
seq. Alij dixerunt, aut præcedit d[omi]nus iuri gentium, & nō sit no uatio, vt liegei ciuili, & fit nouatio. sed nec illa admittitur. Sic ergo, q[uod] non sicut dictum, tanta manente pacto, aut præcedens p[ro]positio est ex causa onerofa, aut lucrativa; si onerofa, & tunc ipso iure nō nouat ante exactionem, sed postea sic, & in tantu, quantum est exactum; nō in plus, siue d[omi]nus sit in iuri gen[er]vi hic, & infidec. emp. pradicta. siue sit iuri ciuili, vt infidec do. ex. apud Celsum & Labeo, f[m] viii m[od] lec. & infidec ver. obl. l. qui Ro. m[od] 5. Flavius. Si autem præcedens consentio ex ea causa lucrativa tunc si ambe sint in persona eiusdem, ipso iure fit nouatio, vt infidec ac & obliq[ue] obligacionem feret. s. in fi. & infra de ver. obl. l. ita stipulatis in fi. & de penale l. i. & infad legem Fal. l. § item si ita. Et haec nouatio, si est plena, & perfecta nouatio, vt patet in d[omi]ni obligacionum feret in fi. Et hoc ideo, quia c[on]sentia cum parte offrendi id, q[uod] in præcedenti obliq[ue] est deductum; & sic si potestale purgandis moram, vt C. de paci. si pacto quo ponam. Si autem una sit in persona vniuersi, & altera alterius, & tunc nō potest ipso iure, sed ope exceptionis vt inf. de stip. fel. l. s. fin. [†]Quare autem, bi præcedit obligatio ex causa onerofa, nō nouatur, etiam in eiusdem persona, sed in lucrativa sic; & statim dic, q[uod] potest esclalera de tribus, f[m] do. mcu. Prima, quia diuina causula non possunt concurrere in eadem re, vt infidec ac & obliq[ue] omnes debitores, sed persona loco rei vt subrogari, vt inf. de leg. l. i. fin. quando s. hares. Secunda fauor liberalitatem exercentis. Tertia, quia in una act or tractat de damno, in altera de lucro, & hec nō sunt paria, vt C. de iu. deli. l. i. s. licentia, & C. de codi. l. i. Nec curo quando c[on]stat lucrativa, an plus, vel minus sit in penali, vt latius scripsi in l. i. pacto

L E X XXXVIII.
Pro foso. In iudicio societatis, & ceteris bona fidei ita
dicijs, tam viuenter salibus, quam specialib. cau-
tiones pro futuro dannio, & lucro interponuntur. h.d. Contra
hoc op. gl. de l. §. i.inf. de vñ. vbi tractus futuri temporis non
spectat ad iudicem. Sol. hic futurum habet dependentiam a iu-
re praetexto, vel praecepto, ibi a futuro tantum. nec hic venit per
se, sed gratia aliarum rerum quae in societate venit. & de hoc
latius dicam in contrario.

S. Si tecum Sumptus facti in rebus communibus repetuntur actione pro socio, vel communi diui. & in persecutorijs vna tollit aliam h.d.

L E X XXXIX.

Socii inferenti motuum in locum communem, tenetur pro socio, h.d. Opp. cum gl. & imo agatur fam. erci, vel coi diqi. vt s. de relig. & lmp. pt. fu. 1.2. San. & socius. Sol. q. ibi erat communis alia causa, quam locicitas. Quero, an per hanc illationem, nec locus officiatur religiosus? Respondeo distinguendo, vt in 1. gl. 1. princ.

L E X . XL.
Hæres. Hæres socij licet non sit socius tenetur explicare inchoata per defunctum, in qd. venit eius dolus.

S V M M A R I V M.
Stipulatio pœnalis, anno et obligationem.
Obligatio ex causa pœnali.

Sollicitatio ex causa oneroſa, quare non nouatur ſicut ex lucrativa?

Si quis a loco. Stipulatio penalis non nouit praece-
denteum obligationem ex causa one-
rosa descendenter, sed per exceptionem valet illam, que

aut hæc stipulatio poenalis fuit adiecta animo nonundi. & tunc
tenus concurrent. h.d.Gl.opp.de Linon distinguemus. in princ.
S.de arbi. sol.ibi loquitur de poena adiecta loco rei. vt in gl.Op.
aut hæc stipulatio poenalis fuit adiecta animo nonundi.

¶ p[ro]p[ter] q[uod] dicitur antea animo hoc datur, & tec-
non potest ex prima agi, etiam in eo q[uod] minus est; quia noua
ta est aut fuit adiectio nō nouandi animo, & tunc vtrq[ue]; reman-
et efficax, & validia. Sol[ita] q[uod] hic nou est novatio, ideo lofum per
exactionem tollitur alia, quatenus est exactum, vt in l[og]o. Nec
subiungit gl[ori]a p[re]sumit nouatio, q[uod] minus est in poenali, q[uod] in
principali, ut p[re]sumit. Contra istam lo[go] replicat gl[ori]a de obligatio-
num ferre. S[ed] i[n]f[er]m[us] de ac[co]r[di]o & ob[lig]ati[on]e s[ecundu]m non nisi. Huius timore, q[uod]

Si Azo. dicitur ab eo, q̄ dixit, in dubio nō fieri nouationem. Et dicit̄. S. in dubio fieri nouationem pro rata pena in stipulatione deducatur. Sed dic melius, & plenius distinguendo, cum quaeritur, s̄ in stiplo pena si nouet obligationem praecedentem, aut quaeritur ante illius commissionem, & non nouat, ut infra de noua. I. quoties. S. si id, q̄ sub p̄dōne & no. in d. l. obligationum fecerit. S. placeat. Aut post eius commissionem, & tunc, aut stat de expressa intentione voluntate, illam ferua, ut hic in glo. Aut dubitabit, & tunc, aut praecedentem eam liberatoria, & non

aut obligatio praecedens est obligatoria, & tunc aut fuerit dictum, rato maiorem pacto, & tunc non nouat, ut s. de translati, qui fidem, C. de translati, cum apponat, & in eis nota. Aut hoc non fuerit dictum, & tunc quidam dixerunt, aut in poenali est timor, quantum in principali, & nouat, aut minus, & non nouat, per leq. & hic in gl. sed hec non est sic simpliciter vera, ut patet in

seq. Alij dixerunt. aut praeedit ſectus iuris gentium. & nō ſi no-
vatio. vt hinc cauitiſ. & fit no uatio. ſed ne; illa aduirtit. Etic
ergo. qn̄ non fuit diſtum. rato manente pacto. aut praecedens
quæſtio eff ex cauſa onerofa. aut lucrativa; ſi oneroſa. & tunc
iplo iure non nouat ante exadiſionem. ſed poſta ſic. & in tantuſ.
quātuſ eſt adiſionem. & nō in plus. ſue ſecti ſi rit ḡe. vt hic
& infide aet. emp. I. p. r. daſe. ſue ſit iuris ciuitiſ. vt infide do. ex. I.
apud Celsū. §. Labeo. fm vnam lec. & inf. de. ver. obl. I qui Ro
me. §. Flauius. Si autem precedens conuenio ſit ex cauſa lu-
cra. tunc ſi ambe ſint in perſona eiusdem. iplo iure fit noua-
tio. vt inf. de ac. & obl. iſl. obligationum ferē & ſi. in fi. & infra de
ver. obl. iſl. ita stipulatis in fi. & de penit le. iſl. & infad legem Fal
li. §. ſit ita. Et haec nouatio nō eſt plena. & perſeta noua-
tio. vt patet in d. obligationum ferē. in fi. Et hoc ideo. quia cen-
ſet facta cum p̄te offereſt id. qd in precedenti obſtione eſt
deductum. & ſi cū poteflate purgandi moram. vt C. de pac. ſi
paſto quo pecenam. Si autem una ſit in perſona vniuſ. & altera
alterius. & non nouat iplo iure. fed ope exceptionis vi in
deſtip ferē. iſl. ſin. ¶ Quare autem. iſl. bi praeedit obligatio ex ca
uſa onerofa. nō nouatur. etiam in eiusdem perſona. ſed in lucratu
ria ſic. & ſtatim qd poſte eſt altera de tribus. fm do. meū.
Prima. quia due lucrativa cauſa non poſunt concurrere in ea-
dem re. vt inf. de ac. & obl. omnes debitores. ſed poena loco reſi
ri ſubrogari. vt int. de leg. iſl. li quando. §. hares. Secunda ſauo-
re liberalitatem exercitent. Tertia. quia in una aetor traxit de
damno. in altera de lucro. & hęc nō ſunt paria. vt C. de iudei.
liſ. §. licentia. & C. de codi. l. ſi. Nec curio quando. cā eſt lucratu
ria. an plus. vel minus ſit in poenali. vt latius ſcripsi in l. ſi paſto
quo pecenam. C. de pac. Salvi.

Quod si Continuarum cum praecedenti. Gl. opp. q. pœna
na cedat lucro creditori, ut inf. de reg. iu. lqd.
a quoquam & de solid quod poena cum si Sol. q. ibi in poena
legali hic in conventionali, quia succedit loco regi. Oppo. 2. de l.
prædicta. inf. de act. emp. Sol. ut ibi latius dicam. Saly.

Si actum. Actio communi diuid. & pro socio, habent se, vt excedentia, & excessus video si actum sit, vna, non tollit alia in eo, quod excedit h. Quare in quo se conueniant, & in quo se excedant, & die ut in ea. Salvi.

L E X XLIII.

Si margaritam Societas non habitur sine animo in-
animus iste stabilitudo multum notabilitate; nam aut qui erat
venditurus, erat vt stationarius libitorum, & tunc est contraets
innominatus, & daf precepitis verbis, vt inf de pseri. Ii tibi
rem. Aut erat aliquis qui promisit Alexandriam portaturus, &
tunc prasumit societas, & agetur pro socio, ut hic, & inf. cod.l.
cum duobus, & ex facto, quod no. Salv.

S V M M A R I V M
Actio mandati, & furti, concurrunt simul.
Actio penalis furti, & commodati, inuicem se tollunt.

LEX XLV. & XLXI.
Rei communis. Poenalis non tollit persecutoria;

RECOGNITUS. nec eaq; h.d.cum se.& sed.† Noꝝ mandati,& furti pcurrunt;quia ambo ad impugnandū tendunt; alijs si una rōderet, ad impugnandum, altra ad eis mendū nō

alias in via tederet ad impugnandum, artea ad quin mandari non
occurrent, ut C. de fur. l. I. Op. q. penalis furti tollit perfectio-
riam comodiatis, & eis, saltem per exceptionem, ut inf. de fur. l. I.
si in cuius Sol. in hinc debet intelligi, sive illum sive non tollit. Tanto in-

is cursor. p. hac debet intelligi. In manu. vi no. 70. cap. i. propositio re, ut hic, sed ope exceptionis sic, ut ibi: Vel dicit gl. ibi actor sci-
ritum rem esse surreptam. Ista locum haberet si actiones estent p-
rir. qd non est hic. Vel tertio, dicit gl. speciale est ibi in actione.

modicū q[uod] dicitur. Veretur, n[on]nā g[ra]m[m]atica, ut in his
commodatioriis commodatioribus obligat grāuius, quia de le-
uisimā culpa teneat, & sic ē in istam, exemplū, q[uod] posuit gl[ori]a
prin. non est bonum. sed gl[ori]a istam reprobat; q[uod] p[ro]curatur, ex q[ue]
de leuisimā culpa teneat, vt la[bor]a p[ro]curatōrē C[on]mānd. Et ī h[ic] b[ea]tū
p[ro]curatōrē etiam loquit[ur] in quo vna per aliam non tollit, ut inf.
l[et]i. vnde gl[ori]tū plurib[us]. alii modis, & in f[ac]tū dat vnam fol. vide-
licet, q[uod] in l[et]i q[uod] in i[ust]i. de f[ac]tū sicut furti l[et]i. pp furturn, con-
dictione furtiuā; & ideo tollitur commodati; quia vna perfe-
ctoria tollit aliam, secūs si factū fuisset actione furti p[ro]nali,
ut hic. t[er]tio. q[uod] hodie ad iunctionē furti p[ro]nali, & commodati;
tollantur in iunctū per electionem, vt C[on]d. de f[ac]tū l[et]i. S[ecundu]s. Gl[ori]tū com-
contrarium, & hic illi corrigent[ur] ista. sed dicit melius, q[uod] ibi com-
perit contra diuersos h[ic] cōm[on]tū eundem

¶ Opp. 3. contra s. I. quia in mandato loquitur, ut altera per alteram tollatur, ut C. de fin. I. ubi actio fuit contrictio pro actionem mandati, & econtra Sol. ibi insurgit contrarietas: ex co, quia illis ausandavit, quam dominus, cui datum actio fuit, id est utrumque non potest ei competere, sed electione tolluntur: his competit utrumque quia actor ipse fuit qui mandauit, & ambab ad impugnandum factum mandatarium tendunt. Oppo. 4. del.

Salycketus super Digesto veteri.

uersis &ibus erant creditores, hic ex vno. Opp.ad idem de l.f.i. C.depositi.Sol. q̄ hic speciale propter ius fraternitatis, q̄d habet in se.Opp.de l.s.i. Tiriū. s.e. Soluti bi.Saly.

S. Hoc quoq; der hoc beneficio, fecus si culpa.h.d.

S. In heredem Societas non transi in heredem, auctio sic, nisi sit societas uectigalium, & heres si aptush.d Op.de auctio. S.si rem.inf.e.So. q̄focie

tas nō transit ad heredem, ut hic, sed emolumen transit in gl.

S. Si seruo comuni nō societas nō veniat communi

candum.h.d.Vel sic. Nō communicari, quod sua pars causa quartae, & non societas h.d.Gl. querit, quid si cum li-

bertate communis seruo legatetur? Et r̄nct, q̄m antiqua iura,

par leguntis accrebat seruo, & si frusta queretur de le-

gato comunicandi, vt Int. de do. S.f. Pm noua iura, fieret libe-

rit in totum, ut C.de comm. Ic.mal. I. his ita, & liber factus

urtrunque haberet, unde frusta de comunicando quereretur.

& hoc vult gl. vsp, ad ver. sicut. S. Quarit 2. gl. quid si p̄ seruo& tunc distinguat, ant e legatu libertatem, & legatum, &

utrūque sequitur, tam iure ueteri, q̄ nō, vt inf.de leg. 3. I. si

qui seruo, & de leg. I. questrum. S. praelenti. Aut solum lega-

tum ei relinquit, & tunc nō valeat, vt C.de leg. seruo. Qn autē

seruo cōi sine libertate, locum habet iusta. Sequens gl. sup verbo, solum op. ut inf.de acq. re. do. I. per seruum qui pignori. S. i. in fi. So. Pm Azo. aliud in donatione inter-

vinos, vt ibi aliud in legato, vt hic. Vel Pm Accusum, illa intel-

ligit. I. in istan, sed nihil queratur donanti, sed alii sociis, qui

erant plures, acquirent p̄ parte, qua sunt domini, & per huc

modum remanet in communione. Op. 2. de l. p̄inde. S. si seruos

cōis. inf. de stp. sexbi. d. p̄ alii dñis nō querant, nō p̄ eorum

partibus, & p̄ parte permittentis stipulatio est nulla. Sol. duob.

modis, sed prima sol. nō tenerut. Alia est Acut, qui dicit, quod

aliud in legato, vt hic, in stipulacione nero distinguit. aut ex cā

mera libertatis est facta, & si donationis. & idem, q̄ in lega-

to, vt in precedenti h̄rio. Aut nō est facta ex cā merā libera-

tatis, & tunc habet locum dictus. S. si seruos cōis. Et r̄o diu-

stulat, quia beneficia plenius interpretantur, vt S. de stp. Prin.

I. Sed certe & ibi stipulatio est ex causa libertatis. Vnde ad am-

bo p̄ia dicit, q̄ speciale est in legato, fautor ultima voluntatis, vt hic, & aliud in stipulacione, in qua dicit, q̄ p̄missor iure

retentionis p̄t suam partem retinere, vt d. p̄inde. S. si seruos

cōis. & si nō retinui, sed totam tradidit, tunc totum querit his,

quibus traditur, vt d. l. per seruum qui pignori. S. i. secundum

Bat. Et hanc solutionem sentit gl. in d. S. si seruo. Aliam solu-

tionem id est gl. in d. S. si seruo. & ipam reprobatur, & be-

ne. Tene igitur precedentem.

S. Societas exempla declaratis, h.d. cum seq. & principe.

seq. Quarit gl. q̄o actio interite p̄t. & dicit gl. v. q̄ altero de

modis hic scriptis. † Quero tunc, an manente societate sit nata

actio & arguit gl. sic per ultim. tex. & p̄t. nō dicere interire, &

per tamdu. C.e. In dñi, ut ea demum finita, sicut actio tu-

telas. I. si tutor. S. f. & I. seq. inf. de tu. & radis. Dic. q̄ aut q̄rit

de auctio p̄ socio, & cōdatur rōne societas in plen., & illa

statim nascitur, & ea durante intentat, vt S. o. l. & in gl. d. l.

tamdu. in fi. Aut de ea, quae dñi rōne dōli, fraudis, vel culpe cō-

misce, & hic nascitur societas durante, & ea durante intentat,

si nō vult intentans a societe recedere, sed tantum, ut fraus,

dolus, vel culpa emendetur nam p̄ hoc actu singulari p̄ inten-

ti. Et idem dico, vt singulis tibis ordinatis uidetur rōf-

icerat, nō dico animo dñrare societas, sed rōnis iden-

da, & q̄o negotiatur, & an pecunia sicut otiosa, vel nō. Et ita

intelligo q̄o actio. S. nō nonnquam, & C.e. tamdu.

Sed qnq; actio ista nascitur rōne societas distracta, & illa na-

sicit demum ea finita, ut C.e. l. tādīn. Pm una lec. & ita intelli-

go q̄o no. inf. de auctio. In gl. in fi. ueruntamen de eius distri-

ctione qnq; p̄stat expreſſe ante motionem actionis: qnq; in ip-

fa motione, puta, q̄ agitur locum ea intentione, & animo,

vt tota societas recedatur, & rōne videatur, & fiat distiſio;

nam ex solo consensu diuidi, & finiri p̄ test, ut inf. de auctio,

S. dñximus. cum sequentibus. Fallit in societas uectigalium, ut

in ea. S. nō nonnquam.

S V M M A R I V M .

1. societas quando, qualiter, & per quid distractabatur.

2. P̄cario nomine alterius posse, an querat ei, cuius nomine possidet.

3. Societas multo contrahitur modis, & cum pacto, & fine.

4. Deportatus pro mortuo est habendus.

L E X L X V I .

A ctione Cōtinuitur cum precedentibus. † No. q̄ si

stipulatione facta, & societatem facta, repetit communis iudicio.h.d.

S. Si post distractam Impensa post distractam

communi dñi. iudicio.h.d.

S. Si communis Socius qui abest, conuenit em

solum, penes quem pecunia est hoc dicit.

S. non

Pro focio.

104

S V M M A R I V M .
Spurius societatem iniens cum fratre, an possit petere partem hereditatis paterna a fratre instituta.

L E X L X X I I .

S i societatem In societatem omnium bonorum, etiam postea quiescit, & impensē facit gratia honoris rhins filiorum. h.d. quod no. nam societas omnium bonorum potest contrahi tacit, & inter fratres maxime contingit, & quae tunc debent interuenire, plenē scripti in l.s. patruus. C. cōmu. vtr. iudi. Et q̄ dissoluitur, an si vnuus recipit dote ab uxore, illam prius deducere debeat, dixi S. e. l. auctio. S. f. Sed quare, filius spurius cum fratre legitimo, & naturali exit societatem omnium bonorum, postea pater moriens instituit filium legitimum sibi heredem, peti spurius, ut hereditatem sibi cōminicit, per hanc legitimam dicit illum esse incapacem, ideo nō tenetur, per h. si qui inf. de vulg. & pup. queritur quid iuris dividendum est cum teneri ex contractu suo. & pro hoc est causus notandus. inf. de l. leg. l.s. qui duos, in fi.

L E X L X X V .

S i vnuus Post dissoluitur societas, omnium bonorum

partes societas sunt collatae, non tenet societas. h.d. p̄t. l.s. quam no. Saly.

L E X L X X V I .

S i ita coita Non arbitrante tertio, in chius arbitrii

partes societas sunt collatae, non tenet societas. h.d. p̄t. l.s. quam no. Saly.

S V M M A R I V M .

S i quis Post societatem questra, non sunt communia, sed

veniunt communicaanda h.d.

L E X L X X V I I .

Nemo Ultra partem aliquius alienat, non admittitur

soei sunt vnuus alteri videtur permittere mercium alienatione

vi. S. e. cer. pet. Leius qui & in l.s. i. in p̄t. huus timore gl. in

telligit. h̄stam cum in fraudem alienat, nam in mandato gen-

erali fraudulentio nō videtur mandari, vt S. d. p̄t. Inde.

I. p̄t. et. Et h̄stam in mercibus, vel alij rebus quibus

socii vnules habent. In aliis autem reb. stat litera, vt iacet. Que-

re tunc q̄n alienatio permittitur quid si ceteri contradicunt

dict. gl. & bene quod nūc nō permittitur, nullit in fisico, vt C. de

ven. re. f. i. libro 10. Quare successive an suam partem alie-

nare possit indistincte, & dic. q̄ non, lute contestata cum socio, vt S. de c̄l. alienatione. & C. com. d. i.

S. Illud queritur Qui alienat questra dī fraudē fa-

cere, nō qui celat querere. h.d.

L E X L X X V .

Cum societas Actio ex vendito, & pro loco pos-

tuit concurrendo. h.d.

L E X L X X I .

Opp. de l. j. s. e. S. o. v. in gl. Opp. 2. cōtra solutionem

soei sunt vnuus alteri videtur permittere mercium alienatione

vi. S. e. cer. pet. Leius qui & in l.s. i. in p̄t. huus timore gl. in

telligit. h̄stam cum in fraudem alienat, nam in mandato gen-

erali fraudulentio nō videtur mandari, vt S. d. p̄t. Inde.

I. p̄t. et. Et h̄stam in mercibus, vel alij rebus quibus

socii vnules habent. In aliis autem reb. stat litera, vt iacet. Que-

re tunc q̄n alienatio permittitur quid si ceteri contradicunt

dict. gl. & bene quod nūc nō permittitur, nullit in fisico, vt C. de

ven. re. f. i. libro 10. Quare successive an suam partem alie-

nare possit indistincte, & dic. q̄ non, lute contestata cum socio, vt S. de c̄l. alienatione. & C. com. d. i.

L E X L X X I I .

Duo societatem Si contrahit iuris gentium adi-

ciatur stipulatio idem p̄t. mens

non nouabit prima, nisi hoc agatur, nec stipulatio penalitatis fe-

quens nouabit precedentem ex causa onerosa interuenienti. h.d.

Signa gl. super verbo, sc̄issim. in qua adde ibi, in dubio. immo-

haec litera loquit in dubio, vt non statuari, & sic nec olim,

nechodie. Non oblit. l. obligationum feri. S. f. quia ibi in p̄-

ciali, & quando precedentem ex causa iudicatur, & solitudo declaratur. Quinto, rem ouct nouum dubium. Secunda

ibi existim. Tertia ibi, arbitratorum. Quarta in l.s. propria.

Quinta in l.s. illud potest in l. quid enim. Casus. Sententia arbitrii

compromissari, & quod vel inique debet statuari. Sententia vero

arbitrii prior, an possit in tēstam produci.

Index in causa reductionis adiutus quomodo tenetur procedere.

Appellari potest sententia in reductione ad arbitrium boni viri lata.

Appellari nequit in causa reductionis.

Reductio ad arbitrium boni viri, an possit secundo peti.

Arbitrator quis esse potest.

L E X L X X V I I .

S i societatem In precedenti dixit quando non sicut

arbitratus, hic quādo sicut, led inquinque.

Et dividitur in quinque. Nam primo, theina, & quæstio obli-

re formata. Secundo, illam dicuntur, an ei pro quo latum est

arbitratur in quinque, & quod vel inique debet statuari.

Et tercero, declaratur. Tertio, & pro decisione quæstionis vnuam distinctionem arbitrii boni viri.

No. 3. Arbitrii duo sunt genera, quod declara vt litera.

† Ex quo collige, q̄ late sumpro vocabulo arbitrator dr. arbi-

ter. Cetera no. ut in summario. Opp. p̄litera in prin. in p̄t. d.

fi. In societate, & non procedente ex conuentione, sed inci-

dencia quadam, leuis culpa dicitur comitti, quando nō adhi-

ber talem diligenter, quemadmodum, ut rebus suis tempore

culpas committas, vt s. fam. ex c̄l. h̄redes, s. non tantum dolum.

In alijs autem causis leuis culpa dicitur comitti, q̄ nō fit id, qd dilig-

entes patera, est facturus, vt l. f. putator. S. ad l. Aqui. & hoc not.

infra

Salycetus super Digesto veteri.

infra de manu test. Et de significatio huic nominis dic, quod p̄dō t̄ aquiuocē sumitur, & variis modis scribitur, & q̄nq; per, t̄ sine, c, vt jdō, & tunc accipitur pro conuentione, ut tenore, sive forma, hic; quo causa consideranda sunt terba, que sequuntur, videlicet, an sint suspensus disponsi, ut posita per, si sic hic. An sint modi tenoris induitiva, ut adiecta per condonem, ut sicut hic. Quandoque scribitur solo, c, vt pdicio, & tunc stat pro actione, nam omnis pdicio est personalis actio. Ut Inst. de ac. & sc. sicutq; Quandoque cum, c, & t̄, & tunc stat, p no mine arbitrii, ut certi pdictio, vt s̄. c. s̄. l. certi pdictio & iu. ru. & idem in leq. ru. tam ob causam, quam inde & sine causa, vel tritacria. Opp. 2. p fint aliae plures species arbitrorum, quam dicat hic litera, vt s̄. qui satif cog, & in alijs l. allegatis in gl. S. confitendo s̄. ut in sequē gl. sed de his duabus tantum hic dicit, quia ad subiectam materiam faciunt, & nō alia. & Opp. 3. q sententia arbitrii compromissarii nō debet fieri, vt C. de arb. l. arbitrorum. So. q hac p̄m illam, vt stet, nisi dolus arbitrii interueniterit, nam de dolo tunc excipitur, ut ibi. Opp. 4. p no ad alium bonum virum recurratur, sed tantum ad iudicem, ut inf. de verb. ob. l. p̄tinuus. S. cum ita. So. & hic bonus vir, p indice sumitur, vt in gl. seq. Opp. 5. p ad nullum recurratur, quia a persona non receditur, ut l. quis arbitratus, inf. de verb. obli. So. ut in ea. gl. & primò q̄ ibi q̄ est arbitratus in d̄ctū stricti iuris, hic bona fidei, hac nō galet, quia & in d̄ctū bona fidei a persona nō receditur, vt s̄. c. si ita coira & quia etiam stricti iuris receditur, ut inf. de opel. lib. l. libertus, & hoc vult etiam tex. hic in l. in proposito, dum dicit. eo magis. qd̄ idem est qd̄, eo maxime, quia implicat identitatem iuris in calu p̄dio ad exp̄ssim. Quare gl. soluit, q̄ aut arbitrator arbitrat, & tunc nunquam ad arbitrium boni viri recurratur, ut hic, & l. superius alleg. Aut nō arbitratur, & tunc a persona nō receditur, vt d. l. sita coita, & d. l. q̄s arbitratu, & C. de ū. emp. l. f. Opp. 6. q̄ primo q̄ arbitrat, omnino ei stet, vt s̄. de arb. l. diem. S. stari. So. q̄ ibi in arbitrio compromissario, hic in arbitratore, qui habetur p amicabilis cōpositore. Cōdēcē de sic, q̄ aut nō arbitrat, & aperlona nō recedit qualisq; d̄ctū in bona fidei, vel stricti iuris. Aut arbitratur, & tunc aut quæxerit in arbitrio compromissario, & tunc aut filipratio intercessit, & ei oportet stari, vt l. diem. S. stari. S. de arb. Aut tantum paetum intercessit, & tunc aut sine pena, & non compellitur ei stare, aut cum pena, & tunc copellitur; alias pena petit, ut l. cum antea. C. de arb. Aut queritur in arbitratore, & tunc aut el arbitrat usq; & tunc ei statut, aut iniqua, & tunc ad arbitrium boni viri recurritur, ut hic. Et ille bonus vir est illud index l. cōtinuus. S. cum ita, inf. de ver. ob. & l. vir bonus, inf. iud. fol. ui. Vnum nō omitto, q̄d̄ bar. scriptis in l. qui arbitrat, dicit, q̄ nō arbitratur, a persona nō receditur, q̄n arbitrium est lūp̄ eo, qd̄ principaliter in d̄ctū deducitur, & eius perfidione, secus si fit super aliquo accessorio, vel eius diminutione, vt si fundo fundum p centrum, & liberum cum padō, q̄ si appareat eam esse feruum, vel emphyteiticarium, pretium minuatur; arbitrio Titij, & postea eo libero nō reperto Titius nō arbitratur, dicit ipse, recurrentem effe ad arbitrium boni viri, & sup hoc implorabit officium iudicis, & de hoc dicit esse caſum, inf. de ū. emp. l. sua rei, cum l. eq. & l. domum. Ego nō potu in plurimi iudicis officium, sed agi actione ex eo d̄ctū, ut pretium minuatur, vt d. l. domum, cui iudicis officium deseruit, ut d. l. rei sua, cum seq. vel vt alius eligit, ut qui arbitretur, ut l. si in lege, prius, inf. loc. cōm. ibi no. in gl. T̄que primo, supposito, q̄ ini- que sit arbitratus, an ipse idem poterit arbitrari de nouo gl. ar- guit, p nō, s̄. de arb. l. dicere, & l. quia, & inf. de re iudicis. Item quia de primo verba debent intelligi, vt inf. de verb. fig. l. boutes. S. hoc fermone. Contra, videtur, q̄ t̄, ut l. quartam C. q̄, & quando iudex & s̄. de arb. l. quid tamen. & C. de accus. l. quarta, & inf. de cond. & dem. l. haec p̄dō. Vides, q̄ gl. nō eli- git, unde Dyn. dixit, aut nō tenuit ipso iure, & tunc potest, aut tenuit, & non potest. Sed dicit Pet. quem sequitur Cy. q̄ si arbitriū eum competebat iure suo, q̄ iteratō potest arbitriari, ut inf. de optio lega. I. quoties in princip. & inf. de cond. & dem. l. haec conditio, in princip. Si vero ei competitabat iure alieno, vt in casto nostro, & tunc aut seruauit formam, & nō potest: quia functus est officio suo, ut l. pro prima parte allega, & extra de elect. c. cum caſum, & ibi per gl. Aut formam non seruauit, & tunc potest, vt l. quid tamen. S. de arb. l. in. verò, in cān. literis de offi. deleg. dicit, q̄ si arbitrium est aliquod ipso iure, sed operi exceptionis, ut officio iudicis vel emendandum, & tunc nō potest iteratō arbitriari; quia officio est functus, nec data est sibi potestas suum diffinitum errorem, vel suum iniquum laudum emendandi. Aut arbitrium est ipso iure nullum, & tunc aut queritur in factis extra iudicibus, & tunc sive iure proprii, si uealieno fecerit ex commissione sibi facta, authoritas sibi cōcessa non finitur. In iudicibus ultra non dicit. Sed ego remitto ad quadam distinctionem, quam scripti in l. si in propin. C. q̄, & quando iudex. Ex predictis habes, q̄ autoritas eligeret

relinqui dēt iudicis arb. vt l.j.inf.de iu. delib. Et hoc in arbitratore assumptio super lite, & iurgio terminando. Sed in arbitratore assumptio super re aliqua in dispositione aliqua, vel sc̄ū declaranda, arbitranda, vel implenda, dico in vltimis voluntatib. recursum esse ad l. 2. S. j. C. commu. de le. & ad l. cum quid. inf. de le. 2. In sc̄ū, puto ipsi esse perpetuum. & et tenuit Bar. q̄ sibi imputent partes, q̄ ipsa a primis, non limitauerunt, nec hodie p̄fugit. Et si forsan in hoc non essent concordes, puto alterius eorum posse adire superiorē, & facere illud praefigi arbitratori: ga in eum est facta commissio, vt in bonā virū, cuius non dēt esse in pēdē te teneat id, qd̄ hēt inter amicos discordias incitare, ar. quida. 3. si cer. pet. facit. li. ea. c. qui ac. non possit. & inf. de here. instil. si quis instituit in priu. Nec auth. sī tñ in medio. C. de rēp. app. ab hoc me mouet, quia loquor in arbitrio, vel ēt arbitratore alium tu per tpa longiora, sive a primis, sive ex prorogationib. postea factis. Et hoc p̄bat illa implicativa, q̄ est in illis verbis, & si decies, &c. Quarto 5. quid si locus arbitrandi in compromisio non sit appositus? Rñdeo, q̄ locum in quo compromisum est factum, subintelligit, vt s. de arbitr. li. cum dies. si arbitris, qd̄ ibi dixi Gul. de C. est uterū nisi ex pietatis aliud colligat, puta, si arbitris erat absens, & alterius fori, in quo habitabat tpe compromissum, nam tunc de illo intelligit actum, ar. s. de iudl. hæres absens. S. j. ver. proinde. & l. sed & si suscepit. S. j. & ita vidi de facto seruari. Er non fallor, casus est in d. s. de arbitr. veris, quid tñ ibi, quod puto verum esse &c. & fñader rō, ne officina arbitrii sit sibi dñsnum. Quarto 6. quid si in compromisso dictum est, vt prece dat de iure, & de facto in cognoscendo, sed de iure non arbitran do, in dicetur arbitr. vel arbitrator. nam si arbitris, sive eius debet statu, vt s. de arbitr. diem. S. statu. Si arbitrator p̄t peti reduci ad arbitrium bo. viri. & Bar. hic dicit, q̄ est arbitr ad similitudinem iudicis, qui summariam cognitionem habet, vt s. de offi- 14 ful. nec quicq. S. de plano. Et sic potius attendi dēt s̄na. q̄ proces fuit? Quarto 7. quid si in eum est appositum, tang. arbitrum, & arbitrarem? Rñdeo, q̄ copula ḡ impossibilitate, relolutur, in di- sūntam, vt l. s. C. de codi. & si eius erit electio, & vna via elec- tio, non poterit variare, vt d. s. & ita tenet Cy. in l. 3. Cide testa- mi. Et ex modo in cognoscendo adhibito perpendet, an elegerit viam arbitrii, vel arbitratoris, at corum, que no. in l. j. S. de iudei. & in Lepale. C. de ep. and. & ita dicit Inn. in ca. Quintuallis. 11 extra de iure. Quarto 8. an arbitrator poterit arbitrari parti bus absens, & non citatus? & in arbitrio est clarum, q̄ non, vt s. de ar. diem profere. S. litigato. Sed in arbitratore, Cy. in l. s. C. de Jh. emp. dixit, q̄ non, ista rōne: nam si per alterā partem stetit quoniam arbitratur, morte ei nocet, vt inf. de vñ ob. l. si q̄s arbitratu, per partem stare non potest, si posset eo absente arbitriari, ergo bene seq̄, q̄ dēt partes citari, vt sint praefates. Hoc idē tentit Bar. p̄ rōne predictam, & confirmat, per l. quod si no- 22 lit. si quid ita. versi item si ipsi. inf. de adilec. & per legatum. inf. de vñ ob. l. & per l. hac edictali. S. illud. C. de fecit nupt. vbi arbitrator iuratus quo sequit, q̄ parte praetente facit, vt C. de iure iū. generaliter. S. his de praesentibus. Accedat l. creditor. C. de dī. pig. Et vlti. confirmat rōne generali: quia de partis p̄iudicio tractat, & sic citati dēt, vt l. haec ita diuinus. de adop. Sed reperio quodā p̄fusisse triūm: ex eo, quia arbitrator non dēt judicialiter cognoscere, vt no. s. de arb. l. 3. & l. sed si in iuramentum. S. si q̄s index. & l. in eo. Et pro hoc dictum Inn. in ca. Quintuallis. ex tra de iure iū. vbi dicit, q̄ corā arbitratore nō regriſ ordo, sicut nec coram prouisori, vt de vna de offi. dict. Item quia talis arbitratio hēt nudum ministerium, & sic citatio nō regriſ, sicut nec in executori, vt l. s. vt proponit. C. de exc. rei iud. Ite quia in implemento p̄dōnis, non requiriſ plenaria partis, ut inf. de pd. & dem. l. 2. sed per arbitramentū implēt p̄dōs, ergo & c. Et re- 16 ferunt aliqui, q̄ Cy. in addi. nouis hic, idē tenuit, ista rōne, q̄a arbitrator p̄t arbitrari per nuncium, vel epistolam. om. ac. hec re. l. si quis mihi bona. s. iussum. & de l. 2. l. cum pater. S. h̄ditate, & s. si mensal. mo. dixit. l. in f. & C. de iure emphyl. l. 1. Et istam partem tenuit Bar. per c. si op̄missarius. de elec. lib. 6. vbi casus, q̄ si canonici eligunt per viā appromissi, non est necessaria regiſ tio tpe laudi. Item moquet ex quodam suo dicto: dicit enim, q̄ laudis arbitratoris p̄t fieri die feriato in honorem Dei, & al- legat. C. de fer. l. & tñ in tali de partis non p̄t motuere, vbi dēt patet. Et meo iudicio, vult illam legem inducere a s̄k de trā ficatione, cū arbitramentū hēt vim transfectionis, vt in auth. sivero p̄gnerit. C. de iudicis. sed quia in multis differt, argui non multum vrget. Mihi vt distinguendum, quia aut quis est arbitrator, vel commissarius rei, q̄ non requiriſ exanim, nec infor- mationem partium, & tunc nullō p̄e ciratio partis requiriſ & ita loquitur dictum c. si compromissarius. Aut ek̄ arbitrator rei, q̄ne requiriſ informationem partium, fed non exanim iuris earū, ut in arbitratore astimationis, & pretii aliquis rei, qui nō p̄t adiugē rem effimare, nisi ipsam cognoscat, cū in substantia, q̄ in qualitate, & quo sit fructuosa, & liber, vel serua, & qui- bus onerib. sit subiecta, vt C. de la croce. auth. hoc ius porreſet. 17

Salycetus super Digesto veteri.

Item positum in l.z. C.de iuri. om. iud. q̄ procedit et si imploretur iudicis officiū, vt C.vbi & apud quē l.z. Addit ipse, & multo notabiliter, q̄ p̄ posset peti coram iudice ipsius imploratis, & mo uetur ex eo, q̄a ille est competens index super arbitratione, seu sui decreti interpositione, qui eset competens in principali petitione eius, super quo arbitratur, vt s̄ de transactiōnē hi. s̄ transactiōnes alimentorum. Sed in proposito, si vigore arbitramentū lati ageret ille, pro quo latum est, competens index eset iudex rei, qui excipere posset de iniuritate arbitramentū; & de hoc cognoscetur coram eo, ergo & nunc. Et hoc extrahibile dicātur si sit verum. Sed meo iudicio ille §. transactiōnes, hoc non p̄bat, sed portus d̄, quia loquitur in procuratore Cesari, qui est cōpētens index inter fiscum, & priuatum, siue fiscus agat, utriusconatur, vt C. de rep. har. l.j. & C.vbi c̄at filii ad fiscum, & ibi gl. vnde si ibi est competens in cā fiscali, in triūm effi ius cōc., vt inf. ad mut. h̄is fiscis, h̄is l. j. & C. vbi c̄at filii ad fiscum.

28 I.i. in fide huic dicto non acquiesco. ¶ Quero 12. intra quantum possit peti hæc redditio, & dicit. Spe in ti. de arb. §. seqq.
¶ Intra x. dies, quia hæc redditio, species est quam appellatid,
ut s. de arb. non distinguimus. S. cum quid. Barr. voto dixit, aut
intra annum non est conquestus, sed quam taciturnitate per
transiuit, & tunc quia approbatse vir, postea non audiat, utar. C.
de censi. Iqui grauatos. li. 11. Aut inf. est conquestus, & tunc recur-
rit ad distinctionem q. s. per eum scripti, videlicet, qd si peti iure
actionis, tunc p. tm. p. quanto durat actio, possit peti haec
actio si vero petitur iudicis officio, tunc inquit ipse, vel haberet
30. an. vt C. de fal. l. querela. vel forte, & non male quadriennii
continuum. l. supervacuum. C. de temp. in te. reff. Reperio,
qd Cy. super isto §. in addi. suis que Bal. sequuntur. l. f. C. de phend.
emp. dixit, qd vlg. ad 30. annos. ga. cum ipsi aliq. non sit deter-
minatus a iure, debemus illud dicere ppterum efe, vt C. de pfer.
30. an. sicut. Ego puto, qd annum non hæc ad querelâ facienda,
sed pto, qd habet decem dies tm ad dicitur extra iudicium,
& ex eo moeque, quia sic est in arbitrio, vt. c. antea. C. de arb.
& hoc simile vir mihi magis proximum catu nostro, qd illud de
eo cuius bura lunt empta. de qua in l. qui grauatos. per Bar. al-
legata. Et haec distinctione facta ad querelam proponendam in iudi-
cio, pto hære locu prædicta distinctione, videbitur, qd tenui, qd iu-
re actionis non peta hæc redditio, ita & nunc teneo pter in
causi quo agit a patre de quo superius dixi. ¶ Quero 13. si partes
a iuraverunt state arbitramento an iuro non obstante poterit
pars, qd dicit se grauata reduci ad arbitrium boni viri. Er di-
cit. Inn. in C. Quintaulli. qd sic, ex eo quia iurum hæc in se p-
tandam tacitam conditionem si ille agrum fuerit arbitratus, vt d. C.
Quintillaus. & c. vieniens. in eo, t. de iureiust. Idem tenet hic Bar.
at. f. f. C. de non mu. pe. & infad mun. l. f. in priu. & inf. de ope. l.
l. f. libertas, ita in priu. S. lmitauit Host. dicente hoc tertium, qn
iurum suit ghaliter, & simpliciter praefuit de parendo arbitramen-
to. secus si in eo sit facta specialis mērio de iniquitate. Puta si iu-
rauit parere laudo qtmcumq; si iniqua, quia tunc cestat ratio
Inn. cum super iniquitate dicatur iurasse & hoc fecitus est lo.
And. in nouella. Et hic adiutare tu lector: quod oes illi vñte vñt
qd ab solitu a iuro in casibus in quib. permittit reductionem
non sit necessaria, quod bene no. Post eos superuenit Io. Cald.
maxima scientia vir. Et in qdne per eum disputata dixit: quod
iurum super iniquitate praefuit, tunc impedit reductionem ad ar-
bitrii boni viri, qd iniquitas in re ipsa, obstat et tunc iurum, alias
si processent ex dolo forde, vel gratia arbitratoris, tunc iurum nō
hæc obstat, ex eo, quia iste casus fons gratia, vel dol non in-
telligitur comprehendens in iuro, & hoc ne arbitratori detur oc-
casio delinquendi, & peccandi, argu. si vnu. §. illud. s. de paci-
fim. Item quia compromittitur in enim, ut bonum iuris, sed bo-
num vir non est qui dolum, & fraude committit. & plus addé-
do dixit, qd si de his iuris modo dolo fuisse facta mentio in iuro,
tunc iurum se respectu non fuisse obligatoriu, quia in publica
iustitia honestatem, & p. bonos mores, vt in eon est obligato-
rium, de reg. iu. lib. 6. Nam sic promittendo vñ se faciare arbitrari-
toris peccato, quia non obligatur illud deferendo, ut recedat a
malu, & renuerat ad bonum. 22. q. c. si peccati. & C. de nup.
auth. quod eis Item quia turpitudinem continet in se, hec ver-
ba viri multum aqua & possunt hæc ola probari per tex.
C. si aduer. uen. auth. facia puberum, ut ibi latius declaranti. Pon-
dera tñ quod Io. Cal. in casib. in quib. permittit quenam, non re-
quirit, quod petatur absolutio a sacro, sicut nec alii superius no-
minati. Et in casibus in quib. non perhuietur, vñ ipsi faciat
obstat, & potest esse infio, quia potest seruari sine interitu fa-
luti eternam. Ex quo colligo, quod in hoc secundo casu non p-
peti, nec ei dñe concedi abolutio a facio. Sed quodius video
dubitari in casibus in quib. predicti Doct. sentiunt quod que
mei potest. At sit necessity, vt primo peta relaxatio a iuro, iuro
non obstante. Ab isti necessarium, ut prius petatur absolutio a
iuro, & vñ ipsi sentire, quod non, ex quo permittit cōtaue-
nire, lu. qm facit, quia si hæc probabunt, id p. & p. tñne per-
mittitur, ipsi erunt illaqueati vinculo neruari. Quid dicendum?

APPENDIX

A B B Y T I O.
Stare arbitramento. Iffum articulum late examinat d. Alex. in confi. 63 inc.
in 'eam & lite. in 3. uol. Pau. de Ca in confi. 55. inc. 1. & ante, in 2. par. confi.
litorum secundum ultimam imp. resolutionem, & latius in confi. 60. incip. usit
comprobatio. sive col. 8. sec. 1. per Simeon. in confi. 63. inc. 1.

Pro focio.

Salycketus super Digesto veteri.

istis, quæ venduntur ad pondus, numerum, vel mensuram: periculum peremptoris est venditoris, quasi intelligentia venditæ si ponderabuntur &c. Et si sibi conditione. Sed an idem de periculo deteriorationis? dixit Bul. quod non, sed illud dixit esse emptoris, & idem in qualibet venditione conditionali, & infidepe rei, & commo. rei veni. quod si pendente. Sed glosa dicit, quod hoc est fallum, & postea Bul. mutat opin. ut sic omne periculum sit venditoris, ut hic, quia & ipse potuit scilicet hoc periculum liberae, & facere mensurari, ut infidepe periclis & commo. rei tenui. I. si fi. Nec oblit. d. quod si pendente, quia ibi conditione expressa, hic tacita. Salycket.

§. Si quis in uendendo. Si venditor celat cōfidence; quos si emptor sci uisset non emissem, tenetur ad interess. h. d. f. No. quod venditor tenetur dicere malos vicios. Nam vulgo dicitur, chi ha lo mal uincio, ha lo mal matutino.

Cum in uenditione. Primum simulatum nō debet interuenire in vēditione. h. d. Et dicitur simulatum, quando venditor nō est exacturus. Sed quid si erat exacturus, sed postea remisisti? dic quod tenet, quod si venditor erat in suo esse perfecto, & pro hoc infra loc. si tibi habitationem. Querit etiam gl. quod si solus venditor hoc gerebat in animo ut non exigeret? Respondeo quod emptio tenet. Querit 3. an in casti huius. eti. donatione? & respōdeo quod sic se tradidit; vt C. eo. Lempti. quod no. Salycket.

§. Si quis fundum. Emptio sine precio nō tenet. S V M M A R I V M.

1. Venditio inter coniuges est in totum nulla.

L. Si quis donationis Venditio facta viliori p̄cio animo donandi vallet præterquam inter coniuges. h. d. f. No. quod inter coniuges in totum irritatur, quod fatetur gl. si agebat principaliter donare, & alia si principaliter vendere, irritatur solum pro rata donationis, ut infra de don. inter vir. & vno. l. sponsum. Sal.

L. Si debitor. Emens rem suam a creditore, nihil agit. h. d. Gl. opp. de l. si mandauero. §. si hi. man. foli. ut in ea.

§. Ve. if simile. Qui certam quantitatem fructuum futurorum vendidit ad certam quantitatem tenetur, nisi pauciores nascantur, hoc dicit. Querit gl. si an ad totum precium tenetur? & respondet, quod non, sed pro rata tantum, immo solutum repeteret. Quero, ego emi fructus fundi botriani pro centum, ignorans, quod heri vi tempesstatim omnes erant devastati, vel maior pars. An contractus tenet? dicitur quod sic, sed ministrat precium, ut supra e. l. officio. in contrarium, qui si sciuissim non emissem ergo & ut in inf. eod. l. domum. & labores. & hoc videtur verius: quia causus praecessit contractum, & erratum videatur in scientia fructuum, ergo & c. in venditionibus sup. eod. & pro hoc bene facit. infra eod. l. si duos. Salycket.

S V M M A R I V M.

1. Limitata tempore ultra non posse fieri, & non limitata omni tempore fieri posse qualiter intelligatur.

2. Concedens aliquid, concedere censetur omne id, sive quo illud habereri nequit.

Qui fundum. Limitata tempore vitra fieri nō possunt, & nō limitata tempore possunt fieri quandocumque. h. d. f. Gl. querit etiam ad intellectu istorum verborum. Et respondeo duobus modis. Sed distinguere tres casus, quia aut constat, quod post terminum præfixum ad metiendum non voluit posse renunciari, ut hic in themate narratur. Et res est clara, quod non potest. Aut constat, quod voluerit etiam posse renunciari posse, & res est clara, ut possit. h. d. h. o. Aut dubitatur, & tunc terminus præfixus ad metiendum intelligitur præfixus etiam ad renunciandum, ut hic in verbo respondi, quia in præcedentibus dicta intelliguntur in sequentibus repetita. v. t. Titia. §. idem respondit. infra de verborum obligatio. Et reuerto ad gl. & contra secundum oppo. ipso & non soluit de s. hoc tamen capite infra. ad l. Aqui. Solu. quod ibi repetitio nō vitiat, hic vero vitiat, & damnum emptori induceret. Et facit predicta, ut si aliqui efflatutus terminus ad petendum possit ipse intra terminum petitionem generalē porrigit, & post terminum ipsam declarare, nisi terminus fuisset ei præfixus ad distinctum petendum. Gl. opp. de L. m. t. l. s. l. u. l. a. n. inf. de act. emp. vbi perperuo tenetur. Sol. ut in glo. Querit gl. quid de mesore, an tenetur. dic ut in ea.

§. In lego. Concedens aquam concedere dicitur iter ad illam, h. d. No. quod qui concedit aliquid con-

cedere dicitur omne id sine quo illum effectum habere nō potest. Salycket.

§. Qui agrum. Emptor agri ad mensuram tenerit etiam de illo pluri, q̄ invenitur ultra quam dictum fuerit. h. d. Opp. quod ultra numerum non tenetur. arg. l. rupilia pola, & l. comprehenſum. infia c. l. si quis testamento. de leg. l. S. q̄ aut venditio est facta certi numeri ingrediuntur, & tunc ad plura non tenetur, ut dictis l. & maxime. l. si gestamento. Aut venditio facta est principaliter corporis fundi, quod semper est, quando precium est vincū pro toto fundo, & non pro quolibet iugere, & tunc totus fundus infra fines intelligitur venditus. aut venditio est facta fundi, sed non vincū precio, sed tantum pro quolibet iugere, puta c. tunc licet dictū fuerit, quod pauciora iugera erant quam reperiantur, tamen pro omnibus tenetur, ut hic, & inf. de act. emp. l. si duorum.

§. Fundi. naſcuntur. Salycket.

§. Cum fundum. Appellatione fructuum continetur arundo, & sylva cedua, hoc dicit.

§. Dolia. Si dolia, quæ sunt in fundo dicitur accedere empliptione, & dolia qua tertius emit accedunt, & rota puteti & stula veniunt in empione fundi. h. d.

L. Cum ab eo. Emptionem modalem quis cogitur implere, non conditionalem prius quam sit impleta conditio. h. d. Et declara quando sit modalis, & quando conditionalis, ut in gl.

§. Mensam. Error in substantia partis vitiat emptionem in parte illa. Opp. de l. quid tamen. §. eo. So lu. v. gl. quam no. bene.

§. Domum. Dominus non potest vendere seruum, vt pugnet cum bestiis. h. d.

L. Ea quæ commendandi. Commendatio scire debentem non decipit, nec commendantem obligat, nisi promittat id de quo non appareat. h. d. Et de materia ista videtur in l. quod vendita. §. de dolo.

§. Dolum. Dolus committitur ex fallacia. h. d. No. quod dicit gl. in qua adde ibi pontem, sed dic, quod errat, si non credit se teneri cum arbor exficata proprie non sitarbor, ut ff. de leg. l. lignum. §. de recte. & nota. §. titu. primo. penultima.

L. Si duos. In re mortua non tenet venditio, & vitiatur etiam in alia simili cum illa uno p̄recio vendita, hoc dicit.

L. Labeo. Emens vestimenta antiqua pro nouis ignoscere, & lanter agit exempto ad interess. hoc dicit. Salycket.

L. Non licet. Ex officio, quod quis administratus est, licet ei emere sub pena quadruplici, nisi ei permittatur à lege, aut a principe, hoc dicit. Opp. gl. de l. quoties. §. non tantum infra, de administrat. tut. Sol. quod ibi in pecunia mutua in ea est speciale, & de ista materia plene scripti. §. eo. l. si emptione. §. tutor, vbi vide. Salycket.

§. Si aqueductus. Ins aquæ ducenda seq uitur sun dum venditum, & omnia alia ratione ductus aquæ ad fundum spectantia, licet sint extra fundum. Et quamvis ins aquæ sit deperditum, hoc dicit. cum leg. & seq. Salycket.

L. Labeo scribit. Conditio dependens à potestate alterius contrahentium, & tertii habetur pro impleta si steret per contrahentem. Non quod conditio habetur pro impleta cum fiat per implere debentem, q̄ non quod dotur actio ex eo contraria.

L. Littora. In simplici venditione fundi non intelliguntur vendita littora, nec vic publicæ, hoc dicit. Sed querit, quid de aggeribus, & fossatis? dic quod in venditione veniunt mensuranda, ut infra de fundo instru. l. prædicta. §. ita legatum.

S V M M A R I V M.

Domus ob quam causam destrui possit.

§. Senatus. Non licet domum causam negotiandi destruere, re, vel vendere, & si contra fiat, emptor & uendor poena puniuntur hic flatuta, hoc dicit. Oppo. quod licet destruere, ut C. de ædific. prædicta. l. 2. Solu. quod causa negotiandi non licet, ut hic, sed causa substituendi, & subrogandi suam domum loco illius bene licet, ut in contrario. Opp. secundo, quia etiam non licet vbi negotiacionis causa non fiat, ut infra de leg. j. cetera. §. primo & l. senatus. l. responso. Solu. confitendo contrarium, ut in glo. & hoc operatur ibi deformatio vrbis. Opp. 3 quod

De contrahenda emptione.

109

quod imo continuo licet, ut l. Marcellus. inf. de don. inter vir. & vx. l. senatus. §. inf. de leg. r. Sol. q̄ ibi in domo per manu fabricata in hortis, & sic in villa, nos in ciuitate. Op. 4. q̄ imo licet remouere, ut alio transferantur, ut infra de don. l. fi. in fi.

Solu. quod non licet nisi transferantur ad opus publicum, ut in contrario. Oppo. quinto, quod emptor solus ad hoc duplum non teneatur, sed ad unum simpulum, & venditor ad aliud simpulum, ut infra de dam. inf. l. fi. primo resp. Sol. ut in gl. & solu. tionem declara, ut in ea.

Solu. pretio, vel sive habita de eo dominium

pro omnibus tenetur, ut hic, & inf. de act. emp. l. si duorum.

Manu fata non dicuntur, quæ ex stipulatione

§. Fundi.

Propter minimum non recedi

ur a contraria. hoc dicit. Glo.

quarit de exemplo, & ponit unum exemplum, & alius

reprobatur. secundo ponit aliud, & illud reprobatur.

S V M M A R I V M.

Vile, quando ad se trahat inutili.

L. Fundus. ut se trahat, & nemo ad communionem

initius deducitur, h. d. vel in contradicibus locis est iuri accessus.

si interest aduersarij, hoc dicit. Opp. de l. si mihi, & Tito. infra

de verb. obliga, & infiniti de utili, ut ipu. §. quod si quis. Solu. qd.

aliud in venditione, quam in stipulatione. Nam in venditione

venditor grauaretur, nisi in toto teneret venditio, quod nō po-

tet evenire in promissione. argum. infra de act. emp. l. Iulia

nus. §. idem Celsius item venditor caderet in communem inni

tus, quod esse non debet.

L. Conuenit. Contractus dignoscitur ex natura illius, & de natura locationis est, ut præ-

fens status rei non mutetur. h. d.

L. In vendendo. Contractus dignoscitur ex natura illius, & de natura locationis est, ut ex-

naturae accidentia. h. d. Opp. quod euictio non presterit; ve-

C. de euict. l. j. & l. si fundus. Sol. quod fallit in illis casibus, ut in gl.

opp. q̄ non tantum sui fructus, sed erit si qualibet servitus e-

ducatur. vt cum vendere, cum ibi no. Sol. confitendo contra-

rium, ut in glo. Et ho: nisi vñs testatoris aliud studeat fieri, ut §.

de fer. urb. pred. l. i. resp. & si fer. vend. l. testatrix. in prin. Op. de

l. si aqueductus. §. e. Solu. ut ferit debetur fundo vendito, &

cum sequitur, ut ibi, aut de hec a fundo vendito, & tunc si di-

cta sunt, emptor tenetur, alius liber venditus intelligitur. ut inf.

de euict. l. pen.

§. Si cum seruitus. Si venditor seruitum debe-

re ex empto, hoc dicit. No. quod venditor non debet omi-

tre dicere utilia venditori, concor. sunt in gl.

§. Quintus. uenditione. h. d. Et ex hoc colligo, quod

non sunt partes fundi.

§. Alienatio. Res uendita transit cum sua causa. h. d.

& ponit exemplum, ut in gl. Sal.

S V M M A R I V M.

1. Tenuit fundi non pertinet ad emptorem ipsum.

L. Si cum fundum. Venditor etiam in conue-

tione adiecta tenetur de

dolo, & culpa. h. d. f. No. quod p̄ficio non dicatur spectare ad em-

ptorem fundi, nisi dicatur de quo dicam, infra de act. emp. l. pen.

l. si fructus, vbi gl. tangit. Sal. leg. doct.

§. Ferēta. Venditor tenetur de dolo, & culpa in reuendi-

ta commissaria, & possessionem semel tradendo li-

beratur, licet cum postea reuenerit. h. d. gl.

S V M M A R I V M.

1. Verba presentis temporis non sunt ad futurum trahenda.

L. Ruptilia. Incrementum lacus non facit plus de-

biri, quām deberetur tempore contra-

et. h. d. f. No. quod verba presentis temporis non trahunt ad

futurum cōcor. l. si a colono infra de ver. ob. Item no. quod la-

cus non habet utiam allationis, sed flumen sic concordat. l. uiā.

de flumi. Salycket.

L. Liberi. Emptio, liberi hominis conflit, si emptor

ignorant, hoc dicit. Contra quod opp. gl. de

§. primo Institu. de in. stipula. Solu. aliud in stipulato in quæ

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

dominium rei debet transire, fecus in emptore, quia quo ad

Salycetus super Digesto veteri.

- 6 *Pactum super substantialibus appositum quem habeat effectum.*
 - 7 *Pactum super accidentalibus interpositum quem producat effectum.*
 - 8 *Action non semper datur ex pacto incontinenti apposito.*
 - 9 *Action oriri potest ex pacto nudo.*
 - 10 *Pactum in traditione adiecio non ferrato, res ipsa rei uendicatione potest revocari.*

LEX. LXXI.

Pacta conuenta. Primo vnum dictum bim
secundo illud declarat, tertio illud limitat, quarto dubium res
mauet circa substantialis contractus, secunda ibi. Qod locum
tertia ibi; Sed quo casu, quarta ibi. An idem dici posset. Casus P
ta apposita incontinenti super naturalibus, & accidentalibus
contractus, valent ad agendum, & excipiendum, & apposita
ta vero super substantialibus rebus adhuc integrè resolu
unt primum contractum, & nouum inducunt, hoc dieci
Primito quod substantiali contractus sunt ea, sine quibus
contractus esse non potest, vni emptione est res, & precium
& confessus, haec enim tria substantialis contractum. Si ergo p
Gum fiat super re, vel pretio, dicitur fieri super substantialis
contractus, vt hic, in versi. an idem. alia autem, sine quibus certi
tus esse potest, appellatur ad animalicula hinc in print. vt eis cat
io de euistione, vel datio fiduciis oris, & haec, qua hic appellatur
ad detrahendum appositorum, licet ex interallo, videtur in con
tractu contineri, vt hic in pinc. & sic continuo prodeat ad
excipiendum. Item no. quod interpositum ex interallo ad a
gendum, non dicitur inesse contractu, ideo actionem non inv
itatur in primo resp. con cor. supra de pact. l. in bonafidei, &
l. petens. Tertio quod pactum, quod non prodeat ad agendum
confer ad excipiendum, ideo consequitur excipiendo, quod non
potest sequi agendo, ut hic in gl. no. Quarto, quod te inter
gra a contractu empti, & venditi lo lo consensu potest reced
Quinto quod si re integræ, pretium augetur, vel minuitur, v
ua emptio celebrari dicitur. Sexto quod in renouatione cōtu
ctus, qua sit re integræ, non curatur, an fiat incontinenti, vel ex
interallo, & eff ratio, quia primam actionem non informata
sed defracta, & annihilata, lecus si illam informaret, quia tunc di
stinguueretur, an incontinenti, vel ex interallo, vt d. Iuris gen
§. quinimo supra de pactis. cum s. Vniuersit. ad glof. magnan
tia procedit per modum cuiusdam lumina. Et quecumque
cit, fuerint serio sius posita supra de pact. in varijs locis, & ad il
dicta remittant, aliquam tamam addam. Non diuertendo igit
ab ordine gl. ¶ Quarto primo, qua dicuntur pacta de substanti
contractus, & respondeo, vt in gl. qua sunt super re vendita, v
super pretio, qua substantiant contractum cum linea nisi non va
leat emptio, nec venditio. vt supra col. j. §. 1. Quarto secundo,
dicuntur accidentalia, & respondeo successe gl. qua non atti
gunt contractum, sed sunt propter extranea ab illo. ¶ Quarto
qua dicuntur pacta de natura contractus. Et quidam diuertunt
quod ista non sunt pro se, sed sunt cadem cum pactis qua sup
rius dixi esse de substantia contractus, & mouentur pertextu
pia de pact. Iuris gen. §. idem responsum fui. quon reproba
gl. & merito, quia aliud est substantia rei, aliud natura rei, pate
in homine. Nam non solum homo habet diuersam naturam
ab alijs animalibus, sed etiam quilibet hominum diuersam na
turam habet ab alio homine. Ideo gl. dicit, quod pactum de na
tura illud, quod interponitur super eo, quod est naturale cōtu
ctus, puta super emptione praestanda, vel non, & de quanta qua
titate, vt de simplo, vel duplo, & non appellatur hic in litera acta
animalicula contractus ¶ Quarto tunc quarto de alia differentia
pactuum, & dicit gl. quod alia sunt incontinenti, alia ex inter
allo, vt supra de pacti iurisgen. §. quinimo, & supra si per e
llecta. verbi. dicebam. & C. de pacti l. in bonafidei. Et subiungo
gl. quod in continenti facta dicuntur quando ad alia negotia
non diuertunt, & ita renouent vbique, ad quod C. de ad
act. 3. Et hoc verum in casu dubio. In casu vero certo illa dicu
tur fieri incontinenti qua sunt an requam contractus habeant
pro perfecto, & absolute a partibus. C. de fide. instrum. l. cōtu
ctus, & C. de quo, qua sub modo l. perfecta, & inf de toll. 2. Est si
est expedita gl. vlcj. ad versi. pacta, qua sunt &c. ¶ Quarit igit
gl. quanto de effectu pacti super substantialibus interpositi, &
recitat Primo op. loan. quam per te vide. Secundo opin. tunc
Tertio op. qui rōdā aliorum vīc, ad ver pacta vero. Et op. g.
est communis, quam declaro, vt pactum super substantialibus
incontinenti interpositum, non tollat veterem actionem, faba
digna intelligit non natura, qua contractus nondum erat a
solutus a partibus. Secus quod in de interallo apponitur, qui
tunc repent, quod tollat, & tunc an contractus dicatur reuoc

De contrahen. emptio.

- & iusta de nau. se.l periculi. & C.de vslr. l. frumenti. & infra de
vsl. etiam. & hos casus etiam ponit glo. supra de pac. liu. gen. §.
sed cum nulla. & de omnibus rationibus scripsi. C. de pac. l. le-
gem. in s. quastione vbi vide.† Quero q. an re tradita si p. lectum
in traditione appossum, non feratur, res ipa possit reuocari
per rei vindicationem? & gl. ista successive distinguat. Aut e-
go eram alias contracturus. & tunc non reuocatur, sed prefer-
verb. vel actione ex eo contraht agitur, vt pactum implatur,
vt. ca condicione. C. de recin. ven. Aut non eram alias co-
teturus, & tunc si dominii cuius fuit translatum, quia si fuit ven-
ditio, pretium fuit solutum, vel fides habita de pretio, tunc rei
vend. non habeo, sed actionem ex eo contraht. vt l. cum c.
de pac. inter emp. & ven. Si autem dominium non fuit transla-
tum, quia pretium non fuit solutum, nec fides habita de eo, tunc p.
reuocari per rei vindicationem, ut d. cum te. & inst. re. diu.
§. vendita. In casibus tamen dominio intranslati reuocatur per
rei vendit. ut in parte legis commisoria, vel adiectionis in die,
& tamen pacto alimentorum iuxta donationem apposito, vt
supra de rei vendit. si quis has l. infra de diem adic. l. & s. §.
& C. de pac. inter emp. & wen. l. commisoria, & C. de don. qua-
sib modo. l. l. item expedita glo. vñque ad uersi. ob causam. ibi
gl. intrat materia extranca, videlicet, an in contrahibus no-
minatis detur condic. ob cau. quam expediui. §. de condic. ob
causam. l. pecuniam. in prim. ubi etiam gl. posuit, vnde non insu-
sto, sed ibi tude. Et sufficient.

Fistulas. Accessio unius continet etiam aliud , sine quo illud commode esse non potest. hoc dicit. Vel sic. Vnum accessorium trahit ad reliquum, sine quo commode esse non potest. Saly.

C. Fundum.

§. Qui fundum. agi nisi tota pretio foliolum; etiam si empator decesserit pluribus hereditibus relictis.h.d. No. qd vbi unus ex hereditibus soluit totum, quando soluerit non potuit pro parte, repetiti iudicio famili.e.ric. Item no. qd licet empator soluat partem, non propterea querit pro illa ratam partem rei, facit inf. de foliolum.i. rem, sed an fructus sibi debentur pro parte soluta? quod sic causis est notandum.inf. de fun. do.l.f.i. quod est minadum, ex quo nullam partem rei questitu*t*.

§. Frumenta. Obligatio legitur.

- 3 nem regionis h.d. & multum non abilitat. ¶ No,qd fasci fons fuit
tus est, qui evenit contra consuetudinem regionis. Item, qd nix
temporibus appellatur. Item no, quod se obligans ad infolita, ex
tenetur ad folita, & idem econtra, ut in gl. Item no, qd quia ve-
ditor sic conuenienter, tenetur, non ergo teneretur, si non conve-
niens, quod facit, ut emptor herbae prati, qui postea perire pro-
pter inundationem in aquarum, tenetur ad precium inundationis
ne non obstante, secus si pratum conduxit, quia tunc pericu-
lum esset domini locationis, ut insta loc. Ex conducto. S. j. ver-
ba iuris sunt ponderatae secundum Iac.But.

S V M M A R I V M.
I *Actio a pacto adiecto incontinenti dicitur informari.*

Premium certum, an debet in venditu

- Fundi.** Pactum iuxta contractum appositorum certum pars contractus h. d. Vel sic. Actio ex uenditione datur, ut pactum iuxta contractum appositorum impleatur. ¶ Non tamen quod actio informatur, a pacto inconveniens apposito, & dicuntur informare, quia vbi confueretur dari ad pretium, non unius datur ad factum, velut ad partem pretii, ut hic in fixide glossa & sunt due signata super utroque iverbo, uenit id est, sed sunt transposita, & secunda debet procedere. ¶ Quero igitur primo, si certum pretium debet interuenire. & gl. secunda dicit, quod sic dicitur. dicit. pro decimi postea mutat opinionem, & dicit quod nullum aliud pretium fuit, nisi meritis conductionis. Sed haec

Imitatum et pretium suum, ut in libro de Canticis. Sicut enim non est bona, qui emptio, & ueniditio non est sine preto, vt si e. l. & est tex. in l. tenetur, responso, inf. dactio, emp. Quare fecundo, an in dubio uideatur vitorum pretio ueniditio propter paucum, & dicit gl. quod sic, ut patet inf de ser. expl. si venditor. \$, si in fi. Contra quod opp. gl. de l. si ea pactione. C. de vitorum & non soluit, & nimur, quia in nibilo obstar.

S V M M A

- L Cum manusata.** Excepio. de manusatis intelligit de his, quae annis
 1 tim seruntur. h.d.† No. quod vites, & pomaria dicuntur manusata
 2 sara. licet excepio de manu fatis non extendatur ad illa. † locum

2. ita, nec excepto de causa non nota
nota, quod pactum ambiguum interpretatur contra vendito-
rem, & ratio ponitur in glo. Sed unum, quod est notable, dico
gl. videlicet, quod etiam si emptor dixerit, interpretetur pactum
a venditore cuius commodum respicit, & de ista materia latu-
dicitur, supra de pacto veteribus.

L Huius rei Seruit di pot.

- Sylua.** *Fructus inhaerentes sylua tempore, quo cedunt, emporis sunt, non qui prius cedentur, hoc dicit, quod non, quia multi dicent, quod a tempore vectionis cederent.*

Nemo. *Emptio non contrahitur si agatur, ut dominium non transferatur, hoc dicit, quod est notandum, quia uendor non tenetur dominium transferre, v.s.e.m rem alienam. Et vide ad quid allegauit istum tex.s. comm. 16. ut certo & Ged interdum.*

S V M M A R I V M .
— *Summae communissimae in signoribus retrobatum.*

¹ Pactum legis commissoriae in pignorariis.

- 3 Obligatio quæ, & qualis indicatur ex præstatione, quæ imponitur.
L. Titius.

L. TITIUS.

Salycketus super Digesto veteri.

L. Titulus. Pactum legis commissoriae in pignoribus reprobatur inter creditorē, non si fiat eū si deūfōre. h.d. Et dico q̄ pro quantitate soluta debet habere emptio. & ita dictum fuit in pacto, aliis sine pretio non teneret emptio. Opp. q̄ fiduciā emere non possit, vt s. manl. si mandato. S. Solū illud verum, sine pacto, at hic pactum interuenit, ideo fidem non rupit. Opp. gl. de pac. pig. l. & fi. gl. non soluit, dic qd̄ ibi inter creditorem, & debitorem prohibetur nō cum fideiūfōre, & sic hic. Quero quid si actum est, vt creditor habeat ea empta iusto pretio ad diem non soluta pecunia, dic q̄ valet, sed pretium iustum est prius per iudicem declarandum, habita informatione ab estimatorib⁹ assūptum. vt C. de secun. nupl. hac edicāl. & his illud, & ita seruat consuetudo.

S. Lucius Titius Personalis t̄ obligatio nō se-
guit fundūm, nec singula-
rem successo rem. h.d. Ibi Pradij Gaij. Ex hoc infugit ratio du-
bitandi, quia videbatur obligatio pradialis, & non personalis,
quia non dixi Gaij, Seio. Ratio decidendi est, quia de natura
seruitatis realis est pati, & non facere, at hic promisit facere, &
dare, & sic personalam suam obligat. Querit gl. si emptor non est
obligatus, an fundūs erit obligatus, & dicendum, quod non, vt
ex dictis superius patet. Cōtra qd̄ opp. gl. de la. ha. tenus. s. de vñf.
vbi fons cognolit cui vñfus. legatarius est legatus, & ad idē
facit. I. si pendēt. S. si quid cloacari, in eo. ti. Quida nō vidēt
solutionem fatebantur predium, hic fore obligatum per illas
li. Sed hoc est contra mentem huius legis, & contra rationem,
quam s. fecit. Ideo alii dixerunt, quod ill. in specialibus, &
fatorib⁹ probatio loquuntur, hic in aliis. Alii dicunt, q̄a
hic de iure stricto, ibi de aquitate, hanc non valet, quia nec hic
de aquitate tenet. Quare dic, q̄ ibi in fructuaria, qui ex natura
fructus tenuerit ad ea opera, que imponuntur, ppter fructu-
s, hic in domino, qui se obligavit personaliter ad donandum
de fructibus, unde singularis successor non tenetur. Gl. iterato
opp. de leg. 1. inf. de alieni. Sol. qd̄ ibi in vijnūrū successor
hic in singulari, vel ibi fauore almentorū. Quaro quid si
promisit pati, se Titium colligere singulis annis decem corbes
frumenti, ex pradio suo pro pratio ipsius Titii. dicunt quidam
qd̄ Iaco. Butr. dixit, qd̄ tunc inducitur seruitus realis, quia onus
pradio dicitur in pīsum. at d. l. ha. tenus. ff. de vñf. & l. si pen-
dentes. S. si quid cloacari. t̄ Concludamus ergo sic, quandoque
præstatio fit contemplatione personali, & tunc obligatio perso-
nalis tantum inducitur, vt l. pomum. in prin. ff. de ser. ti. genera-
li. Quandoque fit contemplatione pradii. Et tunc aut illi cōne-
nit dare, & tunc infugit obligatio personalis, quia non sequitur
singularē successōrem, vt hic fallit almentorū fauore, vt d.
l. inf. de alieni. lega. aut conuente pati illum colligere, &
& tunc obligatio realis, id est seruitus pradialis inducitur, vt d.
ha. tenus.

De in diem adiectione. Rubrica.

Dictum est in secunda parte Rubrica superioris tituli de pac. inter emp. & tēnd. quae rubrica est generalis. ideo nūc transit ad pacta speciale. Et primo de pacto adiectionis in diem, & quia se sit exemplariter, dic, ut in gl.

N. diem. Nō sumatur, sed declarat, quo modo in diem fiat adiectione, & quare glo. an ante oblatam meliorem conditio nem emptor sit dominus, & dic, vt in gl. sequitur i. quoties. & ibi ista declarabitur. Salycketus.

S. V. M. A. R. I. V. M.
1. Emptio, an pura dicatur, cui pactum adiectionis in diem apponitur.
2. Vendito qua pura, & quando dicatur.

I. Quoties. t̄ An pura, vel conditionalis sit emptio, qd̄ do pactum adiectionis in diem adiecit, ex forma prolationis verborum cognoscitur: & ex pura vñfūcipitur, & fructus emptor lucrat. h.d. vel sic, vbi disciditur ab emptione, oblatā meliore conditio, emptio dicitur pura, ideo emptor interim ut caput, & fructus lucrat. Secus vbi perficitur, nisi melior conditio afferatur. h.d. Gl. 2. quare de multis exemplis, & primo si dixit, quod res est pura, si alius meliorem conditionem non attulerit, & responderet, quod est pura, & hoc colligitur ex illo uerbo, si inempta, qd̄ apponitur in rescindendo titulum ex quo colligitur, qd̄ si emptum esse voluit, alias rescindi non potest, qd̄ non est. Item dicit gl. si dixit, qd̄ ab emptione discidatur, vt hic in litera, & hoc per eandem rationem. Sed quare gl. t̄ quid si dixerit, vendido, nisi alius attulerit meliore conditionem intra mensē, vel sit tibi fundūs emptus pro decim. nisi alius attulerit meliorem conditionem, dicit gl. qd̄ uenitio est etiam istis casibus pura, sed resoluenda sub conditio-

De contrahen. emptio.

III.

De lege commissoria. Rub.

¶ Quia hoc pactum est resolutiūm contractus sicut precedens
ideo sub sequitur hoc tractatus.

I. fundus. Pactum legis commissoriae soluit sub cōditione. hoc dicit Gloss. oppon. de secunda, supra titu. primo. Sol. quod ibi in pacto adiectionis in diem. Salycketus legum dōl.

Pactum legis commissoriae, haber eſcētūm uenditōre volente, non introit, quia quilibet potest iuri suo renunciā reh. d. ibi. Si ad diem, idem si dicat, nisi ad diem, ut in l. 4. in principio, infra eodem. Nota quod pactum, quod quis interponit ad sui fauorem interpretatur illo uolente eo fāpote uti, & non alias.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

Dies pro homine dicitur interpellare.

L. Si fundus. Fundo facto inempto propter pactū legis commissoriae tam ad fundū, quam ad assumptionem, & pro diuersis pretiis potest fieri resolutio vnius alij sit mis manentib⁹, nisi contrarium inter partes fuerit actum, secus si vendatur vno prelio. h.d. Verum vnu de pluribus venditorib⁹ ad licitandum admittitur. h.d.

S. Sed quod ait. Si emptor numerauit partem pretij, & res fiat inempta, ppter pactum legis commissoriae pretium perdit, sed non fructus. h. d. & notabiliter. No. igitur, quod de perditione pretij soluti. hic dicitur, & concordat. in l. seqūen. S. seqūen. alia incipit. si per emptorem.

J. Eleganter. Ellegans vnu de duobus contrariis al teri debet renunciare. h.d. Quare glo. an ad alterum eligendum cogi possit, & respondet, quod sic, sed dic melius, quod si vñroque medio vñ uelit, cogi potest eligere vt hic. & supra de tri. quod in heredem. S. eligere, sed si vñu tantum intentat dicitur elegere, & non potest variare, ut hic in fi. Sed ubi neutrū facit, agere non compellitur. C. vt nemo in uitio. nisi diffamatio precedente, vt l. diffamari. C. de ing. ma. Gl. sequen. in fi. & de hoc vide plenius. in l. quod in heredem. S. eligere, de tribu.

S. In commissoria. Pactum, vt quod titulus vñ-
ditor nēneat, emptor sup-
pleat, h.d. Quare glo. quid si hoc pactum nō internē-
fit, & dicit, quod tunc ratione agetur. Contra quod opp. quoniam tacitē actum, argumen. infra de adil. edict. l. quod si nolit. S. qui assidua. Sed dic, quod ibi in regione erat consuetudo, ut e-
tiam si dictum non esset, tacitē subtiliē geretur. hic autem talis
consuetudo non erat, sed per pactum solebat istud aliquando
conueniri.

S. Marcellus. Vbi dies est adiecta solutioni, interpel-
latio non est necessaria. h.d. t̄ Not. qd̄ dies interpellat pro homine. concord. sunt in gloss. Oppono,
quod interpellatio fit necessaria. infra de col. bo. l. si quis filium.
S. stipulatio. Solu. quod ibi dies non erat adiecta tacite, nec ex-
p̄fice, hic sic.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Contractus si ex pacto legis commissoriae rescindatur, nil peremptio remanebit.

2. Accessorium sequitur principale.

L. Lege fundo. Recisso contractu ex pacto legis commissoriae, nil remanet p̄fēnes emptori. hoc dicit, ibi iudicium esse dandum, subaudi. nisi emptor partem precii soluisset, ut supra eodem. l. si fundus. S. led quod ait.

S. Scruola. Recisso uenditione ex pacto legis commissoriae, emptor rem restituit, & arbas, & quicquid aliud dedit, perdit. hoc dicit ibi uelit, non enim ap-
pellatur. vt supra col. l. t̄ No. quod statulit de principali, idem & de accessorio, ut in uer. idem respondit.

S. Post diem. Post diem legis commissoriae, si statim uendor resudiuūm pretii recipit, vel legi commissoriae dicitur renunciātē. hoc dicit cum seq. concordatia, &c.

men tenetur restituere venditori. h.d. cum seq. & seq. t̄ Quero, an semper primus possit licitare secundum. gl. Sic multum no-
tabilit̄ respōdet, dicens qd̄ si pactum fuit imperfōle, tunc pos-
sit, vt hic secus si personale puta, si alius obtulerit meliorem
cōditionem, quia tunc extraneus tantum admittitur, non p̄fē, arg. l. qui insulam. S. si in diem, infra de vñfūca. pro emp. Quidā tamē dixerunt oppositum, vt no. in l. precedens, & mouebantur per illam l. in fi. Sed expone, a domino. empōre, qui inter-
im est dominus. Item mouebantur, quia dictio, nisi, & soluitur in, si non, vt no. S. de senat. l. feminā, & sic debet suspendere a-
ctum, qui adiūctū resolutionē, video illam, suspendit, hoc respon-
sio non videtur tutā, quia adiectionē conditions est illa; quā est
in conditionē, vnde ipa non suspendit, sed actum interiorē
debet suspendere, cui conditio adiūctū, & sic idem est, ac si ab
initio dicat, non uendo tibi fundūm, si alius attulerit meliore
conditionē. Sed defende, qd̄ ista verba, non vendo, sunt priua
iām facta, nisi prius, vel tolli, nisi qd̄ est, ergo se
quitur, qd̄ uenitio erat pura, & per consequēns conditio adi-
ciūtū resolutionē, vt dixit gl. & sic est pura vñfūca. Secus si dicat,
perficiat, emptio, nisi attulerit & c. t̄ hic in litera. Nam ex ver-
bis colligitur, quod non est interēm perfecta, sed perficienda, &
sic non pura. Confirmo, quod in precedentibus dicitur, qd̄ si ibi
verba non sunt clara, tamen contra uenditōrem cuius commo-
dum respiciunt, interpretanda sunt, vt s. t. l. cum manusata, in
princi. & ibi no. Et hoc in contractibus: ultimis voluntatibus
semper conditionalia sunt, ut hic in fi. gl. Et potest esse ratio, qd̄
ill̄ ab vnu uolontate dependent: contractus autem a potesta-
re duorum. Item ill̄ statim perfectio non habent, sed per
testatorū mortem, ut recipiunt, vt l. omnium. C. de testa. Op-
po. qd̄ fructus non lucretur emptor, vt infra eo. l. ubi. S. idem lu-
lia. in l. & l. item quod dicitur, in prin. Solu. qd̄ hic resolutionē
non facta, ibi ea facta, quia alius attulit meliorem conditionē.
Quare gl. sequit, qui perculum interim est captoris, quando
emptio est pura, quid, quando est conditionalis? dicit gl. quod
tunc perculum est uenditorū, arg. infra de peri. & commod. rei
vend. l. quod si vendete, & hic à leniū contraria. In l. vbi que-
rit gl. si conditio deficit, an venditor utetur accessione tempo-
ris, qd̄ fuit apud emptorem, & dicit, quod sic, & bene, vt infra
de acc. possit. Pomponius. S. si quis.

L. Sabinus. Venditor potest sequi tantum primum, nisi aliud sit actum, vel nisi venditor tan-
quam creditor vendiderit, quia tunc fauori debitoris, non po-
test renunciari. h.d. cum seq.

L. Quod autem. Plures potest fieri adiectionē, &
refolutio. Salycketus legum doctor.

¶ Item quod Sabinus. Si venditio fiat a plus
ribus pro partibus di-
ueris, & pro diuersis pretiis potest fieri resolutio vnius alij sit
mis manentib⁹, nisi contrarium inter partes fuerit actum, secus
si vendatur vno prelio. h.d. Verum vnu de pluribus venditorib⁹
ad licitandum admittitur. h.d.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

Approbatio mala, an preiudicet.

L. Si venditor. Per simulatam, & inefficacem adie-
ctionē non resolutio prima em-
ptio, & melior conditio dicitur, quā per venditōrem appro-
bat. h.d. t̄ Gl. opp. quod approbatio mala, non praedi-
cat. l. cum quidam. si de his qui vñt. & non soluit, sed dic, quod potis
tū resolutio ex uenditorū, arg. infra de peri. & commod. rei
vend. l. quod si vendete, & hic à leniū contraria. In l. vbi que-
rit gl. si conditio deficit, an venditor utetur accessione tempo-
ris, qd̄ fuit apud emptorem, & dicit, quod sic, & bene, vt infra
de acc. possit. Pomponius. S. si quis.

¶ Sed & si pupillus. Propter emptionem com-
missoriae, munēm, l. icet inefficacem
recidit prima, non si secunda sit ipso iure nulla. hoc dicit. Pro-
pter meliorem conditionē, non dicitur offerre, qui plus pre-
tij offerre ratione fructuum medio tempore perceptorum.
hoc dicit.

L. Si prædio. Hæreditate iacente non potest me-
lior conditio offerti, & in personam
hereditis potest conditio impleri. h.d. Contra hoc vñfūcum op-
gl. la. testa. infra de cond. & demon. & non soluit. Solu. hic in
contra. lib. licet conditionalibus qd̄ ad hereditē transmittuntur,
vt inf. de verb. obli. S. ex conditionalib⁹ ibi in legis conditionib⁹,
que pendente conditione non transmittuntur, ut infra de
ma. testa. l. testamento.

L. Si fundus. Adiectionē melioris conditionis facta p̄
ter adiuncta rei venditae, si non exce-
dat etiam pretium adiunctorum non resoluti primam emptionem.
Salycketus.

L. Imperator. Sicut emptor meliori conditione
allegata fructus restituere tenetur,
sic impensas factas consequitur, hoc dicit. Item quid si reddi-
tus non est sufficiens ad impensam venditorū residuum tibi solue-
re debet, quod est hotandum.

L. Cum duo. Si duo serui duobus venditātē
separati, & simul pro ambob⁹ melior afferatur conditio, si non appa-
reat pro quo, vitatur adiectionē, & remanet prima emptione. h.d.
vel brevis in separatis debet fieri adiectionē separata, & ratione
incertitudinis totum vitatur. h. d. Er ad hoc ultimum gl. indu-
cit multa similia, que per te vide. & in fi. opp. & non soluit de l.
pe. inf. de acc. sed dic, quod ibi oratio est indefinita, que omnia
potest comprehendere. hic secus.

L. Cum in diem. Vnus de pluribus emptoribus
potest fieri meliore conditionē.

L. Fundo. Non fundo tantum uendito potest p̄ eo
& alio simili offerri melior conditio dum modo bona fides interuenientur. h.d.

L. Prior. Prior emptor meliorē conditionē obla-
tione pretii soluti contra secundum empto-
rem agit ob delegationem.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Contractus si ex pacto legis commissoriae rescindatur, nil peremptio remanebit.

2. Accessorium sequitur principale.

L. Lege fundo. Recisso contractu ex pacto legis commissoriae, nil remanet p̄fēnes emptori. hoc dicit, ibi iudicium esse dandum, subaudi. nisi emptor partem precii soluisset, ut supra eodem. l. si fundus. S. led quod ait.

S. Scruola. Recisso uenditione ex pacto legis commissoriae, emptor rem restituit, & arbas, & quicquid aliud dedit, perdit. hoc dicit ibi uelit, non enim ap-

pellatur. vt supra col. l. t̄ No. quod statulit de principali, idem & de accessorio, ut in uer. idem respondit.

S. Post diem. Post diem legis commissoriae, si statim

uendor resudiuūm pretii recepit, vel legi commissoriae dicitur renunciātē. hoc dicit cum seq. concordatia, &c.

Salycketus super Digesto veteri.

tia, & similia sunt in gl. hoc non pro emphyteuta emphyteusim, post triennium soluentur.

L. Mulier. per quem non stat, quo minus ad idem pecunia non solutur. h.d. Ibi arrham perderet, quin etiam perdidisset, si pactus non fuisset, vt supra e.l. antepe. S. scuola. Quae rit glo. que actio detut si in legem commisit. & dicit, quod rei venire l. commissaria. C. de pac. inter emp. & vendi. & est ratio, quia pactum est resolutum tituli &c. alicui supra eo. i. si fundus in principi. Saly.

De haereditate, vel actione vendita. Rub.

Post venditionem rerum corporalium annexit de venditione incorporalium.

S V M M A R I V M.

1. Viens haereditabili non potest.

S 1. **I** haereditas, di non potest. f. No. qd vi nens non habet haereditem, & nimurum, quia haereditas est successio in uniuersum ius defundit, vt l. nihil. ff. de ver. s. g. Nec in bonis uiuentis, qui potest agere pro haerede, vt inf. de acq. her. l. nemini. Item no. qd eius, qui non est, qui nunquam fuit in renum natura, ne qui est, sed de iure ciuii, pro nullo habetur, vt serui, nulla est haereditas, ideo uendit non potest. Contra hoc op. po. gl. del. quod si nulla, infra co. Sol. vt in ea uidelicet, quod ad intrecessu agitur.

S V M M A R I V M.

2. Venditor haereditatis euisionem, quando debet.

3. Venditor haereditatis de quo, & ad quid tenetur.

4. Venditor haereditatis, quid emptori praefare tenetur.

5. Peculum transiens sequuntur sua onera.

Actio, & iuris iustitia, restitutio confusa uendita haereditate.

L. Venditor. Venditor haereditatis de euisione, non satifat, nisi pro proprio facto, & tempus venditionis spectatur, ut sciat quantitas haereditatis, que vendita dicitur. h.d. Opp. qd immo caueat de euisione, vt in fra de eni. l. emptori. Sol. qd cauet nuda promissione, vt ibi. Sed non satifat, ut hic, quod intelligitur cum fiducione, ut l. i. in prin. s. qui satif. cog. & hoc vult gl. in prim. Oppo. 2. qd immo, nec caueat debet, qd si res haereditaria est euida emptori, fit iniuria, ex quo est haereditaria ergo non nocet uenditor, vt si per imprudentiam, infra de eni. nisi ipse fuisse causa huius iniuste damnationis, vt inf. de fidei sui exceptiones. Aut non est haereditaria, & illa non intelligitur vendita, vt facetus contrarium, ut pro rebus singularibus non caueat, quasi cautio committi non possit, sed pro haereditate sic. & hoc uult gl. quae ad uer. nisi. Opp. gl. qd pro re singulare euista agatur, ut inf. l. nisi. Sol. qd hec secundum illam, intelligatur: nisi affirmauerit rem illam fore haereditariam, ut inf. de fidei sui exceptiones. Aut non est haereditaria, & illa non intelligitur vendita, vt facetus contrarium, ut pro rebus singularibus non caueat, quasi cautio committi non possit, sed pro haereditate sic. & hoc uult gl. quae ad uer. nisi. Opp. gl. qd hoc fate. f. Vnde ex prædictis collige tres casus, in quibus re aliqua singulari euista debet uenditor haereditate euisione pstat, vnu est si uenditor fuisse causa huius iniuste sententia. Secundus quando affirmauit illam haereditariam esse. Tertius quando res illa est euista, quasi non si haereditis, ut inf. cl. qd si nulla. Est & quartus si specialiter hoc promisit, ut C. de euic. l. i. in fin. Et potes addere alia, quae ibi notantur. Oppo. quod alia: cautiones praestant, quam de proprio facto. ut in ista l. s. peruenisse. Sol. ut in gloss.

Illud. Venders' haereditatem testatoris non dicitur, sed videtur haereditatem filii sui in singularibus, cui est substitutus, nisi si aliud a sum. h.d. Ibi: peruenit. Et hoc collig. qd tempore venditionis impubes decesserat. Et no. qd dictio, maximè hic abundat alia sequentur, qd haereditas uiuentis ue di posset, cuius contrarium dicitur s.e.l.

S. Peruenisse. f. Venditor haereditatis tenetur de eo, quod ad eum peruenit, & peruenisse dicitur, sive actiones habeat, sive corpora haereditaria possident, sive debita haereditaria exigerit, ne pretia recti haereditariarum habuerit. Et peruenisse intelligitur qd cum effectu peruenit, ita qd alteri non soluerit. h.d. Ibi, uideat, subaudi cum propria restituere tenetur empori. ut s. in s. t.

S. Non tantum. Etiam haeres uenditoris tenetur de eo, quod ad eum, ut defunctum peruenit, ut peruenire potuit, ut fecit quomodo puerit. h.d. No. qd quis tenetur ad acquirendum, & multa similia inducit gl. & in s. opp. de l. qui autem in prin. infra qd in frau. cre. & del. i. infra si quid in frau. pat. & solu. quod aliud in casib.

illis quam hic, quia hic magis est astractus propter premium rece ptum, & contrarium celebratur qui est bone fidei. Gl. opp. qd non tantum de lata culpa, sed etiam de leui teneatur, ut inf. de peri. & comm. rei uendit. l. custodia. Sol. confitendo contrarium & rationem affigna, vt in gl. quia contractus iste celebratus est gratia utriusque, ergo, &c. ut supra comm. l. fi. ut certo. S. nunc videendum.

¶ Illud quæsitum. f. Venditor haereditatis tene tur praefare emptori id, ad quod tenebatur defuncti ex cõtractu filii, vel serui. i. quatenus est in peculio, vel in eius utilitate uersum. h.d. Querit gl. quod tempus spectatur, dic. ut in ea.

¶ Solet queri. Indebitum per uenditorem exactum, vel solutum non restituitur, nec imputatur emptori, nisi condemnatus soluit h.d. Quarit gl. quid de bona fidei possesse, & quid de procuratore, vel gestore, dic. ut in ea. Saly.

¶ Non solum. Actiones occasione haereditatis p haereditem qualitas tenetur ipse em priu haereditatis cedere h.d.

¶ Sicuti. Lucrum, & damnum spectat ad emptorem haereditatis si contingat ex causa haereditaria. hoc dicit. Salycketus.

¶ Sine me. Venditor haereditatis pro eo, quod ab eo absit, vel affuturum est, contra emptorem, datur ex uendito actio. h.d. Ibi, uenditor, conuentus creditoribus haereditariis.

¶ Apud Iulianum. f. Ad quem transit pecu lium transeunt, & eius o nera. h.d. Gl. signata super uerbo recte querit de exemplis quan do contrarium dicitur esse factum, ut sic repetere possit. & dic. ut in ea. Vel dic clarius, aut uenditor exceptit seruum sine pecu lio, & tunc onus peculi est emptoris: & ideo si uendito aliquid receperit nomine peculii iure contractus habet, aut intrumque exceptit, & tunc aut exceptit peculium, ut sibi habeat iure dominii, & sic, ut dominus, & tunc, quia onus spectat ad ipsum siq d soluit, non repetit. Sed si peculium pones se non habet iure pa tii, illud recuperat, aut peculium excipit, vt minister, vt quia licet peculium uenderet ex pacto, tamen voluit habere, potestatem soluendi creditibus pascularibus, & tunc quicquid soluit iure contractus ab empore repetit, cuius onus fuit. In dubio autem presumitur, vt dominus exceperit, & non minister secundum lac. But. Saly.

¶ Si venditor. Ad quem debet spectare periculū domus haereditaria per uenditorem accepta, colligit ex contrahentium mente, sed in dubio damnum illatum ante venditionem spectat ad emporem, potest ad uenditorem. h.d. Saly. legum doct.

¶ Si Titius. Emptor haereditatis emptori sedo pstat, quod exetraneus heres praefaret. h.d. Exponit literam ibi. Institutus, scilicet Titius, ibi. Nam, scilicet haereditatem seianam, ibi. Titius, scilicet alterius. ibi. Cum Titio. f. secundum ibi. Posit, scilicet per Titium primum qui aliquid soluit creditoribus Meianam haereditatis.

¶ Si quid publici. Vendita haereditate onus ve raliter publici spectat ad emporem. Item iunioris impensa etiam ante venditionem facta, hoc dicit. & hoc ultimum no.

¶ Cum quis. f. Vendita haereditate actiones, & seruitutes restituantur confusa. h.d. Et præmitto, qd per actionem haereditatis confundit actio, quam habebat haeres contra defunctum freni qd dñm predi domi nantis, vel feruentis pertundit. h.d. Gl. super verbo, teneri, quantitatem qua actione teneatur, dic ut in ea. Alia gl. super uerbo, restituuntur. opp. de l. i. qd ades. supra de fur. v. p. r. Sol. qd in diuer tuum loquitur, quia in cunctione, & venditione rei singulare. fo. cau loquitur, quia in cunctione, & venditione rei singulare. Item oppo. quod actio semel extinta non refutatur ut l. qui res. f. arcam. inf. de so. Solu. quod illud regulare, hic speciale, vel dic. qd hic non refutatur, sed de novo ad imponendum configuratur, quia facite hoc actum uidetur.

¶ Si venditor haereditatis. Si pecunia ex parte uenditoris est per emptum, & xacta sine culpa debet esse tenuis exceptione: licet no

¶ Si numen. Nomen debitoris potest vedi, sed no debet esse tenuis exceptione: licet no

De rescind. vendit.

112

f. vt C. de lit. l. 2. postea determinat, qd sic ante lit. cōt. Nec ob. qd dicitur, qd non est in bonis, quia verum quo ad transmissio nem, sed in bonis, est quo ad deductionem in iudicio, & venditionem, & cessionem. Opp. contra l. quidem. in fi qd quanti inter sit non teneatur, ut inf. l. qd si nulla. Sol. vt in gl. ut haec in telligatur secundum illam. in secundo responso.

S V M M A R I V M.

Emptio non sonet sine re. Qui haereditatem vedi, debet praefare haereditatem esse, & illius se haereditem esse. Non ante res in haereditate esse, nisi uendiderit ius, quod habet, qd tunc se haereditem pra

1. stare non debet. h.d. cum feq. & feq. f. No. qd sine re non tenet emptio, nullus in alia, & venatione. Item nota distinctione, qd facit tex. in l. qd si nulla. Item no. in l. qd si in venditione, qd uen denus ius, quod habet, non dicunt pure aliquid uendere, sed conditionaliter: sed si quod ius habet illud dicitur vendere. Saly.

L. Qui filij. Vendens nomen solum tenetur cede re haereditaria quas posset emptori tradere. h.d. Not. qd dicitur in l. misi.

S. Si quasi. Fideicommissarius non debet uendere haereditatem, vt haeres, aliter tenetur ad interest se, hoc dicit.

S. Si ex pluribus. Omne onus, quod unus exha ereditibus agnouit haereditatis nomine recuperat a cohaereditibus, & ab emptore haereditatis. hoc dicit.

S. Multum. Si nomen uenditur sub conditione inter item nulla est emptio, secus si pure, licet debitum sit conditionale.

S. Si haereditatem. Si venditor haereditatis, tunc, vel ex postfacto officiatur de bitor haereditatis tenetur ex empoto.

S V M M A R I V M.

1. **Actio, an detur priori emptori contra uenditorem, ad premium a secundo empote receptum.**

Vendor. Quare commodity contemplatione haereditatis proutenit vendor tenetur restituere, quod non est in re singulari, nisi intelligatur peruenisse in gerendo negotio emptoris. h.d. No. qd hec lex log. t. Primo in haereditate uendit. Secundo in re singulari uendit. Tertio in qua si vendita litis estimatione recepta. Secunda ibi, sed hoc in re singulari, tertia ibi, quod si rem. Supple tex. in primis. Alii uendit, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari, subnudi uendit. ibi, excipi, recipi. Gl. ponit causa. Tertia in si querit, an fidei uolenti vendor in casto isto debet praefare, & dic. ut in ea. Quinta super verbo, committitur. Opp. in prim. quod tex. sibi contradicit in eo, qd primo dicit, qd non committitur, & pretium confutetur. ibi. An premium eius debet, & uiderit, quod non ratione quae sequit, ibi, in re singulari,

Salycketus super Digesto veteri.

s v m m a r i v m.

3 Actio duplex oritur ex pacto incontinenti apposito.

L Si conuenierit. Ex pacto resolutionis datur actio ex eo contra te, ut praecepti verbis, hoc dicit. Non quod ex pacto incontinenti apposito duplex datur actio, vna ex contractu informata, alia praecepti verbis, quod est contra Vlramontia, qui dixerunt non fieri inculcationem actionum, plenè dixi in l. bonafidei. C. de pais. Salycketus.

L Si id quod. Conditionale non tollit purum, hoc dicit. Non quod per invalidum non receditur a valido, & perfecto. Contra, quod opp. glo. d. legatum sub conditione. S. primo, infra deadi. lega. & inst. quib. mod. testamen, infra. S. posterior. Soluit in glo. vel secundum Iacob. But. riga. Aut agitur, ut a priori recedatur, ut sic in secundum transferatur, & tunc a priori valido non recedatur, ex quo secundum invalidum non transferatur, ut hic. Aut similiter agitur de recedendo a priori, sed non ut transferatur in secundum, & tunc a priori recedatur, licet in secundum non transferatur, ut in contraria. Saly.

S. Si pupilli. Minus plenum tollitur per plenum, non econtra h. d.

L Titius. Erronea subscriptio non nocet, hoc dicit. cōcord. supra de pia. Gaius, sed non cronea sicut in gloss.

Fundus. Si fiscus minus solenniter uendat rem debitoris non fit restitutio debitoris nisi reddito toto pretio in eius utilitate conuerso, uel nisi debitorum soluebitur, hoc dicit. Opp. quod debitor refindere uenditionem non possit. vt C. si proper pu. pen. secunda. Soluit, quod illud quod nihil de solennitate fuit omnis hic aliud omnis fuit. Opp. de bene a Zenone. C. de quad. præf. Soluit, ibi fiscus uendit rem alienam, ut propriam, hic ut in alienam.

L Setius. Ius qui emit sub pacto legis commissoria tutor datus pupillo quondam uenditoris debet intra tempus, uel soluere contutoribus, uel rationibus eius computare, & referre, hoc dicit. Non quod sufficit uoreum se (cribe re) in libro rationum pupilli debitorum ad euitandum poenam quam fuisse incusurus, si non soluisset, quod no. Saly.

S Emptor. Cessante causa impulsiu non cessat eff. & sed finalis sicc. d. No. qd pacum secundum factum fauore uenditoris restringitur secundum primu, factum in fauorem emptoris, & ita demum habet locum secundum, si impleatur primum. Saly.

De periculo, & commmodo rei vendite. Rubrica.

Continua rubrica m, ut in gl.

s v m m a r i v m.

1 Periculum uini quando ad uenditorem, & quando ad emptorem spectat.

2 Prodebet quilibet debet intendere.

S I vinum. ¹ Periculum uini in specie uenit, statim pertinet ad emptorem, nisi ad certum tempus periculum uenditor suscepit, & ubi suscepit nec tempus usq; ad qd designauerit, ut usq; ad designationem periculu suscipe, nō ultra, ubi autem, uenditor ad mensuram, periculum est uenditoris, donec mensuram futerit. h. d. Gl. 3, querit, Si uinum uenditur in specie, & sic non ad mensuram, cuius sit periculum ante de gustationem. Et lo. Bul. & Pla. tam in uno, quam in carteris, qua de gustatione indigent, dixerunt uenditoris, ut hic, & infra. S. fed, & si nō fint, & inf. c. si quis uina in prim. Sed Azo quem sequitur. Accur. dixit, qd emptoris, & pbat primo per istam legem quam retrorquent contra prædictos. Nā qd couenienter de periculo, qd effet uenditoris, nec de tempore queuerunt, periculum est eius usq; ad de gustationem, & hoc operatu pactum, igitur ubi pactum nō interuerit, nō usque ad de gustationem, sed ante periculum eius debet esse, alias pactum nō plus operaretur, quam si nō esset interpositum, qd esse nō debet. vi. l. si quando, de legi. Et ad hanc literam dum autem nō quoniam subaudient usq; ad qd tempus periculum sustineat, quoniam tamen, ut suffineat, qd presequeret usq; ad ver. item pro nobis est. Secundo inducunt Azo, & Accur. litera istam in ver. sed, & custodiari in fi. & l. si quis uina. S. ex hoc cappare, usq; ad uer. & quod dicit. Tertio, quia uino uendito in specie id est, quod in carteris rebus, ut supra de contrah. emp. L. quod sape in his Sed in carteris rebus post contractum emptionis periculum est emptoris, ut infra e. in necessario, ergo idem in uino in specie uendito. Quarto inducunt. C. c. l. cum conuenit, & qd in

1 Pactum quod in fauorem inducitur quandoque ad lesionem retinatur.

L Si vina. Vina per emptorem excepta non veniunt in emptione uenditore in initio. h. d. No. gl. quia vult, quod acida, & mucida sunt tradenda familia. ² Itē no. quod pacum inducitur in fauorem, retrorquenter in lesionem, quod est contra l. quod fauore. C. de legi. Sed gl. soluit du pliciter. Et primam solutionem reprobat hic, & in contrario. Se cundam tenet hic, & ibi. S. qd hic de pacto vili, non tamen in fauorem, vel priuilegium inducit.

L Id, quod post. Omne commodum, & incōmodum rei vendite uenditio ne perfecta, transit ad emptorem. h. d.

s. Quod

De periculo, & com. rei vendite.

113

§. Quod venditetur. In dubio emptionem non venit, quod quis verisimiliter non est venditurus. h. d.

s v m m a r i v m.

1 Periculum uae rei empes, quando ad emptorem pertinet.

2 Contractus emptionis dicitur perfectus tribus modis.

1 L E X . VIII.

Necessario. ¹ Ut periculum spectat ad emptorem, venitio debet esse perfecta, & dicitur perfecta, et si est pura, vel purificata, & venditio conditionalis transmittitur ad haeredem. h. d. Et dicit Iac. Bu. quod tribus modis dicti contractus emptionis perfectus, vno modo quod ad hoc, ut patet actionem, & obligationem, & tunc est perfectus statim si venditio sit pura, vel in diem non si sit conditionalis. Secundo modo dicitur perfectus quantum ad hoc, ut ab eo non lecat discedere altero in iunctu, & tunc post colendum dicitur perfectus: siue emptio sit pura, vel in die sine conditione transmittitur ad haeredem. Tertio modo dicitur perfectus quantum ad hoc, ut transeat periculum ad emptorem, & tunc habet locum haec. cum seq. Et circa hunc tertium modum dicit glo. nostra licet alio ordine, quod aut queritur in his qua degustationem requirunt, & dic. ut s. l. aut queritur in his quae degustationem non requirunt, & tunc aut est vendita in genere, & si est periculo venditoris, quia genus perire non potest. vt s. ad l. falc. in ratione. S. verum. & S. si vero, aut est vendita in specie, & tunc aut est vna species tñ. &c. Aut due, sed subalternati, & sic quilibet earum est in certa. primo casu dic, aut sub condone, & distingue. vt s. proximo, aut pure, & tunc si in scriptis, ante completem modum cōtractus non dicitur perfectus, vt l. contractus. C. de fi. instru. ideo periculum est venditoris. vi. C. eo. cum inter emptorem, eo vero completo, vel quando fine scripsit h. d. celebratur, dic aut si per pacum cōtentum cuius est periculum, & illud seruia, vt s. f. l. si in vendōne. aut nullum pacum interuenit, & tunc aut alter eorum fuit in mora, & tunc ad illum spectat periculum. vt l. si ex legari causa, inf. de ver. ob. aut fuit tantum in culpa, & tunc aut illa fuit causa eis & idem, aut non fuit causa casus, vel nulla culpa interuenit, & tunc periculum est emptoris excepto casu publicationis, quae spectat ad venditorem, vt s. loc. si fundus, & riso. Secundo casu, qd res est incerta, quia plures, puta duas res alternativa sunt vendita, tunc prima periculum est venditoris secundum emptonis, vt s. de p. emp. l. si in emptione. S. pen. & dic, vt ibi. & in l. Stichum aut Pamphilum, inf. de fo. & quod dixi ultimo, periculum esse emptoris, intelligi nisi mora venditoris in eo præcessit, vel eius culpa perire, ut superius dixi. Saly.

§. Cum vsu fructuum. Frustratus nō potius interuenit, ut tunc transferre, sed cōmoditatem tantum, dominum autem plene pprietaryatis, sicc. h. d. Gl. opp. del. y. s. fructus. inf. de nouatio. So. vt in ea.

1 L E X . VIII.

Si post. Emptori nō debentur arbores vi ventorum diei sciens tenetur ad interestem emptonis ignoranti. h. d.

s v m m a r i v m.

1 Pactum quando dicitur cōvenientia contractus vestiri.

2 Res interire dicitur per aquarum inundationem.

1 L E X . X .

Si in venditione. Pacum appositum inxta p̄ctum cōdonalem est validum, & ante vendōnum perfectam interitus rel. p̄spectat ad venditorem nec emptor agit ad interestem. h. d. ¹ No. ex princ. qd pacum appositum iuxta p̄ctum cōdonale dicitur vestiri cōvenientia p̄ctus, qd est mirandum, quia p̄ctus interire nō habet efficaciam. vt s. eo. Lincescario. ver. qd si pendente, & ita allegat gl. istum tex. in l. p. tens. C. de pac. & ibi dicit gl. qd rō est, qd ab initio hic natura ciuilis, & naturalis, qd est alius mirandum, nec videtur verum. Et in trium est casus in l. cōdonales & in l. cedere diem, inf. de ver. signi. Sed quidam volentes ibi saluare gl. dicunt quod respectu substantiae obligationis glosloq; nō volunt, sed respectu sp̄ci, & perfectionis p̄ctus. & sic volunt ista, quod p̄ctus in iuri forma perfectus licet interire nō sit realiter obligationis productus vestiar statim pacum. & de hoc sit hic calus, qd est notandum, cum pacum nudum, qd statim naturalem p̄ducit, illud nō veftar, & tñ in eo vñ fortior obligatio, led r̄nderi p̄ct. qd nō debet dici fortior, cum nō habeat cōcomitantia ciuilis re, nec spe. Alij, vt Iac. Bu, volunt aliter intelligere gl. illam, vt rel. qd hic sit naturalis, & ciuilis sit ex eo, quia p̄cto existens retro trahitur, & sic retro fingit naturalem, & ciuilis. vt infra. qui po. in pig. hab. l. potior, & l. qui balneum. Et in istos haec loquitur in cōditione casu, qui illa trahitur retro, ut in cal. potior, in princ. & S. Er. pbat in e. l. & inf. que res pig. da. pot. & l. p. Sed attende, quia Bald. in repetitione sua ibidem reprobat istam solutionem ex eo, quia licet ista loquitur generaliter in quacun

1 Incendium, au possit sine culpa contingere.

2 Ignis dicitur immoderatus diversis respectibus.

3 Hopes in domo receptus si candelam minus diligenter tenuerit, & incendium equatur, tenebitur.

4 Dominus, si teneat ex facto familiaria.

5 Conductor domus, an teneat ex incendio ipsius.

6 Incendium quando ab extra, & quando ab intra ortum habeat, & quis tunc teneat.

7 Culpa confutur in dubio levissima qua ortum presumitur incendium.

8 Edes nūcias incendij arendi causa deponens, an teneat.

1 S V M M A R I V M.

Si vendita. Si uenditor in re custodienda diligentiam adhibuit, ut quilibet paterfam. non teneat de culpa seruum. h. d. ¹ No. mirabilis præsumptionem, quam lex ista facit, primo, ut incendium non fiat culpa alii eius indeterminatae personæ, ut hic, in princ. Secundo, ut si quis est inhabitator culpa patris, credatur interuenire. Ter tio, quod probata diligentia nulla præsumitur eius culpa. Contraria primum opp. glo. ut sine culpa incendium fieri possit. ut s. de offi. p. f. n. l. 3. S. & pro solutione remittit ad ibi no. Sed die melius, qd sine culpa indeterminata fieri non potest, ut hic in prim. ubi autem aliquis inhabitat domum culpa inhabitantium præsumitur, ut hic, & ibi. Nam illa concord. cum secundo responso huius litera, hac est presumptione regularis, ut ibi pbat Barth. Saly. super s. ver. P. dictio

Salycketus super Digesto veteri.

intelligunt istum tex. & gl. istam. & hac est multum notandum folio, & eam tenui in dñio, & quia ista mā multum patet dñia, vita non proficer. sed remitto ad ea, que dixi in d.l.vinum, & sufficiat me declarare intellectum huius. S. Saly.

L E X . I I I I .

Si seruum. Nomine euictiōis nō agit ante q̄ cuīneā res. sed ad interēs rōne doli, p̄ clementem potest agi. h.d. gl. lopp. quod imo agatur, antequam absit; vt inf. de euic. si emptor. Sol. vt illa f̄m istam intell̄gatur.

Si modus. Si modus iugenum agi inuenitur mīditorem potest agi.

L E X . V .

Si heres. Damnatus vendere in testō, vendens p̄t quenāta actione exemplary. & ex testō putans nō te damnatum potest emptorem repellere doli exceptione, antequam tradat, & traditum potest concedere. h.d. cūni. l. seq.

S V M M A R I V M .

1. **Actio ex contraētū informata ad factū datur.**
2. **Contractus in nominatus quando dicatur.**

L E X . VI .

Tenetur. **Si vendidit.** Sine precio non est venditio. & actio ex emplo datur ad factū velut ad partem precii. † Not. q̄ actio ex contraētū informata, datur ad factū iuxta contractū appositum. Item nō, q̄ vbi precium nō interuenit; sed res & factū, tunc est contractus in nominatus: vt in gl. non obstante quod dixerim ego vendo. Glo. oppo. de l. fundi partem. s. de contrah. emp. Sol. vt in ea.

Si Sed in aream. Actio ex vendito informata datur, vt impleatur pactum non incontinenti appositiū. h.d.

Si locum. Contra venditorem adfiscantem, iuxta sepulchrum, magis quam conuenienter datur actio ex emplo. h.d.

Si vas. Pro vase vendito nō sano, vel minoris capacitate, quam affirmerit vendor, dat actio ex emplo quod locum habet, & in vase locato. h.d. Quærit gl. quid in vase comodato. & dicit in ea. Saly.

Si tibi fam. Filius familias uendendo obligatur. Salycketus.

Si dolo. Dolus incidentis in contractu bona fidei purgatur per actionem, & ex eo contractu. h.d. de quo in eleganter. in prin. de dolo.

Si vendit OF. si dolum interuenit. h.d.

L E X . VII .

Fundum personā illius, cuius nomine excipitur licet non sit illius, sed alterius. h.d. No. quod exceptio facta in uenditione per relationem ad aliud, habet effectum fīm illud, ad quod fit relatio. Saly.

L E X . VII I .

Si tibi liberum. Fondo vendito, velut libero tradito, cōpetit incerti p̄dictio, vt seruitus imponatur. Et pro tradito contra datur exceptio. h.d.

L E X . VIII .

Si Is. Actio ex vendito, competit ad exportandum id, quod quis emitit. h.d.

S V M M A R I V M .

1. **Vendor rem facere emporis non tenetur.**
2. **Actio ex emplo competit empori, & ex vendito uenditoru.**
3. **Arbitrio datio non tollit rei integritatem.**

L E X . X .

Non est nouum. Vbi duas actiones eiusdem formularum datur eidem, & cōdūcuntur, sufficiunt unam formulam intentari, in qua venit effectus utriusque. h.d. No. hic erant plures actiones ex emplo. Opp. quod imo utriusque possit intentari, ut l.s. si qui infde act. & obl. So. quod hic erant ambae eiusdem generis, siue speciei, quia qualibet ex emplo. ibi erant diversi generis, quia una ex stipulatu, & alia ex testamento. Contra hanc sol. op. gl. de l. generaliter. & l.s. reus. infra. de fī. & de duo. re. l. reus. Sed hic adiutor, quia sunt ibi tres causas vnu, quando altera obligatio est accessoria, nihil ad nos, quia illa extinguitur. Secundus, quando reus debendi succedit alteri correco debendi, & iste causas ad nostrum propostum facit aliquatenus. Ideo autem sic dixi, quia ibi de obligationibus pauciis, hic de causis loquitur. Tertius, quando reus stipulandi, reo stipulandi, & iste causas magis ad propostum facit. Nam ibi utriusque durat, & solum per exactionem una consumit aliam, & ramens sunt eiusdem gene-

s. Redhi-

De actio. empti.

116

Redhibitionē. Actio ex eo factū datur q̄nq; ad de notatis inf de edil. edi. l. scindum. s. dictum. So. q̄ hic agitur ad resoluendum; ibi pro virtus & morbis ad redhibendum; quo casū dic, vt in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

Si quis in virginē. Qui mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

dic, ut in gl. quia, aut p̄ fuga serui, aut p̄ alijs virtis, vt in ea.

qui

mulierem emit, vt vir

caſi

Salycetus super Digesto veteri

L E X . XIII

Iulianus. Venditor tradens rem virtuosam sciens, tenet ad interestre extra rem ignorans vero, tenetur quanti minoris empator fuisset empturus. si sciuifler, praterq; in seruo fure, in quo ignorans nō teneat, nisi temerari aſſeuerauerit furem nō effe. h.d. f.N. ex q; in culpa eſt qui aſſeuerauit, q;d ignorat. Op. q;d nō agat quanto minoris fuisset empturus, fed quanto minoris valuit p̄t p̄lūs, vt inf. de q;d edil. l. q;d si nolit. & si plures. Sol. q;d ibi de quanto minoris culci, sed hec dīa nō placuit Rog. per S. per diūm. inf. eſt. S. edicte, vtin gl. quia ibi nō agit ex empoto quanto minoris, qua dāt p̄g re viſum, feed qua dāt pp̄ dolū, vtin gl. Et hic collige, q;d hac actio, quanto minoris, nō eſt ap̄ p̄prium nomen actionis, sed ad cedio quædam, intentione civilis, sed prætotia extenſione. Et q;d dīa sit inter vnam, & aliam latini notat aliq. gl. magna iuxta fine in ver. Item q;d differt. Op. .i. q;d nō habeat locum ex empoto quan- to minoris, fed redhibitoria, vt inf. de excep. rei iud. li. is quis. s. So. ibi, q;d nū mō empotius fuisset, si vitium sciuifler, hec q;d minoris empotius fuisset, vt in gl. vñq;. Et op. q;d hic innuit venire interestre extra rem, p̄nī. eſt. si sterilis. S. cum per uenditorem. so. vt in seq. gl. uidelicet, q;d interdū res virtoſa tradit, & sic intercessit vitium rei, & persona, & tūc habet locum līta, & superioris dicta: interdū res nō tradit ex orum acia, & sic vi- tium persona tūc interuenit, & nō rei, & tūc nū uenit interestre extra rem. Et hoc vñ gl. seq. vñquæ ad vers. & probat, vñ inclit. p̄cordantes, cum distin̄tione huius līvae ad ver. sed vñ. Sed p̄ prædicta fo. op. q;d qñ res nō tradit, ueniat interestre extra rem. vt inf. de fur. līficiādo. S.j. So. q;d illud qñ agit ex maleficio, hic ex ēctu, plus debet refringi interestre extra rem, quā circa rem. Quare glo. dicit scđo. q;d ibi de interestre singulari, affectiones, q;d nō excedit dupli, hic de q;c, sed extra rē, q;d p̄t excedere dupli, q;d quantunc; tñ, est praestandum, ut hic Quidia repro- bant ifam so. ex eo, q;d supponit multiplex foris interestre, quia dñt vñ tñ effe, videlicet, interestre lucr., & dñi. Sed alij defendunt gl. vt triplex sit interestre, & ita tenuit, d.l.vna. circa princ. C. de ſen. qua p̄ co. q;d interestre. Et ibi video, q;a nimis effec longum recitat. Itē uide ibi distinctione, quā scripsi poft. 18.c. Nunc reuertar ad prīng. gl. in uer. Itē qui furem, & op. q;d uen- dens ignorans fugitiuum, nō teneat quanto minoris, fed ad oē interestre aut locum. sed addes. S.j. int. t.i. & S.hoc e.t.i. teneat. S. vi. vas. Sol. tñ alius in p̄ductiōne vasis, de qua in d.s.v, vel vñeditio- neat in S. vi. vas alius in seruo fugitiuum, in quo n̄ p̄t plus interestre, quā in ſep̄to, fed in vase ſic quia per se ad nihilum valet, n̄i operat ad alium, & ad illū ſinem eſt factus, empotius, & locanus. Quero cum gl. fan hic sit rla, q;d ignorans rei vendite uitiū, n̄i teneat, & q;dā dixerit, p̄q; ſic gl. teneat p̄t ex maiori pluralitate casuum, arg. l. nam ad ea ſ. de legi. & ita perfrancit doc. Quero q;d venditor tenetur, quanto minoris empotor fuisset empotius, an dicere poftit, q;d nulo modo ſuillit empotius? Dic, quod ſicut illud, illud, S.miris, ſ. de tribu.

Dolis incidentis in Sto purgatur per
S. Venditor. actionem ex eo $\text{p}\text{d}\text{l}\text{u}$, ex parte vtriusq;
Phentis, & ex tutoris dolo non teneat pupillus nisi in quantum sit
loquelator factus, h.d. Op. cū gl. utr. per Sto l.f. dolo.
C. de ref. ven. Sol. qd hic villicus si perficiat, vt venderet, sed, ut
minoris precio uenderet, & sic dolus hic incidit in Sto : ibi de-
dit cām p̄tū. Op. qd si tutor est soliti, pupillus teneat, ul-
tra quā sit loqueler, ut inf.de enic.l. illo, & inf.de adm. tu.l. fi.
So. dupl. vt in gl. 2. fo. vera, id, qd tū ultra teneat empori, ne
empor remaneat in dāno, vtrum ne dolus tutoris noceat pa-
pillo liberat pupillus actiones cedendo, ut l.; S. quis S. detri. Et 7
per itū modū p̄tū utrūc. Op. 3. qd tutor perpetuo n̄ teneat,
qā actiones p̄f. abutim. p̄tē, l. p̄tē, in fi. inf. de diuer. & tēp. p̄tē.
& l. ficut. C. de p̄tē. 30. ann. Sol. t qd illud uerbū, p̄petuo, n̄ in-
telit sine p̄finitio p̄tis, ut in Sto , sed accipit, vt dū tradit admi-
nistratio n̄ p̄ueniat, fed ea deposita cneat, ut in gl. Accipit. n.
varij modis significati eius, ut no. 8. p. fol. i. Op. 4. qd n̄ tm̄ si
dolo, sed si cupe tutoris factum sit, pupillus n̄ teneat. vt l. me-
minerit. C. vii. vi. gl. f. stat f. Sto . Op. 5. qd imo pupillus teneat,
ut s. si q̄s cau. l. fi. & C. de adm. tu.l. cū q̄lam. Sol. qd ibi, nec dolus,
nec culpa tutori interuenit, iō pupillus teneat, fecis si p̄tē do-
lus, vel culpa interuenit, qā tūc pup. n̄ teneat, nisi quatenus ē lo-
queler, ut hic, & in præcedente Sto , si tutor sit soluēdo, ga-
ta non insolida tenet, sed liberat cedendo, ut in l. cōd. p̄tio di-
xi, & ita sunt gl. p̄tē. Veri generalius loquendo, cum querit,
an delictū administratōrī noceat in cuius bona administrant̄
dic, ut in distinctione quam scripsi. C. de fac. san. eccl. liueimus
nullam.

A D D I T I O.
Dum durat administratio. Videas oīno que posui in l.i. 3. pro soci. in apo. ad istum in uer. & sic illud. adde gl. in l.i quis. si de iur. om. u. in gl. in uer. iur. dictio. nis perpetue, que exponit, tex. i. generalis, eo, quianil est sub soli perpetuum. i. eum debere. si de seru. bar. præd.

De actio. empti.

116

hi non placet, quia in cuius nostro si premium nondum esset solutum, ratio predicta non haberet locum, & sic non tenetur cedere emptore volente premium soluere, & tamen ponit exemplum, tunc temporis valuisse plus. Et gl. in d. l. arbitrio. loquitur in promissore qui in dubio interpretatur ex causa lucrativa. Iō mihi viderunt, quod cedere teneatur per hanc, quae loquitur in distincte, & maxime precio ei soluto, ne locupletaretur cuius alie na iactura. Nec obit. l. huic scriptura, in princ. quia ibi legatarius non erat creditor iacēte hereditate, & sic tempore quo feraus fuit occidūs, & fiscatio fuit quefita hereditati, quae defunctum repräsentat, & perinde habetur, ac si defuncto viuente fuisset occidūs, quae calu cedere non tenetur. Et ita tenti in repetitio ne mea, quod te. s. si cer. pet. in distinctione quaestions qua q- titur, an debitor certa speciei interitu illius liberetur, & modo sunt gl expedite. Reassumo nunc materiam præcedentem, tam super fructibus, quam super pensionibus, & obuentionibus. Et primo de fructibus tantum queritur, an cedant cōmodo emporis, vel venditoris, dic. at his est dictum quod si fundim, & illud serua, vt hic. & s. de contrahe. emp. qui fundim. s. fundi aut de eis nihil est dictum, vel conuentum, & tunc, aut fructus illi ante venditionem erant percepti, & illi cedunt cōmodo venditoris, ut in l. s. stipulatis infia de vīa, aut post venditionem a venditore fuerunt percepti, & tunc, aut illi tempore venditionis fuerunt pendentes, & illi debentur empori, vt pari rei, vt hic. & infia de his, quae in fia. cred. l. s. pen. Aut illi fieri posse percepti tempore venditionis non erant pendentes, vt est videre, quando venditor post venditionem remanet in possessione, & fructus colligit, & an illi cedant empori, dubitari pot: & dicendum puto, quod non, nisi mora, vel quasi vendoris præcesserit, vel curabit. C. de actio emp. & tunc si per colonum partiarium coluit, partem suam tantum restituit. Nunc quoque de pensionibus, mercedibus, vel obventionibus. & hic attende p: causas est dubitabilior. Nam quandoque pensiones soluendae sunt tempore venditionis, quandoque sunt iam soluta. Primo casu, quando sunt soluendae, si queratur, an empor habeat actio nem contra conductorem. & dicendum est, quod non, nisi cederentur. & est ratio, quia personalis actio non sequitur fundū, vt infra de tri. l. s. si heres. Si autem queritur, an vendor partē casu, quando fructus pro quibus praefatur pensio, quotidie percipiuntur, vt in exemplis supra positis, & tunc præ rata temporis, a quo emit, & non ante, debetur pensio, vt in hac gl. & tex. verific. Item si quid, & probatur ratione superioris dicta, per quam haec omnia regulantur. Et hac omnia quando post emptionem p: est soluenda. Sed si reperitur tempore venditionis soluta, ut multoties enenit, & tunc si est talis emptor, qui non vult, nec tenetur stare colono, tunc pensionem istam pro aliqua sui parte non potest a venditore inuito exigere, nec a colono, quia non secum contraxit; sed solum potest colonum expellere. Si vero est talis, qui compellitur stare colono, dixerunt quidam, impunitandū esse empori, qui emit, sciens vel scire debens, quod p: ductorem expellere non poterat, & sibi de pensione non prouidit. Alij dixerunt, p: si venditor empori preciū de locatione fecit, tunc empor sibi imputet, alias ei contra venditorem dat actio ad interelle, ex eo, q: sibi vacuum possessionem non tradidit, infia eo. s. si mercedem. s. fi. & s. e. l. 2. s. 1. & ifiam opin. tenuit Bal. in vno suo consilio. Alij dixerunt pensionem percepitā inter emptorem, & venditorem diuidi debere, pro rata anni, quia eadem aquitas est in isto casu, quæ est, quando pensio nondum soluta est. Ego autem puto, quod iste casus decidi debeat econtra ad casum quo pensio soluta non erat, vt rō aquitatis, & bon. fid. regat vtrumque casum, & etiam vt in correlatiis, qd statuit in vno statutūr in alio, & vt contrariotorum eadēm sit disciplina. Et idem dico, quandoq: totam pensionem restituerādam esse empori, quandoq: pro rata temporis, quandoq: pro rata fructuum tempore venditionis perceptorum, vt superioris in casu pensionis, vel fictius nondum soluti, dixi, quod sic prob. Nam pensio, licet prius soluta fuerit, tamen soluta fuit pro fructibus percipiendis, igitur in effectu debet spectare ad eum, ad quem fructus postea spectare debent, vt coram loco subrogata: & etiam quia respectu vendoris causa soluta pensionis, est ad non causam redacta. Item, quod pensio postea soluta venditori, est restituentia empori, pro rata temporis, quo fructus spectare debuerunt ad emporiem. Et ex his infero, quod anterior solutio non est consideranda. Sed solum debemus considerare cui commo ditas fructuum debeat, & quia ista sunt quotidianā, idea no.

aliquam pensionis quam postea recipiet, debet contribuere
emptori, vel actionem pro rata ante receptionem cedere. & si fa-
tig. t. & sic quod non est in fructibus, & hoc etiam tenet lac.
But. Sed contra istam determinationem facit tex. infra de iure
fisc. l. f. si. Et illius legis timore quidam dixerunt, quod tota de-
betur emptori, & hoc per illam litem per talen rationem, qd
fructus pendentes ei debentur. vt hic ergo & pensione quo loco
fructuum pendentium est subrogata. ar. infra si quis cau. si eu.
Qui in iuriarum Bar. verò in d.l. dicit illum tex. locum habere
in emptore, qui tenet etate colonio, vt est ille qui emit a filio
& istum tex. cum gl. sua dicit locum habere in eo qui non tene-
tur stare colonio. mihi tamen non placet ita differentia, tum qd
inter fiscum, & priuatum non est differentia de iure communis
si non apparet de opposito, vt l. i. C. de peti. her. tum quia est
deterioris conditionis fiscus, quam priuatus, quod esse non de-
bet. Ideo puto, quod omnia sunt in via ratione regulanda. unde
considero, quod pension datur quandoque pro fructibus, qui
se melius anno colliguntur, sive percipiuntur, vt vinum, frumentum,
& similia. Quandoque pro his qui quotidie colliguntur,
sive percipiuntur, vt sunt herbativa ortorum, opera seruorum.
9 vectura natum, & pensiones do morum. Primo casu, aut seu
est illi tempore venditionis sunt pendentes in agro, & tunc,
quia omnes veniunt in venditione, tanquam pars rel., & sic &
pension pro illis debenda tota debetur emptori, qui tenet etate
colonio ex pacto. vel ex lege. ad l. f. si. inf. de iure fisc. cap.
Si Titius. Incrementum allusionis, post venditio-
nem superueniens, non prodest venditori
scienti, sed ignorantis. hd. Opp. quod modi indistincte com-
modum specter ad venditorem, quia ad mensuram est venditum.
ergo ante mensuram eius omne commodum suum esse de-
bet, vt accessorium sequatur suum principale. Sol. ut in gl. quia
hic detrahitur commmodo suo, propter eius scientiam. Ego pu-
to, qd ante mensuram omni causa cedat commmodo venditorem, vt
suum efficiatur. Sed non cedit eius modo, quin sciens ad inter-
esse emptoris tenetur. Nam idem iuris est huius augmenti, qd
primi. Nec forsitan emptor spellitur hoc augmentum recipere,
quando sciens fuit venditor, quando autem fuit ignorans, adhuc
dubito, an tunc etiam hoc augmentum veniat in venditione,
pro eodem precio: an uero sufficiat, quod spectat actio ad inter-
esse, ideo cogitandum relinquo. Opp. 2. quod totum accre-
mentum cedat lucro emptoris, ut inst. de contrah. emp. & sed si post
emptionem. Sol. ut in gl. seq. quia hic fuit venditum ad mensu-
ram, ibi fecit Opp. 3. quod emptori etiam ignorantis, debet in-
putari propter temerariam astutitionem quam facit, ut sc. l.
l. i. uer. quid tamen. Sol. ut in gl. uel dic, quod ibi temeraria af-
fertio fuit in qualitate rei, hic in eius substantia.

Si fundum. Vendens tem alienam, tenetur, licet
hd. Salycetus. ex causa lucrativa efficiatur emptoris.

In hac actione uenit non solum dolus sed etiam

S. In his culpa ad. In hac actione debet non in causa dolo, sed etiam
Oldem Celsus. Ex causa quis compellitur emere & eadē pditio debet esse venditoris, & emporis h.d. Cum primo concordant i. allegatae in t. gl. & hic, & ibi speciale. Regula autem est in contrarium; ut immutum C.de contrahd. & dic, ut ibi scripi. Opp. quod non eadem sit conditio emporis tunc, ut Cfam. et ccl. I. si familiari & com. utri iud. si fratres. Sol. quod hic quantum ad spectantem inter emptorem, & venditorem: non autem res ipsa eius, quae adjudicata fuit.
S. Si quid seruo. ^tDonatum, vel quæsitum serviu-
dendo, debet relatum empori non habita distinctione, cuius contemplatione fit reliquum, at serui, vel emporis, nisi inter contrahentes aliud sit actum, b.c. Opp. quod donatum a venditore, penes venditorem debeant remanere, ut s.e. I. si fructus, uerbi, item si quis. Sol. ut in gl. flingendo, aut donat ei, ut ferre proprio, & sic, ut haberetur in peculio, & tunc habet locum lista, aut ei, ut cuilibet, & tunc habet locum i. contraria. Opp. z. quod distingui debeat, an c. contemplatione iudicitorum institutum, uel non, ut infra de qua re-

Salycketus super Digesto veteri.

dom. i. adjicio. in fi. & infra de vulg. & pup. I sed si plures s. in ar-

rogato. Sol. tu. vt in gl.

§. Ex vendito. Actio ex vendito competit vendi-
tori, in qua venit precium eius, & v-
sura post habitam rei traditionem, etiam precariam. Item im-

penit legittima, & si qd ultra conuenit per padum. h.d. t No. q
post diem traditionis rei vendita, vsura precii incipiunt curre-
re, fine alia interpellatione, & sic mora committitur recipia. Co-
tra hoc opp. gl. quod imo a tempore venditionis contracta,
cum ab eo die fructus spectent ad emporem. v.t. curabit, & l.
fructus, C.eo. ti. Sol. vt gl. quia primo secundum Rog. & Azo. q
aut empotor fructus recepit per seipsum, & tunc tenetur ad vi-
turas, a tempore contractus aut per alium, qui debet restituere.
& tunc a tempore traditionis tantu, vt hic haec solutio non ha-
bet bonam rationem diuersitatis. Ideo gl. soluit alterius, videlicet
aut empotor perit fructus a tempore contractus, & sic vendi-
tionis, & tunc ab eodem tempore tenetur ad precium, & eius
re, tenetur ad viaturas precii, nec potest venditor objec-
re culpam emtpori, cui fructus non petiit, quia ex tali culpa co-
modum sensit: iuxta illud, cum culpant alii, me laudare ne-
cessit est, & de his plenius scripti. in d. i. curabit. No. infra, q
sufficit possessionem etiam precatiam traditam, id est quam vendi-
tor possidet, quod non notandum. Contra, quod op.
gl. nam venditor tenetur empotorum in iure possessionis facere
potiorem, vt s. cod. i. emporem. S. Sed in causa isto non est po-
tior. Sed qui precario concepit, ab empotor reuocare potest.
ergo &c. Sol. vt in gl. videlicet, quia id quod hic dicitur, non di-
citur ad effectum, vt venditor liberetur ab actione ex empoto,
sed ut faciat empotorum post traditionem teneri ad viaturas pre-
cij. Tertio no. quod empotor precarie possessionis, facit fructus
suis. Contra quod op. gl. i. l. erur. de peri. & commo. rei ven-
& p. solutione remittit ad ibi no. Vltimo scitis, q audiui quol-
dam allegantes istam gl. quod interdictum de precario transiit
contra singularem succellorem. Nam licet precatiam no tran-
seat ad haeredem rogantis, sed rogati, vt infra de precario. l. cum
precario. S. si tamen transactio, & interdictum, saltem viue
te rogante, vt hic. Quod non videtur absurdum, quia omnia in
terdicta, licet personam obligent, ramen in rem scripta sunt,
vt l. s. pen. infra de interdicto. hinc dicit Azo in summa de interdi-
ctis. s. quod datur contra quemlibet possidentem, quod no.
Et sic dictum notabile potest colligi ex ista gl. licet ex alia actione,
puta rei ven. vel quasi, vel conventione ex lege. l. fi. C. de acq.
posse illi qui concepit, auocare possit. Item attende, quod vidi
istam gl. aliter allegari, quam dicat, videlicet, quod venditor con-
stituens se possidere nomine empotorum, rem venditam, per hoc
non liberetur ab actione ex empoto, cuis contrarium no gl. ma-
gnia in lab. empriore, in prin. s. de pac. & C. si aduersus ven. aut.
facramenta, sed ista gl. non loquitur in hoc casu, sed quando re
precario venditor ab alio possidebat, & alij vendit, & tradidit,
vt superius dixi. Salyck.

§. Si inter emptorem. Pactum, vt diuidi debeat
inter emptorem, & ven-
ditorem seu eorum haeredes, illud quo pluris per empotorem,
vel eius haeredem res vendetur, et feruandum. h.d.

§. Si procurator. Ex pacto procuratoris domino, &
contra dominum darur vtilis. h.d.

14 No. ex s. quod ex contra dictu reciproco, sicut vni puruentum
datur actio, ita datur alteri. Opp. quod ex contra dictu procurato-
ris contra dominum non datur vtilis, vt s. de procurat. procura-
tor qui pro euictione, ybi dicitur, quod procurator tenetur, et
go non dominus gl. fol. i. eccl. dno. qd iste procurator erat
institor, merito dominus tenetur, vt in contrario. Contra istam
solutionem, arguit gl. de isto tex. qui dicit ad exemplum institoris,
cum nullum simile sit idem, vt ff depositi. l. quod nra. & resp-
det, quod his proprie non erat institor, quia vni rei tantum, no
vniuersali negotiatio, sed haec sunt ambages. Quapropter gl.
fi. in contrario dicit, quod dominus tenetur vtilis, vt hic, sed pro-
curator directa, ut ibi, & sic ibi non negatur, quin dominus te-
neatur, nec hic, quia procurator. Tertia fol. datur, quod interdictu
proprietam fidem astrictum, & sic ut ipse, non vt procurator, &
solus empotor tenetur, ut ibi. Interdum non, ut ipse, sed ut pro-
curator, et astrictum, & tunc solus dominus tenetur; vt hic, vel uter-
que: sed vnu utili, alter directa, ut in precedentis solutione, &
hoc in procuratore. Et gestore vero dicit infra de euictione. l. si
cum empotore. S. fi. In tuto, & alijs habentibus officium nec-
essarium dicit, vt no. in d. procurator qui pro euictione. Et hoc in
contraria. In iudicio dicit, vt in gl. fol. Opp. s. verifico, & per
contrarium, quod non actio ex empoto, sed ex uendito datur
domino, ut infra eo. Luetet. Solus exponendo ex empoto, id est,
ex vendito, nam saepe legislator abutitur his uocabulis, vel dic,
quod hic mutat causa, ut in gl. t Quaro nunc cum gl. quidam

15 fecit procuratorem ad emendum rei aliquam, & ille emit, an

De actio. empt.

ii8

ad eum peruenit, ex haereditate liberti. h.d. Sallegum doct.

S V M M A R I V M.

1 Contratum ante capitio diminutionem celebratum esse non sufficit.

2 Dominus ex serui contractu insolidum tenetur.

L E X . XXV.

Si seruus. Seruus querit fructuari ante eius capitio di-
minutionem, non postea. h.d. Et no. qd non sufficit contractum celebratum esse, ante capitio diminutionem.
Sed est necesse, quod si implitus ex parte capitio minuti, vt sic
ei competat actio. Contra hoc opp. gl. d. fed & si quis s. inter-
dum. s. de uerfrat. Sol. quod hic ex facto suo fuit capite minu-
tus ibi alio modo perit vñfrustus in gl. Alij solutiones dan-
tur in contrario, quas vide. Salyck.

§. Seruum tulum. Emptum per seruum ex pecu-
lio, q speculabatur ad dominum q
ritur ei, sed bonefidei possessor, contra dominum de peculio
competit actio: si quid ei abest. h.d. Materiali huic s. explic-
ui plene, supra si cer. pet. fundus in s. seruum tulum imprudens,
vbi vide.

Fideiussor serni vendentis, tenetur ad omnia ac
solum ex peculio agitur. h.d. No. q dominus ex contractu ser-
vi tenetur in solidum, sed non condemnatur, nisi de peculio.

L E X . XXVI.

Qui pendente. Impediens vias uenditas colli-
gi, si agat ad precium, exceptio
ne repellit, impediens vero iam collectas exportari, tenetur
ad exhibendum & iniuriam. hoc dicit ibi, ut poterit, feliciter
quem sequitur. No. quod uerbum, legere, est requiūscere, &
nota uerbi positos in gl. Gl. contra secundum responsum op.
de Julianus. S. offerit. s. c. Sol. vt in gl. quod haec intelligitur fe-
cundum illam, feliciter, quod hic precium erat solutum.

L E X . XXVII.

Si quis cum fundum. Venditor tenetur pra-
stare, quod affirmavit, & integrum, fanum, non conquasatum. h.d. cum seq. Oppono,
q si nullum est, nullum debetur, ut infra de leg. i. l. si seruus le-
gatus q. quicunque. Sol. quod illud verum est, quando no affir-
masserit esse, nam tunc sua temeraria assertio est illa, que hoc
operatur, vt alias s. c. Julianus. S. qui forent.

S V M M A R I V M.

1 Stipulatio penalitatis, post eius commissionem, non nouat precedentem.

2 Agens ex stipulatu, q actione agere dicatur.

3 Actio ex vendito, & penalitatis ope exceptionis, quare mutuo se tollant.

4 Actio ex stipulatu, an tollatur ipso iure per actionem ex vendito.

5 Stipulatio sequens, q. principali cum prima, an nouet illam.

6 Stipulatio penalitatis sequens, an nouet precedentem.

L E X . XXXI.

Prædia. Primo ponit thema, ex quo elicetur tacita que-
stio. Secundo questionis elicere responso. Tertio
remouet dubium, quando ex principali, vel peciali, est cau-
tio. Secunda ibi, respondit. Tertia ibi, & si contuerit suerit Ca-
sus. Stipulatio penalitatis sequens, licet sit commissa, non nouat p-
rætractum, iuris gentium precedentem, exactione tamen facta
penalitatis, tollit ipso iure ex contractu, nisi in eo plura, qd
intercat, licet econtra tollatur penalitatis ope exceptionis. hoc
dit. Supple literam ibi, penam promisi, quae commissa est, quia
non feci, & quare an actio ex vendito informata a p. acto inco-
tinente apposito nouerit ut stipulatio penalitatem; qui re-
spondent, ut sequitur: ibi, agere potest, & per cōsequens actio
ex vendito non nouat per stipulacionem penalitatem commis-
sam, & hoc de prima questione. Sed queritur secundo, an ex-
actione facta ex una tollatur alia? & respondet distinguendo, ex
qua prius facta est exactio, ut sequitur, utque ad finem. t No. qd

1 Stipulatio penalitatis nedum ante commissione, sed nec post
eius commissione nouat precedentem. Item no. qualiter, &
quando exactio facta ex una tollitur alia. Venio ad apparatu,
pro cuius declaratione est aduerte, qd prima gl. hic posita
fuit additio noua; & forsan certiorina, quae vult summare; &
breuius recitate alias gl. Sed de ea non est certandum, quia clari-
rus habetur in secunda gl. qd licitum est variare, & in alter-
nativa electio est debentis. h.d. No. vt in gl. quod inconfititia
hic admittitur, & concordantias inducit. Contra, quod opp. de
l. in causa in prin. s. de proc. & pro se remittit ad ibi no. Sed dic
plenus, vt dixi. s. de tribul. quod in haeredem. s. eligere. Salyck.

L E X . XXII.

Si in qualitate. Venditor mentitus in fundi qualita-
te, tenetur ad intereste. h.d. No. plus
allege uincam, quam pratum.

L E X . XXIV.

Si quis seruum. Venditor serui manumittens cum
ad omne intereste, ac etiam ei canere de restituendo id, quod

1 si

Sister. lis. Vends scienter ancillam flatilem, vel flu-
tum, tributarum, tenetur actione ex empoto,
non vendens ignorantem. h.d. t No. qd hares præsumit igno-
rare qualitem terum hereditiarum, sicut infra de re. iu. qui
in alterius. Item no. quod mulier quinquagenaria præsumit
iure, non posse generare, vt hic, & C. de leg. h.d. si maior. Item
no. quod aliud est generare non posse, ratione etatis, & aliud
sterilem esse ratione originis, & nativitatis. Querit glo. quid si
venditor ignorauerit eam prægnantem? & responderet, qd ten-
etur propter asseveracionem suam, nisi specie emisset, ut s. cod.
empotem. S. fi.

§. Quamuis. Licet venditor non teneatur, quod est
erratum in qualitate rei: tamen venditor
tenetur empotor, ad intereste. h.d.

§. Cum per Venditorem. Ex eo, quod res

Salycketus super Digesto veteri.

Si tibi, & ibi casus. Secundum scilicet, quod actio ex vendito informata detur ad deducendum in stipulatione, non puto verum, quia nulla l. caetur, sed solum quando pactum est nudum in se, sed robur, & validitatem recepit a praecedenti cui coheret, ideo illa informata datur: quia alias ex pacto velut nudo non daret actio, ideo talis prouisio fuit necessaria, & utilis, ut l. sumptus allegatis, & s. de contrah. emp. l. parti partem. Sed in casu nostro, non habet validitatem a praecedenti contrahit, sed a se ipso, ideo non puto praecedentis contractus actionem informata datur, quia sua propria sufficit. Ideo forte glo. legit secundo modo in versi. vel melius, & dicit, quod pactum de loco fuit nudum. Item diversificat a praecedenti in quarto: quia in illis q. ritur, an tollatur actio ex stipulatu, quae competit ad item, qd actio informata, in secunda positione queritur, an tollatur stipulatio penalisa. Sed hic aduerte, quod nec iste casus est perfectus, quia hoc non queritur in primo quarto huius l. fed potius econtra, an stipulatio penalisa tollat, vel impedit agi ex vendito, quasi nouauerit illam, in secundo quarto, queritur, an exactio facta per actionem ex vendito, tollatur penalisa, & econtra quicquid dicant aliqui gl. sequentes, vt clare statim patebit. Quero igitur in veris, & si consecutus fuerit, per quam actionem? & dicit gl. ex vendito, & haec vera, subiungit, vel dic, quod tantum peti, sed hoc fallsum, vt appare ex continuatione litera. Item ga si per actionem penam tollitur ipso iure ex vendito, que est iuris gentium, vt hic in fin. magis tolli debet ex stipulatu, & sic dabatur, vt fieret, cum vtrum sit iuris c. 2. utilis, ideo praecedens vera, t. Quero successivae, de qua stipulatio loquatur, dum dicit agere eum ex stipulatu? & respoder gl. antiqua, quod de stipulatione prima, vt fiat, quod conuenit, & sic sequitur primam lec. Sed contra hanc expositionem op. gl. quod non tolleretur in hac litera, tum propter praecedentiam verba, dum dicit, quantum poena nomine stipulatus est, & sic ad stipulationem poenalem, non ad illam. Similicet respectum habuit, tum etiam, quia sequeretur, quod actio ex vendito informata, competens ad pactum implendum, tolleretur actionem ex stipulatu aquae principalem ad idem competentem, contra tex. Inst. quib. mod. tol. ob. s. 2. & infra de fidei. l. generaliter. & l. si reus, & de reg. iur. l. nemo. quoties hec statim responder gl. quod idea de poenali prius dixit, quia illa loco actionis ex v. dito informata succedit. & c. vt in gl. Sed hic aduerte, quod haec gl. non bene format argumentum suum, nam poenalis tunc sic cedit loco principalis, quando poenalis prius est facta exactio, vt in fin. non quando econtra prius est facta exactio principalis, sed si impedit, tunc poenalis intentatur. ideo gl. sic declara. Si agit ex vendito informata, & tamen p. secutus est quanum erat in stipulatione penali, tollitur ope exceptionis actio ex stipulatu, vt fiat, quia actio ex vendito informata tollit poenalem, ex quo tanum exactum, quantum est in penali, & illa penalisa, quasi exa. Et tollit actionem ex stipulatu, vt fiat, vt infra de dol. excep. l. apud Celsum. Labeo, & id, quod respectu stipulationis penalis produxerat, & sic non obstat primum argumentum. Nec secundum, quia haec actio ex vendito informata non tollit actionem ex stipulatu, sed per obliquum tollendo penalem, quae velut exacta tollit actionem ex stipulatu, vt fiat. Sed attende, quia falluntur in calu nostro qd per actionem, factam per actionem ex vendito informata, non tollatur actio ex stipulatu aquae principali, quia cum amba dentur ad idem interesse, & eodem respectu, sequitur qd sicut in persecutori una tollit aliam, ut s. de cond. s. l. si pro fute, s. 1. & infra de excep. rei iudi. l. 3. & 4. hic eodem modo vna tollat aliam, & est expedita gl. v. quae ad veris sed si ageret. Quero successiva supposita lec. antiquorum, an intentata actione ex vendito possit haec litera intelligi, per eam dicamus poenalem ex stipulatione penali, & sic erit casus, qd per exactio factam ex vendito tollatur poenalis, ope exceptionis. Et econtra si prius actum sit pena, tollitur ipso iure ex vendito, vt hic in fin. Et hoc vult visque ad veris. Et est ratio, & iste est verus casus huius legis. Sed tunc qro 3. successivae de ratione diuersitatis, quare si agitur prius ex vendito informata, tollitur penalisa, ope exceptionis, & econtra si prius agitur penal, tollitur ex vendito ipso iure, pro rata eius, quod est exactum. Et responder gl. quod triplex potuit esse ratio, vt in litera. Recito primam que ruit Azo. vide. l. c. et qd actio ex vendito est bona fidei. Secunda est Mar. uidelicet, quod actio ex stipulatu continet certum, ex uelito incertum, haec diuersificat in facto, & non in iuri ratione, ideo non ualeat. Tertia vero est gloriatoris, videlicet, qd in poenali stipulatione non inspicitur interesse, vt stipulatio ista. s. al. infra de ver. ob. l. actione ex vendito sic, quia informata datur ad factum, & post motu suc-

De actio. empti.

119

res. Secunda ratio potest esse, favore liberalitatem exercentis. Tertio, quia in una actor tractat de danno vitando, in altera de lucro, & hec non sunt paria. C. de iure delib. l. fi. s. licentia. cum fi. Nec est curandum, quando causa est lucrativa; an plus, vel minus sit in pena, ga est quia nouatio facta cu potestate purgandi moram, de cuius purgatione plene scripsi in d. l. si pacto quo pe. nam. C. de pac. Et modo est hoc materia expedita.

S V M M A R I V M .
Vendor empti tenetur propter quasi eu. conditionem.

L E X XXX.

Cui res, t. Propter quasi eu. conditionem uenditor tenetur possit, quia debite solutum fuit; cum emptio ante conditionis eventum facta tenerit, quia nondum res sua erat. Solue quod lex ista debet intelligi, postquam conditio legato adiecta evenit, & sic res empta censetur quasi eu. ita quia ex causa legati in caput debet, vt in gl. & est tex. in fundo. infra ad legem tales, & vide quod ibi no. per gl. Opp. secundo quod ratio hic posita collaudat oppositum eius, ad quod adducitur, quia si rem non habet, ex causa legati, ergo habet ex causa empti, igitur non censetur eu. nec precium debet repeti. Solue per tubandum, si licet alias nisi recipere precium, no in calu illo, ut in gl. vel dic. quod debet punctari post verbum, legati, quasi dicat, quod no, quia non haberet rem ex causa legati, id est propter causa legati, & intellige quod rem non haberet ex causa empti, propter causam legati, vel & j. ut hic accipiat emptor pro uenditore, & die op. nondum conditio legati enenerat. Sed contra primam legem opp. quod non ex empto repeatet precium, sed actione ex testamento, ut infra de le. t. l. plane, & quod si rem, sol ut gl. in d. l. fundo. & in d. s. quod si rem, uidelicet qd hic emit at harcede. ibi ab aliо sed ille alius erat natus dominus. ideo cum ibi non possit habere locum actio ex empto, locum habet contra hardeum actio ex testamento, ut ibi. Sed tunc opp. fortius quod etiam in causa in quo emerit ab harrede, qui, & dominus erat, nihilominus locum habeat actio ex testamento, ut infra de leg. i. l. huius modi. s. qui leuam. Sol. quod in electione legatarij est, agat ex empto ad precium, quasi res sit eu. ut hic & l. quidam. inf. de exi. an uelut agere ex testamento, ut leuus nondum ei traditus, ei traditur, vel si iam erat ei traditus, ut ex causa legati relinquatur, & precium ei restituatur, ut ibi secundum Dynu. Opp. iterato ab extra; quod iste emptor non possit libi mutare causa dominii, sicut ne causam possessionis, ut infra de ac. qui. pol. 3. s. illud. fol. quod illud terum, nisi extrinseca superueiente causa, ut ibi.

S V M M A R I V M .
Receptio quandoque datur ubi actio non tribuitur.

Vendor dolum malum, abesse tenetur probare.

L E X XXXI.

Seruus quem, Ex furto a seruo uenditor ipsi uendito. i. com. missio, datur in solidum retentio de peculo, l. c. res subtracta periret. Actio uero non copertit, nisi quatenus peculum compleatum sit. h. d. t. No. qd quan. doque datur retentio, vbi non datur actio, concord. l. si in area, iu. pia de cond. indeb. Ultimo uide gl. signata super verbis, non harde, qui uidetur uelle, quod conditio surta nascatur ex maleficio. Sed gl. super de cond. fur. l. si pro fute, s. f. hanc que si non latius disputat, & finaliter concludit, quod nascatur ex variis figuris, ideo remitto ad ea, quae ibi dixi.

Si sciens, Vendas rem alienam scienter, ratione dol, ante eni. d. i. tenetur empori ad intre. fe. hoc dicit. t. No. quod uenditor tenetur probare dolum malum abesse, id est quod dolum in intenditione non commisit. Opp. quod non agatur prius, quam eni. cantur, ut infra de cui. l. qui rem. C. de re. permul. l. sol. quod eu. enit, quia uenditor dolo fuit, ut in gl.

S V M M A R I V M .

1. Omissum non praedictum ubi non praesupset factum.

2. Empiorum cuiusdem rei prior est is, cui prius fit traditio.

L E X XXXII.

Si ea res, Vendor non tenetur de causa, nec de uolentia fibi adhibita, cedere tam actiones tenetur, & quicquid consecutus fuerit. h. d. t. No. quod omissum non nocet, quando factum non prouisit, concord. l. z. ad h. s. si quis in ius nocet, non icrit. Non ergo de cultodia neglegit, quia conqueri potest quando diligenter facta non prouisit.

Si terque, t. De obtibus ementibus ab eodem no. do. mino, uel domino, potior est is cui prius est facta traditio. o. Sed ubi unus a domino, alter a no domino, p. fertur, qui a domino emit. h. d. Ex hoc collige quod dominus p. ferre habent publicanum. Opp. quod potest non prouisit, quando a diuersis non dominis emerunt, ut in quidem. infra de publ. Sol. duplicitet, ut in gl. & prima fol. locum habet, quando inter se litigabant, & potest debat ille cui prius traxit, est recusa-

Salycetus super Digesto veteri.

Contra quod opp. gl. de l. 2. §. penultim. infra solu. matr. & dicit ibi speciale propter partem qđ non est verum, immo ibi in causa in quo sufficit contradictionem cessare, & pro tanto habetur pro nō contradicente, vt ibi, sed non pro consentiente, vbi consensus exigitur, ut hic.

S U M M A R I V M.

L E V XV

Ex conducto. *Actio ex conducto darur cōductū & ex causis his scriptis h.d. No g per verbo, reficere, in princip. quæ uult qd etiam sine pacto cator teneatur reficere domum conductori.*

Si vis, atque graue dāmnum propter incūstum ho-
stium, spēctat ad locatores h.d. Et ponda bene istos casus, qui
appellantur fortuiti, & maxime qd̄ hic dicitur de feruore solis
non confutio tēstno, qd̄ de modico, qd̄ accipit exercitus, nō
tenetur locator, ut in ver. idemque, cōmīcta gl. Ex qua not. qd̄
per verbūm, aliquid significatur modicūm. Item no. ex eadem
gl̄dūm allegar de iu. emphyl. i. quod hic gl̄. firmat, quod si non
modicūm, sed magna pars ei. emphyleuticā perit, emphyl-
euta liberat, de quo remitto ad dictām l. primam.

Cum quidam. Causa incendi repentina, est iusta causa remittendæ pensionis, hoc dicit. Not. quod si fructus fundi comburuntur, pension remittitur. Salyc.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Sterilitas quando esse dicatur.*
 - 2 *Ubertas quando esse conseatetur.*
 - 3 *Pensio non augetur propter ubertatem.*
 - 4 *Conducitur uire ipsam tenetum propagare.*
 - 5 *Sterilitas differt ab exigitute.*
 - 6 *Statuta casariis omnibus sibi locum uendicant.*
 - 7 *Naulum solutum a nauta qui non transfrerat, quo debuit, repetitum.*
 - 8 *Servient pro mercede, et pro quo ergo acutur, non debet mercedem habere.*
 - 9 *Legatus defunctus, non habet salarium, nisi pro quo tempore seruient.*
 - 10 *Locatio non cadit in agrimensore.*
 - 11 *Refutatio in integrum, tam actibus quam passibus iura reddit.*

L E X . XV

Si Vno. Remissio facta ob causam sterilitatis suppletetur per ubertatem sequentis anni. Et si seruo feci-
dum subiectam materiam sunt intelligendi. h.d.t. Quare glossa
quando dicatur sterilitas, & duas opin. ponit. Secunda qua est
Io. communiter tenetur, & non prima, quia scire semen percipere
retur, non desinere est sterilis, propter operas desperandas. Item
quia semina regulariter non deficiuntur tantum, quantum pene
ficio. Et opin. Ioan. lecutes est Petrus, ut referat Cyn. in Litter. infra
eo. ti. Sed lac. de Rause. dixit sterilitatem esse, quando fructus sunt
ira modicij, sed soliendo pensionem reperitur deceptus ultra di-
midiam eius, at. l. 2. & l. si voluntate. C. de refus. vend. & hanc fe-
citus fuit Bart. l. i. ceter. uer. tex. ibi dum dicit, rationem eius iuxta
bonam fidem haberi. Nam bona fides non patitur deceptionem
etiam re ipsa interuenire, ultra dimidiam iuste estimari. Sed
mih. non placet, quia hic nulla est deceiptio, & si aliquis est, pce-
dit casu, & fato, non ex conventione, ab initio contractus, iō-
dico cum Ioan. quod est in vulgi op. Vēl si cōsideramus, quod
ista lex est media inter precedentes. \$i suis, & s. cum quidam
sequentem, praecessit volunt, q. de exiguitate, & de modico frū-
tu desperito non curetur, ergo sequitur cōd. de multo curat, &
hoc multum facit, tem habens pro sterili. Quantum autē hoc
sit multum, non determinatur a lege, sed relinquitur in iudicis
arbitrio. argu. infra de iure delib. l. j. & l. ita quis. \$i seia cavit. ini-
sta de verb. obl. & eius quod non. infra si quis cal. & si post tres.
Et multa habet considerare index, videlicet qualitate fundi,
& quomodo aratus fuit, & cultus illo anno. Et si sit vinea, q. si
fuerit putata, lingo nata, releta, & alia etiam quasita habeat
considerare, & quantum fundus bene cultus confuevit bene
reddere, seu fructificare, & idem de vinca. Nam ista omissa, fun-
dum redundat infructuolum, & per cōfēt quens sterilem, ut in au-
then. Cde facr. ec. & in cor. de non alie. S. pe. Et ex rationibus
necessariis in agricultura concurrentibus, puto sterilitatem ve-
niisse in fundo, si ultra lemen non recolligat, alias si ultra, & illud
sit modicum, non est considerandum. Et pro hoc accedit. C. de
bonis, qualibet. l. fina. \$i autem legitata, responso. Vnde in
iudicis arbitrio hac omnia relinquo, qui eriam de vulgi op. po-
tes super hoc explorare. Et attende, quod non est explorandum,
an annis illis vniuersaliter, vel generaliter debeat dici sterili, vel
nō, sed solum de pradio illo de quo queritur. † Nunc quoero,
quando dicatur esse ubertas, a ut sic fiat recompensatio. Et glo-
sta dicit, quod quidam dicunt, quod quando bis tantum recolli-
git, quam era solitum recolligere, uel habere. Sed Joann. di-
cet, quod deinde debet illa uerba, q. si quis cal.

De locato, & conducto.

122

tor mercedem totius temporis consequi debet, ut infra eo. sed addes. S. cum quidam. & l. qui operas. & S. adl. thod. de la t. si ve henda. si per locatorum stetit, tunc ipse tenetur cōductori ad omne suum intereste, vel subaudi ad pœnam, si qua fuit pniſfa, ut C. eodem. l. fhi. & C. de condic. ob causam. l. aduocatio- nis. Sinautem stetit per casum, & tunc, aut contingente in p- fona conductoris, aut locatoris. Si cōductoris, tunc locator to- tius temporis, configuratur pensionem, quasi per conductorē dicatur stetit, vt l. & si diuus. infra de var. & extraor. co. & infra eodem. l. fed & addes. S. cum quidam. cum simili. Sinau- tem contingit in persona locatoris, tunc tenetur, ut pensionem remittat non solutam rata temporis, vel solutam, pro ea- dem rata restituat, ut hic. & C. eodem. l. si hi. Sed haec l. vitro alle- gata per gl. nihil facit. & ista distinctione quando per casum stetit, fuit. Sed iste vltimum casus, non est sic expeditus. Nam Azo. & gl. yidenter tenerre contra, ut no. infra circa s. gl. in versicu. vel dic, tuisum, hic autem erat una præstatio tantum, sed Bar. dicit, quod ille rex, locum habet in his, qui proprie fuit locatores operari. araduocati proprie, non sunt locatores operarum, ideo salarium eorum appellatur honorarium, allegat l. sub specie. C. de postu. † Simile vide in agrimensori, in quo videtur magis cadere locatio- & tamen non cadit, ut supra si mens. fal. mo. dixel. l. in prin- cip. per quam haec declaratur, & ideo gl. non male dixit, infra de var. & extraord. cog. l. & diuus, que dicit, quod si potestas ciui- tatis moritur, quod pro tempore futuro salarium debetur ciui hereditibus, quod intellige integrum, quando erat vna præstatio tantum, ut d. & diuus. & infra de legal. legatus. & C. de proxen. facrum scriniorum. l. in facris, lib. i. t. secus si præstaciones erāt plures, pura per mens, quia tunc præstatio illius mensis tantu debetur, ut d. l. post diuos. & ita dicam intelligendam. l. diem fun- eto. supra de officio ast. & de hoc vide, quod latius scribam. in- fra e. l. fed addes. S. fi. Salyc.

§ V **bicunque.** Si conductor conqueritur de casu, cōsequitur remissione mercedis, si vero queritur de culpa lo caroris, cōsequitur solidum int-

S. Interdum. Pupillo abstinenti feab hereditate par
tis fundum cōducētis, & postea refit
a se admodum cōducētis, & datur ei in
hereditatem.

Item videtur contra ibi. Tertio opp. quod casus contingens in persona locatoris, non impedit, quo minus totum mercem cōsequatur. ut infra de va. & extraor. cog. l. i. §. ditius. Solu. qđ ibi spe ciale in aduocato. & extra g̃ el ratio, quia in eo non est ppnē locatio operari, nec quod ei debetur, est propriæ merces, sed honorarium, quasi honoris causa datum, vt i. sub specie. C. de po-
testate. qđ ibi. qđ ibi. qđ ibi.

S V M M A R I V M .
1. *Locator etiam extra rem ad interesse teneatur.*
2. *Instrumentum fundi uitiationis reficit dominus.*
3. *Prefide defuncto totū salarium suis debetur comitibus, etiā pro tempore futuris.*
4. *Operam debens, qua causa pecuniam consequi posse.* (vo.)

4 Operum aciem, quia cum premium non est pugna.
5 Salarium, quando debetur ex conuentione.

Sed addes.

§ Siquis

glide, i.e. pecuniam in principiū lupa de condī. cauſa data Solu, qd ibi allegando dicit, nō decidendo. Item ibi in cōtractū innominatum in quo locus est pœnitentia, re integrā, ideo ibi repetitur rotum, præfuta in deinde nitata ei, a qua repetitur. Septimio opp. gl. glide l. 3. quod si Stichus supra de condī. cauſa data Sol. quod ibi in contractū innominatum, hic nominato. Præterea ibi catus nō cōtingit in facere debente, & sic in manūmittendo debente, sed in ferto manūmittendo. Et ex istis apparet defensata distin-
tio. scilicet, focus in faltu, vel pafco, in quo malā herba locuta est, scilicet, quia ignorans nō tenetur. hoc dicit. ¶ No. quod latona tenetur ad interfici, etiam extra rem. Contra, quod opp. gl. su- pradicta act. emp. Iulianus in principiū. si sterili s. cum pur uē- ditore, l. in commendatione, l. in rebus s. si quis sciens. Solu, quod ibi speciale, in aliis regula ponitur. Querit gl. sequen. cur aliud in faltu, vel pafco, & respondit, ut in ea. Et non illam rationem, qd que facilius fieri possunt, si ignorantur, grauius coercentur.

Elo supra posita ulque ad uerificu, uel dic quod est verius & ibi
vitro dat nam foli generali ad omnia contraria dicens, quod
ubi quis locat operam, uel rem, & operam, & stat per calum, in
cuicunque personam contingenentem, tunc locator debet ha-
bere totam pensionem, uel rem cōuentam, nisi culpa, vel mo-
ra posuit ei imputari, vt fuit hic, & alius legibus, suprad allegat. Et
hanc coctilur q. pro force beroem, sed ei obfata, super de condit
eatal, si pecuniam. Sed ibi sit aliquanta fiducia, sed illa fiduci
a locatori, ut ipsi placuerit.

Si dominus. Si in locatione fundi facta procer-
ta mercede locator coniuererit n*ic*

Si inquinatus. ut ei tollere licet ostium adfiscio adjunctum, cauere tamen debet, ne inferat damnum. h. c. No. qd conductus tollit infixa. Contra qd opp. gl. de. dom. Sed ab hoc quisque sibi faciat.

Sed ab hoc initur le defendere gl. dum dicit, quod impedimentum est cestante operari potest, postea quod non, quia hoc facit pro familiari infirmo, ut interim falarium habeat. Sed debeat operari potesta. Sed in contra facit solu. supra data ad I. cum hæres. Ante nullum supra de fata libe. Sed caue, quod illa defensio non tollit iniuriam, sed tollit. In

S. Si inquilinus. Conta dominum, qui sic angustia uitadum, quod arca per coenitatem rem imposita non potest extrahi, agitur ex conducto, hoc dicitur.

Si quis cum in annum. Si pensio totius temporis ab ianuaria ad Calendas Septembris corrum pensio pro rata tempore.

titio sit soluta, & dominus interim corrut penitus pro rata temporis repetit actione ex conducto, non per condit. indebet, secundus si maiorem mercendem soluisse quam debuisset. hoc dicitur. Nota, quod si causus contingat in re locata, pro rata debetur pēcunia, periculum tamen rei est locantis domini. Si autem res vera dirut, cui penitus debetur, dixi in Iulianus. §. si frumentis, lupa de adiutorio. emp.

§. Si quos ad mulierem. Pro pueri nato in nauis, uicturā non debet huc dicit.

Salycketus super Digesto veteri.

C. Sifullo.

Si fullo pro vestimentis perdis satisfecerit dominio, tenetur dominus ei cedere actiones. hoc dicit. Salyc.

S V M M A R I V M .

1 Dicilio simul, quibus exponatur modis.
2 Prinatus in quibus sifco preferatur, & in quibus fiscus priuato.

L E X . X X I X .

In operis. In solone operari ceteris paribus meior est reddit prioris. h.d. Op. primo, quod haec lex sit sibi contraria, quia primo dicit, quod locauit simili, postea dicit quod est potior, ergo non simili, sed successiu. Sol. tunc id est contra l. ueteribus, supra de pac. & cōtra. La. beo. supra de contrah. emp. gl. foliuit duobus modis, primo, qd hoc euenit, vt verba aliquid operentur, vt si quando de legal. Secundu. qd enenit ex offici prius suscepit necessitate. Nam, & si dicta conuentio nō interuenient, siluanus ex necessitate officii haec facere debuit, quod est notandum.

S V M M A R I V M .
1 Pactum obscurum contra ipsam apponentem est interpretandum.

L E X . X X X I ,

In lege. Verbum, ne finito, intelligitur non tantum, vt resistat facient, sed etiam, vt curet ne fiat, quod bonum est. hoc dicit concord. Paulus in epistola, & signa texin fine. Nota pactum obscurum, hic Interpretari pro eo qui apposuit, quod est contra l. ueteribus, supra de pac. & cōtra. La. beo. supra de contrah. emp. gl. foliuit duobus modis, primo, qd hoc euenit, vt verba aliquid operentur, vt si quando de legal. Secundu. qd enenit ex offici prius suscepit necessitate. Nam, & si dicta conuentio nō interuenient, siluanus ex necessitate offici haec facere debuit, quod est notandum.

S V M M A R I V M .
1 Incendium, quis quandoque appellatur.

L E X . X X X I I I .

Qui insulam. Si dominus partem adficiorum p. eum locatorem, sit demolitus, ex necessitate, pro rata fit remissio mercedis. Sin autem ex voluntate, tenetur ad omne conductoris interesse. h.d.

§ Ediles. Incendio facta, pro rata temporis fit, mercede, dis exoneratione. h.d.

§ Qui mulas. Conductor onerans mulas maiori, onore cōuento, tenetur Aquilia, & ex locato. h.d. Gl. opp. quod si alius eas rupisset, nō teneatur Aquila, vt supra ad l. Aquil. si seruus seruum. S. si forniciatur. Sol. ut in gl. tunc litera intelligatur, probata conductoris culpa, vel mala custodia.

§ Qui cedem. Si conuentum est simpliciter, vt fabro pro singulis pedibus operis. tantum detur, etiam opere imperfecto, potest fieri astutatio de ian facto. h.d.

§ Colonus. Encipiens vim, & uetus tam nō intelligitur excipere incendum ab eius seruo scienter factum. h.d. 1 No. quod incendum vis appellatur. Item quod encipiens vim non intelligitur excipere illatum a domesti persona, sed al extranea, quod est notandum. Opp. quod patet super corruptione proueniente ex vetustate fit superfluitate. ut supra cod. l. si merces. S. vis maior. & l. si nro. S. cum quidam. & Lex conducto. S. si uis. Sed confitendo contrarium, vt in gl. super verbo vetustatem, quam signa. Opp. cum gl. fina. quod nondum extranca persona, sed domestica, imo, & loquens intelligitur excepta, vt lupra de iudiciale. quod si vno. S. fina. & intra de pign. l. paulus. S. fina. gl. non soluit, dic quod haec est ratio, cur excepti non debet, ibi fecus.

S V M M A R I V M .

1 Frumentum in navi duplice respectu potest poniri.

2 Depositum ad numerum in dubio factum facit transire dominum.

L E X . X X X I I I I .

In nauie. Debitor quantitatis respectu certa speciei, liberauit illa peremptio, sine eius culpa. h.d. 1 Non ta quod dupli respectu frumentum potest poniri in nauie, vno. vt tantudem, per nauitam reddatur alio, vt illud idem restituatur, & nihilominus primo, calu frumento perempto sive eius culpa, liberatur, contra. incendum. C. si cert. Et est ratio, qd est debitor quantitatis respectu certa speciei, scilicet frumenti existentis in illo, perteinente liberatio, concor. infia de nos. l. si plurimum. S. si l. si ad libertatem. S. si nro. secundo, quod depositum factum ad numerum alterum non assignatum facit in dubio transire dominum. Sed tunc occurrit dubium, si haec pecunia sic deposita perire sine depositari culpa, an liberaretur ab actione depositi, quod uidetur per similitudinem, quam facit iste rex. ut ista pecunia errante ex causa depositi ad sumptum per menturas nauite tradidit, vt tantudem redreteretur, sed cogitandum relinquo. Querit gl. an ista verba, onens aduersari, finitam actionis, uel non. Et concludit, quod sic. Secundu. dicitur, quando locum habeat, & quando detur, & vnde dicatur, & dicitur in ea. Et nota: differentiam inter verbum, auctor, sine d. & verbum, aduerto, cum d. Gloss. penultima recta ui in notabili.

S V M M A R I V M .

1 Successor singularis colono stare non tenetur.

2 Successor quis, & quando teneatur stare colono.

3 Empor, an teneatur stare colono domum sibi obligatam habenti.

L E X . X X V .

Qui fundum. Colonus non cogitur colere fundum ali legarum, & si per legatum expellatur, contra haredem ei consultetur, hoc dicit. Super tex. ibi, colendum, dic id est si habitatione coaduxerit, vt s. e. l. si merces. S. & s. de ad. emp. l. Julianus. S. pe. f. No. qd singularis successor non tenetur stare colono, nec econtra, gl. est literalis. Sed quia hanc l. videlicet in punctis, & materia eius est qualiter difulta, ideo examinemus ea. Opp. igitur quod singularis successor tenetur

Locato & conduc.

124

teneatur stare colono, vt inf.de bo. auto. iu. pos. l. in venditione s. j. fol. qd ibi in creditore missa in possessionem, qd solum ius proprieatis praetorii cōfegitur, hic in legatario, qd dñs efficitur, vt l. a. Tito. inf.de fur. & idem est in empre, vt C. e. l. empre. Opp. 2. ad idem de l. j. s. j. si ager ve. & inf. de superf. l. j. S. Sol. qd hic in colono simplici, qui nullum ius haberet in re, ibi in empeste, vel superficie, qui habent viile diuinum, iō expelli non potest ab his qui succederent in directo, smo ipsi contra cum haberet actionem. Op. 4. ad idem de l. f. inf. de iu. f. S. qd ibi est speciale in fisco qui privilegium, vt sius empor teneatur stare colono ad intereste tñ fisci. Op. 4. ad idem de l. f. si filio. S. si vir in quinque num. inf. o. ma. So. 1. qd ibi in successore necessario, vt est mulier, qd succedit in re totali, vt no. gl. in l. diu. i. in prin. e. t. vel secundo, qd ibi mulier nō cogitur praece stare colono, sed exculpat, ideo dixi, quia si expellere eum, teneatur in cautione quā praefti marito, vel eius heredi, ad quam praeftandam tenetur ex eo, quia ea non praefti maritus, vel eius heres cōdeinatus colono expulso, nullam actionem haberet contra mulierem, & iste est verus casus in d. s. si vir. secundum Dy. & fa. de Ave. Opp. 5. ad idem de l. f. tutela. inf. de adm. tu. Solu. ibi non est mutata successio in re, sed in administratione rei fisci, & sicbi in administratore legitimo, qui ex contractu suo obligat pupillum, qd eius nomine administrat. Op. 6. contra primam solutionem de l. si quis domum. S. hinc subiungit potest. S. eo. vbi proprietarius non teneatur stare colono fructuari, finito vñfructu, & tamen fructuarii cōfatur procurator proprietatis, & custos sue re. infra de ope. non. l. i. in f. Solu. qd fructuarius administrat ad suam utilitatem, non proprietarii, nec proprietarius eius aperte succedit in vñfructu formalium, cum finiat, & cum proprietate consolidatur, & caufas efficitur. Nec est procurator ratione custodie proprietatis rei. Op. 7. qd singularis successor non possit colonum expellere a colonia, quia si licet ei, fas facere, & colonus resistendo, nefas, vt l. v. vñ. s. de iu. & in. fed. hoc est falso, cum ei licet resistere, vt inf. de vi. & vi. arm. colonus. & vti. fol. l. si. d. S. cum inquinis. Sol. qd colono resistere non licet, nisi quando iuris sui cōseruanti causa facit, forte pp expensas factas in re, vel via videatur, contentissime alienationi; ita quod actio ibi lata remaneat contra locatorem ad intereste, potest tamen expelli, alias daret occasio intervertendi possessionem, & hoc vult gl. in. L. empre. C. e. Opp. 3. contra veram & si colonus, qd id quod licet, non uenit in intereste, quia hoc fuit inuentum de lute novo tantum. vt l. C. de sent. quæ pro eo. Solu. vt in gl. qd iste causus est specialis. Opp. 4. cōtra finem, qd immo teneatur ultra remissionem mercedis, vt s. e. l. si vno. S. pen. & infra statim in l. hac distinctione. Sol. qd hac secundum illas, quia hic bona filiocolauit putans fundum suum, ibi male, sciens alienum. Oppo. 5. cōtra l. hac distinctione, qd conductor in aduersione, periculum causis fortuiti videatur in se suscipere, vt s. e. l. Item queritur. S. si gemina. Solu. quod quia in conducto non venit levissima culpa, tunc videatur se obligare ad periculum proueniens ex causa fortuita, vt hic de quo plenus no. per glo. supra si quis causa fuit, & si quis, & qualis.

ditus cum pacto, vt emptor stet colono, an praece compelle tur stare, & gl. c. eo. l. emptorem ponit duas opes. sed vide quod ibi scripti de hoc, & aliis.

S V M M A R I V M .

1 Fiscus non teneatur stare colono.

L E X . X X X V I .

Si fundus. Si insula locata, vt adficitur, corrut vi-
rio foli anteq. sit gressa, pot agi ad mercede-
dem p. rata. Et si fundus locatus publicetur, ad restitutionem mer-
cedis agitur, p. rata temporis, quo cōducto non potuit frui. Et
dominus tenetur ex facto suo, & eius, quem prohibere potuit
ad omnem intereste conductoris, non si prohibere re non potuit,
quia tunc ad cōnexio nem mercedis tenetur, nisi scienter locator est rem alienam, h. d. cum l. leguerit, & sequenti vñ
quae ad s. cum fundum. 1 No. qd fiscus nō tenetur stare colono. Opp. contra ver. nam, & si videris, qd venditor fundi non te-
neatur eo publicato, cum omnem periculum spectet ad empto-
rem, vt s. de peri. & com. rei. ven. necessario. in prin. & l. id qd.
Solu secundum gloss. qd ibi est speciale in causa publicationis.
Op. 2. f. o. de l. Lucius. id. de cuius in causa publicationis, dicit cu-
nō teneri, sed totum premium petere posse. Sol. dupliciter. Pri-
mo, qd hic an traditionem fuit publicatus: ibi posse. Secundo
qd hic an maleficio vendoris ibi non, sed emptoris, & ita dicit
ibi gl. 1. Sed dicit quis, si hic ex maleficio vñfitoris fuit publica
tus, & go nō tantum ad restitutionem precii, sed ad omnem intereste
debet teneri, cuius contrarium hic dicitur. Et ego respondeo,
qd latius vitum fuit iusfructu, qd iste careat re, & precio, ne
major addatur afflito. Opp. 3. contra veram & si colonus, qd
id quod licet, non uenit in intereste, quia hoc fuit inuentum
de lute novo tantum. vt l. C. de sent. quæ pro eo. Solu. vt in gl.
qd iste causus est specialis. Opp. 4. cōtra finem, qd immo teneatur
ultra remissionem mercedis, vt s. e. l. si vno. S. pen. & infra statim
in l. hac distinctione. Sol. qd hac secundum illas, quia hic bona filiocolauit putans fundum suum, ibi male, sciens alienum. Oppo.
5. cōtra l. hac distinctione, qd conductor in aduersione, periculum
causis fortuiti videatur in se suscipere, vt s. e. l. Item queritur. S. si
gemina. Solu. quod quia in conducto non venit levissima culpa,
tunc videatur se obligare ad periculum proueniens ex causa
fortuita, vt hic de quo plenus no. per glo. supra si quis causa
fuit, & si quis, & qualis.

§ Cum fundum. Conductor alternis rei com-
munis si fructus anni quo cō-
ductio debet spectare ad solum, sicut deteriores, tenetur solum
cōductio actione locati, & etiam communis dividendo, exactione tñ
facta ex una, perimitur altera. h.d. Istum casum non cōductores
sunt daturi molendinorum, qui in fine sicut cōductores
corrumpti fructus sequentium cōductorum, inducendo ci-
ues, vt mittant frumentum ad molendina, cōscientes qd nō soluerit
nisi p. mediate precii eius, qd pro primo contueuerunt solue-
re. Opp. qd prædicta actiones locum nō habeant, vt s. e. l. si cō-
ducent. Sol. dupliciter, vt in gl. & prima vera si certa merces in-
tenuerit, & secunda vera vñ nulla interuenit.

L E X . X X I X .

Opus. Pactum de periculo suscipiendo tacitum, vt ex-
tut, p. r. sum trahit secum levissimam culpam, uo. casum
fortuitum h. d. & hoc verum in cōtractu locati, in quo nō
venit levissima culpa, ynde operatur in ea. Sed vbi in cōtractu ve-
niat levissima culpa, qd operetur suscipio periculi vide. s. f. qd
cau. f. & si quis. S. queritur. & s. com. l. si vt certo. S. interdum.
Opp. qd immo periculum in cōtractu locati, cōprehendat ca-
sum fortuitum, vt s. e. l. querit. S. si gemma. Solu. vt ibi. Vult colligere
hie qd in cōtractu isto pactum aduersio, nisus, culpam levissimam, non casum comprehendit.

L E X . X L .

Opus. Pactum de periculo suscipiendo tacitum, vt ex-
tut, p. r. sum trahit secum levissimam culpam, uo. casum
fortuitum h. d. & hoc verum in cōtractu locati, in quo nō
venit levissima culpa, ynde operatur in ea. Sed vbi in cōtractu ve-
niat levissima culpa, qd operetur suscipio periculi vide. s. f. qd
cau. f. & si quis. S. queritur. & s. com. l. si vt certo. S. interdum.
Opp. qd immo periculum in cōtractu locati, cōprehendat ca-
sum fortuitum, vt s. e. l. querit. S. si gemma. Solu. vt ibi. Vult colligere
hie qd in cōtractu isto pactum aduersio, nisus, culpam levissimam, non casum comprehendit.

L E X . X I .

Si prius. Operis in aduersione locati detrementum, an
probationem cōtingens, spectat ad locato-
rem. h. d. No. quod casus fortuitus contingens ante probatio-
nem operis, spectat ad locatorem, id est tenetur ad mercedem,
vt probatio, spectat ad locatorem, id est tenetur ad mercedem,

vt in gl. gloss.

S V M M A R I V M .

1 Contractus locationis non cadit in aduocatis.

L E X . X I I .

Qui operas. Si per locatorem operarum non stat,
debet, & idem in aduocatis. hoc dicit. Collige ex isto tex. quod
aduocati non dicuntur locatores operarum. 1 Id est in eis, di-
cō non cadere cōtractum locationis, sicut nec in agrimenso-
re de quo magis videatur, vt supra si mensa mo. d. l. quod
hic colligatur, probatur ex duobus, primo, quia in locatorem
dicit mercedem, in aduocato dicit honorarium. Secun-
do, quia hic addit de aduocatis, quod non faciet, si essent
locatores operarum, & vide quæ dixi, supra codem. Sed ad-
des. S. fina. Salycketus.

Barth. Salycketus super f. Vet.

Q. 4 LEX

Salycetus super Digesto veteri.

S V M M A R I V M .

- Terrae motus quid sit, unde procedat, & an sit casus fortuitus.*
- Medicus promittens infirmum curare, si post curationem iterum incidat in candem infirmitatem, an rursus curare teneatur.*

L E X . L X I .

Martius. *Terrae motus casus spectat ad locatorem. h.d. & dicitur procedere virtus soli: & nihilominus appellant casus fortuitus, ut in gl. in prin. Et est ratio, quia non interuenit, nisi accidentaliter, nec ei prouideri potest, vt l. quae fortuitus. C. de pig. act. & ob. non locatoris, sed conductoris periculum, ut s. eo. l. opus, & l. s. fundus quem. Sol. quod ibi corruit operis uitio, hic terrae motu. Opp. 2. quod non solum si terremotu, sed et si virtus soli ruit, periculum sit locatoris, vt inf. c. l. Sol. gl. stat p. r. & bene, licet huc oppositio non fuerit necessaria: quia virtus soli est, quando ruit propter terrae motum. Nam solum tu non valer fullimentum subterraneum, qui inducit terrae motu. Opp. 3. de l. cum deberem, & de f. v. p. r. z. Sol. ut in gl. quod ibi ad seruitutem per perpetuam non tenetur, ideo columnam respondero pro onere ferendo tenetur, quoties opus erit, hic semel tantum opus facere debet. vel dic. & in effectu concordat, quia ibi & hic, de virtute rei sive columnar. sive soli sustinere debentis onus edifici, tenetur dominus. Op. 4. de l. & idea huius naturae. inf. de ver. ob. Sol. quod ibi operis virtus decidit adificium, hic autem casu, sive virtus naturali, vel soli virtus. Item gl. colligit hic arg. t. quod medicum, qui a podagra debuit curare infirmum, quem videbatur curare, tamen aliquo tempore transtacto incidit in infirmitatem ipsius, ut iterum curare teneatur, quasi non sint extrema angustia infirmorum, sed tantum remissio, ut in de q. edic. 4. Qui tertianam, & sic virtus medici, & medicamenti non est curatus. Secundo, quia non est curasse, qui virtus curavit, ar. quod. s. qui fati. cog. & inf. decem. s. f. item ga curatio non duravit, ar. inf. de f. l. si quis alias & l. cum quis. s. hominem, & alias rationes inducit glo. quas omittit. In p. trium arguit, quia promissio medici, intelligitur de praefenti infirmitate, vt l. si ita. de a. & arg. l. cum s. & maxime, vt infirmitas extiterit, vt l. qui bona. s. fin. inf. de dam. infec. & sic dimittit gl. & nullam partem approbat. Quapropter quidam scibentes dixerunt, aut infirmitas podagra reuera est in modicum tps. & tunc medicus teneatur, arg. inf. de repul. ; & inf. de leg. l. qui concubinam. s. heres. secus si potest multum tps reuera est, quia tunc non tenetur. Qua 6 tum autem sit hoc tempus modicum, aliter, non declarant, fortem diximenter in peritorum arbitrium, sed meo iudicio ista distinctione procedit in alia infirmitate, q. podagra, quia bene scilicet omnes, quod vitium podagra non curatur, sed dolor de presenti, tantum remittitur, & tunc factio prelensis eicitur. Ouidius in libro de poto dicit. Tollere nodosum nescit medicina podagra. Scire, igitur debuit infirmus, quod medicus, qui dixit, quod curar eum de podagra, de dolore praesenti intellexit, cu' curatio radicalis sit impossibilis, ut per experientiam notoriam constat omnibus, & ideo potest fecundam partem gl. veriorum in qua gl. persistit. Saly.*

S V M M A R I V M .

- Locator tenet conductorum in re conducta manu tenere.*
- Agere contra duos, si quis possit, alterum eligere tenetur.*
- Fabri, & muratores, sive lepenuero meridaces.*
- Colonus partarius, non agit contra sive furem.*
- Colonus contra dominum, non tenet agere, potest actionem intentare.*
- Verba derogatoria ad tempus praesens ordinata, ad futurum non sunt trahenda.*
- Protestatio verbalis, circa quid operetur.*
- Protestatio ultra proprium verborum significatum, non extendenda.*

L E X . L X I I .

Cum in plur. s. tori, ut fruileat per se, vel per a. lium. h.d. t. No. q. si proprie, refctionem conductor non potest habitar domum: locator potest aliam aquae commodam ad habitandum dare, & non dando, illi non tenetur ad pensionem.

Colonus, & eius heres, dicitur dominus.

Heredem possidente.

Vettimenta Fullo potest conuenienti prius, quam fur: nisi sit paratus, ut suis sumptibus, ex causa, magis vnum ex eis eligere, vt hic, concordante sunt in gl. Opp. q. itmo non possit dominus agere & furem: sed solus fullo, ut inf. de ob. qua ex deli. s. fulloni. & inf. de furt. l. itaq. in princ. Sol. q. verum est, si queramus de actione furti penal, de qua ibi Sed si queramus de persecutoris actionibus, ut de rei venia, vel condit. dic. q. ex illis agere potest dominus contra rem, & ex locato contra fullonem, ut hic.

Lege dicta. Si voluntate locatoris aliquid permittatur in opere fieri, non potest conueniri redemptor, quasi non fecerit, quod debuit. h.d.

Mandauit. Frangenti fidem, fides frangitur eleem. h.d. l. a. Bu vel magis ad literam, pp men- daciū aduersarii, licitum est resilire a p. t. qui non ful- sefactus facturus. h.d. t. No. ex hoc fabros, & muratores, qui ut plurimum dicunt mendacia super impensa operis construēti. Item no. quod in p. t. locati, qui est nominatus locus est p. n. Contra quod opp. de l. sicut. C. de act. & ob. Solu. ut in gl. quod illud regnare, hic speciale, pp mendacium conductoris, & etia quia conductor non debebat suis expensis opus facere, sed locatoris, quod nimis erat ei graue, vel dicit gl. q. hic erat contra- fuitus innominatus, qui non erat confusus esse locare fuitus, vel alias, ut in l. pecunia. s. de cond. ob causam, l. prin. haec non placet mihi, quia tunc sit s. non situeretur, sibi conguo titulo. Item quia haec litera probat contrarium.

Messem. furem, & colonio ex conducto s. dm. ut- gat. h.d. Ego colligam notabilis post recitationem gl. Nam ad illorum cognitionem, oportet gl. recitari. Op. 2. tex. q. colonus possit s. furem agere, cuius s. i. v. v. v. de videtur obstat, inf. de f. fullo. s. frugib. Sol. quod furti p. o. nalem habet, ut ibi, non cōditionem fuitum, ut hic, quia p. e. non est dominus: & illa datur dho, ut s. de cond. f. l. j. actio furti, eti cuis intercessit, vt l. manifestissimi in prin. C. de f. Opp. 2. q. imo ei, vt dho detur cond. furti, vt inf. de f. l. s. apes. s. f. Sol. hic in partatio colono, ibi in eo qui non nimis colit, cuius efficiunt fructus statim, cum eos a terra decerpserit, sed coloni patia ri non prius, quam partus fuerit, q. est notandum. In l. u. quario, & bona s. possit fore, remittit gl. ad s. v. v. s. t. s. quib. modis v. fructus. Colligo modo notabilis. J. Erp. primo, quod colonus partarius, qui habet simplicem custodiā fructuum, & messis, nullam actionem habet ad rem, q. furem, sed an hec iudicis officium, & illud implorare possit, pro rei restituitione, vide, quod scripsi. s. de cond. f. l. & ideo. s. Neratius. item colige ex litera, q. colonus partarius, non est dominus frumenti: donec partitum fuerit, eti notandum, quia prius communie videbatur, f. l. statim, q. despicio fuisse excussum. t. Tertio no. q. colonus agit q. dominu, ut agat, sed dubitari potest, si dominus ab f. l. est, an tunc aliquo remedio succurratur colono, pro frumento rehabsido, & puto, q. sic vnde vide, quod scripsi. in l. manifestissimi. s. led cum. in 2. C. de furti.

Locato. Verba derogatoria, ordinata ad praesens tempus, non trahuntur ad futurum, h.d. Cōtra, quod opp. quod imo ad futurum trahantur adeo, q. acti sequenti habent derogare, vt int. de l. s. f. tibi. s. f. Sol. qd hic propositum habuit, sed non praediti, q. in cordi retinuit, in p. trius expressum praediti, vel l. secundo: si hic praediti, clausula derogatoriam ad actum sequentem non habuit, ibi sic, & hoc dicit ultima gl. in p. t. qui non est tenetur, sive f. l. & hoc circa hanc derationem, q. podagra, qui bene scilicet omnes, quod vitium podagra non curatur, sed dolor de presenti, tantum remittitur, & tunc factio prelensis eicitur. Ouidius in libro de poto dicit. Tollere nodosum nescit medicina podagra. Scire, igitur debuit infirmus, quod medicus, qui dixit, quod curar eum de podagra, de dolore praesenti intellexit, cu' curatio radicalis sit impossibilis, ut per experientiam notoriam constat omnibus, & ideo potest fecundam partem gl. veriorum in qua gl. persistit. Saly.

S V M M A R I V M .

- Locator tenet conductorum in re conducta manu tenere.*
- Agere contra duos, si quis possit, alterum eligere tenetur.*
- Fabri, & muratores, sive lepenuero meridaces.*
- Colonus partarius, non agit contra sive furem.*
- Colonus contra dominum, non tenet agere, potest actionem intentare.*
- Verba derogatoria ad tempus praesens ordinata, ad futurum non sunt trahenda.*
- Protestatio verbalis, circa quid operetur.*
- Protestatio ultra proprium verborum significatum, non extendenda.*

L E X . L X I I .

Locator tenet praestare condu-

ctorum, ut fruileat per se, vel per a.

lium. h.d. t. No. q. si proprie, refctionem conductor non potest habitar domum:

locator potest aliam aquae commodam ad habitandum dare, & non dando, illi non tenetur ad pensionem.

Colonus, & eius heres, dicitur dominus.

Heredem possidente.

Vettimenta Fullo potest conuenienti prius, quam fur: nisi sit paratus, ut suis sumptibus, ex causa, magis vnum ex eis eligere, vt hic, concordante sunt in gl. Opp. q. itmo non possit dominus agere & furem: sed solus fullo, ut inf. de ob. qua ex deli. s. fulloni. & inf. de furt. l. itaq. in princ. Sol. q. verum est, si queramus de actione furti penal, de qua ibi Sed si queramus de persecutoris actionibus, ut de rei venia, vel condit. dic. q. ex illis agere potest dominus contra rem, & ex locato contra fullonem, ut hic.

Lege dicta. Si voluntate locatoris aliquid permittatur in opere fieri, non potest conueniri redemptor, quasi non fecerit, quod debuit. h.d.

De estimato. actio.

126

affutur, & paret ratione, quia nihil habens, potest se dedicare.

Secundo calu, qd protestatio, & factum, se repugnat in subtilitate, & tunc aut protestationi consenserat alter, & tunc praeualepot protestatio. Nec sequens factum illam tollit, ut l. sicut. C. de act. & ob. & eius, quod no. in p. t. nouissima. C. de pac. & argu. s. nau. cau. f. l. s. item si p. dixerit, aut alter non consensit, & tunc aut factum est secutum ex intercallo, & factum praeualepot, q. de protestatione v. penitusse, vt hic, q. m. aliam lect. aut factum est statim secutum, & tunc praeualepot protestatio, & actum totum viriat, ut l. sicut. inf. de a. & ob. & hoc, quando protestatio p. t. sit in lumine. Opp. q. non detur praef. uer. sed conditio ex l. v. C. de cond. ex l. leg. vni. Sol. vt gl. q. illud verum, quando ex noua l. dare actio, sed hic datur ex p. t. Item hic est cautum de nomine actionis, ibi non. Qpp. 2. q. imo detur de dolo, ut supra de dolo, eleganter, s. non i. l. Sol. q. ibi ag. t. ex del. & dolo, hic ner. ex d. t. cuius nomen ignoratur. Opp. 3. q. co- tractus iste si de iure gentium, vt l. ex hoc iure. s. de iure, & iure. Sol. quod hic, idem dico negotium civile, ad demonstrandum, q. d. t. iste est approbatu. s. iure ciuilis, sed uer. est iuri gentium, ut in contrario. Opp. 4. ver. aut igitur, q. imo distinguere debet, quia eorum alterum rogarerit, vt rogantis sit periculum, ut infra de prel. uer. l. si gratitam, s. Margarita. Sol. trib. mod. ut in gl. & tenebris fol. loan. videhece, quia aut conuenit de estimatione prestantia tantum, aut de t. tantum, aut alternati- uem, vel estimationem, primo casu, haber locum illa distinctione, secundo casu, haber locum lex ista, ut rem incorrumptam, aut estimationem prel. Sed tunc infurit dubium, quid si res periret, ita q. non extaret, an tunc ad estimationem teneretur? & l. dixit, q. sic, sive periret casu, sive culpa. Azo uero dixit, q. periculum eiusdem, ut in contrario, est approbatu. Et de ita materia habet per Cy. in l. voluntaria. C. de excu, & per Bart. l. de ope. no. nunc. l. de pupilo. s. quis ipsi, & multi diffuse, per Inn. extra de const. c. cum M. Fert. & plenius per Io. And extra de reg. i. c. in generali. lib.

S. Serum. Ex locatione, quam fecit seruus de seipso, dominus non tenetur, nisi de peculio, vel de in rem verso, pro facta autem a dno tenetur ipse de culpa, & dolo, & mala electio dicitur in culpa, h.d. No. gl. quia vult, q. scienter locuti imperitum pro perito, est culpa vienens in locato. Sed an sit lata, vel leuis, non declarat.

S. Vehiculum. Promittens dicere, sub mercede, ve- hicle, quod non tenetur, nisi de peculio, vel de in rem verso, pro facta autem a dno tenetur ipse de culpa, & dolo, & mala electio dicitur in culpa, h.d. No. gl. quia vult, q. per scienter locuti imperitum pro perito, est culpa vienens in locato. Hoc forte distinguo l. o. in casu isto est uera. Nam hic partes nihil diversit de periculo, sed est hic prolatum a lege, vnde uiderit intelligendum indistincte, sine alio subauditu, & hoc operatur simplex estimatione, & nautas contra dictu est innominatus. Qd autem est prolatu a partibus, locum habent dictu in d. s. questum, cogitabis.

S V M M A R I V M .

Alio estimatoria, an sit utilis, vel directa.

L E X . I .

Ctio. Si res datur estimata, & dubitatur de actionem, cuius natura est, ut ipa res incorrupta restitutur, aut affirmatio ipsa prel. b. d. Et primo ponitur, unde originem traxit hac actio. Secundo, quae in ea tenuant. Tertio, cuius sit periculum. Quarto, ad quid agatur, secunda ibi, & quia, terra ibi astimatio aetern. quarta ibi, aut igitur. Quinto dubium removet, ut in l. seq. No primo vnam speciem actionis praefer. uer. & Secundo, q. affirmatio rei, facit transpericulum. Alia uero fuit in lumine. Opp. q. non detur praef. uer. sed conditio ex l. v. C. de cond. ex l. leg. vni. Sol. vt gl. q. illud verum, quando ex noua l. dare actio, sed hic datur ex p. t. Item hic est cautum de nomine actionis, ibi non. Qpp. 2. q. imo detur de dolo, ut supra de dolo, eleganter, s. non i. l. Sol. q. ibi ag. t. ex del. & dolo, hic ner. ex d. t. cuius nomen ignoratur. Opp. 3. q. co-tractus iste si de iure gentium, vt l. ex hoc iure. s. de iure, & iure. Sol. quod hic, idem dico negotium civile, ad demonstrandum, q. d. t. iste est approbatu. s. iure ciuilis, sed uer. est iuri gentium, ut in contrario. Opp. 4. ver. aut igitur, q. imo distinguere debet, quia eorum alterum rogarerit, vt rogantis sit periculum, ut infra de prel. uer. l. si gratitam, s. Margarita. Sol. trib. mod. ut in gl. & tenebris fol. loan. videhece, quia aut conuenit de estimatione prestantia tantum, aut de t. tantum, aut alternati- uem, vel estimationem, primo casu, haber locum illa distinctione, secundo casu, haber locum lex ista, ut rem incorrumptam, aut estimationem prel. Sed tunc infurit dubium, quid si res periret, ita q. non extaret, an tunc ad estimationem teneretur? & l. dixit, q. sic, sive periret casu, sive culpa. Azo uero dixit, q. periculum eiusdem, ut in contrario, est approbatu. Et de ita materia habet per Cy. in l. voluntaria. C. de excu, & per Bart. l. de ope. no. nunc. l. de pupilo. s. quis ipsi, & multi diffuse, per Inn. extra de const. c. cum M. Fert. & plenius per Io. And extra de reg. i. c. in generali. lib.

S V M M A R I V M .

Rerum. Si dominus locet horrea vniuersa, & con- ductor relocet singulare ea, dominus il-

lis singulis non teneat ad custodiā. h.d.

S V M M A R I V M .

Colonus ad meliora agere potest.

Colonus a colonia expulsus, mercedem temporis soluere tenetur.

L E X . L X I I .

Colonus. Impensis factis in plantatione vinearum, re- petit colonus, sive imputat in pensionibus, i. d. t. si maiori impensis agere locet. h.d. t. Not. quod colonus agitat melioramenta, sive emphyteytia, vt C. de iur. emphty. l. 3. Item no. quod hic est casus, s. m. Pet. & lac. de Aret. t. quod colonus expulsus a colonia, tenetur soluere mercedem, sive pensionem pro tempore praeterito. Circa quod vide, quod dixi s. eo. l. quaro. s. inter locatorem, & probatur hic ex eo, q. q. soluere tenetur imputat in melioramenta, & perq. si melioramen- ta nulla esset, soluere tenetur. Gl. opp. quod impensis factis non repetit, vt l. f. l. C. com. de le. Sol. quod ibi in empore malefi. hic in conductore bo. f. l. tem. opp. ad ident. in auth. de aliis, & emphty. s. uero quis. Sol. lib. sajore eccl. s. & odio emphty. qui legitime in emphtyensem non accepit. Quare gl. quo iure repeat. & dic. actionis, vt s. eo. l. dominus. s. i.

S V M M A R I V M .

Nauem. Si culpa conductoris natus incidat in com- missum, v. c. v. t. debet non definit. h.d. Col-

lige, quod onus impositum dunt, ut fuit publicatum, & non

natus natus esset publicanda, vt l. c. tem. s. f. s. inf. de pub. & C. de fal. mo. l. j. facit C. de his qui lat. occul. l. j. Gl. opp. q. ad uecturam soluendam non tenetur, imo reputat soluta, vt s. l. ex coda

to, aliis l. f. vno. s. ite cum qdam. So. remittendo ad ibi notata.

L E X . L X I I I .

Sirium. Vtium soli, spectat ad locatorem, operis vero ad conductorem. h.d.

De estimatoria actione. Rubr.

¶ Continuatione Rubrica, collige ex nigro. Et oppono, quod estimatoria actio non sit proprium nomen actionis, ut patet in nigro. Sol. confitendo. ideo expone, ut in gl.

S V M M A R I V M .

Actionis estimatoria natura, que sit.

Actionis estimatoria re factis periculum transire.

L E X . I .

Icul. Emptio, & venditio, differunt a permu-

tatione per gl. addit. h.d. t. Non q. tria facit emplio, confluxus, res, & precium. Item quod uen-

ditor debet rem, sive eius precium tradere, & de

excusione se obligare, & dolum in cōventione

non committere. Item quod uenitor tenetur precium face-

re accipientis. No. q. in permutatione si ex vtrah. & parte est pre-

cium, id est pecunia, vtrah. q. tem. ficeri oportet, exemplum reci-

pe in numulariis, sive capitolib. No. q. vbi ex vtrah. & parte spe-

cies interuenit, est permutation. No. etiam quod ius non partitur

vt vna, & eadem res, v. c. v. t. interuenit, est res, & precium, & sic cen-

seri iure diuerfo, & p. r. t. Item quod non est permutatione, &

et non est permutatione, item no. q. permutationis c. data, s. qui

recepit, potest cōueniri, s. non implet conuenta, ad reddendū

data, ut in litera. An autem ad implendum conuenta, inf. dicef,

Salycketus super Digesto veteri.

LEX I.

Abeo. Hoc edictum pertinet tam ad res mobiles, quā immobiles No. gl. quare dicatur curules, & quod honor est deferri super curribus. Item no. p. fundus est virtuosus, quādō productus herbas pestiferas. Quero, an ex edicto isto agatur redhibitoria pro iustis immobilibus, & gl. dicit, quod non quia edictum loquitur duxat de mācīpiis. Sed ex interpretatione iuris cōsul̄torum hoc procedit, & huc vltima gl. super verbo, mobiles in veris, & sunt hęc vera. Quero, an habeat locum in libris, & r̄ideo, vt in ead gl. in princ. Quero, an in tigno virtuoſo, r̄ideo, vt in gl. Quero ex quo, & ex quibus causis agatur redhibitoria. Respondeo ex quo, vt sequitur in gl. Quero, an in iumentis habeat locum redhibitoria, & dic gl. sicut ex interpretatione, vt in fra ead. bovem, & l. aediles. Quero ex quibus in mancipio fiat redhibitoria, dic vt in gl. Salycketus.

Ajunt. Appellatūs, & ita habetur cōiter. casus. venditores tenentur predicere virtutē mancipiorum, si non volunt excēderi. h.d. Querit gl. quid si de vita nibil dicit, an nihilominus tenetur, & dic, quod sicut in gl. in ver. hoc amplius, querit gl. q̄ actio dabit ei dolus cōmisiſt, & dic, vt in ea. Contra fallaces est occursum, & bonafide.

Causa. emētib⁹ taceūrēdūm; venditor tñ ignorans edictum tenetur, had. t̄ No. q̄ ignorātia iuris, nō toleratur. No. q̄ res publica alijūtūs ciuitatis non est fiscalis, circa quod vide, quae dixi in l.f.c. de factō san. eccl.

Si intelligatur. No. q̄ in vito latēt, non autem & patēt, locum habet edictum.

Sed sciendum. Nota, quid est morbus, & eius diffinitionem. Itē, q̄ potest in toto corpore, & cū pte. item, q̄ febris non p̄t esse, nūl in toto corpore. No. q̄ cōfētis est morb. vltimq.; f. No. p. balbus non est morbosus. Contra q̄ opp. gl. de l. offiliis. inf. ed. & dic, vt ibi, & vide hic gl. differentiam, inter morbum, & vltim.

Idē Viuianus. Not. t̄ q̄ vltimū est in animo, morbus in corpore, t̄ No. ex l. ob que, q̄ p̄ morbum agit redhibitoria, p̄ vltimū ex empto, & vltimū, sit in vno, agit redhibitoria, vt in gl. in summa.

Animi autem. No. q̄ si iumenta sunt pauida, vel calcitra, dicitur esse virtuosa, non morbos. Item, quod vltimū tale, est animi. Ex quo collige, quod anima lia habent animum.

Illud. Nota quod morbus fonticus, vnicuius, t̄ est im-pedimento.

Spadonem. No. t̄ spad. ī vtroq; testiculū, ē morbus, & non, sūl in vno. Contra q̄ op. gl. de l. si seruū seruū, sūl puerū, inf. l. Aquil. Sol. vt in ead.

L. Sicul. si homo, si equus. Salycketus.

S V M M A R I V M.

Digitus inter membra non est computandus.

Pactum, quod venditor de vito non tenetur, est validum.

LEX X.

Item offilius. No. quod digitus non est membrū, sed officium membris, quod nota p̄t statutis punientibus, qui debilitate talicū membris.

AD D I T O.

4 Non est membrū, si tan digitus dicatur digitus, vide Baro, in conf. 20. inc. iur. quid digitus, & conf. 20. inc. si digitus, & add. q̄ debilitatio membris non est poena capitalis, pena tamē abſcisōis membris est p̄ ea capitalis impr̄prie, vt concludit Bar. col. pen. & f. s. de pub. iud.

L. Qui clauum. No. vnde procedere potest factor ex ore proce-

2 dens, & quando faciat quem morbosum, vel nō. Si mulier, no. tex. ibi, maximum munus fecimurum.

Si venditor. Not. t̄ quod venditor potest pacisci, & dic.

L. Quod ita. No. ar. quando podagricus dicatur fana-

sis, vt scias, quando medicus qui promi-

S V M M A R I V M.

1 Fenerator per cōfationem a feneratione, an definit esse fenerator.

2 Fuga in dictum pr̄ebet ad torturam.

3 Errō differt a fugitiu.

4 Fugitiu non effici ut eo, quod quis mentitur.

L. Quid sit fugitiu. No. ar. t̄ quod fenerator, licet postea desistat,

Cefus. scenerando, adhuc dicitur fenerator, & vltura

De ædilic. edito, & red.actio.

138

§ Cum redhibetur. In redhibitoria venit, quicquid ad emptorem pertinet, vel peruenire potuit, tenetur etiam de eo, in quo res determinata facta sit h.d.

§ Familia. No. quid cōtinetur appellatione familie, ad statutum, quo cauetur si quis insula reuerterit aliquem de familia talis, puniatur.

§ Procuratoris. Factum procuratoris, & familię imputatur emptori, quando non contigisset, nisi ipsum seruum emisit. h.d. No. ex fine, quid maius factum, corruptum bonos. Vnde sitis caui in societatis contra-hendit, super texib⁹, seruum, scilicet, qui damnum dedecet seruo quem redhibet.

§ Item sciendum. No. p̄tingēta post lit. cont. omnia spectant ad iudicium officium, & ideo super illis potest implorari, sed quod contingunt ante li. contest. debent petiri in libello, vt hic, & inf. de vlt. p̄ctū. Et ex hoc iudicium officium mercenarii, id non durat nisi lata, vt l. 4. C. depo. pr̄ter quam in casibus ibi no.

§ Praeterea. Emptor prius debet omnia restituere, q̄ p̄cium recipere. h.d. q̄ si quis habet dare, vel recipere, semper prius debet offerre, concord. ponatur in gl. Sed dubitari potest si venditor rem habet emptor ius p̄ceptū vnde dubitat ei prius tradere. dic, vt dixi in l. Julianus. S. offerri. s. de act. emp. vbi gl. tangit.

LEX XXXIII.

Proinde. tur illam integrā, & nō vitoſam p̄stare. Itē no. quod vbi corpus est incertum, venditor nō tenetur de eius vito.

§ Si vendita. No. p̄ redhibito debito principalē, redhibe tur eius accessoriū, licet non sit vitoſum.

LEX XXXIV.

Cum eiusdem. No. tex. in f. nam in verbis, edicti po-

licet, h̄c. l. hucusq; nil dixit de iumentis, hic vero addit verbis edicti, & inf. l. adiles, in prin. Item no. gl. scilicet circa significatum huius verbi, chorus, & signa eam. Item no. & signa gl. magistrum, quē facit vlt. notabilē distinctionem, specialiter no. p̄ceptū in illarū, quod affinitas personarū probat, quod vnam non est distra frūs sine alia. Saly.

LEX XXXV.

Plerunque. No. quod coniunctio personarū, non dantia sunt in gl.

S V M M A R I V M.

Mancipia nouitū fuit ceteris preferenda.

LEX XXXVI.

Præcipiunt. enim. Ex qua nota, q̄ t̄ mancipia nouitū plus valent, quam alia, quia docibilia, & aptiora sunt &c. Et ex hoc abies distinctionem, vt uxoret̄ eligas damicellam, non viduam, quae fecta, & aliena viria.

S V M M A R I V M.

Appellatione pecoris iumenta continetur.

LEX XXXVII.

Aediles. No. ad q̄ ornamenta teneantur uenditores iumentorum, & q̄ tenentur ad ornamenta cum quibus ea offendunt, venditionis causa, vt hic, & inf. ven-dendi. Item no. l. quantum tempus tenentur. Glo. enumerat ca-fus, in quibus agitur redhibitoria. Et querit, quid si non pronun-ciat de vito, nec est vitoſa, & dic, ut in ea.

§ Loquitur. De iumentis & mācīpiis redhibendis, idē est iudicium, h.d.

§ Iumenta. t̄ No. p̄ appellatione pecoris, iumenta cō-tinent, sed non eō. Et si vnum est generalis alio, nō & boues p̄tineat appellatione pecoris, sed non iu-mentorū, t̄ hi vides, q̄ p̄ identitatē rōnis, hic fit extēsio. Sed dubitari vidi, si statutū cauet, qd̄ p̄ dāno dato a bobis, vel uac-cis, q̄s tenet in tm̄. Contigit, q̄ dāni dāti est a quodā tāro, q̄i p̄t. Tertio no. p̄ contingent post li. cōte. iud. off. expeditio.

§ Quod in procuratore. No. q̄ in redhibi-

culpe corūn, qui administrationem rerum habuerint.

§ Idem Pedius. No. t̄ q̄ in redhibitoria habetur ra-

dōmesticī, habetur per gl. C. de his qui ad conf. l. p̄fici-ent. & C. de testibus, etiam.

§ In factum. Redhibitione facta, non queritur de-

ptori ad precium. Conuentio tripli, non sufficit. h.d. no. gr̄e re-cepita, non est locus penitentiae, licet nō fuerit in casu debitoris.

§ Quia aliud. No. quod ea, quae sunt de morte,

de morte, & de consuetudine, veniunt in cōtractu, ex que colligunt, quod in consuetudinem quis intelligit contrahere, nisi aliud apparent in conuentione.

§ Qui mancipia. No. q̄ venditor seruū, debet di-

cere de qua prouincia orūdūs, & pondera, q̄ texit, non exigit cum interrogari. Item nota, q̄ de patria non infamata, debet emi seruū. Item no. p̄ceptū nem, quam iste texit, facit, idē non recipias filiam mulieris, quā luuoriosē vixerit, quia qualis matrē, talia figlia.

§ Si quid ita. Nisi ex cōuentione tempus sit prefixū,

dantur sexaginta dies viles, ad redhibi-

dūm, vlt. quos non audire, nisi cō cognita. h.d. No. tex. ibi, aut non fuit p̄fens &c. Contra istos alamanos qui bonos condu-

Bart. Saly c. super ff. ver.

S 2 S. Pro-

Salycketus super Digesto veteri.

S. Propositor. Contra vnum de plurib. venditorib. agit in solitudo adilitis actiones. h.d.

S. In redhibitoria. Etiam seruo euicto potest agi redhibitoria propter operas. h.d. ibi, euictus. & sic videur, vsimil utrag. via nō teneretur, sed in contrarium determinat per id, quod sequitur.

L. Redhibitoria. No. q̄ actio redhibitoria est arbitria. vt i. gl. Saly.

Redhibens non tenetur promittere, nisi de suo facto. h.d. Saly.

S V M M A R I V M .

Actiones in adilitis quae post mortem durent, & non post manumissionem.

Actione adilitis, quando locum habeat.

L E X . XLVII.

Si hominem. Mois serui nō liberat ab adilitis actionibus, sed eius manumissio. h.d. Opp. q̄ post manumissionem dentur actiones, ut inf. de a.c. & obli. quē cunq. Sol. q̄ hic de actionib. competentib. mīn ex p̄tū meo, vel quasi libi de domino, vel criminē illato in seruo. Opp. ad idē de l. euicta. S. si serui in fide euict. Sol. hic manumisit seruum: ibi erat statu liber, qui de statu illo transiit ad libertatem. Opp. 3. quod aliud non sit in morte quam in manumissione, vt infra de sol. l. si mihi alienum. Solu. vt gl. Opp. 4. quod post mortem non remaneant actiones, ut inf. de euict. l. si serui venditus. in prī. So. vt gl. Quero, cur in iſis adilitis durant actiones post mortem, non post manumissionem? Radet gl. quia mors contingit fortuito, vel facto, sed manumissio contra voluntate emptoris. Contra istam rōnem facti, qui & mors potest contingere voluntate. & o. l. quod si nolit. S. si mancipium, & manumissio ex necessitate, vt inf. l. sed hoc in f. gl. huius timore dicit, quod quidam dixerunt, q̄ quando manumissio fieret ex necessitate, idem esset iudicandum, quod q̄m morte. Et si vtrūq; ex voluntate, idem esset iudicandum in vtrōq; q̄ non placet glo. ideo dicit, q̄ ubi mors contingit ex voluntate, serui non atrimā mortuus, quia corpus extinctum est, sed estimatur quanti valuit, quando fuit vitius, & illud restituitur vñditoris. Sed cum manumissit seruum, ut p̄terest, & viuit: rōstā debet quanti tunc est, sed hoc fieri non potest, cūm libertum corpus nō recipiat estimationem, ergo &c.

L. Si tamen.

S. Non nocebit. Præscriptio vnius actionis nō impedit aliam intentari, quae est longioris temporis.

S. Et qui. De vito pronunciatur non minus factu quam verbo. h.d. cum cor. l. Paulus. inf. rem. rat. habet.

S. Non solum. Adiles primo edictum fecerunt de mancipiis uendendis, ut l. i. cum sequenti, q̄d. ad l. cum eisdem. ibi, adidicunt de iumentis redhibendis, & non plene, in laudem ediles. plene de iumentis dixit, & de pecoribus, hic latius loquitur de omni animali, ideo & de gallina, ut inf. f. De rebus incorporalibus dicitur inf. f. fin. & de fundo dicitur in l. seq. & seq.

S. Cum redhibitoria. De uno vito potest agi referendo sibi iure agenti, tam in iure agenti, quam excipiendi.

S. Simpliarum. Non potest esse virtū in alio, nec in corpore, non h̄c locum actio adilitis: vbi autem potest esse virtū in corpore, aut carent anima vitali, vel non, ut in lecto, nostra.

L. Etiam in fundo. locua redhibitoria, & fundo redhibitor potest non tenetur ad sol. vñctig. h.d.

S V M M A R I V M .

Donator, an tenetur de euictione.

L E X . L I .

Cum mancipium. Sine seruiu empionem vi-

1. nus cuius mandato emerit, adilitis actiones cessant. h.d. t. Nota stultitiam appellari delictum, vt in gl. querit, quid si dñs præsente, & vitium sciente, & non p̄dicente serui emit, an tunc scientia dñs sibi p̄ejudicet. Et gl. hic, in uero, excipitur. dicit, q̄a. sicut inf. de libe. cau. limmo. & plane. nisi dñs dicitere non potuerit, ut s. de p̄. emp. h. huiusmodi. Et hoc vult gl. q̄d. ad uer. fin. autem. Querit gl. tunc, quid si serui emit mandato dñi, sed nō ex causa peculiari, sed dñica. Sol. distingendo, aut dñs mandat de incerto, aut de certo. Si de incerto, & tunc serui, non dñi, debet inspici scientia, vel ignorancia, ut inf. de l. cau. limmo. & tunc. & l. in seruo. & inf. de liti. l. 2. r. t. scilicet. Et s. de p̄. emp. sed & si seruo. Nec huic distinctioni obstat ista litera, quae non curat de certe, vel incerto, quia loquitur, q̄n emit peculiari noīe: prædicta

1. sententia delictum appellatur.

2. Delictum in contrahendo non nocet domino.

L E X . L I .

Cum mancipium. Sine seruiu empionem vi-

1. nus cuius mandato emerit, adilitis actiones cessant. h.d. t. Nota stultitiam appellari delictum, vt in gl. querit, quid si dñs præsente, & vitium sciente, & non p̄dicente serui emit, an tunc scientia dñs sibi p̄ejudicet. Et gl. hic, in uero, excipitur. dicit, q̄a. sicut inf. de libe. cau. limmo. & plane. nisi dñs dicitere non potuerit, ut s. de p̄. emp. h. huiusmodi. Et hoc vult gl. q̄d. ad uer. fin. autem. Querit gl. tunc, quid si serui emit mandato dñi, sed nō ex causa peculiari, sed dñica. Sol. distingendo, aut dñs mandat de incerto, aut de certo. Si de incerto, & tunc serui, non dñi, debet inspici scientia, vel ignorancia, ut inf. de l. cau. limmo. & tunc. & l. in seruo. & inf. de liti. l. 2. r. t. scilicet. Et s. de p̄. emp. sed & si seruo. Nec huic distinctioni obstat ista litera, quae non curat de certe, vel incerto, quia loquitur, q̄n emit peculiari noīe: prædicta

1. sententia delictum appellatur.

2. Delictum in contrahendo non nocet domino.

L E X . L I .

Cum mancipium. Sine seruiu empionem vi-

1. nus cuius mandato emerit, adilitis actiones cessant. h.d. t. Nota stultitiam appellari delictum, vt in gl. querit, quid si dñs præsente, & vitium sciente, & non p̄dicente serui emit, an tunc scientia dñs sibi p̄ejudicet. Et gl. hic, in uero, excipitur. dicit, q̄a. sicut inf. de libe. cau. limmo. & plane. nisi dñs dicitere non potuerit, ut s. de p̄. emp. h. huiusmodi. Et hoc vult gl. q̄d. ad uer. fin. autem. Querit gl. tunc, quid si serui emit mandato dñi, sed nō ex causa peculiari, sed dñica. Sol. distingendo, aut dñs mandat de incerto, aut de certo. Si de incerto, & tunc serui, non dñi, debet inspici scientia, vel ignorancia, ut inf. de l. cau. limmo. & tunc. & l. in seruo. & inf. de liti. l. 2. r. t. scilicet. Et s. de p̄. emp. sed & si seruo. Nec huic distinctioni obstat ista litera, quae non curat de certe, vel incerto, quia loquitur, q̄n emit peculiari noīe: prædicta

1. sententia delictum appellatur.

2. Delictum in contrahendo non nocet domino.

L E X . L I .

Cum mancipium. Sine seruiu empionem vi-

1. nus cuius mandato emerit, adilitis actiones cessant. h.d. t. Nota stultitiam appellari delictum, vt in gl. querit, quid si dñs præsente, & vitium sciente, & non p̄dicente serui emit, an tunc scientia dñs sibi p̄ejudicet. Et gl. hic, in uero, excipitur. dicit, q̄a. sicut inf. de libe. cau. limmo. & plane. nisi dñs dicitere non potuerit, ut s. de p̄. emp. h. huiusmodi. Et hoc vult gl. q̄d. ad uer. fin. autem. Querit gl. tunc, quid si serui emit mandato dñi, sed nō ex causa peculiari, sed dñica. Sol. distingendo, aut dñs mandat de incerto, aut de certo. Si de incerto, & tunc serui, non dñi, debet inspici scientia, vel ignorancia, ut inf. de l. cau. limmo. & tunc. & l. in seruo. & inf. de liti. l. 2. r. t. scilicet. Et s. de p̄. emp. sed & si seruo. Nec huic distinctioni obstat ista litera, quae non curat de certe, vel incerto, quia loquitur, q̄n emit peculiari noīe: prædicta

1. sententia delictum appellatur.

2. Delictum in contrahendo non nocet domino.

L E X . L I .

Cum mancipium. Sine seruiu empionem vi-

1. nus cuius mandato emerit, adilitis actiones cessant. h.d. t. Nota stultitiam appellari delictum, vt in gl. querit, quid si dñs præsente, & vitium sciente, & non p̄dicente serui emit, an tunc scientia dñs sibi p̄ejudicet. Et gl. hic, in uero, excipitur. dicit, q̄a. sicut inf. de libe. cau. limmo. & plane. nisi dñs dicitere non potuerit, ut s. de p̄. emp. h. huiusmodi. Et hoc vult gl. q̄d. ad uer. fin. autem. Querit gl. tunc, quid si serui emit mandato dñi, sed nō ex causa peculiari, sed dñica. Sol. distingendo, aut dñs mandat de incerto, aut de certo. Si de incerto, & tunc serui, non dñi, debet inspici scientia, vel ignorancia, ut inf. de l. cau. limmo. & tunc. & l. in seruo. & inf. de liti. l. 2. r. t. scilicet. Et s. de p̄. emp. sed & si seruo. Nec huic distinctioni obstat ista litera, quae non curat de certe, vel incerto, quia loquitur, q̄n emit peculiari noīe: prædicta

1. sententia delictum appellatur.

2. Delictum in contrahendo non nocet domino.

L E X . L I .

Cum mancipium. Sine seruiu empionem vi-

1. nus cuius mandato emerit, adilitis actiones cessant. h.d. t. Nota stultitiam appellari delictum, vt in gl. querit, quid si dñs præsente, & vitium sciente, & non p̄dicente serui emit, an tunc scientia dñs sibi p̄ejudicet. Et gl. hic, in uero, excipitur. dicit, q̄a. sicut inf. de libe. cau. limmo. & plane. nisi dñs dicitere non potuerit, ut s. de p̄. emp. h. huiusmodi. Et hoc vult gl. q̄d. ad uer. fin. autem. Querit gl. tunc, quid si serui emit mandato dñi, sed nō ex causa peculiari, sed dñica. Sol. distingendo, aut dñs mandat de incerto, aut de certo. Si de incerto, & tunc serui, non dñi, debet inspici scientia, vel ignorancia, ut inf. de l. cau. limmo. & tunc. & l. in seruo. & inf. de liti. l. 2. r. t. scilicet. Et s. de p̄. emp. sed & si seruo. Nec huic distinctioni obstat ista litera, quae non curat de certe, vel incerto, quia loquitur, q̄n emit peculiari noīe: prædicta

1. sententia delictum appellatur.

2. Delictum in contrahendo non nocet domino.

L E X . L I .

Cum mancipium. Sine seruiu empionem vi-

1. nus cuius mandato emerit, adilitis actiones cessant. h.d. t. Nota stultitiam appellari delictum, vt in gl. querit, quid si dñs præsente, & vitium sciente, & non p̄dicente serui emit, an tunc scientia dñs sibi p̄ejudicet. Et gl. hic, in uero, excipitur. dicit, q̄a. sicut inf. de libe. cau. limmo. & plane. nisi dñs dicitere non potuerit, ut s. de p̄. emp. h. huiusmodi. Et hoc vult gl. q̄d. ad uer. fin. autem. Querit gl. tunc, quid si serui emit mandato dñi, sed nō ex causa peculiari, sed dñica. Sol. distingendo, aut dñs mandat de incerto, aut de certo. Si de incerto, & tunc serui, non dñi, debet inspici scientia, vel ignorancia, ut inf. de l. cau. limmo. & tunc. & l. in seruo. & inf. de liti. l. 2. r. t. scilicet. Et s. de p̄. emp. sed & si seruo. Nec huic distinctioni obstat ista litera, quae non curat de certe, vel incerto, quia loquitur, q̄n emit peculiari noīe: prædicta

1. sententia delictum appellatur.

2. Delictum in contrahendo non nocet domino.

L E X . L I .

Cum mancipium. Sine seruiu empionem vi-

1. nus cuius mandato emerit, adilitis actiones cessant. h.d. t. Nota stultitiam appellari delictum, vt in gl. querit, quid si dñs præsente, & vitium sciente, & non p̄dicente serui emit, an tunc scientia dñs sibi p̄ejudicet. Et gl. hic, in uero, excipitur. dicit, q̄a. sicut inf. de libe. cau. limmo. & plane. nisi dñs dicitere non potuerit, ut s. de p̄. emp. h. huiusmodi. Et hoc vult gl. q̄d. ad uer. fin. autem. Querit gl. tunc, quid si serui emit mandato dñi, sed nō ex causa peculiari, sed dñica. Sol. distingendo, aut dñs mandat de incerto, aut de certo. Si de incerto, & tunc serui, non dñi, debet inspici scientia, vel ignorancia, ut inf. de l. cau. limmo. & tunc. & l. in seruo. & inf. de liti. l. 2. r. t. scilicet. Et s. de p̄. emp. sed & si seruo. Nec huic distinctioni obstat ista litera, quae non curat de certe, vel incerto, quia loquitur, q̄n emit peculiari noīe: prædicta

1. sententia delictum appellatur.

2. Delictum in contrahendo non nocet domino.

L E X . L I .

Cum mancipium. Sine seruiu empionem vi-

1. nus cuius mandato emerit, adilitis actiones cessant. h.d. t. Nota stultitiam appellari delictum, vt in gl. querit, quid si dñs præsente, & vitium sciente, & non p̄dicente serui emit, an tunc scientia dñs sibi p̄ejudicet. Et gl. hic, in uero, excipitur. dicit, q̄a. sicut inf. de libe. cau. limmo. & plane. nisi dñs dicitere non potuerit, ut s. de p̄. emp. h. huiusmodi. Et hoc vult gl. q̄d. ad uer. fin. autem. Querit gl. tunc, quid si serui emit mandato dñi, sed nō ex causa peculiari, sed dñica. Sol. distingendo, aut dñs mandat de incerto, aut de certo. Si de incerto, & tunc serui, non dñi, debet inspici scientia, vel ignorancia, ut inf. de l. cau. limmo. & tunc. & l. in seruo. & inf. de liti. l. 2. r. t. scilicet. Et s. de p̄. emp. sed & si seruo. Nec huic distinctioni obstat ista litera, quae non curat de certe, vel incerto, quia loquitur, q̄n emit peculiari noīe: prædicta

1. sententia delictum appellatur.

2. Delictum in contrahendo non nocet domino.

L E X . L I .

Cum mancipium. Sine seruiu empionem vi-

1. nus cuius mandato emerit, adilitis actiones cessant. h.d. t. Nota stultitiam appellari delictum, vt in gl. querit, quid si dñs præsente, & vitium sciente, & non p̄dicente serui emit, an tunc scientia dñs sibi p̄ejudicet. Et gl. hic, in uero, excipitur. dicit, q̄a. sicut inf. de libe. cau. limmo. & plane. nisi dñs dicitere non potuerit, ut s. de p̄. emp. h. huiusmodi. Et hoc vult gl. q̄d. ad uer. fin. autem. Querit gl. tunc, quid si serui emit mandato dñi, sed nō ex causa peculiari, sed dñica. Sol. distingendo, aut dñs mandat de incerto, aut de certo. Si de incerto, & tunc serui, non dñi, debet inspici scientia, vel ignorancia, ut inf. de l. cau. limmo. & tunc. & l. in seruo. & inf. de liti. l. 2. r. t. scilicet. Et s. de p̄. emp. sed & si seruo. Nec huic distinctioni obstat ista litera, quae non curat de certe, vel incerto, quia loquitur, q̄n emit peculiari noīe: prædicta

1. sententia delictum appellatur.

2. Delictum in contrahendo non nocet domino.

L E X . L I .

Cum mancipium. Sine seruiu empionem vi-

1. nus cuius mandato emerit, adilitis actiones cessant. h.d. t. Nota stultitiam appellari delictum, vt in gl. querit, quid si dñs præsente, & vitium sciente, & non p̄dicente serui emit, an tunc scientia dñs sibi p̄ejudicet. Et gl. hic, in uero, excipitur. dicit, q̄a. sicut inf. de libe. cau. limmo. & plane. nisi dñs dicitere non potuerit, ut s. de p̄. emp. h. huiusmodi. Et hoc vult gl. q̄d. ad uer. fin. autem. Querit gl. tunc, quid si serui emit mandato dñi, sed nō ex causa peculiari, sed dñica. Sol. distingendo, aut dñs mandat de incerto, aut de certo. Si de incerto, & tunc serui, non dñi, debet inspici scientia, vel ignorancia, ut inf. de l. cau. limmo. & tunc. & l. in seruo. & inf. de liti. l. 2. r. t. scilicet. Et s. de p̄. emp. sed & si seruo. Nec huic distinctioni obstat ista litera, quae non curat de certe, vel incerto, quia loquitur, q̄n emit peculiari noīe: prædicta

1. sententia delictum appellatur.

2. Delictum in contrahendo non nocet domino.

L E X . L I .

Cum mancipium. Sine seruiu empionem vi-

1. nus cuius mandato emerit, adilitis actiones cessant. h.d. t. Nota stultitiam appellari delictum, vt in gl. querit, quid si dñs præsente, & vitium sciente, & non p̄dicente serui emit, an tunc scientia dñs sibi p̄ejudicet. Et gl. hic, in uero, excipitur. dicit, q̄a. sicut inf. de libe. cau. limmo. & plane. nisi dñs dicitere non potuerit, ut s. de p̄. emp. h. huiusmodi. Et hoc vult gl. q̄d. ad uer. fin. autem. Querit gl. tunc, quid si serui emit mandato dñi, sed nō ex causa peculiari, sed dñica. Sol. distingendo, aut dñs mandat de incerto, aut de certo. Si de incerto, & tunc serui, non dñi, debet inspici scientia, vel ignorancia, ut inf. de l. cau. limmo. & tunc. & l. in seruo. & inf. de liti. l. 2. r. t. scilicet. Et s. de p̄. emp. sed & si seruo. Nec huic distinctioni obstat ista litera, quae non curat de certe, vel incerto, quia loquitur, q̄n emit peculiari noīe: prædicta

1. sententia delictum appellatur.

2. Delictum in contrahendo non nocet domino.

Salyctus super Digesto veteri.

§. Si impuberis. Euita re per tutorem pupilli nomine uendita, quod pupilli agere potest quatenus in eius utilitatem est verum; pro residuo contra tutorem si sit soluendo, alias contra pupillum, hoc dicit. Opp. quod in pupillum non debet actio, ut inf. de reg. iur. lege neque interdictum. Sol. quod hic ex contractu bona fide iniuste per tutorem conceditur; ibi ex delicto tutoris denegatur. Opp. de i. procurator qui pro euictione s. de procu. Sol. quod hic in tute, ibi in procuratore, de quo dic. vt ibi. Salyctus.

L E X V.

Serui. Venditor viuenteritis non tenetur de euictione; tei singularis, nisi expresse dixerit rem illam esse de viuenteritis vendita, hoc dicit. Glo. querit, hic loquitur de peculio, quid in hereditate uendita. Respondeat idem, vt supra, de haere di. vend. l. secunda.

S V M M A R I V M.

Solemitas, & confuetudo, loci contractus seruari debet.

L E X VI.

Si fundus. Consuetudo loci debet seruari in cauendo ex confuetudo loci in quo contrahitur, debet seruari. Contra infra, de testibus l.2. §.f. & C. de testa, l. si non speciali. & l. finia & C. quemadmodum testa, aper. l.2. licet res vendita sit alibi posita. vt C. de contrah. emp. l. Salve.

L E X VII.

Quia pupillo. Necesitatis causa, vel libertatis fauor, re euincere potest, qui tenetur de euictione. h. d. quod declarat, ut in gl. Et sic collige, quod hic nullus illa regula, quem de euictione tenet actio & c. de qua inf. eo. lenocinante, & licet gl. dicat, quod hoc contingit fauore libertatis, tamen potes addere, vel rei necessitate, & in lac. But. Querit glo. an contra liberum factum habebitur actio hereditatis pupillaris, dicit gl. quod sic, arg. inf. proxima. Tu dic contra, quia nou plus debet habere emptor, quam si euincitur secundum, & modo est hec gl. scabrosa declarata.

S V M M A R I V M.

Interesse extra rem venit in euictione.

L E X VIII.

Venditor. In causa euictionis venient omnia, quae emptor offert habiturus, si res euicta non fuisset, hoc dicit. Nota, quod interesse extra rem venit in euictione, & quanti interest uendoris usus. Oppono, quod interesse extra rem non veniat, vt l. si sterilis. §. cum per uendoritem. §. de act. emp. Sol. ibi, quando agitur, quia res non traditur, hic quia tradita sunt euicta. Opp. quod pro parte non agatur de euictione, ut inf. eo. si praeognans. Sol. ut ibi. Querit gl. quomodo haereditas potuit euincit, ut uendor tentatur, & respondendo exemplificat duobus modis, vt in gl.

§. Si vendideris. Pro quasi euictione datur actio ex emplo. h. d.

L E X X.

Si quis. Vendens iure proprio, & in solidum seruitutem in fundo communis, non consentientibus sociis, de euictione tenetur, hoc dicit. Non. quod vnu ex locis non potest seruitutem constituerre in communi fundo, altero socio inuitato. Salyctus.

S V M M A R I V M.

Imperator prædicta priuatorum assignare potest militibus in precium.

L E X XI.

Lucius. Euictio contingens ex causa præcedente, spectat ad venditorem, ex causa vero sequenti spectat ad emporen. hoc dicit. Nota, quod imperator prædicta priuatorum potest assignare militibus in præmium, sed constituit imperator prædictum solutum. vt l. item si verberatum. §. de rei vend. Opp. de l. si fundus. §. loca. sol. ut in gl.

§. Ex his uerbis. Appellatio nox refertur ad delictum, ut priuata, non publica. h. d. Contra hoc opp. gl. de l. plebs. §. finia, infra de verbis. significi. Sol. vt in ea. Salyctus.

L E X XII.

Quidam. Non solum præsentia, sed receptio partis p. ci. priuaducit uendoris coheredi. hoc dicit. Oppono, quod immo sola præsentia sine contradictione non præjudicet, ut infra eodem. l. ex mille. §. f. & supra de contrah. emp. alienam. Solu. confitendo contrarium, sed hic plus interuenit, quia præcium receptorum, & per consequens voluerunt. Viterius gl. dicit, quod quidam ponunt hic, illud generale, an præfensi dicatur consentire, & arguit pro, & contra, & ultimo remittit, sed ego late dixi in l. inuitus. C. de procur.

L E X XIII.

Bonitatis. In actione ex stipulatu de euicti, habetur ratio bonitatis, secundum tempus venditionis,

Decuictione & duple stipu.

140

ret. arg. inf. de leg. l. si seruus plurim. §. f. Item 3. collige ab extra, quod opposita incidenter, & reiecta possunt postea oppositi principaliter. Contra quod oppo. de l. p. p. C. f. f. recind. non possit. folu. quod ibi incidenter oppositum nullam habebat per se substantiam, sed sic hic. Opp. g. & si per se substantiam habeat, proponi post suam non possit, vt C. de orig. iur. l. j. & C. de iu. l. quotiens. & C. de ori. iur. l. 2. Solu. quod in eis incidenter proposuit postea principaliter proponitur ad eundem effectum, sed hic ad diuersum effectum. Oppon. quod etiam ad diuersum effectum non possit proponi, vt l. C. de ord. cog. a contrario sensu. & l. quod in diem, §. f. rationem. §. de comp. & g. no. in d. l. C. de orig. iu. Sol. quod quando sententia super principali insert necesariam decisionem super incidenti, & tunc etiam ad alium effectum, quam prius, non potest proponi, vt d. l. aut non insert necesarior decisionem super incidenti, & tunc potest ad aliud effectum proponi, vt hic cum si.

S V M M A R I V M.

Interesse in omnibus attendendum est.

L E X XXXV.

Si seruum. Empitor voluntarie manumittens seruum, emptum non agit de euictione, coacte uero agit ex empto ad interest. h. d. cum seg. t. No. g. habet ratio interesse, quia libertum non habeo, quia manumissus erat seruus alienus. Contra q. opp. gl. de l. naturalis. §. f. §. de prescr. uer. Solu. quod ibi ideo contingit, q. est in odiu eius qui non vult parere contractui. Salyctus.

S V M M A R I V M.

Euictio non debet si res exceptionis vigore sit absolutus vendicante empori.

L E X XXXVI.

Si homo liber. Liber homo iuicendus venditoris, si ipsius, in libertatem de euictione, quam de scipio fecit. h. d. Oppo. quod non possit se euincere, quia obstat ei exceptio rei vendita, & tradit de qua inf. t. §. o. quod illud procedit, nisi repli caretur venditionem nullam effe. Salyctus.

S V M M A R I V M.

§. Fundum. Emens fundum ab empore qui vendit, & de cetero, q. est de cetero, nec habet cum obligatum de euictione ex proprio suo facta. h. d. Salyctus.

S V M M A R I V M.

Mors euictionem deberi non facit.

L E X XXXI.

Si seruus. Mors non facit deberi euictionem. h. d. Vnde Julianus, ubi non abest empori res empta, vel affirmatio, non agitur de euictione, & venditor potest fulciri re iudicium pro empore. h. d. Et no. optimam curtem pro vedi torie, ut scipiciat iudicium pro empore, & soluat litis affirmationem, quod est summe notandum. Salyctus.

S V M M A R I V M.

Tempus ad denunciandum a iure non prestitum indicis relinquitur arbitrio.

Denunciatio, an ita sit fiduciaria facienda, sicut principali,

Patrum ne empot de euictione teneatur, an valeat.

L E X XXXIX.

Si rem quam. Si empot redimat rem a uero domino, no. quam emit a non domino, no. tenetur solvere, precium venditoris. h. d. Contra, q. op. gl. p. hec lex nutrit iniquitatem, quia uendor qui forsan bo. si. possidebat, fraudabatur precio rei, quam vendidit, huius timore gl. legit istud prim. variis modis. Primo, q. uendor sciebat rem alienam, & non tradiderat, vnde empot ei non tenetur ad precium, ut l. Julianus. §. offerri. s. de act. emp. ipso. precium solutum repe teret, vt l. si seruus. §. de act. emp. Secundo modo legit, q. colonus, uel depositarius qui sibi non possident, sed domino, si. t ille qui vendidit, quo colu. scit ergo, magis volui a do nino, cuius nomine possidebat, vnde non inique feci, immo illi non sibi possidentis, & scientiam rei aliena habentes commitunt iniquum, & iste casus est multus notandum, quia quotidianus, iecus si possint bon. si. vt in contrario. Tertio modo legit, ut sequitur in gl. id. non videtur differre in effectu a precedenti, addit tamen gl. q. si precium soluerit, repetere non posset, q. est notandum, & puto verum per conditionem indebiti, sed per conditionem ex iniusta causa, quia causa est redacta ad non causam, potest repetere, ut l. s. de cond. fine causa.

Si duplex. Empitor sua culpa cadensa possessione, q. duxat, potest retinere, & non petere, non agit de euicti. h. d. Nota quod quia sua culpa sentit, ut in gl. Contra, quod opp. de l. euicti. §. eo. Sol. ut ibi. Salyctus.

Si quolibet tempore. Empitor debet vendito denunciare tempore congruo, vt postea agere possit, de euicti. h. d. No. q. tempus ad denunciandum non est a iure præfinitum. Ex quo colligit gl. q. vbi lex non præfinit, nec homo, relinquit ergo in arbitrio in dicit, vt l. in f. inf. de iur. delib. Sed adhuc restat dubium vlg. ad quod tempus index arbitrii debet? Respondeat gl. fin. q. si non est renunciatio allegationis, vel nondum testes aperte. Sed q. est renunciatio allegationis, cetera sit post aperturam testium, ut C. de iud. iudices, & auth. iubemus, ideo tantum de apertura te stium videamus, cum istam op. ponat etiam gl. C. eo. lemp. Et ex istis gl. colligo, quod potest denunciari vlg. ad tempus quo probations super exceptionem possumt fieri. Sed tunc quero, q. si venditor fecit, an tunc erit neceſſe, vt denunciatio fiat, & quid si venditor fecit, an tunc erit neceſſe, vt denunciatio fiat, & q. tunc est.

Barth. Salyctus super s. f. v. et. S 4 eidem

Salycketus super Digesto veteri.

eidem denunciatur. Sed Cy.ibi,& Dy.in c.cum qui certus de re, g.u.iur.lib.6.tenet c.eum qui quod denunciatum non sit necessaria, per dictum eum qui certus. Sed lo.An.in addi.super Spec. de emp.& vend. si dixit denunciationem fore necessariam, licet sciat hac ratione, quia leges simplicem denunciationem non exigunt, quia tunc locuplet haberet regulam illa, vt certus certiori non debet, quia finis denunciationis est expletus, at in causa finis denunciationis aliud a certioratione requirit, si ut uestris causam defensurus, vel adfist desponsationi, vt hic patet in litera, & C.eo. si parentes, & i.empti, & s.de procu. qui absentem, & s.de i.indi. venditor, igitur denunciatum est necessaria, ut infra de adulto denunciasse, & isam partem postea fecerit est Bar. & communiter doct. & ego et eum sequor. Et vñ misi C.eo. peric. & commis. rei ven. I.i. dum dicitur, & ita si denunciatum sit, ibi pondero illam dicti, non limitatiuam, & ita, & illam propositionem conditionalem si, & haec vera, nisi per pactum necessitas ista denunciantur fuerit remissa, ut inf.eod.l. Herennius, in prin. & nisi insidiis venditor risuere impedita, vt inf.eo. l. fiduci. S. Quero cum gl. quid si ei non denunciantur in c.principali, sed denunciantur in c.appellationis & gl. dicit hic, quod potest, dummodo oia fint integra actori, ar.3.inf.de opt.le. Et p.hoc bene facit s.joc. si in l.colonis. Quero ab extra, an pupillo haec denunciatum fieri possit. Balin Liberia.C.de fent. dixit quod sic, quia nihil eo faciente tenetur ergo &c. per notata. in l. cum filius, & in hac inf. vñ, & ista denunciatum, vt dixi, & est simplex, sed interpellatur, vt aliquid faciat, & sic non ei soli est denuncianendum, vt fed & si stipulatum, in eo. sit. Circa hoc dic, & inf.eo. l.fiduci. s.j. Quero, an fideiussori sit ita denuncianendum, sicut principali, & vñ, quod sic, quia & eius intentio rest. ergo, & c.vt. nam diuini, s.de adop. Contrarium puto uerius quia illa non loquuntur, nisi de autore, & eius habere, ut hic, & C.eo. emp. & i.empti, & quia ei soli a quo titulam habeo necessario est facienda denunciatum, et si alii fiat praetudicum, vt inf.o. l.minor. s.i. Ierinus, & t. Quero ab ualeat pactum, ne empor de euictione tenetur, & vñ q. sic. per regulam positam in l. quis in conserbendo. C.de pacis. Fallit si venditor sicut in dolo, ut s.de act. emp. l. s. fi. & Itenet. s.fin. & Lemprom. s. idemq. & s.deniq. & s. qui autem, in vi. vnde in libello oportet, & fiat mentio de hoc dolo, ut d. S. idemq. Item fallit si uedito, vel eius hares euincat, ut d. s. qui aut. in his diob. casibus agit ex emplo ad interesse. Item fallit si alius euincit, & isto casu agitur solum precium, vt d. s. qui autem, & est ille casus notandum, quia habet, q. sic. tunc pactum non facit quod minus agatur ad premium, ut ibi no. gl. & idem dico si respectu certe causa tantum dixerit se non uelle teneri de euictione, q. causa illa secuta non tenetur ad premium, ut eod. qui libertatis, cu. ibi notatus. Sal.

S V M M A R I V M .
Heres quam defensus habet, actionem habebit.

L E X XXX.

Si empori. Haredi datur, auctio q. que competebat de funto. h. D. Op. quod stipulatio ista non committatur, nisi lata infa, ut s.eo. l. non tñ. so. ibi de stipulatione duplicitate, h. d. Op. quod agere hic non possit, cum ei nihil absit, ut s. de act. emp. l. si seruum mihi. Sol. vt gl. Op. 3. quia per aditionem hereditatis auctio est confusa. Solur gl. quia habetur p. non confusa, quia quodammodo dicitur ex auctio facta.

L E X XXXI.

Stipulatio furem non esse, vel sanum esse non esse, hoc dicit. Salycketus.
L E X XXXII.

Quia dicitur. Quot furem, vel facta in stipulatio, de deducta, tot sunt stipulations, & q. liber per se potest committi, & exigi. hd.

L E X XXXIII.

Si seruum. Sine uendor natus, nihil non tradiderit; propter quod nec ego meo empori trade re ponit, siue tradicere nihil, & ego meo empori, cui uita euicta, committitur stipulatio dupla inter ipsum, & mech. d. in utr. lec. Querit gl. quid si non sum condemnatus alleg. pro & contra, sed secunda pars communiter tenetur.

L E X XXXIII.

Simancipium. Entitio q. uenit culpa emporis ei. imputatur. h. d. ibi, quia manumisit, quo casu non datur auctio, ut s.eo. l. si seruum. Sal.

L E X XXXIII.

Si communi diuidundo. Non refert quo res euincatur, vt euictio debeatur. h. d. t. No. quod exceptio praeposterationis omessa de euictione agi non impedire.

L E X XXXIII.

Minor. debet auctio de euictione reintegrari & agi de euictione. Glos. inducit istum tex. in ar. vt tenetur data die feriata possit restituari, & restitui & die feriata, & sic cod. officio. t. Querit gl. quando beneficio restitutio res euincit, an agat in du-

plum. gl. notabiliter dicit, q. non, sed in simulum tantum, quod est notandum, quia gl. loquitur etiam si dupla fuisset promissa, alias dubium non habuerit. t. Querit gl. que fuit ratio dubitandis & respondet, quia res euincitur de iure communis, sed de iure speciei contra communem, ideo videtur nullo modo agi, sed quia non fuisset equum emporiem carere re, & preciosum, & venditorem locupletare cum emporis auctio, ideo eodem officio ei subuenitur, vt precium ei restituatur, & haec est ratio decidendi.

Nause. In subiecto vniuersali, seu toto integrali particula- ria non consentit de per i. h. d. Gl. opp. de l. eum q. inf. de vitup. & del. empori. S. si quis, rem. s. de auctio, empti. Sol. hic de actione ex stipulatu ad duplam, ibi de actione ex em- pto. Opp. 2. de l. s. eo. vbi parte euicta agitur ex stipulatu. Sol. q. hic speciale in his quea commoda diuisionem non recipiunt ad instar hominis euicti pro parte, vt inf.eod. l. si dictum. s. in stipulatione. Vel 2. dicit, vt ibi dixi. Vel dic, quod haec lex uult, quod parte euicta per modum quote obligetur, & sic similitudo hic, in fuenit per prium, ut alias in l. C. de here. infi. Fallit in homi- ne ratione dignitas tua, sed hic principio non est euicta quo- ta, sit res aliqua singularis.

S V M M A R I V M .
Emptor qui suo auctio non denunciantur, an ad precium, vel interesse ex em- pro agere posset.

L E X XXXVII.

Emptori. Pro rebus preciosis tantum tenetur ueditor duplam, promittere, sed non satisfare. h. d. & notabiliter. Querit gl. quia fint preciola, & qualiter cognoscatur, & dic, ut in ea.

Si simplam. Quod error minus in stipulatione de- pletur. dicitur per actionem ex emplo sup- pletur. t. Quiero empor non denunciantur auctori suo, an tunc ager ex emplo ad precium, vel interesse, gl. hic P. dicit, q. nullo modo ager, vel empor. C. eod. ibi videtur casus, sed in contrarium facit hic in versi, quod si non fecerit, & hinc contraria timore facta est glo. seq. Et alias dicebat, quod hic nondum res erat euicta, sed erat sic prope sententiam, quod nunciari non potest, quod non placet, quia prima pars hi loquitur re euicta, vt in litera pare, ergo, & secunda qua aduersatur ad illam. Alii dicunt, quod hic ex abundantia prastatur ista cautio, & sed truffa est, vt in gl. Quare gl. dicit, l. in l. o. quod hic res fuit euicta duas bus vici, vnde ex prima non agitur exempto, vt in gl. fed ex secunda sic, si fecit ea que requiruntur, vt agat, quia in hoc secundo iudicio legitime denunciatum, quod exemplifica, ut in glo. Et haec uera s. in l. But. & est notabilis fo. Alij y. hi de porta Raenata volunt istam concordare cum illa dicentes, quod in cau- nro, quia non denunciatum, perdit simplam, q. stipulatum fuit, quia illam petere potuit. Sed aliam simplam quam non fuit stipulata, & sic per errorem omisit, non perdit, quia ins petendi non habuit, deo agit hic ex emplo, vt promittatur, & detur statim, quod intellige modico spacio dato ad solvendum, & iste est vñ subtilis intellectus ad istam literam. Quero, cum glo. in fi. quid si per errore nihil fuit stipulatum? dicit gl. q. forte ad sim plum ager ex emplo, q. intelligo denunciatione legitimè facta.

L E X XXXVIII.

In creditore. Licet vendenti iure creditoris non tenet euictione, tenetur tamen concedere contrarium pignoratiam contra debitorem empori. h. d. Gl. fi. colligit, quod quis tenetur alteri facere, p. est fine iuris damno & similia inducit. Gl. 2. op. q. hic est cesso sit utilis, quia pign. auct. creditori non competit, quia per exceptionem precii, quod tam tamen fuit quantum debitus, liberatus est debitor. ergo contra eum auctio, quia non est, cedi non potest, ut l. recr. s. si alienam s. de distra pig. Solu. t. q. ante solutionem precii empor de hoc conuenit cum creditoris, vt alias in l. modifinus. inf. de solu. utl. dicit, quod re euicta restigunt pign. auct. quia si non facta in pro- fectum debitoris, & est ratio qui ponitur in gl. sequent. quia licet creditor, de euicto non tenetur, tamen debitor tenetur, ut inf. eod. s. plures. s. j. Salycketus.

S V M M A R I V M .

Res si restitutionis beneficio euincatur, an in duplum agatur,

Res quo iure euincatur.

Causa debet exprimi in sententia.

Denunciatum venditori debet fieri.

Ageus rei uendicatione directa si succubuerit ad publicianam redire posse.

Pater filium qui liber est uelut seruum rendens de euictione tenetur.

L E X XXXIX.

Minor. debet auctio de euictione reintegrari & agi de euictione. Glos. 2. inducit istum tex. in ar. vt tenetur data die feriata possit restituari, & restitui & die feriata, & sic cod. officio. t. Querit gl. quando beneficio restitutio res euincit, an agat in du-

De Euictione, & duple stipu.

141

plum gl. notabiliter dicit, q. non, sed in simulum tantum, quod est notandum, quia gl. loquitur etiam si dupla fuisset promissa, alias dubium non habuerit. t. Querit gl. que fuit ratio dubitandis & respondet, quia res euincitur de iure communis, sed de iure speciei contra communem, ideo videtur nullo modo agi, sed quia non fuisset equum emporiem carere re, & preciosum, & venditorem locupletare cum emporis auctio, ideo eodem officio ei subuenitur, vt precium ei restituatur, & haec est ratio decidendi.

Si a me. Stipulatio duple non committitur, si a- eligere. Solvt sequitur in gl. q. non, e. tempore vt in contrarii is, sed diversis sic. vt hic, & quando ignoranter eligit incompetens.

Op. 4. q. etiam eodem tempore possit, vt initia ex excel. nemo, fol. hic in actionibus, ibi in exceptionibus, vt gl. sed quia hoc aliquam dubitationem habet, dic, vt dixi in l. si quidem. s. de excep. alias gl. vide per te.

Pater. Venditor partis euista solus tenetur si est unusquis plures, quilibet pro sua parte, hoc dic, vt in ea. Saly.

Pater. t. Pater uendens filium liberum, vt seruum te- netur de euictione, licet non possit repelli exceptione. h. d. Gl. opp. del. vendicantem, supra eo. Solu. q. d. hic illa regula nullit, & est ratio, quia iste filius liber erat, & sicut retenere non potuit.

Qui seruum. Si quis venditor excepit, v. sunfructum, tanquam Seij, qui vere est Sempronius, Sempronio vñ sunfructum potente, debet euictio. h. d. Oppo. immo debetur euictio, vt supra de auct. emp. fundum in fi. Solu. hic vñ sunfructum interuenit, ibi duo, quia fundum excepit, & personam nominauit, hoc mili non placet quia & hic factus ex sunfructum pro persona Seij. Die ex- go, quod pro tempore quo Seij nominatus vinit, euictio non debetur, quia pro illo tempore non voluit tenet, fed post mortem sic, quia tunc debuit consolidare cum proprietate, quod tunc fieri non potest, cum Sempronius peccat, ideo quidam hic subaudient, post mortem sed tunc inturgit dubium quid si Seij vinit, led capite minutus est, ita q. si vel vñ sunfructus ei dñe tur, tunc effet, an tunc agere possit empor de euictione, q. dñm dixerunt, q. sic. Sed foan contra, vt in gl. fina. Prima op. pl. et cet per fundum in principia ea. Nam perinde effet ac si vere sunfructus Seij fuisset. Sed si eius fuisset, capitio diminutione finitus perierit, ergo, & nunc Quero ab extra quid si Sempronius prius Seij deceperit, an tunc sunfructus durabit in perso- na venditoris quidam Seij vinit, vel capite minutus non erit, an statim finietur? & puro non statim finiri, per rationem in p. cedentem allegatam. Saly.

L E X XL.

Si is qui. Succedente venditore empori desinunt, si deuiles dari de euicto teneri. h. d. Oppo. cum gl. ratio hic posita non sit sufficiens, quia adhuc remaneat que itio quare fideiussores dicantur liberati, & ideo gl. rationem affi- gnat tunc ante euictionem, quam postea & postea nouam rationem assignat, felicit quod hic legatum erat in specie, & sic euictio non debetur, vt l. domus de lega, primo, & dicetur: in fra eo. liberas.

Si ei cui. ipsum prius eidem venditore vendiderat, res euincatur, ex stipulatione dupla non agitur, sed ex emplo, q. obtinet etiam si empor succedit domino rei vendit. hoc dic. Super text. ibi, caufer quando mili prius vendidit, & sic qui liber corum fuit empor, & venditor euidentem rei. & ibi, duple stipulatio, quia non est euicta in iudicio, vt supra eodem, non tam. Saly.

Si si quis. Si empor, qui si euictorem de euictione ne accepit, alterius rem vendat, & postea ei hares exstat, vt econtra empor venditori succedit, euictio fecuta committitur stipulatio contra fideiussores prioris contractus, h. d. Gl. tunc ex tempore declarative.

S V M M A R I V M .

Fruementum, & vinum non sunt sunfructus.

L E X LXII.

Si prægnans. Pro partu, & foetu post venditionem

1. putatio de euicto, h. d. cum seq. t. Not. ex l. vacce, q. frumentum, vel vinum non sunt sunfructus, sed fructus fundi, & est ratio, vel vñ sunfructus est ius, sed fructus est corpus. Gl. opp. del. venditor hominis, supra eo. & de leg. secundo. l. si quod ex pamphila. Sol. q. est nullum, sed est fructus rei ven. publiciana autem a qua si dominio, q. est nullum, sed est fructus ex iudicio, & traditione, & fo. vt supra de publ. l. & 2. Et gl. dicunt quandoque, q. iste habet effectum domini, & hoc sentit ista gl. in si. quandoque dicunt, q. habet, quasi dominium, vt no. inf. de act. alien. & quare si capellent, potest esse ratio, quia quasi dominus dicitur ex eo, quia taliter possidens cogitatione dominus possidet. l. apud antiquos. C. de fur. Conclusio igitur gl. vera. Nunc op. cum gl. q. p. per venditionem factam a seruo transliterit dominum, vt supra de rei ven. l. si quis hac l. fin. Solu. vt gl. q. ibi seruum habebat liberam peculi administrationem, ideo dominum transliterit, canit fructus, licet autem hic non transliterit dominum, transliterit canit fructus, q. ista paria sunt, publicianam habere, & vñ sunfructi condi- tionem, vt l. eum qui in princip. supra de publ. Opp. secun- do agit, q. uicem debet absolti, fed index illam ratione redidit, quia in libello dixerat se dominum ex traditione, quam fecerat seruos venditor, vnde voluit hoc remouere dicens q. il- lud procederet, quando in traditione in eum facta fuisset domum translatum, & ipse postea suo empori tradidisset cum voluntate domini. Et hoc vult gl. vñque ad veritatem, & no. Opp. 3. q. rei ven. & publiciana non possit agere, quia actiones sunt

Salycketus legum doct.

L E X XLIII.

Vaccæ. Summaui in praecedenti. Opp. q. ne dñm ex stipula-

Salycketus super Digesto veteri.

pulatione non agitur, sed nec ex empto, quia si emptor fuit bo
nus, vitulum, ut fructum fecit suum, & per conseq[ue]ntem si eu
nitur, aut eius culpa, & tunc non agitur, aut per iudicis impruden
tiam, aut fuit male fidelis, & similiter non agit. Soluti, quod fuit
bona fidei, & quod dicit suos fecit, fatetur, tamen si extant
debet restituere excenti fundum, vt C. de rei vendi. certum
§. fin. & plenius no. supra de rei ven. ex diuerso. in prim. &
iudicis officio, vt ibi no. & huic officio praescribitur triennio, secund
um cui vix iniurias similes infra de viu. sequitur, & fructus,
vel pro foli predicti contraria dicit gl. dicit, q[uod] hic vitulus erat per
ceptus a venditore ante venditionem quem postea sine culpa
defuit possidere, sed praedicti communis est.

L E X . XL . I I I .

Scapham. Scapha non est pars nauis. h.d. Vellatius.
Vendita naues non committitur actio ex
stipula de euunctione pro scapha euista, quia pars nauis non est, ni
si & ipsa expensio sit vendita scapha, q[uod] appellamus batellum, q[uod] non
dicitur in venditionem venire, ut sequela, & iste tex. prima
facie sentit, quod sic, licet non sit pars nauis, quia fuisse euista, &
si dicas, expressum fuit vendita, sequitur quod ea euista agi potest.

Salycketus.

Qui fundum. Euista parte infra fines demonstra
tis agitur de euunctione habita bo
nitatis ratione. h.d. Pone casum in terminis, vt in gl.

S V M M A R I V M .

- 1 Vendens fundum de euunctione tenetur pro quasi suis fructibus euunctione.
- 2 Via ex causa uenientia per alienum fundum constituantur, confinies
de euunctione tenetur.
- 3 Mendacium nemini nocuum non punitur.

L E X . XL . VI .

Fundum. † Vendens fundum pro quasi euunctione
fructus teneatur de euunctione. h.d. Glo.
oppo. q[uod] non transcat ad emptorem fundi nisi fructus, quia
venditor vsum fructum detrahit, & sic emptorem ad sibi trad
endum vsum fructum obligare voluit, igitur emptor sibi tenetur.
Solu. q[uod] emptorem non obligavit, sed vsum fructum sibi retine
re voluit, quod ut pote alienum non potuit, nec hoc ten
etur emptor, ut infra de iur. dot. s[i] militet. §. primo. Querit glossa,
quid si venditor deueniat ad easum in quo si recte vsum fructus
tenuerit, finitur vsum fructus. Tatio vsum fructario adhuc vi
uente, an teuebitur emptori. & dicit gl. quod sic, vt l. fundum. fu
pra de auctemp.

Si per alienum. † Constituens via ex causa
venditionis per alienum fun
dui, tenet de euunctione. h.d. Op. gl. l. supra comm. prg. & inst.
deserv. §. ideo aitem, in quibus dicitur, q[uod] fundum alieno non pot
constitui fructus, cuius contrarium hic supponitur. Solu, quod
hic fuit constituta de facto, sed non de iure, vt ibi, licet hic fit o
bligatus actione personali ad constituantem seruitutem.

Cum tibi. Venditoris mendacium non affers
emptori damnum non punitur, hoc di
citur. † No. q[uod] mendacium, q[uod] non affert alteri damnum, non pu
nitur, concordantia sicut in gl. oppo, quod iste mentitus est, q[uod]
dixit, q[uod] tenuit tantum, date iustus est, ergo teneri debet, ut infra
eo. l. qui libertatis. Quid ergo. S. q[uod] hic dixit de minori summa
qua re vera est, ibi de maiori, & rationem ponit gl. quia
venditor non voluit teneri emptori de conditione, quae erat
gravior, igitur minus de ea, quae erat leuior. Salycketus
legum Doctor.

L E X . XL . VII .

Si duos. Euista altera de diuersis rebus venditis, agitur
de euunctione pro rata, licet non euista valeat
æquali precio. h.d. & nota.

L E X . XL . VIII .

Cum fundus. De intercessione totali deducitur parti
culare soluum. h.d. Sal.

L E X . XL . IX .

Si ab emptore. Siue petatur vsum fructus siue pars
rei, auctor debet denunciari, Salycketus legum doct.

L E X . X . L .

Si pignora. Contra executorem, executionem sen
tientia vendentem non agitur de eu
unctione. h.d. Glo. q[uod] contra eum non detur de dolo, sed
actione neg. gest. vt supra de nego. gest. l. ait prator. §. si executor.
foli uerbis ibi no.

S V M M A R I V M .

- 1 Inuria que per iudicem fit uni, an prius iudicet alteri.
- 2 Empor de euunctione non agit, nisi inusta damnationi culpam dedit.

L E X . X . LI .

Siper imprudentiam. Imprudentia, vel iu
dicis impunitia non

De euunctione & duplo stipu.

142

Sihares. Mendacium afferens emptori prejudicium
punitur. h.d. Not quod condicione dandi im
plenda in persona haeredis transit in emptorem habente ca
dam ab eo.

S V M M A R I V M .

- 1 Sententia, que contra absentem fertur non contra malam causam, sed con
tra absentem ferri dicitur.
- 2 Probatio contra presumptionem iuris, & de iure non admittenda.
- 3 Denuntiatio an debeat absenti personaliter fieri.

L E X . L V .

Si ideo. Re euista causa non defensa, de euunctione no
agitur. & sufficit defendi ab eo qui potestate
habet. h.d. No. q[uod] solutor condemnatur, licet causa fuerit ini
tiata cu[m] pupillo. † Item no. ex prin. praeumptionem notabile
quam l. ista facit, vt sententia lati contra absentem praealumatur
potius lati propter absentiam, quam propter malam causam.
conciunt in prin. Querit gl. q[uod] si certum est, q[uod] causam per
didisset etiam ipsa lati facit, q[uod] non propterea agit
de euunctione, quia porrut non succumbere arg. supra de arb. si
intus. & infra de leg. prim. l. cum res. §. cum fidei uoluntate. In fine.

† Item, quia haec est presumptio iuris, & de iure, contra quam
non admittitur probatio in contrarium. Sed canet, quia in qua
fitione proposita iste rationes non videntur locum habere,

cum praepositum si iam certum esse, q[uod] si profens fuisse, ip
se perdidisset causam, id disputandu[m] non est an vincere potuit.

Necl. ista praeumptione iustum facit, nisi in calu dubiu[m], nec est
hic praeumptione iuris, & de iure, cum admittatur probatio in
contrarium, vt infra dicitur in gl. Quero secundo, quid si prae
fens fuit testes, p[ro]duxit, & allegations suas fecit, & sententia
non affuit, ad quam citatus fuisse gl. dicit, q[uod] tunc de euunctione ag
it, quia praeiens fuisse videtur, ut infra gl. vi, aut claus. si alius. §.
est & alia, q[uod] in alia ratione placet, quia fecit quicquid debuit, p
defensione caule & ultra non restabat faciendum. Gl. vt sequi
tur, opp. contra l. de l. C. de contrario iud. Sol. duplicitur vt
in gl. Et ex secunda fol. no. q[uod] haec non est presumptio iuris, &
de iure, quia probatio non admittetur in contrarium, nisi per
confessionem aduerteri, vt non per doct. in auth. sed ianu[n]e necess
e. C. de dona ante nup. Opp. secundo, quod hodie absens vice
re posset, non tam si sequitur ergo causa adesse non debuit cu[m]
si tempore congruo affulget, aliquid allegare potuisse, propter
q[uod] vici[er]it, sic haec non est correta per illam.

A D D I T I O N E .

- 1 In contrarium. Quod est verum nisi per confessionem partis, vt not. Pet. de
Anch. in quanto de primum. & sic licet contra presumptio iuris, &
de iure non admittatur probatio in contrarium, tamen admittitur con
fessione partis, vt gl. approbat. in illud in auth. de aequal. do. firmat Barto.
& doct. in auth. sed iam necesse. C. de donante nup. gl. & cano in c. is qui
qui fidem. de spon.

S. Pra fenti. Si per venditorem stat quominus ei de
nunciatur, pro denunciato habetur h.

† Reuoco in dubium, an absenti debeat personaliter denun
ciari, vel sufficiat ad domum, & videtur q[uod] personaliter etiam si
sit extra territorium, per istum tex. non enim est iste aetus iudi
ciarius, sed extra iudicari, & sic ubique potest fieri. In contrari
um facit, vt sufficiat ad domum sive habitationis, infra de exc
tu. scire oportet. §. oportet & l. i. l. i. infra de liagno. quem tex
vide, & scire. §. secundum illum intelligit. Quirinimo si ibi ha
bitationem non habet, ita q[uod] eius, nec familiæ sua facultas ha
beri non potest, per eum intelligeretur factum, vt denunciari
non possit, & ideo absque illa denunciatio agi potest, vt hie
& C. o. l. i. permutationis in fi. Et hoc, nisi alibi ab initio habue
rit domicilium, vel postea mutauerit sine fraude, & tunc ei ab
senti in loco domicili sibi denunciari debet, & ita potest et
sic intelligi. Erat ratio, quia denunciator vult illum sibi obliga
re, vt dixi supra eo. l. i. rem. §. fin. ignara ad domum eius debet ac
cedere, vt infra de condi. & demon. l. p. §. fin. & C. de condic. in
ser. l. cum quidam. & secundum predicta, intelligo, q[uod] notatur
in l. sequenti. §. si presente. & potes hic addere, quod ibi not.
Salycketus legum doct.

S V M M A R I V M .

- 1 Stipulatio usque ad quam quantitatem fieri possit.
- 2 Euictione non debetur, nisi per iudicem sententiam euista.
- 3 Euictione debetur compromissu[m] iudice cogente ex statuti dispositione facto.
- 4 Denuntiatio domino presente debet fieri procuratori
- 5 Denuntiatio, an sufficiat fieri procuratori si dominus absit.
- 6 Denuntiatio fit pupillo tuore absente.

L E X . L V I .

Si dictum. Conuentio de cauendo de euunctione de
bet servari. h.d. Opp. q[uod] immo lequi de
beamus, q[uod] minus in stipulacione est deductum, vt infra de ver
ob. l. inter stipulante. §. stipulante. Solu. q[uod] ita est disdicta
legis, & sic alienum tantum deducitum est in stipulacione: fe
cas si fuisse disdictua hominis, vt in contrario, & haec vera: li
qui ad dixi supra eodem l. prox. §. fina. & adde aliqua
que

cer quidam in versi. alii, aliter dixerint, & male. Opp. secundo,
q[uod] ad implementum huius paci velut nudi non detur actio, vt lu
stra de paci. iuris gen. §. quinimini. Solu. vt in gl. in versi. hoc au
tem, videlicet, q[uod] hoc pactum non est nudum, sed vestitum co
haerentia contractus. ideo text. iste dicit, q[uod] agit ex empto. i.
informata. Opp. 3. q[uod] si pactum tuu de triplo, vel quadruplo, non
valeat, vt C. de len. q[uod] pro eo, q[uod] inter proferim. l. §. c. i. m. u. so
lu. vt sequitur in gl. q[uod] ibi de interesse legali, hic de conuento
a partibus taxato. Opp. 4. ad idem de l. emp[re]m. §. idem. §. de
act. emp[re]m. Solu. ibi pena accedit loco quantitatis, hic rei empre
m. t. Ad huius alternativa declarationem querit glossa, v[er]e ad q[uod]
quantitatem possit hic stipulari, & respondet gl. q[uod] v[er]e q[uod] ad quad
ruplicum, quando pena per nomina respectiva, vt dupli, tripli,
vel quadrupli, vt hie, iuit. q[uod] ecus si certum quantum nomine
penae quis stipuletur, puta centum, & tunc potest quantum vult,
& si in se excederet quadruplicum, vt inut. stip. §. alteri. Et
ratio diversitatis potest esse, quia per nomina respectiva habet
respectus ad rem ipsam, iudicem, hoc est, ne poena nimis foret excelle
ta, non volunt, q[uod] excederet quadruplicum, sed quando per nomina
simplicia habetur respectus ad ipsum delictum, quia simplicis
non est capax, sicut necesse imponi poena certam, & illa
quantunquem sit, potest dici excedere quadruplicum, cum no
sit tunc dare triplicum, & hac in poena legali. In poena vero co
nventionis quicquid sentiat ista gl. & similis sequor op[er]i. Dy. qui
distinxit, aut conuento est facta per verba, simplicia, & dicit, vt in
precedenti dixi: aut per verba recipienda, & tunc aut habe
tur respectus ad aliquid praefactualiter certum, puta comodo
tibilibus quem estimo decem quem promisi, restituere
sub poena decupli, & tunc inquit ipse, q[uod] poena valet in decuplo,
quia eadem est ratio, q[uod] est quando poena inponitur per non i
na simplicia, aut per nomina respectiva non habetur respectus
ad aliquid praefactualiter certum, sed incertum, vt sub poena du
pli, vel tripli, vel quadrupli eius, q[uod] res valerebit, vel intererit, & tunc
per nomina respectiva non potest excedere duplum, vt C. de
sen qua pro cod. luna, & est ratio, quia cum de futuris incerti
sum, potest nimis ascendere, & sat is ultra, quam promissor
cogitaret, hoc tene cordi. Opp. 5. de l. i. procurator. intra de iur
fil. Sol. q[uod] ibi speciale. Oppo. 6. q[uod] huius stipulationi, quia prator
non possit addi, vel derrah, vt infra de pret. stip. l. i. §. stipulatio
dupl. Solu. duplicitur, vt in gl. Sed si ponderas, vna recidit in aliis
quia lex non permittit, nisi vtrique pars vult, veritatem quia
do utraque pars vult, dixit Iaco de Bui. in l. i. C. de procura. q[uod] de
pratoria transit in conventionalem. Expedita est prima lectu
cum suis contraria. Sed gl. vt verific. Potest etiam, haec lex aliam
poluit, vt contraria aliqua evitaret, quam vide per te. Saly.

Si compromiso. Re euista ex comprome
tito, non debetur ei. nullo non debetur ei, nisi per
tentiam iudicis res euinatur. Contra q[uod] opp. glo. de l. i. manci
pium, §. si communis duid. §. c. Sol. q[uod] ibi sententia iudicis inte
venit. Querit gl. q[uod] si in indicem non suum contentis, & per
eius sententiam res euista fuit? R. respondet glo. q[uod] nec tunc eu
ista debetur, q[uod] est norandum, quia hic habes, q[uod] ex iuridictio
ne prorogata non debetur euista. In contrarium facit, quia or
dinariis esse non definit, & ab eius sententia appellatur, & iuris
dictio habet, q[uod] non habet arbitrio, vt l. i. l. i. de auct. cogita. Quo
rit gl. q[uod] si plures erant ordinarii, & unum elegit, dicit glo. q[uod]
tunc debetur euista, quia electio unius ex necessitate proced
it, & bene dicit. † Quero ab exira, quid si compromissum factu
tum cogente iudice ex dispositione statutu[m], an tunc ager de eu
ictione, & videtur fieri littera leni[us] contra, & q[uod] a
arbitrio ex necessitate ele[ct]us iudicetur loco iudicis, ut l. apertissi
m. C. de iudi. Ethoc denunciatione legitima precedente, & de
arbitrio compromissio, non de arbitratore, qui iudicat de fa
cto, & non de iure. Saly.

Si compromiso. Re euista ex comprome
tito, non debetur ei. nullo non debetur ei, nisi per
tentiam iudicis res euinatur. Contra q[uod] opp. glo. de l. i. manci
pium, §. si communis duid. §. c. Sol. q[uod] ibi sententia iudicis inte
venit. Querit gl. q[uod] si in indicem non suum contentis, & per
eius sententiam res euista fuit? R. respondet glo. q[uod] nec tunc eu
ista debetur, q[uod] est norandum, quia hic habes, q[uod] ex iuridictio
ne prorogata non debetur euista. In contrarium facit, quia or
dinariis esse non definit, & ab eius sententia appellatur, & iuris
dictio habet, q[uod] non habet arbitrio, vt l. i. l. i. de auct. cogita. Quo
rit gl. q[uod] si plures erant ordinarii, & unum elegit, dicit glo. q[uod]
tunc debetur euista, quia electio unius ex necessitate proced
it, & bene dicit. † Quero ab exira, quid si compromissum factu
tum cogente iudice ex dispositione statutu[m], an tunc ager de eu
ictione, & videtur fieri littera leni[us] contra, & q[uod] a
arbitrio ex necessitate ele[ct]us iudicetur loco iudicis, ut l. apertissi
m. C. de iudi. Ethoc denunciatione legitima precedente, & de
arbitrio compromissio, non de arbitratore, qui iudicat de fa
cto, & non de iure. Saly.

Si compromiso. Re euista ex comprome
tito, non debetur ei. nullo non debetur ei, nisi per
tentiam iudicis res euinatur. Contra q[uod] opp. glo. de l. i. manci
pium, §. si communis duid. §. c. Sol. q[uod] ibi sententia iudicis inte
venit. Querit gl. q[uod] si in indicem non suum contentis, & per
eius sententiam res euista fuit? R. respondet glo. q[uod] nec tunc eu
ista debetur, q[uod] est norandum, quia hic habes, q[uod] ex iuridictio
ne prorogata non debetur euista. In contrarium facit, quia or
dinariis esse non definit, & ab eius sententia appellatur, & iuris
dictio habet, q[uod] non habet arbitrio, vt l. i. l. i. de auct. cogita. Quo
rit gl. q[uod] si plures erant ordinarii, & unum elegit, dicit glo. q[uod]
tunc debetur euista, quia electio unius ex necessitate proced
it, & bene dicit. † Quero ab exira, quid si compromissum factu
tum cogente iudice ex dispositione statutu[m], an tunc ager de eu
ictione, & videtur fieri littera leni[us] contra, & q[uod] a
arbitrio ex necessitate ele[ct]us iudicetur loco iudicis, ut l. apertissi
m. C. de iudi. Ethoc denunciatione legitima precedente, & de
arbitrio compromissio, non de arbitratore, qui iudicat de fa
cto, & non de iure. Saly.

Si in stipulatione. mittit stipulatio dupl. h.d.
Et sic no. quod non est hic idem in parte, quod in toto, & hoc
quia non est eadem ratio totius & partis, ut dixi, supra cod. l.
Salycketus legum doct.

Si cum posset. Si emptor nesci capere potuit, &
non fecit, de euunctione non agit.

Si presentem. Emptori denunciari, vel denunci
cato non talenti, debetur euictione, hoc dicit.
† No. q[uod] sufficit denunciari procuratori domino presente

& intelligentia facit infra de verb. ob. l. i. procuratori presentis.
Item no. q[uod] ista uerba, talis dicitur praesente tali, non important ne
cessario, q[uod] ille audierit, & intellexerit, ut hic ibi, & non ignorare
te & c. quod no. pro testibus. Querit gl. si dominus esset ables
sus, & si sufficeret denunciari ipsi procuratori? & dicit quod sic. q[uod]
no. & pro hoc facit, quia ad domum venditoris tunc denun
ciari sufficit, ut dixi supra eodem l. prox. §. fina. & adde aliqua
qua

Salycketus super Digesto veteri.

quaerib[us] ibi scriptis pro declaratione huius gl fina. Quero cum sequi. gl. quid si venditor, & ego simil conueni, quia possidebamus, & pro iudicio pariter defendimus, & probations scientias, & succubuumus, nec aliter sibi denunciari, an agam de euictione. Ista gl dicit q[ue] agere possum. Quod procedit in dubio, secundu[m] eius op[er]i, quae se habet, vt certo non sit necessaria denunciatio, sed illam non tenit, ut scripti supra eo. l. si rem. S. si dubito, & adhuc videatur ista gl. procedere, quia ratio quam ibi affigunt ad probandum, & denunciatio sit necessaria, est, quia petitur ab eo, vt veniat causam defensurus, sed hoc totum ipse feci in themate, ergo frustratoria fuisse denunciatio, facit, quia actio ad exhibendum non datur pro rebus immobilibus, cum seip[s]as continuo exhibeant.

S. Pupillo. Sufficit pupilio denunciari tuto non. Apparuit, & gl fina. S. si ex stipulatu infra de verbis obli. Soluit, quod hoc est inuentum in suorem pupilli, vt si ei saltare, non denunciet, cum tutor absit, empor de euictione non agat, & infurgit iste tutor, quia si pupilio non posset, quia pupillus, nec tutori propter absentiam, ergo sine denunciatio ne agere posset, vt in p[re]cedentem, sed virtus est pupillo, vt empor graueretur sibi denunciari: ut eo non denunciante, non agat. In contraria autem est econtra, quia vtile est pupillo, vt ei denunciari possit, vt non tenetur, haec videatur intentio huius gl vel Sol. vt dixi infra de yl[lo]r[um] mora, circa pr[oc]in. q[ue] de pupilla an in mora constitui possit.

S V M M A R I V M.

Stipulatio, habere licere, differt ab illa de dupla.

L E X L V I.

Habere licere. Stipulatio, habere licere, nō committitur, nisi re ablatu[m], vel abducta per tertium enim centem per sententiam, & semel commis sa, resolui non potest. Et no, q[ue] ista est stipulatio alia ab illa de dupla. Opp. q[ue] expectetur, q[ue] res abducatur, sed statim controvergia morta stipulatio committatur, vt infra de verbis obli. stipulatio de quod quatenus. Solu. ibi controv[er]siam mouit is, qui promisit habere licere, hic aliis. Ideo hic est necesse, vt res abdu catur, ibi secus. Opp. 1. quod necesse sit, vt sententia feratur, vt s. el. videntem, & l. seq. Solu. q[ue] ibi, vt posset agi ex stipulacione dupla, ex stipulacione, habere licere. Op. 4. contra, q[ue] stipulatio commissa resolui possit, vt infra de exce. d. l. fiduciis. Sol. dupliciter, vt in gl.

S V M M A R I V M.

Euictione non datur pro eo, quod in genere relinquitur.

Denunciatio usque ad tempus fieri posse.

L E X L V I I.

H[ab]eres. Pro legato in genere reliquo debetur euic tio, h.d. Op. de l.s. si substituto, & l. si legato fieri & l. si domus. S. si de leg. primo, & supra eo. l. si qui. Sol. hic legatum iuit in genere, de cuius natura est, vt detur, & sic dominium transferatur, ideo re euicta apparet dominium non sufficie translatum, & per consequens non sicut solutum, q[ue] debuit, id agitur de euictione, in contraria res certa sicut legata, ideo sufficit rem taliter, quia testator non voluit ultra obligare, vel grauare haeredem illam redimere, vel nisi legauerit coniuncta persona, vt infra de leg. S. non solum, & C. de l. cum aliena. Op. secundo, q[ue] de euictione non agat, vt inf. delega; 3. qui concubina, S. si haeres. Sol. q[ue] haec secundum illam, vt agat denunciatio ne legitima p[re]cedente. 4. Sed tunc infirgit dubium v[er]o; ad q[ue] tempus denunciatio fieri possit, & quidam dixerunt ante iudicium idest contestatam, per d. S. si haeres. sed truffa est, q[ue] ibi debet intelligi, idest ante sententiam, & intellige coniuncta re pore, vt l. rem. S. fin. & eo. Quero quid de seruo subalternitate reliquo, & responderet, q[ue] idem, q[ue] quando in genere, vt inf. de le. a. l. que de legato. Salycketus.

L E X L I X.

Sires. Legatarius non potest auctori legantis denunciare vt defendat, nisi fuerint cessantes. h.d. Q[ue] reuertit glossan haeres cogatur cedere? & responderet, vt dixi supra co lin creditore.

S V M M A R I V M.

Actio exempta, quae naturam habeat.

L E X L X.

Si in venditione. Si in stipulatione de euictione, ne certa quantitas non sit ap posita, agitur ad simplum, & ex emplo ad interessu. hoc dicit, q[ue] natura actionis ex emplo est, vt re euicta agatur ad interessu. Opp. q[ue] in uno, vt dupla promittatur, possit agi, vt s. el. & l. empor. S. fin. Solvit in gl. q[ue] hic fuit dictum, ne dupla permitatur, vt ex certa scientia fuit promissum, alias fatetur, q[ue] ad duplam ageretur. Sed caue, quia gl. no, contrarium in d. empori. S. fina. Sed concordando gl. aduertere, subtiliter, q[ue] cauda huius gl. refertur ad proximum dictum, quod est quando duplam p-

S V M M A R I V M.

Possessio nuda per hypothecariam aducatur.

Aestimatio in p[re]dictu secundum tempus quo evincitur.

L E X L X V I.

Si cum venditor. Si emp[or] monitus non ei git publicanam, sed rei ven dicationem

De euictione & dupla stipu.

143

ditionem, & eco[n]tra, & succumbat, de euictione non agit, cum alia super sit hypothecariam eligere tamen non tenetur. h.d. 1. No. q[ue] texib[us] hoc enim, qui toto anno allegatur, quod per hypo thecariam nuda possitio aducatur, ex quo collige formant libellandi. Gl. i. op. quod idem sit si venditor non admisit possit emptio, per notata supra codem. l. minor. S. si seruus. Gl. stat contrario, idem hic subaudiu[t], maxime, vt in prima. alia sunt li terales. Salycketus.

S. Si id quod. Non refert, an emptori, vel alii voluntate eius rcs tradatur. h.d. No. q[ue] hic fingitur vereditio breui manu facta, vt in gl.

S. Si rem quae. Patientia habetur pro traditione, concordat instituta de re. diu. S. in terdum. Salycketus.

S. Si ei qui. Omnibus venditoris haeredibus debet de nunciari, & euictione secuta potest agi contra omnes, licet virus tantum defendatur. h.d.

S. Si fundum. Mendacium venditoris afferens em p[ro]tori preuidicium obligat illum, & viusfructus relitus quo ad viuet, non per capitum diminutio ne, hoc dicit. Et no, & est ratio, quia intelligitur repetitus, vt l. si cu[re] versificu, unde tractatum est. supra quibus modis viusfructus amittit. Salycketus.

S V M M A R I V M.

Emptor an teneatur appellare a sententia lata abso[n]te venditor.

L E X L X I I I.

Ius denunciandi potest per pactum remitti. hoc dicit.

S. Gaia Seia. Emptor vietus venditore presente, licet non appelle, nihilominus agit de euicta. Appellans vero, & viuo suo succumbens non agit. h.d. Ibi, laudauerat, id est laudabiliter denunciauerat. 1. Gl. querit, quia p[ro] sente venditore lata sententia non tenetur empor app. an eo absente retenetur, & d. gl. q[ue] si causa est bona, tenetur appellatio nis actum interponere. vt C. de adm. tu. l. si bona, & idem si ma la. Sed, an tenetur prole qui interponit, dicit gl. quod nō ma la, sed bonam sic. Sed si dubitat, an causa sit bona, vel mala, dic q[ue] praesumptio est pro sententia, vt hic, & C. ne vxor pro mal. 2. Tamen in his erres, vide q[ue] scripti supra man. l. si procuratorem, & l. ignorantes. vbi plenifim[er] in hac materia distinx, & dif ferentiam ibi videbitis inter procuratorem, & emporum, vel si dicissem. Gl. qui querit de exemplis quando viuo suo dicatur perdiu[er]ta causa, & dicit gl. quod praesumptione, per emp[or]io ne instantie, vt hic. Item renunciatione canse. Item appellatio nis omissione, vbi appellare debuit. Et ultimo gl. dicit, quod pra esumptio est pro sententia, quod no. supra eo. Salycketus.

L E X L X I I I.

Emptori offerens rem euictam empori.

Vnde interesse non liberatur. h.d. Gl. opp. q[ue] ino. lib[er]tate, vt infra de exce. d. l. si fidei. p[ro]st. Solu. q[ue] ibi offerebat seruus cum interesse, hic sine interesse. Op. secundo, q[ue] licet offerat tni. stipulationem dupla, semel commissam no. evictat, vt supra eo. l. habere licere, in fin. Solu. quod ibi non agitur stipulatione ad duplam, hic q[ue] agit ex emp[or]io ad interesse. Oppo. 3. quod sufficiat rem offerti, vt infra solu. matrim. l. si vero negotio. S. fin. Solu. quod ibi causa est duvelas, & specialis ex equitate. Salycketus.

L E X L X V I I.

Emptori offerens rem euictam empori.

Vnde interesse non liberatur. h.d. Gl. opp. q[ue] ino. lib[er]tate, vt euictat, vt excepit, vt agit de euictione. Op. secundo, q[ue] licet offerat tni. stipulationem dupla, semel commissam no. evictat, vt supra eo. l. habere licere, in fin. Solu. quod ibi non agitur stipulatione ad duplam, hic q[ue] agit ex emp[or]io ad interesse. Oppo. 3. quod sufficiat rem offerti, vt infra solu. matrim. l. si vero negotio. S. fin. Solu. quod ibi causa est duvelas, & specialis ex equitate. Salycketus.

L E X L X V I I I.

Cum ea.

Emenis a creditore pignoris iure vendente,

de euictione non agit, nec excipit. h.d. Opp.

quod pactum istud non fuerit necessarium, vt supra de pign. l.

p[er]iculum. Solu. confidit, vt in gl. Oppo. l. si post. C. eod.

Solu. ibi iure dominii vendit, hic iure creditoris. Querit glos.

an si solvit, repeatet, & dicit, quod sic, vt supra de accep. l. lex em.

l. si fina. Salycketus.

S. Creditor.

Si creditor, recepit insolutum nomen.

debitoris, & pignora, licet pignora evi

cantur, non propter ea agit contra suum debitorem per delega

tionem liberatum. h.d. Querit gl. an ad cessionem contraria

pignoratice possit agere, & dicit, quod sic. Salycketus.

S V M M A R I V M.

Tendens seruus, si libertatem, exceptit quando tenetur foro in libertatem se provocante.

L E X L X I X.

Quilibertatis.

Vnde editor si simpliciter excipit

libertatem, nō tenet de euictione,

quocunq[ue] mō seruo in libertate, & p[ro]p[ri]etate. Solu. q[ue] si dicit

libertate, vt excepit, vt agit de euictione tenetur, &

idem si vna causam statulib[er]tatis dixerit, & alia leuior illa

fuerit. h[ab]it. Contr. prin. op. d. l. excep. l. si supra de accep.

Solu. in gl. l. q[ue] qdā dixerit, & excipit vna causam euictionis no[n] tenetur, & tunc etiam ad precium non tenetur, nec ad du

plu, vel inter esse totale, vt hic. Ius est si g[ra]tia dicar, & nolle teneri,

q[ue] tunc tenet ad pecū, vt in p[ro]p[ri]etate. Sed gl. notabilis solvit, q[ue] g[ra]tia agit de p[ro]p[ri]etate euictionis no[n] tenetur, & tunc

et ad p[ro]p[ri]etatem auctori petitur, vt rem veniat defensurus, vt hic,

& supra cod. stremula. l. si fin. & vide quod ibi dixi.

S. Et si iusflu.

ad iusflu tenetur de euictione, sed contra liberatu

m[er]itum actio ex emplo ad premium cum viris habita compen

satione fructuum, hoc dicit. Glos. opp. quod non duntaxat in pre

cio, led in omne interesse, vt supra de pignor actioni, eleganter.

primo respon. solu. ibi.

S. Mota questione.

de euictione. Nota, quod

in denunciando auctori petitur, vt rem veniat defensurus, vt hic,

& supra cod. stremula. l. si fin. & vide quod ibi dixi.

S. Qui nomen.

Vendor nominis tenetur de do

lo, & tenetur prefare illum esse de

birent, non autem locupletem, hoc dicit. Glos. opp. de l. nam is

supra de solo, & non soluit, dic solu. vt ibi, vel ibi concernit esse

etum, hic non.

S V M M A R I V M.

Euictione non debetur probis, q[ue] tacite consecutive accedit.

L E X L X X V.

Ad servitutes. Pro euictione serviturs fundo

simpliciter vendito non debetur euictio, nisi tunc

venditus

Salycketus super Digesto veteri.

tempus quadrimestre, q̄ datur condemnatis nō p̄dēt quoniam nū intētem teneat ad fructus. Gl. prima ponit casum vñfis; ad ver. vñfis autem. Opp. gl. quod inter nō teneat ad fructus, vt C. de vñfis. etiā. fī. Sol. vt sequitur in gl. videlicet, q̄ ad vñfis non teneat; vt ibi sed ad fructus sic, vt h̄c ratio est, q̄a fructus non possunt crecre; sed vñfis sic. Et ideo, quia pofta vñfis crecre vñfis, ad centesimam, reuelatur condemnatus, vt inter nō curant, vt l. eum qui in prin. supra de iure iur. Opp. secundo, q̄ hoc quadrimestre tempus non computetur a tempore sententiae latet, vt C. de vñfis. iudic. l. Sol. quod ibi appellatur; ideo inter rim non currit, sed demum cum sententia transiuit in rem iudicata, ut ibi h̄c non appellatur, & hoc vñfis gl. Et ideo. Et Opp. 3. q̄ non detur hoc quadrimestre tempus, vt Inst. de off. iudic. l. Sol. vi in gl. in ver. Item no. videlicet, quod predicta quan- do est condemnatus actione personali, contrarium p̄dictit quādo actione reali, quo casu statim cum sententia transiuit in rem iudicata, debet executio fieri. Opp. 4. cum gl. super verbo, Accipiat, quod si fideicommissarius commoda non accipiat vñfis; ad sententiam, quia per item contestata h̄c actio p̄ fideicommissario competet dictrina nouata, vt aliam. inf. denou. vel saltē per sententiam, vt l. fī. C. de vñfis. rei iudic. & per consequens cū prima in aliam sit translata, vt infra de nou. l. sequitur, quod q̄a ista nouante non sicut in mora, non debet hares teneri ad ista, q̄ hic debentur propter moram. Sol. quod nouatio, quia si per stipulationem primā perimit, & in nouam obligationē trāfundit, & de illa loquitur d. l. & l. delegare, in eo. ti. & h̄c a gl. appellata est nouatio voluntaria, & cōuentionalis. Quādam est qua sit per litis contestationem factam contra debitorem, & iusta non perimit primā, & appellatur necessaria, quia redditus in initium, vt l. inter stipulatorem, fī. infra de verbō oblig. & ideo fructus, & vñfis; veniunt propter moram, vt h̄c. Tertia est nouatio, quae etiam non perimit, led appellatur nouatio, q̄a noua actionis adiecit, & iusta sit per sententiam, nam primo non tollitur, sed noua actio adiecit, scilicet actio in factum ex re indicata, & de ista loquitur dicta. fī. C. de vñfis. rei iudic. & ibi plenius notatur. Nunc trāfō ad gl. super verbo. Non lucrum, & quārō quāmodo h̄c dilatio lucrum affert, & respondeo, quod res est clara in fructibus perceptis, quia debent restituī fideicommissario, propter hanc in teccapedinē, q̄ tunc illa lucrum affert, quia illo tempore percepti non restituētur. Sed de percipiendis dubitatur, & fuerunt quidam qui dixerūt, quod ab his excusat, quia lucrum non est, nec in eis est potest, tanquā de non ente. Sed gl. tenet contrarium. Ego concordo op. de de percipiendis teneat interim si & ante tenebat, nec dilatio ei lucrum affert, quod consideret in hoc, quia liberaretur ab eo ad quod prius tenebat, & hoc casu verum dicit gl. Nec oppo. quod a cursu vñfis liberatur interim, vt l. fī. C. de vñfis. rei iudic. quia illud ideo, quia pofta maiores debentur, quod nō est, nec esse potest in fructibus. Vbi autem prius de percipiendis non tenebat, nec nū tenebat, vt in alia opinione. Post hac gl. ponit super fructibus fideicommissario debendis unā noualam Iōan. led intermiscebam questionē uidelicet, an fructus cōputentur in quarta, vel non? de qua questionē hic non est tractandum, sed de ea remitto ad trebel. Dic ergo ad questionē, aut queritur de vñfis quando veniant in legatis, & quod a tempore more, non ante, vt infra de lega, secundo lege Titia. Se iā. vñfis & not. C. de vñfis & fructi. legat. l. Aut queritur de fructibus, & tunc in re singularis legate, aut rei collectiue, aut rei uniuersalis. Si rei singularis, tunc aut legatus alienam, aut propriam. Si alienam, tunc percepti ante moram hereditis non veniunt, led quāfīt poftea sic, ut infra de lega, primo. quāfīt. fī. mihi seruus, & infra eodem titul. equis, la secunda, in primo responso, & no. in l. haerennius. infra eodem tit. Sed propriam testatoris, & tunc, aut queritur de percipiendis, & de perceptis. Si de percipiendis, & tunc si a petitor, & sic a legatario, tunc ve- niunt a tempore more. Casus est infra de lega, l. apud Julianum. fī. si ab hereditate, & sic a possessori: & ista calū dicunt quidam, q̄ a tempore litis contestata, vt C. de vñfis. & fructi. legat. l. & l. haerennius. infra e. Sed in contrarium videtur mihi tex. in l. Imperator. C. cum quādā. inf. de leg. vbi videtur immere, q̄ a tempore more. Si de perceptis, tunc aut aditam hereditatem, & indubitanter veniunt, vt in eo. l. haerennius. Aut queritur de perceptis, ante aditam hereditatem, & tunc aut in vita testatoris, & non veniunt restituēndi, ut d. quāfīt. fī. si mihi seruus. Aut de perceptis post mortem testatoris, & tunc gl. videtur mihi varia, nam in l. haerennius. infra eo. videtur glo. velle, quod non debeantur, sed in l. quod seruus de lega. secundo, gl. tētē, quod licet querantur hereditati, tamen veniunt restituēndi. Primam approbat Pet. dicens quod ab adita hereditate percepti veniunt restituēndi, & nō percepti ante, per l. si ibi homo, fī. cum seruus, de lega, primo, vbi colligitur, quod vere ab adita hereditate, & non ante efficiuntur legatarii, ad quod bene facit d. l. quod seruus, licet de quadam fictione, & iuris necessitate a morte testan-

tempus iure isto teneatur. vt l. Titius rogatus, & l. deducta. fī. fin. inf. ad Trebel. Sol. q̄ verba ista, bona fide tollunt contrarium, hic ergo bona fide, ibi mala consumptis. Op. p̄teriam teneatur ad res subrogatas, vel emptas ex consumptis, vt inf. de l. l. Imperator. S. fī. & seq. gl. confitetur, & postea contra solutionem opp. & non soluit de lex annuo. S. fī. maritus & de l. quid ergo, inf. de dona, inter virum & vñfis. Sol. vi. d. S. fī. maritus, l. q̄ casus est ibi diuersus. Op. 4. q̄ superest ex fructibus non venient in restitutionem, ut l. deducta. S. pe. & l. in fideicommissariam, in prin. inf. ad Trebel. Sol. quod h̄c verba quicquid supererit, tollunt contrarium, cum per ea appetet, quod testator sic voluit. Op. ad idem de l. quod his verbis inf. de leg. 3. Sol. vi in gl. Primo, quod ibi de benignitate, fed non valit, quia sic illa corrigere istam argumen. l. placuit. C. de m. Secundo, quod h̄c appetit de contraria voluntate testatoris per illa verba, quicquid supererit, ibi fecus nam ibi dixit, quicquid ex bonis meis ad te peruenire, unde dictio, in eis, videtur restringere ad presentia tantum, vt l. his verbis, in codem tit. & inf. de au. & argen. leg. l. si ita legatum esset.

§. Cum polidius. Ratio legandi limitat, & restringit legatum, & in uno permisum, in ceteris intelligitur prohibitum. h. d. No. vt in glo. quod mater potest committere aliqui administrationem rerum quas filio reliquit, vt h̄c & in Anth. vt lice. ma. & auia. S. Item no. duo quae sunt in summario. Primum, quod ratio limitat, & restringit dispositionem testatoris, vt h̄c, sicut dispositionem legis, vt l. h̄c actio, supra de calum. Secundum, q̄ in uno permisum, & etiam econtra concordat, cum prætor, supra de iu. Sed in contrarium facit l. maritus. C. de procu. dic, vt ibi dixi. Tertio no. q̄ in dubio tutela extrarorū, non ita proficit, vt coniunctorum.

§. Si auro. Species legata ad vñfum non parit vñfum, legata vero, vt in pecuniam redigatur, & alii solunt, vñfum parit ex mora. h. d. No. q̄ fine rubore supplicatur de eo, q̄ a iure denegatur. l. item collige, quod cum vñfum sint hodie prohibitos, vt l. xii super rubrica, non fine rubore vivere debent, qui exigunt, & nimurum, quia infamantur, vt l. i. probum. C. ex quib. cau. inf. irro. q̄ facit, vt si statuto cœtetur, vt contracutū celebrato a minore debeat conferre vñs agnatus bona conditionis, & fama, & alias contractus non valeat, & contingit, quod ille qui contractus erat fecinator, vnde dubitabatur, an contractus valeret? & videtur, quod non, quia nō est bona condonis, & fama, vt patet ex prædictis, licet in oppositum faciat glo. signata super verbo. Præstissit, in l. cum de in rem vñfis. inf. eodem dic. vbi ibi dicam. Quero cum glo. penul. an loco interesset peti possit, & dic, quod sic, vt in ea. Bartho. de Salycketo legum doctor,

S V M M A R I V M.

1. Fructus, & partus, quando debeat restitutio stipulatorem dari.
2. Subrogatus non plus habet quam is in cuius locum subrogatur.
3. Stipulatio que contractui adiicit secundum contractus naturam intelligitur.
4. Actio incerta datur iu. in re habenti.
5. Stipulatio rem dari, ut rem tradat.

L E X . I I I I .

Si stipulatus. In stipulatione rem dari, & vacuum posse tenuint negligentiā non potest fideicommissum, & gl. in l. iubemus. Cad treb. dicit, q̄ non restitutio. Sed ut distingue, aut ipse fuit negligens in petenda restituzione vñfis, & tunc p̄cedit illa gl. Aut fuit diligens in vñfis, sed negligens in reali, & tunc fructus dodrantis sunt restituēndi, vt inf. l. haerennius. Et eff. l. quia per restitucionem verbalem dominia rerum iura, & actiones transeunt in fideicommissarium, ut l. facta, vt prin. inf. ad treb. Aut eontra fuerunt percepti mora non solventis, & tunc illos in quarta sibi imputat, & quod superest, restitutio, vt inf. ad treb. l. in fideicommissarium, secundo relēpō. Aut queritur de his, quia nū predictorum modorum sunt percepti, quia nec testatoris iudicio, nec negligentiā potest, nec mora non solventis, sed alio modo, tunc non restitutio, led eos sibi lucri facit, vt in d. t. ad Treb. l. mulier. la secunda. fī. h̄ces, a sensu conurario, & modo est expediri plenariē h̄c distingit.

§. In his. In actionibus fricti iuris, non arbitriariis, debet fructus a tempore litis conteftate, hoc dicit. No. q̄ de percipiendis post sententiam non iudicat iudex. Et est ratio, quia iudicis officium non durat ultra sententiam. l. 3. C. depositi, & supra l. prima circa princ. glo. oppo. quod etiam ante item percepti veniant restituēndi, vt supra S. prox. verificetur. Solu. dupliciter, vt in gl. Et prima est tutor, led vide, gl. dixi in l. h̄c, supra de conditriti.

§. Nonnunquam.

quod nō pp priora, vt no. in seq. exemplo ibi. Nam q̄ & c. Op. quod pp sola priora uerba veniant fructus, q̄ sic probatur, per ista verba vacuam; possessionem tradi, veniunt fructus, vt hic, ergo, & pp primam tm. nam secunda tacite inest in prima, vt s. de ac. emp. l. & l. Sol. vt in gl. q̄ neutrū per se est sufficiēs debet fructus, & qua nō, plurim singula, operant simul iuncta, vt verba aliquid operentur, vt inf. de l. l. si q̄ & de l. 3. ea tñ adie citio inf. ad munici. l. i. in. Sed l. istam fol. immediate opp gl de plurib. legibus in quib. cauerit, qd. ea quā tacite inest, si exprimant nihil operant. Sol. quia gl nō soluit vñfis, & q̄ vñfis q̄a exprimit, lecta de mente p̄ferentis nō continet in prima. Item, q̄ q̄ primam clam tñ exprimit, secunda inest in illa tacite, & secundaria ad illam, ideo non plus operat quā illa, sed ad rem ipsam tm restringit, sed cum clā secunda, prima adicitur p copulam, vt hic fuit, sic nō adiicit eo mō quo inest, q̄a eque principali, & exp̄ss, & nō restrictiū, sed adiectiū, & ampliatiū, l. vñfis, si exp̄ssum plus operat quā alterū tm facit l. l. & q̄ ibi per doc. C. l. pen. app. mores interue. t. Op. 2. q̄ in primo casu nō def. actio incerta, quia illa dñe ei qui habet ius in rem, & non ait rem, vt l. de p̄di. l. & l. Neratius, & de pig. act. l. pignore. So. vt in gl. q̄d hic nō est nomē actionis, fed no. factum, & est actio ex stipulatū, q̄ dat ad incertū. S. q̄a in certū est quātū fructus percipiet, & sic vñfis h̄c casus, q̄ libellus p̄cedat si dicat, q̄d peti fructus quos p̄cepit, & postea in p̄bationibus declarabit quātū, & quales, & p̄ hoc facit, q̄d petitiō incerta p̄cedit q̄nque, vt l. de rei ven. l. quā de tora. S. incertā. cū si. Sed tūtū est petere certos, & adiicere seu de quo, & quib. in p̄cū, p̄babitur. Op. 3. cum gl. seq. qd fructus per h̄c verba nō veniant, vt l. de act. emp. l. & l. So. vt gl. vel cōtinge oēs sol. distinguendo, ut quarat de perceptis ante stipulationē, & non veniunt, aut le p̄ceptis poftea, & tunc, aut alterū tm exp̄ssit, & nō veniunt, in actione ex stipulatū, aut vñfis, exp̄ssit, & veniunt, vt hic nō rem fuit stipulatū aō nouādī, vt hic in si. Op. 4. q̄d inepit fit formata h̄c litera, sed tñ, quia nā debet adiicari, præcedentibus, q̄ hic nō facit, fed ex precedēnt, dedit alium casum similem glo. fatē p̄cū, vel dic, quod sicut due negationes faciunt vñam affirmatiūam, ut l. dubius negatiūis vñb. inf. de ver. fig. Ia dua aduerlatūas simul posite inducunt vñam similitudinem, & nō p̄rietatem, quia vna tollit alia, casus est hic. Op. 5. cum gl. seq. qd fructus per h̄c verba, Caufam bonorum accipiunt pro interesse, nō pro fructibus, & bene dicit, quia aliud est caufa, aliud est fructus, vt l. in rub. Op. 6. cū g. f. d. l. aliam, inf. de noua. Sol. & notabiliter, q̄ p̄ privilegiū prima actionis petit in eo tantum, q̄d in obligationem nouā rem transfigit, nō in alio, vt hic. t. Quero cū gl. quam omitem transfigit, q̄d ille qui contractus erat fecinator, vnde dubitabatur, an contractus valeret? & videtur, quod non, quia nō est bona condonis, & fama, vt patet ex prædictis, licet in oppositum faciat glo. signata super verbo. Præstissit, in l. cum de in rem vñfis. inf. eodem dic. vbi ibi dicam. Quero cum glo. penul. an loco interesset peti possit, & dic, quod sic, vt in ea. Bartho. de Salycketo legum doctor,

L E X . I I I I .

Generaliter. Non quēsita ex causa turpi non veniunt restituēndā, ut l. i. l. Contra, q̄ op. gl. l. ancillarum in si, & si possessor. la picola. S. de pet. hereditate. Solu. quod ibi de quāfīt, hic de quāfīt, & vide, quod in eis notatur.

S V M M A R I V M.

1. Stipulatio, & obligatio super vñfis probatār ex diuītūa p̄fatione.
2. Sententia iudicatur in si facit.
3. Tempus longum multis modis dici potest.
4. Pactum nudum quib. resiliatur.
5. Actio agentium vñlora eorum intentionem non sunt extendendi.
6. Causa temporis obligacionem non inducit.
7. Lex cum de in rem vero de vñfis locum habet in decimis, & p̄fatione alijs, & no. 8. & seq.
10. Titulus non requirit in servitib. predialibus.
11. Servitus qualiter comprebetur, & an titulus requiratur.
12. Servitus bonum qualiter contra eorum libertatem p̄scribitur.
13. Titulus qui per decimale p̄fationem probatus per aliud decimū non tollit.
14. P̄fatio diuītūa p̄fationē facit majorē, quam unica p̄fatio.
15. Diuītūa in præcedentibus censetur repeti in sequentibus.
16. Substantia obligacionis super forte non probatur ex diuītūa usūfūm p̄fatione.

L E X . VI.

Cum de in rem Verlo. Hæclex decurrit per varia scripta, & hōdie per vñfum doct. nouis intellectus hic ponitur, de quo recitato cōsidero, & gl. faciam mentionem & ipsum reprobabo. Dñudo in l. h̄c, Salycketo super fī. vñfis. t. diuītūa

Salycetus super Digesto veteri.

diuturna prestatione vñtrarum presumatur allegata stipulatio ipsarum, secundo quomodo ex eundem diuturnarum prestatione presumitur promissio fortis. Secunda ibi, Imperator quoque. Catus. Et diuturna prestatione vñtrarum probatur stipulatio, & obligatio allegata sup ipsiis vñtris, & est super forte, quatenus est necesse ad ipsam prestationem regredandam. h.d. Vel si, decennalis prestatio, accessori presumptio probat etiam in principali. h.d. Secundum dominum meum. t. No. q. sententia Imperatoris facit, & seruat vñtris. Item non mirabile, quod ex prestatione vñtrarum inferunt obligatio fortis nequum ipsarum vñtrarum. Item q. fiscus regitur de iure communis, concor. l. & C. de p. h. e. Op. cum gl. quod ex sola mortuina alia prestatione debeantur vñtris, vt infra eodem l. m. s. in bonafide. Sol. q. ibi in contractu bonafide, nos in stricti vñtris non placent naturam bonafide, in quibus vñtris non debentur circa vinculum stipulationis, vt s. de in rem vero. l. s. pro patre s. t. & C. eodem l. quoniam, & de isto non dubitabatur hic, sed erat dubius, quod ex causa allegabatur, que negabatur, sed ex ea probabantur decennalis prestatio vñtrarum quam verisimile non erat interuenisse, nisi stipulatio praecedit, & per illam prestationem presumptione legis presumitur stipulatio, & sic presumptio probatur. Et ratio istius presumptio nis potest esse, quia tot annis non est verisimile quem fuerit aucta, ut in p. l. cum de indebito, & maxime diligens homo, vt in gl. Sed hic insurgit dubium, an admittatur probatio in contrarium, & dico, q. s. c. quia hic non est factio, sed presumptio, nec est iuris, & de iure, ut patet ex his quae dicam inf. de prob. super rub. Op. 2. quod nimis generaliter, & sic obscurum loquitur, dum dicit. Longo tempore, quia longum t. tempus diuersimode accipitur in iure, nam longum tempus d. q. quique quinquennium, vt l. t. o. multum. Q. non decem annorum, vt C. de prescri. long. temp. in rubro, & nigro, & maxime in l. f. Q. non in iudicis arbitrio. l. s. finita, s. no. autem, inf. de dam, inf. s. Q. non legatum vel perpetuo. C. de costi. p. l. s. t. & sic nos dimittit in dubio s. q. quibus. C. de no. co. compo. Sol. quod varijs dixerunt, quod declarat, in gl. Sed hic sumitur pro decennio, quia illud signatum est magis et appropriatum: n. si in obliuio causanda longum p. decennio recipitur, vt inf. vñtris, furtum, & fundi, vel in prestat. inducenda, & sic quasi in liberatione consequenda, ut d. l. i. C. de prescrip. l. temp. quanto magis in obligatione inducenda, vel presumenda, quae est odio, non debet esse minus decennio. ar. l. Arrianus. inf. de act. & obli. cum s. Sed tunc opp. 3. q. tristitia triennium, vt l. C. de fideicom. So. vi. in gl. quia ibi speciale fauor aliorum, & ultima voluntatis, sive sint reliqua pauperi, sive duci, ut ibi dicit, licet in diuite quidam contra dicant. Opp. 3. quod licet aliquando praeferit, & si non temp. non propter ea in futurum tenetur, vt l. s. certis annis. C. de pac. Sol. duobus modis, vt in gl. Primo, q. ibi nudum pactum intercesserit, & ita allegabatur, quod non est sufficiens ad p. ducendum actionem, & s. de pac. l. i. i. i. gentium. q. quinquo. & ideo si ibi suiss prestatio decennalis non presumitur, efficacior obligatio, quam si allegata, huc vero allegabatur, sufficiens, quia p. stipulationem, & huc vera, alia reiecta. Op. 5. de l. creditor. C. eo. Solu. gl. p. ibi minor tempore decennio, hoc in vera, & inquietur per literam aliquando, ibi posuit, quia paucitate vicium sui non nota, quod tene cordi, & pro hoc accedit s. ad Vell. l. i. quando & Insti. de vñtris, & aliando, & qui aliena, licet, in princ. Allam sol. d. gl. posuit in distinctione que bona est, sed non curio ad presens. Opp. 6. ad idem de l. operis. inf. de ope. lib. C. de modo quo procedet, vt in gl. & s. cibis illa verba. Praefit aliquo tempore, non significant, quod per decennium, sed de minor tempore, quod etiam notat gl. tam hi solutionibus non contenta transit ad aliam distinctionem, vt in ver. Tu autem, quia aut actor afferit sibi deberi ex eo solum, quia in preteritum est prefatum, sive fuerit fors, sive vñtris, & tunc nulla tempore praedicti soluenti, ut C. de p. l. c. ditor. & inf. de ope. lib. l. operis. Et ratio est secundum gl. quia tempus non est modus obligationis inducenda, vt inf. de act. & obli. obligationis fer. s. placet, & est ratio rationis secundum dominum meum, quia causa obligationis sunt contractus, vel quasi delicta, vel quasi, sive varie figurae causarum, vt l. inf. de act. & obli. l. obligamus. p. i. Sed nulla ex his interuenient in causa praeferit, ergo & c. aut actor afferit sibi deberi ex pacto, quod vult probare per diuturnam prestationem, & tunc si ex nude pacto, & adhuc idem, vt l. s. certis annis. C. de pac. t. Nec obstat, quod pactum quidam rei traditione, vel rei interuenient vestitur, vt l. traditionibus s. depaup. & l. legem. C. eo. quia de rei interuenient potest opp. quod locum habet in contractu minimo tamquam qui non est hic, nec rei traditionis, quia hac traditio non sit ad obligandum se, sed ad obligationem naturaliter inducendam tollendum, & sic obligationem non inducit. 5. vt no. s. de p. l. in traditionibus. t. Et est ratio, quia actus agen-

A D D I T I O N E.

In iudicis arbitrio. Adverte, quod i. dubio, & regulariter iudex debet arbitrii quod tempus decennorum, vel abinde supra sit tempus magnum vel longum, vt tener Archidi. 1. 2. 9. c. calificationes in ult. col. & Iac. Bu. in lem. proponit, ff. loc. & Bal. in lequeunque C. de bo. que lib. & Aug. in l. filio. s. ff. fol. mat. & Bal. in lebemusla 3. in prim. in 2. col. C. de factofan. eccl. 4. q. quod ita o. p. committit tenetur quam referit, & sequitur Alex. in c. ff. 1. 6. incip. ufo instrumento in 1. col. in 4. uol.

De vñtris.

146

pitulet, & probet, q. ex causa alleg. in libello singulae prestatio-nes fuerunt facta, an sufficiat simpliciter decennalem presta-tionem, & ita q. non est facta per doc. & est mihi dubia, nam si est necesse hoc probari, de facili hec poterit habere locum, nec tanta erit difficultas probacionis. In contrario facit, quia nisi p. b. probat prestatio quilibet ex causa allegata non inferit necessario, q. ex causa alleg. fuerint facta, & probatio erit dubia quae non relevat, vt C. de prob. l. ineque Natales. & l. ad. probationem. & primo. iugurta solvens includit, & affirmat obligationem sub-esse, argumen l. deceim. infra de verborum oblig. Secunda con-cernit finem; nam solutio ista decennalis facta est ad liberationem, & diminutionem obligationis, & sic illam supponit. Tertia concernit materiam; quia nihil potest deberi sine cau-sayt supra de p. l. iuris gentium. S. sed cum nulla, iuris cum, vt debitum soluit, materiam & causam debiti inferit, & supponit & probat argumen supra de procu. licet. s. ea. coniuncta l. ad rem mobilem, & l. ad legatum, i. eodem tiru. Quarta con-cernit formam; quia reiteratio frequens annua reiteranti frequentem, & annuam recognitionem inducit. vt supra de leg. l. de quibus, i. g. iugurta faciliter praeterire non debet, argum. C. f. m. s. ma. dix. l. si alterius in f. & de non num. pecu. l. genera-liter. & l. cum fidem, & ad Velle. l. si mulier, & de plus petit. r. Et ex his patet, quod presumptio probat, non autem inducit, vel roboret, & modo est clarificata gl. fed non materia tota, & ideo opp. 7. quod vna prestatio sola vñtrarum sufficit ad proba-tionem debiti principalis, vt l. plures apo. C. de fidei inst. Solu. quod ibi ad interruptionem presumptionis allegate super debito principali, inducatur agnitio debiti & prestatio. vñtrarum que probatur per apocham vel antapocham, hic ad pro-bationem principalis debiti negat, ut ibi latius hoc declarauit, vnde ibi vide. Opp. 8. quod sibi previdetur in omnibus per pre-stationem vnam, ut auth fed cum testator. Cad. leg. Falcid. Sol. quod ibi de perdendo privilegio defalcationis & Falcidie, hic non sufficeret, vt extra de p. l. c. r. t. Quaro 3. an in cateris prestatib. locum habeat, ut caponum aliquorum in felto natu-ritatis, vel galinarum in felto canisprui, vel anserum in felto omnium Sanctorum. Et l. & Accur. respondent, q. id est, & bene, quia eadem est ro, ergo & c. v. l. illud. s. ad l. Aquil. cum s. Item, quia si vñtris que sunt odio, hanc presumptionem faciunt, & probant, ut hic, quare non idem erit in principali non odio, cum potentius sit principale quam accellerium, immo accessori conseruit regulari l. f. ium principale, vt inf. de reg. u. l. cum principalis. Sic etiam dico, q. sicut principale solu-tum longo tempore animo non inducit obligationem, nec roboret preterquam in alimentis in ultima voluntate relatis, vt l. l. C. de fideicom. Ita nec accessori poterit robore, vel inducere obligationem, vt inf. de vulg. & pup. Lex pupillari. f. m. Rica de Sal. t. Quaro 4. quid in fructibus realibus, vel personali-bus causam discontinuam habentibus: nam in habitibus causam continuam non procedit quasitio, quia ille acquirunt tpe longo, & gl. dicit, quod idem vñtris ibi, vel hominum forte, & ita tenuit etiam Dy. & quasi omnes citramontani antiqui, quia patientia habet vna traditionis, & etiam in seruitutis, vt s. de ser. l. p. e. & s. ser. v. l. s. te. S. ad Iac. But. & Cy. post fac. de R. & P. c. s. quia non est tanta presumptione in patiendo, vel negli-gendo, sicut in faciendo, & solvendo, vt s. de exer. l. l. s. s. qui nauem, & de tribu. l. s. Scientiam & s. quib. mod. pig. vel hyp. sol. l. s. non vident. Secundo per tex. bonum cum gl. Inisti. deact. s. l. minus, & inf. quo. l. l. s. quod ait. in f. Tertio, quia si patientia obligati tradere habetur pro traditione, vt d. l. fin. s. de acq. pos. ergo a leni tpe non obligari non haberet pro tra-done. vt s. mal. s. p. curatore. s. s. ignorantes & inf. de test. l. ex eo. Quarto: q. sequentia est falsa, & non necessaria, immo nec probabilis, vt tacens, vel negligens videat tradere cum sua curialita posse filiere, vel sua debilitate, igi, & c. v. l. neque natales. C. de proba. cum s. Quinimo, & s. in seruitutib. quis presumit semper inuitus, vt s. de ser. v. pr. p. l. in uit. s. s. de f. de fur. Addit Iac. Bu. q. in 3. filii non discederet a gl. per minime s. de leg. Addit. S. de medio. q. licet plurimi videntur eti. tri. gl. factio: f. op. modernorum vñtris in iure, ne ex hoc circuvenia. l. seruitutes. la 2. 5. de ser. & l. 2. S. idem Labeo. inf. de aqua plu. arc. q. dñ. q. seruitutes habentes cam discontinuam prestatib. tpe cuius initii memoriā non existit, per hunc modū prescriberent, vel acquirent tpe longo, & daret occasio futuri fabricandi, ga allegret tituli que non habet, & procederet per obliqui, q. lex directo procedere noluit, q. op. gl. ista, & cum qua p. cor. alia in d. l. ser. uitutes est terio. Supererit Bar. & dicit, q. op. gl. est tpe in iure. Et hoc primo l. l. s. filii. C. de p. l. ha. & l. qui in aliena. 3. r. inf. de acq. ha. in quibus si filius p. patiente din ha. editam possidit, presumit, q. pris tups. praeferit. sed l. l. s. mo-dicū faciunt, quia de solennitate praesumptib. loquuntur, non de substatia obligationis de qua hic. Item ibi precesserat c. in ista. instonis hereditis item ibi de commode patientis, non de commodo de quo hic. Praeterea p. & filius vna persona censem. C. de impu. & alii subl. fin. Secundo inducit ipse no. q. no. gl. in l. pe. C. c. diu. Sed Vltram. & non alij vñll. illam gl. reprobat. Praeterea in calu multum diuerso loquitur a nro, valde non curian do. Tertio, quia in seruitutibus habentibus cam continua, uel quasi acquirit ius seruitutis per patientiam decenni. C. de ser. & aqua. l. ergo fortius presumptio, & probatio, quod est minis, quam obligandi substantia. vt inf. de test. t. l. duo sunt Titio. & C. de prob. l. cum res. Sed argumentum non valet, quia de cau-sa continua ad discontinuam non arguit, & inter eas est magna diversitas: ut d. l. seruitutes, & sic p. n. non ualeat. arg. Barth. Salyc. super ff. v. c.

T 2 n. s.

Salycetus super Digesto veteri.

nijs de quibus it gl. sed diligens non in conservacione sua fama, nec in dilectione caning sua, ut dixi s. eodem l. in fideicom missi. s. si auro. Est enim diligentia quandoque vitiola, vt inf. s. i. si bene, vide. Vide gl. antepenit. 2, oppo. t ex qua collige, quod titulus presumptioe probatus per decennalem prestatationem iam transfacto decennio factum non tollitur per aliud decennium sequens quo nihil fit solutum, sed primaria solutioni, & presumptio statut, & sic non sic faciliter tollitur, sicut inducit. Vide aliam gl. super verbo, praestitio que dicit. s. per fisum, & attende, non quod si habes in tex. partem p. habeo ego, ista expostio nō potest stare, alias s. q. & tunc no. quod presumpcio huius, ita locum habet contra fiscum, sicut contra patrum. Quasi statim, endem il quid si viras dotis non solvuntur per decennium, sed promissis tantum viras doris, dicit gl. quod ita sola promissio sufficeret, ut non aut gl. C. de do. p. mif. s. si pro. dote, & allegat gl. q. quia promittentibus habetur pro solvente. Cad. ad. Falci. l. vi. Sed adterre, quia Iac. de R. a. d. l. si p. do. te. reprobauit illam lec. & istam gl. quia sicut una praefatio due, vel tres, non sufficerent, ut in lista ita nec vna stipulatio. Et est ratio, quia maior presumpcio insurgit de diuturna prestatione quam ex unica prestatione, sed hic attende, quod gl. posta in d. l. 2. non loquitur de triennali, nec quinquenniali prestatione, sed decennali. Vnde Iac. predictus non habuit intellectum illius gl. nece s. filius vult enim illa gl. quod sicut ex diuturna prestatione virarum presumpitur allegata stipulatio virarum, vt hic in prin. & sicut ex illipulatione virarum presumpcio probata, presumpitur probata promissio fortis pro dote, ut hic in fin. sic unica vera stipulatio virarum vere probata, faciat presumpcionem fuisse promissum, vt est allegatum, & ita est veritas. Sed verius attende, quod ille doctor Perusinus volens super intellectum huius l. subtilizare alio respectu reprobat nostras, & opiniones, qui dicunt, quod hic in fin. requiritur diuturna praefatio, nam inquit ipse, sufficit vna, ut patet ex litera quae plures non requirit, & dicit, quod hoc operatur cōcessio facta de parte doto. t. ipse colligit ex illis verbis, De pars, &c. sed forte debet exponi, id ea quantitate quam predixerat. Sed supposito pro vero, quod hic pars esset confessata, & pars negata ipse tradit a l. conclusionem, quod vna sola praefatio habens secum debiti discretam confessionem annexam, trahit ad necessitatē futurorum, & probat fidotis negata, vt hic, ybi dixit esse causum singularem, quod s. l. recederet a gl. & commun. opin. Ego vero dico, quod de iure in theoria tex. iste in fid. debet intelligi de diuturna prestatione, de qua in prim. locutus est, & quod iste sensus debet intelligi secundum principi. prob. quia iste ver imperator quoque, inducitur ad probandum id quod in parte probatur ex dicto, & sententia Imperatoris Antonini, ut probat implicatio quoque hic posita. Probatur etiam ex illatrua. Ideo positiva in vitroq. dicitur per quam demonstratur, quod ratio decedendi vitrua Imperatoris fuit, & est uniformis, & sic protestatio decennalis debet interuenire: ita in responso 2. sicut in 1. Probatur, & 3. ex regula quae se habet, quod dicta in praecedentibus intelligi dicuntur repetita in seq. vt l. Titus. C. de opel. & l. Titus. S. idem respondit. inf. de ver. ob. Probatur 4. quia cum non fiat tunc in secunda parte mentio de unica prestatione, nec nos intelligere debemus, sed intelligi ita vim dictum secundum aliud argu. l. nam. & posteriores, s. de legi, vt absurditates evitentur, & specialitatis non inducantur, quae debent euitari si potest fieri, vt C. de do. promis. l. Qui 2. to probatur ex eo, quia si unica, vel bina prestatio non sufficit in alimentis in viti. voluntate relatis, ibi plures favores concurunt, vt C. de fideicoll. i. ergo minus, vel latrem pariter nechit, cum, & hic propter alimenta, & alia onera matrimonii haec prestatent. Quinimum obite tenent omnes, quod in contrahibit trina prestatio alimentorum non sufficeret. Et si forsan dicere aliquis, q. doctor ille intelligit q. pars debitis est confessata, ut vult haec litera. Et ego respondeo dupliciter, quod haec litera debet exponi, ibi dum dicit. De ea parte, i. quantitate, vel s. ut iacet pars confessata habetur pro probata per confessionem, & unde non expediebat probari per virarum prestatio. Item fidicatur, quod loquitur de parte negata quae debet probari, vt liquidam ultimam. s. si certe tunc unica praefatio virarum non sufficit, quia si non probat ipsam obligationem virarum, vt hic in princip. quomodo probabit fortis, non video, cum etiam pars confessata non inferat presumptionem in negata, vt d. l. quidam, & inf. l. tuor. S. Licius, & cum ambo non tendant ad cundem effectum, si neutrum per se sufficit, nec ambo simul iuncta, vt C. qui nume. tute. l. vna. & modo sumus expediti de glo. huius l. Restat mihi quoddam aliud expedire, quod doctor praefatus in d. t. ep. exinde subtilitate intellectus dixit enim, quod haec l. non probat id, ad quod gl. & doct. eam allegavit. in princip. t. nam dicit ipse, quod nulla lega cauetur, q. substantia obligacionis super forte presumpcio probetur ex diuturna prestatione virarum: nam h. ita si bene attendatur, hoc non dicit, sed de qualitate dicit. s. vt presumatur pecunia matuata filio, vel feruo in rem patris vel dominii vestra, per diuturnam prestatationem virarum factam a parte, vel domini, ideo iusta sit dicta. Cum de in rem verso agere ut non est in actio de in rem verso proprium non enim actionis, sed adiectione quedam, ut probat s. de in rem verso. s. dicit aut. & l. si p. parte, s. si contemplatione. Sic dicit ipse in l. qui in aliena respondeo, inf. de acq. hact. & in l. si filius. C. de pe. hact. vbi praestitum est insum patris praesessio, & sic qualitas quedam, non substantia aditionis hereditatis. Hoc confutat, quia l. non presumit super substantia obligacionis, l. in bello s. facta, infra. de capti. & postli. reuter. pro hoc inducit gl. quae dicit alibi, quod facilius probatur, & presumit qualitas quam substantia, vt no. in l. Italis feriatura in fin. lega. i. Sed meo iudicio ipse errat, & dico hic est calum contra eum, quoque modo ponas hic calum. l. fides duas, quod confusus iuris consultum narrabat, qd ipse agebat exmutuo facto seruo, vel filio s. heredem patris, vel dominii, & petebat certas iuras tanquam fibi per prem. vel dominium lo- leniuerit p. missis, hec fatebas mutuum, & versionem, sed negabat virarum p. missione, & per p. mis. ipsarum obligacionem, vel negabat omnia, quia extex. an negaret mutuum, & versionem, vel fatec. & non appetat, sed solum dicit de questione virarum, & subiungit, quod matuato probat diuturnam solitionem virarum factam a patre, qd. i. Imperator iudicauit vnu ras debendas. Vnde sive intelligas de viris solis iudicatum, habeo p. positum, quod presumptrice fuit, p. bata substantia obligacionis virarum, & eius p. missio, & sic hic est casus p. docto- rem illum. sive intelligas, qd de omnibus intelligat iudicatum. i. de mutuo, & de versione, & virarum stipulatione, & p. missione, tanto fortius habeo p. positum. Vnde sileat intellectus ille, & falsum appetat esse, qd facta, & obligaciones non plenum nisi p. buntur, tunc qd. vere, vt l. q. accurreat. C. de ed. & l. actor. de proc. & qnque presumptrice, vt l. filium s. de his qui sunt sui, vel alicui. iu. & in l. rota, & cū toto hoc stat qd facilius presumptrice, vel probet qualitas quam substantia obligacionis, vt in gl. per eum alleg. Sed ultra hoc adiuerte attentus, quod non puto lecutus dominum meum in positione causa, quod hic confutens iuris consultum dubitaverit principaliter, sine quaerit de aliquo contentorum in lista, sed extra quasvis dicens, debet mihi qd tentum ex causa legitima, & efficaci, & viris similiiter ex causa efficaci, & ita deduxi in iudicio, & p. posui in libello, ipse autem milite reuertit qd. enem de viris, & debito principali, egoq. p. bate non potui nisi qd. soluerat viras spacio temporis longi, vt de quoq. quid iuri, & an sufficiat iniurie, cui respondet iuriscon futus, qd cum in rem verso ageret, & de viris moderetur quelio. Imperator Antoninus iudicauit, quod contentus he- res tenet facturam viras, quia p. vel dominus ammatum sole- raril. illas r. longo, & ex hoc in fer. solutio ad primum queficii de viris. Item cum moueres qd. de sorte ex causa doris, Imperator Seuerus iustit dorem petitam deberet, ex eo, quia mulier foluerat pro dote pte. viras, quod intelligi per decennium, ut superius dixi, & ex hoc inferatur solutio ad secundum queficii de sorte, & iste est verius causa huius legis. Et modo huic repetitioni sit finis. Laut Christo.

Devsuris.

fecundum illam. ut hic etiam si obtulerit viatura, alias cursus vi-
tarum non impediretur, de quo impeditur hic tractatur: &
hoc vult gl. in contrario, sed ex repugnat litera ista. Ideo nihil ui-
detur latius dicendum, videlicet, aut viatura debentur iudicis of-
ficio ex mora, & tunc viatura debent cum forte offerri; alias cre-
ditor non copilitur forte recipere: quia pro viatura non posset
potest officium implorare: ut C. deponit. 4. & 5. de eo, qd cer.
lo. l. centum caput & l. fi. & ita etiam potest intelligi. inf. eo. l. tu-
tor. §. Lucius. Si vero debentur ex stipulatione, & sic iure actionis:
nisi tunc si queritur quo ad pignoris liberationem, & tunc
oportet, ut debitum totum, & viatura offerantur: ut d. accepta. 2
in pr. & est rō: quia quandiu viatus nonnumus restat ad folium
dum, pignus non liberatur; ut l. quadri. C. de distract. pigno.
3. Sinautem queratur quo ad impediendum cursum viaturum:
& isto casu dico, qd debitus pof est sine viatura: quia cum
debitum principale sit distinctum a debito viatura: pof est vnum
sine alio offerri, vt s. quis. in d. p. vel hyp. fol. l. fin. & maximē
cum viatis, & eiudem debiti partem liquidam cogatur debi-
tor recipere, vt l. quidem. §. si cer. pet. & pro ista parte dico hinc fo-
re calum, facit. l. C. de iudic. i. Opp. 3. & ab extra qd oblatio, &
4. consignatio nō impedit cursum viaturum, quia ex hoc nō dici-
tur debitor liberatus cum in creditorem nō sit diuiti translatum,
ut pratior ih d. acceptam. in f. C. eodem, gl. ibi hoc cō-
trarium soluit dupliciter. Primo, qd impedit ope exceptionis,
vrhic, & nō ipso iure per rōnem practidam. Sed hanc repro-
bo, quia tunc nō impeditur cursus viaturum, sed carum ex-
actio, cuius trium vult hic litera, & clariss in d. accepta. in prin.
Secondo quod impeditur ipso iure, & ipso iure liberatur.
Nec ob. qd diuiti nō transferit, quia verū si est directum, sed
vtile sic, qd sufficit ad liberationem inducendam, & ad hoc in-
ducit gl. tria similia, sed primum resero, qd pcedit sine scrupu-
lo de herede qui certif legatario nominis actionem, nam libe-
ratur ab actione ex rōto, nō tamen actio separata ab eo ex to-
to, vt s. de pecu. l. quis ergo, & inf. pro. scel. 2. cum si. Oppo. 4. ab
extra, & sola oblatio abiq, alia d. positione sufficiat, ut C. cod.
l. si per te. Solu, quod sola oblatio sufficit ad impediendum cur-
sum inchoandarum, nam depositio est tunc necessaria, ut hic,
& d. acceptam, & haec pro dote huius l. sufficiant. alia plura
dixi in dicta accepta.

industria stipulantish. d. Nota, qd ex stipulatione mafarij com-
munis in fauore communis interposita: queitur utilis reipu-
blica sine cessione: ut in gl. 1. & alla super verbo. Stipulatus. §. Se-
cundo nota, qd ferius reipublica potest illi stipulari, ut quilibet
ferius domino suo. Tertio nota, secundum aliam expostio-
nem, secundum quam hic ferius publicus dicitur a ferien-
do reipublica, qd notarius potest stipulari reipublica, & illi que-
rit actionem, concor. l. non aliter enim. §. de adop. & intellige.
qd ei querit sine cessione, quia sic est in pupillo, de quo hic in
fine litera, ut patet in l. § exigere, inf. de magistrat. conue. &
C. in e.t.i. l. in f. Et si habemus t. qd notarius, ut publica perfo-
ra potest alteri stipulari: quod est verum, secundum omnes in
stipulationibus pratoris & iudicialeb. S ed in quoniamlib. du-
bitatur? & gl. senit qd possit. Infti. de iniuti. stip. §. si quis ali. & be-
ne f. m. Gul. de Cu. & Ray. ex eo, quia alias in tabellione nil effet
speciale, cum quilibet priuatus possit in pratoris, & iudicialeb.
vt l. in omnibus, inf. de prato. stip. & pro cafa inducunt istam le-
gem, hoc etiam sequitur Bar. quia stipulations cōventionalis
& pratoria extra iudicium interposita, videntur aquiparari:
ut d. in omnibus, ubi stipulario infinito aquiparatur pratoris,
sed per stipulationem protoriam extra iudicium interpositam
nobis querit tabellio. Ut Infti. de satif. S. si vero aliquis, ergo &
per conventionalis. Et hoc, qd stipulari tanquam publica
persona, qd semper presumitur, si tanquam notarius stipuletur,
per l. f. s. de l. cum post. §. inf. de adm. tti. Sed lac. Bu. di-
xit, qd tabellio hoc facere nō potuisse extra eius officium tabel-
lio censemtur, ut priuata persona. arg. l. l. §. cum vrbem. §. de offi-
pre. virbis. Sed priuata persona alij stipulari non potest, ut l.
stipulatio ita. §. alteri. inf. de verb. obilig. ergo & ipse & subiungit,
qd in eo est speciale, ut instrumenta p̄ceptum, & vitimatum
voluumatum, de quibus rogatur, facere potest, & illis statut, ut
in Auth. de tabellionibus, per roum, & sic non obstat prima ra-
tio in trium facta. Ad hanc respodet, qd de seruo proprio, qui
sub dominio reipublice est, loquitur, vel si de notario loquitur,
dic qd ipse erat deputatus specialiter ad officium administrati-
onis reipublice, & ad recipiendam cōfessiones, & stipulations,
unde eius scriptio ob hanc causam facta censemtur acta cuius
ca. Alij dicunt, qd hoc est speciale, ut stipulari reipublice cuius
est subditus, nam & quilibet alius subditus hoc facere posset, ut

LEX VII

Equis. Ex causa fidei commissi post moram veritatis
fructus, & fructus hoc dicit. Nota differentia
ter prima factum, & secundum qui nascitur ex primo
nam facit litera ista.

S V M M A R I V M.

ECCUNIA. Stipulatio & futurum non valer quatenus **excep-**
tione legitimorum modum. h.d. Non qd in separa-
tibus vtile virtutis ab iniute, & ut hic concors, infra de aqua
& terra, & c. s. Trebatius. fucus si vtile ab iniute nō possit se-
parari, ut & de arbi, pātūl. s. & hoc plenius per gl. inf. de dona-
tio vir. & xl. si ipsos. S. generaliter. & per Cyn. C. de dona-
tio nimis. Gl. opponit quod in nihil teneatur de l. Grace. S. il-
lud inf. de fideiul. So. in principio, ibi in fideiulso, qui in gra-
torem causam acceptus in nihil tenetur.

Dies interpellar pro homine, & quod non habet quid solutat a pena comitem
in viuria tenetur exceptione h.d. Nota. qd quis potest stipulare
in maiorum viuram in casu in quo minor non solvatur sicut
e. t Item not. qd si non reperitur persona cui debitor solueretur
beat, si debitorem lumen diligenter adhibuit, a morta excusat
qd in totum non euitat viuras; ut C. cod. si per te. So. qd non
est minores, que iam ceperant currere, nisi obutiflet & co-
nassenfy s.e.l. debitor sed maiorum sicut; qua nondum ceperant
in contrario. Opp. p. qd aduersari defecutus noceat. vt infra eo
rum res s.f. Solutio ibi. Opp. 3. de l. i. finit. i. folu. quod ibi ca-
est econtra ut in glo.

L E X X.

artum. Primum thema. Secundum questio. Tertiò solu-
tio. partes per le patent. Causa. Accessoria pos-
itum cōtestatam contingit; iudicis debentur officio, & pra-
sentibus in causa necessaria est specialis petitio. h.d.g no. nec
ratur agatur in rem, vel in personam; ut hic in gl. circa quod
de quod no. in lex diuerso. s. de reuen.

S P M M A R I V M

*ius reipublicæ potest eidem stipulari.
tarius alteri potest stipulari.*

Sare in resuris soluendis quando quis dicatur ex in quibus

Caius. Poena usuratum procedens ex consuetudine non
admittit compensationem, secus si procedat ex

stipulantish.d.Nota,q ex stipulatione massarij comitatuorem communis interposita queritur utilis recipi cessione:ut in gl.1.& alia super verbo,Stipulator:se tamen, q ferius recipit potest illi stipulator, ut quilibet mino suo. Tertio nota, secundum aliam expostionem quam hinc letitiam publica dicitur a feruienti, q notarius potest stipulari recipit publica, & illi quem concor.l.non alter enim.5. de adop. & intellige, it sine cessione, quia sic est in pupillo, de quo hic in 1. ut patet in l.1. S. exigere.inf. de magistrat.conue. & in f. Et sic habemus t q notarius, vt publica perficit alteri stipulatio:quod est Verum secundum omnes in suis pratorij & iudicilib. Sed in questionib. du gl. sensu q possit. Inisti de initio stip.5. si quis alij. & be. de Cr. & Ray.ex co. quia alias in tabellione nil effet quilibet priuatus possit in pratorij, & iudicilib. omnibus.inf. de prato stip.& pro casu inducunt istam lectionem sequitur Bat. quia stipulations conuentionales ex extra iudicium interposita, videntur aquiparari: omnibus ubi stipulatio institutoris aquiparatur pratorij, stipulationem pratorij ex extra iudicium interpositam erit tabellio. ut in f. de initio stip.5. si vero aliquis ergo & conuentionalis. Et hoc, qn stipulatur tanquam publica & semper presumitur, ut tanquam notarius stipuletur, ut in f. & l. cum post s. inf. de admitt. tu. Sed lac.Bu. diellio hoc facere nō pot:qua extra eius officium tabellio, ut priuata persona arg.l.1. cum vibem. S. de off. opis. Sed priuata persona alijs stipulatur non potest. ut l. ita.S.alteri.inf. de verb. obligo ergo & ipse.& subiunctio est speciale, ut instrumentum pectuum, & ultimorum, de quibus rogatur, facere potest, & illis statu: ut de tabellonibus per to tum, & sic non obstat prima ratio facta. Ad hanc precepit, q de seruo proprio, qui in ius recipit publice est, loquitur, vel si denotario loquitur, qd erat deputatus specialiter ad officium administratio- publica, & ad recipientium cessiones, & stipulations, ex scripture ob hanc causam facte censemur acta publi- cunt, q hoc est speciale, ut stipulatur recipit publice eis: us, nam & quibus illis stipulatis hoc facere posset, vi- p. hoc bene facit leuit qui s. Iulianus. S. de pte. pecu- liorum opis, quia aut stipulatur sibi, ut publice persone vice, & nomine illius &c. & tunc ualeat illo ratum ha- bens nomine & vice stipulatur, quia nullus negotium ge- tem nō sibi, sed directo alteri stipulatur, tunc non pot- est ualeat ut d.alteri. licet tex. in d.s.Iulianus: hoc in f. si alterat esse speciale, & hec concordia in practica Venio ad gl. qua quasi omnes tendunt ad positionem in duas recitat per questiones. † Primo igitur quanto uiris solendus isti cessaferetur. Pla. dictu tam in mi- quam in maioribus, tantum primam approbat. Alia causa super verbo, Proficer. & bene, non pot dici cef- faborum, nisi fuerint negligentes in minoribus, ut in princi- pio quarto quare non admittit compensatio in pre- val, cum non ipso, sed debitoribus fuerint in culpa non & r. fidei, quia culpa Gal. interueniente cefuatorum facta alterius, sed sua culpa ei obest, & sic non obstat. S. aduersus inf. ex quibus in polca, cum s. Quercio, 2. x. dicit eadem fere in tutor, nam de significato huius fere, est excludere, & remouere, vt in illo ver. vult re- vere vi in retinere, quid hic excludat, uel remoueat, ut in gl. Et in f. s. Iulianus.adde, & dic ut ibi dixi.

Salycketus super Digesto veteri.

verum subiungit glo. qd illud de vñsuis solum vindicat bñbi locum in persona minorum per l.i. minorum. C. in quib. caufis in integ. rest. non est necesa. Sed certe loquitur in alio, quando empor percepit fructus rei traditae, & differt precium fñlueret, vt scilicet liberalitas. in fi. & leuiss. S. & vñrunc. casum ponit tex. in l. curabit. C. de ac. emp. glauem. re. est vna truffa.

S V M M A R I V M.

1 Mora rei nocet fidei suffori.

2 Gestor debitores interpellare potest, ut soluant.

L E X XXIII.

Siquis solutioni. Nō dicitur moram facere qui iustum causam litigandi haberet. h.d. concordantia sunt in prima gl. Opp. del. nemo. s. de ver. obliga. Solu. ibi non habebat iustum causam litigandi. Opp. 2. del. fin. supra. de condic. fur. codem modo secundum glo. Vel dicquod ibi fur iam erat in mora, vnd eñ sufficit ad eam purgandam se liti offerre.

S. Cum reus. t No. quod mora rei nocet fidei suffori, quod est indubitate uerum quo ad rei interitum, sed non semper quo ad rei obligationis augmentum, ut plene dixi in l. centuria capua. supra. de eo quod certo loco.

S. Mora. Mora committitur, sine procuratori, siue gestori non soluat. h.d. No. quod t gestor potest interpellare debitores, vt soluant, & cõstituit eos in mora. Sed contra hoc ab extra opp. tam in procuratore quam in gestore, nam procurator licet possit in iudicio agere, tamen non potest, vi. sibi soluat, vt infde fol. vero. Item gestor minus potest, quia exercitium actionis non habet, & sine actione nemo expedit. I. pipilli. S. deamis s. de neg. gest. ergo nec interpellare, vt sibi soluat. Solu. quod hic interpellabat, vt soluerent domino, vel procurator etiam habebat speciale mandatum ad solutionem recipiendam. Secundo no. p. per procuratore, & gestore ex deprehensione furis cum furto antequam perueniat ad locum destinatum, parant domino actionem furti, & infra in seruitute. & ibi vide, quia per illam l. declaratur ista. Et sic no. quod non actionem principaliiter querunt, sed factum deprehendunt, ex quo iam dominio natra erat actio, sed per deprehensionem furtum manifestum faciunt. vnde qualitatem, non actionem adiungunt factio ex quo maior poena factio adiicitur. quod no.

S V M M A R I V M.

1 Possessor bona fidei item ius habet in fructibus, quod dominus predij.

2 Fructarius differt a bona fidei possesso.

3 Possessor malofidei post litteris contestationem facit fructus suos.

L E X XXV.

Quiscit. Socius non facit ex fundo communis fructus suos, nisi pro parte, quia est dominus, & quod iuris est de dominio toto quo ad rotum, idem de parte quo ad partem. h.d. Ex hoc no. quod de simplici ad respectiu potest argui. Item no. & signa tex. ibi, quia omnis fructus nō iu re feminis, sed foli perceptu. Glo. opp. ad tex quod nō sit idem ius in parte quod in toto, vt. quadru. C. de distract. pig. & de eucl. l. mille. cum i. Sol. quod in prima non potest separari pars a toto, quia individua est pignoris liberatio, hic separari potest, in aliis dic, quod ubi eadem ratio est in parte, que in toto, procedit haec. alias fecit, & his responsio est communis ad omnes leges de ista materia loquenter.

In alieno. Bonafidei possessor fructus industriales facit suos, & qd quærat seruus bonafide possessor ex eius opera, & fructus statim cum lati sunt, queruntur bonafidei possessor, sed non fructuario prius quam ex eo sint percepti. h.d. t No. quod bona fidei possessor in fructibus idem ius habet, quod dominus predij, & haec, quia contemplatione dñi possidet, vt lapid antiquos. C. de fur. Et no. p. licet fructus faciat siros extantes, tamen iudicis officio restituere tenetur. vt. l. certum. 2. r. nro. C. de rei vendi. & l. 4. 5. post item. S. finium regum. qd alibi limitat gl. nisi illi officio sit prescriptum per triennium. ita no. in. sequitur. S. fructus infra. de vñc, quod est fñlueret. Item attende, quod ubi res est prescripta, fructus penultimi, vel ultimi anni non possunt peti, licet per triennium eos a solo separatos possessor non tenuerit, vt probat tex. in leos. in prin. C. de viii, quod etiam no. t Item no. differentiam inter fructuarium, & bona fidei possessorum propter clericos quos canonista aquiparant fructuaris. Item, qd ex missibus collectum efficitur dñi predij, licet colonus alienum semen feminauerit. Opp. p. dñs fundi, & bona fidei possessor non sunt similes, ut l. 1. 2. infra. ad Sille. sol. vi in gl. quia nō per omnia, & sic subaudit, hic penit. qd alibi ponit tex. in l. bona fidei. in princ. infde acq. re. do. & sic quo ad torturam habendum de seruis non sunt similes, vt in dñ. Opp. 2. p. aliae sunt differentia, quia bona fidei possessor transmittit ad hæredem ius, vt inst. de retum di. s. ad quem. qd non facit fructarius. Item

L E X XXVI.

Nam, & seruus. Seruus bona fidei emptus, tñm ex re prioris quam eius opera querit empori, quandiu sit eiustus. h.d. Cota hoc opgl. de l. qd bona. S. tandi. vbi tam in seruo alieno quam in libero bona fidei possidet superueniens scientia. Sol. qd illud ad solum liberum referunt nō ad seruum alienum, licet de eo fecerit mentionem. Opp. 2. de l. qua seruum. infde acq. r. do. Sol. quod ibi in hæredem qui nunquam habuit bonam fidem, hic autem habuit empor ab initio bonam fidem.

Venationem, Catus. Venatio non est in fructu. hoc dicit.

S V M

De vñsuis.

149

S V M M A R I V M.

1 Vñsuis, ut perpetuo debeantur, sufficit quod mora semel commissa sit.

L E X XXVII.

Cum patrifam. misum, vt hæredi currant, & debentur vñsuis sine noua interpellatione. h. d. f. No. quod sufficit moram semel commissa, vt vñsuis perpetuo debeantur.

L E X XXVII.

In pecudum In fructu sunt fructus, sed non ancillarium partus hoc dicit. Signa tex. in fi. & no. quod hominum gratia producta sunt omnia. Opp. p. ratus ancilla non tantum ad dominum proprietatis, sed etiam ad bona fidei possessorum spectet, vt s. de publicana. l. s. ego. So lutio qd ad eum spectat ratione utilis dominij, vel quasi, sed ratione directa ad dominum proprietatis, vt h. glo. Opp. secundum, quia in iure directo spectet ad bona fidei possessorum. Sol. quod ibi illud evenit ex voluntate defundit.

S V M M A R I V M.

1 Vñsuis vñsuarum non debentur.

L E X XXIX.

Placuit. Inutile adiectio vñsuarum vitiat, non vitiat. hoc dicit. t No. quod vñsuis vñsuarum non debentur.

Opp. quod hæc superfluat per l. vñsuis. supra eodem. fol. vt in gl. Op. secundo, quod nec licitas possit petere, vt C. de vñsuis aut. ad hæc. Sol. duobus modis, & secunda vera, quod ibi speciale in fructis, vt ibi plenius not. hodie tam in omnibus sunt prohibiti de iure etiam ciuilis, licet dubitetur de nauticis, vt dicam infra tit. 1. super rubrica de iure canonico, & diuinis omnes indistincte prohibentur, vt dixi supra eodem. super rubrica de generali, de quo tangit gl. dic, vt in l. sponsus. S. generaliter, intra de don. inter vi. & xvi. dixi late in l. sancimus. S. si quis. C. de don.

L E X XXX.

Etiam. Speciale est in cititate, vt ex pacto ei debeant vñsuis. hoc dicit, quod est in duas regulas iuris, vt in gl.

L E E XXXI.

Quod in stipulatione. Stipulatio continens vñsuarum non committitur, h. d. Gl. inducit il. concordantes, postea opp. de huminis infra de leg. 3. Sol. quod ibi de fauore, hic de odio trajecta vñsuarum. Salyc.

S V M M A R I V M.

1 Mora committitur debitor interpellato congruo tempore, & loco.

2 Mora pro personali habitatione capitur.

3 Mora, & ex parte creditoris, & ex parte debitoris per interpellationem committitur.

4 Mora quando ex parte debitoris committi dicatur.

5 Adultus curvatore habens, an possit in mora constitui.

6 Procuratore debitoris interpellari, quando sufficit.

7 Interpellatio non semper factum hominis interuenire exigit.

8 Interpellatio extrauidialis, an possit fieri vñcunque debitor innenatur.

9 Creditor plus debito petens, an in mora coniunctus debitorum.

10 Debitor alternative ad duo interpellatus super quo moram committere dicatur.

11 Mora commissa quinque operatur.

12 Morofus, an teneatur de interitu.

13 Actione personali ex delicto descendente quando quis teneatur.

14 Mora vñsuis corripi, an nocet alteri.

15 Reus principali speciem debitam ante diem occidens, an liberetur.

L E X XXXII.

Mora. Principium huius l. habet materiam amplam, & profundam, & ego diuina gratia prævia illam clari ficabo, & lucidabo, vtque ad eius profunditatem. Diuideo hoc prius in tres. Nam primo diffinitionem, vel cognitionem more quæ in iure arbitrio. Secundo illud probat per autoritatem scripti principis. Tertio nouum dubium remouet circa interpellationem factam debitorum, vel eius iuris peregrinanti offerat debitor, nam cum oblationem iuste recusat creditor, vt infra de verb. oblig. vbi gloriosa de prædictis. Idem si res oblati non est offerentis, nec eius pro quo offertur, vt supra mand. l. si pro to. & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur ista interdum ratione rei, quandoque ex parte debitoris, & parte creditoris, committitur, quando ipse causa in ita differt accipere debitura fibi a debitore oblatum, vel ab alio eius nomine, vt probatur supra de pec. & commo. rei vendi. l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur ista interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud, & supra mand. l. si hominem, & supra de confit. pec. sed si alia, & infra de soli. si solutus. & l. qui decem. Sine ista causa, ideo dixi, quia si ista forte, non mora committetur. Et dicitur iusta interdum ratione temporis. Ratione rei dicitur iusta, puta si res liquidè debita, tota non offeratur, vt infra eo. l. tutor. l. 3. & supra fam. ericci. l. plane. & supra de confit. pec. & l. illud,

Salyctetus super Digesto veteri.

quod vigor, & favor pupillorum suadet contrarium. Ideo puto dicendum, qd pupillus absque tutorre non possit interpellari, vt constitutus in mora culpabilis, vel punibili, de qua hic loquitur, & alia legere superioris allegata, & hoc ne pupillus ad aliquid non ui obligetur sine tutoris autoritate, contra i. obligant. infra de au to. ut. & inf. in eo. t. s. sed neque obligaretur autem in obligatio nibus facti in quibus post moram succedit obligatio ad interesse, vt infra de ver. obl. stipulationes non dimituntur. §. Celsus, & in obligatio nibus dandi etiam obligatio ad frui us & similia, si contractus ester bona fidei, vt in §. leq. Item non videtur posse dici, qd pupillus moram culpabiliter, & punibilem committat in non folendo id, cuius administrationem non habet, nec habere potest, vt supra ad i. Rho. de fac. l. si vñchenda. §. pen. & supra si quis cau. l. Sed bene potest interpellari si tu torem non habet, & non apparet, vt si faciat quod principaliter ad eius commodum speciat, para, vt cansum defendat, & instru mента defensoria perquirat, vt sic in damnum non incidat, re postea euclia, & hoc ex benignitate permittitur, vt in contrario, multiplici ratione. Prima, quia hac denunciatione denunciatio est necessaria, vt de enuntiatione possit agere; vt C. de enuntiatione. l. empor. Secunda, quia expectatio tutoris est periculum allatu ri cum certo tempore sit limitata, vt supra de enuntiationibus. l. si rem quam. §. si. igitur permittitur, vt pupillo fiat denuncia tio & non sit ad nos pupillum obligandum, fed ad de nunciationem exonerandum & ius suum conferendum ex anto niori contractu sibi quasitum in causa enuntiationis. Et sic concludo, qd absentia tutoris, & denunciandi necessitas, & temporis breuitas, vel opportunitas tollit contrarium. ¶ Quare quid in adulto curatorem habente, an in mora possit constitui? & gl. in d. l. ex legati causa, dicit idem, quod in pupillo, arg. C. de in teg. rest. l. curatore. Sed quarto tertio, si curatorem adul tu non habet, an possit indistincte in mora constitui? & vide tur, qd sic, perno. hñtius gl. Sed lac. de Rau. quem sequetus est Bar. dixit qd si id super quo interpellatur, per eum expediti potest, tunc interpellatus in mora constituitur, vt d. l. ex legati causa, & in hac g. Sed vñ illud est tale, quod per eum expediti non potest: tunc in mora constitui non potest, & pro hoc dicunt esse casum infra, vt in pos. legato. l. cui. §. cestatum, ad quod fa cit infra qui pe. tut. l. 2. cum ibi n. & inquit quod omnia per eum expediti possunt, quia sunt in his quae seruando ter uari non possunt, quia talis possunt per eum alienari sine decreto, vt. l. ex quatuor. C. de adm. tut. In alijs autem, quae per eum expediti non possunt, sicut est in his quae seruando seruari possunt, & tunc non possunt alienari per eum sine decreto, vt ibi, & C. de præd. n. l. præd. & lob. c. Et ex his inferit Bar. quod su per solutione pecunia poterit adiungi interpellari, & in mora constitui, quia decretum in illius solutione non exigitur, vt no. gl. in l. §. quasitum, infra ad Tresb. & probatur in auth. non suffi me. C. de adm. tut. Sed attende, quia fortior contra eos facit d. l. ex legati causa & l. seq. quorum vñtrage in specie debita lo quiritur que seruando seruatur, quia in seruo, & lex illa, sed si ex stipulata, aliquid nota speciale in pupillo, qd non in adulto, & præcedens l. ex legati causa, videtur intelligere in quolibet ma iore pupillo, cum ad illam veniat aduersitatem, vt patet in princ. Vnde videtur, quod adultus in pos. possit constitui, quantumcumque res petiti non possit sine decreto alienari, haec confir mo tali ratione, tutor, & pupillus cum eius autoritate interpellatus constituitur in mora, vt d. l. ex legati causa, cum leq. & ta men rem petiti non potest alienari sine decreto, vt d. l. lex qua. & si est ita, sequitur quod decreti interpositio non habet impeditum commissionem more. Item hoc confirmo, nam pupillus, deo sine tutorre non constituitur in mora, quia non potest aliquid noni obligare, vt superiorius in questione de pupillo dixi. Sed cum adultus possit se obligare naturaliter, & ciuiliter, sequitur quod in mora constitui potest, quæcumque species ab eo debeat, quia vñ illa diuersa est ratio, diuersum ius debet consti tui. Ad l. is cui. §. cestatum, in contrarium allegamus. Respon deo quod ibi interpellatio, & monito fuit iudicialis, vt patet per continuationem quam habet §. ille ad precedentem §. In patero. idea litera ibi dicit, quod contra adul tum indefensum non valet, quia legitimam pñsonam standi in iudicio non habent nos vero loquimur de interpellatione, & monitione facta a parte extra iudicium, & sic concludo, quod gl. nostra hic, & in d. l. ex legati causa, simpliciter dicant verum. Distinguuo tamen ex prædictis latius, & dic, vt in l. qd aut in pupillo, aut adulto, & tunc, aut habet curatorem, & tunc idem quod in pupillo, aut cu ratorem non habet, & tunc aut in monitione judiciali, sive iudicis, & illa in mora non constituit, vt l. cui. §. cestatum, infra vt in pos. leg. aut in monitione, & interpellatione partis, & tunc, aut res potest alienari sine decreto, & tunc constituti potest in mora. Aut non potest alienari sine decreto, & tunc sunt opin. quia lac. de Are. tenet qd non pot in mora possit, gl. vero nos, qd sic, & istam op. sequor. ¶ Quero qd aut sufficiat procurato-

rem debitoris interpellari? & distinguo, aut habet generalem cum libera, & tunc sufficit ad instar tutoris cuius administratio est generalis, & libera, & infra de tute. l. Item, quia eius dolus, & scientia no cer domino, vt supra de tril. procuratoris. in prin. & ibi bona gl. facit supra de procura. l. procuratori cui libera. Aut non habet liberam administrationem, & tunc non sufficit, quia tunc eius scientia non preiudicat domino, vt infra de do. except. l. apud Celsum §. quasitum, & ita intelligi supra de pe. t. hñr. Item vñcitat. §. petitat. Oportet tamen, vt interpellans procuratorem liberam habentem, faciat cum cautela, vt sic faciat quod procurator intelligat, vel intelligere debeat, ut debere, argument. eorum quae statim subijciant. Prosequor alia verba dum dixi. Scis, vel scire debens se debere, in quibus verbis patet quod nesciens, sed scire debens, licet interpelletur, in mora non constitutus; & haec probantur supra si cer. pet. l. quod te. Et hic queri potest de exemplo, quando quis dicatur ne sciens, vel scire debens; & gl. in d. l. quod te, dicit quando do lo, vel lata culpa ignorat, vt quando putabat primo se non tene ri, quia scriptura de actu aliquo non interueniat, quod declarat, vt ibilatus circa si. dixi. Extra tamen gl. potest exemplificari, vt quis dicatur inutile ignorare, id de quo publica est fama in §. r. t. p. gl. p. cum. cum ibi no. C. de pignorari actione, & no. gl. C. de periculo t. r. t. si tutor, nam de tali ignorantie debet iudicari, vt de scientie, quod no. Ex prædictis patet decisio, cum cessionarius denunciat debitor, ne solvit creditori, iuxta confi l. 1. 3. C. de novatio. vñ aliter non faciat fidem de cessione, talis denuncatio non impedit quo minus creditori solvere posset, quia denunciat facta est ignorantia, & iuste, qui in alieno facto, vt supra ad velle. l. quanquam, & infra de acquir. haec. l. cum faltum, non enim illius simplici verbo debuit credere, vt d. depo. l. si quis inquisitus, & infra de fur. l. si quis vxor. §. apud la beonem, cum sim. Et pro hoc accedit gl. And. in c. si capitul. extra de concep. preben. lib. 6. Vbi dixi, quod executores Pa pa debent cum citoris copiam luarum literarum mittere, alias non tenentur citati eis obtemperare, & idem no. gl. in delega. in c. cum iure, extra de offi. deleg. lib. 6. Dixa tertio, qd debet cauere interpellatio legitimè, & quia circa hoc multa sunt con sideranda, tñ est cendium quod quandoque interpellatio non exigit factum hominis intervenire, vt quia mora committit in re ipsa, vt in causis quos superius dixi in 2. qd. vel, quia dies fo lutionis affectus interpellat pro homine, sive fuerit expressus, & specificatus, vt infra de act. & obl. trajectitia. §. de illo, & infra de verb. obl. l. quoties. ad diem, & in l. diem, & C. de contrah. & comini. stip. l. magnam, sive ex partium conventione tacite intellectus, vt in promissione soluere certo loco, vt s. de eo qd certo loco. l. §. si quis ita stipuletur, sive partium conventionem intelligat a legge, ut C. de iure emph. & norat gl. in fra. sol. mat. l. si mora. Et hec vera quando debitor tenet portare ad domum creditoris, alias diei eventus non constituet quem in mora, vt supra de const. pecun. l. item illa. in princ. vi. vide, & ibi scripsi. Quandog; hac interpellatio requirit factum partis interpellandi debere, vt in l. ista, & supra eodem. in fideicō misi, & supra eodem. l. si mei. l. 1. & infra de verb. obl. l. si ex legati causa, & ita intelligo partis, vel eius nuncij, sive procuratoris, & idem dicit gl. si cuius gestor, & ita no. in l. si seruum. §. nunc videamus, infra de verb. obl. & videfut caus. supra cod. l. si quis. §. mora, quod reprobarit Pe. ex eo, quia ei soli non potest, fed dicit, vt dixi in d. l. mora. Item scindum, quod vt sit facta legitimè hec interpellatio, debet fieri congruo loco, & tempore. Circa loci congruitatem videamus primo, an fieri debeat in iudicio, vel sufficiat extra, & in hoc dic, aut cœmentio, vel lex dat certam formam, vel modum circa locum, & illum serua. Aut nihil disponit, & tunc, aut petetur id quod solo iudicis officio debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id, quod petetur iure actionis debe tur, & tunc interpellatio extra iudicialis sufficit, vt hic, & no. gl. in l. qui Roma. S. cohæredes. infra de verb. ob. & infra de fidic. l. si deo. l. si ob. & cest. & c. etat ratio diuersitatis, quia quod officio iudicis debetur, & tunc peritio debet fieri in iudicio, vt infra vt in pos. leg. l. si cui. §. Imperator, & §. cestatum, & infra de damn. infect. l. cum postulasset in prin. aut id,

Salycerus super Digesto veteri.

causam litigandi propter sumptus factos in re, alias dicit gl. qd indistincte tenentur, quod probat gl. quia si interdicere tenet, vt in Auth. de depositis fortius ipse depositarius. Ad l.i. si videntur non respondere gl. Sed dic, vt ibi no. quia ibi in culpo debitor rem nos in moroso, & mora plus aggredit quam culpa, & quia haec plenus examinavi in d. l. quod te. ideo re mittit ad ibi no. Nunc videamus quando tenetur actione personali defendantem ex delicto, vel quasi, an debeat distinguiri, res fuerit interitura peries actorem, & respondeo, quod illa distinctio locum non habet; sed indistincte tenetur, vt probatur infra de verb. obli. l.i. filius. s. f. ergo nec in facta per occisionem indiscenda, ideo datur de do lo, quia a prima totaliter est liberatus, & quare tenetur hic ut non directe, est, quia reus principali liberatur ipso iure per in directum, vnde directa in fideiustore remanetur non potest. Op. tunc 4. quod non utili, sed directe tenetur, ut infra de uer. obli. l.mora. Sol. ut in gl. quod ibi reus iam erat in mora, uel utero. & in primo casu, mora rei nocet fideiustori, ideo tenetur directe, ut prius tenetur. Quod potest ab extra, quid si reus principali ante diem occidit speciem debitam? & gl. in hoc viden tui variatio, nam in l.i. ex legati causa, infra de uer. obli. tenet, quod libetur, led in l.i. qui decesserit, s. qui sat. cog. sentit, qd non libetur, sed demum die euueniente agatur, sed in l.eum qui. s. f. infra de uer. ob. sentit, qd non libetur, sed statim agatur. Sed gl. istas ad concordiam reduxi in l. pte. s. si cer. pe. ubi uide, & tergi in d.l. qui decesserit. Sal.

SVMMARIVM.
Officiales quales esse debant.

L E X XXXIII.

Sibene. Pecunia publica non debent credi sine pignoribus, vel hypothecis, uel legitimis usuris, & earum exactior non debet eti acerbus, & contumeliosus, led me dius h.d. No. tex. & signa eum, nam habet hic tex. t. qd officiales non debent esse contumeliosi, sed moderati, & benigni, sive humani. Item ex gl. no. quid est insolertia, & quod diligentia est duplex, quadam detectanda, & ambitiofa, ut hic in litera, & quemdam bona, & qua sit qualibet earum, habes in gl.

L E X XXXIV.

Vsurae. Summatur per seipsum in princ. Opp. quod vsuræ differant a fructibus, ut supra eodem in fideicommissi, & supra de rei uendit. Imperator pradiu. sol. quod esten tia different, sed similitudinem quandam habent, quod declara, ut in gl. Opp. quod lite contestata non tenent usuram, ut infra co. uideamus s. f. actionem. Sol. quod hic in bonafidei iudicis. ibi in stricti iuris.

SVMMARIVM.

1. **Vsurae veniunt in negotiorum gestorum contraria actione.**

L E X XXXVII.

Et in contraria. In contraria actione negotiorum gestor dependit ei qui a quo mutuam pecuniam recipit, nol quia in regione frequentantur si de propria pecunia soluit. h. d. Super tex. ibi mutuatus, id est, quod mutuo recipisti pecuniam. Ibi tuum, id est, ut a te creditore absolu faciam, & ita ei solui. Ibi, habens, scilicet pecuniam, & sic non recipi eam mutuam. Ibi, dependo, id est, soluo ei qui mihi mutuauit. Querit gl. quid si non plus commodi praestauit, & respondeo duas op. ponit. prima est, vt non agat secundum Hug. & Bul. & morebantur, quia litera ista loquitur conditionaliter. Secunda est Io. & Ro. ut agat, alias sequeretur absurdum, ut de suo expenter, & istum liberaret, & agere non posset, & istum tex. non conditionaliter, sed aduersarii legunt, & exponunt, si, pro quantuis, & pro hoc indicunt s. mand. si uero non remunrandi. s. si mihi matureris, & in hanc inclinat gl. & hanc sequuntur doctores. Sal. legum doctor.

SVMMARIVM.

1. **Sponsus affinitatem dirumpens, an tenetur de percipientiis.**

2. **Fructus aut possint peti sententia lata, & restituuntur.**

L E X XXXVIII.

Videamus. In actionibus stricti iuris. si peto, quod fuit meum, ueniunt fructus a tempore mora, & sponsus tenetur de percipientis. h.d. Gl. querit, quando mora dicitur in tem. fieri, & dic. ut in ea, & latius dixi supra eodem. l.mora. in prin. Alia gl. querit, an sponsus, qui dirupta affinitatem tenetur de percipientis, & dic. qd sic. Et vna ratio ponitur in litera, quia alias daretur ei, licet sit bonafidei possessor, occasio negligendi fundum. Alia ratio ponitur in gl. quia ipse debet curare fundum augeri per agriculturam, non negligendo deteriorare, & minuere, & deteriorando uidetur quasi malitia hoc agere, & maxime, quia debuit considerare, an apud eum debebat remanere, ideo tenetur. arg. infra ad l.s. ante matrimonium, & inquit gl. est hic speciale cum in alijs reuocatoriis non inueniatur, qd bonafidei possessor de percipientiis tenetur, ut no. in lex diuerto, supra de rei ven.

In fauiana. In actionibus reuocatoriis ueniunt fructus, & herbum, restituuntur, plena hæc signi.

De vñsuri.

151

ista iura antiqua secundum quia fideiustor poterat ante contractum quam principalis, & sic ita debet confitui in mora, sicut principalis. Vnde isto casu dixit lac. de Are. & Old. quod si obligatio erat pura, tunc, quia occidendo moram committit, tenetur utili, vt hic si in diem, ut sub conditione, que postea extitit, tenetur de dolo, ut in contrario, & est ratio, quia ante dictum non potest confitui in mora, ut infra de verb. obli. l.i. filius. s. f. ergo nec in facta per occisionem indiscenda, ideo datur de do lo, quia a prima totaliter est liberatus, & quare tenetur hic ut non directe, est, quia reus principali liberatur ipso iure per in directum, vnde directa in fideiustore remanetur non potest. Op. tunc 4. quod non utili, sed directe tenetur, ut infra de uer. obli. l.mora. Sol. ut in gl. quod ibi reus iam erat in mora, uel utero. & in primo casu, mora rei nocet fideiustori, ideo tenetur directe, ut prius tenetur. Quod potest ab extra, quid si reus principali ante diem occidit speciem debitam? & gl. in hoc viden tui variatio, nam in l.i. ex legati causa, infra de uer. obli. tenet, quod libetur, led in l.i. qui decesserit, s. qui sat. cog. sentit, qd non libetur, sed demum die euueniente agatur, sed in l.eum qui. s. f. infra de uer. ob. sentit, qd non libetur, sed statim agatur. Sed gl. istas ad concordiam reduxi in l. pte. s. si cer. pe. ubi uide, & tergi in d.l. qui decesserit. Sal.

significationem, vt res restitutur cum fructibus. h.d. Gl. si quis perceperit ante moram, vt quia ignorabat rem legatum, & gl. dicit qd sic ut hæc sententia, infra de acq. rerum dorm. Sed illa loquitur de consumptis, in exactiis autem, distinguere naturales ab industrialibus, vñsno. gl. & ipsi exactiis ueris. Supra de rei ven. & in simili. C. de iud. l.i.

§. Item si. fructus hæc.

§. Si actionem. Si per actionem personalem pertinet demum lite contrefata, non ante h.d. quod no. Gl. oppo. de l.i. fundum, infra de verb. obli. vbi venit interest, sed fructus sunt pars interest, ergo, &c. Sol. hic in obligatione rem tradi, quod est facti, & in obligationibus facti venit interest, vt. si stipulatio nes non dividuntur. S. Celsus, in eod. t. vel ibi de alio interesse quam fructuum, vt in gl. non placet, quia in fructibus constitut interest, ideo hæc lectura non bona. Sed contra eam opposit. Tito, s. i. s. de acq. emp. Sol. qd fructus non veniunt, led tanquam interest, ideo gl. distinguunt, aut simpliciter agitur, vt rem tradat, & interesse, & tunc habetur ratio fructuum pro in teresse, & omnis alterius utilitatis.

§. Ante matrimonium. Fructus ante matrimoniū percepti augment domet. h.d.

§. Item si diuidere. Socius coiens fundum, licet alter non voluerit diuidere, lecum, tenetur ad partem fructuum. h.d. Sed hoc indubitate verum si coluit totum, sed quid si pro rata sua tantum? videtur idem, quasi noui licent sibi seu autoritate diuidere, quod iudicaria autoritate debuit facere.

L E X XXXIX.

Quis. Equitio legato, factis indistincte debentur non si fini gulariter aequaliterque legentur. h.d. Salyc.

L E X XL.

In eum. A die pignoris venditi non currunt vñsurae pro

2. **Appellatio temeraria sententia executionem suspendit.**

2. **Vsura non debentur ipsorum conventione incerta existente.**

L E X XL.

Tutor. Etiam temeraria appellatio suspendit executio nem tentativa, appellatio ramen condemnatur in vñsura medi tempori. h.d. Opp. qd nos dimittat in incerto, non declarando, qd sit hoc medium tempus, contra s. quibus. C. de no. cod. comp. Sol. declarando, vt in gl. Sed tunc opp. z. de l.i. & fina. C. de vñs. rei iud. Sol. dupliciter, vt in gl. & secunda verior. Et, quia gl. dicit, qd in idem recedit cum prima, dic quia prima est ratio secunda.

§. Lucius. Creditor non compellitur partem debiti recipere; ideo totius debiti currunt vñsura. h.d. Oppo. qd compellatur partem debiti recipere, vt. i. quidam efficiuntur, supra si certum pet. Sol. vt in gl. & distinguere plenius, vt ibi scripsi.

§. Ab alio. Vbi vñsurae conuentio est incerta, vñsura non debentur. h.d. Glo. oppo. qd ino. & si est sententia certa, non debentur circa vinculum stipulationis, vt C. col. quibus. & supra de pñf. rei. l. Titius. gl. stat. contrario, quia illi debentur ex mora quia hæres non commisit, quia in terpellatus non fuit, ut supra eodem iuris. Sol. qd, ut pñf. interpellatur habetur, quia dolo fecit quoniam interpellatur, ut ille ad fructus tenetur, quia fundi dominium legatur, vt s. e. l. m. o. s. & supra de pñf. rei. quoniam & eo. l. r. Sol. qd hic in stricti iuris iudicis. ibi in bonafidei.

SVMMARIVM.

1. **Dominum rei legata a quo tempore legatio curritur.**

2. **Hæres fructus ante moram percipieunt, an ab eis excusatetur.**

L E X XLII.

Hærennius. Non pro rata anni debentur fructus lega

1. **missi cedentis, hoc dicit. t. Quod a quo tempore dominium rei legatae queratur legatio, & videretur a morte testatoris, vt infra de leg. pñf. rei. hæc hostio. s. cum seruus. Ad l. Titius. & fin. Repondeo, vt in gl. d. s. cum seruus. est ergo conclusio, qd a morte testatoris fit, ut adita hereditatem vere, & vtroque casu repudiabiliter, postquam autem agitur, sua efficitur irrepudiabiliter, vt d. s. cum seruus. & non ex nunc, sed ab adita hereditate, & ex nunc fructus debentur, vt in gl. ista. Et hoc quando pure, sed si in diem, tunc ante diem sua non efficitur, vt infra ad l. s. l. S. l. Si multiter nec ante conditio sententia, vt C. de cad. tol. l. l. S. l. autem sub conditione. Et hoc in re testatoris in re vero aliena, dic, qd dominium non transit, sed si in re hæredis, gl. variantur: nam in l. l. C. com. de leg. tenet, qd idem sit, quod in re testatoris**

2. **sed communiter reprobat, vt ibi plenius scripsi, ibi vide. t. Qua-**

rit gl. in vers. sed a fructibus, nuncq hæres excusatetur a fructibus, si perceperit ante moram, vt quia ignorabat rem legatum, & gl. dicit qd sic ut hæc sententia, infra de acq. rerum dorm. Sed illa loquitur de consumptis, in exactiis autem, distinguere naturales ab industrialibus, vñsno. gl. & ipsi exactiis ueris. Supra de rei ven. & in simili. C. de iud. l.i.

§. Item si. fructus hæc.

§. Si actionem. Si per actionem personalem pertinet demum lite contrefata, non ante h.d. quod no. Gl. oppo. de l.i. fundum, infra de verb. obli. vbi venit interest, sed fructus sunt pars interest, ergo, & c. Sol. hic in obligatione rem tradi, quod est facti, & in obligationibus facti venit interest, vt. si stipulatio nes non dividuntur. S. Celsus, in eod. t. vel ibi de alio interesse quam fructuum, vt in gl. non placet, quia in fructibus constitut interest, ideo hæc lectura non bona. Sed contra eam opposit. Tito, s. i. s. de acq. emp. Sol. qd fructus non veniunt, led tanquam interest, ideo gl. distinguunt, aut simpliciter agitur, vt rem tradat, & interesse, & tunc habetur ratio fructuum pro in teresse, & omnis alterius utilitatis.

L E X XLIII.

Cessionario hæci, debentur vñsurae, quas si-

Hærennius. Cessionario hæci, debentur vñsurae, quas si-

scimus petere potuit. h.d. Gl. oppo. de l. in om-

nibus, infra de reg. int. sol. ut in ea.

L E X XLIV.

Penam. Penam fraudem uirarum adiecta, non potest

peti. h.d. de hoc die, vt dixi s. si cer. pet. l. rogasti. S.

f. t. vñsno. vbi plene scripsi. Salyc. legum doct.

S V M M A R I V M .

I. Possef or bonae fidei fructus industriales suos facit.

2. Fructus naturales, ac per solam perceptionem efficiuntur bonafidei pos-

sef oris.

L E X XLV.

Fructus. Fructus in industriales efficiuntur bonafidei pos

sef oris, non naturales, h.d. Notare bene istum

tex. quia per eum melius, quam per alium declaratur, qui sint fructus naturales, & qui industriales, & quid in oliva, & vña, habuisti supra de rei ven. l.i. eius. Item no. qd in reba coniuge donatis coniugi, ille bonafidei possessor censetur. Contra, quod op. de l. de fructibus, infra de dom. inter vir. & ux. & inf. de acq. posf. l. qnodo vxor. Sol. qd ibi putavit donationem unlere, alias fecis, secundum Azo, ex quo collige quod iuris error non facit quem censeri iniquitatem possessorum. Alij solut, qd hic res no

2. erat donans, fed aliena, ut eo tamē bona fide possessa, t. Item no. qd fructus naturales non efficiuntur bonafidei possessoris, sola perceptione. Contra quod opp. infra de acquirend. rei dom.

l. bona fidei, in princ. vbi dicitur, quod omnes sui sunt. Sol. pri-

mo, qd hic sine titulo, ibi cum titulo, quod reprobatur gl. quia, & c

hic fuit titulus. Nec obf. quod ipso iure non tenet donatio, vt

in eod. t. l. i. quia ibi in nescientia, hic in putante valere, ideo gl.

sol. z. qd tex. ille dum dicit, omnes sunt possessoris, debet intelligi, nō solum quos ipse percepit sua cultura, sed etiam quos alius

percepit sua cultura. & sic de omnibus industrialibus ibi dicit.

L E X XLVI.

Quod in fructibus. Impensa minuit fructum,

& qui paratus est judicium sufficiere, non dicitur moram committere, aduersario cestante. h.d. cum ieq.

S V M M A R I V M .

1. Petitione legati suspenditur per accusationem testis falsi.

L E X XLVII.

2. Maritus. Accusatio falsi testis suspendit peritio nem le-

git, si tamē hæres succumbit, fructus restituit.

hoc dicit. Opp. quod licet fiberos habuerit, non sit implera cou-

ditio, ut infra de cond. & dem. l. cum vir vxori. Sol. qd ibi ex alio,

non ex marito habuit. Opp. z. quod hæres non restituantur,

quia illi debentur ex mora quia hæres non commisit, quia in

terpellatus non fuit, ut supra eodem iuris.

Sol. qd, ut pñf. interpellatur habetur, quia dolo fecit quoniam interpellatur, ut ille ad fructus tenetur, quia fundi dominium legatur,

vt s. e. l. m. o. s. & supra de pñf. rei. quoniam & eo. l. r. Sol. qd hic

in stricti iuris iudicis. ibi in bonafidei.

S V M M A R I V M .

1. Obligare pignori potest rem pignori ob-

ligare. ligare, hoc dicit. Gl. oppo. qd possessor bonafidei

facit fructus suos, & tamen non potest obligare, cum non sit

dominus, ut supra de pñf. rei. L. L. e. o. Sol. qd illud uerum, nisi si ha-

bit titulum, ut hic habebat, ut in gl. vel pñne casu in fructua-

rio, quia licet proprietatem rei non possit obligare, vi potest do-

minus, tamen ius uendit, & fruendi potest, ut C. de viu & hal. in

terrest. & inf. de viu & ha. s. i.

L E X XLVIII.

De nautico fœnore. Rub.

Generaliter dixit de vñsuri, nunc singulariter de nauticis. Et in

ter glofatores iuris civilis, fuit dubitatum, an de iure civili ha-

nautica sint prohibita? & dicebant, qd non, nam potest quatuor

concilia, haecvidetur per ius non nullum authenticonum per-

missa, auth. de naut. tenet, qd idem sit, quod in re testatoris

2. sed cõmunitatē reprobat, ut ibi plenius scripsi, ibi vide. t. Qua-

L E X

Salycketus super Digesto veteri.

L E X VIII.
Si filius. Quasi possesso transferit onus probandi in aduersarium, hoc dicit. Glōssā sunt clarae. Salycketus legum doct.

S V M M A R I V M.

1. *Pactum in dubio reale, & transitorium ad heredes censetur.*
2. *Stipulatio annua de quantitate verte de heredibus stipulatoris censetur interposita.*

L E X IX.
Si pactum. Praesumptio est ut pactum de non petendo intelligatur factum non tantum pro se, sed etiam heredibus suis, hoc dicit. Nota, quod in dubio pactum est reale, & ad heredes transitorium, & est ratio, ut in glo, quia quilibet praesumptio heredi suo prouidere, & sicut has praesumptio transferit onus probandi in aduersarium. Contra hoc opponit glossa, infra de libe legali. Aurelio, & l. non foli. & tale, in principio cum similibus. Solu. in illis de contrario erat actum, & sic ne ad heredes esset transitorium. Oppono secundo de dicto, non solum & tale, in fine, & infra de verborum obligacionib. stipulatio ista, & si quis. Solu. quodlibet pactum est interpositum super eam, quia non est ad heredes transitoria, hic quando est transitoria. Oppono tertio ad idem de l. diem proferre. S primo supra de arb. glo. foli. vt precedens contrarium, & bene, prout in princip. illius §. opponitur, sed si opponitur de secundo responso, dic ut in contrario, scilicet quod ibi heres potest solvere, & poenam evitare. & sic concordat cum ista.

S V M M A R I V M.

1. *Fraudem dicens, illam probare debet.*
2. *Alienata in fraudem qua actione reuocentur.*

L E X VI.

Si patronus. Si patronus revocat alienata in fraudem a liberto debet fraudem probare. d. t. Not. qui fraudem dicit illam probare debet. Opp. p non sit necesse fraudem probare. i. fraudis cōsūlum, sed sufficit probare fraudis cōsūlum, ut inf. si quid in frau. pal. & s. Sol. vt in glo. illud habet locum, quando in ultima voluntate, hic quando inter viuos, & ratione dueruntur subiecti, quia legato non praefantur, nisi ex alieno deducto, & quod patrono debetur, ut ex alienum cōficiatur. ar. s. de inos. test. l. Pap. s. si quis imponens ex quo sequitur, & legata reliqua, vel sine dolo non debentur, nisi deducto, quod patrono debetur. Sed alienationes inter viuos valent, etiam non deducto ex alieno, sed veniunt irritande, & revocande si siant animo fraudulenti, & fraude inde fecuta sit, & hoc vult gl. vñq; ad vet. item no. Opp. p. in alienatione inter viuos non sit necesse alia fatus, vel dolus probari, ut infra de his quae in frau. cre. omnes. s. lucius. fol. ut in glo. h. calicidum de bonis auertit: ibi omnia bona, idco ibi fatus a iure praesumitur. Op. 3. ab extra, & alienatio inter viuos ualcat, & non reuocetur, ut inf. si quid in fra. pal. & s. si quis in fraudem, & s. qui mutuam. Solu. p quando hic alienavit gratis, ibi non gratis, & sic precium habuit, quod lo co rei alieni recipit, & tubrogat, & sic frus excluditur. t. Quero quanta est ista pars, que reuocatur? Respondeo, ut in glo. leg. est tercia, ut in s. de luc. lib. s. sed nostra. Ultimo potes addere aliquam qua no. in l. C. si in frau. pat. Et si queras, qua actione reuocantur, dic ut ibi in l. 2.

S V M M A R I V M.

1. *Fuga probatur per tormenta.*
2. *Serius testimoniū facere nequit.*

L E X VII.

Cum probatio. t. Fuga probatur per tormenta, ierūl. praecedentibus iudicis h. d. Opp. p. dicto serui sine alio tormento steretur, ut s. de a. edic. I queror. s. foli. Solu. quod ubi plena probatio concurreat cum dicto serui, tunc ei sine tortura creditur, alia tortura est necessaria, ut hie. Oppon. quod ad torturam non acceditur sine indicione, ut infra de quarto. in prin. Solu. confitendo contrarium, indicia sunt minus, quam semiplena probatio, ut in glo. alias statuerit eius dicto cum semiplena probatio, ut in praecedenti contrario, quod intelligo si fatur fugam, & si negat, tortura subiicitur, quia si hoc operatur iudicium, quod est minus, fortius semiplena probatio, quod est plus. t. Opp. tertio: nam serui non potest esse testis, ut in de testif. qui testamento. s. serui. Solu. quod hic principaliter, & propriè, non ut testis, nec pro domino, nec contra dominum, sed de proprio factō interrogatur, licet per indicione, & consecutio nēt contra dominum, ut pro eo, & consecutio nēt conceditur quandoque, qd non conceditur principaliter, ut hie, & infra de autho. tut. l. j. in principio, & supra nati cap. s. l. & capones. Item hic non admittitur consecutio nēt, nisi in subdium. Gl. opp. quarto, & non soluit de fidei iustis, supra de pac, que hoc modo facit: nam ibi pactum fidei iustis alteri non prodest ergo nec hic dictum serui debet alteri prodest. Sol. ibi pactum non prodest alteri, quia pacis causa est, & propter interest pacis sunt inuenientia, ut l. stipulatio ista, & alteri, infra de verborum obligat, hic autem dictum serui probat factum, & ipsum factum nocet alteri, qui de facto illo tenetur, & est obligatus, & idem in quicunque, ad fi. de ser. aug.

S V M M A R I V M.

1. *Probatio iudicii, & non parti debet fieri.*

L E X

De probationibus.

154.

L E X XII.

Quingenta. Legatum eiusdem quantitatis in diuersis scripturis factum, intelligitur duplicatum, hoc dicit, & notabiliter. Not. quod in diuersa voluntate praesumitur duplicatio. Item, quod testator non praesumitur oblitus de eo, quod fecit. t. Item, quod probatio fit iudicii, non particula. Concordia, allega, in glossa fina. Oppono, quod duplicare non dicatur, ut infra de leg. primo, plane, §. primo, & de leg. secundo. Sempronius. Solu. ibi in eadem scriptura, hic in diuersa, ideo quod si probatur, ut in glossa, fina. Oppono secundo, p. etiam in diuersa non praesumitur, ut infra de ale. & cib. lega. libertus. Solu. hic legatum, est rei que duplicationem recipit, ibi rei, quia duplicationem non recipit, vel alimenterum, nam una præstatio ei satifit.

S V M M A R I V M.

2. *Testes pro utraque parte debent veritatem dicere.*

L E X XIII.

Cum de estate. Super estate statur illi probationi ex qua verisimilis veritas habetur, hoc dicit, & notabiliter. Et not. quod hoc haber locum siue de restituitione in integrum tractetur, siue de matrimonio, siue de quilibet alio vbi probatio etatis sit necessaria. Quero, pro declaratione terminorum, de quibus probationibus hic loquitur? Respondeo glo. quod testium, & sic de attestacionibus. Oppono tunc, quod inmo attestaciones, velut repugnantes, dicant repellit, C. de fide instrumenti. Scriptura diuersa. Solu. primo secundum quodam, quod ibi in scripturis, & instrumentis, hic in testibus, & istam tenuit Bul. quia in scripturis potuit sibi prouidere, quod non est in testibus. t. Item quia testes debet dicere veritatem pro virtute parte, vt C. de epis. & cle. auch. sed index, & in auth. de testi. s. quoniam, & sic ab utraque parte videtur produci, unde sicut in instrumentis a diuersa parte producuntur, sicut in legato loquitur auctio, quod finitum morte legatarum, ut infra de annu. leg. l. in singulos. Sed Bar. voluit defendere glossa, dicens pro ea esse causam de donatione. l.ancimus s. final. Sed certe ille textus, duos alias casus ponit, & hunc teruum omittit, ut ibi laetus scripsi, & idea illam glossa tecum.

S V M M A R I V M.

Libri censuales sunt testibus preferendi.

2. *Testes, & instrumenta, an habeant eandem virtutem.*

L E X X.

Census. t. Libri censuales potiores sunt, quam testes. hoc dicit. Oppo. sic, copula debet stare inter diuersa, ut no. supra de iur. & fact. igno. super rubrica, sed dicere; quod census probent, eti. salut. cum census est res censualis, vel quae pro censu datur. Solu. duobus modis uno, ut copula abiciatur, ut ibi, patres libabant, & a. & tunc expone dupliciter, uno modo, ut illud terbum, census, ponatur adiectu. & ponatur census id est censualia monumenta, alio modo libstantibus, & in casto glv. monumenta census, & haec monumenta erant, scripiente in quibus census continentur, & sic libri censualia. Secundo modo intelligitur, ut copula non abiciatur, & sic census id est scriptura censualis, & monumenta dupliciter, uno modo, ut illud terbum, census, ponatur adiectu. & ponatur census id est censualia monumenta, alio modo libstantibus, & in casto glv. monumenta census, & haec monumenta erant, scripiente in quibus census continentur, & sic libri censualia.

S V M M A R I V M.

1. *Reus potest in se suscipere probandi onus.*

2. *Onus probandi, an incumbat existente in quasi possessione libertatis.*

3. *Reus non in quibus causa potest in se suscipere probandi onus.*

L E X XIV.

Circa. t. Quasi posse libertatis transfert probationem, in eum qui dicit se ingenuum, & econtra potest tamen reus in se capere onus probandi, quod incumberet actori, hoc dicit. No. que sunt in sumario. Item quod contineat iudiciorum efferauntur, etiam in probationib. t. Opp. glo. p. licet sit in quasi possessione libertatis, non propriece ei incumbat onus probandi, cum præsumatur liber, at eius, qd defundo dicitur sicut de ser. l. fin. & C. de ser. latius. Solu. ut in glo. secunda, quod aliud in homine qui potest nasci seruitus, & aliud in fundo, qui non potest nasci seruitus, sed ab eius creatione fuit liber, nisi ab homine seruitus fuerit imposita, & vbi homo non esset in possessione seruitus nec libertatis, præsumetur ingenitus, arguit. l. manut. i. i. t. upra de iust. & iur. Op. quod patronus debet semper probare, ut infra si liber ing. esse dicit. quoties in fin. Solu. quod ibi erat in possessione ingenuus, quis ad illum calum debet refringere litera illa, ut in alia glossa. Oppono tertio, cito quod nulla iurius captio esse possit, cum actor non probante reus debet absoluiri, vt auctor. C. de prob. & l. qui accusat. C. de eden. Solu. vt in glo. inno potest, & non exemplum, quod is qui est in possessione libertatis, non probauit se ingenuum, nec is qui suscepit onus probandi, non probauit, tunc captio esset si aduersarius pronunciaretur ingenuus, quia tunc sententia faceret ius quod ad omnes, vt. ingenius, supra de ita. hom. & post de facilis fieri collatio. Et ex no. p. vbi non probauit, qui onus probandi in se suscepit vbi non tenebat, sententia debet fieri talis qualis debuisset si onus probandi in se non suscepisset. Item quod ex susceptione huius operis probandi voluntarii, aduersarius non relevatur ab onere necessario, quod sibi incumbit de probando. t. Quare ut in glo. an in qualibet alia causa reus possit in se suscipere onus probandi, & dixerint quidam, quod non, dicentes hie speciale fauore ingenitatis, & sic in contrario est ius commune, ut l. ad fin. infra ad me. Sed glossa determinat in oppositum, quia quod actor probet, & non reus, est induxit in fauorem rei: ergo non debet torquari in lesionem. Neut. quia cuiuslibet licet renunciare suo fauori, ut l. si quis in conscribendo. C. de p. & hac

S V M M A R I V M.

1. *Probatio iudicii, & non parti debet fieri.*

L E X XI.

Non est. Qui de presenti non est soluendo, in praeteritum etiam non suscepit praesumitur, hoc dicit. Nota, quod de presenti ad praeteritum praesumitur, & est hic ratio, quia omni die quis locupletari praesumitur, ut l. si de functus. C. r. ideo si nunc non est locupletus, minus praesumitur in praeteritum sicut. Secundo no. quod quis non praesumitur idoneus, ut in glo. quod intellige in facultatibus. Contra, quod oppo. glo. de serui. infra de manu. test. & l. con. quidam, quod sibi incumbit de probando. t. Quare ut in glo. an in qualibet alia causa reus possit in se suscipere onus probandi, & dixerint quidam, quod non, dicentes hie speciale fauore ingenitatis, & sic in contrario est ius commune, ut l. ad fin. infra ad me. Sed glossa determinat in oppositum, quia quod actor probet, & non reus, est induxit in fauorem rei: ergo non debet torquari in lesionem. Neut. quia cuiuslibet licet renunciare suo fauori, ut l. si quis in conscribendo. C. de p. & hac pars uera. Quero secundo, an in qualibet alia causa reo per se probante, debet pro eo fieri sententia, pura conuentus rei vendicatione dixit, rem suam esse, & ita assumptus onus probandi, & ita probauit rem suam esse, an index declaratoriē fetentian pro reo, pronunciando rem suam? & dicit gl. quod sic secundum Ioann. & bene. Quarto tertio, quid si vir que actor, & reus velit probare? dic. auctor prius audiendū, vt in glossa, & bene. Et est ratio, quia probationes rei rendunt ad exclusionem actoris: sed intentio actoris non potest excludi, nisi appearat vera, igitur & certera. Quarto quartu. si non probat, primam partem approbar glossa, quia recipiendo onus probandi in se ad alium finem assument, scilicet vt alio modo absoluatur, quam si non assumptus sit, nam tunc petit absoluū declaratoriē, & dominus: sed hoc modo petro, nec onere isto assumpto veniebat absoluendus. similliter, quia actor non probuit, ergo in thema nostro similliter debet absoluī, & si illud oris probandi non assumptus sit. Confirmat glossa, quia tunc pluribus exceptionibus, vna proposita si eam non probet, non prohibetur alia vita, vt in institutio de excusatio. tuto. s. qui autem. Et pro hoc accedit, infra de ex. non videatur. & hec pars uera, & communiter auctoribus approbata. Salycketus legum doct.

S V M M A R I V M.

1. *Filiationis, quasi posse qualiter probetur.*

2. *Matrimonium qualiter probetur legitimū, & qualiter illegitimum.*

3. *Factura quandocum, & quando antiquum indicetur indicantis arbitrio relinquatur.*

4. *Quasi possessionis matrimonij proba sufficere qualiter intelligatur.*

L E X XV.

Quidam. Quasi possesso filiationis transfert onus probandi in aduersarium, & confessio e. inniciatio emissa in instrumento non praedicatur, si contra iudiciorum probetur, hoc dicit. Nota quod fratres non debeant probare hanc negationem, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, vt in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, vt in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur, quod ipse debet probare, quod ipse sit de legitimo matrimonio natu. Solu. quod ibi non erat in quasi possessione filiationis, ut l. secunda, supra codem. Solu. quod illud procedit quando affirmativa non est probata praesumptio ne, que trasferat onus probandi in aduersarium, sicut hic erat, quia iste erat in quasi possessione filiationis, ut in glo. Sed opp. ab extra quod hic, quasi non sufficiat, ut l. non nudis. C. de prob. vbi dicitur

Salycketus super Digesto veteri.

fortius ubi virtutis periculum animarum, ut est in matrimonio & ecclesia, & eius rectore non legitimo, aut agitur possessorio recuperanda, & verum dicit Host. quia quasi possit ex illis presumptionibus probata videtur. ar.C.de prob.l.non nudis. & lepistolis& C.de nra. si vicinis, sed lo. And. In d.c. illud, refert qd Host. dixit, qd etiam in petitorio sufficiat probatio quasi possessionis, & ratio predicta de dominio non habet obstat Host, quia in dominio ab illo est longe diuina ratio, nam superior nonquam inquirit ad quem dominum, vel qualiter, & frequenter domini sunt negligentes, & pro tanto non est tanta presumptio pro possessorio, sed superius iudices inquirunt super coniunctionem matrimoniali, ut sic sciant, an sint legitima, extra de officio. l.c. & de clan. desponsis, cum inhibito, nec parientes, vt plurimam patienter tollerant, quod pitorum consanguinea habite, sicut cum suo pari, vel inferiori, ne metrix censeatur. Ieo fortior est presumptio pro eo, qui matrimonialiter dicuntur repudiari mulierem, vt verum dicat, ideo quasi possessorio, p eo est sufficiens probatio, & inquit ipse, qd ita probatur Host. stet, & hinc responsum acquerit lo. An. & sic concordia, quā praedicti faciebant, nec coram distinctione videtur bona. Quapropter ipse lo. An. ibidem finaliter dixit distinguendum, verum faētūm sit omnia recens, vel fatis, & tunc habet locum distinctione Inn. quia tunc titulus debet possit facilius probari, ideo probatur. Aut factum non est factum recens, sed antiquum, tunc habet locum opin. Host. quia de facili in factō antiquo titulus probari non potest. Quando autem factum sit iudicandum antiquum vel non, dicit ipse refidere in iudicio arbitrio propter diuersas circumstantias, quae possunt occurrere. Et quando factum non est factum recens, possit illud probari per dictas conjecturas, & famam, probat ipse tali ratione, quia tunc carnalis copula fecunda spolia, in iudicio matrimonium presumptum, vt extra de spō. c. qui, multo magis cum factum non est factum recens famam talem & possessionem sequens, & maxime favore matrimonij, at extra de test. c. ex quibusdam in fin. Hoc autem licet hoc dicit lo. And. sit pulchrum, & videatur iuridicum, tamen puto omnes opī, sic iungi, & concordare possit. Nam aut petitur in iudicio petitorio, aut possessorio. Si petitorio, aut matrimonium principaliter deducitur in iudicio, & sic aut deducit principalius propter se, aut incidenter, & sic propter aliud. Si principalius propter se, & tunc, aut illa qua vox dicitur, hoc fatetur, & res est clara, quia per confessionem quis probatur, nisi alia matrimonium habetur in impedimentoum. Aut ipse negat, & tunc, aut acto, quasi matrimoniale possessionem nonquam habuit, quia solum disponitam per verba de presenti assertit, & tunc oportet p titulum probet, & sic matrimonium, per expressum consentium celebratum de praesenti fuisse, vt in c. extra de or. cog. Aut actor quasi possessionem matrimoniale habuit, quia, vt vox rem eam in codem factō tenet, & cum ea lacuit, & in codem incisorum cum ea comedit, & quod annulos, vt eius vox deferat, & tunc capio. Verba lo. An. quia, aut factum est factum de recenti, & tunc probandus est titulus matrimonialis, id est consentis per interrogacionem, & responsum in matrimonium consentientem, & de praesenti, & tunc celebrandum, vel tale quid p quod violenta presumptione matrimonii inducitur, puta dorem fuisse, vel donationem propter nup. constitutam esse, nam cum ista non possunt esse sine matrimonio, nec alii convenienter nisi viro, & vxori, dico matrimonium probatum esse, vt extra de presum. illud, vbi causis, & accedit pro simili Cadeila. l.tol. l.s. sed, & si quis. Et idem dico si probetur quid aliud quod non conveniat nisi matrimonio, puta si testes dicant, ego interfui congregati, quae facta fuit, quando sponsata fuit, & vidi eam, vt despiciatam tali, benedic in ecclesia simul cum Titio, vt eius marito, vidi etiam eam duci ad dominū. Titi publice, vt eius mariti secundum morem patria, hec c. violentam, matrimonium presumptionem inducunt, nec illicitis conjunctionibus coenunt, & tunc celsi trahentes Inn. Aut factum non est sic de recenti, & tunc sufficiat, quod probentur actus quasi possessionis, cum fama vicinia, puta quod invenire se tractauerunt, vt vir, & vox, & sicut vir, & vox inuenire se vocabant, & in eadem mensa similiter comedebant, & in eodem lecto iacebant, & annulos, vt illius vox deterrebant, & eos, vt maritum, & vxorem reputabant eorum vicini, & de hoc est publica vox, & fama in eorum vicinia. & ita intelligo dictum Host. Et haec quando matrimonium principale est de dictum in iudicio. Secundo casu quando est deducitum incidenter propter aliud, puta ad probationem legitimatis filiorum, tunc sive factum sit de recenti, vel non, sufficit probare predictas presumptiones, etiam si fama non probetur, vt extra, qui finit legi, c. transmisso, & c. per tuas, & est ratio, quia sicut veritatem legitimatis, & non periculi animarum, vt ueritatis in procedens casu. Et hec omnia, quando agitur petitorio, sed in causa quo agitur possessorio, dicitur actor in quasi posse matrimoniali non fuit, quia ad copulam carnalem non transiit, & tunc dixit Inn. quod frustra possessorio agit cum non debeat resoluti

sit, & tunc plena fides talibus attestacionibus non est adhibenda, nisi respectu patris, & matris, ne contradicere possint, cum recepta sint clam respectu aliorum, & absque legitimo contradicente, & sic per modum cuiusdam voluntaria iurisdictionis: presumptionem tamen faciunt de his super quibus deponunt. Secunda scriptura iudicaria est sententia super his lata, & illa placitum facit, cum in rem indi. transiit, & quo ad omnes, quando declaratorie est lata, & cum legitimo contradicente, vt supra de sua ho. ingenuum, & de m. de atate, cum ibi nota. Nuncad aliquorum dictorum declarationem accedo, dum di xi, natum, ut probari per scripturam patris, vel per publicum instrumentum, tū quid si opponatur, quod homo iste de quo q ritur, non est ille, de quo fit sermo in scriptura illa? dicit Nic. de Mat. de Mutin. qd longum tempus non transiit, de facilis identitas persone probabitur, & vbi longum tempus transiit, difficulter probari possit, sed inquit ipse probandum esse ex verisimilibus coniecturis, puta, qd medio tempore fit fuit viuis, habitus, tentus, & reputatus pro talibz. Vero dixit, qd si puer ille continuo fuit puer, sed modico tempore absens, tunc probato, quod ipse fit filius eius de quo queritur, presumitur, vt ille sit de cuius aetate queritur, ex eo, quia nec in actibus hominū nec in personis plurimis presumitur, vt l. Pomponius scribit. S. plures, de rei ven. Sinautem non probatur, qd ille sit illius filius, tunc inquit ipse non presumitur ille, nisi probetur. Circa ista potest queri, quid si electo ad honorem decurionatus opponitur, qd ipse est fidelis, vel libertinus, & ipse dicit se ingenuum, quis debet probare? Ego alios hoc dixi, sed remitto ad ea, qd scripsi in l. neque natales. C. c. Item quid si ei opponitur defectus legitimatis propter defectum natalium, & de isto etiam ibi di xi. Et quando diceretur inhabilis ad beneficium ecclesiasticum, vide Ioan. An. i. Mercur. super c. infamib. de reg. iur. lib. 6. & hec de prima probatio sufficiat. Secundo modo exponit gl. vt dicatur sic professio, id est testificatio matris super aetate filii facta in iudicio. Contra quod opp. gl. de parentes. C. de testib. Solu. vi in ea. Salycketus.

S V M M A R I V M .

1 Excipiens probare debet, quod excipit.

2 Temporalis excusat a mora uentientem in iudicium.

3 Exceptio quando procuratoria dicatur.

L E X X I X .

In exceptionibus. t Excipienti incumbit omnino probandi, vel sic. In exceptionibus, eti habentur pro actoribus. h.d. Idem dicit gl. de duplicatione, & replicatione, sive triplicatione, & bene. Glo. 2. opp. de verbis oportebat. s. actionis, infra de verbis, signifi. vbi actionis verbo non continetur exceptio. Sol. vt in gl. quod illud verum de proprio significatu, hic autem de quadam interpretatione. vel dic. qd nec interpretatione legis exceptio non est actio, nec haec lex hoc dicta, sed vult, quod sicut actor suam actionem, vel intentionem debet probare, ita reus suam exceptionem, qd illa est intentio rei, de qua hic loquitur in litera. Op. 2. qd reus non probet exceptionem, vt C. de non num. pec. l. i. ex cautione. So. vt gl. quod nullum in exceptione non nra. pec. & est ratio, quia nihil ponit, sed negat. ergo, & c. t. s. eo. Querit gl. an idem esset in exceptione non numeratae dotis, & dicit, qd sic per identitatem rationis, assignat gl. alias rationem diversitatis inter has duas, & alias exceptiones, quia ita tolluntur tempore, & non alia, vt in fra de dol. ex c. l. pure. in fine.

S. Cum quis. Excipiens de casu, vel impedimentoo debet illud probare. h.d. Vel sic, qui catus dicit, illud probat. h.d. t No. qd excusat qui propter tempestatem euitate potuerit, vel in culpa fuerit, vt supra si quis ca. l. s. quod diximus. & qd si tamen, & vide, qd ibi dixi circa ea, quia sunt expedienda probari, vel circa probationem casus, dic vi dixi supra e. l. quod. qd solo.

S. Sed & si. Exceptio procuratoria per excipientem est probanda, & idem in si. h.d. t Querit gl. quando exceptio dicatur procuratoria, & respondet, qd uod quandoq; ratione constituentis, qnq; ratione personae constituentis, quandoq; ratione causae in qua constituitur, vt in causa criminali, quod declarat, vt in gl. 1.

S V M M A R I V M .

1 Dolum interveniente dicens ipsum probare debet et.

2 Casus culpam admixtam habentes qui sint.

3 Allegans aliquid illud probare debet.

L E X X I V .

Quoties. Patronus petens operas a liberto debet probare illum, ut illas se obligasse h.d. Opp. glo. de si non fortem. qd libertus. s. de cond. ind. & sol. qd ibi de obse quilibus, que ius patronatus sequuntur, quia ipsa natura, id est manumissione debentur, cum per illam ad eum producatur, vt l. cives. C. de incol. l. i. o. hic de artificialibus que demum conuenientia debentur, vt l. j. C. de oper. lib. & sic no. quod ius patronatus non consideratur, quando contenditur de eo, quod ius patronatus non sequitur.

S. Qui dolo. t Sit agendo sive excipiendo, qui do. l. j. dicit, dolum probare debet. h.d. De modo autem probando dolum, & quando presumatur, videlicet dolum, & quae ibi scripsi. C. de dolo. Querit gl. quid de culpa, & dicit lo. idem, vt infra de adm. t. u. l. chirographis. sed Bulg. dicit contrarium, & i. op. lo. tenuerunt Hu. & Azo. & Acc. vt patet in gl. super l. i. f. creditor. C. de pign. ac. v. b. g. l. i. latus disputat, sed dic. qd aliquando causus alle, haber iure, praeumptione culpā admixtam, id est, quia sine culpa debet non dicitur praeumptione, tunc causa allegato, non habet necessitate actor, qd replicat, causam evenienti illius culpa, probare culpam, quia a iure est praeempta, sed reus habet probare culpam eius non interueniente, & ito causa procedit op. Bul. Aut causus allego, culpam non habet admixtam, & sic nec presumunt, tunc qui culpa allegata, illam probare debet, vt in op. lo. & aliorum. Et istis ponatur stat conclusio, quod allegans culpam illam probat, vel iuris praeumptione. t Qui autem dicuntur causas admixtam culpam habentes, dic quod est fuga eorum, quid debent custodi, vt supra comm. l. i. vt certo. s. custodi. & infra de custo. r. c. l. p. Et incendum, vt supra de peri. & comm. rei ven. l. i. vendita. & de off. p. v. g. l. j. & vide, qd in qualibet earum scripsit. Similiter & futura, vt s. pro f. cum duobus. s. damn. culpam autem non habentia sunt ista, vt ventotum, impetus aquatum, vis hollium, & violentia tempestatis, & alios causas additae per te. Salycketus legum doct.

S V M M A R I V M .

1 Creditor liberatus presumit, chirographo cancellato apud se respōsū.

2 Pausum de non petendo si non probatur, sive presumitur.

3 Creditor qualiter probet chirographum sine suo affi. ju cancellatum.

Barth. Salycketus legum doct.

V 3 L E X

Ante omnia. t Creditor agens hypothecaria debet probare tria, debitum subesse, & rem hypothecatam fuisse, & ad debitorem tunc pertinuisse. h.d. Oppono, quod licet tunc non pertinuerit, sed postea pertinuerit, se probare sufficiat, vt supra de pign. l. & quae nondum. s. quod dicitur. Solu. vt gl. quod ibi in hypotheca generali omnium bonorum: hic in speciali, ratio diversitatibus, quia specialis insipit tempus praesens: generalia etiam futurum, si dicat, vt ibi, vel etiam hodie si non dicat, vt C. que res pign. ob. possit. fin. & de modo probandi dixi. in l. i. item alienam. supra de pigno. actio. Salycketus legum doct.

S V M M A R I V M .

1 Debitor liberatus presumit, chirographo cancellato apud se respōsū.

2 Pausum de non petendo si non probatur, sive presumitur.

3 Creditor qualiter probet chirographum sine suo affi. ju cancellatum.

Barth. Salycketus legum doct.

V 3 L E X

Interrogationis. t Qui allegat aduerbarium tacuisse, vt tale quid respōsū, debet illud probare. h.d. Gl. op. & non sit haec probatio negativa, cum index a quo facta est haec interrogatio, sciat, an fecit, vel non. & si fecit, non expedit ei probari, cum possit, sup-

Salycketus super Digesto veteri.

ad contrarium dicit gl. tu potes dicere, quod hic de proprio auditu probatur, & etiam de veritate, de auditu, quia debet testis deponere de suo auditu, & veritate superextante memoria rei, de qua agitur, & huius memorie veritas probatur per auditum aliorum de quo deponitur. Opp. tunc 3. quod non sufficiat praedita probari nisi probetur opus manu factum, ut hic, & supra de aqua pl. arc. l. gl. satetur contrarium. Sed dicit quis si probatur opus manu factum, ergo probatur memoria non est necessaria, & sic frusta super hoc laborat ista, huius timore istam gl. intelligo, quod probetur manu factum, vel per visionem operis, & eius demonstrationem, argu, supra finitum regl. si irruptione, vel per manuactionis memoriam existente in causa tamen si operis memoria non existat, datur virilis actio, ut infra de aqua pl. arc. l. in summa. s. item Varus Gl. super ver. fed c. vult tollere talen oppositionem, quod quis non possit testificari, quod non videbit aliquem qui viderit, quia est de quasi impossibili, & si facili incident in saluum, quia potest esse quod Titius videt, qui opus fieri videt, & tamen ignorat, quod Titius ille viderit, huius timore gloriosum, quod dictum testis debet inteligi secundum eius conscientiam, quod non pro saluatione, & repulsione testium quando tibi expedire, sic & in auth. de h. & facili. s. si vero absunt. Saly.

S V M M A R I V M .

- 1 Scriptura mariti super filiationem ad proximam missa semiplene probat.
- 2 Generationis tempus inspicitur, ut filiatum probetur.

L E X . X X I X .

Imperatores. Priuata scriptura per maritum ad uxorem directa super filiationem, facit semiplaenam probationem, hoc dicit. dic, ut in gl. & vide qd. dixi, supra edem, l. etiam.

Mulier. Matris turbatio non praedicat filio, h. d. probando, quod hic natus fuit uicini scientibus, &c. Sed videtur, quod istud in causa non fratre non possit, quia grauida fuit repudiata, & sic extra dominum natus fuit, & ea non cohabitante cum marito. Sed dico, quod gl. non tam tempus nativitatis cogitavit, quam generationis, qui tunc simul cohabitabat cum marito, & tempore illo grauida facta fuit. Et sic non quod tempus generationis inspicitur ad probandum filiationem, & merito, quia generatio potentius operatur, quod tene cordi, ut in capitulis inclusas tempus generationis.

De fide instrumentorum. Rubrica.

S V M M A R I V M .

- 1 Instrumentorum nomine quid veniat.
- 2 Testimonium falsum producens, an puniatur.

L E X . I .

Instrumentorum. Appellatio instrumentorum ex ethimologia vocabuli continetur omnes species probationum, ex qua mēs iudicis instrutur, h. d. Querit Iaco. But. si statutorum, quod si quis produxerit falsum instrumentum, puniatur in centum, an producens falsum testimonium puniatur vigore statuti? & videtur, quod sic per istam! Contrarium tenet ipse, quia haec loquitur improprie, late sumptuoso vocabulo, ut dicit gl. Ita. Et verbā statutorum debet accipi proprietate, & non improprietate, ut non alter de leg. 3. & l. constitutio, infra ad mun. item, quia repugnat communis usus loquendi, qui quidem attendi debet, ut in Labeo, infra de supellega. Etiam appellatione instrumenti continetur scriptura priuata, vide, quod scripsi in l. C. de iura, calum. & per Bar. in l. Labeo, infra de supellega.

S V M M A R I V M .

- 1 Originalis tribus vocatur nominibus.
- 2 Sumptum ex originali, quoniam virtutem habeat.
- 3 Instrumentum de alio mentionem faciens illud probat.
- 4 Exemplum per tabellionem exemplato ad requisitionem partium, an sit credendum.

S V M M A R I V M .

Quicunque. Non creditur exemplo, nisi ostendatur originalis. h. d. Pro positione causis tam per testes, quam per instrumenta, h. d. cum l. seq. t. No. g. in contra tri matrimonii scriptura non est necessaria. Item quod scriptura, fit ut gestum facilius memoriae committatur, & facilis probetur, concor. l. cum res C. de proba. Fallit in casib. in quib. scriptura est de substantia, qui notantur in l. paetum, quod bona fide, C. de pac. Gl. op. quod pignus solo consenserit non contractabitur, ut insti. qui mo. re contrah. ob. s. f. Sol. hic in hypotheca, ibi in pignore, quod dicitur a pugno, & sic traditio est necessaria, & de hoc latius dixi in l. s. de pugna.

S V M M .

De testibus.

157

S V M M A R I V M .

- 1 Masculus est feminina preferendum.
- 2 Tabula test. collata digniori, an auferatur ei ipsa vili effectu.

L E X . VI .

Si de tabulis. Tabule testamēti debent penes dignio

- 1 † masculus praeferitur feminina: quod facit, vt si ex una parte liti gantium sint producti testes males, & ex alia parte feminis, & sint pates in numero, quod masculi praeferantur feminis. In pūm facit, quia testificatione cōpari probant, nec in causa isto vila fit exceptio, ergo &c. pro hoc vide causis in quibus sunt determinis conditionis, quām masculi in l. pen. s. de statu hominum.
- 2 † Quero si post collationem apud digniorum ille vilius sit effectus, an tabula testamenti sint ei auferenda, & penes alijs nunc digniorum sint collocaenda, dic q. sic, alias elideretur virtus propter vilitatem personae postea illud edentur, coram que nota. C. de proba. l. iubemus. & s. de eden. l. si quis ex argentiarijs. s. j.

De testibus.

Rubrica.

Quia non minus probatur testibus, quām in strumentis, vt in ti. precedenti. l. j. & 4. Viſo de probatione, quae fit per instrumenta, refat videre de illa, quae fit per testes, & hoc in glo. appellatur Vox via, & illa vox mortua.

S V M M A R I V M .

- 1 Edictum de testibus permisoriis est.
- 2 Testes, quando rexari dicuntur.
- 3 Causa dicitur criminalis, & ciuilis.

L E X . I .

Estimoniiorum. Testes tam in cri-

- 1 ciuilibus sunt necessarii, & quilibet admittitur, nisi a. l. prohibetur, & multitudinem testimoniū index debet referre, h. d. Not. q. edictum de testibus est permisoriū, idem quilibet est idoneus, nisi sit a lege prohibitus. Item q. testes vexantur, quando de vna ciuitate ad aliam vocantur. idem non debent homines testificandi causa diu a suis negotiis atocari, vt inf. quemadmodum, testa, aperi. l. si quis ex signatoribus. Item no. q. multitudine testium debet per iudicem referari, & cōcordantia sunt in gl. Op. q. etiam ab his qui vacillant, & testimonia exigantur, licet eis non faciliter credatur, vt in Anth. de testib. s. si vero ignor. gl. stat. p. & tūc sunt torquendi, vt in e. o. ob. Carmen. s. f. a. & inf. quarto. l. de minore. s. tormenta. Opp. ab extra, quod nullo modo admittantur, vt C. de fuisse & proposi. & archal. l. si atiquid, lib. ro. Sol. ibi in eo, qui alias falso tulit testimonium in quo de præterito præfumitur in presenti, vt l. cui. l. si illud inf. de accusa, hic in alio testimonio falso dicere non solito. Opp. q. litera non p. prie dicat causis, vt lib. cum videatur velle, quod extra iudicium producuntur testes, quod est falso, vt l. quinq. a. s. tit. j. est enim lis, vel causa extra iudicium. Sol. q. quidam fatentur contraria, dicentes, q. causa est extra iudicium, lis vero in iudicio. Sed male dicit l. in Tullium. Dic ergo, q. proprie causa est post item contestatam, lis ante, & post, & hic tempor loquitur, q. testes producuntur in iudicio tempore opportuno, sive ante litis contestatam, sive postea, vt d. quinq. a. s. tit. j. est enim lis, vel causa extra iudicium. Sol. q. quidam fatentur contraria, dicentes, q. causa est extra iudicium, lis vero in iudicio. Et hoc non admittatur, ne reo detur occasio aliquod malignandi contra illum, vt postea non admittatur ad testimoniū, arg. infra de quarto. l. j. s. si quis l. trones, & quod ibi per Bar. qui dicit se videlicet, q. quidam cum non haberet contra se, nisi viuam test. dicit ei vna aliam ne postea posset testificari. q. ipsum, t. No. t. c. s. l. q. amicus non potest testificari pro animo, quod intelligo de cordiali, & intrinsecō, non si leui amicitia tenuerit, nam primus ponetur animam p. amicō, vt in euā gelio, alter fecus, & ita intelligo l. sciendum s. de vīu. Gl. sign. ta super verbo, inimicitia, quarit quid si testis cum palore, & trepidatione & loquitur quid iudex habet facere, & dicit, vt in gl. & ex ea, & tex. collige, q. index ex officio de conditione testis postest inquirere. Et non ver. in gl. politos, t. No. ex verbo q. p. q. p. testes vnu, & euēndi seruionē dientes, p. aliumtūr s. ut conuenient, & sic dicendo, vt ex isto verbo premeditata, coligitur, & ex hoc suspecti sunt, vt hic habes. Gl. super verbo, qui testes & c. t. querit, q. testis debet cognoscere partem, & una xime illam contra quam producuntur, & si interrogatus dixerit, q. non an testimonio suo debet crediti. Respondet, q. si non testificatur de facto eius contra quem producuntur, non est necessaria, vt eam cognoscat, secus si de facto eius testificetur, quia tunc est necesse, vt illam cognoscat. No. q. examinatio testimoniū iudicis commititur, vt hic, & in s. seq. & infra eod. ob. Carmen. ad fi. Tabellio ergo non potest, nisi ex commissione sibi a iudice facta, de quo in auth. ied index. C. de episc. & cleri. Item no. q. dignitas testis approbat eius fidem, vt hic, & in Anth. de testib. s. l. cum primis ponetur animam p. amicō, vt in euā gelio, alter fecus, & ita intelligo l. sciendum s. de vīu. Gl. sign. ta super verbo, inimicitia, quarit quid si testis cum palore, & trepidatione & loquitur quid iudex habet facere, & dicit, vt in gl. & ex ea, & tex. collige, q. index ex officio de conditione testis postest inquirere. Et non ver. in gl. politos, t. No. ex verbo q. p. q. p. testes vnu, & euēndi seruionē dientes, p. aliumtūr s. ut conuenient, & sic dicendo, vt ex isto verbo premeditata, coligitur, & ex hoc suspecti sunt, vt hic habes. Gl. super verbo, qui testes & c. t. querit, q. testis debet cognoscere partem, & una xime illam contra quam producuntur, & si interrogatus dixerit, q. non an testimonio suo debet crediti. Respondet, q. si non testificatur de facto eius contra quem producuntur, non est necessaria, vt eam cognoscat, secus si de facto eius testificetur, quia tunc est necesse, vt illam cognoscat. No. q. examinatio testimoniū iudicis commititur, vt hic, & in s. seq. & infra eod. ob. Carmen. ad fi. Tabellio ergo non potest, nisi ex commissione sibi a iudice facta, de quo in auth. ied index. C. de episc. & cleri. Item no. q. dignitas testis approbat eius fidem, vt hic, & in Anth. de testib. s. l. cum primis ponetur animam p. amicō, vt in euā gelio, alter fecus, & ita intelligo l. sciendum s. de vīu. Gl. sign. ta super verbo, inimicitia, quarit quid si testis cum palore, & trepidatione & loquitur quid iudex habet facere, & dicit, vt in gl. & ex ea, & tex. collige, q. index ex officio de conditione testis postest inquirere. Et non ver. in gl. politos, t. No. ex verbo q. p. q. p. testes vnu, & euēndi seruionē dientes, p. aliumtūr s. ut conuenient, & sic dicendo, vt ex isto verbo premeditata, coligitur, & ex hoc suspecti sunt, vt hic habes. Gl. super verbo, qui testes & c. t. querit, q. testis debet cognoscere partem, & una xime illam contra quam producuntur, & si interrogatus dixerit, q. non an testimonio suo debet crediti. Respondet, q. si non testificatur de facto eius contra quem producuntur, non est necessaria, vt eam cognoscat, secus si de facto eius testificetur, quia tunc est necesse, vt illam cognoscat. No. q. examinatio testimoniū iudicis commititur, vt hic, & in s. seq. & infra eod. ob. Carmen. ad fi. Tabellio ergo non potest, nisi ex commissione sibi a iudice facta, de quo in auth. ied index. C. de episc. & cleri. Item no. q. dignitas testis approbat eius fidem, vt hic, & in Anth. de testib. s. l. cum primis ponetur animam p. amicō, vt in euā gelio, alter fecus, & ita intelligo l. sciendum s. de vīu. Gl. sign. ta super verbo, inimicitia, quarit quid si testis cum palore, & trepidatione & loquitur quid iudex habet facere, & dicit, vt in gl. & ex ea, & tex. collige, q. index ex officio de conditione testis postest inquirere. Et non ver. in gl. politos, t. No. ex verbo q. p. q. p. testes vnu, & euēndi seruionē dientes, p. aliumtūr s. ut conuenient, & sic dicendo, vt ex isto verbo premeditata, coligitur, & ex hoc suspecti sunt, vt hic habes. Gl. super verbo, qui testes & c. t. querit, q. testis debet cognoscere partem, & una xime illam contra quam producuntur, & si interrogatus dixerit, q. non an testimonio suo debet crediti. Respondet, q. si non testificatur de facto eius contra quem producuntur, non est necessaria, vt eam cognoscat, secus si de facto eius testificetur, quia tunc est necesse, vt illam cognoscat. No. q. examinatio testimoniū iudicis commititur, vt hic, & in s. seq. & infra eod. ob. Carmen. ad fi. Tabellio ergo non potest, nisi ex commissione sibi a iudice facta, de quo in auth. ied index. C. de episc. & cleri. Item no. q. dignitas testis approbat eius fidem, vt hic, & in Anth. de testib. s. l. cum primis ponetur animam p. amicō, vt in euā gelio, alter fecus, & ita intelligo l. sciendum s. de vīu. Gl. sign. ta super verbo, inimicitia, quarit quid si testis cum palore, & trepidatione & loquitur quid iudex habet facere, & dicit, vt in gl. & ex ea, & tex. collige, q. index ex officio de conditione testis postest inquirere. Et non ver. in gl. politos, t. No. ex verbo q. p. q. p. testes vnu, & euēndi seruionē dientes, p. aliumtūr s. ut conuenient, & sic dicendo, vt ex isto verbo premeditata, coligitur, & ex hoc suspecti sunt, vt hic habes. Gl. super verbo, qui testes & c. t. querit, q. testis debet cognoscere partem, & una xime illam contra quam producuntur, & si interrogatus dixerit, q. non an testimonio suo debet crediti. Respondet, q. si non testificatur de facto eius contra quem producuntur, non est necessaria, vt eam cognoscat, secus si de facto eius testificetur, quia tunc est necesse, vt illam cognoscat. No. q. examinatio testimoniū iudicis commititur, vt hic, & in s. seq. & infra eod. ob. Carmen. ad fi. Tabellio ergo non potest, nisi ex commissione sibi a iudice facta, de quo in auth. ied index. C. de episc. & cleri. Item no. q. dignitas testis approbat eius fidem, vt hic, & in Anth. de testib. s. l. cum primis ponetur animam p. amicō, vt in euā gelio, alter fecus, & ita intelligo l. sciendum s. de vīu. Gl. sign. ta super verbo, inimicitia, quarit quid si testis cum palore, & trepidatione & loquitur quid iudex habet facere, & dicit, vt in gl. & ex ea, & tex. collige, q. index ex officio de conditione testis postest inquirere. Et non ver. in gl. politos, t. No. ex verbo q. p. q. p. testes vnu, & euēndi seruionē dientes, p. aliumtūr s. ut conuenient, & sic dicendo, vt ex isto verbo premeditata, coligitur, & ex hoc suspecti sunt, vt hic habes. Gl. super verbo, qui testes & c. t. querit, q. testis debet cognoscere partem, & una xime illam contra quam producuntur, & si interrogatus dixerit, q. non an testimonio suo debet crediti. Respondet, q. si non testificatur de facto eius contra quem producuntur, non est necessaria, vt eam cognoscat, secus si de facto eius testificetur, quia tunc est necesse, vt illam cognoscat. No. q. examinatio testimoniū iudicis commititur, vt hic, & in s. seq. & infra eod. ob. Carmen. ad fi. Tabellio ergo non potest, nisi ex commissione sibi a iudice facta, de quo in auth. ied index. C. de episc. & cleri. Item no. q. dignitas testis approbat eius fidem, vt hic, & in Anth. de testib. s. l. cum primis ponetur animam p. amicō, vt in euā gelio, alter fecus, & ita intelligo l. sciendum s. de vīu. Gl. sign. ta super verbo, inimicitia, quarit quid si testis cum palore, & trepidatione & loquitur quid iudex habet facere, & dicit, vt in gl. & ex ea, & tex. collige, q. index ex officio de conditione testis postest inquirere. Et non ver. in gl. politos, t. No. ex verbo q. p. q. p. testes vnu, & euēndi seruionē dientes, p. aliumtūr s. ut conuenient, & sic dicendo, vt ex isto verbo premeditata, coligitur, & ex hoc suspecti sunt, vt hic habes. Gl. super verbo, qui testes & c. t. querit, q. testis debet cognoscere partem, & una xime illam contra quam producuntur, & si interrogatus dixerit, q. non an testimonio suo debet crediti. Respondet, q. si non testificatur de facto eius contra quem producuntur, non est necessaria, vt eam cognoscat, secus si de facto eius testificetur, quia tunc est necesse, vt illam cognoscat. No. q. examinatio testimoniū iudicis commititur, vt hic, & in s. seq. & infra eod. ob. Carmen. ad fi. Tabellio ergo non potest, nisi ex commissione sibi a iudice facta, de quo in auth. ied index. C. de episc. & cleri. Item no. q. dignitas testis approbat eius fidem, vt hic, & in Anth. de testib. s. l. cum primis ponetur animam p. amicō, vt in euā gelio, alter fecus, & ita intelligo l. sciendum s. de vīu. Gl. sign. ta super verbo, inimicitia, quarit quid si testis cum palore, & trepidatione & loquitur quid iudex habet facere, & dicit, vt in gl. & ex ea, & tex. collige, q. index ex officio de conditione testis postest inquirere. Et non ver. in gl. politos, t. No. ex verbo q. p. q. p. testes vnu, & euēndi seruionē dientes, p. aliumtūr s. ut conuenient, & sic dicendo, vt ex isto verbo premeditata, coligitur, & ex hoc suspecti sunt, vt hic habes. Gl. super verbo, qui testes & c. t. querit, q. testis debet cognoscere partem, & una xime illam contra quam producuntur, & si interrogatus dixerit, q. non an testimonio suo debet crediti. Respondet, q. si non testificatur de facto eius contra quem producuntur, non est necessaria, vt eam cognoscat, secus si de facto eius testificetur, quia tunc est necesse, vt illam cognoscat. No. q. examinatio testimoniū iudicis commititur, vt hic, & in s. seq. & infra eod. ob. Carmen. ad fi. Tabellio ergo non potest, nisi ex commissione sibi a iudice facta, de quo in auth. ied index. C. de episc. & cleri. Item no. q. dignitas testis approbat eius fidem, vt hic, & in Anth. de testib. s. l. cum primis ponetur animam p. amicō, vt in euā gelio, alter fecus, & ita intelligo l. sciendum s. de vīu. Gl. sign. ta super verbo, inimicitia, quarit quid si testis cum palore, & trepidatione & loquitur quid iudex habet facere, & dicit, vt in gl. & ex ea, & tex. collige, q. index ex officio de conditione testis postest inquirere. Et non ver. in gl. politos, t. No. ex verbo q. p. q. p. testes vnu, & euēndi seruionē dientes, p. aliumtūr s. ut conuenient, & sic dicendo, vt ex isto verbo premeditata, coligitur, & ex hoc suspecti sunt, vt hic habes. Gl. super verbo, qui testes & c. t. querit, q. testis debet cognoscere partem, & una xime illam contra quam producuntur, & si interrogatus dixerit, q. non an testimonio suo debet crediti. Respondet, q. si non testificatur de facto eius contra quem producuntur, non est necessaria, vt eam cognoscat, secus si de facto eius testificetur, quia tunc est necesse, vt illam cognoscat. No. q. examinatio testimoniū iudicis commititur, vt hic, & in s. seq. & infra eod. ob. Carmen. ad fi. Tabellio ergo non potest, nisi ex commissione sibi a iudice facta, de quo in auth. ied index. C. de episc. & cleri. Item no. q. dignitas testis approbat eius fidem, vt hic, & in Anth. de testib. s. l. cum primis ponetur animam p. amicō, vt in euā gelio, alter fecus, & ita intelligo l. sciendum s. de vīu. Gl. sign. ta super verbo, inimicitia, quarit quid si testis cum palore, & trepidatione & loquitur quid iudex habet facere, & dicit, vt in gl. & ex ea, & tex. collige, q. index ex officio de conditione testis postest inquirere. Et non ver. in gl. politos, t. No. ex verbo q. p. q. p. testes vnu, & euēndi seruionē dientes, p. aliumtūr s. ut conuenient, & sic dicendo, vt ex isto verbo premeditata, coligitur, & ex hoc suspecti sunt, vt hic habes. Gl. super verbo, qui testes & c. t. querit, q. testis debet cognoscere partem, & una xime illam contra quam producuntur, & si interrogatus dixerit, q. non an testimonio suo debet crediti. Respondet, q. si non testificatur de facto eius contra quem producuntur, non est necessaria, vt eam cognoscat, secus si de facto eius testificetur, quia tunc est necesse, vt illam cognoscat. No. q. examinatio testimoniū iudicis commititur, vt hic, & in s. seq. & infra eod. ob. Carmen. ad fi. Tabellio ergo non potest, nisi ex commissione sibi a iudice facta, de quo in auth. ied index. C. de episc. & cleri. Item no. q. dignitas testis approbat eius fidem, vt hic, & in Anth. de testib. s. l. cum primis ponetur animam p. amicō, vt in euā gelio, alter fecus, & ita intelligo l. sciendum s. de vīu. Gl. sign. ta super verbo, inimicitia, quarit quid si testis cum palore, & trepidatione & loquitur quid iudex habet facere, & dicit, vt in gl. & ex ea, & tex. collige, q. index ex officio de conditione testis postest inquirere. Et non ver. in gl. politos, t. No. ex verbo q. p. q. p. testes vnu, & euēndi seruionē dientes, p. aliumtūr s. ut conuenient, & sic dicendo, vt ex isto verbo premeditata, coligitur, & ex hoc suspecti sunt, vt hic habes. Gl. super verbo, qui testes & c. t. querit, q. testis debet cognoscere partem, & una xime illam contra quam producuntur, & si interrogatus dixerit, q. non an testimonio suo debet crediti. Respondet, q. si non testificatur de facto eius contra quem producuntur, non est necessaria, vt eam cognoscat, secus si de facto eius testificetur, quia tunc est necesse, vt illam cognoscat. No. q. examinatio testimoniū iudicis commititur, vt hic, & in s. seq. & infra eod. ob. Carmen. ad fi. Tabellio ergo non potest, nisi ex commissione sibi a iudice facta, de quo in auth. ied index. C. de episc. & cleri. Item no. q. dignitas testis approbat eius fidem, vt hic, & in Anth. de testib. s. l. cum primis ponetur animam p. amicō, vt in euā gelio, alter fecus, & ita intelligo l. sciendum s. de vīu. Gl. sign. ta super verbo, inimicitia, quarit quid si testis cum palore, & trepidatione & loquitur quid iudex habet facere, & dicit, vt in gl. & ex ea, & tex. collige, q. index ex officio de conditione testis postest inquirere. Et non ver. in gl. politos, t. No. ex verbo q. p. q. p. testes vnu, & euēndi seruionē dientes, p

Salycetus super Digesto veteri.

De testibus.

158

It in casibus illis, quod nihil est, nam aduerte, qd in l. cum delanionis. s. asinam, proprie loquendo nulla est ibi fama cia nulla suspicione procedat, qd utriq; facit fama, vt in diffinitione dicit, sed ibi quidam communis vitus loquendi per quem declaratur in tenio loquens, & significatum vocabulorum in patria illa, sic, & aliter inf. de verborum signific. l. anniculus. ¶ Quedam vero sunt quorū cognitio non proficit a communī hominum altertione, sed aliunde, & in casib. quib. communis op. praeuale veritat, tunc fama, & communis op. haber effectum plenaria probatio, nō inimo, & fictionis, v. s. de offi. p. rato. l. Barbarini. C. de testa. l. j. & C. de l. s. arbitrio. In casib. autem in quib. veritas praeuale op. distinguo causam matrimoniale ab aliis, nam in matrimonio si peritur, vt matrimonium perficiatur, sufficit impedimentū probati per famam, & partis contradicentis assertione, vt exta de const. & aff. c. super eo. & forte est rōne quid postea deterius contingat, vt praevire, de spesa. Sinautem non agit, vt matrimonium perficiatur, sed vt perfectum esse declararet, tunc fama per se non probat, sed admiculatur, extra de prae. s. c. illi. In casib. non matrimonialib. dic, an queritur in casibus in quib. ab initio probatio sui natura redditur impossibilis, vel quasi, vt in fatione, & tunc remitto ad notata in l. filii, in de his qui sunt sui, vel alii. & in l. s. vicinis. C. de nup. ex q. bus reperies, p. fama filiationem non probat, nisi alius administris coadiuvanti, & hoc, quando filatio non sit facta, qd memoria, qd quasi haberi posse per præfationem, quas is qui patet assert, fecit erga istum qui eius filius dicitur, & econtra, nam tunc sufficit sola fama, s. eius, quod in simili statim subiiciam. Aut queritur in casibus in quib. ab initio probatio est possibilis, & facilis ex ipsius rei natura, & tunc, aut de ipsius rei, vel facti essenti, non potest haberi memoria, & tunc sufficit probari per communem op. & famam, vt s. de prob. si arbitrio, & inf. de aqua plu. a. l. s. idem labeo, & s. apud vnteram, & extra de proc. cum calum. Et hoc infero, qd mors antiqua probatur per famam, vt vuln. gl. & clariss. fo. matrim. s. qui dem, aut de ipsius rei, vel facti essenti potest haberi memoria, quia factum factus est recens, & tunc aut factum illud tempore sua productionis est, non potest, vt plurimum, deliberare certi, vt quando quis dicitur in bello, vel nativit. perisse, & tunc illud fama, & cōs. op. probatur, vt no. Cy. in d. l. s. quidem, aut factum illud, vel res ipsa ten. pote sua productionis est, potest per commende videri, & discerni, & sic clara veritatis probatio potest haberi, & tunc si causa est breuis, vel modica, rei potest per famam probari, secundum Iac. But. & inducit auth. nisi breuires. C. de test. ex per. rec. ¶ Ego tamen consulere, vt sacramen tum deferretur per iudicem pro se famam habeti. Aut causa est gravis, & ponderosa, & tunc aut id, quod penit. h. et non sit modicum, generat tamen parvum preiudicium, immo quasi nullum ei contra quem agitur, & tunc per famam probari sufficit, vt cum petitur refutatio doris, quia maritus virgit ad inopiam vt. Auth. de equa doris. s. illud. & no. C. de iur. d. l. vbi. & C. mand. s. pro ea, aut id quod petitur generat magnum preiudicium ei a quo petitur, & tunc per famam plenaria non probatur. Sed quantum supplet, & supplendo inducat non declarat hic litera, sed dicendum, quod tantum quantum deest, & necesse est, & potest. Sic est in propria fama dicit, & supplet quantum potest, & necesse est, & ideo si semiplēne probatur est illam probationem confirmat, & supplet, & per seplā gradum probationem inducit, & per consequens aliam semiplēnam probationem inducit. hoc probat illud verbum, confirmat, quod non minus potest, & firmamenti tribut vni, quam alteri. Idem confirat, ut verba, que sequuntur immediat, dum dicit, quod nam tantu species probationis non debet, & per quod colligi potest coincidentib. quod fama est species aliquia probationis. igitur, ibi non est plena est semiplēna, vt latenter quandoq; vim vni testis obtineat. ¶ Vt igit veritas clariss. elucet, quia ut formo questiones, alias per me formatas, prima est, an fama probatur, & dico, quod sic, v. huc, & videbis per singulas illas quas interrogo. Secunda questione est, quid probet, & rideo, quod illud de quo fama est, & quicquid ei probato resulat. ideo fama probat quem esse bo. fid. vel male, & quem sc̄it, ut velignantem. v. C. de pig. & l. pignus. & no. gl. C. de di. t. u. l. & matrimonium probet, extra de prafum. c. illud & alia, que in qua ratione subiiciantur. ¶ Tertia questione est qualiter probet, & dico, quod presumptiu non vere, vt patet ex eius diffinitione, qd sic habet fama de qua agimus est alius reipublica, & cōs. alius regionis assertio ex sola suspicione, sive presumptione proueniens, probatur etiam hoc ex d. ca. illud, de prafum. sumpto at. ex rubro, & nigro. ¶ Quarta questione est, quis, & qualis sit effectus, huius presumptiu probatio. Et respondeo, quod effectus diversificatur secundum varietatem eorum, quae per famam probatur, ideo attendendum, quod quadam sunt quorū cognitio proficitur a communī hominum op. seu assertione, & tunc nemini dubium, qd talis communis opin. sive fama, vel vi propriis loquar assertio, plene probat, & diuidicat, vt patet in luminis petrenitate, vt inf. de l. l. s. & in nominis impositione, sive vocatione, & C. de engen. ma. ad recognoscen-

dos, & inf. de leg. l. s. qd qd in fundi vocabulo, & patet in terci interpretatione, vt inf. de fun. inf. l. cum delanionis. s. asinam, de verborum sign. l. anniculus. ¶ Quedam vero sunt quorū cognitio non proficit a communī hominum altertione, sed aliunde, & in casib. quib. communis op. praeuale veritat, tunc fama, & communis op. haber effectum plenaria probatio, nō inimo, & fictionis, v. s. de offi. p. rato. l. Barbarini. C. de testa. l. j. & C. de l. s. arbitrio. In casib. autem in quib. veritas praeuale op. distinguo causam matrimoniale ab aliis, nam in matrimonio si peritur, vt matrimonium perficiatur, sufficit impedimentū probati per famam, & partis contradicentis assertione, vt exta de const. & aff. c. super eo. & forte est rōne quid postea deterius contingat, vt praevire, de spesa. Sinautem non agit, vt matrimonium perficiatur, sed vt perfectum esse declararet, tunc fama per se non probat, sed admiculatur, extra de prae. s. c. illi. In casib. non matrimonialib. dic, an queritur in casibus in quib. ab initio probatio sui natura redditur impossibilis, vel quasi, vt in fatione, & tunc remitto ad notata in l. filii, in de his qui sunt sui, vel alii. & in l. s. vicinis. C. de nup. ex q. bus reperies, p. fama filiationem non probat, nisi alius administris coadiuvanti, & hoc, quando filatio non sit facta, qd memoria, qd quasi haberi posse per præfationem, quas is qui patet assert, fecit erga istum qui eius filius dicitur, & econtra, nam tunc sufficit sola fama, s. eius, quod in simili statim subiiciam. Aut queritur in casibus in quib. ab initio probatio est possibilis, & facilis ex ipsius rei natura, & tunc, aut de ipsius rei, vel facti essenti, non potest haberi memoria, & tunc sufficit probari per communem op. & famam, vt s. de prob. si arbitrio, & inf. de aqua plu. a. l. s. idem labeo, & s. apud vnteram, & extra de proc. cum calum. Et hoc infero, qd mors antiqua probatur per famam, vt vuln. gl. & clariss. fo. matrim. s. qui dem, aut de ipsius rei, vel facti essenti potest haberi memoria, quia factum factus est recens, & tunc aut factum illud tempore sua productionis est, non potest, vt plurimum, deliberare certi, vt quando quis dicitur in bello, vel nativit. perisse, & tunc illud fama, & cōs. op. probatur, vt no. Cy. in d. l. s. quidem, aut factum illud, vel res ipsa ten. pote sua productionis est, potest per commende videri, & discerni, & sic clara veritatis probatio potest haberi, & tunc si causa est breuis, vel modica, rei potest per famam probari, secundum Iac. But. & inducit auth. nisi breuires. C. de test. ex per. rec. ¶ Ego tamen consulere, vt sacramen tum deferretur per iudicem pro se famam habeti. Aut causa est gravis, & ponderosa, & tunc aut id, quod penit. h. et non sit modicum, generat tamen parvum preiudicium, immo quasi nullum ei contra quem agitur, & tunc per famam probari sufficit, vt cum petitur refutatio doris, quia maritus virgit ad inopiam vt. Auth. de equa doris. s. illud. & no. C. de iur. d. l. vbi. & C. mand. s. pro ea, aut id quod petitur generat magnum preiudicium ei a quo petitur, & tunc per famam plenaria non probatur. Sed quantum supplet, & supplendo inducat non declarat hic litera, sed dicendum, quod tantum quantum deest, & necesse est, & potest. Sic est in propria fama dicit, & supplet quantum potest, & necesse est, & ideo si semiplēne probatur est illam probationem confirmat, & supplet, & per seplā gradum probationem inducit, & per consequens aliam semiplēnam probationem inducit. hoc probat illud verbum, confirmat, quod non minus potest, & firmamenti tribut vni, quam alteri. Idem confirat, ut verba, que sequuntur immediat, dum dicit, quod nam tantu species probationis non debet, & per quod colligi potest coincidentib. quod fama est species aliquia probationis. igitur, ibi non est plena est semiplēna, vt latenter quandoq; vim vni testis obtineat. ¶ Vt igit veritas clariss. elucet, quia ut formo questiones, alias per me formatas, prima est, an fama probatur, & dico, quod sic, v. huc, & videbis per singulas illas quas interrogo. Secunda questione est, quid probet, & rideo, quod illud de quo fama est, & quicquid ei probato resulat. ideo fama probat quem esse bo. fid. vel male, & quem sc̄it, ut velignantem. v. C. de pig. & l. pignus. & no. gl. C. de di. t. u. l. & matrimonium probet, extra de prafum. c. illud & alia, que in qua ratione subiiciantur. ¶ Tertia questione est qualiter probet, & dico, quod presumptiu non vere, vt patet ex eius diffinitione, qd sic habet fama de qua agimus est alius reipublica, & cōs. alius regionis assertio ex sola suspicione, sive presumptione proueniens, probatur etiam hoc ex d. ca. illud, de prafum. sumpto at. ex rubro, & nigro. ¶ Quarta questione est, quis, & qualis sit effectus, huius presumptiu probatio. Et respondeo, quod effectus diversificatur secundum varietatem eorum, quae per famam probatur, ideo attendendum, quod quadam sunt quorū cognitio proficitur a communī hominum op. seu assertione, & tunc nemini dubium, qd talis communis opin. sive fama, vel vi propriis loquar assertio, plene probat, & diuidicat, vt patet in luminis petrenitate, vt inf. de l. l. s. & in nominis impositione, sive vocatione, & C. de engen. ma. ad recognoscen-

igitur probandi famam, & de dubiis quotidianis occurrentibus, circa depositiones testium, & de multis alius remitto ad id, qd scripsi in d. l. ea quidem. Nunc transeo ad gl. seq. & quarto cum ea, quod sunt species probationum, & respondet, quod duæ, qd aliae plenariae semiplenariae, & de virtut. declaratur, vt in gl. sed qd gl. indiger suppliebitur, & remisitionibus io addit ibi, inf. eod, l. vbi, & hanc regulariter, sed qd plures regunt, vt ibi no. ibi, p. comparationes, d. hoc dic, vt plene scripsi in l. comparationes. C. de fidei in frument. ibi, l. s. & t. & hoc in iuramento voluntario, vei judiciali, non necessario in defectum plene probationis a iudice delato, de quo in ladmonendi. s. de invent. illud enim tantum semiple probat ibi, collationem, id est, comparationem literarum, & dic, vt in d. l. comparationes ibi, sine causa istum causum tene cordi, vt scias allegare istam gl. & prima facie videtur, quod bene dicatur per l. cum de indebetib. s. i. i. t. p. que loquitur indistincte, vt non valeat. Gl. seq. super verbo, testimoniis, querit de quibus testimoniis hic loquuntur, & dicit qd quod non loquitur de examinatione a iudice coram quo testes fuerunt produciti, sed ab alio sine eius mandato, nam debet ipse videre testes & maxime in causa criminali, vt sic sciat qui volece, & trepidatione loquantur. Et quia ista loquitur in causa criminali, gl. colligit quod in criminalibus qui non probat, presumittur calumnari, & puniri similitudine supplici, facit libera de post. l. arthetas, calumnatori, & C. de adu. diuer. iu. l. t. & C. de calum. l. s. & l. qui non probat. In ceteris est gl. de l. l. s. i. infra ad turp. & soluit, vt prius dicta facient regulam, in contrarium allegata intelligentia in casibus specialibus a regula qui p. gl. ponuntur in d. l. C. de calum. & ibi dixi, etiam de adiutorio, d. iu. iu. t. Quoerit gl. quid de perituro, qui alias decieravit? respondet quod non admittitur, quia lemel malus & c. vt infra de accu. l. s. i. idem, nec confessio facta a iudicato, & poenitentia probata prodest, nisi quo ad Deum, non quo ad publicam vindictam, vel ad peccatum infamiam, quam incurrit, quod intelligit perituro probato: non aliis, vt extra de test. c. testimonio, & addit quod no. gl. in l. Lucius. s. de his qui no. inf. Querit gl. quid de homicidia, & alii qui sunt in peccato mortali? & dicit glo. p. admittitur, quia a iure repellit non repertitur, & sic intelligit gl. in homicida non bannito de homicidio, vbi autem suillet banitus de homicidio ex forma statuti videndum est, quid bannum operatur: de quo plenus scripsi in l. j. C. de hanc. inst. nam si notam infamie inducit non admittitur. Item not. qd vbi testi obicitur crimen non debet obici in genere, sed in specie cum adiectione loci, & temporis, vt in ca. praefentum extra, de testi. lib. s. facit c. vt circa de elect. codem lib. Quero ab extra, an foecia criminis admittitur, & tex. fecundum vnam lect. vult, quod non, vt l. quoniam liberi. C. cod. sicut nec ad excusandum. l. s. s. i. vide, & an ratione societas bonorum repellit, ibi est vide. ¶ Quoerit testibus debent alimenta Praefacta producente, concord. l. quoniam liberi. & l. s. quando. C. co. ti. & attende qd ille latius loquitur, quia de sumptibus ingenerio. Ideo ius canonicum hoc declarans dicit de sumptibus tam in eundo, quam stando, & redeundo, vt extra de recip. c. s. itutum. s. proferendo testimonio, & dicit doct. quod eriam in pena vectura roncini, vel nauis debet ei praefari si persona qualitas hoc requirit, vt arg. s. man. i. idemq. s. labore. cum ibi no. idem dixit Pet. & Cy. qd non omnes, sed datum hi, quos non sunt facti in domo propria, vt p. her. l. s. & s. ilege. s. quod autem quis, nisi est talis person, quae lucrata sufficit expensas in domo, vt s. ad exil. sed & i. hereditas. s. plane, quod est notandum.

¶ Lege Iulia. Personae reverentia, imbecillitas conseruare, & infamia nota, facit quem a rei faciendo repellit. h. d. l. No. p. libertus non admittitur ad testificandum contra patronum, nec eius filium, & quia haec loquitur in crimine l. l. l. de vi publica, vel priuata, querit gl. quid in alio crimen. & respondet, qd idem, quia ratio est ea reverentia debita, & est res mali exempli, & ea ratione dicit gl. qd nec in causa pecuniaria admittitur, & C. de quell. p. idem. & ibi causis, qd nec etiam pro eo admittitur, & ideo bene dicit gl. C. co. liberorum, quia dicit, qd etiam patrono non admittitur, s. de post. l. quos prohibet. Item quia est bonos mores, & sic ei renunciari non potest, vt l. l. s. fol. matrim. Item, quia libertus puniatur, vt d. l. liberorum. nec poena applicatur patrono, & sic ei renunciari non potest, & tanto fortius, quanto verius p. vta que parte dicere debet, vt in auth. sed iudex. C. de episc. & clericis. ¶ Quoerit ab extra, an libertus possit testificari contra extraneum h. d. l. libertem liberti dic: qd non in gl. libertorum. C. co. & est ratio, quia iure patronatis consistentia in non faciendo transeunt ad h. d. l. extraneum. C. de in us. v. l. 2. Et ex illa gl. not. qd non potest quem in us vocare, non potest contra eum testificari. Quero, qd qui in carceribus est quantum inquinque publicis: est enim una quasi sententia in carceratio, & ideo gl. ista quae dicit, aliud in carcere privato, quia non iusto, mihi non placet, qui si attendatur hic dux vitia rationes, vendicant sibi locum, & in priuato carcere, multomagis. Not. successiu, qd que palam qd fecit, infamis est ipso iure, ex quo no. gl. qd licet deservit qd facere, tñ infamis remanet, ideo & tunce prohibetur, vt inf. de tñ. nup. l. palam. s. ne folium. Contr. p. opp. gl. qd infamis admittantur, ut inf. d. l. Julian. ma. l. famos. & C. eod. t. l. n. l. l. Soliquid speciale in crimine laesae maiestate. Oppo. ad idem de l. quoniam. d. e.

16. scilicet de testibus debent alimenta Praefacta producente, concord. l. quoniam liberi. & l. s. quando. C. co. ti. & attende qd ille latius loquitur, quia de sumptibus ingenerio. Ideo ius canonicum hoc declarans dicit de sumptibus tam in eundo, quam stando, & redeundo, vt extra de recip. c. s. itutum. s. proferendo testimonio, & dicit doct. quod eriam in pena vectura roncini, vel nauis debet ei praefari si persona qualitas hoc requirit, vt arg. s. man. i. idemq. s. labore. cum ibi no. idem dixit Pet. & Cy. qd non omnes, sed datum hi, quos non sunt facti in domo propria, vt p. her. l. s. & s. ilege. s. quod autem quis, nisi est talis person, quae lucrata sufficit expensas in domo, vt s. ad exil. sed & i. hereditas. s. plane, quod est notandum.

17. ¶ p. testibus debent alimenta Praefacta producente, concord. l. quoniam liberi. & l. s. quando. C. co. ti. & attende qd ille latius loquitur, quia de sumptibus ingenerio. Ideo ius canonicum hoc declarans dicit de sumptibus tam in eundo, quam stando, & redeundo, vt extra de recip. c. s. itutum. s. proferendo testimonio, & dicit doct. quod eriam in pena vectura roncini, vel nauis debet ei praefari si persona qualitas hoc requirit, vt arg. s. man. i. idemq. s. labore. cum ibi no. idem dixit Pet. & Cy. qd non omnes, sed datum hi, quos non sunt facti in domo propria, vt p. her. l. s. & s. ilege. s. quod autem quis, nisi est talis person, quae lucrata sufficit expensas in domo, vt s. ad exil. sed & i. hereditas. s. plane, quod est notandum.

18. scilicet de testibus debent alimenta Praefacta producente, concord. l. quoniam liberi. & l. s. quando. C. co. ti. & attende qd ille latius loquitur, quia de sumptibus ingenerio. Ideo ius canonicum hoc declarans dicit de sumptibus tam in eundo, quam stando, & redeundo, vt extra de recip. c. s. itutum. s. proferendo testimonio, & dicit doct. quod eriam in pena vectura roncini, vel nauis debet ei praefari si persona qualitas hoc requirit, vt arg. s. man. i. idemq. s. labore. cum ibi no. idem dixit Pet. & Cy. qd non omnes, sed datum hi, quos non sunt facti in domo propria, vt p. her. l. s. & s. ilege. s. quod autem quis, nisi est talis person, quae lucrata sufficit expensas in domo, vt s. ad exil. sed & i. hereditas. s. plane, quod est notandum.

19. scilicet de testibus debent alimenta Praefacta producente, concord. l. quoniam liberi. & l. s. quando. C. co. ti. & attende qd ille latius loquitur, quia de sumptibus ingenerio. Ideo ius canonicum hoc declarans dicit de sumptibus tam in eundo, quam stando, & redeundo, vt extra de recip. c. s. itutum. s. proferendo testimonio, & dicit doct. quod eriam in pena vectura roncini, vel nauis debet ei praefari si persona qualitas hoc requirit, vt arg. s. man. i. idemq. s. labore. cum ibi no. idem dixit Pet. & Cy. qd non omnes, sed datum hi, quos non sunt facti in domo propria, vt p. her. l. s. & s. ilege. s. quod autem quis, nisi est talis person, quae lucrata sufficit expensas in domo, vt s. ad exil. sed & i. hereditas. s. plane, quod est notandum.

20. scilicet de testibus debent alimenta Praefacta producente, concord. l. quoniam liberi. & l. s. quando. C. co. ti. & attende qd ille latius loquitur, quia de sumptibus ingenerio. Ideo ius canonicum hoc declarans dicit de sumptibus tam in eundo, quam stando, & redeundo, vt extra de recip. c. s. itutum. s. proferendo testimonio, & dicit doct. quod eriam in pena vectura roncini, vel nauis debet ei praefari si persona qualitas hoc requirit, vt arg. s. man. i. idemq. s. labore. cum ibi no. idem dixit Pet. & Cy. qd non omnes, sed datum hi, quos non sunt facti in domo propria, vt p. her. l. s. & s. ilege. s. quod autem quis, nisi est talis person, quae lucrata sufficit expensas in domo, vt s. ad exil. sed & i. hereditas. s. plane, quod est notandum.

A D D I T I O
An fama probatur. Et an fama in antiquis item operetur, quod plena probatio, tradit. late. Ales. in confi. 1.46. inci. uidetur. col. 6. ver. potest aliis modis, & col. seq. v. 2. v. & confi. 70. inci. in causa vertente, in tertio Vol. & nunc quid in his quia 40. ann. tempus exceedunt, plena probationem faciant, s. qd in confi. 3.53. incip. viu. lumenario. eq. vol. 3.

Salycetus super Digesto veteri.

L E X . XV.

Repetundarum.

S. Hermafroditus. Hermafroditus iudicatur ilius sexus in quo magis incertus, etiam in testificationibus.

S V M M A R I V M .

1 Testim variatio reprobatur.

2 Dicitur testis in iudicio, an praeferatur ei, quod dixit extra.

3 Testis in mortis articulo non potest suum dictum renovare.

4 Testis dicta sua partibus non debet ruelare.

L E X . XXI.

Qui falso. Variatio testis non admittitur, h.d. contra C. co. l. nullum, & extra de penit. c. super his, & variare de quod concedit, tunc negat, & contra, v. h. in glo. & idem si dicat, c. nihil scire, postea aliquid scire, vel nunc plus, & modo minus, ita, quod non satis colligatur eum variare, vel vacillare, & dicit l. n. quod si index dicat notario, scribere quod iste testis variat, vel vacillat, notarius non sic scribere debet, sed quod index dicit, quod ipse vacillat, n. in cognitione notarii, nec de eius officio est hoc cognoscere, vel iudicare, sed iudicii officiū autē notarii est eius dicta scribere fideliter, hoc a. no. ipse in c. q. n. cor. fallam, extra de prob. Quero quid si testis alius dixit extra iudicium, quam nunc iuratus dicat in iudicio? dic p. praeualeat id quod in iudicio dixit, quia nō tenet qd extra iudicium dixit, nec testis omnī est appellandū, sed assertio quedam, vt no. C. de testi. hac c. s. f. & de hoc glo. extra. eo. c. cum causā accedit quod scripti in auth. qui f. em. C. de prob. i. g. q. neq. neq. potest de falso, vt plene scripti in l. f. qui dicitur. C. de f. al. l. c. tenet cōtrarium in l. e. o. s. inf. de f. f. Quero quid si testis in mortis articulo renovat testimonium, quod prædictar, ut falso, nec quod preuenit priu. ar. s. de p. bal. f. ibi no. & inf. ad l. f. quis in grai. s. j. & ibi per Bar. facit l. f. in prin. & quod ibi no. s. ad vell. & quod non C. in l. f. vicini. C. de nuptiis & rō est clara, quia hic deponit nō solemnitate, nec iuratus, id no. preuidicat ali, vt dixi in prædictēti q. 4. Tn. quod testis non debet testimonium sua retulare partibus vt hic, & bona cautela est, vt examinatores eos preciosos faciant, & mādant ne partibus h. t. t. faciat eorum testimonium. Not. tertio, quod ibi puniuntur, sed qua pœna. Rūdet glo. quod poena ordinaria falsi, si de falso accidetur, addit quod id si ordinari. p. t. iudicem cōpertenent inquiratur. Sinautem extra ordinari. p. t. iudicem eius cuius aures reverberant, tūc pro eius motu puniuntur, vt l. nullum. C. eo. tit. & ita intellige quod hic no. glo. ex hoc infurgit vñ. mirabilis, p. index ad cuius punit de criminis corā o. iudiciale cōmiso, & punit extra ordinem pro eius motu, & in eadem instanti, vt ibi in gloss.

L E X . XVII.

Pater. Plures de eadem domo nō prohibentur testes esse in eodem negotio, h.d.

L E X . XVIII.

E. eo. mulier regulariter non repellit testimoniū, & in iure potest argui a fenu p̄traio, h.d. de hoc articulo plene scripti, in l. cōuenticulam, C. de ep. & cle. & dixi etiā in l. f. s. huius tel. supra de officio, eius cui man. est iurisdictio.

S V M M A R I V M .

1 Puer seu impubes, an possit testimonium ferre.

L E X . XIX.

Inuiti. Hic scripti nō dicunt testimonium inuiti, nec pūn. pills etiā capax, h.d. Cōra hoc ultimum opposit. led. f. in lib. cau. Sed qdā dñt, aut est doli capax, & pōt, vt ibi, nō alias, vt hic. Alii dicunt quod nec doli capax potest, vt hic, led. iudicium dicit, quod an sit doli capax, vel non, in p̄spicuit, cum de se obligādo tractatur, v. h. Sed si de testificando queritur non admittitur propter redditionē causarum dicti sui, q. non bene cadunt in eius cognitione. Quero, hoc in causa ciuii, quid in criminali, dic, quod sit maior vi- ginitati annorum, vt in l. f. fallit in criminis laſe maiestatis, vt infra de quæst. de minore, in prin. Sed an pubes factus possit testificari de eo quod vidit in pupilliā etate? dic, ut dixi, supra eod. l. 3. s. illia.

S V M M A R I V M .

1 Minor annis viginti non potest testificari.

2 Impubes, an facient iudicium ad inquirendum.

L E X . XX.

Intestimonium. Acculatus de crimen publico interiū, non est citandum in alio iudicio, & in causa criminali minor viginti anno, non potest te stificari, h.d. Op. ista litera innueat videtur, q. accusator possit p. ipsum denunciare, q. videtur falso, q. nūcū, & executores sunt hi quorum est officium, non partis, vt C. de sp. l. j. & supra in ius vñ. & c. per totum, & supra, de carb., l. c. & interpellat. S. j. Sol. quod huius timore gl. expōnit, id est non debet facere ci

De testibus.

160

tari, quasi confiteatur contrarium. Sed caue, quod videatur, q. per seipsum possit facta sibi commissione a iudice, vt C. de pig. actio. l. pen. in f. & C. solitudo matr. l. d. & infra de furt. l. e. um qui s. f. epistola, circa hoc vide quod dixi C. quomodo & quando, s. f. si vt proponis. t. Quarto impuberis non probant in criminalibus, sed an facient iudicium ad inquirendum, gl. est notabilis quæ dicit, quod sic in l. f. in prin. C. ad Sill.

S V M M A R I V M .

1 Magistratus, ut testis examinari, & testificari potest.

2 Testes disordes qualiter ad concordiam reducantur, & quibus potius creditur.

3 Testis verisimilior a deponentibus magis creditur.

L E X . XXI.

Ob carmen.

S. Illud. Magistratus in loco vbi magistratum exercet, te stium non peribet debet, h.d. t. No. in quo lo co magistratus examinari, vt testis debet. Item quod magistratus non excutatur a testificando. Contra quod oppo. gl. de tex. in decreto, v. q. cap. s. statuendum. Solutio, quod hic in causa in qua non est iudicatur, ibi in causa, in qua est iudicatur. hæc no. licet plac. alter dixerit dic tam latius, aut index inducitur in testem super principali negotio, aut super actis factis, vel habitis coram eo. Primo casu, aut eius officium erat iam finitus, & tunc si per dissimiliam sententiam, quam super eo tolerat, & tunc non est idoneus testis, art. l. eos. C. de app. semper enim sententiam suam firmam manere vollet, & pro hoc accedit d. c. statuendum, allegatum in gl. Sinautem alio modo erat finitum, & tunc potest esse testis, siue erat finitum ante item contestata, siue postea, dum tantum ante depositionem, testium vt extra de testi. c. de lecto. & hac l. f. si. ante depositionem testium, ideo dixi, quia non posset postea post dicta testificata. Sinautem officium non erat finitus, tunc non potest, quia officio indicis, & testis non potest fungi, argumentum C. de postu. I. quisquis, & quia de conscientia propria non iudicat, ut supra, de officio preti. illicitas. S. veritas, & quia testis deponit iuratus, & nominatus & monitus, sed a leipo non potest item exigere, nec seipsum montere, ut supra, de arb. l. pen. cum simil. Secundo casu principali, quando super actis coram eo habuit, & factis & tunc, ac hoc facit, vt index, & tunc ei non creditur quatenus legitimis documentis appearat, vt C. de arg. l. ne in arbitris. S. finautem. & C. de rel. l. j. & extra de proba. c. quoniam contra in f. aut hoc facit, vt testis, quia coram alio iudice, & tunc, aut de his quæ aetate sunt coram eo, aut de his quæ fecit ipse. Primo casu sibi creditur, & sic est vñ. Si plures, ut pluribus, vt extra de eiec. ca. cum dilecti. & hic. Secundo casu, id est his, quia ipse fecit, & tunc testimonium non est idoneum, nisi contra se, vel quantum ad presumptiōne inducendam, ut extra. de ar. c. z. & quod ibi no. secundum Io. Cal.

1 Quando humiles, & deplorata personæ ad testificandum admittuntur, non sine tormentis audiuntur.

S. Si ea res. Quando testes sunt concordes eorum testi monia sunt sequenda, ne referat a quo proculiunt, sed vbi aliqui cordes, & aliqui pro vña parte, aliqui p. alia, & tunc index debet sequi eos qui suspicione carent, & qui aptiora negotia dicunt, quia illis potius lux affluit, h.d. Opp. quod in modo majori numero creditur, ut l. f. & l. s. f. Sol. duplicitur, ut in gl. Primo, vt hic, quando ab eadem parte, ibi quando aliqui ab una, aliqui ab alia parte producentur, t. Vel Sol. q. si in diuersis partibus producentur, & tunc aut sunt euales in dignitate, & honestate, & tunc majori numero statut, ut in contrario. Sinautem non sunt in dignitate, & honestate pares, tunc sunt dignioribus, & honestioribus, licet quilibet verisimilia negotia dicunt, vt h. t. Concludo igitur sic. Si quidam dicitur verisimiliora negotia, & quidam non, statut verisimiliora dicenti bus, siue ab ea, siue ab utriusque parte producentur. Sinautem ab utriusque parte produci verisimiliora negotia pro sua parte q. dicat, & tunc aut sunt pares numero, sed non dignitate, & tunc statut dignioribus, & illi sunt digniores qui sunt maiori fidei, & honestatis, aut sunt pares numero & dignitate, & tunc probationes in uicem conqualuntur, & sic reus debet absolu: aut sunt dispares in numero, & tunc aut probatio ex parte accusatoris est plena, et vero semiplena, & tunc aut quod reus probavit, non comparatur cum intentione actoris, sed ei contradicit, pura actor probavit plene, q. mutuauit x. Tertio Bono. tal die, reus semiplena, q. ista die sic fuit in remortis, quod bon. venisse non potuerit, & tunc, quia probatio actoris in nulla dicitur elisa, reus est condemnandus actoris, & pro hoc accedit, quod no. in gl. f. simul iuncta cum se. & ita tenet Cy. C. de pro cur. l. j. in 3. q. & l. o. And. in c. fin. extra de ireiu. aut probatam per reum se comparatur cum intentione actoris: ut exceptio pacti, vel solutionis, tunc præualeat proba, rei, ut si sit plena, de beat

beat absolvi: sed in semiplena ad iuramentum debeat recurrir, vt plene dixi in l. admonendi, s. de iure iuratur. Quod dixi, quando probatum a reo contra dictio intentioni actoris non p. de reo si sit semiplene probatum extendo, & idem dico si sit semiplene probatum: sed non per tot testes numero, per quod est probata actoris intentio, quia eadem est ratio, vt plures in numero præualeant, ut in hac no. abili gl. Quærit gl. quid in scriptis diueris, ut in contraria testis vide gl. & latius dic, vt scriptis in l. scripture diuerse, & tunc contraria, vide gl. & latius dic, vt scriptis in l. scripture diuerse, & tempore facit eorum testimonium vacillare, vt in Daniele habetur.

S V M M A R I V M .

1 Testes examinationi partium, an inter esse debent.

L E X . XXII.

Curent. Dicas habet lect. vnam, vt loquatur in voluntate.

1 Testes examinationi partium, an inter esse debent.

2 Testes disordes qualiter ad concordiam reducantur, & quibus potius creditur.

3 Testes verisimilior a deponentibus magis creditur.

L E X . XXIII.

C. de testis examinationi partium, an inter esse debent.

1 Testes disordes qualiter ad concordiam reducantur, & quibus potius creditur.

2 Testes disordes qualiter ad concordiam reducantur, & quibus potius creditur.

3 Testes disordes qualiter ad concordiam reducantur, & quibus potius creditur.

L E X . XXIV.

T. Testes domestici non sunt admittendi, h.d. t. Quod

1. t. gl. qui dicitur domestici, & remittit ad qualidam l. in ea allegatas. Sed attende, quod l. f. & f. C. de his qui ad eccl. confut. loquitur de domesticis, & tedia propinquorum, non audent suas vitias voluntates confidere, ideo mittunt ad magistrat, vt aliquis ex publicis personis mittatur ad locum s. quo 3. testari volunt, & super hoc seriatim habent speciale statutum. Secunda leet. est ut loquatur de testificari voluntibus, & istam posuit hic gl. & l. f. in auth. vt defuncti, seu funera. S. illud. Item ex isto tex. prima facie videtur, q. testes debent interesse examinationi, t. quod videtur fatum, quia debet fieri in secreto, vt C. de sol. in gl. Primo, q. testes debent adesse delatione iuramenti: nam cum testes non possint uerare deponere, nisi iurati eorum dicta ad tempus iurantibus videtur relata, & isto velope eum dicitur, ut dicitur testes debere adesse, & hoc, quando index habet notarium qui eorum dicta scribat, alias non fecido foliū qd. quia notarium scribentem non habet, tunc potest index vocare testes qui eos audiat ueritatem, deponentes, & poterit index scribere si sciat scribere, plus dicit N. o. de Mat. quod si ardum est negotium, vt index emitterit omnem suspicione, & ne postea dicatur, quia notarius alter scribit, quam testes dixerint, potest ipse index examinationi, quem facere, co. a. honestis personis, & hoc est, quod voluit lex ista, & inf. de ad l. f. postulauerit S. iuber. & f. s. i. potius confitit, quam diponat, & inrabit ille persona secretum tenere, & nemini dicere, ar. inf. de p. c. l. si quis aliquid s. instrumenta, donec publicentur eorum dicta, & hoc consilium tamen qualitate eius persona. Et idem p. t. si inter eos est querit, vt vñ pro alio testificari possit, quia facultas probationum non est angustanda, vt C. de haer. l. quoniam, in f. Et ex his solute sunt tres questiones, primum ramen casum, quando praefidens domui familiare producit in testem, limitat inn. ca. ex literis ext. od. dicens, q. familiares domestici bona f. recipiunt in restes, ut familiares episcoporum, ab bat. & aliorum nobilium dominorum: secus si essent pauperes, viles, & inhonesti, vt sunt mercenarii vilibus officiis depurati, quod est n. dignum. t. Quero, an domesticum aduerarii si possit in testem producere, & videtur quod non, vt C. eod. nimis graue. Sed gl. C. eodem, l. prima. dicit, quod potest, ne inducatur in fauorem & vt C. de legal. quod fauore, non obstat. l. ni mis graue, quia loquitur, vt quis non cogatur de domo sua testes contra se producere, nos autem loquimur de aduerarii. Sed attende, q. si partim dicentur possit in testem, & partim contra, fides testimoniū diuini non possit, cum iam per prodicētes fides fuerit probata, vt C. eod. l. f. quis testibus. Ex hoc infero, quod bero ri, & iudices Potestatis possunt testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Potestatem si ad auerarii producantur. Quero si tempore testimoniū non est domesticus, sed prius fuit Doct. & Cyn. C. eodem l. j. dicunt, quod ualeat eius testimonium, attente præsenti statu. arg. in fab. carb. l. 3. s. f. cau. nūs fraus interuenit, quia separatio ad tempus facta fuerit, ut testimonium interim redderet. Ex his habes, q. bero ri possit testificari contra Pot

Salycketus super Digesto veteri.

h.d. Gl. t' opponit sic, ut dicit hic litera, praestitutum finita causa ergo fructu queritur, an possit testificari, cum testimonia reddantur ante finem cause, & sic hac lex est de indubitate, contra legem quod Labeo, infra de carbo. edid. Sol. vt in glor. prima, & in principio secunda. Quero postea, quid si non coperat prestat, sed conuenerat de praestando, & paratus erat prestat, an debet admitti ad petitionem sua partis? responderet quod sic, sed videtur quod non, quia timor est corruptionis: ideo non debet admitti. Sed tunc queritur, si aduersa pars vult illum producere, an possit? & dicit, quod sic. Tum quia inducta in fauorem & C. Tum quia sciat ratio librationis, de qua supra & tanto fortius, si aduocationem in fraudem asumptam, ne coegeretur ad testimonium, & hoc in aduocato. t' Quiero modo de quibus executoribus hic loquatur, & dicit glo. quod quidam dixerunt, quod de apparitoribus, id est nuncij palati, loquitur. Alter alii, vt lo. vt de fundi. tutoribus, prima placet, quia secunda violat literam, vt si proprios. C. de ex. rei iud. Sed an possit esse testis? dic, aut de gestis eo in causa, & non potest, quia testificaretur in proprio facto: aut de gestis a iudeo, cuius est apparitor, quia factum suum contingit, & puto, quod possit, quia non prohibetur, nec subest causa quare, ergo &c. vt. i. S. i. supra eodem. aut super negotio principalis causa, & tunc, aut officium eius est finitum, & puto, quod possit, quia nulla affectio per officium subest, quod securus est in iudice, qui indicauit, aut officium eius non est finitum, & tunc dubitari potest, ad instar iudicis, & non potest, vt dixi supra eod. l. ob carmen. S. illud, quia in iudice officia sunt repugnantia, quod non videtur in apparitore, ideo videtur posse. Queritur quartus, de fidei vindictis, tutoro, vel curatore: dicit Ioh. quod non possunt, quia iurant in causa, vt legimi timi administratores, de calamitate, vt C. de iurament. calum. S. quod obliterari, & ita reno. Quaror, quid de simplici procuratore? & glo. ista tener quod potest, quia de calamitate non iurat. Sed attende quod glo. notat contrarium in l. defere. S. idem decreuerunt, infra de iure filii sed cum ista concordat alia C. eo dem. l. in omnibus. Sed ut veritas lucidus patet, dñido questionem in duas: nam primo quaro de procuratore iudici, de quo loquitur ista glo. & breviter dico, quod non potest esse testis nemus in causa principali, sed in causa appellacionis, licet instantis sit diversa, & de hoc est tex. & glo. in c. Romana, extra eod. lib. 6. Erratio potest esse duplex. Vna, ratione affectionis, sicut nec aduocatus etiam finito officio aduocationis, vt C. de affe. In mem. in fi. & hie, & itam rationem posuit glo. in d.c. Romana: Alia, quia procurator factus est dominus instantia, & licet communis spectet ad dominum. vide licet mutata sit instantia, & forte alius procurator datus, tamen aliqua reliqua remanent ipsius iuri. Ideo velut in causa propria non potest testis esse, vt hie. vbi autem non sufficit dominus instantia, sed ad unum tantum status, tunc puto, quod non prohibetur super alijs articulis testificari, ita nota loan. Andr. in c. Romana, in nouella. & ratione potest esse testis in alia causa, quam non procurauit. vt not. Bar. in d.s. idem decreuerunt. Quero z. de procuratore ad negotia, & distinguo, aut in negotio, quod non gesit, ad potest parte inuita, cum non reperiatur probabilitas, vt supra eod. l. j. S. aut in negotio quod gesit, & tunc glo. in S. idem decreuerunt, dicit, quod non potest, nisi utraque parte volente ad instar proxeneta, vt in authen. eo. S. quoniam vero, & ita etiam vult glo. in d.c. Romana, cui assent Bar. in d.s. idem decreuerunt, potissimum, quod testis ex sua testificatione sentit commodum; puta si peto a Tito centum quae ei mutantur, & numeratur mediante persona Gaij, cui tradidi portaturo, & numeratu dico Tito, qui nomine meo ei numerauerit. Hoc vole probare per dictum Gaium? non possum, quia si testificatur quod sibi tradidit, liberatus est a me; & si sibi non tradidit, remaneat obligatus mihi. Et quia verisimiliter testificaretur, quod ipsis numerauit Tito, vt liberaetur, sequitur quod in factu ad eum spectante non debet admitti, vt supra eodem. l. nullus. & ista sunt verba Bartoli. Sed attende, quia circa finem de proxeneta, minus perfecit dicunt. Sed de eo remitto ad ea q. dixi in d.l. nullus. In procuratore vero sto cu. eis, vt possit in negotio qis non gesit. In eo vero, qd gesit, dic, aut utraro; parte volente, & pte, q. sic est in proxeneta, vt ibi dixi: aut altera tantum volente, & tunc aut producitur a parte, cuius mandatum non gesit, & tunc dicit admitti, & potest testificari nedium pro producente, sed et pro aduerlatio, cuius negotiis gesit, vt C. de epif. & cleri. auth. sed index, & ita potest uestrificari hec glo. aut producitur ab eo etius mandatum gesit, & tunc aut extestificatione, quam facit, appareat eum commodi 2 consequi, quia nisi sit testificetur, remaneat producenti obligatus, & tunc fateor, q. non admittit, vt in exemplo Bar. S. positio, licet glo. in Auth. de fi. instr. S. in his. vers. q. si adnumeratur. in vlt. expositione, sentiat, quod admittatur. fed eam non sequor, nisi eam falsus, vt in casu quem statim subiiciantur ex testificatio-

De iur. & fac. ignor.

161

ne sua non appetat, & dicuntur esse, quā sunt. t' Et ex his collige, q. in gl. est reprehēbilis ignorantia iuris, quam factū. Op. cum glqd hi duo errores sint similes, vt S. de iur. omni. iud. l. si quis id qd S. dol. & infra de adul. l. si adulterium cum incestu. Sol. qd licet regulariter non sint similes, quandoq; tñ excusat a pena inferenda pp dolum, vt in p̄ris, & in hoc sunt similes, & quandoque vt simili pena imponatur, vt supra ad. la. aquil. i. cien tiam. S. cum aliter. & C. unde vlt. si quis in tantam. Saly.

S V M M A R I V M.

Ignorantia in alieno facto tolleratur.

L E X. III.

Plurimum. t' In alieno facto non proprio tollerabilis est ignorantia. h.d. concordantia sunt in gl. & intellige, siue sit in facti substantia, siue in eius qualitate, vt in gl. Opp. cum gl. quod in alieno facto tollerabilis sit ignorantia, vt supra de cond. indeb. l. fed & si sine, & infra de pact. do. l. inter fecerunt. s. t. Sol. quod hic ponitur regula, ibi casus [specialis] regula. Quaro de exemplis tam in substantia, quam in qualitate, & dic, vt in feo gl. alias vide per te.

S V M M A R I V M.

Ignorantia iuris, an profit ruficant.

L E X. IV.

Iuris. Error iuris non prodest vñcipienti, sed facti sic. h.d. & ignorantia iuris prostricta vñcipationem, vt iust. vt vñc. S. vi in his. Solue vt in gl. vsque ad veri. dicet quis, ibi replicat contra sol. & replicationem soluit, vt supra ibi. item hoc. Opp. igitur hic. contra idem de l. si vir. vñc. infra pro dom. fol. vt lequiritur in gl. qd ibi vxor errabat in iure, in pñcto genere, sed non inspecta spesie illius donationis sibi facta, quod decrata, vt in glo. vtque ad ver. in 2. Opp. tunc tertio, quod ignorantia facti non profit, vt iust. vt vñc. & quod autem. Sol. quod in illis rebus furtis, vel vi possedit illud procedit, quia lex disponit, vt vñcapi non possit, vt in gl. & adde, q. vicium rei precedit ignorantiam facti.

S V M M A R I V M.

Ignoranti alterius, vel scientia, quando profit, vel noceat alteri.

L E X. V.

Iniquisimum. t' Alterius scientia alteri no nocet, nec alterius ignorantia prodest. h. d. & de vñro que pone exemplum, vt in prim. gl. Opp. contra vñr que de lego, in his, supra de contrahen. emp. & de l. cum mancipium. supra de azil. ed. vbi eorum per quos nobis acquiritur, scientia obest nobis, & ignorantia prodest. Sol. vt in gl. quod illic nos centur alij, vel diuersi a nobis, sed eadem perfonat cù nobis. Contra secundam partem opp. de lego, liberis. S. si duos infra de libe. cau. Sol. vt gl. quod illud contingit odio eius qui se vendidit, vt supra de mi. l. si cau. S. p. Contra primam partem opp. quia scientia vendoris nocet empori, vt infra de do li exceptione. lapid. Celam. S. de autori. Sol. quod ibi vicium furti, quo res est affecta, est illud, quod principales vñcipationem impedit, vt iust. vt vñc. & furtua. Opp. quod hodie mala desautoris semper noceat, vt in Auth. vt in pñl. larg. S. rursus, transumptio. C. de præscript. long. temp. auth. malefici. Sol. illud de iure nouissimo. Oppono ad idem de S. diurna. Iust. vt vñc. antem contestat, fatur, quod non excusat, ut d. c. ignorantia. & d. l. non fatur, & idem dicit ibi Bar. & latius de ffo errore trahitur in l. eq. Quero ab extra, ad huius declarationem, an exceptio dilitatoria, que ante item contestatam debet opponi, si sit, omissa facti errore, poslit opponi posse? & una glossella in d. l. error. C. de o. dicit, quod facti & idem dicit Iac. de Are. & lac. But. C. de consor. eiusf. litis. Sed in contrarium facit gl. in l. fin. in versic. omisit. supra de procu. prout in tex. est litera, omisit. eligitur, hoc dicit. No. illud vulgare, quod medium tenere beatitudine, concordantia sunt in gl. 2. Opp. supra de in rem ver. l. 3. pen. Solu. vt in glo.

S V M M A R I V M.

Ignorantia iuris in quibus noceat, vel profit.

2. Prescriptio tuerunt posse.

Rem propriam ab alio posse, non licet autoritate propria inferre.

L E X. VII.

Iuris. t' Iuris ignorantia non prodest in lucro captando, nec et exempla pone, vt in princ. gl. vsque ad veri. primæ autem partib. & ibi gl. Opp. quod iuris ignorantia profit in lucro, quod probat sic: nam error iuris facit censeri quem bonafidei, ideo non tenetur, nisi quatenus est locupletior, vt f. de pet. har. l. fed, & si l. S. feire. S. item venient. S. cum autem. Sol. quod ibi non dicitur prodest, vt lucretur, cum reddere teneatur id in quo est locupletio, sed prodest, ne perdat ultra; quia tunc tractat ne damnum incurat. t' Opp. 2. nam prescriptio tuerunt posse, etiam si dominus rei errabat in iure, vel extra, quia quatio nostra querit solum in casu quo error potest reuocari, alias frustra de eius probatione tractatur. Si de proprio; Barth. Salycketus super ff. vet.

X & tunc,

l. sicut in fi. & de præscript. long. temp. l. fin. Similiter qui inuenta- riū non fecit, dannum incurrit, etiam si ius ignotauit, vt C. de iur. delib., l. fin. S. fin. Sol. quod ibi culpa est admixta, quia sic negligendo videtur velle, ut laienationis verbo. ff. dc. verbor. signific. t' Oppono ad idem 3. de eo qui rem propriam ab alio possessam sua propria autoritate sibi auferit: nam licet putet sibi licere, nihilominus punitur, vt Inst. vi bon. rap. S. Similiter ille qui contra interdicta legum emit rem ecclesiasticam, licet putet sibi licere, vt in auct. qui res C. de sacra. eccl. vel emis. con- liones cenit. fine terra, vt C. de agr. & censil. quemadmodi. Sol. ut gl. quod delictum emptoris hoc operatur, quod non debet remanere impunitum, vt l. lita vulneratus, S. ad l. aquil.

S V M M A R I V M.

Error facti quando profit, vel noceat.

Exception dilitatoria omissa ante litis contestationem, an possit posse.

Error facti qualiter possit probari.

Error facti proprijs facient tollerari.

Error iuris qualiter probetur.

L E X. VIII.

Error. Error facti nemini nocet tam in lucro, quam in domino; sed error iuris non prodest in lucro, nec nocet in domino, hoc dicit. t' Oppono, quod error facti noceat, vt C. de l. error. Sol. q. non nocet vt hic, subaudi negotio integrum, non autem finito, ut ibi, & hic in gl. 2, & intelligo sine sit finitum, per sententiam, & sic in iudicio, siue per transactionem & sic extra iudicium, & ut tollam aliquem obiecta ibi formata in gl. subaudi, nisi etas ad uidetur, vt C. si aduer. rem iud. l. fin. ut caue paritas, que est inter rem publicam, & ecclesiasticam, minori affinitantur, vt supra ex quib. cau. mai. res publica, & C. de sacra. eccl. l. inter diuinum, uel dolii connexitas, quia patrocinarion non debet dololo, vt supra de iud. l. si prætor. S. Marcellus. & C. de re. cred. & de iure iur. l. fin. & supra de iure iur. l. admonendi, ut perfonatum diuersitas, vt l. C. de fur. & l. fin. S. finitum in diuis. in eod. ti. simili iunctis, vel erroris communitas, vt supra quando act. de pecu. est anima. L. quæstum, licet, & illi posfit aliter responderi, quod ibi illud operatur erroris probabilitas, tecundum fac. de Are. ne nisi aliud operetur actionum uarietas, vt l. habet, supra de infinito. Oppo. cum gl. quod iuris ignorantia non profit in domino uitando, nam non prodest lib. patrum in ius vocari, venia non petita, quomodo incidat in peccatum, ut C. de ius uocari. l. a. Sol. duplicitate in gl. sed prima sol. est una truffa. Secunda est uera, quod ibi est error iuris quasi naturalis, hic quando iuris ciuitatis, ut latius dicetur in gl. sequen. Oppono. 3. cum gl. de l. non fatetur, infra de conf. ubi error iuris noceat, etiam si tractetur de domino. Solu. quod hic quando extra iudicium, si quod in iudicio. Sed hoc subditur. Dyn. in c. ignorantia de reg. iur. lib. 6. dicens quod error iuris in iudicio ante item contestatam excusat probata cā erroris legitimā, ut supra de rei ven. l. si qui se obtulit, & de interrog. actio. l. de arte. S. qui iust. & S. qui Celsus post item antem contestat, fatur, quod non excusat, ut d. c. ignorantia. & d. l. non fatur, & idem dicit ibi Bar. & latius de ffo errore trahitur in l. eq. Quero ab extra, ad huius declarationem, an exceptio dilitatoria, que ante item contestatam debet opponi, si sit, omissa facti errore, poslit opponi posse?

3. Ignorantia iuris in quibus noceat, ut in Auth. vt in pñl. larg. S. rursus, transumptio. C. de præscript. long. temp. auth. malefici. Sol. illud de iure nouissimo. Oppono ad idem de S. diurna. Iust. de vñc. antem contestat, fatur, quod non excusat, ut d. c. ignorantia. & d. l. non fatur, & idem dicit ibi Bar. & latius de ffo errore trahitur in l. eq. Quero ab extra, ad huius declarationem, an exceptio dilitatoria, que ante item contestatam debet opponi, si sit, omissa facti errore, poslit opponi posse?

4. Ignorantia iuris in quibus noceat, ut in Auth. vt in pñl. larg. S. rursus, transumptio. C. de præscript. long. temp. auth. malefici. Sol. illud de iure nouissimo. Oppono ad idem de S. diurna. Iust. de vñc. antem contestat, fatur, quod non excusat, ut d. c. ignorantia. & d. l. non fatur, & idem dicit ibi Bar. & latius de ffo errore trahitur in l. eq.

5. Ignorantia iuris in quibus noceat, ut in Auth. vt in pñl. larg. S. rursus, transumptio. C. de præscript. long. temp. auth. malefici. Sol. illud de iure nouissimo. Oppono ad idem de S. diurna. Iust. de vñc. antem contestat, fatur, quod non excusat, ut d. c. ignorantia. & d. l. non fatur, & idem dicit ibi Bar. & latius de ffo errore trahitur in l. eq. Quero ab extra, ad huius declarationem, an exceptio dilitatoria, que ante item contestatam debet opponi, si sit, omissa facti errore, poslit opponi posse?

6. Ignorantia iuris in quibus noceat, ut in Auth. vt in pñl. larg. S. rursus, transumptio. C. de præscript. long. temp. auth. malefici. Sol. illud de iure nouissimo. Oppono ad idem de S. diurna. Iust. de vñc. antem contestat, fatur, quod non excusat, ut d. c. ignorantia. & d. l. non fatur, & idem dicit ibi Bar. & latius de ffo errore trahitur in l. eq.

Ius quid sit.
Ignorantia iuris est reprehēbilior ea, que facti est.
L E X. II.

In omni. In qualibet iuris parte error facti, & iuris non facti, est timilius. h.d. Non. q. ius est finitum. i. dicimus. q. ius est ars de finiis, & finita doctrina, vt l. S. i. f. de iuris. No. et quod consistet in facto plenius, prudentissimos fallit, quia

Salycketus super Digesto veteri.

& tunc, aut errans certat de damno vitando, & sine alterius iniuria, & idem vt d.l. si possit, & ita loquitur gl. in l. cum deindebito, non enim habeo tunc probare, nisi causam, cuius praetextu solvi, non esse verum, vt l. sed si me putem, s. de cond. indeb. quod probo monstrando rem aliter se habere, aut errans non tractat de damno vitando, vel tractat cum alterius iniuria, tunc, quia talis error non est tollerabilis, nisi ad sit alia circunstancia quae cum tollerabilem faciat, oportet eum probare rem alteriter se habere, & insuper aliquant ex illis circumstantiis interuenientibus, & ita inteligo gl. in d. s. qui insto. Quia autem sunt illae circumstantiae, quae errore proprii facti faciunt tollerabilem, dixit Dyn. quando factum est de origine ita, quod memoria non retinetur, vt infra de acq. pos. p. legere. In prin. Idem dicit Bar. si sit de proximo, sed est multum intricatum, vt infra de confel. l. pen. Idem si pertinaciam aduersarii ad hoc fuit inductus, vt l. i. S. caterum. Cum ibi no, per gl. infra de ven. inspi. Secundo casu, quando error est circa omniuersum, vel tacitum, tunc frusta tractatur de probando reu aliter se habere, immo est ridiculum hoc dicere. Ideo dico, quod probandum est, quod omniuersum a facto alieno habuerit ortum, quia tunc ignorantia presumitur, vt s. de prob. Liverius. & no. in l. si res obligata de le. i. Est enim talis ignorantia tollerabilis, vt infra pro fio. I. f. i. nisi illud factum fuisset publice notum, vt no. in l. 5. C. de per. i. u. & si a proprio fato ortum habuit, probari debet, quod tantum tempus transiit, quod iurius presumptio est memoriam est reductum. Quarto tunc quater error iurius probetur, cum de facili non presumatur, vt l. si haeres ab eo. infra ad Treb. & dixit Bar. quod ex qualitate facti, & personarum colligitur, vt inf. de adul. l. si adulterium cum in cestu. S. l. & pro hoc facit l. i. C. eo. i. vbi in milite presumitur iurius, non militaris ignorantia facti etiam l. f. i. C. d. Vnde si error iurius contraxis quis publice, & palam matrimonium prohibuit, & statim cum ei dictum fuit, penitus, & de facto disfollit, presumitur iurius errore contraxis, secundum eum, & idem dico, vbi de intellectu aliquis est dissentio inter doctores vrdix in leges sacras. C. de leg. alia quamplura scripsi in l. errore. C. eo. i. v. qui ibi vide. Salyc.

S V M M A R I V M .

- 1 Minor vigintiquinque annis non debet duci ad examen in iure ciuili.
- 2 Privilégium aetatis non debet preferri.
- 3 Ignorantia iurius tripliciter sub se habet speciem.
- 4 Ignorantia facti quando praejudicet.
- 5 Mulier propter iurius ignorantiam in septem succurritur casibus.
- 6 Minoris annis vigintiquinque, quando propter iurius ignorantiam succurratur.
- 7 Ignorantia iurius quare tolleretur in militi.
- 8 Ignorantia supina quae dicatur.
- 9 Veritas opinioni est preferenda.
- 10 Statuta municipalia in portis priuatis locum obtinent.
- 11 Falcida per errorum facti quando dicatur salui.

L E X I X .

Regula. Minoriis 25. annis non nocet ignorantia iuriis, nec seminiis in quibusdam casibus, nisi delictum si foret admixtum, hoc dicit. Collige ex tex. bonum argumentum, & scholares minores 25. annis non debent duci, vel admitti ad examen in iure ciuili, quia presumuntur iurius ignorare. Secundo nota regula, quae se habet, vt propter ignorantiam iurius subveniatur mulieribus, etiam atque legitima maioriis, nisi delictum sit admixtum. Et est ratio, quia reatus omne beneficium excludit l. i. & 2. s. si aduer. delictum. Item nota, qd priuilegium aetatis praejudicet beneficiu. Macedoniani funatusculi, & sic maius pravalet minori. Oppono, quod ignorantia iuriis non debet praejudicere minori, nam si praeferit filii se ignorare, quod non debet injuriam inferre patrem, vel, quod debet prouidere patrem in necessariis alimentis, vel eum redimerare a captivitate, non patitur ei, vt in Aut. ut cum de app. cog. S. causas. Huius timore dicit gl. quod haec ignorantia iuriis est triplicis speciei, quia alia iurius naturalis, alia iurius quasi naturalis, alia iurius meri ciuilis. Prima iurius naturalis non excusat minorem puberem existente, in d. S. causas, & aliud exemplum ponit gl. si priuaseret se furtum facere posse, quod iure naturali prohibetur, vt inf. de ob. quae ex del. S. i. & idem in quoconque alio delicto iure naturali prohibito, ut infra de adul. l. si adulterium cum incest. S. stuprum, & S. nonnunquam, talis ignorantia non excusat, quia iure naturae, id est ratione infra a natura quae cadit in homine, prout est animal rationale, ista delicta sunt prohibita, & ito respedit tex. in d. S. stuprum, dicit prohiberi de iure gentium, quod parum differt a iure naturali, vt f. de iust. & iur. l. i., in S. ius gentium, & eodem respectu ista gl. dicit, quod est ignorantia iurius naturalis. Secunda quae est iurius quasi naturalis, explicatur in liberto, qui dicit se ignorare, quod reuerentiam de beret patrono, cum ab eo sit consueitus illud maximum donum libertatis, propter quod potest ipse dicere de nihilo deductum

De sponsalibus.

162

D I G E S T O R U M

L I E R X X I I I .

De sponsalibus. Rubrica.

S V M M A R I V M .

2 Sponsa non dicitur quando matrimonium de presenti contrahitur.

3 Sponsalia an paleant in quibus interuenient stipulatio.

4 Matrimonium an possit inter absentes contrahiri, & an per procuratorem,

& num. 5.

5 Procurator pro domino matrimonium contracturus speciale ad hoc manum habere debet.

7 Matrimonium an possit contrahiri in die m, vel sub conditione, & nn. 8.

L E X I .

Pontalia. Sponsalia sunt de futuro ma-

su, tam inter presentes, quam absentes, & ram-

bus habentes. h. d. si que ad l. si puella. f. No. ex

l. z. q. proprie sponsus, vel sponsa non est, cum

matrimonium de presenti contractum est. Quae-

rit gl. sine sponsibus possit esse matrimonium? & dicit, qd

2 sic, quod exemplificatur in ea. + Querit gl. in l. 2. quia sponsalia

sunt nudo consensu, quid si interuenient stipulatio? & responderet

quod ualent, & tanto sunt firmiora, sed non est necellaria, si tam-

men inter absentes interuenient, stipulatio erit nullus, ut insti de

inut. stip. item verborum. Sed tunc inturigatur dubium, si non ha-

let, ut stipulatio, a ualebit, ut paci, & cōlenus nudi, ut teneant

sponsalia? & puto, quod si arg. eorum quae no. gl. supra de pac.

Iuris gentium, signatur, & uide, quod ibi dixi. Quero cum ead.

gl. stipulatio est quia a muliere, quod ipsa illum accipiet in mari-

tum, tunc, & post promissione ipsum recusat, an potest spon-

sus contra ipsam agere ad interest, quia ipsa est una diues mul-

lier. Azio uidetur dubitabit & gl. potest arguit, quod non, quia

matrimonium debet esse libera, arg. l. Titia, infra de herb. ob. &

l. quarto, infra quarum ter, ac. non da. Sed gl. alia posita in d. l.

Titia, in prin. tenet, quod ad hoc interest, quod in lucro confi-

stet, agi possit. Sed illa gl. coniunctum reprobatur, & ita tenetur

quod agi ob tale interest non possit. Sed queritur de casu dubi-

tabiliori nesciatur, quid si interest possit in damno, qd appa-

ratus multus fecit pro celebratis nuptijs, ut in cōtrac̄tu, S. d. neg.

ges. si pupilli. S. si quis quasi, & in ultima voluntate in cōtrac̄tu, &

in iocalibus, panis, forsan pro spona uel fēda, an illud interest?

se possit petere? & P. & C. in l. i. C. eo. ii. renent, qd non, & sibi

impunit qui prāparamenta feci, & i. c. i. s. p. stipulatio (ponfalia)

non est obligatoria ad matrimonium thēndum, ut d. l. Ti-

ta. Sed Doct. moderni tenent qd si ex illa stipulatio agi no

potest, tamen, uel de actione de dolo potest agi ad interest, ut

C. de dolo. L. cum proponas, uel sicut in actione in factum de ag-

itate, quia no debet remanere in dāe ex mulieris facto, & hāc

partem teneo, ubi prāparamenta, attenta carum oluerudine,

fuerint necessaria, qualitate personarum atēta, non tunc nihil

est imputandum ei qui habuit neceſſe talu facere, maxime, ut

implicet puenta. Et pro hoc in tūli facit aquitas, quae mouit

legislatores circa prāparamenta relacienda, in l. i. pecuniā,

in prin. S. de pd. ob cau. & in l. si uero non remunerandi, in f. S.

man. & hec tanto fortius procedit qd si occurrit, ex partibus

mulieris tradita fuit aliqua quantitas pecunia promis-

sa uiro, nam si datur ei actio, ut dixi, fortius reticet, & exceptio,

donec seruerat sine danno, ut in regula, iniurias. & cui danus.

Quero cum gl. in l. sufficit. quid si poneat absentem ante dā-

ta (ponfalia) & inde, ut in qd non erunt sponsa, & pro hoc

accedit, quod statim de matrimonio dicam. Quero cum leg.

4 gl. in matrimonio inter absentes contrahiri possit, & uidetur

qd sic infra ti. l. mulierem, & l. denique. & quia consensu s̄it

ergo inter absentes, ut cetera, quae plēna contrahuntur, ut s. de

contrah. emp. l. i. S. est autem, & hac pars uera, & eam firmat gl.

5 in c. extra de procurab. s. Quero ab extra, an per procurato-

rem fieri possit, & dic, quod sic, factus est in d. c. fi. de proc. l. 6.

Et quid si dominum peniteat ante contractum matrimonij, nec

ad notitiam procuratoris peruenit, an tenebit matrimonium? dic

6 qd non, ut d. c. fi. cal. notandum. Et no. t. qd procurator de-

bet habere ad hoc matrimonium thēndum (speciale mandatum), ut d. c. fi. & specialiter decreta, & expressa persona, ut ibide

7 no. gl. & pro hoc infra ti. l. generali, in princ. Quero ultimo cū

ista gl. possit in diem, uel sub conditione, & arguit gl. qd

non, quia est actus legitimus, & sic non recepit diem, uel peditio-

ne, ut factus legitimus, & reg. iur. In contrarium arguit gl. quia

factus legitimus, & de iuregentiu, ut s. de iust. & iur. ius natura-

Bart. Saly. super fl. vet.

X 2 le.

Impuberes. nocet ignorantia iuriis, neque facti, h. d. Querit gl. quid est dol capax? Respondeo, quod si dolum com- munit, si nocet, quia pro scientie habetur, ut in gl. Salyc.

Salycetus super Digesto veteri.

legi non firmat pedes hic, sed in regula, actus legitimi, inclinat in hanc secundam partem, sed de conditione dic, aut conditio est contra substantiam coniugii, & tunc vitium pugnium, aut non est contra eius substantiam, & tunc, aut est turpis vel impotens, & tunc conditio habetur pro non apposita, & matrimonium reminetur pugnium, aut est potens, & honesta, & tunc illa est impensa, ut coniugium tenet, & habeat effectum, & haec omnia probantur in c. si extra de cond. ap. Ad aliam questionem, an possit fieri in diem, Responde, quod dies est duplex, initiativus, & finitivus, in diem initiativum fieri potest, non in finitivum, quia matrimonium non finitur tempore, ut arg. si de act. obligationum fere, s. fin. Eretiam, quia coniunctio est individualis, secundum doctrinam euangelicam quae disponit, ut quos Deus coniunxit, homini non separaret.

S V M M A R I V M .

- Tutor nec contrahens, nec diffidit, ut potest, pro puerula volente.
- Tutor an possit pro pupilla matrimonium contrahere.

L E X . VI.

- Sipuella.** [†]Tutor non contrahit, nec dissolvit sponsalia sine voluntate puerelle, h.d. & no. Contra qd opp gl. de l. in potestate infra eo. Sol. quod aliud in patre, vt ibi, alius in tutori, Ex quo collige, quod plenior est potestas patris quam tutoris. [†]Quare, quid in matrimonio contrahendatur? Respondeo, aut est pupilla, & sic tractatur de futuro matrimonio, & tunc puerus non potest, sed debet in unum conuenire cum matre puerelle, & propinquis, vt C. de nup. l. & si de secedent presbites habet arbitrii, vt ibi. Sinautem puerella est adulata, tunc voluntas puerelle est exquirenda, vt C. de nup. l. in copulandis, & si cultu verendum siam voluntatem non velit dicens, tunc recurrendum est ad l. in coniunctione, in eo. ti.

S V M M A R I V M .

- Consentit non contradicens.

L E X . VII.

- In sponsalibus.** Scriptura sponsalibus non est necessaria, sed consentitus eorum quorum consensu perficitur matrimonium. Et pater non contradicens intelliguntur confirmare. h.d. [†]No. quod qui non contradicit, non consentit. Contra quod opp. gl. de l. qui vas, & voluntate, in fin. infra de fur. Solue ut ibi, & plenius de materia s. de proc. filius am. s. inuitus, & plenius de Bucardo scripsi in l. inuitus. C. de procura.

L E X . VIII.

- Furor.** Furor impedit, sed non dirimit iam contracta, h.d. Et de hoc plene dixi in l. patre furio. s. de his qui sunt, vel alii eni. iuris. Et qualiter furor, vel infanitas metus proberetur, ponit gl. unum modum in l. nec codicilos. C. de cod. & alios ego scripsi in l. furiorum. C. qui test fac posse.

L E X . IX.

- Quae situm.** Soles ductio in domum non probat sponsalia, nec matrimonium. hoc dicit, & nota biliter. Quae autem requirantur tam in peritorio, quam in postitorio, dic ut dixi s. de prob. Quidam in l. filium, s. de his qui sunt sui, vel alieni iuris.

S V M M A R I V M .

- Matrimonium requirit partium consensum.

L E X . XI.

- Sponsalia.** Filius, vel filia, tam nuptiis quam sponsalibus consentire debent, & filii patri contradicere potest, si sponsus, si immoralis, vel turpis. h. d. cum seq. & c. Opp. de l. sed ea. cum l. seq. Sol. quidam dicebant aliud in filia, quia non potest sic patrem dissentire patri, aliud in filio qui indubitate dissentire potest. sed ratio diuersitat s. congruam potest dari. Ideo loquuntur, quod lex filios debet intelligi secundum l. sed ea, & bene, & sic in ambobus, aut eligit dignum, aut indignum. Opp. 2. quod etiam licet filii dissentire, si etiam pater si filii eligat dignum, vt l. videtur. C. de nup. Sol. ibi in emancipata; hic in ea quia est in potestate, vel secundo, hic de vtrage, sed hic reprobatur dignum, & nullum sibi dignum eligit, ibi vero aliū dignum sibi eligit, & magis sibi placentem, & haec verior.

L E X . XIIII.

- In sponsalibus.** Major 7. annis sponsalia contrahit, non iungens, hoc dicit glo. vide per te. Salycetus.

S V M M A R I V M .

- Tutor.** [†]Tutor pupillam factam adulant, nec sibi, nec sibi. h. d. poete accipere in sponsam, vel coniugem. h. d. Similiter nec filiam, siam pupillo facto adulto. C. de interd. maioritatem, nisi impetrato recipiro, vt in cod. t. l. si tutor, alias ponitur, & qua poca, abi vide; mater autem pupilli, vel pupilla non prohibetur, vt ibi in l. a. nec etiam protutor, vel procurator, seu negotiorum gestor, vt ibidem in l. fin.

De ritu nuptiarum.

163

ficit, eos p. m. instituta nostra antiqua nuptias 5. i. s. etiā si baptizentur, ut est calus extra de consanguine & affini, c. de infidelibus.

S V M M A R I V M .

- Famina matrimonium contractura quante statim debet esse.**

L E X . IV.

- Minorem.** Prohibitis nuptiis sponsalia intelliguntur prohibiti, prohibitum intelligitur, concord. supra de l. id. qd. l. & a. l. allegatis in gl. Contra, quod opp. gl. de l. quis officium, infra t. i. Sol. quod ibi liberatur spes matrimonij. Item opp. gl. de l. sed & si fulciperit s. supra de l. iud. ybi in loco, in quo non potest peti fideicommissum, potest peti fideicommissum pro fidicemissu. Sol. quod farficationis petitum permittitur propter speciem fideicommissi, & in alio loco, quia diversa actione petitur ab illa quia fideicommissum petebatur, & de isto generali, & de alio, de quo sequitur in gl. dicit, ut dixi supra de cond. indeb. l. indebitam. Salycetus.

S V M M A R I V M .

- Matrimonium inter absentes, per literas, seu nuncium contrahit potest.**

2. **Mulier viror non dicitur, nisi ad dominum viri transducatur.**

- Copula carnalis non est de efficta matrimonio.**

L E X . V.

- Mulierem.** litteras, & nuncium viri, & mulier, ut dicit viror, ad dominum viri debet transducari, & dicitur viror, licet virgo sit, quia nondum cognita sit, h. d. cum seq. & seq. Et attende, quia gl. dicit, quod hec lex inspexit id, quod frequenter fit, quasi dicat, siue a viro ducatur viror, siue viror ducat virum, & constat quod consenserunt in matrimonium, viror est, sed non ita frequenter viror virum ducit, unde non sic faciliter vadens ad dominum sponsa creditur vir fieri, forte ratio fuit, quia, dicit catholicus, viror dicitur ab virgo, gis, nam cura duebeat ad dominum viri, vngebatur oleo benedicto super ipsius, & ex hoc videtur, quod qui dicunt, q. viror dicitur ab viror, ris, non bene dicunt, vt hic in l. vide calum in quo virgo dicitur, quod est viror, & tamen maritus eam non cognovit, & sic ea vius iusti, q. facit ad statutum Floren. quo cauetur, ut virote premortua in matrimonio maritus luceretur dimidiatem dotis, si filius, vel filia non extet ex eis, alias filii succedant ei, contingit, quod despontata per verba de praesenti matrimonio facientia, & nondum duxta, sed ad certum tempus dilata, nec a viro cognita, decessit, dubitatum fuit, an vir superstes luceretur dimidiatem dotis? & videtur quod sic, quia viror fuit, ut hic, & in matrimonio defecit, vt statutum requirit. In contrarium facit, quia si viror dicitur ab virgo, gis, & tunc vngebatur, quando in dominum viri erat deducta, sequitur q. proprie nondum viror erat, nec etiam viui mariti tradita. Secundo, quia proprie non est defuncta in matrimonio, ab allusione, & significatio verbis, dicitur enim matrimonium a matre, & munere, i. officium, vt hoc declarauit C. de don. ante nup. l. cum te, vbi vide, quia per multas rationes ipsum partem tenui. [†]Vterius ex l. id. oque collige, quod ad matrimonium contrahendum non requirit coniunctio copule carnalis, quia etiam virgo viror est, & pro hoc infra de cond. & dem. l. haec conditio & l. qui, & infra qd. dies leg. ced. Lquod pupilla, quod etiam tenet canonista, dicentes qd. in matrimonio requiritur substantia, & forma, & pro substantia accipiunt consentitum, p. forma accipiunt verba ad exprimendum p. s. ordinata, & extra de spons. tua nos. & c. si inter virum, & in vitro, no. gl.

L E X . VI.

- Libertinus.** h. d. Salycetus.

S V M M A R I V M .

- Filius locum ani futuris obtinetur dicitur.**

L E X . IX.

- Sinepos.** Non furentis confessus est necessarius. h. d. [†]Et non, q. quando autus furerit, filius obtinet locum auti, & debet ipse autorari, quantumcumque filium non habeat in potestate, quod est notandum, quod facit in arg. si ita rato, quod alienatio facta a muliere, vel minor non valet, nisi confenserit is in cuius est potestate, & ipsi si in potestate auti, & non patris, quod confenserit auti debet interuenire, si potest confentire, & si non potest, confessus patris licet mulier ipsa, vel minor non sit in eius potestate, debet interuenire, quia tunc obtinet locum auti, ut hic coniuncta l. s. eo.

L E X . X.

- Si ita pater.** Postquam filius, vel filia patrem expectavit per triennium, licet nubere potest, h. d. hoce licet hoc sit honestum, non tamen est necessarium, vt dixi supra eo. l.

L E X . XI.

- Sifilius.** Quando filius, vel filia nubis absente patre, debet ducere, quam, vel quem pater verisimiliter non debeat repudiare. h. d.

S V M M A R I V M .

- Adoptio sequens, nuptias praecedentes non vitiat.**

- Agnatio per familium sexum, non inducitur.**

- Si qua.** [†]Adoptio sequens non reddit nuptias incestas, & sponsalia initia cum patre impediunt matrimonium, cum filio, & econciatio, nec cum filia ex uxore quondam postea concepta, h. d.

- §. Adoptiu.** Inter filium adoptantis, & filium adoptatum non impedit matrimonium, nec inter filium adoptitum, & fororem veteram patris adoptui, h. d. No. quod inter illos, qui non cognoscuntur per adoptionem, potest matrimonium contrahi. Item, quod auunculus nemo fit per adoptionem. [†]Item quod per foemimum featum non inducitur agnatio. Quarit gl. de ratione, quare filia fororis adoptio non est cognata traxis adoptui, & dic, vt in ea, quia clara est. Sequitur gl. oppo. quod per adoptionem quis efficiatur auunculus, quia & materterea efficitur, ut infra cod. l. per adoptionem. S. amit. Sol. per adoptionem in fororem facta nemo fit auunculus, nec materterea, vt hic, sed alio modo sic, vt in contrario, & circa hoc gl. ponit exempla duo, que per te visusque ad figl.

- L E X . XIII.** **Si patrona.** Liberta non prohibetur nubere ignobilis patrono. hoc dicit. secus si nobilis, vt in glo. Salycetus.

- S. Serviles cognitiones impedit matrimonium.** [†]Serviles cognitiones impedit matrimonium, i. sc. filius matrem, nec pater filium ducit virorum. Similiter leui les affinitates matrimonium habent impedire, h. d. No. naturale ius, & pudorem debere in matrimonio considerari. Itē no. quod in re dubia ab illicitis nuptijs debet abstineri.

- §. Nunc videamus.** Nudem patris, sed nec au. nec filius matrem, nec pater filium ducit virorum. Similiter leui les affinitates matrimonium habent impedire, h. d. No. naturale ius, & pudorem debere in matrimonio considerari. Itē no. quod in re dubia ab illicitis nuptijs debet abstineri.

- S. Nunc videamus.** Nudem patris, sed nec au. nec filius matrem, nec pater filium ducit virorum. Similiter leui les affinitates matrimonium habent impedire, h. d. No. naturale ius, & pudorem debere in matrimonio considerari. Itē no. quod in re dubia ab illicitis nuptijs debet abstineri.

- Additio.** Etiam pater virorum quis duceatur in virorum potest, similiter nec locrum, nec matrem, vel au. vel proaum, nec pater locrum, quis duceatur potest. Item nec viri vel eius neptem, vel proneptem. Similiter, nec priuignam, nec eius neptem, vel proneptem. h. d. [†]No. quod appellatione uxoris s. focus, & nucus late recipitur in matrimonio impeditis. Et ex his no. quod ratione affinitatis impeditur matrimonium a. ut hic, & in l. vide calum in quo virgo dicitur, quod est viror, & tamen maritus eam non cognovit, & sic ea vius iusti, q. facit ad statutum Floren. quo cauetur, ut virote premortua in matrimonio maritus luceretur dimidiatem dotis, si filius, vel filia non extet ex eis, alias filii succedant ei, contingit, quod despontata per verba de praesenti matrimonio facientia, & nondum duxta, sed ad certum tempus dilata, nec a viro cognita, decessit, dubitatum fuit, an vir superstes luceretur dimidiatem dotis? & videtur quod sic, quia viror fuit, ut hic, & in matrimonio defecit, vt statutum requirit. In contrarium facit, quia si viror dicitur ab virgo, gis, & tunc vngebatur, quando in dominum viri erat deducta, sequitur q. proprie nondum viror erat, nec etiam viui mariti tradita. Secundo, quia proprie non est defuncta in matrimonio, ab allusione, & significatio verbis, dicitur enim matrimonium a matre, & munere, i. officium, vt hoc declarauit C. de don. ante nup. l. cum te, vbi vide, quia per multas rationes ipsum partem tenui. [†]Vterius ex l. id. oque collige, quod ad matrimonium contrahendum non requirit coniunctio copule carnalis, quia etiam virgo viror est, & pro hoc infra de cond. & dem. l. haec conditio & l. qui, & infra qd. dies leg. ced. Lquod pupilla, quod etiam tenet canonista, dicentes qd. in matrimonio requiritur substantia, & forma, & pro substantia accipiunt confessum; p. forma accipiunt verba ad exprimendum p. s. ordinata, & extra de spons. tua nos. & c. si inter virum, & in vitro, no. gl.

- Appellatione viroris &c.** Etiam pater virorum qui continetur sponsa, & an ex interpretatione, no. gl. in l. cum pater, s. de patre, & d. i. a. in l. gallus. s. in situens, col. & ver. i. p. on. p. de lib. & poth.

- Item eius matrem.** Sponsalia initia cum filia matrimonium impedit cum matre, & viror quondam priuigno non potest nubere. Salycetus.

- Oratione.** Senatoris filialib. nubere non potest, hoc dicit, quod an hodie sit coram, dicam infra cod. l. leg. papia.

- §. Neptis.** Aius, & paterni consentire debent filio extra matrem, & neam ducenti in uxorem. hoc dicit, sed de iure canonico tenet sine honore, non tamen est necessarium, ut extra qui fil. sint leg. c. tanta, Opp. & solut. in gl.

- Pér adoptionem.** Affinitas per adoptionem cōtracta, tādiū impedit matrimonium, quandiu dñrat, & emancipatione finitur, hoc dicit.

- Oppon.** & solut. ut in glo.

- S Y M M A R I V M .** [†]Paternali muneri est filiam datur.

- 2. Pater filiam nuptam, & non dotatam, an cogatur datur.**

- Barth. Salyc. super ff. vet.**

- X 3 LEX**

Salycketus super Digesto veteri.

quod filia potest se datur de pecunio qd administrat, non tam
men potest plus dare quam pater eius suis est datus, ut argu. s.
de in rem ver. leg. & ideo. s.s.

L E X XXVI.

Si ei nuptura. Permutatio potest fieri ex causa dotis
constituta, & de re iam dotem
data si vtile sit mulier. h.d. cum seq. & hoc secundum est nota-
bile, & concordantia sunt in gl.

L E X XIX.

Pater in dote constituta pdone filii nō
Postnuptias. potest deteriorare facere. h.d.

S V M M A R I V M.

Causa ei non prestatur qui exceptione tueri.

L E X XXX.

Cum pater. Si pater legat genero dotem pmissa,
nō tenet legatum, secus si filie nō tam
in dubio ei debetur utrumque. h.d. No. qd legatum factum cre-
ditor nō tenet, nō affert commodum. t. No. etiam ex fin. qd
causio nō praestatur, & i. qui potest exceptione tueri. Querit gl.
in casu quo legatum est factum filiae pone utrumq; agere & ha-
redem patris, & tñndet, qd concutus lempedit, vt l.hm. S.
cum pater. de lega. t. vbi casus. Quarit gl. quae si mulier prius
agat tenetur ipsa cauere de indemnitate aduersus maritum,
sed nō eñ maritus cauer aduersus vxorem, & responder gl. quia
maritus tractat de debito oneroso. vnde amplius nō debet ono-
rari, mulier de lucro. Vel dic. quia maritus agit ex dñi cui nulla
obstat exceptio, licet legatum sit solutum vxori, sed de dote
solura viro mulieri postea petenti obstar exceptio. vt in hac li-
tera qd sufficit, vt l. S. si debitor, s. vt in poss. lega. Quero quis
istorum debet probare, as filia qd pater voluit duplice, an
hares, quod nō voluerit, & tñndet dicit, qd filia, qd ratió coll.
ex libertate. inf. de ali. & cib. leg. & ibi colliguntur, qd emel trm
debti pater. Item ex libuitis modi. S. cum pater. de leg. t. ibi et
hoc pbatur. & ita teneo. Quero ab extra, qd si primo pater do-
tem solat, postea filia legavit, & de hoc quaesuit gl. in l. filia le-
gatorum. C. de leg. & dic. t. ibi late scripsit.

L E X XXXI.

Dotem. Dos data in priore matrimonio intelligitur
data in secundo, qd actum sit de contrario, &
lurgium non facit diuortium. h.d. cum seq. Quero, quid si non
a muliere, sed a patre dos data fuit. Recpon. qd idem vt in gl. &
auth. sed quamvis. C. de reci. vxo. ac. Quid si ab extraneo, dic idē
si matrimonio secundo psonerit. vt p. dota. l. cum mari-
tus. S. Titus. secus si non psonerit. vt s. eo. l. stipulationem. & l.
seq. & inf. eodem. l. stipulatio.

L E X XXXII.

Si ex lapidibus. Si lapides, vel arbores fundi dota-
tis quae non sunt in fructu vendantur
nummi dotales efficiuntur. h.d. secus si essent in fructu, qd tunc
essent mariti, vt s. eo. l. dotis, & dicuntur esse in fructu, qd lapis
renascitur. vt inf. sol. mat. l. diuortio. S. si vir.

S V M M A R I V M.

Marito non semper impunitatur, quod dos non exigit.
Expense que sunt in exigendo nomen debitioris in dote datum ad quem psonent.

L E X XXXIII.

Si extraneus. In tribus casibus tulpa exactio dote
omissa non impunitatur marito vide-
licet, si nō exigit ab ipsa muliere, vel ab extraneo dote in pmissione
ex necessitate. h.d. no. qd donatorem nō esse psonipandū
ad solutionem. Item, qd psonerit quatenus facere p. item, qd
reprehendenda est filia qd patrem vulgari ad solutionem.
Item, qd de pecunia nō exacta nō p. queri, quia culpa nō est
impunitanda ex qua sentit comodum. Item collige at. qd mulier
de habere dote eo, qd uit habet pmissione, & ita allegat
gl. istam. l. cum post. S. inf. de adm. ut. Gl. opp. qd donator
non possit uti hoc tenetur ad debitu defun-
tū ac si ex persona sua pmississet. Contra, qd op. de l. cum qui-
dam. S. fiscus. in l. f. S. de vñr. & non soluit. dic. quod hic obliga-
tio erat consumata cum defuncto, ibi pro tempore futuro ve-
nit consummata cum haeres. ideo pro illo tempore haeres
vit privilegio sue, & latius in materia distingue, vt ibi dixi. Saly.

L E X XLIII.

Res in dote. Dots periculum cōsistentis in pon-
dere numero, vel mensura spectat
ad maritum, & reddi debet in eodem genere, & qualitate. h.d.
Et hoc collige, quod si dos fuit in florenis debet reddi in flo-
renis, nec inspicitur si precium floreni sit austum, vel diminu-
tum nisi a tempore more, ut l. vinum. S. si cer. pet. & si moneta
sit mutata, vide quod dixi in l. quod te. in co. ti.

L E X XLIV.

Licet. Acceptipilatio dots causa habet in le tacitam condi-
tionem si matrimonium sequatur. h.d.

t. Quo-

De iure dotium.

167

§. Quoties. Si extraneus accepto ferat viro dote cau-
ta non succedat p. cum fratribus, nec ultra dote petere pos-
sit, & filie nō datur pater legatur certam quantitatē in tel-
ligitur legale in c. (an) dote, & sic nō succedit, nec ultra pete-
re poterit, quia datur in testamento intelligitur ut hic. item
no. qd de legato dote eterratur fulcida. Quarit gl. an sit neceſ-
se, qd in legato fiat intentio dote. Repondeo, qd non, ut hic, &
supra eodem. quod autem, & si dos fuit p. prius promissa, dic
ve supra eodem. l. cum pater.

L E X L.

Vir ab eo. Si vir accepto fuit pecuniam ei in dote pro-
missam, cuius est pericolo, si debitor efficiatur
non soluendo, hoc dict. Non quod acceptipilatio habet vim solu-
tions & acceptio.

L E X LI.

Quæ fundum. In recōciliatione matrimonij dote
& prius datu. restituatur, qd obtine: erant in pignore dato. h.d.
No. qd pignus ex conventione potest permurari.

L E X LII.

Sires. Res filie data in dote in parte censetur a filia data.
h.d. & nonabilitate. Nota, quod dominus facienti con-
sentient facere dicitur.

L E X LIII.

Non solum. Quicquid maritis ab uxore conse-
quitur ex causa evictiōnis fundi dota-
lis actione de dote restituatur. h.d.

L E X LIV.

Cum viri. Si debitor mulieris dote promisit, pericu-
lū speciat ad virum, quatenus soluendo func-
tuit, vel postea extitit. h.d.

L E X LV.

Res. Emptum ex pecunia dotali mulieris voluntate do-
tes efficitur, & promissiōni dotali fideiūllor accedit.
hoc dic. cum sequen. sed a marito fideiūllor nō potest dari, vt
C. ne f. do. den. l. t.

L E X LVI.

Si is qui. Mora mariti trahit ad se periculum nisi res fui-
set codein modo peritura penes eum, & ubi
non est in mora, periculum est mulieris. h.d.

Mortuo fco.

S. I. b. idos. habere ut quem sequuntur onera mari-
monij. hoc dicit.

L E X LVII.

Si Quod dicitur. Impensa necessaria facta in fun-
do dotali inutilis in illam partem
dote quantum seru. i. potuit de peculio. Contra, qd opp.
gl. de promittendo. s. debitor. S. eod. & inf. eo. l. vir ab eo. &
maxime, quid pater constitudo se debere, qd filius debet tenet
inf. dum, vt s. de consti. p. c. l. S. fil. qd alius est qd non men-
tetur in dote, & ei creditur actio, quia est qd viro imputari pot-
cur debitorum nō exigit cum debitor nō liberetur a muliere.
vt s. eod. non enim. & alius in ea nostro cum patre qd filium
non potest cedi actio. arg. S. de i. l. l. null. & inf. de ipu. stipu.
S. item inutilis quare mulier tenet filium obligatum, licet exē-
picio repellatur si constante matrimonio agat. Item pater
confitendo tuo nomine nō in plus tenetur qd tunc effet in pe-
culio. vt d. l. S. f. sic & hic. No. qd iste creditor nō obligatur,
sed exceptione repellitur. Cōtra, qd si filius, quia falso obligatur
naturaliter non potest. vt s. de p. c. l. un. & p. c. t. S. filius. Sol. ut
in f. gl. quod hic nō obligatur ad pecuniam dandal viro,
sed bene obligatur naturaliter nō potest. vt in p. c. l. licet nō ciui-
liter de ista materia, dic. vt in S. p. c. t. Opp. qd immo sol. mar-
debitur pater restituere totum, vt inf. eo. l. nuptiarum in filio. hic
alternativa psonerit, vt hic in litera, ibi simpliciter qd filius de-
bet. Et ex his non. quod promittit alternativa ex causa dote
verificatur in eo, quod est min.

L E X LXVI.

Quod si nuptura. In filio. tempus nuptiarum,
in extraneo tempus promissio quantum sit in peculio, i. p. c. t. h. d.

L E X LXVII.

Quemadmodum. Seruas, & filius potest fi-
liodomi, & traditio facta seru. vel filio periculum non est
patris, vel domini ante ratificationem. h.d.

L E X LXVIII.

Si debitori. In alterativa rerum dotalium ele-
ctio est mulieris. h.d.

Pater. Error pictatem non tollit. h.d. concor. supra de
condi. inde. l. cum his. S. fil. mulier. Si seru. dos
ampliatur ex legato facto seruo dotali. h.d.

L E X LXIX.

Legatum qd filie indatate causa dote factum presumitur.

L E X LXX.

Tali facta. Apud conventionis dote dande incipita
nuptiarum die. h.d. No. qd res sic debet intel-
ligi, vt valeat, & non pereat. concor. l. quoct. ff. de vñr.

L E X LXXI.

Socer. Delegato facto genero nomine detra-
hit fulcida, & residuum in dote conser-
vatur, vt inquit actio competit. h.d. No. qd legatum factum si
non datur, vel genero nomine filia, intelligitur factum in

filii cui est nuptura mulier, debet, in dote
referri debet ad totalem obligationē filii nō ad eandē qua-
pater de peculio, vel de in rem ucrio tenetur. h.d. No. qd statut
presumptioni donec contra iurum probetur, ut in gl. Opp. de l. pater
S. que debitorum supra eo. dic. ut ibi.

L E X LXXII.

Sponsalibus. Medium disfunctum extrema con-
tingere non potest. h.d. & attende,
quia alias est litera dudu, & tunc obstat l. stipulationem. S. eo. &
tunc

Salycetus super Digesto veteri.

ubi mulier remanet indotata: hoc dicit, in gl. fin. & idem est sensus vtriusque literae.

§. Simulier. Stipulatio poenalis non nouat pactum de non petendo, mulier tamē debet esse cōtemta alterius, h.d. & de materia dicitur, ut supra, de partis, l. rescriptum, s. i. pacto.

§. Si fundo. Pactum si fundus dotalis plus vel minus venierit, in dote cōvertatur, vel suppleatur, s. i. hoc dicitur.

§. Sipacta. Pactum vt quanti fundus estimatus uenient, illud in dote sit, yaleth h.d. Salyc.

L E X . X I V .

Dedie. Pactum vt eiteriore die dos reddatur valet, nō ut vultiori solutatur, h.d. Favorabile ergo pactum ualeat non damnosum, vt ibi inf. seq.

L E X . X V I .

Atticinius. Pactum vt tanto tempore stetur ad dote valet, si tempus erit citerius non vltius, quam in reddendo ius disponat, h.d. No. tex. ibi meliorem conditionem.

L E X . X V I I .

Licet. Pactum de dote vltiori die reddenda potest valere, si fiat soluto matrimonio, h.d. Quarit glo. quid si ante dicitur in ea.

L E X . X I X .

Aliud. Pater potest pacisci de dote sibi vltiori die reddenda si nocet filia si haeres fuerit patris, non alias, hoc dicit.

L E X . X X .

Obres. Si extraneus, extraneus dote datus potest pro libito pacisci, nō postquam dote dedit &c. hoc dicit.

L E X . X X I .

Si conuenenterit. Pactum personale non prodest haeres, & maritus qui culpam commisit in exigendo tenetur, h.d.

L E X . X X I .

Si mulier. Pecunia in dote promissa potest transmutari in corpora & pactum, quod prodest mulieri est seruandum, h.d.

S V M M A R I V M .

Donatio non potest fieri sub colore alimenti anni.

L E X . X X I I .

Quidam. Pactum inter vitum, & vxorem, quod inducit donationem non prodest etiam, quo ad exceptionem, h.d. Not. quod sub colore anni alimenti non potest donatio fieri. Quarit glo. quid si maritus vxorem isto modo tempore non exhibuerit, sed ipsa seipsum exhibuit? Rēdo quod tunc teneretur exceptione, quia tunc in factu donationis nō haberet, hoc vultus glossa interliniearis. Sed tunc queror, an ei proderit quo ad actionem; & glo. ubi quod non, nisi stipulatio intercesserit, ut de donatio, inter vir. & ux. l. si quod s. f. & l. si stipulata, & add. nisi pactum tempore donationis datus intercesserit, ut l. legem. s. de pacto, nam tunc ex pacto, vel stipulatione ageretur, si non fuerit exhibita a marito.

L E X . X X I I I .

Pater. Pactum ut patri, aut post mortem patris filii suis dotois pars restituatur, sibi mortua in matrimonio etiā liberis extubantur. h.d. Glo. prima querit de ratione dubitandi, dic ut in ea. Extra glo. quidam allegant istam l. ut d.o. a patre profecta mortua sibi soluta in matrimonio liberis extubantur non revertatur ad patrem, quia pactum est illud, quod hoc operatur, & ita limitat l. dos a patre. C. soluto matrimonio. Alii dicunt, quod illa l. debet intelligi indistincte, & pactum hoc operatur, circa retentionem non circa restitutionem, dic ut ibi scripti.

L E X . X X I I I .

Si interuirum. Pactum de dote retinenda ob libet, ros intelligitur nedum de nascituris, sed etiam de iam natis, h.d. Not. quod tale pactum valeret etiā in augmentatione, & sic de augmentatione idem iudicatur, quod de augmento.

L E X . X X V .

Qui de reddenda. Pactum de dote reddenda, si detur implicat tacite, quod dos non petetur, h.d. & notabiliter. Salyc.

S V M M A R I V M .

Filia communis pacisci potest, ut pater partem tantum datus restituere tenetur.

Contra virorum altero cognito cognoscitur & reliquum.

Mariti datur exceptio ex filiae pacto.

L E X . X X V I .

Inter sacerorum. Mortuis simul matre, & infante perfunditur infante prius decepsisse.

h.d. concor. inf de re. du. l. si mulier. Opp. de l. cum pubere. inf. de re. du. Sol. q. ibi erat pubes, & sic fortioris natura; his impubes, & sic debilioris, & q. de pubere dixi, intelligitur, nisi aliqua ratio singularis favoris faciat pratum contrarium, ut fautor patroni, ut in eod. t. l. qui duas, s. i. cum filio. Quero cum gl. an ea distinzione seruabitur in parte, & filio? & dic q. sic, ut in gl. Quarit glo. quid si sunt pares his qui sic pariter moriuntur? & dic q. quod pariter mortui primum sunt, ut inf. de don. cau. mor. l. si hi qui.

Sed dubium est, q. dicuntar pares esse, nam dispari dicuntur masculis, & feminis, quia feminis primum prius decepsisse ppter debilioris naturam, ut d. l. qui dous. s. i. maritus. s. i. gl. Sed in contrarium facit d. l. si hi qui, que loquitur in marito, & uxore, & tamen vir non primum primum prius decepsisse cogita.

§. Vir dote. ter totam dote nō tentatur restituere, partem, & si tota soluta fuerit per errorem, s. i. res matris pro parte in iudicio diuisorio se conferuet indemnē.

h.d. gl. hic colligit, quod error proprii facti toleratur. Conta quod opp. de l. fin. pro suo, & non soluit, unde non errauit in proprio facto, sed filia, & sic in alieno.

§. Cum inter. Paetum factum in casu mortis nō extendit ad casum diuorii, & absolvitoria lata a petitis, ex una.

¶ cā non praedictum quominus peti possit ex alia, h.d. No. q. per prouisionem factam in uno casu quis non dicitur renunciare in casu omisso. Sed in prium facit s. e. lo inter sacerorum, s. i. inter. & l. si cum dote, in prin. inf. fo. ma. Or attende pro solutione tri. s. cum inter. solutio est factis tenendo op. Mar. q. teneo in l. dos a patre profecta. C. fo. ma. qua se habet, q. liberis extantibus dos non debet restituiri patri, nam tunc non dī ibi in casu omisso renunciare, sed in iure communis remansisse, sicut hic.

Sed tenendo opin. gl. pro solutione tri. l. si cum dote, est attendendum, p. Bar. dixit ibidem, q. si causis omissose cōsernit dissolutionem matrimonii, sicut expressus, q. tunc intelligitur causis omissose renunciatiū, ut d. l. si cum inter. l. si cum dote, fecis. si casum illius non pccerneret, ut l. extraepus. s. de pd. ob. cā. Sed haec sol. v. i. istam l. nam casus diuorii, ita cōcernit dissolutionem matrimonii, sicut causis mortis, & tunc per prouisionem factam in uno casu non dī alteri renunciare. Ideo ego alter soluo videlicet, q. per prouisionem in uno casu tantum, v. renunciare casum directū ad pūlum p̄tio, & intelligo casum esse p̄tio prouiso, q. dī directo p̄tatur in eo, quod est causa finalis ipsius prouiso, sicut si casus omissose prouiso non sit directo p̄tio. Mō ad propositum si pater stipulatio dote sibi reddi si matrimoniū solutio morte nō illo adiecto, dicendum est, q. dī renunciare casum, quo matrimoniu solutio per diuorii, quia causa ille expresse est p̄tio, & de hoc est casus l. non lect. in d. l. si cum dote, in prin. ubi aut plus adicit, quia dixit si filia decederit in matrimonio sine liberis, tunc dī renunciare casu quo decedat in matrimonio sine liberis, quia ille est casus expreso p̄tio, vt d. s. cum inter. nam illa uerba, sine liberis sunt causa finalis stipulatiois. & ab eis sumitur causa p̄tio, sed non est renunciatum si solutio diuorii cū liberis, vel sine liberis, ut in ista l. bebius, id est ipsa mulier uirgens, & pater dote in casu diuorii repete posset, & ista differentia probatur ex notatis in l. C. de fur. & l. si. C. de codi. & in lab. solutionem.

L E X . X X V I I .

§. Cum pro se. Tex pacto filia matre non dat actio, sed exceptio, h.d. Quero quis sibi haeres huius filia cum mater sibi proximior successura est ab int. statum cum filium non haberet, ut inf. ad Trebl. a. s. i. nemo. & l. in p̄tio. Sol. quod hic sibi restata, & alium sibi fecit heredem ut in gl. Sed tunc queror si haeres filia dote soluit matrī, q. ruit ratio dubitandi in iure dote pertinet. Respondet glo. quod non fuerat soluta viro, & tunc uerbum, peteti stat proprie. Sed dic, quod vir fuerat haeres institutus, & ipse soluit dote matrī, & tunc uerbum, petenti stat improripē pro repetenti, & contra eum competet exceptio. Quero si haeres mulieris non ruit, sed habet apud se, dic, ut in gl. Salyc.

§. Pater. Cōdīcio implēta ex stipulacione de dote reddenda agit sicut in quā transuerunt bona stipulatoris, & stipulatio de reddendo morte mulieris soluto matrimonio, intelligitur de primo non de reiterato, h.d. quod no. Salyc.

L E X . X X V I I I .

Silberis. Cōuento, seu remissio paeti moribus improbus, batā non ualeat, h.d. pone casum, ut in gl.

S V M M A R I V M .

Frustris dotis oneribus matrimonij deseruntur.

L E X . X X V I I I .

Quarisi. Pactum, ut ex fructibus dotis dimittatur credito, mulieris ualeat ante nuptias factum nō potest.

h.d. Not. quod fructus dotis deseruntur oneribus matrimonij. Gl. opp. de l. bebius. s. fina. infra codem. solutio, quod hic donabat, ibi fecis. ut ibi dicam.

L E X . X X V I I I .

Consentiens matrimonio dote reintegrale cōfertur.

L E X . X X I X .

Cum maritus. Pactum, ut pradīa dotalia cōstimate habeantur, ac si inastimata, cōsentente, valet constante matrimonio factum, si non fiat, dos deterior, hoc dicit.

§. Titius. Haeres stipulatoris qui cōsenit reconciliationi matrimonij dote non repetit, quam si non cōsenisset repete posset, hoc dicit. Not. quod cōsentientis matrimonio uidetur reintegrale dote, concordantia sunt in glossa.

§. Mulier. Stipulatio interposta a fratre de cōsenso mu-

litis super dote sibi restituenda non impedit quo minus de reb. dotalib. testari possit, h.d. & no. ibi manu, misit, i. legavit manumittendo. No. q. ex hoc voluntas non videatur mutata, cū ex sp. agat frater, licet ope exceptionis obligetur legatis. Contra hoc opp. de l. feia. in fi. i. responsi. inf. de do. ple. fo. ut in gl. s. l. quod aut stipulator fuit adhibitus, ut procurator, quod in dubio prasumitur, ut ibi no. & tunc habet locum p-

maua

Defundo dotari.

170

num responsum illius. Ideo procurator petens removet ope exceptionis, aut eum adhibuit volens ei donare, & sic ut donatarium, & tunc, aut uolens ei donare inter viuos, aut cā mortis, aut dubit. Primo casu, nec potest reuocare, nec mutare, vt in inf.

fo. ma. l. que doris, & C. de iure do. l. & C. de don. que sub mō. l. perfecta. Secundo casu potest reuocari expreſſe, & tacite, quia ei fideicommissi p̄t. v. d. Seia. in. Tertio casu, & tunc tex. & gl. in d. Seia. dicit, quod si ex cā donationis stipulatio, prasumitur ex causa mortis, quod intellige uerum si in casu mortis mulier fuit stipulata, ut ibi in prin. collig. & hac in princ. huius §.

S V M M A R I V M .

Renunciare non cōfertur quis in casu omisso ex prouisione facta in ali.

L E X . X X X .

Bebius. Pactum factum in casu mortis nō extendit ad casum diuorii, & absolvitoria lata a petitis, ex una.

¶ cā non praedictum quominus peti possit ex alia, h.d. No. q. per prouisionem factam in uno casu quis non dicitur renunciare in casu omisso. Sed in prium facit s. e. lo inter sacerorum, s. i. inter. & l. si cum dote, in prin. inf. fo. ma. Or attende pro solutione tri. s. cum inter. solutio est factis tenendo op. Mar. q. teneo in l. dos a patre profecta. C. fo. ma. qua se habet, q. liberis extantibus dos non debet restituiri patri, nam tunc non dī ibi in casu omisso renunciare, sed in iure communis remansisse, sicut hic.

Sed tenendo opin. gl. pro solutione tri. l. si cum dote, est attendendum, p. Bar. dixit ibidem, q. si causis omissose cōsernit dissolutionem matrimonii, sicut expressus, q. tunc intelligitur causis omissose renunciatiū, ut d. l. si cum inter. l. si cum dote, fecis. si casum illius non pccerneret, ut l. extraepus. s. de pd. ob. cā. Sed haec sol. v. i. istam l. nam casus diuorii, ita cōcernit dissolutionem matrimonii, sicut causis mortis, & tunc per prouisionem factam in uno casu non dī alteri renunciare. Ideo ego alter soluo videlicet, q. per prouisionem in uno casu tantum, v. renunciare casum directū ad pūlum p̄tio, & intelligo casum esse p̄tio prouiso, q. dī directo p̄tatur in eo, quod est causa finalis ipsius prouiso, sicut si casus omissose prouiso non sit directo p̄tio. Mō ad propositum si pater stipulatio dote sibi reddi si matrimoniū solutio morte nō illo adiecto, dicendum est, q. dī renunciare casum, quo matrimoniu solutio per diuorii, quia causa ille expresse est p̄tio, & de hoc est casus l. non lect. in d. l. si cum dote, in prin. ubi aut plus adicit, quia dixit si filia deciderit in matrimonio sine liberis, tunc dī renunciare casu quo decedat in matrimonio sine liberis, quia ille est casus expreso p̄tio, vt d. s. cum inter. nam illa uerba, sine liberis sunt causa finalis stipulatiois. & ab eis sumitur causa p̄tio, sed non est renunciatum si solutio diuorii cū liberis, vel sine liberis, ut in ista l. bebius, id est ipsa mulier uirgens, & pater dote in casu diuorii repete posset, & ista differentia probatur ex notatis in l. C. de fur. & l. si. C. de codi. & in lab. solutionem.

L E X . X X I .

Si inter uirum. Pactum, ut mulier lucrē frustus ultimi anni, ualeat, h.d. Opp. de l. si liberis. s. i. & in gl. Salyc.

L E X . X X X I I .

Vxor. Venditio secura de vxoris uoluntate, pactum nō ex toto remittit, sed electionem tribuit, h.d. Salyc.

L E X . X X X I I I .

Si pater. Pater non potest exigere a genero, quod nō ualeat, h.d. Salyc.

De fundo dotali.

Rubrica.

Continua rubricam, ut in gl. & quero, vt in ea, an fundus est in dote, ut fundus sit fundus dotalis? & dic, quod non, vt in gl. q. intellige, quando est astimatus, ut faciat emptionem, nō aliter, vt dixi s. de iure do. l. pluraq.

S V M M A R I V M .

Heres ad legatum non tenetur si inuentarium conficiatur.

L E X . X X I I I .

Dotale. Non curatur, an fundus dotalis sit urbanus, uel rusticus, necan pars, uel totus sit in dote datus: Sed sufficit dominium, uel qui marito fuisse quefūtum, h.d.

§. Haredi. No. q. fundus cōfertur dotalis, etiam mulier p̄iūlegium dotalis non detur. Quarit glo. quid si matrimonium licet contra eum experiri possit, & hoc satius uideatur rationabile, ut ibi scripsi, aliam solutionem ponit hic, & ibi gl. in lecam est uera.

S V M M A R I V M .

Vxore haredi instituta prædiū dotale pōt.

alii legare, si tantū remanet ei in hareditate, alii si minus, ualeat, p. rata, h.d. No. casum in quo s. cōt. in ueritario his non tenetur ad legatum. Gl. opp. de l. cum pater. s. qui dotalis, ff. de legat. z. Solutio, ut in ea. Salyc.

S V M M A R I V M .

Repudiatio uim alienationis obtinet.

L E X . X X I I I .

Res dotalis tradita alii de uoluntate mariti Barth. Salyc. super fl. ver.

Y 2 glo. si

Filia communis pacisci potest, ut pater partem tantum datus restituere tenetur.

Contra virorum altero cognito cognoscitur & reliquum.

Mariti datur exceptio ex filiae pacto.

Salycketus super Digesto veteri.

S.possunt, & per consequens vestimenta præstare, quia vestimenta appellatione alimento rū p̄tinentur, ut si infidele & c. & c. & sic sequitur, quod non v̄r ei donare, quia in necessitatibus nostro liberalis p̄fumit, vt infidele adi. leg. rem legatum. & si nō est donatio non potest morte confirmari. & per suis remanet penes maritū, & sic heredes mariti petere poterunt. Sed hinc Bar. q̄ datus statim valet. A unde de confirmatione non habemus tractare, aliud in præcōfis ut dixi. & inducit hoc legatum, cum se dicit, q̄d pro qualibet parte potest inducere, & forsitan ista decidit hanc questionem in coniuncta gl̄ia, & de ea plenissimè scripsi. C. eod. sicut vbi videt.

A D D I T I O.

- Datus statim valet. Itam op̄i Bar. confundens tenuit Alex. in conf. 42. inc. in causa s. volvi, quod qui sunt in v̄l quotidiano, nō reputant solmari morte viri, & illud etiam confirmat. Barin l. s. nec ea strenue fit coll. b. & i. l. p̄n. s. i. & ibi Balii. solm. & Gui. de Cu. in l. id velmentum s. de Bar. conf. inc. filii Petri & Balii. l. cum te. C. de do. ante nup. & Angui. l. v̄l. v̄l. v̄l. v̄l. v̄l. dos legata, per illum tex. cum gl. f. ad leg. Falc.

S. Si maritus. Vlura percepta a donatario cedit eius lucro, nec compensatur cum sorte prædicta. h. d. cum seq.

S V M M A R I V M.

- Fructus dōtis non cedunt lucro vxoris.

L E X . XVIII.

De fructibus. Fructus rei donatae, vt v̄lra cedunt lucro donatario, & èt quæstum per sernum donatum. h. d. & Gl. opp. quod fructus non cedant lucro vxoris, sed teneantur reddere quatenus est locupletior, vt. si fructus. C. eod. & l. pro onerib. C. d. quod ibi fructus fuerunt donati, hic prædia, & vxor perceptit ex cultura quam se cit, & dicit gl. quod suos facit, quia donationem valere putavit, vt fructus. C. de v̄lris. Et prædicta intellige, quando nō est confirmata morte, secus si sit confirmata, quia tunc trahitur retro quo ad fructus, vt. l. donationes. C. codem. tit.

L E X . XIX.

Si Vir. Donatio v̄lris, & habitationis facta vxori valet. h. d.

S V M M A R I V M.

- Proffessor bonafide non est qui habet scientiam rei alienae.

L E X . XX.

Si VXORI. Per seruum cuius donatione non tenet, acquirit non potest ei cui donatur èt si p̄cium fuit patris. Sed h̄ mulierem de dote agente m̄tatu rei exceptio, & actio pro p̄cio conq̄suefendo h. d. f. N. quod per bonafide possitum quartitur bonafide possefior ex re priori. No. quod habens scientiam rei alienae nō dicitur bona fide possefior. Gl. opp. q̄ maritus agere non possit ad instar eius qui in alieno adificantur. vi. Insti. de rer. diui. s. cum in suo. & respondet, q̄d ibi in eo qui p̄sumitur, & potuit donare, hico qui non potuit donare, ideo non p̄sumitur donare, quod non. Salve.

L E X . XXI.

Si si seruus. Sicut donatio facta a viro vxori pendet à morte, vel conualescentia viri, ita stipulatio interposita a seruo donato. h. d. Gl. opp. de l. quid vir vxori, inf. de hore, insitu. folvit in contrario.

S V M M A R I V M.

- Promissio non venit donationis nomine.

L E X . XXII.

Si quis. Pro vxore impensa facta causa itineris vxoris peruenientia ad virum spectat ad virum, ideo repetit, nec vt donatio reuocatur. h. d. No. pro maritus ducitibus vxores de nouo.

L E X . XXIII.

Si VXORI. Vlura dōtis promissa possunt peti, vt deferuntur eas donare, nisi fecerit, vt mulier se & filios aferet. h. d. t. No. quod v̄lra non fuit prohibita, q̄ pro oneribus matroni debentur, vel loco alimentorum, vt hic, & idem de iure canonico, vt extra de v̄l. c. salubriter.

L E X . XXIV.

V X O R I. Donatio causa mortis reuocatur per dispositionem sequente in ei cōtrariam, secus si compatitur cum illa. h. d. Quare gl. quid in dubio, an penitus videatur, & dicit quod sic, ex quo de libertate fecit mentionem, secus si non fecit mentionem, vt hic in fine, & hoc de iure isto, sed de iure no. uo, quo simpliciter cum insituendo heredem, dicitur ei libertatem dare, vt Insti. qui manu non possint. §. licet. dicit glo. quod donationem videtur reuocare, quod placet, quia causas est in simili. C. de necess. ser. l. quidam cum testamentum.

A D D I T I O.

- Corrigere in alio, & c. Et, licet lex non corrigatur, nisi in expressis. l. præcipimus in f. c. de ap. Falit. tamen in correlatis, ut non Bar. in l. legem. C. d. in d. vi. t. l. v̄l. b. dicit, quod lex corrigens in uno ex correlatis intelligi esse correcta in alio, licet non exprimatur.

S V M M A R I V M.

- Donatio rei alienae est iusta causa ad v̄lrationem, si inter virum, & uxorem facta fuerit.

De dona. inter virum & vxorem.

173

L E X . XXVII.

Papinianus. p̄le promissione nō confirmatur morte h. d. & notabilitate. h. d. No. quod hic appellatione donacionis continetur p̄fumis. Sed gl. dicit, quod quidam dixerunt hoc reiectum per l. cum hic status. §. j. & §. si ip̄fumus. uerbi fine. inf. eo. & l. stipulata in prim. & in fi. Sed gl. n̄tutus his cōfide re. Sed mihi videtur difficile, quod lex stipulata loquatur tantum pro t̄p̄ preterito, sed hoc supposito, quia qua ratione ibi pertinet pro tempore preterito, eadē ratione, vbi alius in re remplex est p̄fumis ex causa donationis valere debet. Ideo ab hac litera non videtur recedendum, vt legum correcio cuiteti. Et intellige, quod p̄fumis non confirmatur morte, nisi interuenire traditio vera, vel ficta, puta si confessus suis est se habuisse, & receperisse ruris confirmare morte, & ita non. gl. l. quod de suo. C. de don. cau. non nu. quod tene cordi.

L E X . XXV.

Si id quod. Donatum validum pericolo donato ris. h. d. Et dicit glo. quod hoc procedit etiā si culpa vxoris perit. Et ratio huius potest esse que ponitur in glo. t̄q. quia non tenetur uxor, nisi quatenus eff locupletior. ¶ Datum pro doctrina, vel alimentis puerorum dotalium non repetit maritus. Sed datum nutrici, vel pro redēptione captivi, sic. h. d. No. hanc diuersitatem impenitus.

Si quas. Non h̄ ratio operæ quam seruus mariti p̄g. stauit uxori, & econtra. No. quod gessa inter maritum, & vxorem non sunt fuit feste, aut amare trahenda.

Si ex decem. Si pecunia donata seruus sit emptus, eadem emptor tenetur: quatenus vir pauperior sit factus, & emptor locupletior v̄lque ad quantitatem pecunie, & non plus, hoc dicit. No. quod locupletior potest esse minor in pecunia donata, vt v̄lra in hac manu sit attendenda. Opp. de l. de fructibus. & l. si vxori. t̄p. eo. & inf. §. p̄xi. Solu. ibi seruus fuit donatus, hic pecunia ex qua seruus fuit emptus, vt glo. Salyc.

Julianum. Quæstum ex causa h̄a reditatis, vel legati, a tertio empio ex pecunia donata vxori, uenit in petitionem. h. d. Gl. opponit de. §. si ex decem. sup. eo. foli. quod seruus erit mortuus, unde repeti non poterat: sed hoc quæstum consideratur, ut in eo dicatur locupletior & ille potest, secus si seruus uixisset, ut in contrario. Vel dicit glo. hic sc̄it donationem non valere, & sic fuit malefici, ibi. p̄petuit eam ualere, & sic fuit bona fides.

Illud. Pone q̄ maritus promisit quid annuū dare uxori. 2

duo, ut donationis caula, ut quid facere, & antequam 3

daret, ipsa tantudem de suo, vel mutuo receptione id expen- 4

sunt. & postea dedit uxori t̄atum de anno consumptum quantum expendit, ideo in eo non videtur locupletior. Salyc.

Illud. Vlura dōtis promissa a marito mulieri de pro- 6

prio le alenti, non possunt peti dōtis iudicio, sed compensari possunt a marito agenti ex aliqua cauâ. h. d.

Contra hanc literam op̄i, quod imo usque peti possunt, ex quo mulier se ipsam alebat, & dote maritus receperat, quia onera matroni spebant ad uitrum, ergo diferas pro oneribus illis potuit stipulari, ut c. salubriter. Extra de uitrum huius timore intelligo quod h̄a stipulatio uitrum excedebat utres. Ideo pro illo excelfi non potest, sed pro eo quod est inf. sic, ut in contrario, nec dicas, ibi debentur uiro, ut sup. co. l. si quis pro uxore. §. si uxori h̄a v̄lra non debentur mulieri, quia ex qua mulier se alit, & onera sufficit, eadem est ratio in ea qua in utro.

Si penitentiam. Post penitentiam iterato potest confirmari donatio, & sic ultima voluntaria seruat. hoc dicit.

Si maritus. Pignorando dicitur reuocare donationem, sed eam si postea appetat donare, potest donatario laus faciendo creditori exceptione, & actione fe tueri. h. d. Sed cur non ita legatum reuocatur, ut hanc donatio. ut in isti. de lega. §. si rem. & C. de leg. L. qui post. Rel. p̄deo secula dum gl. l. si maritus tuus. C. de dona. inter vir. & ux. du. sunt rationes, una quia donatio est odiofa. legatum uera fatorabile. Item donatio non ab initio, legatum sic, ideo donatio facilius reuocatur, & hoc in donatione simplici. Sed quid in donatione causa mortis, quia ualeat a principi. inter virum & uxorem: licet non transferatur in termino dominum, ut §. eo. l. si cum uxori. §. si cum seq. Puto non reuocari, per pignus, vel hypothecam, quia magis equiparatur ultimæ uoluntati, ut l. Seia. cum ibi no. inf. de do. p. lega. & quia interim ualeat ficit legatum, nec est odiofa, ut simplex donatio: gain ea cessat ratio odii: de qua supra co. l. & sic in ea cessat rationes quas assignati superius. Quare cum glo. si quæ actions debent mandari, & a quo, & die, ut in eadem.

Si donator. Si donator seruus efficitur, siue do-

natus in seruitutem redigatur, donatio extinguitur, h. d. No. quod h̄c seruus non equiparatur morti. Et intellige quando donator efficitur seruus hominis, ut in gl. non pignus, ut C. eo. l. res uxoris.

Si maritus. Si mortem sibi consuevit, siue eius

memoria damnata fuerit donatio reuocatur, hoc dicit, & de his die, ut in l. si qui C. qui testam. facere possunt. & in post contractum. infra de dona.

Si similes. Si militi dāto resistuimus est ius testandi

Si. Quod

Salyctus super Digesto veteri.

§. Quod ait oratio. Donatarius qui coniunctum donauerit, ideo ad eius confirmationem in eadem voluntate perseverare debet vixque ad mortem. hoc dicit.

§. Siue autem. Remissio obligationis facta vxori per acceptationem habet infra donationis h.d. No. presentia pendere, quod intellige quo ad effectum, vt hic, & in glo. non quo ad verba, quod tene cordi, quia per istum tex. declarantur alii.

§. Sed si inter. Societas contracta donationis causa non tantum inter virum & vxorem, non valet, sed nec inter ceteros. Similiter nec empio donationis causa, licet minoris res vendi possit, vel post venditionem precium remitti donationis causa hoc die.

§. Si quis. Donatio facta ei quam sibi putat vxorem, sed esse non potest ratione atatis, valet ut vxori facta, nec vi. sponsalia non praecesserunt sponsalia, his si fuerit a iure improbat. h.d. † No. ex fine, quod donata auferuntur, vt ab indignis, quando sponsalia sunt interdicta, & dantur fisco. Glo. op. qd in primo exemplo de minore non sit fieri difference, in praecessent sponsalia, vel non, cum ei donaverit tanquam vxori, & vxor non erat, ergo licet sponsalia non praecesserint, debet valere, sicut quando praecesserunt, ex quo in donando ea non consideratur, sed ex vi. sol. gl. quod hoc, idea quia donavit, vt non omnino extranea, sed vi. vxori, erat tamen sponsa, fecus si sponsalia non praecesserint, quia tunc non potest interpretari quod vi sponsalia donasse videatur. Et sic primo casu si non valet, ut ago, valet ut potest. † Sed mihi nunc insurgit dubium in casu in quo valet, vt sponsalia, statim assumat vires, ita quod effectualiter valet, & deinde matrimonio fecero, & dubium facit, quia iste tex. dicit, quia habetur in sponsalibus facta, & ideo dicunt loco sponsalibus facta potest cōferti in tempus matrimonii, vt sup. e. s. si sponsus ergo & hic, cum vxori donauerit, & sic interpretandum est, vt videtur cōferte in tempus matrimonii. Cogitandum de decisione relinquo. Opp. 1. de primo casu huius s. ad secundum, videlicet ad ver. sed si senator. Solu. quod in primo casu matrimonium tempore habili non est interdictum, nec de presenti sponsalia, in ultimo casu virtuine est interdictum. Oppon. tunc 3. cōtra fi. quod licet sit interdictum matrimonium, non propere sint interdicta sponsalia, vt s. de ritu nupt. si quis officium. Sol. vt in gl. quod hanc licet intelligi in alijs, quato in his qui prohibentur ratione offici, vt ibi. Opp. tunc 4. quod non sicut, sed is qui videare debet, vt C. e. o. si voluntate. Sol. vt in ultima gl. quod ibi, qui donauit, donationem valere putauit, hic valere sciuit, facit ini. de leg. j. l. fine.

S. V. M. A. R. I. V. M.
Stipulatio anni non ualeat inter coniuges.
Mulieres auarissimas, & raro dant ex corde.

L E X . XXXIII.

Si stipulata. † Stipulatio anni inter coniuges non valet ab initio, sed confirmatur ex post facto. donoris morte. h.d. Opp. quod immo valet stipulatio ab initio. vt s. de p. t. i. g. i. e. inter cōfici. & cōuenit. Solu. quod ibi in causam alimentorum hic extra. Glo. op. quae: an referat quis cōsumum promiserit, & dixit quod non quantum ad easum huius l. Sed in alio est differentia, quia vbi vxor donationem cōsumpsit, vel tantum de suo non tenetur, licet in donato sit locuplet. vt s. e. o. si id quod s. pen. & si. fecit in marito. secundum loan. quod est notandum. Glo. vti. opp. quod immo non confirmetur morte, sed infirmetur, vt sup. co. l. Papin. glo. remittit ad ibi notata, & vide quod ibi sc̄ripsi.

Si Vxor. Primo in anno ab uxore marito prelito. Secundo in promisso. Secunda ibi. Et si forte. Calus. Ex anno ab uxore marito pralito, quod extat, uendicatur, & contumplum cōdicitur in quantum locupletior est factus. Et si sola stipulatio interesserit, morte uxoris promittere confirmatur. h.d. † No. quod uxor donat viro, est contra naturam sexus, vt hic, & ad Velle. l. s. ego. Sed non contra affectionem coniugalium, vt s. e. o. l. j. & seq. Glopp. quod cōsumptum non cōdicatur, ut in feo. l. s. id qd. & s. Sol. ibi loquitur escouerio in uxore coniugalium, & ratio ponitur hic in litera. glo. opp. secundo quod annuum in communis vīs possit maritus consumere, nec cōsumptum condicatur, vt l. s. C. de pac. conuentis. Sol. quod ibi in iuris paraferalibus, hic in alio anno. Que ritique non est tam solleme annum quod maritus impedit &c. Et declara, ut in ea. Et quare dicatur in coniugium, & contra naturam sexus, declara vt in glo. fin.

L E X . XXXV.

Si sponsus. Paria † sunt donare tempore prohibito, vel tempore permisso, sed conferre in tempus prohibitum. h.d. concordat l. quod sponsa. C. de do. ante nū. vel magis ad literam, si sponsus donat sponsa in tempus contracti matrimonii, perinde est acsi matrimonio consti-

De dona. inter virum & vxorem.

174

L E X . XXXVI. Si non tenet diuortium donationes secundum serui. te intelliguntur facta matrimonio constante. h.d. Nota quod inutile non facit vtile definere.

- 1 Res donata uendicatur, & ea non reflatur præstatutus estimatio vera.
2 Sponsus potest sponsa anulum sponsalium dare.
3 Paria uidentur esse fieri ante, & incontinenti post.
4 Donaria facta vxori, an sint viri.

L E X . XXXVII.

Si donatæ. si res donatae possunt vindicari, & si non re-

sciuisse, quod no. & ita colligit hic glo. & in l. que dotis. infra folu. matr. concor. l. procula. inf. de proba. & multa alia inducit glo. pro similibus. quia per te vide. Opp. j. quod nec pro parte alitorum fratum valeat, ut s. e. o. l. s. qui in potestate. Sol. in glo. quod ibi f. atres cotingebat in potestate, hic fecus. Opp. 1. quod ferus iste non potuerit donare, vt infra de don. l. filius. Solu. quod illud quando non habeat mandatum, hic quando habeat, vt in glo. i. cum glo. 3. ad finem. quod sola scientia non preuidicat, vt supra. de euc. l. qui ex parte. Solu. quod hic ratio coniunctionis, & sanguinis est illa quæ hoc operatur. ibi est sola scientia.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.
Dominum non perditur nisi alij queratur.
Debitor solvens falso procurator, an sit tuendus exceptione dolis.

L E X . XL.

Vir cum Vxo. i. re exceptionem delegationis inuidelit ei cui facta est delegatio. Si tamen eam ignoranter omittit, & soluerit, pecuniam extantem vindicabit, & a marito ceditor per seipso actum liberabitur, poterit; maritus eam pecuniam non extantem propriâ actione non poterit a muliere si ex ea facta sit locupletior. h.d. No. primam partem casus sum marij. item no. quod ignoranter omittens, & solvens libera- tur dominio translato, nam licet in casu nostro dominium transfor- matione, tamen idem esset si a principio transferretur. Item no. quod dominium non perditur nisi alius nascitur. t. Cōtra quod opp. gl. de l. quod in eo. s. si furioso inf. de acqui- posse. Solu. quod alius in possessione que faciliter perditur, vt ibi, & aliud in dominio, qd non sic de facili perditur, vt inf. de acqui- posse. l. si quis. s. di fierient. & præcipue in casu nostro, quia adhuc eandem pecuniam solvere est obligatus marito. Nec obstat mandatum ei factum de solvendo, quia illud tacite sunt retocatum propter diuortium factum, & per istum modum secunda solvitur debet iungi cum prima. † Oppo. 2. cum ultima glo. qd debitor non sit inuidens exceptione dolis, immo ipso iure fit liberatus, vt sup. co. l. h. g. o. r. a. t. o. s. fed si debitorem. ubi ad cre- ditorem pecunia peruenisse dicitur. Solu. quod diuortium ante solutionem factum, hoc operatur, propter quod mandatum est retocatum, & sic inhibuitur ne ei solvatur, vt sup. co. l. cum hic status. s. diuortium. secundum eam. Alij. vt Azo dicit, quod diuortium non operatur istud, quia, & si diuortium non sicut sit factum, adhuc debitior qui solvitur non tueri ipso iure, led ope exceptionis, & cōdōmen ad repetendum haberet, vt inf. de solu- tionibus. l. cum quis. s. si debitore. Ideo dicit Azo quod ybi mulier scientiam donationem non valere accepit, debitor delegatus solvens non liberatur ipso iure, sed exceptionis ope, vt hic, sed vbi mulier ignorans non valere accepit, tunc liberatur ipso iure, ut in cōtrario, & pro hoc indicat dictam l. cum quis. s. si debitore. in primis. Vel dic tertio, qd in cōtrario viro præsente solvitur facta fuit, vt ipso iure debitior liberatur, quia creditore præsente solvitur, videtur in casu autem qui vir fuisse absens, distinguo, aut diuortium interuenit ante solutionem, aut post. si ante, tunc, ga- ifa est prohibita accipere, & ille etiam solvere facies diuortium factum esse, tunc non liberatur etiam exceptionis ope. ar. eorum quia dixi in l. s. procurator falso. sup. de condi. ob causam, & arg. huius litera a tensu cōtrario. vbi autē solvens ignorauit diuortium factum esse, & sic mandatum retocatum effe, tunc habet locum litera. vt libetur exceptionis ope etiam pecunia cōsumpta, quia sciens recipere non debuit mulier ista. Sinautem diuortium interuenit post solutionem, tunc retocatio tacita mandati non obstat, sed solvitur ex causa donationis facta in vxorem. & isto casu se quor solutionem. Azon. quia aut mulier recipit bona fide, putans donationem valere, tunc liberatur ipso iure cōsumptione secuta, quia nulla superest actio debitoris solvendi, sed solvi marito, si ex cōsumptione facta est locupletior. vt no. hic in fine. Sed ea extante liberatur ope exceptionis, si actionem cedere sit paratus, vt hic. Sinautem bo. si. non recipit sciens donationem non tenere, tunc similiter dico non liberari ipso iure, sed exceptionis ope, vel liberari actionem cedendo, vt d. l. cum quis. s. j. z. responso.

L E X . X L I.

Quod adipiscenda. Dignitatis adipiscenda gra- tia seu aliquius officij seu oneris consequentia, licitum est uxori donare marito. h. d. cōm. seq. & seq. glo. opp. quod non tantum pro dignitate adipiscenda, sed nec ē dignitate constante licet, ut inf. ad l. l. l. rep. l. j. folu. cōfertendo cōtra. vel secundo ibi quantum ad peccatum cui tandem legis repetundarum, hodie tamen non licet honores emere: ut Cad. l. l. l. rep. l. penult. & fi.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.
Vir qualiter vxoram possit perficare.

LEX

Salycketus super Digesto veteri.

L E X . XLV.

S i extraneus. Vt scapienter dicitur rem habere ex titulo precedente non a deo contra quem vscapit h.d. & notabiliter facit l. indebiti. s. si numeri supra de conditione indebiti. Vel sic. t. Vxorem vir potest vscapere, quam bo. fide recipit ab alio, vt suam tradendo. hoc dicit. Not. quod animus donandi viri superueniens post vscapem inchoaram ab uxore, non impedit illam petiscit ex titulo priore, licet vxor scierit de animo viri.

L E X . XLVI.

Marcellus. Hanc l. dixit Azo ne intelligere, vt in finis gl. no. sed gl. intelligit, vt velit quod marmora donata a viro vxori, posuit maritus detrahere circa mentem senatus consuli proibetis negotiatio causa detrahi. Sed gl. opp. quia legati causas prohibentur detrahi, ut l. cetera. infra de leg. j. fed respondeat quod aliud in hac donatione que non fit negotiandi causa, sed affectione tanquam maritali aliud in legato quod fit ob meritum in l. nec ad eum supra pro loco, & sic vim habet negotiatio, quasi cuiusdam per mutationem vinis meriti ad aliud, arg. supra de petitio haeredi. sed si. & confut. Vel dicit gl. detractione ista alio respectu non est prohibita, qd in dominum extranei prohibetur senatus in aliis in aliis, sed dominus in ceteris sua ratione promisit vscu. & hoc inducit, l. ista. vel aliter ponit glo. catum, quod maritus vxori donavit pecuniam ex qua emit haec marmora, licet nunc sint affixa, & sic in ea facta est locupletio, & sine danno mulieris, & sine invenientia senatus consuli, potest aufere, & tunc magis facit ad titulum. Sed duxit ex quo marmora erant operi affixa, vt non possit, quia in alio sibi faciasse potest sine deformatione aliqua. Ideo ponendo quod in litera est dictio circa, & no. circa, & sic ista vlt hec litera dicere, quod potest detrahere circa mentem, &c. id est seruata mente senatus consuli, quasi dicat, quod non alias, & sic concordabit secum aliis legibus de ista materia loquenteribus, & pro hoc facit l. de eo. inf. eodem, Salycketus.

S V M M A R I V M.
Donatio coniugalis non valeat.

L E X . XLVII.

Inter Virum. t. Non tantum proprietas, sed nec possessio valet donatio coniugalis. h.d. Opp. quod immo possessio valeat, vt inf. de acqui. pofl. l. s. a vir vxori. Solu. quod quidam dixerunt quod si donatur res, possesso transferri, ut in contrario, & inducent simile de fructibus, secus si per se possesso donetur, qui non valeat, vt hic. Glo. vero dicit, quod possesso facta transferri, ut in contrario, sed in effectu non tenet donatio, quia facile reuocatur. ut s. co. si eum qui. & ita debet hic intelligi, & hoc tenet doct.

S V M M A R I V M.

Animus donandi ex quibus presumatur.

L E X . XLVIII.

Vtrum. t. Ex quantitate, vel qualitate impenarum presumitur animus donandi. hoc dicit & nor. & quotidie ad hoc allegatur. Quero quid si his ponderatis animus sit dubius? Dicit gl. quod praevalendum est, quod non velet, vt l. cum de indebito. s. fin. supra de proba, nisi ratio sanguinis & affinitatis, vel viceversa donatione, non se remuneratio nis aliud inducat, vt in glo. dicitur, quod no. sed dicit propositus, si ratio affinitatis haberet facere praevalere donationem, ergo inter virum, & vxorem praevalenda est ista donatio, sed haec lex videtur velle oppositum, ergo &c. Et ego respondeo, quod inter affines inter quos non est prohibita, praevalit, non inter quos est prohibita, vt in hac l. Salycketus.

L E X . XLIX.

Quod jam. Legatum factum ab uxore non validat donationem ei factam a marito. h.d.

§. Mulier. Nudus minister dicitur qui nullum commodum sentit, alias mixtus dicitur, si commodum sentit. h.d. & toto anno ad hoc allegatur, & de hoc per Bart. in l. s. quis titio. inf. de leg. z.

L E X . L.

Si cum mulier. Quis locupletior dicitur eopiso qd ab obligatione liberatur, non eopiso quod pecuniam recepit, nisi ex ea aliquid apud eum mansurum sit. h.d. & no. No. ex princ. quod diuortio facta reuocatur donatio, conceor. s. co. l. cum hic status. s. si diuortium, alias notabilia sunt in summario.

S V M M A R I V M.

Mulier quare ex bonis viri que sive presumatur.
Frater quando ex bonis communibus querere dicatur,

L E X . LI.

Quintus. mulier que sive constante matrimonio presumitur, ut No. quod haec presumptio est inducta fauore mulieris, ne ex turpi que sive presumatur habuisse. Sed quaro, dupli tempore de hoc potest queri, vel tempore dissoluti matrimonii, vel constanter, & si dissoluti, aut diuortio, aut morte. Quero igitur in casu dissoluti matrimonii, an semper habeat locum haec presumptio, & quidam dixerunt, quod in casu diuortii tam, quia tunc presumptum delictum commissum in matrimonio, propter qd haec que sive fecerit, & ne hoc presumatur, vel suplicetur, lex presumptum de bonis mariti cantu tollenda in familiam a muliere. Sed Ioan. dixit, quod quo quis modo tollatur presumptio huic l. lo. cum habet, & bene, ex quo que sive est constante matrimonio, nec appetet unde scilicet, ut l. cuam. C. eo. tit. Gl. opp. quod que sive non presumptum de bonis viri, qui quilibet presumptum loca plerari, vt l. defunctus. C. ar. tu. sed no. sol. dic, ergo qd illa presumptio est in genere, que hoc de cogitat in hac specie. Praterea ex opera sua, & industria insurgit illa presumptio, vt ibi in litera. Sed vxor tenetur operari viro a quo recepit alimenta, vt l. sicut. inf. de op. libert. ideo quasita ex opera, & industria eius efficiunt maritus, ut probatur, & d. l. si defunctus in prin. Sed opp. ab extra nam constante matrimonio vxor potest emere a viro, vt s. eo. l. sp. s. circa. & C. eo. si no. verum, & creditur eum quod pre cium sit suum, & no. viri, igitur. Sol. qd ibi confessio viri qui constiterunt propriam vxoris esse pecuniam, est illa, quia hoc operari, & idem si patiatur talia verba in instrumento apponit, ut probatur in l. cum propria. C. si quis alteri vel sibi, quod no. Item atten de qd ista lex, & similes vendicant sibi locum in que sive tempore constanter matrimonio. Sed pone, qd ipsa negat se constante matrimonio que sive, an presumantur eo tempore que sive, dico quod no, sed maritus, vel cuius haeres debent probare, & hoc probatur C. eo. letiam. & ibi dum dicit, matrimonij tempore &c. & pot est etiam colligi ex ratione huius litterae, nam turpis quod non potest dici, nisi sit factus tempore constanter matrimonio. Et confirmat ratio, quia actor debet probare, ante quam reus, id qd est causa intentionis sue. actor. C. de proba, cu. simi. Viterbi. gl. inducit hanc l. vi filius per eum que sive intelligatur que sive de bonis patris, & se potest renuntiat ad no. in l. s. operat. in prin. C. de bo. que libe. & bene, & intellige, quando patet superius in tempore acquisitionis. t. Sed an patre mortuo filius in simili cohabitibus, quasita per alterum intelligantur ex bonis communibus, vel si ex opera veniunt communicanda, dic vt supra pro ficio. l. si inter fratres, cum f. qd. l. cu. duobus. s. si fratres. & late scripsi. C. eodem in l. s. patruis. Quid autem in praefato ecclesia, vide auth. licentiam. C. de episco. & cleri. & auth. presbyteros. Et quid in tute, an quasita tutela durante presumantur que sive de bonis pupilli, vide l. s. defunctus. C. ar. tu. & ibi causas, quod no.

S V M M A R I V M.

Merces est de substantia locationis.

L E X . LIII.

S i Vir VXORI. positum no. video ubi locatio est nulla, depositum est aliquid, licet estimatio cuiusvis precio sit facta. hoc dicit. No. quod id, quod in fraudem donationis agitur, pro infecto habetur. t. Item quod merces est de substantia locationis, non depositi. Item quod vbi estimatio non est necessaria, minoris preci estimatio fieri potest. Bartholomeus de Salycketus legum doct.

V X O R VII O. pli. vel in poenam, si non soluerit viro premortuo, vxore superfluite, non debetur. h.d. Vel sic. Donatio ratio causa mortis ante donatorem moriente euanescit donatio, licet per stipulationem sit facta. h.d.

L E X . LIII.

Mortis fux. Socer genero, vel nuru frustra donat mortis fux causa hoc dicit.

S. Res in dotem. Res in dotem estimata a viro ad vium vxori concessa, non possunt dici donata. hoc dicit. Not. quod concessa ad vium non dicuntur donari, concordat supra de periculo & commo. rei vend. l. necessario. & fin.

L E X . LV.

Vir vsuras. Si dicit usuras a muliere permittas vir ab uxore no. petierit, sed continuo ea aluerit, eas ei donare videtur, & morte viri donatio confirmatur, no. autem ex legato dicitur videtur legit. h.d. & no. glo. Quero que sive quibus donationibus hic loquatur, que confirmari dicuntur, & responderet quibus modis, dic vt in ca.

LEX.

De dona inter virum & vxorem.

175

L E X . LVI.

Vxormarito. Res empta ex pecunia mulieris, viro donata, viri actione potest vindicari marito, etiam non existente soluendo, hoc dicit. & nota. Glo. querit, quid vult dicere ibi, solum enim speratur &c. Et responderet, quod vult facere differentiam, an res ibi donetur, an pecunia ex qua res ematur, nam primo casu agitur directa rei vendatio, secundo agitur viri, quia no. res, ed pecunia ex qua est empta, sicut donata. Item cum ista viri rei vendenda, concurret etiam cedentia fine causa, vt hic in verbo, condicatur. Nec obstat, qd conditiones dantur ad dandum, rei vendicatio ad restituendu, vt instituto de actio. & sic itaque, & sic vult, non potest sicut competere, quod verum si darentur ad idem omnino, sed cedentia datur ratione directi dominij deficitis auctori, rei vendicatio, ratione utilis dominij apud eum existentes, & ad restituendum rem ipsam agitur. Quero alio glo. in quo est deterior maritus conuentus viri rei vendicatio, quam si ageretur iudicio de dote, & die, vt in ea. Reuertor ad primam glo. que inducit legem istam, vt si praefatus ecclesie emit remaliquam, denunt rei vendicatio ecclesiae si probetur, eo quod de pecunia ecclesiae emit, quasi ecclesiae sit vxor praelati, & ad instar minoris de eis pecunia res a ture, vel curatore est empta, vt inf. quod ex facta tuto. l. 2. & C. ar. tut. l. curator. Et pro prima parte benefacit. C. de episc. & cler. l. orphorus. in principio, & de his plenius scripsi in l. s. vt proponis. C. de rei vendicatio. Item inducit glo. istam, l. contra vxores res aliquas ementes, & nomen tantum suum, fieri contractum in instrumento acribi. Cetera quod oppon. glo. & non soluit de l. s. filii. C. eo. Sed dic, quod ibi, qd vir emit, & nomen vxoris, vt empiricis in instrumento acribi fecit: quo casu, dic, vt ibi glo. vero loquitur quidam vxor emit, & se, & non maritum scribi fecit, quo casu si ex pecunia propria, & hoc confitas, nilee impetrari potest, si ex pecunia viri, & tunc si ei donata, locum habet lex ista. Sin autem ei donata non fuit, tunc aut pecunia erat, & illam vnde potest, aut non exstet, & tunc in subditum potest habere ratum, vt l. mater. l. p. rei vendicatio. In dubio autem, an pecunia credatur fusile viti: dic vt supra co. l. quintus, cum ibi nota.

L E X . LVII.

Si quod mihi. Non potest maritus imbire dari vxori, quod quis est sibi donatus mortis causa.

S V M M A R I V M.

Stipulatio praecedens per literas probatur.

L E X . LVIII.

E aqua. Pecunia donata que potest repeti, potest in stipulatione deduci & ex stipulatione comissa peti tur tota, ex donatione vero revocata repetitur, quatenus vxor est locupletior. h.d. No. in secundo glo. t. quod stipulatio ante dens probatur per literas, vel epistolam sequentem. Opp. quod ex stipulatione no. possit agi, quia facta est inter absentes, & sic no. valeret, vt infra de verb. oblig. l. s. & ins. de iniur. stipula. s. item verborum. Sol. quodante epistola sequitur facta erat & in presentia, & in epistola narratur illa, & sic per epistolam non inducitur, sed probatur, & repetitur. Nec ob. litera ista dicit, quoniam ex donatione &c. per ea que sequuntur in glo. que ad fin. Opp. secundo, quod ex donatione no. converteretur in cre ditum, vt l. p. mandat, qui negotia. Sol. primo quod per nudum pactum no. convertitur, vt in contrario, sed per stipulationem sic, vt hic. Secundo quod ibi pecunian habebat ad manus, i. o. converteretur: ibi ad manus non habebat, alibi recitat glo. istam solutionem per alium modum: videlicet, aut pecunia est para solutioni, aut non, qd in idem recedit, & hoc sciro qd non videlicet dauerat solutiones, vnam tamen cum altera dico contingendam pro veritate habenda. Opp. 3. quod ista stipulatio penalis non valeat si diuortium sequatur, & c. l. stipula. inf. de verb. oblig. l. s. dicitur quod contenti esse debemus penit. a comprehensio. Sol. quod idem hic valeret, quia pecunia hic a stipulatione processit: ibi secus.

L E X . LIX.

Si prædia. Donatio amazia facta valet, licet non facta vxori, & cibaria facta seruis vxoris in cibis vni existentibus, non repetuntur, licet donatio prohibetur.

S. Filius. Si mater donauit filio existenti in potestate patris, ex mortuo pater tenetur matri ciuius, eiusq; vxori, quatenus est locupletior. Si vero cum obligatum voluit pater ei de peculio intra annum tenetur. h.d.

L E X . LX.

Si quis uxori. Datum in dotem reconualescit donatione ciuius reconualescente. h.d.

L E X . LXI.

Vitricus. Matrimonium non prohibet donationem in ter coniuges.

§. Diuortij causa. donationes, facta diuortij, causa, quando sit bona gratia secuta. h.d. Salyc.

L E X . LXII.

De eo quod. Pro tigao appositio in domo viri de voluntate vxoris, ei donare volentis, eo remoto mulieri datur rei vendicatio, non in duplum actio ex l. 12. tab. h.d. No. qd datur actio ad duplum, quando tignum alienum furtiu est adiudicibus alienis iniur. etiam.

L E X . LXV.

Vir mulieri. Donatio facta mulieri que datur, vt reuertatur, valeret si diuertio non fuit sumula ta, sed vera. h.d. Oppo. quod etiam si verum fuit diuortium, non valeat, vt inf. de verb. oblig. l. Titia. & l. s. stipulatus fuerit hic. s. fin. Solu. quod hic donatio, & traditio, ibi sola promissio. sed glo. videtur melius intelligere, videlicet, quod promissio, ut nubat, alias ei no. nupta non valet, sed vt dittera redeat bene valeret, vt hic, si diuortium non fuit fictum, quia si fuerit fictum, repeteretur constante matrimonio facta: ideo non valeret. Nam postea longo tempore stando vidua seu in dimensione praesumpto effici diuortij, & non matrimonij, modo scirgno: donatione effici diuortij, & traditio, ibi sola promissio. sed glo. videtur melius intelligere, videlicet, quod promissio, ut nubat, alias ei no. nupta non valet, sed vt dittera redeat bene valeret, vt hic, si diuortium non fuit fictum, quia si fuerit fictum, repeteretur constante matrimonio facta: ideo non valeret. Nam postea longo tempore stando vidua seu in dimensione praesumpto effici diuortij, & non matrimonij, modo scirgno: donatione effici diuortij, & traditio, ibi sola promissio. sed glo. videtur melius intelligere, videlicet, quod promissio, ut nubat, alias ei no. nupta non valet, sed vt dittera redeat bene valeret, vt hic, si diuortium non fuit fictum, quia si fuerit fictum, repeteretur constante matrimonio facta: ideo non valeret. Nam postea longo tempore stando vidua seu in dimensione praesumpto effici diuortij, & non matrimonij, modo scirgno: donatione effici diuortij, & traditio, ibi sola promissio. sed glo. videtur melius intelligere, videlicet, quod promissio, ut nubat, alias ei no. nupta non valet, sed vt dittera redeat bene valeret, vt hic, si diuortium non fuit fictum, quia si fuerit fictum, repeteretur constante matrimonio facta: ideo non valeret. Nam postea longo tempore stando vidua seu in dimensione praesumpto effici diuortij, & non matrimonij, modo scirgno: donatione effici diuortij, & traditio, ibi sola promissio. sed glo. videtur melius intelligere, videlicet, quod promissio, ut nubat, alias ei no. nupta non valet, sed vt dittera redeat bene valeret, vt hic, si diuortium non fuit fictum, quia si fuerit fictum, repeteretur constante matrimonio facta: ideo non valeret. Nam postea longo tempore stando vidua seu in dimensione praesumpto effici diuortij, & non matrimonij, modo scirgno: donatione effici diuortij, & traditio, ibi sola promissio. sed glo. videtur melius intelligere, videlicet, quod promissio, ut nubat, alias ei no. nupta non valet, sed vt dittera redeat bene valeret, vt hic, si diuortium non fuit fictum, quia si fuerit fictum, repeteretur constante matrimonio facta: ideo non valeret. Nam postea longo tempore stando vidua seu in dimensione praesumpto effici diuortij, & non matrimonij, modo scirgno: donatione effici diuortij, & traditio, ibi sola promissio. sed glo. videtur melius intelligere, videlicet, quod promissio, ut nubat, alias ei no. nupta non valet, sed vt dittera redeat bene valeret, vt hic, si diuortium non fuit fictum, quia si fuerit fictum, repeteretur constante matrimonio facta: ideo non valeret. Nam postea longo tempore stando vidua seu in dimensione praesumpto effici diuortij, & non matrimonij, modo scirgno: donatione effici diuortij, & traditio, ibi sola promissio. sed glo. videtur melius intelligere, videlicet, quod promissio, ut nubat, alias ei no. nupta non valet, sed vt dittera redeat bene valeret, vt hic, si diuortium non fuit fictum, quia si fuerit fictum, repeteretur constante matrimonio facta: ideo non valeret. Nam postea longo tempore stando vidua seu in dimensione praesumpto effici diuortij, & non matrimonij, modo scirgno: donatione effici diuortij, & traditio, ibi sola promissio. sed glo. videtur melius intelligere, videlicet, quod promissio, ut nubat, alias ei no. nupta non valet, sed vt dittera redeat bene valeret, vt hic, si diuortium non fuit fictum, quia si fuerit fictum, repeteretur constante matrimonio facta: ideo non valeret. Nam postea longo tempore stando vidua seu in dimensione praesumpto effici diuortij, & non matrimonij, modo scirgno: donatione effici diuortij, & traditio, ibi sola promissio. sed glo. videtur melius intelligere, videlicet, quod promissio, ut nubat, alias ei no. nupta non valet, sed vt dittera redeat bene valeret, vt hic, si diuortium non fuit fictum, quia si fuerit fictum, repeteretur constante matrimonio facta: ideo non valeret. Nam postea longo tempore stando vidua seu in dimensione praesumpto effici diuortij, & non matrimonij, modo scirgno: donatione effici diuortij, & traditio, ibi sola promissio. sed glo. videtur melius intelligere, videlicet, quod promissio, ut nubat, alias ei no. nupta non valet, sed vt dittera redeat bene valeret, vt hic, si diuortium non fuit fictum, quia si fuerit fictum, repeteretur constante matrimonio facta: ideo non valeret. Nam postea longo tempore stando vidua seu in dimensione praesumpto effici diuortij, & non matrimonij, modo scirgno: donatione effici diuortij, & traditio, ibi sola promissio. sed glo. videtur melius intelligere, videlicet, quod promissio, ut nubat, alias ei no. nupta non valet, sed vt dittera redeat bene valeret, vt hic, si diuortium non fuit fictum, quia si fuerit fictum, repeteretur constante matrimonio facta: ideo non valeret. Nam postea longo tempore stando vidua seu in dimensione praesumpto effici diuortij, & non matrimonij, modo scirgno: donatione effici diuortij, & traditio, ibi sola promissio. sed glo. videtur melius intelligere, videlicet, quod promissio, ut nubat, alias ei no. nupta non valet, sed vt dittera redeat bene valeret, vt hic, si diuortium non fuit fictum, quia si fuerit fictum, repeteretur constante matrimonio facta: ideo non valeret. Nam postea longo tempore stando vidua seu in dimensione praesumpto effici diuortij, & non matrimonij, modo scirgno: donatione effici diuortij, & traditio, ibi sola promissio. sed glo. videtur melius intelligere, videlicet, quod promissio, ut nubat, alias ei no. nupta non valet, sed vt dittera redeat bene valeret, vt hic, si diuortium non fuit fictum, quia si fuerit fictum, repeteretur constante matrimonio facta: ideo non valeret. Nam postea longo tempore stando vidua seu in dimensione praesumpto effici diuortij, & non matrimonij, modo scirgno: donatione effici diuortij, & traditio, ibi sola promissio. sed glo. videtur melius intelligere, videlicet, quod promissio, ut nubat, alias ei no. nupta non valet, sed vt dittera redeat bene valeret, vt hic, si diuortium non fuit fictum, quia si fuerit fictum, repeteretur constante matrimonio facta: ideo non valeret. Nam postea longo tempore stando vidua seu in dimensione praesumpto effici diuortij, & non matrimonij, modo scirgno: donatione effici diuortij, & traditio, ibi sola promissio. sed glo. videtur melius intelligere, videlicet, quod promissio, ut nubat, alias ei no. nupta non valet, sed vt dittera redeat bene valeret, vt hic, si diuortium non fuit fictum, quia si fuerit fictum, repeteretur constante matrimonio facta: ideo non valeret. Nam postea longo tempore stando vidua seu in dimensione praesumpto effici diuortij, & non matrimonij, modo scirgno: donatione effici diuortij, & traditio, ibi sola promissio. sed glo. videtur melius intelligere, videlicet, quod promissio, ut nubat, alias ei no. nupta non valet, sed vt dittera redeat bene valeret, vt hic, si diuortium non fuit fictum, quia si fuerit fictum, repeteretur constante matrimonio facta: ideo non valeret. Nam postea longo tempore stando vidua seu in dimensione praesumpto effici diuortij, & non matrimonij, modo scirgno: donatione effici diuortij, & traditio, ibi sola promissio. sed glo. videtur melius intelligere, videlicet, quod promissio, ut nubat, alias ei no. nupta non

Salycketus super Digesto veteri.

LEX PRIMA.

Dicitur. Matrimonium dirimitur in casibus, hic expressis: & diuortium dicitur a diversitate mentium, repudium vero a renunciatione & specialiter in sponsibus. Et verba huius scripta ad hoc sunt sufficientia: hoc dicit. Et nos ista verba ad probandum qualiter quis abiecerit famulum: vel solum, vel quicunque alium, quia multoties necessaria sunt. Glo. oppo. quod diuortium non dicitur a diversitate mentium, cum quandoque consentiant vterq;. Sol. quod hic considerat, quod frequenter evenit, vt l. nam ad ea supra de leg. secundo diuortium dicitur a diversis mentibus, quandoque in unum, quandoque in diuersis concurrentibus, vel tertio diuortium dicitur, quod mentes sunt divergunt & contrariae ab eo, quod fuerunt a principio: quia nunc in contrahendo: nunc in dissoluendo: vt in glo.

SVMMARIVM.

1. Iracondia excusat.

LEX II.

Diuortium. Animi perpetui debet esse diuortium, id est animo iracondia factum, & breui tempore reconciliatum, non reddit matrimonium diuersum. hoc dicit: † No. quod calore iracondia dicta, vel facta, non attenduntur, nisi adit preferentia. Item quod ab initio tempore reconciliatum non confertur diuortium. Glo. alia notabilia coligit, videlicet, quod iracondia excusa diuersionis culpam, facit supra de incol. si ex causa. §. si minor. Item iracondia minuit delictum, C. de adul. gratus. & C. si quis impera. m.d.l. Item contractum rescindit, vt inf. de polli. licitatio. In contrarium inducit glo. C. de iniur. si non conuicij. §. si rixam. & foluit in contrario dic, ut ibi.

SVMMARIVM.

2. Furor matrimonium non dirimit.

LEX III.

Iulianus. Per furorem superuenientem non dirimitur matrimonium, sed furio poreta repudiari, non autem repudiat, sed furore poreta libellum repudij mittere. hoc dicit. † Not. quod furor superueniens non dirimit matrimonium contractum, sed impedit contrahendum concordia patre furioso, stipula de his sunt iuri, vel alieni iuri. & ibi, quod dixi de brocardo. Saly.

SVMMARIVM.

1. Proiatio in uno casu ad alium fraude excoxitatum trahitur.

LEX V.

Si filia. Si filia emancipata diuertat a viro, non fraudat patrem qui stipulatus erat dotem in casu quo ipsa decederet in matrimonio, ea moriatur sic & soluto matrimonio succurrir patri, ut premortua in matrimonio habeatur. hoc dicit. † No. quod proiatio in uno casu, trahitur ad alium fraudem excoxitatum. Quero tex. d. qd' prouidetur marito? sed quomodo dicit glo. quod hoc contingit a sensu contrario pacti, quia cum pater sit stipulatus in casu quo filia moriatur in matrimonio, videtur pacifici, ut apud virum remaneat, si filia moriatur diuoluto matrimonio, ut in ter. §. cum inter. §. de pac. do. Sed caue, quia ibi dixi si decederet sine liberis in matrimonio, hic simpliciter si decederet in matrimonio, quo casu si decedit sine liberis, & sine matrimonio, ut debeat apud virum remanere, catus iste est expeditus, ideo vide quod ibi dixi. Saly.

LEX VI.

Vxores eorum. Siue maritus sit captius, siue vxor non potest a tempore captiuitatis usque ad quinquennium aliubore. h.d. Glo. opponit de lxvor. C. o. fol. ut in ea.

LEX VII.

Si poenituit. Qui libellum repudij tradidit, poenitere poenitiam est ille qui solueret dicitur. h.d.

LEX VIII.

Diuus. Qui ad alienam vxoren libellum repudij mitte se cit, sine causa, relegari debet. h.d.

LEX IX.

Nullum. Diuortium debet fieri in praesentia septem testium, & debent esse omnes liberi. h.d.

LEX X.
Patrono. Liberta non facit diuortium cum patrono, eo inuito, nisi ex fidei commissio fuerit manumis- fa. h.d. & hoc intellige, ut declaratur in l. seq.

SVMMARIVM.

Diuortium separat matrimonium.

Matrimonium non tenet in specie qua prohibetur. Poena lo cum habet quando appellatio non tenet. Aetius, an sit validus contra probationem legis factus.

LEX XI.

Quod ait lex. Diuortium quod liberta nupta patrōnō facit, vere separat matrimonium, sed in eius odium actionem de dote non habet, nec alteri nubere potest, quandiu patronus eam fibi uxorem esse velit, nec in concubinam alterius transire. h.d. Collige quod qua ad quid constare videtur matrimonium, & quo ad quid non constare videtur, quia actio de dote non ei datur. Item, quia alteri nubere non potest, acsi nuptia esset, licet forsan ex hoc confirmatur fortius matrimonium esse diuolutum, ut inf. dicam. Sed nunc est diuolutum, ut hic in princ. & parum inf. in verbis, separatis, quod etiam patet, quia adulterium non committit qui cā cognouit, ut inf. ad l. l. de ult. de dote l. pen. & hic, in glo. & quod verē fit separatum, tenuit etiam gl. inf. vnde vir. & vxor. l. j. ut auē. Vtterius pro latiore declaratione attendendum est, quod ita lex videtur aliquibus alijs legibus contradicere que volunt: quod facta contra legem sint ipso iuri nulla, ut l. non dubium. C. de legi simi-ibi allegatis, sed hoc diuortium est heuulmo di. ergo pro infecto, & nullo debet haberi, & sic non videtur verum, quod separat aliquo respectu matrimonii, minor probatur hic in prin. vbi declarat quod lex potestem itam diuertendi libertate admetit. dum dicit, potestas libertate non esto. Cōstat autem quod vbi potestus alius rei auferatur alius: actus celebratus dicit nullus, ut sup. de condit. indebti, si non forte, in principio. & l. nemo martyrs. de fac. san. eccl. sed docto & specialiter Ric. Malum. vt referit Cyn. in d. l. non dubium. Iolunt hoc contra. Interduum lex simpliciter prohibet, & ultra nō procedit annulando contra factum, vel alium modum dando, & illud ferma. Interduum solū: contra facient poena imponit, & tunc, an valeat contra factum, sunt opin. Quidam dixerit qd' nō valeret: licet poena imponatur, allegant. liubemus. §. fane. C. de fac. eccl. l. i. clericus. cum ibi no. C. de epis. & etiā. l. no. dubium. superius alle. ubi dicit: nec penas legibus infertas erubat, vbi no. illam implicatiunam, nec per quam demōstratur vtrumq; locum habere. Et pro ista parte bene facit gl. in l. nemo martyrs. C. de fac. san. eccl. Quidam dixerit quod gestum valeret: licet poena imponatur, & mouentur per l. j. §. quod si quis C. ut omnes tam ciui. quam mil. & per l. consulta dualia. ad f. C. de testa. & etiam mouetur ista ratione, nam ubi imponitur aliqua specialis poena debet celare poena generalis dicta. non dubium. quia est, ut gestum habeatur pro infecto. argui. sanctio legi. inf. de pe. cum lim. Tertia est opin. Ric. Ma. distinguens: aut hoc factum est, alias de genere prohibitorum, aut de genere permisorum. Primo casu non valeret gestum, & etiam poena locum habet, ut d. l. nemo martyrs. cuīa gl. & d. l. i. clericus. de epis. auētēria & C. de sepul. vio. l. j. Secundo casu, quando est de genere permisorum, valeret gestum, & sufficit poena, vt d. l. consulta dualia. & dicit esse casum in ista l. quod si deducit diuortium, est de genere permisorum, & in liberta est prohibitum, & tamen factum teperi, & poena qua se habet, quia alii prohibetur nubere, locum habet, sed laco. But. hunc casum, quando est de genere permisorum, sed in specie prohibitum, iubundit, dicens, quod si poena adiecta non sit adiecta ab eadē, sed à diuera lega, & tunc nō valeret, quod est actum ex dispositione prioris legis, & nihilominus poena adiecta habet locum in dispositione lecunda legis. motetur ex eo: quia lex secunda que poena imponit, tendit ad roborandum primam, & eius effectum, & per consequens non debet operari eius contrarium. vt C. de u. cal. l. z. ad f. Et pro hoc facit l. qui sepulchrum. C. de sepul. vio. l. quo ties. inf. de ac. & obli. licet l. illis responderem poslit. Sed ratio pre da. ta. multum vrget, & in hoc membro sto cum eo. Sinautem poena sit adiecta ab eadem l. prohibente, tunc dicit actū factum valere, & poenam locum habere. perl. l. C. ut omnes tam ciui. quam mil. & C. de test. l. consulta dualia, & hoc nisi lex procederet vtrius, actum infirmando, ut liubemus. §. fane. C. de fac. san. eccl. Superuenit Bar. in l. prator ait. §. hoc interdictum. infia de ope. no. nunc, & dicit, quando pena est ab eadē l. prohibente adiecta, quod est fallum, quod est dicere actum factum valere, & allegat dictum. §. fane. sed latiss. fed latiss. per l. prator. But. Inducit etiam inf. de his quae pro non scri. ha. l. ver. nam fatus. Sed ei posset responderi, q̄ sibi alreibens legatum in testamento, committit quasi talium. vt C. de his qui sibi acri. l. senatus. bene.

De iur. & fac. ignor.

161

benedicere possumus, quia illud est de genere prohibitorum, & sic non attingit casum nostrum, nisi defendendo dicas, quod illud solum est prohibitum in testamento, vel codicillo, ideo a non debet dici de genere prohibitorum. Sed quicquid sit de casibus illis, ego idem sequor per alias l. & rationes, nam matrimonium est de genere permisorum † & ramen. species qui prohibetur, non tenet, & nihilominus poena locum habet. vt C. de incest. nup. l. qui contra & C. de interdic. ma. l. pen. l. Item appellatio est de genere permisorum, & tamen quando appellatio non tenet, poena etiam locum habet, ut infra. quorū appetit. non reci. quisquis. Item probatur ratione: quia tantum debet operari respectum ad seipsum, quantum simpliciter ad seipsum. argu. s. de vñl. qui sic. & de rei ven. l. quae de tota. Et sic sit in genere prohibitorum non valet factum, & nihilominus tenet poena, vt superius est dictum, sic, & in specie prohibita in genere permisorum debemus dicere actum non valeat, vt poena tenet. Confirmo, & alia ratione, quia non est dubium secundum omnes, qd' si poena non est actus prohibitus, non valeret, ergo nee adfectionem poena faciat a lege, cum poena non confitetur primum afferre. vt l. i. sue hereditaria. supra. de neg. ges. & l. non. n. l. non. dubium. & C. de incest. nup. l. qui contra & C. de sacro san. eccl. l. i. iubemus. §. fane. & C. quorum appell. non reci. L. quis. f. de his quae prona non scrip. l. prima. & in rationibus quas superius scripsi, aut poena nullitas tenderet in praeditum eius, qui non deliquit, & tunc actus remanet validus, & poena locum habet contra delinquentem. vt inf. de fal. filius am. §. fin. & infra. de reg. iuris. nemo videtur. & l. prima. C. de testa. l. consulta dualia.

A D D I T I O.

Si contra fiat. Circa istum articulum, addit Phil. Corn. in conf. 257, colum. 2. vers. preterea in quarto vol. ubi coeludit, quod post alios quos referit quod vbi lex prohibet iure speciali actum, & ultra procedit imponendo penam contrahenti, actus non redditur nullus, & hoc quando nullitas actus resipicit etiam incommode alterius prout voluit Bar. in l. prator. in principiis de openo. nunc. & l. mo. in l. cum lex. f. de fidei iusto.

§. Ait lex. Hic ponit aliqua exempla per quae declarat. ut patronum dixisse voluntatem habere, quae sunt notanda. & ad multa facere possunt, quotidie, euentura. Et hic finita est nostra lectura. Laus & gloria sit Christo Salvatori nostro. Amen.

F I N I S.

Explicit aurea & penē diuina Commentaria legum interpretis supremi, Bartholomei de Salycketo Bono nensis super Secunda ff. veteris emendata, & ab omni vicio purgata, nullo titulo, nullaque lege prætermis, in qua quidem sunt multa leges per eundem eleganter ac copiose repetit & nouissime impressa cum additionibus, repertorio & numeris:

R E G I S T R V M.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y.

Omnis sunt quaterniones:

V E N E T I I S, M D LXXXVI.